LOUIS BROMFIELD
BLESTEMUL
DRAGOSTEI
ROMAN
TRADUCERE DE
V. DEMETRIUS
NARCIS - S.R.L.
1993
I S.B.N. - 973-9056-11-3

PARTEA I-a JOANNA

Ieşind prin fereastră, în umbra deasă a nopţii de primăvară, flăcăul alunecă şi ghetele grele, pe care le ţinea într-o mână, îi scăpară. Căzură cu zgomot pe acoperişul de tinichea dinainte-i, apoi se rostogoliră până în grădină. Cerul semănat de stele lumina destul pentru ca trupul lui nervos să se profileze. Lipindu-se de zidul vechii locuinţe, încremeni un răstimp, cu urechea trează, ascultând dacă se aud paşi pe uliţa tăcută. Dibuind, începu să-şi caute ghetele prin ierburi. Da zor, pentru că voia să nu mai audă suspinele ce venean din odaia părăsită de el. Când se hotărî să plece desculţ, le găsi lingă o tufă parfumată de lămâiţa. Plânsul, sus contenise ca să înceapă iar. Fără să se mai încalţe, făcu un ocol şi o luă la picior. Dintr-un salt, sări gardul de ţăruşi putrezi şi se găsi pe trotuarul de cărămizi.

In sfârşit, suspinele nu se mai auzeau! Atunci, repede, îşi trase ghetele, nu le mai legă şi în umbra unui liliac, aşteptă. Paşi se apropiau pe stradă. Şi îndată zări silueta şovăielnică a unui om, care călca prin mijlocul drumului noroios. Beai cu desăvârşire, individul trecu fără să-l vadă. La câţiva metri se opri. Apoi, împingând portiţa, intră bâjbâind in curtea casei. Petre pricepu că e tatăl Joannei. Ieşise, desigur, dintr-o cârciumă din preajma căii ferate.

încă odată, slab acum. auzi suspinele fetei.

Cutremurat de frig, se scutură ca un câine şi o luă la goană.

Nu mai veghea nimeni în orăşel. Nimeni, afară de beţivi, de nebuni şi de muribunzi. La ceasurile zece dormeau cu toţii, iar la unsprezece luminile oraşului se stingeau. Noaptea era pe jumătate. Stelele păleau şi primele raze ale aurorei luminau cerul la răsărit, dincolo de foişorul de apă.

Străin de regiune, Petre alese clădirea aceea ca punct de orientare, fiindcă rătăcea într-o încâlceală de ulicioare glodoase. înapoia foişorului se afla câmpia în care, înfundate pină in osii in pământul mocirlos de lingă gârlă, vagoanelecase ale circului staţionau. Acum ar fi trebuit să fie gata de plecare. Poate că o şi porniseră.

In două rânduri se rătăcise, dar îşi găsise calea, mulţumită foişorului

ce se înălţa negru sub cerul de dimineaţă. In cele din urmă, în poala unei străzi povâmite, recunoscu luminile gării. Violete, roşii, verzi, scânteiau ca nişte giuvaeruri palide prin ceaţa ce se târa pe şesuri. Petre trecu de crâşma lui Hennesey. In clipa aceea, uşa se deschise într-o hărmălaie de pian mecanic şi zări vreo şase inşi în jurul barului. Era şi Bogardus printre ei, directorul circului. „Până să-i treacă fumurile vinului, ce-are să mai înjure oamenii şi să bată caii! u gândi Petre.

Terenul pe care poposiseră pribegii începea de la cârciuma lui Hennesey. Pe măsură ce se apropia, Petre îşi încetinea mersul. Nu ţinea să fie văzut. Nu prea vrea să ştie oamenii trupei faptele şi gândurile lui. Ascuns după stâlpii de telegraf şi stivele de traverse, pândea momentul în care să se strecoare nevăzut până la vagonul lui. Gunoaie aprinse şi torţe de acetilenă luminau pregătirile de plecare. Ajutat de nevastă-sa, fostă cocotă, grasă şi murdară, pe care o luase acum un an în Peoria, moş Kiley trăgea din greu pânza pavilionului de dans. Purtând pantalonii lui bărbatu-său, care o teşeau la spate, femeia blestema, pe când amândoi se trudeau să urce acoperitoarea în vagonul roşu.

La câţiva metri, bătrânul elefant şi cămila râioasă tremurau de frig. Mai departe, se năzărea silueta subţire a lui Florian, unul din acrobaţi; gol până la brâu, îşi spăla pieptul negru de Armean, într-un hârdău cu apă rece.

Cu paşi de lup, Petre se strecură pe după perechea Kiley, coli vagonul în care era încins leul şi ajunse la cel ocupat de maică-sa. Un pătrat de pânză întinsă adăpostea cei doi cai jigăriţi şi groasa iapă albă. Aceasta se întoarse şi necheză. El se opri, o mângâie pe nări, pe când ea îşi legăna încet capul. Apoi el îşi întoarse buzunarele pe dos, ca să vadă ea că n-are zahăr.

Uşa locuinţei se deschise.

- Bine c-ai venit! se auzi glas de femeie.

- Da

- Am auzit-o pe Fifi. Masa ţi-e gata.

El nu zise nimic. Suind treptele vagonului, închise uşa după el.

înăuntru era o cameră adevărată, in miniatură. Două culcuşuri, ascunse după perdele de creion de curând spălate, se aflau la unul din capete. Apoi o masă ce se strânge atât de des frecată că începuse să-i sară fibrele. Apoi două taburete şi un cuptor minuscul pe care se prăjeau un bifsteak şi nişte cartofi. O cafetieră, pâine şi unt proaspăt erau puse pe masă. Un prânz de oameni cărora le place să mănânce bine şi se ospătează pe cât le îngăduie punga.

Numeroase fotografii împodobeau pereţii. Unele înfăţişau, aici singur, în tricou roşu şi pantalonii paieiaţi, aici alături de Fifi, iapa, sau a maică-şi. Aceasta, cu o egretă albă înfiptă semeţ în păru-i ondulat, era

in rochie de bal conste- Uită de sechini, cu o glugă ce cădea pe braţu-i sting, care-i lipsea. Celelalte, pătate şi îngălbenite, o arătau pe aceeaşi fpmeie, cu ani în urmă, în uniformă de husar pantalon alb, strâns, cizme de lac şi dolman cu găitane de aur. întruna din ele, sta cu obrazul lipit de capul unui leopard, fixând obiectivul cu un zâmbet plin de făgăduinţe. In toate, era o frumuseţe impunătoare şi coaptă. Unele erau iscălite, cu cerneală albă: „Doamna Azais".

- Mi-am murdărit costumul cel nou, zise Petre, posomorit. Uită-te.

Îşi arătă pantalonul, rupt când sărise de pe acoperiş, şl care da la iveală pulpa lui musculoasă până la şold.

- Te-ai bătut? întrebă ea brusc, servindu-i cafeaua.

- Nu, am căzut de pe un acoperiş.

Ea zimbi în taină:

- Când te duci după dragoste, pune-ţi hainele vechi. Nu-ţi pot cumpăra altele, decât în luna viitoare.

Chipul cum rostea ea, era aşa de curios, că nu ştiai de ce neam este.

Statură măreaţă, cu tendinţă spre îngrăşare, avea mijlocul subţire, bustul rotund şi şoldurile bogate. Păru-i vop>- sit, lucind de pomadă, şi-l ridica deasupra ochilor străpungători şi negri, într-o clădăraie aşa de complicată şi perfectă, că ai fi crezut că e o perucă. Faţa, cu trăsături tari, avea creţuri adinei ca nişte dungi tăiate în piatră. Puf subţire îi umbrea buza de sus şi avea aluniţă sub bărbie. Şi totuşi era frumoasă. Nu o frumuseţe radioasă, cum arătau fotografiile, ci o întunecată frumuseţe glacială.

- Ai putea să-mi mulţumeşti că eşti aşa de bine făcut la picioare!

Punânrt bifteakul şi cartofii pe masă, învăluia cu o privire răscolitoare, aproape lacomă, capul negru şi buclat al copilului ei aplecat pe farfurie.

El mânca şi nu răspundea.

- Aşa-i că ţi-e foame? rosti ca mulţumită.

- Da. '

- Mănâncă. Te întremează. Un băiat care creşte.

Fără o vorbă, el taie friptura şi-i dădu ei farfuria.

- Nu mai sunt un mucos, ridică el spre dânsa privirea-i posacă. Nu mai sunt micul călăreţ minune. Am crescut.

Se porni să mănânce iar şi femeia aşezată în faţa lui începu şi ea să-l observe.

Avea să aibă In curând douâzcci de ani! De -talie mijlocie, minunat zidit, avea capul mic, elegant, înfipt pe un git musculos. Trăsăturile neregulate, nu erau desăvârşite ca la doamna Azais, în fotografia cu leopardul. Avea nas fin, cu nări deschise, dar gura îi era prea mare, prea senzuală, bărbia pătrată şi linia fălcilor prea accentuată la un

bărbat aşa de tânăr. Fruntea » înaltă, degajată, ochi mari, negri, posomoriţi, cu gene'lungi, negre. Ochi prea deosebiţi pentru un flăcăiaş. Ea îl cerceta. Experienţa ei asupra bărbaţilor, îndelungată, o făcu să încheie: „Nu, nu e cu adevărat frumos. Dar are ceva mai mult decât atât”.

Se simţea la el o vitalitate arzătoare, nesfârşită. „Adevărat copil din dragoste*1, gândi mama, tulburată oleacă de trufie.

Din când în când. cu singura-i mână, - mare, puternică, bărbătească, plină de inele - ducea ceaşca de cafea la buze. Rochia-i neagră de lină, cu gât înalt şi manşete, confecţionată de ea chiar, îi dădea un aer impozant. Pe pieptu-i superb atârna un medalion de aur, mic cu portretul lui Petre, copil. Avea buzele vopsite şi două rotogoale, cu aceeaşi boia, în obraji, marcau pometii. In toaleta-i neagră, cu părul negru tăciune, părea un chip de Epinal, zugrăvit în culori tari.

Tânărul purta un tricou închis, cu guler şi o easohetă trasă pe ochi.

- Ce ai? întrebă ea în sfârşit.

- Nimic.

Ea pocni din buze a batjocură, aprinse o ţigară şi îşi goli ceaşca. Apoi zise:

- Te-a dat afară.

Şi crezi că am stat teată noaptea afară!

- Nu vrei să-mi povesteşti?

- Nu.

- Va să zică, nu mai spui nimic, acum când te socoteşti bărbat!

- Nu-i asta.

Ea rise.

- Da, ştiu eu. Aproape toţi sunteţi fără niciun chef... după.

Nu răspunse şi ea urmă: - Proşti amanţi sunt ăştia; dezgustă femeile. Lor le place să fii vesel, să fii duios oleacă... apoi. Trebuie să înveţi asta, băiete, dacă vrei să fii răsfăţat de ele.

- O, am fost destul de duios.

- Atunci, ai cu mine ceva? Ce ţi-am făcut? N-am obidit pentru tine destul? N-am făcut tot ce-am putut, ca să nu-ţi stric viaţa?

- Oh, desigur... Nu mai începe povestea.

O privi, parcă dornic să urmeze, dar îşi schimbă gândul şi porni iar să mărunce. Se făcu tăcere. Afară, pregătirile de plecare sporeau; vagoanele se urneau; focşii savanţi ai Miss Nelliei lătrau; o femeie ţipa, un bărbat înjura; iar tuşea leul. Petre îşi sâârşi prânzul şi puse furculiţa şi cuţitul pe farfuria de cositor. Asia iscă un mic zgomot metalic. Doamna Azais se ridică şi începu să ia de la masă.

Petre, cu privirea vagă, o urmărea din ochi, pe când spăla tacâmurile. Ea aruncă apa grasă prin fereastră. Băiatul aprinse o ţigarn

şi îşi ridică gulerul cu un gest de tânăr spilcuit.

- N-am cu tine nimic, glăsui ol. Sunt însă plictisit. Mi se pate că regret ce-am făcut.

Dintr-o dată, eâ se întoarse şi,.ropiindu-se de el, îi luă capul şi i-l strivi de piept:

- Tot copilul meu eşti, mai eşti un pic al meu.

Vorbea franţuzeşte, ca de câte ori era mişcată şi oricare altă limbă i se părea aspră şi nepotrivit:!.

Morocănos, el se desprinse.

- Sunt bărbat astăzi.

- Şi totuşi niL-i asta întâia fată.

- Nu, nici chiar a zecea.

- Atunci, plânge-te! Ce succes! Eşti aşa dar irezistibil...

El îi aruncă o privire ascuţită, ca să vadă dacă ea îşi bate joc.

- Era virgină?

- Da, grăi el, întorcându-se.

- întâia!

El dădu din umeri.

- Ce poţi să ştii? da...

- Numai dacă nu-i vreo stricată din fire, altminteri, întâiaşi dată*sunt toate la fel. Şi chiar stricatelor se întâmplă să le pice o lacrimă, - când iubesc cu adevărat. Asta le îndoieşte plăcerea.

- Nu, nu-i asta. Plângea cu adevărat. Şi mie îmi era ruşine. Vream să plec şi nu puteam. Asta nu mi s-a mai întâmplat. Altele, nu face să strici o vorbă. Toate la fel!

- Ah, asa? rosti femeia dând în lături.

- Da.

- Cred că eşti amorezat. Când eşti prins, aşa este.

- Parcă eu ştiu?

- Caraghios lucru. Tu n-o cunoşti, ca să zic aşa, pe fata asta?

Petre se întoarse brusc, cu spatele.

- O săptămână... e deajuns. Aş fi vrut să vină cu noi...

- Aşa departe ai ajuns?

Mama urmă să-l observe, dar privirea-i începu să se alarmeze.

- Da, aşa de departe...

- Dragă Petre, îţi închipui că ar vrea să vină cu noi! Dar chiar dacă părinţii ei ar lăsa-o!...

- Ei n-ar împiedica-o. N-are decât tată, un fel de beţiv.

Tăcu un moment, apoi urmă: Adică de ce ar împiedica-o *1*

Dar ştii foarte bine! Nu suntem noi oameni de circ, haimanale?... Pentru ei e o grozăvie...

- Suntem noi aşa de groaznici?

- Nu... Fireşte... dar le e frică.
- De ce?
- N-avem un adevărat cămin, şi asta îi sperie. Şi apoi noi străbatem tot pământul şi ştim lucruri de care ei habar n-au. Ne dispreţuiesc, fiindcă n-avem salon ca să primim duminică şi în zilele de înmormântare.
- Crezi că n-ar vrea su vină?
- Sunt sigură că nu.
- Chiar dacă mă iubeşte?

O expresie tandră, foarte tinerească, destinse faţa contractată a lui Petre.

- Uite cum te avânţi! Ştii măcar dacă te iubeşte? Ce poţi să ştii? O fată, are câteodată nevoie de noutate.
- Nu e felul ei. Nu e din cele care se lasă răsturnate într-un stufiş, ca să se amuze.

Doamna Azais puse mâna pe umărul flăcăului.

.- Ascultă, Petre; amorul e un maldăr de lucruri, crede-mă. Nu scapi de el aşa. Şi apoi, sunt fel de fel de amoruri. Poate că te iubeşte; poate că e chiar cinstită şi n-a putut să se stăpânească; se întâmplă. Dar asta nu înseamnă că ar lăsa tot, ca să te urmeze oriunde te-ai duce, până la sfârşitul zilelor ei. Deprinderea e mai tare ca amorul, mai tare şi decât...

El îi aruncă, supărat:

- Atunci, de ce-a venit după mine in pădure? De ce m-a lăsat să-mi petrec noaptea la ea acasă?
- Pentru ce? - Doamna Azais înălţă din umeri. Doamne, dacă aş şti să răspund la asemenea întrebări, aş fi bogată... E tânără, şi tu la fel. E o taină dumnezeiască. Dumnezeu n-a scornit certificate de căsătorie. Un băiat frumos şi voinic ştie asta foarte bine. Pe semne că nu s-a putut înfrâna... nu i s-a întâmplat numai ei.
- Va să zică aşa crezi tu?

Probabil.

- Poate că de aceea a fost altfel... Nu numai o plăcere, pe care o uiţi după o clipă.
- Da. Şi iată de ce căsătoria e bună, când uneori dragostea ţine.
- Cine ştie, poate că ea totuşi are să vină. Are bani puţini şi cu taică-său nu se prea împacă.

Doamna Azais începu să ridă.

- Hotărât, te-ai încurcat. Nu vrei să crezi decât ce-ţi convine.

Tăcu şi il privi o clipă cu atenţie.

- Ai răbdare;. Pleacă. Aşteaptă pină anul viitor. Dacă te-ai mai gândi la ea, atunci, bine.
- Nu, aş vrea-o chiar îndată.

Ea începu să şteargă tacâmurile. Din când în când, îl cerceta.

- I-ai făgăduit?

- Nu mi-a cerut nimic, nimic.

- E frumoasă?

- Am văzut şi mai frumoase. A plâns. Când am plecat, suspina. Am sărit de pe acoperiş, ca să n-o mai aud. Aşa mi-am sfâşiat pantalonii.

Fără să răspundă, doamna Azais luă sticla de rachiu şi umplu un păhărel.

- Bea un strop, te înzdrăveneşte. Aşa, ai făcut dragoste toată noaptea! Nu e de mirare că te-ai spetit!

Băiatul luă păhăruţul. Tocmai atunci ciocănea cineva la uşă şi strigă:

- Ce dracu faceţi acolo? Peste zece minute plecăm!

- Nu ne purta grija! răspunse doamna Azais aspru şi întorcându-se către uşă. N-am întârziat numai azi! Apoi adăugă, către Petre:

- Dă-mi o mină de ajutor, să înham. Conduc eu până la prinz, ca să poţi dormi.

- Conduc foarte bine eu.

- Nu. E bine să tragi un pui de somn. De-aia înşiri prostii.

- Nu spun prostii.

- Doamne! e tată-său, leit! Vrea şi plinea, vrea şi cuţitul. Niciodată mulţumit...

Petre trase de cozorocul şepcii lui.

- A fost mai bun decât tot ce am simţit până astăzi, zise el.

Doamna Azais îşi aruncă un şal pe umeri, il privi şi surise:

- Ai descoperit, în sfârşit, ce e bun.

Apoi plecă.

El mai întârzie puţin să-şi guste ţigara şi cafeaua. O auzise pe maică-sa vorbindu-le celor doi cai slabi de cărăuşie, dar el rămase locului, visând la taică-său pe care şi-l închipuia altfel acum. Când se gândea la el - dacă aşa ceva se întâmpla - era ca la cineva depărtat, pe care niciodată nu-l văzuse şi care ar fi putut să fie Preşedintele Statelor Unite sau împăratul Germaniei. Şi iată că, acum întâiaşi dată, tatăl ăsta devenea un personaj real, din aceeaşi carne şi sânge cu el. Nu-l făcuse el? Se culcase aşadar cu maică-sa, aşa ca el. Petre, cu Joanna. Şi dacă Joanna făcea un copil? Va fi între ei aceeaşi înrudire ca intre el şi taică-său. In clipa aceea, îşi dădu seama de ceea ce-i leagă pe oameni adânc între ei. Şi viaţa nu-i aşa de simplă. O bună parte din el, străină doamnei Azais, - pe care ea n-o înţelegea şi-o lua peste picior - n-o avea oare de la taică-său? Da, şi el îl înrâurea. Şi brusc, Petre dori să-l vadă, măcar odată, ca să ştie cine este.

- Nu-mi dai o mână de ajutor, leneşule? strigă maică-sa.

Friguros, se ridică, îşi scoase şapca şi-şi lăsă în jos gulerul. Ţigara tot

îi mai atârna de buze. Automatic, părăsi masca de posăceala cu care înfrunta lumea de obicei. Altfel era duios, sentimental, cam poltron, dar morocăneala lui îl ferea de curiozitatea familiară a celor care îl împresurau. Şi o avea fură să se mai gândească, de multă vreme; devenise obicei.

*

- *

Soarele arunca lungi umbre oblice in pâcla ce se risipea încet. In aer plutea un miros de hârtie arsă, venit de la focul pe care Bo^ardus îl supraveghea, bălăngănindu-se un pic, împreună cu guardul municipal. Ardeau gunoaiele Câţiva curioşi, împrejur, se uitau la pregătirile dc plecare. Încurcat, un agent al poliţiei da târcoale, aruneând la întâmplare ochii prin vagoane, ca şi cum căuta un lucru dispărut.

Petre plimbă o privire întunecată peste golani. „Tâmpiţi, gogomani ia gândi el..Niciunul, desigur, n-a fost la Chicago I Cât despre Paris, New-York sau Londra, ce să mai pomeneşti!u Văzându-i neclintiţi, cu gura căscată, se înfurie. De ce se uitau la el ca la un paria? Scuipă în direcţia lor. Frigul îl cutremură, dar nu-i putea lăsa din ochi. Ponte că. coborând după gară, are să se ivească şi Joanna printre ei. Şi totuşi, ştie bine că ea n-are să vină.

Auzi deodată, la spatele lui, vocea mamă-şi, sau mai bine zis glasul ce-l lua doamna Azais, fostă îmblânzitoare de leoparzi, când iar o pornea, războinic, în lume.

„Da, intră odată! striga într-o englezească stâlcită: Hai! Şi scotoceşte! Eşti sigur că vei găsi diamantele pe care le-am şterpelit din cocina ta!

Fâstâcit, agentul o şterse, ca să nu mai audă nimic. Primul vagon se urnea.

„Haidem, la drum!”

Urcară amândoi pe capra vagonului roşu cu aur. Petre plezni din limbă şi caii porniră.

„Culcă-te, îl îmbie mama. Eu m-am odihnit bine in noaptea asta. Când voi osteni te strig.

- Nu. Vreau să nun până vom ieşi din oraş.

Ea ştia de ce se încăpăţânează băiatul. Pe furiş, ca să nu bage de seamă maică-sa, Petre se uita de jur împrejur.

Caravana mică o luă pe drumul care, străbătând smârcul, ajunge la râu, apoi o ia de-a lungul căii ferate şi, dincolo de pod, se îndreaptă spre Nord. Joanna nu se arătase. Zgomotul grelelor vehicule, hurducate prin hârtoapele adânci, atrăseseră pe Irlandejii care locuiau în colibele împrăştiate pe şesul mocirlos. Cu copiii în braţe, îi priveau trecând. Era un bătrân bărbos, o babă fumând din lulea, două fete tinere. Rezemate

de o cocioabă, îl întreba din mâini pe Petre.

Apoi nu mai fură case. Numai o magazie, întrebuinţată odinioară la calea ferată, dăinuia în marginea drumului. Şi acolo, în umbra acoperişului pocâltit, Petre zări o siluetă, pe care o cunoscu îndată.

Fără o vorbă, trecu hăţurile în mâna mamă-şi şi se pregătea să sară, când ea îl opri.

- Stai! ce vrei! Vrei s-o pierzi? E vorba de viaţa ei.

Posomorit, luă iar hăţurile, dar era atât de amărât că ar fi plâns ca un copil. Vagoanele intrară într-o vale strimtă, într-un lut galben, pe care înflorea primele trifoiuri rumene. Petre se intoaqpe şi o mai zări. Plecase de lângă magazie şi-i făcea semn de adio. Fata plângea.

*

- *

Vreme rea. Norii se târau pe cer şi crăpau ici colo in potop scânteietor. Aerul, încărcat de mireasma pământului şi a verdeţii născânde, avea, pe alocuri, o prospeţime suavă. Caravana o luă în direcţia sud-vestului, îndreptându-se, dincolo de calea ferată, spre Pământul înalt şi Indianopolis. Mergea, când prin grâu, când prin secară, când prin lunci rodnice şi galbene, pe care se legăna păpuşoiul tânăr.

în capul caravanei, moş Kiley îşi ţine nevasta la piept. Micul armăsar al Miss Nelliei începu să necheze, clătinând din cap. Legănaţi în colivia lor, sub vagonul lui Bogardus, cocoşii cântau şi băteau din aripi. Apoi Rover, clinele de pază negru, dădu fuga într-o fermă după o căţeluşă setter de culoarea focului.

Intrară într-un cătun. Ferestrele se deschideau la trecerea lor. Bătrâni, femei, se iviră în pragul locuinţelor. Copiii se luară după ei, alergând până afară din sat. Pe câmp, lucrătorii îşi opreau caii şi, tot ştergându-şi obrajii asudaţi, se uitau după elefant şi cămilă. încet, încet, ploaia stătu şi soarele reapăru.

Pierdută într-o reverie favorizată de timpul nesigur, doamna Azais, dreaptă pe capră, mâna singură vagonul roşu cu aur. Da, mâine va împlini patruzeci şi opt de ani! Începu să se gândească la Petre, apoi lai dragoste.

Caii erau bătrâni şi supuşi. De altfel, cu singurul ei braţ, izbutea să stăpânească oricare animal, mai uşor ca pe oameni. Avea un dar deosebit.

în văzduhul acela de început de primăvară ar fi dorit an pic de dragoste. Dar nu alerga după ea; dacă însă îi tăia calea, dacă o îmbia vreun bărbat frumos, de! nu l-ar fi respins. Ar fi preferat însă măritişul, putinţa să se înrădăcineze în sfârşit. Ce bine-i să ai o căscioară cu grădiniţă, doi câini şi găini. Şi, se înţelege să fie şi un bărbat acolo. E

greu să te obişnuieşti a trăi singură.

Într-adevăr dorea să se întoarcă în vechiul continent, la Paris, sau poate la Budapesta. Dar renunţase la asemenea vis. Treptat, se legase de Lumea-Nouă, la început foarte descurajatoare pentru ea. Şi apoi ştie că Petre n-ar putea să se hotărască să se întoarcă în Europa. Nu-şi petfrecuse el mare parte din viaţă aici? Acolo n-ar fi decât un străin. Şi ea nu voia să pună oceanul între ei.

De când Petre se făcuse bărbat, nu mai îndrăznea să caute amorul. Nu-l putea amăgi. El lua tot mai mult o expresie de dispreţ şi de ironie care o supăra straşnic. Şi totuşi nu era bătrână! Deşi pierduse o mină şi era mai greoaie, trecea de femeie frumoasă.

începu să-şi perinde prin minte amanţii, morţi sau dispăruţi, - asta cel puţin nu l-ar fi putut jigni pe băiat - şi, suspinând, evocă pe cel dintâi, Marko, frumosul dresor de leoparzi. Câmpiile, pe care ţăranii şedeau din lucru ca să-i vadă trecând, se şterseră sub ochii ei. Văzu circul din Copenhaga şi pe Marko viu, în uniformă de husar, cu păr blond, cu pielea albă şi ochi albaştri. L-ai fi crezut Englez şi era Austriac, iar mamă-sa Rusoaică. Politicos şi bun, - chiar cu leoparzii lui şi cu cumplita Astartea - fusese totdeauna plin de atenţie faţă de el, deşi ea nu-l iubise niciodată. De asta şi-a dat seama în ziua în care s-a ivit Moise.

îşi înghiţi vorbele în git: „Nu, nu te-am iubit cu adevărat niciodată. Iţi păstram recunoştinţă, fiindcă fuseseşi ca un tată cu mine*.

Muri în patu-i, de o pneumonie, şi de atunci ea a prezentat leoparzii in circ. înţelegea acum, că-i fusese mai drag ei, numărul ăsta, decât chiar lui Marko. Trăise cu el de batir. Ceea ce ar fi dorit, îit fi fost să fie ea însăşi Astartea şi să aibă de ibovnic un leopard.

O lacrimă de voluptate şi de regret se rostogoli pe corsajul de lână neagră. Da, tinereţea... şi întâia iubire, când orice te tulbură şi nimic nu ţi se pare imposibil.

„Doamne, zise ea, aş fi în stare să sufăr din nou!” Moise? Şi acum îi făcea rău să se gândească la el, acolo la Dusseldorf, gras astăzi, între cele şapte fete ale lui. Poate că avea şi mai multe acum; de ani nu mai ştia despre el. împlinise cincizeci de ani şi se făcuse desigur şi mai bogat. Băiat n-avea. Ba... Petre! Dar Petre era al ei. Bănuia el de existenţa lui?

încă odată, ochii doamnei Azais se umplură de lacrimi. Nu mai dăduse de un om asemenea lui. Concita, dansatoarea

- aceea care-şi făcea sezonul la circul de iarnă din Berlin

- rostea proverbul ăsta spaniol: „Marii amanţi au totdeauna fete '. Şi totuşi Petre era băiat. E adevărat că, de atunci Moise avusese numai fete. Dragostea lui pentru ea fusese de mare amant?

De fapt, nu era fericită că este în stare să sufere şi acum? Da, deşi o părăsise de douăzeci de ani, fără un cuvânt de adio, ea tot îl mai iubea.

Marele! Zamberti, călăreţul extraordinar, îi urmase. Ce nume pompos, pentru un pirpiriu blajin! Nu-l iubea, ca şi pe Marko, dar, după plecarea lui Moise, fusese bun cu ea, şi de bunătate simţise ea mare nevoie atunci. Făptură blândă, se întâmpla totuşi s-o bată, când, topit de băutură, vrea să-şi arate autoritatea. Dar fără el, ce-ar fi făcut ea? Petre era un copilaş, ea îşi pierduse braţul şi avea nervi. Mulţumită lui, deşi era leneş şi trăgea clapa pe arenă, băiatul ajunse un bun călăreţ. Într-o seară, când băuse prea mult, Zamberti căzu de pe cal şi dădu cu capul într-un stâlp. Muri aproape pe loc şi fu îngropat în cimitirul din Allentown, în Pensilvania. Când circul va mai trece pe acolo, are să se ducă la mormânUil lui, cu Petre, cu o coroană frumoasă. Pe panglica violetă, va scrie în litere de aur: Scumpului nostru soţ şi tată. soţia şi fiul lui devotaţi.

E adevărat că nu fusese nici soţ, nici tată. Dar ar fi putut să fie şi aşa trebuie să citească trecătorii. Nu fuseseră credincioşi unu! altuia? Nu se purtase cu Petre ca şi cu propriul lui fiu? La urma urmei, poate că trebuia să regrete că nu s-a măritat niciodată. La patruzeci şi opt de ani era încă liberă, avea câteva economii şi broşa de diamante de la unchiul Natan, totdeauna prinsă de corsajul ei, pentru întâmpinarea unor zile grele. Da, niciun bărbat nu cutezase să-i impună legea lui, deşi, în taină, poate că ar fi dorit-o.

începu să-şl plângă tinereţea şi trecutul.

Caravana se oprise într-o răscruce de sat cu case de lemn. Dezhămau caii, ca să-i adape lângă o claie de fin. Doamna Azais îşi scoase batista şi-şi uscă ochii. Dar, cum se întorcea ca să şi-o vâre în buzunar, zări un copil care mâzgălise cu tibişir pe vagonul de curând vopsit. Lăsă frânele, apucă biciul şi, ţinând bine îi trase o pleasna sănătoasă peste frunte. In picioare, amenințătoare, strigă în englezeasca ei stricată: „Ţine!.Să te înveţi, pungaşule, să ai de a face cu îmblânzitorii de leoparzi!u

Apoi, grea şi demnă, coborî de pe locu-i, ca să cerceteze mâzgălitura. După cum se aşteptase, găsi vorbe de măscară şi ocări la adresa oamenilor circului. Ridicând rochia, luă un colţ de jupon, scuipă pe el şi şterse scrisu1

m

- *

Cât ţinu ziua, caravana se îndreptă spre Sud-Est, de-a lungul câmpiiler verzi de grâu şi a unor livezi înflorite. Către seară, deşi mai erau câţiva kilometri până la locul de destinaţie, poposi, ca să se odihnească telegarii. Doamna Azais intră în vagon, ca să-l deştepte pe

Petre.

El sta întins, cu o mână sub cap şi. un răstimp, mama ii contempla, caprinsâ de teamă şi de o mâhnire ciudată. Aşa, adermit, tot copil i se părea, ţl n-o putea dispreţui încă,

- nu-i putea ascunde tainele şi să-i spună cuvinte amare. Fruntea-i netedă şi senină încă nu se încruntase. Ea se gândi că blagoslovit este somnul şi că numai când dormi scapi de tine însuţi. Şi in înţelepciunea sa, îşi zise că Petre va fi dintre aceia care îşi caută refugiu în somn, ca să le fie viaţa suportabilă.

Partea asta a caracterului lui îl amintea pe Moise. Ce straniu lucru, că nu putea să se lepede de un părinte pe care nu-l văzuse niciodată. Mânia, îngrijorarea, de la Moise le moştenise. Nu era ea mai fericită decât ei? Ea se putea uita pe sine; se bucura de moment. Lor, le tulbura totdeauna plăcerea şi liniştea, ceva ca o boleşniţa.

Cu cât îl privea mai mult, cu atât pricepea că o fată cinstită s-ar fi putut lăsa cucerită de el. Şi iar se gândi la ea însăşi. Nu fusese lipsită de demnitate, când se dase lui Moise? Totuşi, cunoscând dragostea, ştiu să se controleze, să reziste, să evite suferinţa. Dar asta la ce-i slujise? Nu cunoscuse ea prostituate harsite, care renunţaseră la tot, chiar la viaţă, din iubire pentru un bărbat? La asta nici nu se gândise, dar băgă de seamă acum că în amor este ceva care purifică şi face toate lucrurile limpezi şi deosebite.

Tiptil, cu paşi domoli, înainită în vagon şi luând sticla de rachiu, îşi turnă un pahar. Cu sprâncenele încruntate, bău. Apoi, fără zgomot, ascunse clondirul după tingiri, aşa ca Petre să nu-l vadă Se apropie de el, îl dezmierdă pe cap. Băiatul deschise ochii, o privi şi întinzându-se şi căscând, îi surise

Dar lucrurile se stricară când harabalele pornite, se găsiră amândoi pe capră. El era morocănos şi răspundea numai cu monosilabe, la întrebările ei. Atunci enervată, şi de atitudinea lui şi de băutură, îşi pierdu răbdarea.

- Ai dormit buştean toată ziua şi acum nu eşti în stare nici politicos să fii, cu mă-ta!

- Nu-mi place cum îţi faci glasul, când îmi pui întrebări.

- A, nu-ţi place! Băiete, fiindcă este chiar glasul mamei tale, ai să-l auzi până vei crăpa ca un beţiv!

- Dar nu eu sunt beţivul.

Ştia că a băut iar. Un moment, ea tăcu, apoi spuse:

- Oricum ar fi, ai să isprăveşti în şanţ. dacă nu-ţi schimbi purtarea.

Petre dădu din umeri şi îmboldi caii, fără să răspundă. Doamna Azais simţea aburii rachiului risipindu-se. încet, seara cobora pe şesul imens.

- Desigur, iar te gândeşti la fleoarţa din Pentland.

- Te rog să nu-i zici aşa.

- Attinci du-te şi ia-o de nevastă. Ţi-ai sfârşi zilele într-o băcănioară. Frumoasă viaţă pentru un băiat care a avut artişti în familie! s

- Preţuiesc mai mult, îţi mulţumesc. In tot' cazul mai mult decât un călăreţ de circ!

Ea învineţi dc mânie:

- A, domnul e prea rafinat, prea deştept, chiar pentru familia mamei lui! Artişti pe primai rang, totuşi, cunoscuţi în toată Europa, de veacuri! Şi ce gândeşti să faci, mă rog ţie?

- Am să găsesc eu ceva. M-am şi gândit.

- Bun! Ţâncul are idei de geniu! Trebuie să mărturiseşti că e minunat lucru amorul, spuse ea cu amărăciune; te tâmpeşte cu desăvârşire.

Nu răspunse nimic flăcăul, şi tăcerea îi spori furia, ca şi cum o dispreţuia. De ce nu spunea: „Şi Marko? Şi Zamberti? Şi toţi?”

Era aproape noapte. Caravana mergea printr-o vale strimtă şi mireasma dulce de ferigă umplea aerul jilav.

- L-auzi pe armăsarul lui Bogardus? întrebă el într-un târziu.

- Nu e mai nebun ca tine. Te porţi ca un animal... veşnic după muieri.

- Mă lauzi! Şi de ce nu? Apoi cu amărăciune: Ah. dacă aş avea norocul să fiu aşa!

O clipă, ea îşi uită mânia, şi-i fu milă, căci, în inconştienţa înţelepciuni a vorbelor lui, ea găsea propria ei experienţă Totuşi, îl invidia.

- Cred că am să plec la Chicago, rosti el deodată.

- Şi contractul tău cu Bogardus?

- Când se va isprăvi. Numai la Chicago te procopseşti, nu în hardughiile astea bicisnice.

- Şi de când domnul a devenit aşa de ambiţios?

- încep să văd limpede. N-am de gând să-mi sfârşosc zilele în pielea unui călăreţ cu nasul roşu, într-un circ de mâna a doua.

Ea tăcu. Caravana se opri, el coborî de pe capră, ca să aprindă lămpile de petrol şi să le atârne de cele două părţi ale vagonului. Departe, în zare, o lumină vânata vestea oraşul, ţinta călătoriei lor.

c 2 - 7

- Dar foame tot cred că-ţi este, îi spuse ea, pe când el se urca iar.

- Adevărat.

- Nu trebuie să faci pe isteţul cu mine, băiete. Poate la alţii să meargă, la mine nu prea.

Ea puse greoi piciorul pe pământ şi intru în vagon. Într-un concert de strigăte şi de înjurături, şirul de care grele sg urni din nou. Bogardus mergea în frunte, şovăitor. Ţinea un felinar. Nevasta bătrânului Kiley s:oase o ghitară şi începu să cânte unul din multele ei refrenuri, din

repertoriu-i de bordel. Contraltul ei sonor, stricat de abuzul de whisky, se înălţă în noapte, dominând scârţâitul roţilor şi tropotul cailor.

„M-a prins şi-apoi s-a dus,

„Nici capul barem nu şi-a întors

„Şi totuşi va veni o zi

„în care mă va regreta...”

Cupletele nu se mai sfârşeau. In cele din urmă, femeia tăcu. Nu se mai auzi, un răstimp, decât ţipătul lişiţelor de-a lungul drumului şi geamătul osiilor. Apoi iar porni să cânte. Era un fel de frumuseţe sălbatică în asprimea cântecului ei, in duritatea glasului puternic. Petre îi zărea silueta, cum şedea pe vagonul de după al lor. Din când în când, lumina felinarelor aprindea o scânteie arămie în părul ei oxigenat.

„Ce bine e să exişti Într-o noapte ca asta”, cugetă el. „Da, viaţa e frumoasă. Dacă ar ţine mereu aşa”.

Mirosul fumului de lemne, ce ieşea din sobiţa dinapoia lui, îi veni amestecat cu un miros de cartofi prăjiţi. încă o dată, în aceeaşi zi, bătrâna îi prăjea cartofi! Era vădit că voia să încheie pace. Totuşi se temu că iar s-a pornit pe băutură. Când se pornea, putea să ţină săptămâni.

Trecuse de mult de ceasul zece, de când caravana ajunsese la popasul de lingă Bentonville. înainte de a se aşeza la masă, deshămară caii şi-i legară de roţile vagoanelor. Apoi Petre se duse să caute un braţ de iarbă, ce creştea din belşug de-a lungul drumului. Cina fu veselă, stropită de patru sticle de bere. De cum sfârşiră însă, flăcăul se sculă, îşi puse şapca, îşi ridică gulerul la tricou şi aprinse o ţigară.

- Unde te duci?

- Nu ştiu. Nicăieri. Mă plimb.

Din pragul vagonului, îl urmărea, pe când el se depărta sub lumina tare de acetilen. „Iar pleacă la vânat, gândi ea. Atât mai bine. Ii prieşte

Pe când trecea prin hora vagoanelor, ea văzu că-i ies In întâmpinare două lucrătoare de fabrică. „Vii, puiule!” îl pofti ur a. El trecu, fără să-i arunce o privire. Şi doamna Azais pricepu că băiatul nu plecase noaptea, după o zi de călătorie trudnică, pentru fete.

Da, avea douăzeci şi vnu de ani. La vârsta asta, băieţii sunt străini. îi turbură ceva, pe care ea nu-l va şti niciodată. Şi-l bântuia şi pe el.

*

t

I'entlandul putea să fie considerat ca oraş vechi, după cum mergeau lucrurile în Middle-West. Întemeiat de pionierii veniţi din Noua Engliteră, care-i imprimaseră pecetea lor, se ridica la marginea de Sud a vechii Rezerve a Vestului. Nu de puţin timp, totuşi, ajunsese o cetate însemnată şi zgom»- toasâ. Una după alta se instalaseră fabrici, ca să

beneficieze de răscrucea a trei linii ferate. Fumul lor întuneca cerul şi zgomotul lor tulbura liniştea. Vechea burgadă, mărginită de ulmi şi arţari, ale cărei, case, împresurate de grădini, dispăreau pe jumătate sub lilieci si lămâi, se vedea încet, încet încercuită de un brâu de uzine şi de locuri de vânătoare. De multă vreme, noile cartiere ale Estului trecuseră de clădirea foişorului de apă, clădit pe deal. Gol, ruginit, părăsit, rămăsese locului, slujind de orientare vreunui Petre Radier, când venea din câmp sau poposea circul.

Casa locuită de Joanna Ryan şi taică-său se afla la celălalt capăt al vechiului oraş, la marginea unor loturi, unde se aliniau, de-a lungul unui şanţ de lut, care figura o stradă viitoare, o mulţime de locuinţe noi, ieftine. Contrastând cu micile sălaşuri destinate speculei, casa Ryenilor era vechea ferma a unei moşii cumpărate de bunicul Joannei, liaer, venit din Bavaria. Dar de multă vreme pământurile acestea se fărâmiţaseră. Joanna ar fi putut să fie bogată, dacă banii fiecărei parcele n-ar fi fost irosiţi de taică-său.

Acrsta era dintre oamenii care pretind că lumea le este datoare şi nu izbutesc în nimic, din tot ce fac. Urând munca, se grăbea, de ctâe ori ii pica in mână ceva bani, să-i plaseze într-o afacere năstruşnică, ce trebuia să-l îmbogăţească în aşa fel, ca nici Joanna, nici cl, să nu mai aibă grijă în vecii vecilcr. Dar totdeauna, suma întreagă pierea în buzunarul speculatorilor netrebnici şi Daniel Ryan, oleacă şi mai sărac.

se tânguia de soarta lui. Într-o vreme, totuşi, fusele un frumos Irlandez, impunător, cu aere cuceritoare... pe care şi le da ca să ascundă simţământul vag al slăbiciunii şi prostiei sale. Pe atunci cucerise inima mamei Joannei, solidă şi proaspătă Germană, pentru care Daniel Ryan întruchipa tot ce era mai fermecător şi frumos pe lume. Dar trecură ani, decepţiile veniră şi din palavragiu nu mai rămase decât un scţncitor. Sc puse pe beţie. De mult deznădăjduită şi ostenită, nevastă-sa muri blajin. Joanna avea patrusprezece ani, rămânea singură, să vndă de taică-său.

La patruzeci şi cinci de ani, Daniel Ryan era oacheş Odinioară negru şi strălucitor, părul îi încărunţi şi pieri coloarea din obrajii lui. Grele pungi galbene îi atârnau sub ochii vicleni, care niciodată nu cutezaseră să privească drept. Umerii, tari odată, se povâriiiseră şi, foarte des, hainele-i în dezordine şi faţa nerasă trădau isprava rachiului. In momentele acelea, nici Joanna nu reuşea să-l ţină curat. Şi nu era fericit decât beat, sau dormind, căci atunci nu-l supăra nimeni şi nu-l certa.

Simţământele lui faţă de singuru-i copil erau: când n prea mar? dragoste, când o ură amară. Căuta să se justifice astfel în proprii săi ochi de decădere, de degradarea lui. Deşi Joanna îi îndura răbdătoare purtarea şi chiar ruşinea decăderii, era destul s-o vadă pe fată, când nu

era beat, ca să i se năzare că-l dezaprobă.

Ca să nu-i fie viaţa cu desăvârşire nesuferită, se făcea că munceşte. Rând pe rând agent imobiliar, neguţător ambulant, demonstrator pentru o spălătorie mecanică şi contramaistru într-o turnătorie, se dezgustă degrabă de munca lui şi se aşternu pe beţie. Limbuţia şi farmecul lui, descrescând cu vremea, nu mai găsea slujbă. Voi atunci să-şi fie singur stăpân şi întreprinse un colportaj prin satele şi fermele din preajma Pentlandului. Cu un cal prăpădit şi un camionaş, străbătu ţinutul, vânzând zaharicale ieftine, medicamente brevetate. mătase dc brodat şi alte nimicuri, care costau puţin şi răpeau inima fermierilor şi a micilor lucrători. Dar şi intrasta îşi dovedi netrebnicia. Adesea, se întorcea acasă beat mort, după ce-l alergase, drum lung, cu biciul, pe bietul dobitoc. Mârţoaga era parcă singura făptură pe care el îşi vărsa veninul. Uneori întârzia, şi doctorul, - aşa-i Zicea calului - se întorcea singur, lăsându-şi stăpânul stâlcit de beat într-un şanţ.

Se mai întâmpla ca Daniel Ryan, prea intoxicat ori bolnav, să plece de acasă cu zilele. Joanna se urca atunci în căruţă şi-i iacea treburile. Lua sarcina aceasta cu plăcere, mal scăpa de gospodărie şi de purtarea lui taică-său. In alergăturile ei se întâlnea cu lume multă şi-şi făcea prieteni. Sinceră şi cinstită, nici frumoasă, nici urâtă, avea o politeţe înnăscută, moştenită de la maică-sa şi un strop de farmec, care-i venea de la şmecherul de taică-său. Fermierii se bucurau s-o vadă cu pasul mărunt al.bătrânului cal alb. O pofteau la masa lor şi-i dădeau bucăţile cele mai bune. Joanna le eră recunoscătoare cuci, adesea, nu mâncase acasă decât supă de varză şi pâine.

Fată bună, întrunea cele mai serioase însuşiri ale mamăsi. Duminica se dvlcea la biserica luterană; distracţie şi pălăvrăgeală cu fostele-i colege de şcoală. Neavând bani, nu putea ieşi, nici petrece, şi totdeauna avea o singură rochie. Ar fi vrut să lucreze, să primească orice ocupaţie, dar taică-său îi răpea toată vremea şi, când, odată ori de două ori, arătase că vrea să-şi caute o situaţei, el se înfuriase, strigând că „ar fi o ruşine ca o fată din familia Ryan să spele cratiţele altora-. De aceea viaţa o făcuse sfioasă şi când, din întâmplare se ducea în oraş să târguiască de mâncare ori aţă, i se părea că oamenii o arată cu degetul şi şoptesc: „B fatabeţivului ăla de Danny Ryan”.

De aceea, afară de zilele în care da raite pe la ţară, se închidea în singurătate şi în visuri. Tot gospodărind sau mânând căruţa pe drumuri prăfuite, visa aventuri romantice, a căror eroină era mai adesea ea. în închipuirile acelea, un tânăr frumos, un cavaler, venea totdeauna la vreme ca s-o salveze, s-o ia de nevastă şi s-o încarce de daruri frumoase.

Dar niciodată nu se ivi, în realitate. Cei doi sau trei tineri, care îi

tăiară calea, nu aveau nici frumuseţea, nici duioşia eroului închipuit. Unul din ei, mic funcţionar în băcănia Harding, îi făcu oleacă de curte; altul, tipograf, no mai stăral, ca să se însoare cu o fată, faţă de care era dator. Daniel Ryan nu tolera ca fiică-sa să aibă prieteni şi de câte ori venea un băiat „să-i dea târcoale" îl amenința cu bătaia. De aceea, numai in tainâ îşi vedea ea umilii admiratori, seara, când taică-său era beat. Ii găsea în parc, sau în piaţă înaintea fostului palat al Justiţiei. Se plimba kilometri şi, la capătul puterilor, ea se lăsa pe vreun zid vechi sau vreo bancă, iar ei încercau să abuzeze de ea. Toate aventurile ei se isprăviseră în dezgust şi în constatarea că îndrăgostiţii de ea erau nişte bieţi ticăloşi.

Niciunul, nici funcţionarul de băcănie, nici tipograful, nu-i propuseseră s-o ia de soţie. Totuşi, fusese odată cerută. Pretendentul se numea Elmer Croy şi locuia într-o fermă la câţiva kilometri de oraş, împreună cu bunicul său, moşneag ştirb şi istovit. Era unul din cei mai buni clienţi ai lui Ryan şi de câte ori îşi făcea turneul, ea se oprea la fermă ca să-şi ofere marfa. Elm'er cumpăra zaharicale. Ii plăceau şi lui şi erau una din bucuriile bietului moşneag, veşnic în poartă, la soare

Ea băgă de seamă că Elmer intra în fermă de câte ori o vedea, de departe, venind. Dar cum şi el era sfios, conversaţia lor nu avea spor. Descoperiseră totuşi un subiect de glume nesfârşite: vârsta calului. Elmer punea rămăşag pe o cutie de bomboane, vândută de fată, că mârţoaga va muri la turneul viitor. Aşa, încet, încet, se făcuseră prieteni buri şi, într-o zi, când ea se gătea de plecare, el o ţinu:

- Stai, aş vrea să te întreb ccva.

Zâmbitoare, Joanna se plecă spre el:

- Ce?

El întoarse privirea spre altă parte şi îşi vârî mâinile în buzunare:

- Aş vrea să ştiu dacă ai primi să te măriţi cu mine.

Surpriza fetei fu atât de mare că, mai întâi nu ştiu ce să spună. In sfârşit, când îşi căpătă graiul, zise:

- Nu mă aşteptam la asemenea întrebare. Nu pot răspunde numai decât. Trebuie să mă gândesc, Elmer.

N-avea de gând să primească, dar nu voia să-l jignească, refuzând neted. Căci ea ştia, din timiditatea ei, ce mult trebuie sa sufere cineva.

- Bine, gândeşte-te. Ferma asta e a mea, n-are ipotecă şi pământul e bun. N-aş fi un soţ rău. Şi apoi, am nevoie de o femeie aici. Mi-e greu cu bătrânul şi cu numai o biată servitoare, ca ajutor. Nu se găseşte o fată destoinică, să vină să muncească la ţară... Se întrerupse şi se înroşi straşnic. Dar nu de asta, borborosi el, ci pentru că, da, sunt amorezat de dumneata.

Pe când ea cobora aleea lungă, se întoarse: rezemat de uluci, în

haina lui albastră, el o urmărea cu ochii. Atunci, pentru întâiâf oară, ea îşi dădu seama că va veni o zi în care va trebui să se mărite, şi că, oricum, Elmer n-ar fi un bărbat râu. Deşi timid, nu era lipsit de un fel de demnitate, ce i-o hărăzea simplitatea vieţii în care trăia. Putea să treacă de frumos. înalt şi musculos, cu faţa bronzată şi cu pometii ieşiţi ca de Indian, cu ochii lui mici şi de un albastru foarte limpede, respira onestitate şi bunătate.

In săptămânile care urmară, Joanna se gândi mereu la el, dar nu se putu hotărî să-l ia. Se lovea mereu de aceeaşi piedică: nu era întruparea, bărbatul pe care-l visase. Omul acela - eroul din închipuirea ei - avea părul negru, trup zvelt şi atâta îndrăzneală incit ea î>i uita propria-i sfială. Şi încă ceva: colindase lumea, trăise în toate oraşele şi era om de lume.

Iată de ce, făcându-şi curaj, se decise să-i spună lui Elmer „nu". Acesta tăcu un răstimp, apoi răspunse:

- Bine... Voi aştepta... până ce voi al'la că te-ai măritat cu altul. Atunci am să ştiu că nu mai am ce să aştept.

Fata nu-i spuse lui taică-său nimic. Dar acesta tot ştia ceva, fiindcă Elmer îngăimase şi faţă de el vreo două vorbe.

Joanna se gândea că are numai nouăsprezece ani şi că la vârsta asta mai poate nădăjdui. Omul din visurile sale se putea să se ivească.

*

- *

Vechea locuinţă a Ryanilor nu era lipsită de confort. Păstra mari urme din respectabila căsnicie a bunicului Baer. Covoarele, deşi roase pe alocuri până la urzeală, erau de bună calitate, iar mobilele, monumentale, de stejar sau nuc, durau straşnic. Aveau salon, dar numai ca să-l cureţe. Când, din întâmplare, Danny Ryan Îşi petrecea seara acasă, sta cu fiică-sa in marea bucătărie ce da în grădină, unde Joanna cultiva, cu patima ţăranului pentru brazdă, legume de tot felul, cu care se hrăneau.

In serile acelea, ori vorbeau, ori stăteau gânditori. Fata cosea, pe când tata îi povestea veşnicile lui amintiri din tinereţe. In anii maturităţii, el totuşi vieţuia în trecut, ca moşnegii. Joanna îi asculta răbdătoare poveştile, aceleaşi, ştiute pe dinafară. Toate se raportau la vremea în care Danny, seducător şi tinăr. ducea în oraşele şi în câmpiile minerilor din Vest o viaţă de vagabond, în căutarea - de pe atunci 5 a unei lovituri care să-l îmbogăţească pentru tot restul zilelor lui.

într-una din serile acestea tăcute, cam la trei luni după plecarea circului, ea simţi că a venit ceasul să se destăinuiască. El tocmai se gătea să plece şi ea îl ţinu:

- Stai, am să-ţi spun ceva.

O privi, uimit, presimţind vag că se petrecuse ceva grav. Niciodată nu-i vorbise ea aşa.

- Spune, te ascult, rosti el în sfârşit. Dar grăbeşte-te, fiindcă mi-e somn..

Ea lăsă lucrul, ca şi cum se aştepta la lovituri, apoi, foarte calmă, anunţă:

- O să am un copil.

El se trezi deodată:

- Ce tot spui tu? Eşti nebună?

- O să am un copil, repetă ea. Ştiu bine.

El ridică mina s-o lovească, dar se răzgândi.

- Ce ştii tu? Habar n-ai de asemenea lucruri.

- Mai mult decât crezi, cuvântă ea amar.

- Atunci, Elmer trebuie să t>? iu... chiar mâine. Am să-l silesc eu.

îşi privi părintele, cum sta drept, cu ochi-i urduroşi şi spunea vorbe de om virtuos, şi un fel de turbare o cuprinse. Pentru întâia oară în viaţa ei simţi că-l urăşte.

- Şi de ce crezi că Elmer? întrebă ea rece.

- Vă cunosc tertipurile amândorura... Mie nu poate nimeni să-mi ascundă nimic.

- Nu e Eimer. Nu s-a apropiat de mine niciodată.

El rămase câtva timp cu bărbia atâmând de uimire. Apoi apucă cleştele şi înaintă spre ea.

- Ah, ai fost după câini, căţea!

Fata se dădu după fotoliul cel mare de stejar, de lângă uşă, pătrunsă de groaza morţii, şi cu dorinţa ca, orice ar fi, să trăiască.

- Să nu mă atingi! strigă ea. Pun de te închide!

Ameninţarea îl potoli. Lepădă cleştele, se aşeză în jilţ, şi-şi îngropă faţa în palme.

- N-aş fi crezut niciodată să sufăr asemenea ruşine din partea fiică-mi.

- Dar te-ai gândit vreodată la fiică-ta?

O adevărată nebunie o îmboldea să vorbească. Arunca tot ce avea pe inimă de multă vreme şi nu îndrăznise niciodată să grăiască:

- Dar tu ţi-ai dat vreodată seama in toţi anii ăştia, că-mi zice lumea „lata lui Danny beţivul?”

Omul începu a plânge:

- Mulţumescu-ţi Doamne că cel puţin maică-sa e în mormânt.

- Şi eu îi mulţumesc, da, atât pentru mine, cit şi pentru tine! Un beţiv şi o târfă! Frumoasă pereche!

El sări ars:

- Nu-ţi dau voie să spui asemenea cuvinte! Niciodată *nu* voi

^permite fiicei mele...

- A trecut vremea permisiunilor! Sunt acum femeie... şi trebuie să ies din încurcătură. N-am niciun reazim în tine.

Vorbea cu glas tihnit, egal şi spunea lucruri la care nu se gândise până atunci. De pildă: „trebuie să ies din încurcătură...”

El începu iar să plângă, ca un copil, scuturat do suspine. Cu tot dezgustul ce i-l insufla, îi fu milă de el. Stătu mult, în picioare, după scaun, privindu-l. Ar fi vrut să facă ceva şi nu ştia ce. Totul părea caraghios. în c^le din urmă, înaintă spre el:

- Opreşte-te. Nu-ţi serveşte la nimic şi trebuie să ne păstrăm sângele rece.

Spune-mi încaltea cine e. Să-l silesc să te ia de nevastă.

- Nici nu ştiu pe unde s-o fi aflând, rosti ea morocănos. Şi nici dacă aş vrea să-l iau de bărbat.

- Cum? Nu ştii?

Ridică spre ea ochii aiuriţi.. Faţa i se făcuse de ceară şi tremura tot:

- Atunci... l-ai luat aşa de pe uliţă?

- Aproape.

- Şi eu am asemenea copilă! Ce ruşine!

Iar îl podidi plânsul.

- E un călăreţ. Făcea' parte din circ, iată de ce nu ştiu unde-o fi.

- Maică Precistă! Copila mea! Fata lui Danny Ryan înhăitată cji un călăreţ de circ!

Cu pas domol, ea se apropie de cămin şi rândui cenuşa. Apoi închise uşiţa, pentru ca focul să ţină până dimineaţă. Se întoarse apoi şi se uită la taică-său, adăstând să contenească din plâns.

- Dacă te-ai opri un moment, ţi-aş istorisi cum s-a întâmplat. „

Era într-una din zilele în care taică-său, fiind prea beat ca să colinde după treburi, trebuia să-l înlocuiască ea. Vreme frumoasă. Fericită, pornise la drum cu bătrânul cal bălan. Soarele ardea şi norii, bătuţi de vânt, umblau razna. Fusese oprită la masă la ferma Schause, verii bunicului ei. Mâncare bună: plăcintă, pui, unt şi o sumedenie de mâncăruri. Ea mâncase mult, râsese şi glumise mult şi chiar băuse. Se făcuse târziu când plecase de acolo.

Cum nu se mai întâmplase de multe săptămâni, Elmer îşi lăsase ogorul, văzând-o venind. Vorbiră. Timid, o întrebase dacă-şi schimbase gândul. Ea se bucurase revăzându-l şi se despărţise cu părere de rău,, de el. Rezemat de gard, tânărul o urmări îndelung. In fond, nu ar fi fost un noroc pentru ea, să ia un bărbat aşa de bun ca Elmer? se gândea Joanna.

La întoarcere, gloaba, copleşită, începu să se poticnească. Ce-ar face ei, dacă ar muri? se întreba ea. Nu aveau bani ca să cumpere alt cal. Ar

fi silit-o poate să se mărite cu Elmer. Gândul că ar ajunge stăpâna unei ferme mari, să crească pui şi să rămână în toate zilele ca la Schause, nu-i displăcea. In clipa aceea, picioarele de dinainte ale calului alunecară într-un făgaş. Căzu cu botul înainte, apoi se rostogoli pe o parte.

îngrozită crezu că a murit sau şi-a rupt piciorul dar când coborî de pe capră îşi dădu seama că nu avea nimic. Istovit, găsea că e mai bun noroiul moale al drumului şi nu arăta nicio intenţie să se mai ridice. Ea îi scoase căpăstrul, îl ameninţă, dar n-o lăsa inima să-l bată. Ne mai ştiind apoi ce să facă, se puse pe plâns. Locul era pustiu. Ca să-şi prelungească plimbarea, ea o luase pe drumul ce trecea prin pădurea Bunker. Şi acum se găsea singură, cu calul căzut, în mijlocul copacilor; şi puţină nădejde avea să treacă pe acolo careva.

încercă de mai multe ori să silească dobitocul să se scoale. In cele din urmă, descurajată, se aşeză pe marginea drumului şi plânse. Cât timp stătu aşa? La o vreme, auzi paşi şi, ridicând ochii, zări un tânăr în faţa ei, cu puşca de umăr. Într-o veche manta neagră, peste un tricou cu guler ridicat, purta o şapcă cenuşie, urâtă. Ca să-i vorbească, îşi scoase şapca într-un fel neobişnuit, ca un străin. Ea avea simţământul ciudat, ca ceea ce sc întâmpla nu avea nimic real, ci erau închipuirile ei vinovate. Cu capul gol, noul venit era aidoma ca în visurile sale romantice. Şi ea, ce aer va fi avut, cu părul zbârlit, cu pălăria într-o parte şi obrajii scăldaţi de lacrimi. Stângaci, îşi netezi părul.

- Pot să vă ajut să-l ridicaţi, domnişoară? Vorbind, avea un uşor accent ce nu semăna deloc cu cel din Pentland. Da, şi asta se potrivea. Şi la asta se aşteptase.

Se ridică îndată, cu faţa aprinsă, cu pălăria tot într-o parte.

- F. o gloabă, zise ea. li place pe o rină

Tinărul îşi scoase puşca, se apropie de dobitoc şi incepn să-i vorbească.

- Cum îl cheamă?

- Doctor.

- Hai, Doctore, scoală-te. Trebuie să te întorci la iesle.

Luă căpăstrul şi săltă căpăţâna mârţoagei,'dar ea îi privi cu ochi blajini şi nu se clinti. Atunci, străinul întoarse zăbala şi, ca prin minune, Doctor se răzgândi. întâi pe eer.unchi apoi, cu o întindere tare din hamuri, se scula în picioare. Se scutură şi rămase înfipt, cu capul plecat, răscrăcărat.

- Dacă nu sunteţi atentă, de câte cri va fi obosit vă va ijnca renghiul ăsta: va cădea şi s<> va întinde pe pământ, ca adineauri,

- Cunoaşteţi la cai, pe semne!

- Sunt căfăreţ acrobat. Mi-am petrecut zilele în circ.

Îşi spuse numele: Petre Radier, şi îi povesti că sosise ca circul. Peste două zile, reprezentaţiile începeau. „Cum nu aveam nimic de făcut, mă plimbam, în căutarea unei veveriţe.

- Şi n-aţi prins.

- Nu, au fugit toate”.

Deodată, ea îşi dădu seama că, în loc să se grăbească de-a se întoarce acasă, sta locului, pălăvrăgind cu un străin. Se urcă pe capra căruţei:

- Mulţumesc că m-ai ajutat să-l ridic pe Doctor. Apoi nu ştiu ce o sili să adauge: „Nu vreţi să vă duc până în oraş?”

- Bucuros. Mulţumesc.

Uşor, sări în trăsură şi se aşeză alături de ea. Plescăind din limbă şi scuturând de hăţuri, se înfundară în pădure, în pasul ostenit al calului.

- Nu mi-aţi spus cum vă cheamă.

- Joanna Ryan.

- Frumos nume.

Apoi urmă o tăcere. Numai tropotul copitelor se auzea. Joanna căuta' cu deznădejde să spună ceva. Era tulburată de făptura aceluia pe care întâmplarea îl aşezase alături de ea. Impresia ce o avea n-o mai avusese niciodată. Voi să arunce o privire spre faţa oacheşă a vecinului, dar băgă de seamă că el o cerceta. Zâmbi. Se înroşi şi începu să bată calul, care se porni mai repede. Da, străinul nu semăna cu nici linul din tinerii pe care îi cunoscuse. Ştia să se exprime şi nu sta cu gura căscată, ca Elmer.

- Nu sunteţi. din America, nu-i aşa?

- Nu. Sunt născut în Olanda şi mama este Românca. Apoi, după o reflecţie: Tata era German.

- * Şi tata mare a venit aici din Bavaria. îl chema Baer.

El nu spuse numele lui tată-său, dar, după un minut de tăcere., urmă:

- Mor de sete. N-am putea să ne oprim undeva şi să beau un pahar de apă?

- E un izvor, nu departe de aici, tocmai în fundul carierei.

- Dacă am trece pe acolo î

Iarăşi tăcură. Apoi drumul traversă un luminiş şi Joanna vârî calul pe un drumeag. Ca la o sută de metri, ajunseră la carieră.

De aici se scotea pe vremuri gresia roşie din care erau construite casele cele mai elegante ca şi cele mai puţin frumoase din Pentland. Acum piatra asta nu mai era la modă ca material de construcţie, şi cariera fusese părăsită..Mai rămăsese numai un lac mare de apă neagră, împresurată de pereţi roşii, aproape verticali, de care se agăţau ici, colo, un arbore, o tufă. Locul era umed, zmălţuit de gălbenele abia

înflorite. De sub una din stânci ţâşnea apa limpede a unui izvor.

- Aici e, zise ea. Vă aştept.

Petre sări pe pământ. Plecat pe ciuciur, îşi cufunda buzele în apă şi bea cu înghiţituri mari. Apoi îşi şterse gura cu o batistă de mătase roşie. Ea îi privi, cum nu mai privise pe nimeni. Ce aer sălbatic avea; şi totuşi ce politeţe, ce siguranţă. Pieleabronzată şi ochii negri aduceau cu ai Ţiganilor, care îşi întind uneori corturile la marginea oraşului, dar el era curat şi îngrijit la înfăţişare... Ea se gândi că rău face şi că ar fi trebuit să se întoarcă repede acasă. Şi nu-i păsa. O stranie senzaţie de aşteptare clocotea in ea. Ar fi vrut să-l mai vadă şi altădată. Dorea să ţie drumul cât mai mult.

Vorbiră puţin în restul drumului. O întrebă asupra vieţii ei. Ea îi" istorisi alergăturile, dar nu-i pomeni de taică-său. La rându-i, ar fi vrut să-l întrebe şi dânsa, dar nu avu curaj. La urmă, ajunseră înaintea mizerabilelor case noi, aproape de care locuiau.

- Vă las aici, spuse fata.

El ii aruncă o privire pătrunzătoare şi începu să riclă

- Am priceput! Mulţumesc pentru drum. Cobori. „Are să plece! Trebuie să-l mai văd!" gândea ea, pierdută. Dar nicio vorbă nu-i ieşea din gură Nu ştia cum s-o întoarcă cu tinerii

Dar băiatul se d'.'p'irtu numuidecit: „Aş vr-a să vă mai văd" şopti el.

- Nu cred să se poată. Sunt foane ocupată, se auzi ea răspunzân-î, fără să-şi dea seama.

El iar râse, cu aceeaşi nuanţă de tristeţe pc care o avusese când ea îl anunţase că trebuie să se despartă.

- Da, da, înţeleg... Sunt din circ. Şi nu vreţi să vă vadă cu mine.

> - O,:.u! Nu-i adevărat.

- Ba, aşa e.

- Nu. Tata. este foarte sever. Iar eu, până astăzi, nu v-am mai văzut.

O clipă, rămase tăcut.

- Dar aţi vrea să mă mai vedeţi? întrebă in sfârşit, oprind pe dinâa o privire scrutătoare.

Fata plecă ochii, şi-i ţinu ţintuiţi pe mâini:

- Da, nu văd niciun rău într-asta, răspunse cu o voce d il.e de mironosiţă.

- Ne putem întâlni... unde? la carieră?

- A, nu!

Dar i se făcu frică şi se simţi copleşită de sentimentul greşelii sale.

- Atunci unde?

II privi şi văzu cu vorbea serios. Părea Rata să plângă, dacă ea ar refuza.

- Atunci, la carieră?

- Nu promit. Nu pot ieşi totdeauna.

- Am să fiu acolo, în toate după amiezile, la ora asta... chiar dacă dumneata nu vii. Ţineţi minte: voi fi acolo şi vă voi aştepta.

Îşi scoase cascheta, se înclină şi, până să aibă ea timp s.'i răspundă, o luă spre oraş. Ea rămase locului mult, urmându-l c:i ochii. Dar el nu se întoarse. In cele din urmă, scuturâ hăţurile şi,, la drum. Inima îi bătea violent. Nu-şi putea închipui că ceea ce se petrecuse fusese udsvărat. Cum? Ea Joanna Ryan. îndrăznise să ţină, lipit de-coapsa ei. un tânăr pe care nu-l mai văzuse niciodată! O fericire nespusă o inunda. Totuşi, fusese sigură de ea. Niciodată n-are să so ducă la carieră.

Nu se duse a doua zi, nici a treia zi. Dar numai la asta se cindise. Şi de cum se apropia ora convenită, era cuprinsă de o dorinţă sălbatică, aproape perversă, s-o şteargă de acasă şi să ia in spinare cei trei kilometri, până la carieră. Dorinţa sporea cu fiece zi mai tare şi pe măsură ce ispita creştea, imaginea lui Petre Radier se făcea mai seducătoare.

Reprezentaţiile circului începeau în seara zilei a treia. Aveau să fie pe un teren descoperit, dincolo de gară, loc numit Cimpul.

Joanna ştia că taică-său nu-i dă voie să se ducă. Nu voia s-o lase să umble singură şi spunea că ei nu-şi pot îngădui să frecventeze circurile. După cină, îşi luă ca de obicei locul în bucătărie şi începu să cârpească cearşafurile. Pe furiş se uita la taică-său şi ceea ce nu i se mai întimplase, dorea să plcce. Ea ştia că dacă pleacă, se duce la Hennesev, de unde se întorcea beat. Dar el se cufundase In jurnal, îi citea din când în când câte ceva privitor la oamenii pe care ii cunoşteau, sau de care auziseră vorbindu-se, aşa, ca in serile în care el avea intenţia să rămână acasă şi să se culce devreme.

Ceasul din bucătărie sună orele opt, apoi şi jumătate, apoi nouă. Pierdu orice speranţă. Totuşi, peste câtva timp, el se sculăj îşi luă pălăria şi zise: „Mă duc să dau o raită'*.

- Nu veni prea târziu. spuse ea, ca întotdeauna când el o vestea „că dă o raită**. Era o formulă. Ştiau amândoi ce înseamnă. Ii văzu deschizând uşa.şi ieşind. De înd.iiă se precipită in salon şi, prin fereastră, il urmă cu ochii, până ce-l văzu pierind în beznă, dincolo de ultimul felinar. Atunci urcă treptele, câte patru, la odaia ei, îmbrăcă vechiu-i costum, îşi puse. pălăria şi încuind uşa cu cheia, o luă la picior, fără să;iibt"i c.erul că fuge. Ca să ajungă la circ, avea drum lung de făcut şi străbătea tot oraşul.

Ajunse lc colina vechiului rezervor. De aici se întindea câmpu!, conivelat de mii de lumini ale căii ferate, trandafirii sub lumina ce cădea din cuptoarele înalte, care împresurau bolţile, afară de partea în care castelul Shanc: i înălţa masa neagră împotriva cerului. In mijloc,

zări conurile şi voeoane'.e circului, luminate de torţele de acetilenă. I n lung panou reclamă slujea de împrejurare, arăta in culori vii unele din atracţii şi din animalele circului.

începu să alerge. In curând auzi muzica discordantă a cailor de lemn, amestecată cu răbufnirile micii orchestre instalate pe estrada de dinaintea cortului cu „Fatima şi Favoritele sale, dansatoare orientale, cea mai celebră trupă, niciodată prezentată în America, venită de-a dreptul din Haremul Sultanului". Trei femei în tricouri paetate, stacojia ieşit, dansau pe scara aceea ca să atragă publicul.

Glfâind, trecu săgeată peste linia ferată, trecu fără roşi ne prin faţa porţii lui Hennesey şi se găsi în mijlocul petrecerii. Terenul modrlcs, frământat de mulţime, se lipea de tălpi ca de cauciuc. Era să cadă. In care cort o fi călâreţulacrc-bat? Nu îndrăznea să întrebe, de teamă că ar fi recunoscută, când, deodată, zări un afiş mare, înfăţişând un bărbat in tricou roşu, in picioare pe cal. Zori pasul şi ajunse la intrare, unde casierul se pregătea să facă bagajele. Reprezentaţia avea să înceapă.

- Aş vrea un bilet, rosti ea cu sufletul la gură.

Omul o cercetă. Era cu faţa de foc şi răsufla din grea, sub mizerabila ei jachetă.

- N-au mai rămas decât bilete de un dolar, d-ră.

- Bine. Dă-mi unul, nu şovăi dânsa.

Apucă biletul, bălăcări în noroiul intrării şi se apropie de femeia grasă, pusă la control. In momentul acela, o tobă bubui. Apoi un om in haină, în picioare in mijocul arenei semănată cu rumeguş de lemn, anunţă: „Am onoarea de a vă prezenta pe Goldon şi d-na Azais, în cea mai necrezută realizare ecvestră a epocii!"

Un tinăr, în livrea cachi, îi luă biletul şi o târî la celălalt capăt al cortului! Cu obrajii cărămizii, părul în neorânduiala străbătu tot rândul de spectatori. Unii din ei o cunoşteau desigur şi se întrebau de ce-o fi întârziat, roşie şi suflând. Dar ea nu Se mai putea întoarce. In sfârşit, şezu jos, în primul rând, la marginea arenei, aproape de una din intrări. In momentul acela, zvâcni un cal alb, lansat în.galop iar in picioare pe cal era Petre Radier. 11 cunoscu îndată, în tricou roz şi cu pantalonaşi de catifea, cu paiete de argint. Când trecu pe dinaintea ei, întâmplarea voi să se întoarcă aşa ca s-o vadă şi, o clipă, privirile li se întâlniră.

O femeie grasă îl urmă: în rochie de bal orbitoare, iar in părul negru avea înfiptă o egretă. Ţinea in mână un bici lung, alb.

Spcctacoâul întrecea tot ce-şi putuse ⎽Joanna închipui. Petre făcea minuni: sărea cu picioarele lipite pe spatele calului, sărea prin cercuri de flăcări, ţâşnea pe. deasupra unor panglici roze, închise de personalul galonat. Extaziată, cu ochif scânteind, fata nu se mai sătura privindu-l. In excitarea ei, îşi sfâşia batista. Şi apoi. prea degrabă, Fifi, iapa albă,

ieşi în galop din arenă. Petre rămase singur, ca să salute. Tristul personaj, in haină, se ivi. Cu o voce guturală, informă asistenţa că Marele Goldoni şi d-na Azais vor oferi in sală portretele lor pe un preţ mic.

Intrară clovni, făcând tumbe. Se întinse un covor roşu peste rumeguş, şi spectacolul urmă. Şi Petre se ivi. Strâns îr.tr-o veche robă de casă. traversa arena venind spre ea, părea un flăcăiaş, foarte îngrijit, curat şi rumen; parcă atunci îl îmbăiase maică-sa. Şi un mare val de duioşie năpădi inima fetei. Cu cât se apropia, ea îşi simţea faţa aprinzându-i-se şi nu cuteză să-şi ridice ochii, să-l vadă. Apei, subit ştiu că el e acolo, înaintea ei. Ii zări pulpele puternice în tricoul roz, o pulpană a robei şi o mână brună, ce-i punea o fotografie pe genunchi. Neîndemânatică, luă portmoneul dar, până să-l deschidă ea, el plecase. Muzica vestea intrarea urşilor.

Nu dădu nicio atenţie numărului acela, fiindcă, pe dosul fotografiei cu Petre în tricou, alături de calu-i bălan, ea descoperi-e câteva rânduri scrise. Pe furiş, de teamă că vreunul din vecini s-ar uita peste umărul ei, desluşi: „Am fost în fiecare zi la carieră. De ce n-aţi venit? Voi veni şi mâine, şi poimâine şi în toate zilele până la plecare. *Nu faceţi să mă duc*, *şi să* nu *vă găsesc*. *Sunt nenorocit*

Iscălise simplu: Petre. Lipsa asta de orice alt comentar, ii da impresia că îl cunoaşte mai mult decât pe nu ştiu care altul.

Apoi, brusc reprezentaţia se sfârşi şi ea se trezi mergând prin noroi, îmbulzită de lume, fără să-şi dea seama că nu e singură.

Stelele scânteiau. Vânzătorii de halviţă şi susan îşi strigau marfa. Zori pasul şi o luă după gară. Trecând pe dinaintea lui Hennesey, îl zări, prin uşa întredeschisă, pe taică-său, în picioare, înaintea tejghelei. Era beat şi urla un dntec irlandez.

Urcă dealul, lăsând în sfârşit lumea înapoia sa. Băgă de seamă că tot mai aleargă, fără să ştie de ce. Ii venea să cânte. Atât de frumoasă era noaptea, că nu-i venea să intre în casă, să lase poarta deschisă şi lumina mică şi să urce scara până la «daia ei. Casa o îngrozea. I se părea o temniţă jalnică şi murdară, din care nu putea scăpa. Dori să n-o mai vadă niciodată, şi să plece în lume, unde credea că este fermecător ca reprezentaţia de circ.

A doua zi toată ziua se simţi bolnavă. Faţa ii ardea şi fiori o zguduiră. Nu înceta să-şi spună că nu se va duce la carieră, deşi ştia în cugetul ei că nu se poate împotrivi. Cu cit treceau ceasurile, frigurile îi sporeau. In cele din urmă nu se mai stăpâni. Îşi luă pălăria şi jacheta, închise uşa cu cheia şi porni în direcţia câmpiei. Se grăbea, fără să ştie de ce Cu siguranţă că va ajunge înaintea lui. Dar nu-şi putea potoli mersul şi de cum ajunse la marginea oraşului, o tăie peste câmpie. Era mai sigur. Nu

risca să întâlnească pe careva şi s-o întrebe unde aleargă aşa, ca năucă.

Ajunse pe culmea carierei. Ii veni atunci în minte că, sătul să tot bată drumul degeaba, el n-are să mai vină: şi gândul acesta o îngrozi. Făcându-şi drum prin tufişul de soc, se apropie de margine, cu nădejdea că îl va zări lingă izvor, stând.

Socii erau în floare. Mireasma lor deasă şi dulce îi umplu nările, iar polenul i se lipea de obraji. Înainta tiptil, de teama că va aluneca şi se va rostogoli în râpă. In sfârşit zări izvorul şi acolo, lingă el, il văzu culcat într-o baltă de lumină. Pe spate, cu braţele căpătâi, cu ochii închişi. Îşi scosese cascheta şi mantaua.

Ţinându-se de o tufă de soc, ea stătu mult. contemplându-l. Se Rindea la aerul lui sălbatic, la frumuseţea, la semeţia din circ. pe calul bălan. Nu-l vedea în hainele cele vechi, ci în tricoul roz, în pantalonaşii de argint, c;.re arătau linia zveltă a trupului. Fruntea i se înroşi şi spu^e:..Sunt o fată reu". Şi mai apoi, „dacă aş pleca chiar acum. r.cate că as putea să-l uit". Dar rămase: nu era în stare să plece.

Străbătu iar tufişurile de soci şi coborî povârnisul dealului. ca să ajungă la gura carierei. De acolo, o luă pe drumul de cj.r:\ obişnuit, printre gălbenele.

Când se apropie de el. ii auzi cum se scoală dintr-un salt. Se înroşi şi plecă ochii.

- Vedeţi, am venit, glăsui ea.

Fără o vorbă, el o luă în braţe şi o sărută, nu pe buze, ci pe gât. Ea nu se împotrivi.

- Bine ai făcut, răspunse în sfârşit.

- Nu, grăi ea cutremurată. Sunt o fată rea.

El râse.

- Să ne aşezăm aici, lingă izvor, la soare, zise dânsul, întinzând pe jos, pentru ea, mantaua.

Mult timp statură tăcuţi. El îi luă o mână, ca s-o sărute din când în când. Apoi ea îi mărturisi ce minunat îl găsise în ajun. seara. El îi povesti, cum, copil, fusese dresat de un om cu numele Zamberti, care-l bătea cu biciul, uneori, când nu reuşea meşteşugul. Femeia cu rochia paetată era maică-sa. Odinioară îmblânzitoare de leoparzi, îi fusese smuls un braţ de nna din fiare. Dar lui nu-i plăcea felul ăsta de viaţă şi era hotărât să-l lase. Nu găsea nimic atrăgător. Visa să fie bogat, puternic şi să aibă o casă a lui, nu o haraba pe roate, pururea hai-hui.

La rându-i o cercetă şi el.

- N-am nimic de istorisit, afară de ce am apucat să spun.

Balta de lumină pierise. Ei nu băgaseră de seamă. Joanna luă aminte şi se sculă de jos.

- Trebuie să plec. Tata vine şi nu găseşte nimic gata. O să se supere. O să întrebe unde am fost.

Ca şi în rândul celălalt, se despărţiră la marginea oraşului.

- Şi mâine te aştept.

- Nu. N-o să pot veni, spuse ea foarte nervoasă. Nu mai trebuie să vin.

El îi zâmbi, arătându-şi dinţii, aşa de albi, pe faţa-i oacheşă.

- Eu vă aştept, şi se depărta înspre oraş.

A. doua zi, când ceasul de întâlnire se apropie, fu mai nenorocită decât totdeauna. In sfârşit ne mai putându-se împotrivi, plecă.

De astă dată el o aştepta. De cum o zări, se grăbi s-o întâmpine, o luă în braţe şi o sărută. De la atingerea buzelor lui, ea nu mai ştiu ce i se poate întâmpla. Se simţea moale, în neputinţă de a i se împotrivi. Niciodată nu fusese aşa de fericită. Şi niciodată n-avea să mai poată fi.

- Ce caraghios! Mi-era frică, spuse el odată. Tu eşti întâia fată, cu care am simţit aşa ceva. Şi acum mi-e frică. Ii luă mina şi i-o sărută. Te deosebeşti de toate cele fc care le-an cunoscut eu..

- Cum asta? întrebă ea surâzând.

- N-am dat niciodată de o fată cinstită.

în epoca aceea, ea îşi închipuia mii de feluri de fericire durabilă. Făcea planul de a pleca şi a sta cu el în vagonul nesuferit de el. Nu înţelegea de ce urăşte el atâta viaţa de nomad. Trebuia să fie minunată. Nu se gândea că, într-o zi, fericirea ei se va sfârşi.

In ajunul plecării circului, când, după obişnuita lor întilnire. se despărţiră, el îi spuse că va veni, chiar în noaptea aceea, la ea acasă. Dar ea îi spuse ca să nu îndrăznească decât dacă va vedea o lumină în salon. Dacă n-o vede, însemna că este taică-său acasă. Şi dacă ar da peste ei, i-ar omorî pe amândoi. Noaptea, el văzu lumina. Întâmplarea vruşese ca Dan Ryan să se ducă iar la Hennesey.

Petre o părăsi în zorii zilei; dar n-o chemă să vină după el. Avea să se întoarcă; ea trebuia să aştepte. încăleca fereastra şi se lăsă pe acoperişul de tinichea.

In clipa în care îl văzu afară, în lumina ce se limpezea, pricepu cu totul s-a sfârşit pe vecie şi că i'u:ese nebună. Atunci îşi îr.gropă faţa în pernă şi începu să suspine, nădăjduind că el n-o va auzi.

El sări de pe acoperiş. Plecase.

*

*

Ea povesti tot, cu simplitate, când în picioare înapoia scaunului, când mergând în lung şi-n lat prin bucătărie. în unele momente ii era frică de taică-său, în altele se dispreţuia. In sfârşit tăcu.

- Mofturi! făcu el. Straşnic mai ştiu femeile să-şi găsească scuze. Ca

mătuşa Clara. Voi credeţi că dragostea îndreptăţeşte orice.

Ea se întoarse, semeaţă:

- Nu caut scuze. Nici nu regret.

- Ai nas să spui asta şi nu mori de ruşine?

- Nu mi-e ruşine, răspunse ea întunecată.

El râse.

- Poate socoţi că are să mai vină?

- Habar n-am.

- Ţi-a scris măcar?

- I-am spus să nu-mi scrie. Mi-era frică de tine.

Brusc, el se ridică.

- O să-l găsesc eu, spurcăciunea! Şi am să-l burduşesc, până l-oi hotărî să se întoarcă.

- Crezi poate că l-aş lua de bărbat în asemenea condiţii?

- Drăcia dracului! ai să fii silită să-l iei pe careva. N-am să tolerez stârpitură de bastard in cămin.

- O să mă mărit cu cine mi-o plăcea. In tot cazul nu cu el.

- Şi jje care din numeroşii dumitale admiratori îl alegi? râse el, răutăcios.

O clipă ea rămase tăcută.

- Cred că Elmer m-ar lua.

- E cam greu să-l faci să aciueze un prunc de şapte luni.

Fruntea Joannei se împurpură:

- Crezi că voi căuta să-l înşel? Am să-i povestesc tot.

- Nu e Elmer aşa de găgăuţă.

Urmă iar o tăcere apoi, liniştit, ea grăi:

- Nu. N-aş fi crezut niciodată, că tu poţi să-ţi închipui aşa ceva.

Sta cu spatele întors; în sfârşit o privi.

- Ce vrei să strecori? Stai că te învăţ eu să-ţi respecţi părintele!

înainta spre ea, dar ea nu se clinti.

- Află că. dacă încerci să ridici mina asupra mea, nu mă mai vezi cit lumea.

Atunci, brusc, ca să schimbe macazul, el stinse unul din becuri. Stingea becul, de câte ori avea de gând să plece la culcare îşi scoase ghetele, le împinse sub cămin şi se în drepţi către uşa ce da spre scară. Când s-o deschidă, se întoarse şi zise cu glas moale: „Tot ce pot să te sfătui, fata mea, e să găseşti fără zăbavă un bărbat”.

Se petrecuseră lucrurile după cum spusese. Tata îşi spăla mâinile şi, mâine, se apuca iar de băutură.

Uşa se închise în urma lui şi ea rămase singură. Cu toată supărarea, simţi că urcă în ea o fericire de izbândă. Da, îi ţinuse piept şi acum era femeie, era slobodă. Cu linişte, stinse şi al doilea bec de gaz şi,

îndelung, stătu în picioare, la fereastră, uitându-se la grădina mică. Sub luna in amurg, brazdele înflorite şi careurile îngrijite abia se lămureau. „Ce bun lucru e viaţa, cugeta ea. N-am fost niciodată aşa de vie”.

Când părăsi geamul, era gata să-l ia pe Elmer, dacă el ar fi voit. Nu mai credea să-l vadă pe Petre. Adâncită în fotoliul vechi cu basculă, plânsc multă vreme, in noaptea accca.

*

- *

Ploile începură. Zi după zi, cerul vărsa potopenie, pe când caravana, oprindu-se din sat în sat, îşi urna turneul i» Middle-West. Griul începu să se strice şi cocenii de p:rumb, despuiaţi de grindină, putrezeau pe câmpie. Vagoanele se înfundau în grasa argilă a şoselelor vicinale. Afacerile erau primejduite. Erau seri, în care mai mult de douăzeci de persoane se aşezau pe băncile roşii în semicerc şi se întrebau dacă au de ce să mai întindă cortul. Bătrânul Kiley si nevaslă-sa se certau necontenit şi ea nu mai cânta din gură şi chitară, pe când vagoanele se bălăbăneau greoaie pe drumurile mocirloase. Doi din foştii savanţi ai Miss Nelliei căpătară pneumonie şi muriră. Cu cât se topeau banii în pungă, sporea ţâfna nesuferită a lui Bogardus şi temerea că circul se va închide plutea ca o năpastă peste trupă. Fără resurse, lipsiţi de mijloacele de a căuta un angajament în altă parte, îi aştepta pe toţi o(iarnă de foamete. Afară doaf dacă găseau să se înroleze în vreun turneu de vodevil de al treilea rang.

Un val de deznădejde o copleşi pe doamna Azais şi începu să bea. Mai mult ca oricare altul, suferea din pricina umezelei, a frigului, a lipsei de bani şi de pe urma certurilor nesfârşite, căci amintirea strălucitului său trecut ii revenea mereu: vremea în care, ea singură, câştiga cât toată Irupă, când apărea ca vedetă îr. marile circuri din Budapesta, Mur.chen, Paris sau Amsterdam. Pe măsură ce mizeria prezentă creştea, culorile zilelor de glorie se însufleţeau.

Când se punea pe băutură, nu mai purta prija înfăţişării sale. Ca de cbicei foarte îngrijită, curată, perfcct coafată şi onduiJtă. se arăta cu părul' ciuf şi cu pieptul rochiei negre plin de pete. Nu-şi mai da osteneala să-şi recoasă paietele, care cădeau seara în timpul reprezentaţiei. Ochii i se injectau de sânge-şi gura îi putea a alcool. Totuşi, când ii urma pe Petre şi pe Fifi, iapa, in arenă, regăsea puterea să se controleze şi, de fiecare dată, făcea o intrare tot atât de măreaţă de parul iir fi apărut în Circul de iarnă al Parisului sau la Barcelona, şi nu într-un spectacol de iarmaroc într-un orăşel din Middle-Wcst.

De multă vreme, Petre nu mai încerca să o vindece de viciul ei. Odată, totuşi, văzând-o pe jumătate luciuă, îi vorbise aspru, dar ca ineercă să se spânzure. Seara, târziu, inton» acasă, o găsise horcăind,

atârnată de un belciug în capătul vagonului, cu gâtul sugrumat de cordonul rochiei de casă. De atunci nu mai făcuse aluzie la beţie şi fugea de maică-sa cât putea, intrând în locuinţă la răstimpuri ziua, ca să fie sigur că ea nu mai încearcă odată. Uneori, o găsea dormind; alteori la măsuţă, cu clondirul de rachiu dinainte, fumând ţigară peste ţigară, cu privirile în gol. In perioadele acestea, el o ura, dar îi era şi milă.

Neştiind unde ar fugi de ea, se rel'ugia în baruri sau crâşme, deşi locurile astea nu-l atrăseseră niciodată. Nu se amesteca bucuros cu ceilalţi şi ura prieteniile uşoare, ce se încheie în localuri. Preţuind intimitatea sa, nu suferea să fie întrebat asupra lui şi a vieţii lui private. Ideea că aparţine trupei circului şi că pretutindeni, unde merg, lumea ii priveşte cu teamă şi cu neîncredere, nu înceta să-i apese greu ccr^tiintn. C'i-i dispreţuia!n râncâu-î, nu aranja nimic. Nu-i dispreţuia oare pe Bogardus, pe Mis:> Ncllie, pe moş Kiley şi vicleana lui muiere? Cu ce greaţă îi vorbise totdeauna maică-sa de ei, din mica lui copilărie î

Apoi, în mijlocul grijilor, o nouă încercare surveni. Orăşelul Evander îi înştiinţa că nu-i primeşti. Bogardus, in cele mai bune veşminte ale sale, se duse atun-i la primarul Cordovei, burgada in care se aflau în momentul acela, şi obţinu, nu fără greutate, o autorizaţie de lucru, cu condiţia să se poarte bine şi să stea numai pe locurile rezervate pentru iarmaroc.

Vagoanele se mai afundară puţin în noroi. Bogardus şi nevasta lui Kiley începură să bea mai mult ca de obicei. Nimeni tiu mai primi leafă. Doamna Azais se făcu nesuferită.

Grasul Cordova era aşezat în mijlocul unei timpii care, din timpuri preistorice, fusese desigur mlaştină. Solul acor petit în parte de turburării, ardea ca iasca, dacă se întâmpla să ia foc. Mari nori negri de fum se înălţau atunci şi întunecau orizontul până foarte departe. Nu zăreai un copac în toată întinderea aceea, ci o sumedenie de schele, grupuri, grupuri, cit vede ochiul. Petrolul şi sondele atrăsescră tot soiul de aventurieri; cei mai mulţi, lucrători venetici şi nevestele lor. Era un loc rău, fiindcă localnicii se arătau duşmănoşi oamenilor circului.

Totuşi, o săptămână trecu fără incident. Târgoveţii preferind să nu se expună a fi puşi în minoritate, rămăseseră închişi in case. în ultima seară, doamna Azais şi Petre cinară împreună. Cum sfârşeau cina şi băiatul se gătea să plece, maică-sa îl opri.

- Rămâi, glăsui dânsa.

Nu era beată. în vechea ei rochie de cameră semănată cu mari maci roşii, avea faţa umflată şi părul, ciufulit, adus prost in creştet.

O privi pătrunzător.

- De ce?

- N-am chef să rămm singură. Mi-e frică. Vreau să-ţi vorbesc.

Cu un gest domol, îşi agăţă şapca în cuier. Apoi se aşează. îşi turnă încă o ceaşcă de cafea şi aprinse o ţigară.

- M-am gândit la moarte, rosti ea.

- Tu nu trebuie să mori.

Vorbele mamă-şi nu-l alarmară. In timpul crizelor ei, venea totdeauna un moment în care vorbea aşa. Era veşnic către sfârşit, când era obosită, până şi de băutură şi se întorcea la cumpătare.

- M-am gândit că trebuie să te informez asupra tatălui tău S-ar putea să mor, şi să nu mai afli nimic.

El'tăcu şi ea urmă îndată, privindu-l:

- De ce nu m-ai întrebat nimic, niciodată?

- Credeam că nu vrei să-mi spui. Şi nici nu mă interesa prea mult. Cit s-a ocupat el de mine!

- Socotesc că nici nu ştie că tu exişti.

- Nici cu nu m-am gândit la el, decât aciim în urmă.

- Aprinde-mi o ţigară. Mie îmi tremură prea tare mâna.

El îi aprinse şi ea urmă: „Tatăl tău e un om important.

E bogatu.

Petre înălţă din umeri, fără să răspundă, resemnat să asculte istoria plicticoasă, în care ea se va lăuda, desigur, ca de obicei.

- Nu e nevoie să-ţi iei aerele tale cele trufaşe, spuse ea. îţi voi spune adevărul adevărat. Nu sunt beată.

Îşi turnă un pahar de rachiu şi Petre băgă de searcâ că ea plânge.

POVESTEA DOAMNEI AZAIS

Avea paşaport românesc, dar asta nu însemna nimic, fiindcă era de toate naţionalităţile, adică din niciuna. Din întâmplare, taică-său avusese calitatea de Român. Ea nu văzuse niciodată Bucureştii. Dintr-un neam de oameni de circ, jongleri, acrobaţi, clovni şi călăreţi, fusese întâia din familie care devenise dresoare de leoparzi. Şi asta tot din întâmplare. Sedusă la vârsta de şaisprezece ani de un îmblânzitor, - Austriac prin naştere, dar aparţinând, ca şi ea, tutuiuror naţiunilor - învăţase de la ol să dreseze fiarele şi să le silească să facă năzbâtii. Dar ea nu abuzase. în epoca aceea însă, aducea ea însăşi cu un leopard: aspră, depărtătoare şi frumoasă. Nu se măritase, fiindcă el avea nevastă, o fostă fermecătoare de şerpi, nebună acum, de care el nu divorţa. El muri, în patu-i, la Copenhaga, de o pneumonie, lăsându-i tot ce poseda, se înţelege că şi numărul cu leoparzi.

Numărul era bun, iar sub biciul tinerei îmblânzitoare deveni şi mai bun. Publicul era mai mişcat vnzând o femeie, nu un bărbat, intrând în cuşca sălbăticiunilor, mai a!es o femeie bine făcută, in uniformă de husar: rochie de piele albă, cizme de lac, egretă la sacou. Tereza Radier,

deveni doamna Azais. Numele acesta convenea pielii ei albe, ochilor negri şi părului strălucitor. Era al bunică-şi, Spaniolă şi dansatoare.

Doamna Azais şi cei zece leoparzi fură în curând o atracţie senzaţională a celor mai mari circuri şi celor mai alese music-hal-uri. Fu văzută la Berlin, Barcelona, Paris, Londra şi Viena. La douăzeci şi patru de ani, ajunsese celebră. Nu numai că stăpânea îndrăcitele animale, dar excela şi în pune rea în scenă. In sunetele unui vals de Strauss sau de Oflenbach, cântat în surdină de orchestră, îşi prezenta leoparzii. La l'iecare moment psihologic, o tăcere, urmată de o bătaie zorită de tobe, înlocuia muzica. Ca să-şi facă intrarea purta o manta militară albă, cu căptuşeală stacojie, pe care o arunca unei subrete, postată la uşă, şi pe care şi-o punea iar pe umeri, când reconducea fiarele la cuşti. Era un număr excelent şi totdeauna avea efect asupra publicului. Tânără, frumoasă, triumfătoare, când îşi alegea, uneori un amant, îl purta ca pe leoparzii ei, în plezniturile biciului. în realitate, nu iubea pe nimeni, decât pe ea şi pe fiarele ei.

Dar plictiseala începuse s-o roadă. Într-unele seri, călca orice prudenţă, cu speranţa că va provoca o reacţie ori chiar o catastrofă. Printre leoparzi se afla o superbă femelă, numită Astarteea, şi care o ura. De câte ori se apropia de ea fiara scuipa şi mârâia. Niciodată animalul nu se urcase pe ghiuleaua de lemn şi nu sărea de pe o scară pe alta, fără să-şi arate ura. Şi celelalte bestii erau uneori nesupuse, dar provocata de Astarteea. Poate că simţea prin instinct o analogie între ea şi frumoasa femeie în uniformă de husar, care o strunea. Mai mulţi dresori o sfătuiră pe doamna Azais s-o înlăture, s-o vândă unei grădini zoologice, dar ea râdea.

- Fără Astarteea, celelalte ar plictisi publicul. De altminteri, ea ştie că nu mă înspăimântă.

- Da, aşteaptă un prilej...

La Dusseldorf, marele circ îşi dădu reprezentaţiile într-un cort, pe un teren descoperit, aproape de gârlă. Sezonul se vestea minunat. Recoltele îmbelşugate promiteau reţete mari. Intre toate, numărul doamnei Azais avea cel mai mare succcs. In curând, fu vestită in oraş şi se făcuse modă, să ai o lojă ca s-o vezi cu leoparzii ei. Triumful o făcu să-şi uite plictiseala. Era o senzaţie delicioasă să fie primită de un concert de aclamaţii şi de aplauze, de cum intra în marea arenă roşie cu aur, şi să fie rechemată necontenit de un public entuziasmat.

Într-o seară, după ce îşi închisese leoparzii în cuşti, o găsi pe servitoarea ei cu braţele încărcate de o jerbă de trandafiri roşii, aşteptând-o.

- Sunt din partea domnului din loja stingă, murmură sluga, pe când ea se pregătea să se întoarcă şi să salute.

Părăsind arena, văzu pe un tânăr cu înfăţişare plăcută, caro, în picioare, aplauda strigând bravo. Ii zâmbi şi se grăbi spre odaia ei de toaletă, unde citi biletul ce însoţea florile.

Era o frază bine întoarsă, de admiraţie, şi mai era rugată să vină să supeze după spectacol. Iscălitura: Moise Schoenbrun. O clipă, ea ezită - clipa de care-i atârna soarta - apoi se întoarse către servantă:

- Spune-i să vină să mă caute aici.

De cum il văzu intrând, simţi pentru el ceea ce nu mai simţise pentru niciun alt tânăr. înalt, brun, avea un-cap frumos cu trăsături fine, nas achilin; mâinile lui arătau sensibilitate şi forţă; Avea ochii de culoare foarte închisă şi o gură senzuală, de un desen admirabil. De multă vreme învăţase ea să remarce lucrurile acestea şi instinctul o avertiza că e un om generos, un amant pasionat.

O duse să supeze într-o cafenea ce da în piaţa cea mare Totul acolo era de pluş roşu, oglinzi şi aur până in salonul tainic, in care o polii. Scaunele, sofalele, pianul erau aurite; o friză de femei goale împodobea pereţii şi în odaie se mai găsea o duzină de persoane, pe care le ghici îndată: tinerii petrecăreţi din oraş şi strălucitele lor prietene din stradă.

Când intră, o voce răsună: „Doamna Azais! Moise a câştigat rămăşagul!”

Furioasă, incă cu mantaua pe ea, se întoarse pe căldie şi părăsi salonul. Schoenbrun o urma în coridor.

- Plec, zise ea. Nu sunt găină; sunt artistă şi n-am venit pentru hazul nu ştiu cui.

Era hotărâtă să plece, să se întoarie singură la hotelul ei, dar tânărul îi luă amândouă mâinile şi o ţinu locului, sub lumina de gaz aerian, în coridorul ce mirosea a bere. Ar fi vrut să-l pălmuiască, dar el era puternic şi nu izbuti să-şi scoată palmele. încapă unarea şi for,a lui îi plăcură. N-o mai tratase nimeni aşa.

- Să supăm in altă parte, numai noi amândoi. Rău am făcut. Iartă-mă; sunt dezolat. Nu pleca aşa...

Dar ea era jignită şi dacă el ar ii semănat cu vreunul din cei pe care îi cunoscuse ea până atunci, cu siguranţă că l-ar fi părăsit. Dar avea ceva ce o ţinea; îl simţea amorezat şi hotărât să n-o lase să plece.

„Dacă plec, gândea ea, intru într-o jalnică odaie de hotel, mă culc fără să pot dormi şi-mi va părea rău c;i n-am putut afla ce fel de om tste”.

Deşi în fundul cugetului avusese de la început gândul să-l urmeze, nu se lăsă convinsă lezne. în sfârşit părăsiră cafeneaua, trecând prin sala publică, în care lumea se întorcea ca să-i privească. Afară ploua. Intrară într-un restaurant mic vizitat de oameni sărăcuţi. Dar şi aceştia o cunoseură şi o aclamară şi petrecerea se sfârşi vesel. Pe un taburet,

Azais cântă din gură, spanioleşte şi cu chitara. Era la largul său, în mediul acela şi în curând fraternizară cu toţii. Schoenbrun, într-un ungher o privea din ce în ce mai aprins.

Se făcea ziuă, când, în cele din urmă, o aduse în cupeu la mizerabilul hotel în care locuia. Nu intră atunci cu ea. nici în zilele următoare. Dar în fiecare seară venea s-b caute şi veneau împreună la micul restaurant. în sfârşit ea înţelese că, in.tăia oară în viaţa ei, iubea. în noaptea aceea nu s-au mai dus la restaurant. O însoţi la ea acasă şi se iubiră până dimineaţa.

D i, acum ştia ce-i dragostea. Din loja sa, Moise o privea n.uşiruluind superbele fiare îndărătnice, după aceea ea îl luă acasă. Nu se mai sătura ascultându-l. îi spuse că era bogat, de familie bună, că era din neamul unor bancheri care ave^u sucursale la Londra, la Viona şi la Paris. îi vorbi de mama, de surorile lui şi, printr-o sumedenie de amănunte, îi deschise perspectivele unei vieţi stabile, ordonate, bine închegate. care i se părea lui stranie şi minunată. Adesea, pe când ei se odihneau îmbrăţişaţi în întunericul sărăcăcioasei camere de hotel, ea îl întreba despre mar-.-u casă şi de grădina, pe care el le văzuse odată trecând cu cupeul; asupra argintăriei, tablourilor, întrunirilor familiei şi totdeauna ea se minuna de o viaţă aşa de uimitoare şi de deosebită de ceea ce cunoştea dânsa.

Ii propuse să o instaleze într-un hotel mai bun, sau într-un apartament. Dar ea nu primi bani şi nu voi să lase modesta locuinţă.

- Sunt oameni din mediul meu. Mă înţeleg şi aici mă simt la mine acasă. Inlr-un hotel mare se va chiondâri totdeauna careva la mine. Şi pe tine te-ar măsura. Nu te poţi expune; ar fi scandal. Aici sunt numai artişti ca mine. De tine nimeni nu se ocupă. Zic toţi că am noroc şi-atâta tot.

El îi spuse că o iubeşte atât, că ar vrea ca lumea întreagă să afle. Dar ea râdea şi refuza mereu; Ce importă lumea! Muinai pe noi ne interesează.

Ca şi alţii, o rugă să o îndepărteze pe superba şi primejdioasa Astarteea, dar ea se încăpăţână.

- Nu; fără ea mi s-ar urî şi numărul n-ar mai fi frumos. O ţin. Şi-mi face plăcere să-i înfrâng protivnicia.

Sezonul se termină şi circul plecă spre Colonia, cu d-na Azais şi leoparzii ei. Moise o întovărăşi. Aranjase aşa ca să-şi petreacă jumătate din săptămână la afacerile sale şi cealaltă cu ea. O urmă şi la Bruxelles şi la Amsterdam. Dragostea lor părea măreaţă, peste putinţă de săturat. Azais se înfrumuseţa tot mai mult şi succesul ei sporea. Totuşi, t-a ştia - şi asta chiar de la început - că într-o zi va lua sfârşit; fiindcă amorul lor se sprijinea numai pe el însuşi, fiindcă Moise şi ea ţineau de

două lumi diferite şi înţelegerea lucrurilor şi a vieţii nu putea să se împace la amândoi.

Un an se scurse. Într-o seară ea juca într-un circ de iarnă la Paris. Cineva ciocăni în uşa lojii. Ea deschisc şi-l văzu, nu pe Moise, ci pe un om mic, cu barbă, uorţos, cu ochii strălucitori şi cu pălărie moale. Era unchiul lui Moise, unchiul Natan. Când îşi spuse numele, ei era să-i vie rău, căci pricepu îndată ce vrea şi că se prea poate să nu-l mai vadă niciodată pe Moise. Dar juca cu bătrânelul rolul ce cucoană! Il primi, fără emoţie vădită, deşi pentru întâia oară în viaţa ei îi fu cu adevărat frică să rămână singură.

Se aşează în faţa ei şi, îndată, înainte de a-i vorbi, ii plăcu şi pricepu că va ceda la cererea lui, că va lua hotărărea care - ştia de mult - trebuia să vină într-o zi. Moşul avea acelaşi farmec, aceeaşi dulceaţă, aceeaşi seducţie pe care o iubea la Moise, şi asta îi făcea conversaţia cu atât mai dureroasă. Aşa, cu pălăria de fetru şi cu umbrela in rrână, ai li crezut că este din lumea ei. Ea nu-şi putea închipui că este un bancher bogat, unul din marii Schoenbruni, care împrumută regi şi finanţează republici. Ii inspira simpatie şi totodată groază; din pricina a ceea ce reprezenta, a solidarităţii, a puterii, a ordinei aceleia stabilite, ignorate de ea. Văzându-l, ascultându-l, se simţea dintr-o dată scoasă din lume, o vagaboandă, o plivitură.

Ii spuse că, de luni de zile, familia lui Moise, ca si oraşul Dusseldorf, le ştia legătura. In nepăsarea lui Moise nu încerca s-o ascundă. La început, el însuşi, ca şi ceilalţi unchi, mătuşa şi bunicul lui Moise, nu crezuse că este ceva serios: simplă parigorie a tinereţii, fără însemnătate şi repede sfârsita. în cele din urmă însă, se alarmaseră şi hotărâseră să adune consiliul de familie. Moise fu chemat. începu prin a refu.Ta să vină. Veni în sfârşit şi, după ce, ore întregi, fiecare se sili să-l aducă la raţiune, el nu cedă. Dar primi ca una din rubedenii să dea ochii de dânsn.

- Şi m-au ales pe mine! încheie el, clipind. Am fost totdeauna cel mai vesel, şi de aceea. Înţelegeţi? Zâmbi dulce ca un copil. Şi sunt mai deprins cu lumea, ca ei. Nu m-a încovoiat niciodată viaţa casnică; sunt holtei... Cunosc viaţa. Orf.an.sa Schneider a fost prietena moa - mai mult - pe când eram tânăr, la Paris. Acum ea e bătrână, şi eu de ase^ menea. Dar ce frumoasă era! Şi ce artistă! Nu aşa de frumoasă ca d-voastră, cred... A fost totdeauna mai molcuţă. mai turturea... D-ta mă faci să mă gândesc la un vultur.

Şi-i explică - ea ştia bine - că Moise nu e un om liber. Marea avere şi însemnatele răspunderi, moştenite de el, îl aşezau, oarecum, în situaţia unui prinţ de sânge. Se apropia de treizeci de ani; venise momentul să-şi ia sarcina în spinare. Mai mult -1 şi asta ea nu ştia - la douăzeci de

ani, fusese logodit cu una din verişoare, a cărei poziţie şi datorii erau aidoma cu ale lui. Nu, nu mai puteau să întâizie căsătoria, îi trebuiau moştenitori, ca să le treacă acestora tradiţiile, şi responsabilităţile Schoenbrunilor. Dacă fata măcar n-ar fi aflat, dar aflase purtarea lui Moise şi, năucită spusese tot părinţilor. Aceştia hatărâră ca legătura tânărului să se curme îndată, dacă mai voia căsătoria. Şi, vedeţi, spuse unchiul Natan, nu e vorba de o nuntă obişnuită între simpli burghezi, ci de o adevărată alianţă intre două puternice case de bancă, una la Dusseldorf, alta la Londra, cu averea a numeroase persoane, chiar cu a lui Moise şi a copiilor ce-i va putea avea.

E bine să fii tânăr spuse el convins, învârtind pălăria în mâinile-i pufoase. Eşti voios, faci ce vrei. Dar vremea asta na durează; trebuie să te gândeşti la lucruri serioase, să pregăteşti lungii şi plicticoşii ani ai bătrâneţii. Şi pentru Moise, momentul ăsta a venit. Da, vă poate lua de nevastă, dacă e destul de nebun. Dar v-aţi pierde amândoi. Vrei să-l târăşti după d-ta, zăpăcit, căutând prin toate mijloacele să se distreze? N-are să poată niciodată să evadeze din tradiţiile şi obiceiurile sale. 11 vor urmări şi, în nefericirea lui, va ajunge să vă urască. Nici d-ta nu te-ai putea deprinde cu viaţa ce o duce el. Ţi s-ar părea searbădă, nesuferită, copleşită de unchi şi de mătuşi care s-ar amesteca în toate şi v-ar urî, fiindcă nu sunteţi din familia noastră.

Zdrobită îl ascultă, izbită dureros, nu de cuvintele lui, ci di* adevărul lor.

Asta nu mai poate dura, urmă unchiul cu melancolie. Chiar amorul trebuie să sfârşească. Nu e mai cuminte să hotărâm acum, când se mai poate să rezulte ceva bun?

Nu-i răspunse. Să nu-l mai vadă niciodată pe Moise, ideea asta o nimicea. Da, aşa trebuia să se isprăvească, cugeta ea pierdută. Nu putea dăinui. Cel puţin amintirea îmi va răminea, pură şi neştirbită.

- După părerea d-voastru, ce trebuie să fac? întrebă ea într-un târziu.

El scoase din pulpana jachetei un teanc de bilete, legat frumos, pe care începu să-l dezlege vorbind înainte.

Familia, lămuri el, a hotărât să-ţi ofere o sută de mii de mărci in schimbul unui angajament, că vei renunţa definitiv ia orice pretenţie asupra lui Moise. Netezi biletele şi ea cugcia: „O sută de mii! Ce n-aş putea face cu ei?” Dar tot atunci gândul ăsta îi fu măturat de un val de furie.

- O sută de mii de mărci, ca să renunţ la Moise! strigă ea aspru. Ce ofertă caraghioasă, dacă într-adevăr trebuie să aibă urmii!ie pe care le spuneţi! Nostim!

Unchiul Natan zimbi: - Aveţi dreptate. Tocmai aşa le-am spus şi eu. Dar, înţelegeţi, ei sunt burghezi; nu ştiu nimic de viaţă; nu ştiu ce e

dragostea şi nu-i cunosc preţul. Ei niciodată nu se însoară din amor.

Ea îl privi drept în ochi şi-i spuse tihnit: - Ei bine nu, nu e felul meu. Nu sunt nici de cumpărat, nici de vândut. Eu nu cer nimic. Tot ce spuneţi d-voastră este adevărat. Trebuie să renunţ la el şi el trebuie să mă uite. Nu voi iscăii nimic şi niciodată n-am să vă stânjenesc, şi nici pe el.

Un răstimp îndelungat, bătrânul bancher rămase tăcut, apoi ii luă mina şi i-o sărută. „Nu fac asta pentru a mărturisi recunoştinţa' tuturor Schenbrunilor. Ci în numele meu, pentru mine Natan Schoenbrun o fac, fiindcă o admir pe lemeia din faţa mea. Îmi dau seama acum cât de mult s-au înşelat în judecata lor asupra d-voastră, şi am să le-o spun.

- Nu lui Moise, dacă voiţi să-l atrageţi.
- Dar lui ce să-i spun?
- Orice. Că m-am săturat, că vreau să rup legătura noastră.
- Mă tem că niciodată n-are să creadă.
- Spune-i că este pentru binele nostru, al amâr.dorura.
- Da, asta ar înţelege-o, dar o va admite?
- Dar ce-aş mai putea face?
- Aţi putea să-i scrieţi. Atunci v-ar crede poate.
- Nu e sigur. Dar, să încerc.

împreună, în mica lojă a circului, alcătuiră o epistelă piina dc aceleaşi argumente, de nedărâmat în simplitatea lor, înşirate de unchiul Natan. Numai că, în ioc să fie voci ferate de o duzină de rude furioase, erau aşternute cu scrisul copilăresc şi pătimaş al Azaisei. O ajută, fiindcă ea scria prost nemţeşte.

Când sfârşi, plânse un pic şi unchiul Natan îi spuse:

- Zău, haide să supăm undeva. Nu puteţi rămâne singură acum, la hotei. Şi mult bine mi-aţi face. Şi eu m-am întristat.

Ea îşi puse mantaua şi părăsiră loja.

Dar circul era cufundat în beznă şi în zadar strigau, nu răspundea nimeni. Rătăciră mult prin culoare. Când trecură pe dinaintea cuştilor cu leoparzi, Astarteea o simţi pe d-na Azais şi începu să răgnească în noapte.

Sfârşiră prin a-şi da socoteala că sunt închişi. Portarul, în odaia lui, rămânea surd la chemările lor şi la bătăi. Atunci străbătură coridorul circular, oprindu-se la toate ferestrele, cu nădejdea că vor găsi una fără zăbrele. In sfârşit găsiră,una cc> da într-o alee, unde se îngrămădea gunoiul.

Azais sări cea dintâi. Unchiul Natan era bătrân şi şubred şi ea se temea că, în întuneric, să nu alunece şi să-şi rupă oasele. Dădu umbrela, apoi ea îl ajută să treacă prin maldărul de murdării şi de bălegar. îmbibaţi de mireasma circului, ajunseră în stradă, la lumină.

Supară la Laurent, sub arbori, cu homar şi şampanie. Unchiul Natan se făcea tot mai vesel. Seara asta îi aducea amintede tinereţe. Stăpânul localului îl cunoştea. Cât despre Azais, totul i se părea ireal. In ameţeala ei uita pentru o clipă şi cine e unchiul Natan şi de ce se găsea el acolo. Ce tovarăş minunat, cugeta. Şi se surprinse dorind să mai petreacă o seară împreună. Aplaudă tare atracţiile şi schimbă glume cu persoanele de la celelalte mese. Unchiul Natan se umfla de mândrie, căci era sigur că toată lumea credea că acea superbă şi sălbatică fiinţă este amanta lui.

Jntârziară până când întâiele albimi ale aurorei apărură dincolo de Sena. Sub veselia beţiei, Azais simţea o groază sfâşietoare la ideea venirii acasă şi a regăsirii, singură, în lugubra cameră de liotei. Ajunşi, unchiul Natan sună după portar. Ii sărută iar mina şi, blajin, obrazul. Poarta se deschise şi intră. Stătu o clipă să-l urmărească cu ochii prin literele scrise pe geam, pe când el se urca in cupeu şi pierea in negura dimineţii. Confuz, simţi că ceva plăcut făcuse parte din viaţa ei şi că pierise, ca să nu se mai întoarcă.

in camera ei, disperarea căzu asupra-i ca o cortină neagră, despărţind-o de orice lumină. Şi multă vreme rămase întinsă in pat, plângind. In sfârşit, se sculă şi goli o jumătate de sticlă de coniac. Apoi, prea beată ca să-şi aducă aminte de ceva, adormi.

Se deşteptă la şase seara, când proprietarul îi aduse un pachet. Era o broşă de diamante in formă de leopard şi cartea de vizită a lui Natan. încet, încet îşi aduse aminte şi pricepu că totul s-a sfârşit.

Veni primăvara şi nu aduse niciun cuvânt de la Moise, iar ea îşi ţinu făgăduiala. Nu-i scrise. Dar se prindea adesea încetinii o scrisoare, pe care o rupea degrabă. Găsea reazim în siguranţa că ruptura nu se putuse înlătura.

Din nou circui jucă la Bruxelles, la Anvers şi la Amsterdam, dar numărul doamnei Azais nu mai avea aceeaşi atracţie. îi lipsea avântul. acea nuanţă personală care face ca un spectacol să fie superior obişnuitelor muştruluiri de sălbăticiuni. îndrăzneala Astarteei sporea deasemenea şi nesupunerea ei. Într-o seară, doamna Azais o prinse tocmai în clipa în care se pregătea să-i sară în spate. Nu scăpă decât descărcând pistolul deasupra capului bestiei.

Directorul circului îi făcu observaţii. Era scump plătită pentru „calitatea" numărului şi numărul se prostea tot mai mult.

Ii aruncă o privire rece şi rosti: - Du-te dracului! Dămi pace. Peste câteva săptămâni are să meargă.

Uneori însă era ispitită să n-o mai supravegheze pe Astarteea, s-o lase.

Într-o seară, la Amsterdam, îl zări pe Moise. Sta în acelaşi loc ca

întâia dată, în loja roşie cu aur, la stingă culoarului. Nu-şi putea crede ochilor şi se făcu că nu-l vede. Şi nu fu sigură decât când uşa cabinetului de toaletă se deschise şi Moise intră. Fără o vorbă, o luă în braţe.

. Toată noaptea aceea stătură împreună, abia vorbind, într-un uragan de patimă şi adormiră tocmai dimineaţa Când ea se trezi, el plecase. Atunci îl văzu ea pentru ultima dată. A doua zi, cili într-o gazetă din Amsterdam vestea apropiatei lui căsătorii, fixată la o săptămână mai apoi. înţelese că el venise, fiindcă nu se mai putuse stăpâni.

Şi începu să socotească: „Peste cinci zile. Peste patru. Feste trei". în noaptea ajunului nunţii nu putu dormi şi toată ziua rătăci prin uliţele oraşului, făcând planuri smintite cum să împiedice nunta, aici venindu-i minte la cap şi zicându-şi nebună, aici lăsându-se să cadă pe o bancă pentru a plânge în tăcere. „Peste patru ore. Peste trei. Peste douău, nu contenea să repete.

Puterea deprinderii o aduse în cabina sa, unde se sulemeni cu culori tari, ca de obicei. Şi „se găsi abia conştientă de ce face, ducând leoparzii în arenă. Publicul îi aclamă intrarea. Ea auzea ropotul aplauzelor ca şi cum ar fi venit de foarte departe dar nu-şi dădea socoteală de nimic altceva. Luminile şi figurile erau încurcate. Maşinal plezni din bici şi bestiile îşi începură exerciţiile. Un fel de automatism e ajuta să ţină minte şi să le ţină în respect.

Apoi veni rândul lui Sultan. Trebuia să traverseze arena ininâr.d cu picioarele un butoi, sus pe el. Dar Sultan, rău dispus. nu vrea şi mârâia. în zadar p°cnea din bici. Animalul pricepea că lipseşte ceva şi se înverşuna. Apropiindu-se de el, văzu ca într-o fulgerare, pe Astarteea, tăcută, la pândă, gata să sc* repeadă.

Auzi ţipătul de vestire al unui băiat al menajeriei. Dar nu-i păsa. „Să poftească14, cugeta ea. Şi simţi îndată pe umeri greutatea fiarei, care se agăţa de brsţu-i cu toate ghiarele, şi în acelaşi timp o durere ascuţită. Panică şi larmă de glasuri, o detunătură de pistol şi apoi nimic.

Sălbăticiunile fură minate în cuşti. în mijlocul arenei, doamna Azais zăcea, ca neînsufleţită, într-o baltă tot aşa de roşie ca dolmanul ei de husar şi lângă ea superba Astarteea, moale şi moartă.

*

- *

Doamna Azais nu muri, dar nimic nu-i mai putu salva braţul sting, sfâşiat de dinţii şi de ghiarele Astarteei. Ca să nu moară femeia, i-l tăiaseră. Şi trupu-i avea să rămână pecetluit până la moarte de adânci şi cumplite cicatrice. Povestiri asupra dramei înfricoşătoare, care provocase panică în circ.

apărură in toate ziarele, dar Moise nu citi niciuna. Visător şi

nenorocit, îşi ducea soţia la Paris şi în Egipt. N-a ştiut de întâmplare niciodată.

Săptămâni întregi, doamna Azais, palidă, nemişcată, inconştientă, între viaţă şi moarte, sta într-un spital din Amsterdam. Din clipa în care o văzuse pe Astarteea gata să ţişnească şi-i întorsese înadins spatele, ea se socotise pierdută' şi se lepădase cu vrere de viaţă. Tot atunci se băgă de seamă un lucru uimitor, aproape miraculos. Doamna Azais era însărcinată. Celebri chirurgi veniră s-o vadă pe femeia aceea a cărei vigoare şi vitalitate erau de aşa fel, înêât germenul vieţii sădit în ea trăise şi după şocul căşunat de atacul unui leopard. Copilul, ea ştia, fusese conceput în acea lungă noapte de dragoste, cea din urmă, când Moise o părăsise fără de adio, şi ea era fericită.

Spuneau medicii că de aceea scăpase. încet, ea prinse iar gust de viaţă. Copilul veni pe lume normal, viguros, superb şi ea îl hrăni la sânu-i generos.

Dar avea totul de început. Economiile se topiră; îi rămăsese numai leoparzii, trimişi de mult timp la Haniburg, unde se îngrăşeau într-o menajerie particulară. De cum se simţi destul de întremată, îşi puse amanet un inel, dăruit de Moise. Suma frumoasă pe care o căpătă îi îngădui să plcce la Hamburg cu fiu-său. Acolo insă dădu de alte greutăţi.

Leoparzii se făcuseră leneşi şi îndărătnici, nu mai voiau să „lucreze. Şi mai rău, băgă de seamă că-şi pierduse darul. Nu mai ştia să se facă ascultată de bestii şi nu mai avea curajul să le înfrunte.. Intra în cuşcă, începea dresarea, şi, deodată, se încovoiau genunchii sub ea; iar ca să nu leşine, trebuia s-o şteargă. Într-o zi îşi pierdu cunoştinţa, şi nu fu salvată decât ţinând locului animalele cu furcile de fier. Se încăpăţâna, cu toate sfaturile colegilor, dar răul creştea, căci leoparzii, simţind-o slabă de înger, deveneau şi mai îndrăzneţi. In cele din urmă, fu nevoită să-şi mărturisească adevărul: trebuia să renunţe imediat, dacă nu voia să-şi prăpădească animalele şi să le poată vinde.

învinsă, cu inima zdrobită, primi să se lipsească de leoparzi. Sultan şi Zin-Zin, cei mai frumoşi de la moartea Astarteei, fură cumpăraţi de un domesticitor; ceilalţi, de către un negustor de bestii din Hamburg, care avea să-i revândă ici, colo, grădinilor zoologice. Cu banii - cam puţini - îşi scoase amanetul şi, fără să se despartă de copil, începu să caute un circ, unde ar putea găsi o întrebuinţare.

Un sezon întreg căută pe la toate circurile de vară, până nu-i mai râmase nimic. Adesea fu ispitită să vândă broşa dată de unchiul Natan, dar când s-o dea nu se putea decide...

In mai multe rânduri începuse o scrisoare către Moise, ca s-o rupă. Odată un spion particular o căută în sărăcăcioasa ei pensiune. Era,

spunea el, un agent al lui Moise, însărcinat s-o caute. Dar ea îl expedie, fără să-i pomenească de copil, spunând că nu are nevoie de nimic. Nu putea îndura gândul ca Moise s-o vadă ostenită şi desfigurată, cur.i era acum. Şl apoi, şiragul nenorocirilor o făcuse amară. în timpul bolii, in delirul ei, crezuse că el o părăsise din laşitate, iar nu din nevoie, precum socotise până atunci. Şi impresia aceasta îl rămăsese fixată în subconştient, după vindecare.

La Londra, într-o pensiune din Camden-Town, l-a cunoscut pe „Marele Zamberti", călăreţ de rangul al doilea, care-şi pierduse soţia - partenera lui - de tuberculoză. Atras de frumuseţea obosită a A2aisei, şi de asemenea de vechea faimă a dresoarei, se îndrăgosti. Ea se împrieteni cu el, îmbrăcă o rochie in paiete, înfipse o egretă - singurul vestigiu al fostei sale splendori - în coafură şi învăţă să mine caii călăreţului, in numărul de echitaţie romană. Tot el îl învăţă pe Petre să fie bun călăreţ. La şapte ani, fiul lui Moise figura pe afiş sub numele de „Goldoni, celebrul călăreţ Minune*4. Peste câţiva ani - Petre avea atunci patrusprezece - Zamberti îi luă pe amândoi în America. Muri apoi dintr-o căderc de pe cal,!ăsindu-i singuri să se descurce.

*

- *

Când îşi termină povestirea, lăsă să-i cadă capul în piept şi-şi ascunse faţa in singuru-i braţ. Petre o privi câtva timp, neştiindee ar trebui să facă. Fără să vrea,era mişcat şi încurcat; descoperise intre ei o intimitate şi o tandreţe nouă, care-i displăcea şi-l făcea nenorocit.

In ce]p din urmă, se ridică şi o atinse uşor pe umăr.

- Ai face bine să te întinzi niţel, zise el. Te-ai simţi apoi mai bine.

- Ea nu se împotrivi şi se lăsă dusă la culcuş, unde se lungi, cu obrazul înfundat în pernă. O acoperi şi îi grăi blajin: - Mă duc să trag o raită. Am nevoie de aer. îşi luă şapca şi micşoră lumina lămpii.

Afară ploua o burniţă melancolică şi lentă, ce întuneca luminile şi făcea un nimb în cer deasupra Cordovei. Cu inima plină de tumult, trecu orbiş prin noroi, întorcându-i spatele oraşului, cu teama să nu se întâlnească cu careva. înaintea lui, câmpia se întindea la infinit, plată, despodobită, monotonă. Ici şi colo, în depărtare, se zăreau flăcări care luminau lucrătorilor de la puţurile petrolifere. La Sud, bălţile secate ardeau Iară zgomot, împrăştiind nori de fum, care pe alocuri colorau cu roşu. Aerul era îmbibat.

Cu mâinile înfundate în buzunare, merse de-a lungul căii desfundate, repetându-şi

- Tata nu era om din circ. De aceea viaţa asta mă îngrozeşte.

Da, hotărâse să iasă din ea. Trăind în trăsuri înfundate în mocirlă se scârbea; era de neîndurat. Dar nu vedea spre ce s-ar îndrepta. Tot

umblând, recapitula ceea ce ştia: să citească, să scrie, să vorbească franţuzeşte, nemţeşte şi englezeşte, deşi cu accent. La nevoie putea să adune cifre şi să ţină socoteli; dar nu ştia atâta oricine? Avea trecere pe lingă femei; dar nu poţi trăi dintr-asta frumos. Atunci ce? ca să înceapă, spre ce să se îndrepte? In tot cazul, viaţa lui de circ se sfârşise. Acum voia o casă a lui, bani şi putere.

Merse astfel kilometri, sucind şi răsucind aceleaşi gânduri in cap, până ajunse lângă nişte barăci luminate chiar de gazul adus de la unele schele apropiate. Cineva cânta la acordeon şi mulţi alţii din gură, într-o limbă străină, poate căŢân poloneză li veni să intre şi să stea cu ei. Se simţea cumplit de singur.

Dar părăsi ideea pe loc' Nu era el om de circ? Oamenii aceia au să-l măsoare cu neîncredere, dacă nu şi mai rău Făcu stânga-mprejur şi se îndreptă spre lumina ce plutea peste Cordova, spunându-şi sălbatic: „Trebuie să ajung cu odată stăpân pe un ţinut cât ăsta, cu oraşe, puţuri de păcură, uzine. Aşa de puternic am să fiu, că au să se uite la mine lucrătorii cu temere şi respect”.

Ploaia îl pătrunsese până la cămaşă. Ridică gulerul şi-şi urmă calea. Pe măsură ce se apropia de oraş, îl cuprindea vechea poftă ce-a vâna, dorinţa imperioasă de a găsi o fată şi a se îmbăta. De mult, din noaptea în care-i spusese adio Joannei, nevoia de destrăbălare îl tulbura mai puţin. Când o simţea că se trezeşte, se gândea la Joanna, la singura femeie pe care o dorea, într-adevăr. Amintirea ei slăbea gustul aventurilor. Totuşi, uneori se simţea prins de o poftă nebună să lase tot, să se întoarcă la Pentland, numai ca s-o vadă şi să-i vorbească.

In seara asta însă era aşa de amărlt, că nici de Joanna nu-i mai păsa. „Poate n-am s-o mai văd niciodată44, gândi el. „S-a dus, s-a sfârşit. Era ceva mai deosebit, dar unde mă ducea? (Nu eram sortiţi unul altuia1'.

Pe asemenea noapte, se gândi el, nu erau şanse să dea de o latăfrumoasă. Ideea unui bordel nu-i venise niciodată. Ce 'plăcere e aceea să cumperi rece favorurile unei femei grosolane, ca nevasta lui Kiley. Dar imboldul fizic, ce-l zbuciuma, il mâna mereu. Simţi ca o trebuinţă de sălbatic stricat, necesară ca să marcheze sfârşitul existenţei ce o dusese până atunci şi să se purifice apoi. Hotărî să intre în oraş, gata la orice răfuială, numai să fie ceva.

Apropiindu-se, auzi bătând miezul nopţii la ceasornicul Primăriei. Drumul ducea la terenul pe care se afla circul, şi, gândindu-se la mamă-sa, se uită la vagonul lor. Perdelele irase, lăsau să se vadă că e mare lumină înăuntru. Il cuprinse o teamă: ca maică-sa a încercat iar să se sinucidă. începu să alerge. Dar, când fu mai aproape auzi muzică. O voce de tenor ieşea din vagon, întovărăşită de sunetele propriei lui armonici. Nu prindea cuvintele. Dar omul cânta bine, deşi se £hice că

este beat oleacă.

Dintr-un salt fu pe scară şi împinse uşa.

Fitilul lămpii fusese urcat. înaintea lui, in capotul ei înflorat, maică-sa întovărăşea din castagnete - pc care trebuise să le scoată din cufăr - melodia unui bărbat, întors cu spatele spre uşă, care trăgea din armonică. Doamna Azais fredona în acelaşi timp. Intre ei se afla clondirul de rachiu şi două pahare.

La zgomotul uşii, necunoscutul se întoarse şi Petre văzu că era de vârstă mijlocie, cu păr cărunt, gură moale şi ochii de beţiv cu pungi sub ei. La vederea flăeăului se opri din joc şi gazda, pierzându-şi deodată voioşia, luă o înfăţişare corectă şi înţepată.

Se ridică legănându-se: - îţi prezint pe domnul Ryan. Tocmai cântam nişte arii de odinioară.

Şi domnul deveni solemn. Se sculă de pe_ scaun şi întinse mâna spre Petre: - încântat de cunoştinţă.

Cred că bănuiţi cine sunt. Tatăl Joannei.

- Ţi-aduce veşti; se înmulţeşte familia; adăugă doamna Azais.

- Să bem în sănătatea ei, zise domnul Ryan, ridicând clondirul.

Petre tăcea, plin de scârbă şi de teamă. In cele din urmă însă îl cuprinse furia.

- Nu beau, spuse el posbmorit. Apoi adăugă: Cum aţi ajuns aici?

A aflat unde suntem din foaia avizelor oficiale, desiusl doamna Azais. A fost şi dânsul în meserie, odinioară.

- O, niţeluş, protestă Ryan cu modestie. In Vest, când eram tânăr; dam uneori serate...

Petre sta ţeapăn în prag, tăcând, plin de ruşine şi de o milă profundă.

- InohirV u^a şi ascaz'i-te, îi vorbi mjn~ă-sa. Domnul Ryan a venit să faci şantaj.

- Ce cereţi dumneavoastră? întrebă tânărul.

Ryan sughiţă, bău un gât de rachiu şi-şi veni în fire

- Trebuie să se facă ceva pentru Joanna, spuse. Nu trebuie să aibă copil din flori.

- Luaţi seama la ce spuneţi. Sunteţi beţi amândoi.

- Eu sunt treaz, zise domnul Ryan.

- Să ieşim, ca să vorbim de asta afară. N-am poftă să discut aici.

- Cum vreţi. Noaptea e umedă: să bem undeva un pahar amândoi.

- Nu vreau băutură. Drăcia dracului! să ieşim odată!

Atunci pe loc, Danny Ryan păru că-şi găseşte sângele rece, înspăimântat poate de paloarea tânărului şi de căutătura ochilor lui negri.

- Cum doriţi, spuse el binevoitor. N-are să p< ită spune vreodată cineva că Dan Ryan nu e un gentilom.

Fără grabă, îşi luă pălăria şi mantaua de ploaie, apoi, întorcându-se, se înclină în faţa doamnei Azais.

- Sper, doamnă, că ne vom mai vedea. Sunteţi o femeie după inima mea.

Dar doamna Azais nu răspunse. Sta aplecată peste masă, cn faţa îngropată în braţ. Geamparalele alunecară la pământ cu un sunet ironic.

Dan Ryan se uită la Petre: - Ce păcat de nn asemenea moment stricat. Nu se întâlneşte în toate zilele.

Petre ţinea uşa deschisă. Ryan coborî treptele. Pe cea din urmă alunecă şi căzy în noroi. Petre deschise uşa, veni şi-l ajută să se ridice.

- Nu sunt beat, mormăi Ryan. Ticălosul ăsta de noroi.

Ocoliră corturile şi vagoanele şi ajunseră în stradă. Aici.

Petre se opri şi, făcând faţă lui Ryan, îl apostrofă:

- îmi spui adevărul?

- L-am spus. Joanna e însărcinată. Spune că de la dumneata.

- Da, de la mine.

Cu viclenie, Ryan întrebă:

- Ce gândeşti să faci pentru ea?

După o clipă de tăcere, Petre răspunse:

- S-o iau de nevastă.

La asta nu se aştepta Ryan, pe semne, căci nu primi oferta îndată.

- O, e prea mult atât. A găsit pe unul oare s-o ia, dar nu vrea copil din flori fără ceva bani. Cu bani, îi poţi face pe oameni să înghită orice.

Râse şovăielnic.

- Legea poate să te silească la plată. Fireşte, nu vreau să se amestece tribunalul. Ryenii au fost totdeauna oameni onorabili.

Petre fu cuprins deodată de pofta de a-i da un pumn în burtă, omului acela, dar se mărgini să repete:

- O iau de nevastă. Mai bine aşa decât altfel!

Ryan nu pricepu ce vrea Petre să zică prin „altfel”; sau se făcu că nu înţelege şi urmă:

- Nu sunt sigur că ar vrea să te ia. Pare hotărâtă pentru celălalt.

- Mă va lua.

- Ea nu cere bani mulţi. Cu patru cinci sute de dolari ai scăpa.

- Nu cu dumneata am să tratez. Am să vorbesc cu ea. Mă întorc la Pentland s-o văd.

- Ai face mai bine să nu vii.

- De ce?

Ryan mormăi o clipă, apoi glăsui: „Numai eă-i strice s-ar putea, aflându-se cu cine s-a...

- Urmează, spune-o dar: cu oameni de circ...

- Da, aşa vine. înţelegi...

Ca să se potolească. Petre aprinse o ţigară.

- Nu discut cu dumneata, rosti el. Mâine după prânz sunt la Pentland. Spune Joannei să vină să mă găsească la carieră, la ccasul obişnuit. Acolo nu ne vede nimeni. Şi acum, ajunge. Ah, încă o vorbă: dacă te întâlnesc, mâine dimineaţă în oraş iii rup oasele.

Ryan voi să răspundă dar Petre îi întoarse spatele şi o luă pe calea noroioasă, fără să-l fi privit. Tatăl Joannei făcu câţiva paşi clătinându-se înapoia lui, apoi, răzgândindu-se, se îndreptă spre crâşma ale cărei lumini se vedeau de cealaltă parte a căii ferate.

- *

Tn vagonul roşu, lampa încă lumina tare, dar doamna Azais intrase în culcuşul ei şi trăsese perdeaua. Fără vorbă, Petre coborî fitilul şi se dezbrăcă, tremurând tot de emoţie, şi zgribulit în straiele lui leoarcă c'e ploaie. Se frecă cu un prosop uscat, înghiţi un pahar cu rachiu, apoi stinse lumina şi se culcă în pat.

Dar nu putea adormi. Dedesubtul lui, auzea respiraţia grea a mamă-şi şi înţelese că iarăşi ea plânge.

Nu venea somnul. Petre începu să se gândească la Joanna, la vestea uimitoare şi grozavă, că avea să fie tată. în legăturile sale de dragoste nu se gândise niciodată să aibă un copil. Pentru el, acela era un act tot aşa de fără de urmări ca a bea şi a mânca şi acum simţea oarecare temere. Copilul lui şi al Joannei! Simţea o cumplită dorinţă de a o vedea şi a-i vorbi. La gândul că ei îi este poate frică, o mare duioşie îl năpădi şi pricepu" că simţământul acesta făcea aventura lui din carieră - deosebită de toate celelalte. „Cred că sunt amorezat. Da asta este dragostea", gândi el.

Dar valul de duioşie se irosi, înlocuit de mâhnirea ce i-a insufla, nu paternitatea lui, ci starea de neschimbat şi fără de nădejde în care se găsea. Cu două ceasuri mai înainte, se hotărâse să se libereze, să lase circul pentru totdeauna, şi acum se găsea mai legat decât oricând de o femeie, cu un copil, fără de lucru şi cu maică-sa de întreţinut. De la început se simţi strivit. Nu va putea niciodată să-şi pună planurile în lucru. Nedesluşit, înţelese că, şi dacă ar izbuti să-şi creeze o situaţie în lume, Joanna n-ar fi femeia ce i-ar trebui. Ea avea să fie pururea aceeaşi: foarte simplă. Ruşinat, se prinse totuşi nădăjduind că Dan Ryan rostise adevărul, că ea inXradevăr so hotărâse să se mărite cu altul. Poate că era mai bine aşa.

în patul de dedesuptul lui se făcuse tăcere. Mama dormea. dar de el somnul fugea. Un gând sălbatic îl străbătu: să plece, să dispară. Ar fi liber, ar scăpa de ei toţi, pe veci.

Dimineaţa însă nu fu liber. Când se duse în oraş, un o:n de echipă, de

la gară, îi spuse că un necunoscut a fost omorât în timpul nopţii, traversând linia ferată. Nu se ştia cum il cheamă, nici de unde era. Se ştia atât: seara, beat, cântase în cafeneau din spatele gării. Fulgerător, Petre înţelese cine era.

La comisar, văzu cadavrul, sau mai degrabă ceea ce rămăsese, dar destul ca să-l identifice: Daniel Ryan. Făcu lotul ca să fie dus la Pentland şi, gândindu-se la Joanna, se hotărî să-l întovărăşească.

- *

Ea 11 aştepta în salon, pregătită ca să primească rămăşiţele lui Dan Ryan. Obloanele erau pe jumătate trase; un miros de covor prăfos şi de mucegai umplea odaia. Verişoara ieşită înaintea lui Petre, îi spuse că gazda este acasă: Femeia aceasta grasă, vârstnică, vorbea cu accent german. Plânsese pentru cuviinţă - îşi zicea Petre, mai mult decât pentru moartea lui Dan Ryan. „Nimeni nu-l poate regreta şi Joanna mai puţin ca oricine44.

- Nu e îngrozitor? şopti femeia. îmi vine aşa de greu, pentru Joanna. Tocmai acum, în ajunul nunţii ei.

Era deci adevărat. Ryan nu minţise. El mormăi nu ştiu ce, întrebându-se re rol îi dădea lui biata femeia aceea în toată povestea.

Dar îndată aproape, ea adăugă: - Nu era om rău. Avea şi părţi bur.e. Dumneata trebuie să ştii, fiindcă îi erai prieten.

- Da, avea dinţi buni, răspunse Petre.

I se spusese aşa dar verişoarei, că el era un prieten!

Ea se uită la el aiurită, neştiind cum să ia răspunsul macabru. In sfârşit deschise uşa şi-l pofti în salon. Cu aer jalnic, trase după ea uşa şi-l lăsă singur cu orfana.

Mai întâi n-o văzu. Nu o recunoscu decât când ea se ridică să-l întâmpine. Era cernită şi foarte palidă. Socotise că o va lua în braţe, dar abia ii luă mâna, ce i-o întinsese. Gestul Asta fu ca o găleată, de apă rece. Dar, nu-şi pierduse ea oare părintele? Nu se putea să facă dragoste acolo.

Stăpânirea ei prefăcută şi încurcată îl izbi Era aşa de deosebită de fata cunoscută de el la carieră, că i se păru o străină.

- Ţâţâi dumitale m-a încunoştiinţat. Sunt mulţumit, grăi dlnsul.

Ea pomi a plânge, încetişor.

- Nu ştiu ce are să se întâmple, fu răspunsul ei.

Se aşezară pe canapea şi el îi luă mâna. Aşa, i se păru că redevine Joanna de altădată. Nu se depărta si în curând simţi în el iarăşi dorinţa.

- Aş vrea să ştiu un lucru, zise ea. Ce ţi-a povestit tata?

- M-a înştiinţat că aştepţi un copilaş; că trebuie să te măriţi.

- Atâta tot?

- Nu.

- Da, ştiu. Ţi-a cerut bani. A spus cumva că eu l-am trimis?
- Nu tocmai.
- Poţi să-mi spui pe şleau. Ştii, Petre, il cunoşteam pe tata: tot ce era rău în el şi tot ce era bun. Vreau să cunosc adevărul. Nu l-am trimis eu. Nu ştiam nici că a plecat. N-am ştiut nimic până ce ţi-am primit depeşa. Nu l-am pus nici să-ţi ceară gologani, nici să te silească să mă iei. Nu crezi, nu-i aşa?
- Ba da, Joanna. Te cred, nu m-am îndoit niciodată de tine.
- Acum e mort şi trebuie să-l ierţi. Şi eu multe trebuie să-i iert. Nu pe el îl plâng. Pentru el e mai bine aşa. Ar fi decăzut mereu şi ar fi ajuns şi mai nenorocit. Moartea mă face să plâng: mi-e frică.

El o împresură blând cu braţul.

- Nu trebuie să-ţi fie frică. Am venit să te cer de nevastă. Au să meargă bine lucrurile.

Ii înlătură braţul şi se ridică.

- Nu. S-a isprăvit. Totul e aranjat.

O urmă lângă fereastră.

- Ce înţelegi prin „totul este aranjat?”

Vechca lui patimă se trezea şi mai puternică, acum când o vedea nenorocită.

- Nu te vreau de bărbat. Mă mărit săptămâna viitoare, dar nu cu tine.
- Tu nu ştii ce spui, eşti nebună. Copilul e de la mine, nu-i aşa?
- Da, e al tău.
- Atunci am dreptul să te Iau de nevastă.

Rămase o clipă gânditoare.

- Nu, Petre, n-ai mai mult decât mine dreptul de a hotărî. De la plecarea ta, vezi, m-am gândit mult.

Acum, când ea îl respingea, o dorea mai mult ca orice pe lume. Un lung răstimp nu zise nimic. Tictacul micului ornic de pe căminul de stejar răsuna în el şi în acelaşi timp Petre lua cunoştinţă de un depărtat şi vag sentiment de uşurare, de pace.

- Şi cine este viitorul tău bărbat?
- E un om pe care îl cunosc de multă vreme.

El râse.

- Caraghios individ, care vrea să se încurce cu copilul altuia.
- E bun.
- Şi eu?
- Nu. N-am vrut să zic asta. E greu să lămuresc, nu m-ai înţelege.
- Sunt oare aşa de rău?
- Nn, Petre, nn-mi căata gâlceavă... Pe tine te iubesc şi te voi iubi întotdeauna.

© luă In braţe şl o sărută pe gât. Simţea că-i vine lacrimi în ochi şi

un nod i se urcă în gât, care-l împiedica să vorbească. Deodată ea se înţepeni şl căută să se despartă din îmbrăţişarea lui.

- Nu, Petre, te rog... nu vreau să înnebunesc de tot.

Liberată, zise: - Am fost nebună când am venit să te caut iar la carieră. N-am fost niciodată aşa. Nu ştiam ce fac. Nu veneam pentru... în niciun caz pentru plăcerea mea. Poţi să gândeşti ce vei vrea de mine; nu sunt fată din acelea. Mi-era frică şl, de atunci îmi este mereu. Dacă te-aş lua de bărbat, mi-ar fi toată viaţa frică.

Neînţelegând ce vrea să spună, o întrebă:

- Crezi aşa dar că n-aş fi fost bun cu tine?

- Nu-i asta. Ai fi fost foarte bun, câtva timp. Dar noi nu eram destinaţi unul altuia... pentru a fi căsătoriţi pe vrşnicie. Aş fi o piedică în calea ta. N-am învăţătură. N-aş putea să te însoţesc pretutindeni pe unde ai merge. Sunt făcută să trăiesc aici, tu nu. Ţi-ar fi spre pagubă. Vezi, e multă vreme de când mă gândesc la toate astea. N-am avut alt gând, de când ştiu că voi avea un copil. Acum, nu-i pot căşuna decepţia asta lui Elmer. Nimic nu m-ar face să-mi schimb hotărârea. Când cineva se măritä, este pentru totdeauna. Să trăiesc cu Elmer e mai bine pentru mine şi cred că şi pentru copil.

- De ce?

- Tu eşti tânăr, aproape un băietan. Pentru o femeie e altceva. Tu nu trebuie să te însori, să te legi de acum... până ce nu-ţi vei fi făcut drumul în lume. O, ştiu, mi-aduc aminte ce mi-ai spus odată la carieră.

- Vreau să las circul. Sunt sătul până-n gât de el. Vreau să mă statornicesc.

11 privi surâzând.

- Cât vei trăi, vei aparţine circului.

- Ce ştii tu?

- Ştiu.

Ea şovăi o secundă şi adăugă:

- Inima mea mi-o spune. De aceea te-am şi iubit. Asta m-a făcut nebună după tine. Apoi, foarte încet, mai zise: dar acum a trecut. Nu-mi pare rău de ce-a fost. Nu voi regreta niciodată.

Petre nu spuse nimic, negăsind ce să răspundă şi de asemenea fiindcă, deodată, simţi că ea rosteşte adevărul. Căsătoria lor ar fi fost o greşeală. N-ar fi rezultat nimic bun.

Tăcerea fu întreruptă de o ciocănitură la uşă.

- Da, zise Joanna. vin numaidecât, apoi întoreându-se către el, adăugă: şi acum pleacă, te rog. E mai cuminte pentru amândoi. Tu mă iubeşti destul, pentru ca să pleci. Niciodată nu trebuie să bănuiască cineva că copilul nu este al lui Elmer, din compătimire faţă de prunc. N-are nicio importanţă că se naşte prea de vreme.

- Să mă ţii la curent. Am dreptul să ştiu.
- Când va veni ceasul, mă voi duce la Chicago, la mătuşă-mea Clara, Poţi să-mi scrii la ea. Daca ai o bucăţică de hârtie şi un creion îţi dau adresa.

El luă o hârtie din portofel şi i-o întinse, cu un creion. Gestul acesta sublinia, într-un fel, o consimţire la tot. Biletul, scris, il băgă în buzunar.

Era încă cu portofelul în mână şi îl deschise. Scoase câteva bilete.

- Uite câţiva bani, pe care vreau să ţi-i dau.
- Nu vreau bani. E greşeala mea tot atât cât şi a ta.
- Nu-s pentru tine, c-i pentru el.
- Nu-i vreau.
- Pune-i de o parte pentru ziua în caic va avea el nevoie. E o înlesnire.

Ea luă liniştită biletele.

- Poţi avea încredere. Le voi păstra pentru e!.

îşi luă pălăria şi aruncă asupra Joannei o privire timidă, mişcat de puterea liniştită ce emana din ea.

- Vrei să mă îmbrăţişezi pentru ultima oară? o întrebă el.
- Nu răspunse ea blajin.
- Pentru ce nu?
- Mi-e frică. Mă tem că aş fi prea nenoroci ti.

Iar ciocăni cineva la uşă. „E sicriul, Joanna, strigă o voce din bucătărie. Vor să-l pună în salon”.

Ea deschise uşa şi ieşiră în coridor. Era plin de lume până în tindă. Intre alţii, erau patru amploiaţi de la pompele funebre, verişoara şi un otn voinic, cu părul blond, ochii albaştri într-o faţă pârlită şi îmbrăcat într-un costum negru învi chit. Oamenii trecură pe dinaintea lor cu sicriul.

- Iată Elmer... domnul Croy, zise Joanna. Vă prezint pe domnul Radier, un prieten al tatii, care s-a ocupat de tot.

Elmer întinse mâna şi Petre, luând-o, se simţi totodată umilit şi plin de dispreţ. Totuşi, într-o fulgerare de intuiţie, înţelese limpede, privind chipul logodnicului Joannei, ceea ce voise să spună dânsa, când zisese:

E bun... E greu să lămuresc, nu cred că ai putea să mă înţelegi.

- Domnul Radier ne părăseşte nutnaidecât. Ia trenul de patru.

Elmer se înroşi şi bâigui: Nu pot să vă mulţumesc destul pentru tot ce-aţi făcut, domnule Radier. Şi de asemenea in numele Joannei; nu ştiu ce am fi făcut fără dumneavoastră.

- Nu vă daţi osteneala să mai spuneai, răspunse Petre, care simţise o straşnică poftă de a râde. Dar el pricepu că Elmer nu ştia că vorbeşte cu tatăl copiluiui Joannei.

Conversaţia lor râma3e atât. Când să iasă în curte, Petre zări o

femeie grasă coborând dintr-o brişculiţă oprită înainlea porţii, căreia vizitiul îi întindea o valiză de piele galbenă. Joanna, traversând aleea îr.ârpr.ită cu călţunaşi, îi veni intru intimpir.are.

Noua venită cu strajnica înlăţişare, purta rochie până la pământ, mâneci umflate, şi o pălărie împodobită cu voaluri pe un maldăr de păr vopsit roşu. O împletitură de lanţuri de aur ţinea pe pieptul ei îmbelşugat un ceasornic în formă de crin, semănat cu diamante şi prins în corsajul de serj negru. Obrazul îi era foarte sulemenit şi, dnd o văzu pe Joanna, se aruncă spre ea, învăluind-o în vălul ei de crep.

- Fetiţa mea! strigă dânsa tare. Sărmănica de Joanna! De cum ţi-am primit telegrama am închis magazinul şi am alergat. Bietul Danny... M-am temut întotdeauna că are să sfârşească aşa. t

Joanna so întoarse către Petre-

- E sora tatii, mătuşa Clara... domnişoara Weingartner. Domnul Radier, care a găsit mortul.

Mătuşa Clara întinse către tânăr mâna-i încărcată de inele.

- Încântată, domnule Radier. Şi ii aruncă o privire pătrunzătoare, ca să-l judece ca o femeie harsita, de aşa fel, că Petre presupuse că Joanna i-a spus ei tot şi că ghicise cine era el. Clara duse la ochi o batistă de dantelă: „Ce lume tristă, domnule Radier, urmă ea. Căruia din noi îi va veni rândul acum?" Apoi trecu pe dinaintea lui şi intră în casă. E' râmase singur pe trotuar. Şi iar fu năpădit de o mare poftă de a râde. „E întâia oară când aud că o casă de petrecere se numeşte magazin!" gândi el, uitându-se la spatele mătuşii Clara dispărând în casă.

Apoi o luă la drum, căutând să înnăbuşe delicioasa senzaţie de libertate, ce-l năpădea. Liber şi mulţumit! Totuşi, amintirea Joannei, dreaptă în penumbra salonului, nu-l părăsea şi o tristeţe se strecură în inima-i ca şi cum trecuse pe lingă ceva ce n-are să se mai întoarcă, pe lângă ceva întrevăzut o clipă şi care-i scăpa pe vecie.

Dar era slobod-L E A

Născută într-o mahala din Miinchen, era fata unor zarzavagii, care ţineau o magherniţă în vecinătatea unui rând de case mari. împresurate de grădini şi locuinţe de bogătaşi. Contrastul între biata prăvălioară şi locuinţele pretenţioase putea să umple de pismă inima părinţilor ei, care ţineau cumplit la bani. Ţărani zgârciţi la început, cărpănoşia le sporise cu vremea.

înapoia chichineţei aceleia erau trei cămăruţe şi acolo născu şi îşi petrecu copilăria, Lea. De acolo se ducea ea la şcoală, unde se arătă de îndată, mai isteaţă decât toate celelalic eleve, cu toată lenea şi nepăsarea ei pentru distincţii şi premii.

De fetiţă, se vedea bine că va deveni o frumuseţe. Avra părul ca de

cânepă, mari ochi albaştri cu gene lungi negre şi o talie care, chiar la o copiliţă, arăta o aplecare spre voluptate.

Crescând, nu duse o viaţă prea veselă, căci, cu cât se înfrumuseţa, cu atât părinţii o supravegheau mai mult. Nu-i îngăduiau decât rar să iasă singură şi în cele din urmă. începură a o privi ca pe o comoară, sau ca pe ceva ce le-ar putea aduce bani. O fată aşa de frumoasă, nu putpa să se mulţumească a fi nevasta unui măcelar sau bâcănaş. Cu fiece an, frumuseţea Leei creştea şi părinţii ei erau tot mai siguri că Dumnezeul lor (care era luteran, fiindcă erau Saxoni), îi blagoslovise şi că soarta Leei nu va fi a tuturor. Când fu de şaisprezece ani. ciupiră din economii ca să capete lecţii de pian şi de franceză, socotind că sunt bani daţi cu dobindâ' Ambiţiile lor se umflau; veni ziua în care să vrea să facă din Lea o cucoană mare.

La câţiva paşi de dugheana lor se înălţa o casă de culoarea muştaruiui, îngustă şi înaltă. Grădina ce-o împresura, plină de arbori, tufişuri şi vie. niciodată tăiată şi aproape sălbatică, alcătuia o adevărată junglă, înaintea casei, îngropate. Un om ca de vreo şaizeci de ani, cunoscut în vecini sub numeie de baronul de Path, locuia acolo, în mijlocul unei groaznice colecţii de tablouri proaspete, de tapiţerii şi bronzuri rococo. Nu se ştia mare lucru despre trecutul lui. Urmaş decăzut al unei familii care jucase odinioară un mare rol în Bavaria, vieţuia stingher şi nu-şi părăsea casa decât noaptea. Caracterul locuinţei sale şi felul lui de trai stârneau poveştile cele mai fantastice. Acestea ajunseseră să ia proporţii de legendă, 1 se atribuiau bogăţii de poveste, şi se zicea că el iese numai noaptea, fiindcă vizita localurile deşuchiate din centrul oraşului, unde se dădea la destrăbălări ruşinoase. Se spunea că şi poliţia l-a arestat odată din pricina unor fetiţe şi că nu scăpase decât mulţumită situaţiei şi rangului său.

Adesea, în copilăria ei, când Lea ieşea din casă şi trecea pe dinaintea casei baronului, se juca cu tovarăşele ei trecând cu un băţ de-a lungul drugilor de fier ai grilajului, ca să-l necăjească pe proprietar. Uneori, un valet bătrân, singurul servitor al casei, alerga şi le ameninţa cu pumnul. Era un om feroce, mai vârstnic ca stăpânu-său şi cu bărbia împodobită de o barbă lungă, cenuşie. Propietarul însă, nu se arăta niciodată.

într-o seară, Lea avea atunci şaptespreceze ani, se întâmplă că baronul, ieşind de acasă mai devreme ca de obicei, să o zărească în amurg, in pragul dughenei părinteşti. întorcându-se, mai trecu odată pe dinaintea prăvăliei, iar când trecu a treia oară, ca s-o vadă, Lea dispăruse. Dar chipul ei îi rămase în minte şi începu să treacă în fiecare seară, ca s-o vadă. Uneori o vedea, de cele mai multe ori însă era silit să se mulţumească cu acordurile pianului mizerabil, pe care se exersa fata.

Încet. încet, ea deveni pentru el ca o adevărată obsesie

- „Îmbătrânesc* îşi spunea. N-am s-o mai duc mult şi colea, la poarta mea, se află o fermecătoare copilă, care ar putea să mă reîntinerească, măcar pentru un timp. Pierduse somnul şi pofta de mâncare. Pleca in ziua mare ca un copil la magazin şi cumpăra poame, câte nu putea consuma, numai cu speranţa că o va vedea pe Lea. Dar cu cit o căuta, i-o ascundeau, căci viclenii ei părinţi, bănuindu-i ciudata purtare, n-aveau de fel poftă să-şi vadă mărgăritarul lor pângărit de moşneag. Până şi Lea băgase de seamă atenţia baronului şi fa simţitoare la admiraţia lui. nu fiindcă ar fi fost deprinsă de mulţi suspinători, ci fiindcă baronul era un om deosebit, de bună familie, bogat, învăţat, ridicat în rang deasupra alor săi ca cerul de pământ. Era bătrân? Ei şi? pe nicio altă fată. cunoscută de ea, n-o luase baronul în seamă.

Sentimentală şi romantică, se vedea baroană, într-o casă mare, ca trăsură şi bijuterii. In cugetu-i însă nu putea crede aşa ceva. Ca un baron bogat să se însoare cu fata unui mic negustor de poame, era peste putinţă.

Într-o zi însă baronul scrise precupeţului, rugându-l să treacă pe la dânsul. Şi în salonul casei galbene, în mijlocul groaznicelor tablouri şi a mobilelor prăfuite, avu loc o stranie convorbire, în care bătrfnul original spunea că, ne mai având muli de trăit, dorea s-o ia de nevastă pe Lea, ca să-şi îndulcească ultimele zile. Negustorul îşi frecă mâinile şi se precupeţi cu şiretenie, socotind că dorinţa unchiaşului e mai tare decât avariţia. Se înţeleseseră în cele din urmă. In schimbul Leei. baronul va pune o sută de mii de mărci pe numele părinţilor ei şi o va face pe Lea singuru-i moştenitor. Nu-l putea nimeni împiedica să se căsătorească şi nu mai putea îndura viaţa fără ea.

In cele trei odăiţe, familia ţinu însă un sfat. Mama începu prin a dezaproba proiectul, dar când Lea, spre uimirea ei, fu de partea lui tată-său şi declară că vrea să fie baroană, târgul fu hotărât.

Niciodată, desigur, un băiat de teapa ei n-ar fi făcut-o pe Lea fericită şi care om, ţinând de o clasă înaltă, s-ar fi gândit să se însoare cu fata unui zarzavagiu? Cu franceza ei, cu muzica şi cu toate frumoasele idei pe care i le băgaseră părinţii în cap, ea se simţea superioară băcanilor şl măcelarilor care o curtau şi era hotărâtă să aibă trăsură, giuvaericale şi cărţi de vizită cn titlul de baroană. Baroana von Path. Nu era lipsită de voinţă şi fusese dăscălită că ea e menită să ocupe o situaţie mult mai înaltă decât a părinţilor ei-Târgul făcut, împlinit, nunta se făcu în casa baronului, fără alţi martori decât precupeţul, nevastă-sa, servitorul şi vizitiul. Ospăţ de nuntă nu se făcu. La ora şapte, după ceremonie, părinţii se întoarseră la dugheana lor şi casa galbenă o înghiţi pe Lea.

Vreme de cinci zile rămaseră fără nicio veste de la fata lor în

dimineaţa celei de a şasea, însuşi baronul, palid şi tremurind, ţipând că a fost înşelat, intră în prăvălie şi spuse că a fugit. Trecură două săptămâni fără să aducă vreo desluşire, apoi părinţii Leei primiră o epistolă din Berlin. Scurtă. Ii inâormă că se consideră liberă şi că nu se crede datoare cu nimic, nici baronului, nici lor, că toţi fuseseră plătiţi în destul. Când vor primi scrisoarea, ea va fi în drum spre America. Să nu-i ducă grija; le va scrie. Nu le spunea că pleacă in tovărăşia unui bărbat, întâlnit din întâmplare în tren.

Şi baronul nu mai auzi de ea niciodată.

Timp de douăzeci şi doi de ani locui în America, unde duse o viaţă uşuratică. Pricepuse repede ce rol, natura şi bărbaţii, îi sortiseră. In tot acel timp, ea rămase o femeie întreţinută; nu-i lipsea niciuna din însuşirile desăvârşitei curtezane. Frumoasă şi leneşă, bună şi cu temperament flegmatic, ere întregi putea să asculte pe un bărbat vorbându-i de el însuşi, fără să trădeze cea mai mică oboseală. Şi nici nu se plictisea vreodată; -îşi netezea unghiile, făcea tapiserie sau dantelă, mereu cu urechea atentă la cel care-i vorbea, aşa că, atunci când i se punea o întrebare, răspundea- Era bună gospodină şi, la nevoie minunată bucătăreasă. Simţul ei de economie îi aducea nu numai sporirea banilor săi in bancă, ci si admiraţia amanţilor ei.

Cum nu avea ambiţii, nu i se întâmpla niciodată să i se închidă uşile în nas, nici să sufere că lumea zisă bună, o ocoleşte. Tovărăşia unui ibovnic, a prietenilor acestuia şi a câtorva femei care duceau aceeaşi viaţă ca ea, îi ajungeau. Aşa că ştia să-şi facă loc într-o ţară şi într-o societate, care nu le îngăduiau pe semenele sale.

Primul amant - acela pe care îl cunoscuse în expresul Munchen-Berlin şi care o dusese în America - era un bogat bancher evreu, de vârstă mijlocie, care o instala sub numele de Madame Ernst (numele părinţilor Leei), într-un apartament din cartierul cel mai respectabil din Chicago, aproape de lacul Michigan. Sub acest nume, Ernst, venea el s-o vadă de cite ori putea. Dacă o întrebau vecinii despre domnul Ernst, Lea le răspundea că afacerile îl ţineau adesea departe de cămin. Cincisprezece ani trăiră astfel, liniştiţi şi fericită, cu toate că el avea la Oak-Park o nevastă stearpă şi neurastenică, Înaintea căreia păstra totdeauna aparenţa fidelităţii. Apoi, într-o noapte, muri subit în apartament, ceea ce dădu pe faţă taina, unui frate şi unui unchi al său. N-o trecuse pe Lea în testament dar, cu mult înainte de a muri, pusese pe numele ei, din recunoştinţă pentru tihna şi fericirea cu care il copleşise, o sumă foarte mare, ca să-i asigure o existenţă confortabilă pe tot restul zilelor.

După aceea, ea reluă, aproape automatic, acelaşi fel de relaţii cu un amic al răposatului, un berar din Milwankee, văduv şi tată de copii

majori. îşi părăsi cartierul şi când berarul venea la Chicago trăgea la ea. Atunci pregătea n.îr.- căruriie, căci lui îi plăcea bucătăria germană, -la care nu se pricepea rumeni ca Lea. Amândoi adorau muzica şi se cuceau adesea la concerte sau la operă, în locurile în care riscau mai puţin să dea de cunoscuţi. Şi cu el fu la fel de fericită, iar el generos cu ea. Deşi nu cerea niciodată bani ibovnicilor, recunoştinţa lor îi îmboldea neapărat să-i poarte de grijă. Şi berarul făcu un depozit pe numele Leei, într-o bancă. Asta ţinu zece ani. La şaizeci şi trei de ani, el îi ceru să-l ia de bărbat; ea refuză, spunând că preferă situaţia actuală, că o căsătorie ar duce intimitatea copiilor lui, care le-ar răpi la amândoi liniştea.

Curând, berarul muri şi pe nesimţite, ea deveni metresa unui amic al lui, negustor de bumbac, mai tânăr decât înaintaşii lui. Avea patruzeci de ani, aceeaşi vârstă ca ea. Dar legătura lor fu scurtă. Negustorul o anunţă într-o zi că are de gând să se însoare şi să se stabilească. Primi vestea cu calm, căci nu simţea pentru el acelaşi ataşament ca pentru ceilalţi. In taină, îi făcu un dar de nuntă, apoi se retrase de pe scena isprăvilor ei obişnuite şi multă vreme fu ca şi pierdută pentru prieteni.

La patruzeci şi doi de ani, Lea era bogată şi tot aşa de frumoasă ca la douăzeci, fireşte „a la Rubensu, voluptoasă şi colorată, cu tendinţă de îngrăşare. Obosită puţin de a plăcea, simţi deodată, după dispariţia ultimului ei amant, o violentă dorinţă de singurătate şi de tihnă; tot aşa cum simţea fizic, spiritual şi mintal, nevoia de a-şi scoate corsetul şi a rămâne în halat.

Dreaptă înaintea marii oglinzi (dar de-al berarului, constată o uşoară îngroşare a liniei ei şi pungulişe sub ochi. Ea. delicioasa Lea, era, oricum, muritoare. Ca şi altele, îmbătrinea. Bărbaţii n-o mai tulburau, dar îşi dădea seama cu melancolie, că nu i-ar fi tot aşa de uşor să alunece de la o legătură la alta, fără să ia aminte. îngrijorată, cu lacrimi în ochi, pentru întâia dată singură şi fără ţintă, îşi închtee apartamentul şi plecă în Sud. Era iarna. Neplăcindii-i frigul, se decise pentru dulcele climat al Noului-Orleans, unde închine o căsuţă.

Găsi aici, precum îşi închipuise, o grădină înflorită de iasomie şi magnolia şi două mulatre, ca s-o servească. Niciun bărbat nu trecu pragul casei, niciun ibovnic, pe care să-l mângâie sau întărească. Îşi trecea zilele citind romane şi mâncând bomboane şi, ca prin minune, nu se îngrăşă. Cearcănele de sub ochl-i albaştri se şterseră, zbârciturile pieriră de pe faţă. Şi peste două luni, dori să vadă un bărbat în casă. Nostalgia după Chicago o cuprinsese, cu dorinţa pasionată de a hoinări în lungul drumurilor într-o dimineaţă de primăvară, de-a intra dintr-o prăvălie în alta, de a face cumpărături după capricii şi fără grija cheltuielii. Toată viaţa ei fusese numită „buna Lea, nepăsătoarea LeaM, şi era prea târziu să-şi schimbe felul de trai. Avea nevoie de tovărăşie. I

se urâse de prieteni vechi şi de privelişti familiare.

La patruzeci şi doi de ani, baroana von Path nu mai aducea deloc cu micuţa Lea Ernst, fata zarzavagiului dintr-o mahala a Miinchenului. Anii de nebunie nu-i aduseseră nici amărăciune, nici deziluzii, ci plăcere, mulţumire, frumuseţe, cultură şi chiar o filosofie a vieţii, lucruri care niciodată nu ar fi fost partea unei Lea, măritată cu vreun cinstit măcelar sau băcan.

In atâţia ani. învăţase încet, fără să bage de seamă, cum să alunece de la un amant la altul, să preţuiască prânzurile bune, să cunoască vinul bun. Deosebea muzica bună de cea rea şi se interesa şi de pictură. Căulând să placă ibovnicilor, învăţase de la fiecare câte ceva. Nimic nu mai era în ea din fetiţa vulgară şi pretenţioasă, care se măritase cu un moşneag pentru bani şi titlu. Uşurel, fără să se străduiască, dobândise mult din apucăturile unei cucoane mari; deşi hachiţele sorţii şi experienţa amicilor ar fi putut-o învăţa mult mai mult asupra vieţii decât ar putea să ştie vreodată o cucoană mare, de neam. Natura ei generoasă şi bună, adevărata ei iubire de omenesc, o împiedicaseră să fie vreodată aspră sau comună.

O noţiune, totuşi, îi rămăsese străină şi pe măsură ce creştea singurătatea lumilor ei de retragere, ea îi descoperi lipsa: amorul. La patruzeci şi doi de ani, vedea cu oarecare melancolie ca, în viaţa ei jertfită dragostei, nu iubise niciodată. Fusese ataşată de mulţi bărbaţi, dar de niciunul amorezată.

în juru-i, timpuria primăvară meridională se desfăşura şi adesea, la sfârşitul zilei sau seara după cină, ieşea în trăsură. Poruncitoarea trebuinţă a unei prezenţe masculine începea să se facă simţită şi, în izolarea ei, se întoarse către cugetare şi vis...

Din lunga sa experienţă ştia ce trebuia să fie iubirea. Odată ori de două ori, pasiunea unui amant vorbise şi în ea, tulburând-o măcar atât cât să o facă să întrevadă sublimul şi sfâşietorul, situat dincolo de atenţia ei. Uneori îşi zicea, că dacă nu va putea să cunoască niciodată amorul, va fi numai din pricina a ceea ce a îndurat odinioară ca nevastă a bătrânului baron, în cele cinci zile nesfârşite. în loc să piară, amintirea aceea se aprindea, mai respingătoare cu anii, într-atât încât ea se silea s-o uite.

în plimbările sale în trăsură, pe străzi şi prin parcuri, în asfinţitul îndelungat al Sudului plin de parfumul de magnolia şi de iasomie, ea urmărea cu privirea, cu o încordare aproape bolnăvicioasă, perechile rătăcitoare sau stând pe bancă sub marii arbori. Uneori ieşea afară din casă, în cartierul francez, veşnic singură. Şi adesea necunoscuţi căutau să intre in vorbă, căci te izbea înfăţişarea ei şi trezea dorinţa. Dar niciodată nu-i încuraja, nefiind din femeile acelea, şi neavând practica

unor asemenea aventuri. încercările acestea ale lor o şi speriau puţin. Căci, oricum ea nu se deosebea de soţiile acelea care au trei, patru bărbaţi prin adulter legalizat. Fusese credincioasă fiecăruia din ibovnicii săi. La restaurant, de asemenea, urmărise îndrăgostiţii cu un interes pasionat şi ştia să distingă pe cei care se iubeau cu adevărat, de cei care nu pofteau decât trupul.

Deosebirea - ea înţelegea mai mult cu instinctul decât cu judecata - venea de la oarecare calitate în expresia tandreţii. Dormeau şi în ea surse profunde de tandreţe, rămase neîntrebuinţate, pentru că ştia din experienţă Lea, acestea nu puteau răsări la comandă. Arătau unii o tandreţe mincinoasă; păcăleau poate; pe ea însă nu. Şi fasificarea aceasta nu scchimba cu nimic rezervele de sentiment, care nu aspirau decât să se exprime. Dimpotrivă, cu vremea, prea plinul de ardoare înfrânat, te ostenea, te istovea. Nu această falsă duioşie o dorea - avusese parte de ea mai mult decât multe alte femei ci dăruirea de sine şi, pentru asta, ar fi trebuit să aibă un copil sau să iubească ea cu adevăTat.

Incit. încet, idealul de ceea ce acest amor trebuia să fie, ii deveni clar;' o fericire până la extaz, o tulburare care să atir,.::i agonia, un schimb de duioşie, o sete de contact, de prezenţă ţi, în absenţe, grijă, nerăbdare, bănuieli, suferinţă. Idealul acesta se alcătuia din tot ce, din bunătate înnăscută, ea simulase fără să fi simţit vreodată. Aspira la ceva care să pună stăpânire pe ea şi să mătură tot restul. în visul ei, îşi uita vârsta, se vedea iarăşi Lea Ernst, o Lee inocentă, fragedă, fără trecut. Amantul visurilor sale era şi el tânăr, frumos; destul de tânăr pentru a fi iubitul Leei Ernst, a cărei iniţiere în amor fusese un viol degradant, săvârşit de moşneag. De ceea ce fusese lipsită Lea Ernst, ea spera să găsească la patruzeci şi doi de ani.

In sfârşit într-o zi, tuburarea neîncetând să crească, îşi făcu bagajele şi plecă spre Chicago. Prelungindu-şi şederea, se temea că s-ar lăsa târâtă la vreo nebunie, pe care ar regreta-o mai apoi. Acolo, va regăsi prieteni vechi şi îndatoriri care poate că ar salva-o.

In Martie se întoarse la Chicago, într-o frumoasă zi de falsă primăvară, pe un soare strălucitor şi un vânt îngheţat, ce sufla dinspre lac. Ne mai având nici casă, nici apartament, descinse la Scherman House, căreia îi era clientă veche şi unde era cunoscută sub numele de doamna Ernst. Deşi hotelul era plin, i se pregăti o cameră. Bună şi plăcută, era întotdeauna primită cu grăbire.

Se aşează pe pat, înaintea oglinzii aşezate între două ferestre împodibite cu perdele de pluş roşu şi de dantelă croşetată. Cu toată oboseala călătoriei, se simţi agitată şi nu dorea să-şi termine ziua într-o banală carr.eră de hotel. Se ug.u'.uţa şi, o clipă, se uimi de cit de tânără

arată şi de elegantă, atunci când se simţea foarte obosită şi abătută. Ceru o sticlă de bere de Milwankee şi rămase mult gândindu-se la ce ar putea face.

N-o aştepta nimeni. Nu era sigură nici că îşi va găsi prietenii în localitate. Descoperi că, lunile petrecute în independenţă o schimbaseră. Căci, deşi se întorsese, voia să trăiască toc ca în Noul-Orleans, necunoscută şi liberă pe faptele sale. Dar bunul ei simţ îi spuse că este imposibil şi că, întru-cât se întorsese, trebuia să lege firele vechii sale existenţe şi să vieţuiaseă aşa, mereu aşa, până, până... da, gândi ea, până la moarte".

Asemenea viitor o nelinişti. „Sunt prea tânără ca să renunţ la tot şi să ajung o femeie bătrână. Deşi trupul ii era ostenit, îşi dădu seama că osteneala îi pierise din suflet. Cu toate acestea, ideea de a porunci să i se aducă trăsură şi să se pornească a căuta pe vreunul din vechii amici, i se părea peste puterile sale.

Şi, pe când sta aşa rumegând, încercând să se silească a lua o hotărâre, ştia că trândăvia şi nehotărârea izvorau din pricină că nu dorea decât un singur lucru şi că lucrul acela nu sc* putea resemna să-l accepte: să pună voaleta, să se ducă liniştita in State Street, să cineze singură la restaurant sau la berărie, să se ducă apoi singură la teatru, să supeze undeva, în tainica speranţă că i se va întâmpla o aventură romantică, şi că va găsi în sfârşit singurul lucru ce-l dorea.

Apoi îşi cercetă sincer dorinţa: „Nu pot să fac asta, îşi zise ea. N-am trăit niciodată aşa. Am fost totdeauna vrednică de respect. E prea târziu, ca să mă schimb". începu să-i pară râu că n-a fost mai uşuratică in tinereţe.

In cele din urmă, se ridică şi dădu ordin să-i aducă un landou electric. îşi desfăcu geamantanele, se îmbrăcă cu grijă, îşi refucu complet edificiul complicat al părului ei de culoarea mierei şi, aiegând o voaletă cu musculiţe şi o boa de pene asortată cu taiorul ei cenuşiu, închise uşa cu cheia şi sună ascensorul. Se văzu într-o oglindă: elegantă, frumoasă şi - amănunt foarte important - tânără; avea zece, chiar cincisprezece ani mai puţin din cei patruzeci şi doi ai ei.

In vestibul, fu remarcată: la birou, un bărbat de vârstă mijlocie, voinic, îi cedă rândul zâmbind: funcţionarul se arătă foarte politicos şi zorit. Tot îndreptându-se spre ieşirea orbitoare de soare, se simţea uşoară şi îşi zicea, cu un pic de rr.îndrie: „Da, încă sunt bine".

Trăsura o aştepta. Pe trotuar, mai mulţi inşi se întoarseră s -o vadă ureând, pe fetiţa aceea impunătoare. Când şoferul închise portiţa, ea spuse adresa doamnei Weingartner.

Hotărâse să treacă pe la Clara, ra s-o anunţe că s-a întors. Vizita acesta însemna un compromis între căutarea tainică a unei aventuri la

restaurant şi reluarea respectabilei şi plicticoasei sale existenţe. Clara ţinea de amândouă. Nu era nicio ruşine să o cunoşti, dar, ca un fel de nimb, plutea deasupra ei vagi şoapte despre un trecut furtunos şi de scandaluri, acum des'ivârşit stins.

Soră cu Dan Ryan, acelaşi sânge aventuros şi indisciplinat curgea în vinele ei, dar la ea, întovărăşit cu un fond de bun simţ, care după întâia tinereţe trecută, o salvă de deznădejdea ce ruinase farmecul şi vitalitatea fratelui ei. Tatăl lor era Irlandez, venit din Cork ca să lucreze cu sapa şi lopata la ' construirea nenumăratelor căi ferate, care fură întinse peste tot Middle-Westul, după războiul civil. Se însura cu o tânără Irlandeză, emigrată pe vremea foametei celei mari şi, împreună, dădură viaţă la patrusprezece prunci, dintre care trăiră numai trei: Danny, Clara şi încă o fată, de mult timp dispărută, undeva prin America de Sud.

Clara, frumoasă, voioasă, intră la optsprezece ani chelărcasă într-un birt al hotelului de mecanici, Pentland Crescent House, strâmt şi înalt, de culoarea funinginii, aşezat la întâlnirea liniilor Big-Fourului şi Pensilvaniei. Duse aici viaţă veselă, servind bărbaţi aspri şi virili. Mâncau acolo plăcintă beau cafea, cu hainele pline de păcură şi glumeau cu ea pe diasupra comptuarului. La douăzeci de ani, fata ştia tot ce se poate şti. Munca îi plăcea. O lua de dimineaţa şi trudea până la miezul nopţii, nearătându-se niciodată în casa murdară, în care ii locuiau părinţii, în vreo tovărăşie urâtă. Tată-său, acar bătrân, nu glumea în privinţa moravurilor, aşa că în fiecare noapte ea trebuia să doarmă acasă. Dar trecerea dintre hotelul Crescent şi cocioaba lor, prin câmpie, dădea prilejuri. Clara profită fără ruşine, înêât, în cele din urmă, fu poreclită: „Deliciul pompierilor”. Într-o seară, taică-său venind beat acasă, se poticni de trupul Clarei culcată pe iarbă. O stâlci în bătaie. A doua zi, ea fugi cu un comis-voiajor şi, ani de zile nu se mai auzi de ea, până în ziua în care răsări triumfătoare şi plină de bijuterii clinchetitoare: venise la nunta fratelui ei Danny. Ii vesti că se chema acum Lolita Ryan şi că este actriţă.

Dusese o viaţă aventuroasă şi chiar strălucitoare. Comisvoiajorul pierise repede, lăsând-o într-un hotel mizerabil din Detroit. Fără gologani, flămândă, neavând decât hainele de pe ea, nu se gândi nici la sinucidere nici la milostenia lumii, ci cu ultimele parale îşi cumpără un ruj. După aceea îşi spălă şemizeta şi se decise să se facă actriţă.

Fiindcă nu refuză să se dezbrace in public, nu-i fu greu să găsească loc. Statura ei frumoasă se potrivi printre frumoasele Creole care jucau în trupa teatrului burlesc, în turneu pe atunci la Detroit. Plecă de acolo, tot cu frumoasele Creole, la Waynes, la Pământul-Inalt, la Peoria şi sfârşi cu Canada. In sezonul următor fu angajată pentru un nou turneu

cu: „Mândrele din Dottie-Dumbling şi, făcând ceva economii, luă lecţii de cântec. Acolo jucă pe subreta din Văduva din Monte-Carlo. Aşa, - timp de opt ani, străbătu ţara. lntr-al noulea an, fiindcă, din grăsuţa se făcuse puternică, fu ridicată la rangul de primadonă şi luă numele de Lolita de Spania. Demnitatea noului rol cerea, nu numai să se dezbrace pe scenă, dar să şi poarte o rochie neagră de paiete şi egretă.

In calitatea de Lolita de Spania il cunoscu pe domnul VVeingartner, directorul turneului, om bogat. Preţuia femeile voioase şi grase şi chiar de la debut se împrietenise bine cu Lolita. Apoi o luă de nevastă în cele din urmă. Ea părăsi scena si se aşează la New-York, în hotelul El-Dorado, în a 47-a stradă.

Vreme de opt ani trăiră fericiţi. Clara simţea uneori o violentă nostalgie după Chicago şi după Middle-West. Într-o zi, bărbatu-său avu un atac; căzu in orchestră şi muri. Era la începutul sezonului; Weingartner lăsa o situaţie foarte încurcată. Când, în sfârşit, totul fu aranjat, văduva se găsi, în pragul vârstei de patruzeci de ani, grasă şi ne mai având pe lume decât şapte, opt mii de dolari. Prea vârstnica pentru a-şi relua fosta meserie, se duse la Pentland, unde stătn două săptămâni la frate-său Danny şi la nevasta lui. Atunci luă hotârârea să se instaleze la Chicago şi să deschidă un magazin de costume pentru teatru.

In cursul lnngii sale cariere cunoscuse lume multă. Cine nu-şi aducea aminte de groasa Clara, de veselia şi de iscusita ei filosofie. De aceea, cârid deschise prăvălia, lumea dădu buzna. Subrete, primadone, comici... toţi alergau la dânsa, de cum veneau cu trupa în Chicago, dacă nu ca să cumpere, cel puţin ca să mai pălăvrăgească şi să ridă cu ea.

Prăvălia era în rândul de jos şi în primul etaj al unei case de piatră. Clara locuia în al doilea şi închiria restul odăilor. După magazine, la întâiul, instala un salon de încercare, unde îşi primea amicii şi muşterii. Acea mică odaie pătrată, obscură, primea lumină de la o singură fereastră ce da într-o curte in care creştea, între două pavaj uri, un arbore milinit. Odinioară, puţin dugă marele incendiu, casa fusese nouă, pretenţioasă şi vulgară. Urme din vechea-i splendoare dair.uiau în poleielile unsuroase azi, ale oglinzilor şi în marmurele urâtelor şemineuri. Searbăda lumină era şi mai împuţită de nişte perdele de pluş roşu, pe care Clara nu le înlătura niciodată, placându-i eleganţa grelelor draperii prăfuite.

Acolo trona Clara Weingartner cu îmbelşugatul ei piept sbirlit de ace, verificând socoteli îmbâcsite, primind prieteni, dir.d porunci lucrătoarelor, care urcau la fiecare clipă din sumbrul atelier de jos. De jur împrejurul ei atârnau costume, rochiţe, de balerine, pantalonaşi

garnisiţi cu perle, jiletci de brocart, peruci, piese felurite de armură. Într-un ungher se afla o mobilă de abanos încrustat cu fildeş, căreia ii dădea numele elegant de „secretar”. Aerul umed al locului deslipea mereu încrustaţiile şi doamna Weingartner le lipea îndată cu nişte clei dintr-un tub, pe care îl păstra anume într-o cutie specială. Odată, după o lungă absenţă, găsi o mulţime de bucăţele de fildeş puse cu grijă de o parte de una din lucrătoare. Clara le ajutase apoi. cum putuse, fără multă îndemnare sau artă, aşa că motivele chineze, care înfăţişau păsări sau flori, suferiseră în cursul anilor regretabile deformări.

‘ In această cameră o primi pe Lea. La vederea frumoasei şi marei siluete, ce schimba slaba lumină venită de la uşă, Clara înainta spre ea (cu o uşurinţă uimitoare pentru c femeie corpolentă) şi o luă în braţe.

- Asta-i frumos de lot! închipu:eşte-ţi că tocmai la tine mă gândeam, dragă.

Lea îşi scoase boa de pene.

- Abia am sosit şi mi-am zis: prima persoană pe care vreau s-o văd e Clara.

- Stai jos. Vreau să trimit după bere.

Plecă, dar mai înainte de a da ordine unei lucrătoare, se apropie de geam, ca să vadă landoul electric şi şoferul Leei, care stătea înaintea magazinului. Când se întoarse, o găsi pe Lea plângând.

- Pentru Dumnezeu, Lea, ce ai? întrebă ea petrecând un braţ peste umerii Leei.

- Nimic. Nu ştiu. Ştiam că aşa are să se întâmple, că n-aro să treacă ziua fără să plâng.

- Săraca... Zău, stai colea şi dă-ţi drumul. Povesteşte-mi ee-ai făcut şi dacă ai ceva pe inimă, spune-mi.

Rânduia o jupă de balerină.

- Nu te superi dacă cos? Scârboasele astea de lucrătoare nu sunt în stare să coasă un fleculeţ.

Le aduse berea şi după ce gustii de două, trei ori, Lea conteni din plâns.

- Nu ştiu nici eu ce am, îşi streşe ea ochii. Nu mai ştiu pe ce lume sunt, nici ce să fac cu mine.

Doamna Weingartner urma să coasă, apoi, ridicând pleoapele:

Ai stat singură toată vremea?

- Da, n-am văzut pe nimeni.

- Atunci asta e, dragă, nu eşti obişnuită.

- Credeam că am nevoie să fiu singură.

- Da... cunosc... Iţi vin idei de astea uneori... să fii singură, să te scoli când ţi-o plăcea, să nu mai vrei să ştii ce niutr.'; ai. Asta poate dura câtva timp, dar, în cele din urmă, nu-i bine. Mai ales pentru o femeie cu

natura ta. Tu eşti ca iedera, ai nevoie să te legi. Eu, e altceva. Totdeauna s-a agăţat clte unul de mine... toată viaţa. Dacă n-aş fi ştiut să mă descurc, aş fi sfârşit în şanţ de mult. Dar altora...

- Ai poate dreptate.

- Spune-mi ce-ai făcut în iarna asta. Aici a fost infernal. vrâpadă, noroi şi afurisitul de vânt dinspre lac. M-am gândit des la tine, unde te aflai, sub palmieri şi măslini. Am fost şi eu în Noul-Orleans... acum sunt treizeci de ani, când cu turneul Văduvei din Monte-Carlo. Dar povesteşte, spune tot, ca să te uşurezi. Eşti amorezată?

Lea şovăi o clipă înainte de a răspunde şi doamna Weingartner îi aruncă o privire scormonitoare.

- Nu, înărturLii dânsa. Nu, clar aş vrea să fiu.

- Totuşi, dragă, la vârsta ta, mi se pare că n-ai de ce te plânge. Ai avut noroc.

- O, au fost totdeauna gentili cu mine. Dar nu-i asta. Aş vrea ca să iubesc, măcar odată, până să nu fie prea târziu.

Ciara nu răspunse şi oftă. Apoi bău un git de bere, după care suflă în pahar, ca să înlăture spuma.

i - Da, te înţeleg. Dar e primejdios, dragă. Părerea mea este că ar trebui să-ţi găseşti un bărbat bun şi să te fixezi. Miosotisu! şi ciuboţica cucului nu ţin mult. Eu, mă aranjasem, credeam că sunt sigură pe toată viaţa; nimic nu-mi lipsea. Era bine că puteam să mă odihnesc un pic, să mă scol când vreau, să nu-mi bat capul cu chiria. Dar Irving Weingartner a murit şi am luat-o de la început. Nenoroc... Tu ai încă şapte, opt ani înaintea ta, dragă, după care, apoi, va trebui să te resemnezi.

- Bani am, destui.

- Atunci, ştii, e plăcut să ai un bărbat la casa ta şi să împărţi totul cu el. Eu nu eram nebună după Irving, dar ce bine era când îl aveam colea!

Se întrerupse şi bătu de câteva ori în masă.

- Să ne mai aducă bere, spuse ea lucrătoarei, care se ivi.

- Ah, dacă aş mai fi odată tânără, oftă Lea. Altfel m-aş purta. Cred că aş face nebunii. Am fost totdeauna cuminte, respectabilă... pururea protejată. Aş vrea să nu ştiu de mine. să fac desfrâu măcar odată.

Doamna Weingartner îşi puse jos lucrul şi se uită la Lea.

- Eu am petrecut destul în vremea mea, şi pot să-ţi spun, ceea ce poate nu ştii, că în Pentland, eram poreclită: „deliciul pompierilor”. Vezi doar că am fost o poamă bună, dar, crede-mă nu-ţi mai place de la o vreme. Nu-i cine ştie ce.

- Nu desfrâu de ăsta aş vrea. Mă gândesc la un bărbat, anul singur, pentru care ai vrea să-ţi dai viaţa.

- Aşa ceva n-am simţit niciodată, dar înţeleg ce vrei tu să spui.

Lucrătoarea aduse berea şi umplură amândouă paharele.

- Da ştiu, că aşa ceva se întâmplă, urmă Clara. Am auzit de cazuri in care femeia este ca hipnotizată. Eu am început prea de tânără; niciodată amorul nu m-a hipnotizat. Ca să cunoşti aşa ceva, nu trebuie să te arunci în braţele primului venit... Trebuie să fii niţel găgăuţă, dacă înţelegi ce vreau să spun.

Bău un gât lung de bere şi lăsă paharul.

- E adevărat că sunt zile în care şi mie îmi pare rău că n-am trecut printr-asta, că n-am fost niţel mai găgăuţa. Se epri din cusut. E caraghios, urmă dânsa. Mi s-a vorbit acum în urmă de asemenea caz. E una din verişoarele mele, din Pentland, Joanna Ryan. Tatăl ei mi-era frate. A fost ucis de o locomotivă vara trecută într-o seară după ce băuse prea mult. Am ajuns să cred că asta nu atâmă de voinţă, eşti sau nu eşti; atâta tot. Ceea ce i s-a întâmplat ei nu-i după regulă N-ar fi trebuit să se petreacă. Cred că ea şi-a dat socoteala pe urmă, fiindcă n-a vrut să-l ia de bărbat pe omul care o sedusese. Era smintită, iar el nu preţuia nimic şi ea ştia. A preferat să-l ia pe un fermier. Poate că a avut dreptate. Dar era ca hipnotizată de celălalt. Pe semne că n-a putut să se stăpânească. Mi-a povestit tot. Are să vină să nască aici, ca să nu se vorbească pe socoteala ei, fiindcă copilul are să se nască înainte de termen şi nu vrea să i se pună lui bărbatu-său, felurite întrebări. Căci el n-are mutră să seducă fetele înainte de nuntă.

Clara îşi reluă lucrul şi, după un moment de tăcere, Lea întrebă liniştit:

- Ce a simţit ea? Ce ţi-a spus?

Doamna Weingartner deşiră simplu povestea, vorbă cu vorbă, aşa cum i-o spusese Joanna lui taică-său.

Lea îşi şterse ochii: „Uite aşa ceva aştept eu, zise ea”. bogate în experienţă, fură răpite de farmecul povestirii aventurii în carieră, lângă tânărul cel bălan. Când doamna Weingartner termină şi luă acul, adăugă visătoare.

- E o poveste frumoasă, e cu adevărat frumoasă Trebuie să spun că mie nu mi s-a întâmplat aşa ceva niciodată.

Lea îşi şterse ochii: „Uite aşa ceva aştept eu, zise ea”.

- Dragă prietenă, e cam târziu pentru noi, să ni se întâmple asemenea aventură. Oricum, nu alergând poţi da de ea. Ţi se întâmpla şi atâta tot. Dar crede-mă, e lucru rar, chiar la femei onorabile. De aceea ne impresionează atâta când se petrece sub ochii noştri. In fond, o curtezană care se respectă n-ar trebui niciodată să cunoască amorul.

Pe când mai lua un git de bere, cineva bătu la uşă.

- Intră, zise doamna Weingartner.

Fata care adusese berea se ivi în pragul uşii.

- Un domn întreabă de dumneavoastră.

- Care?

- Cel care a mai venit de două ori. Tipul ăla frumos ca nume caraghios, pe care nu-l pot ţine minte.

- Da ştiu... Fă-l să intre. Şi adresându-se Leei: El e, prietenul Joannei. Vine să întrebe de ea.

Lea se pregăti să se ridice, greoaie şi şovăitoare.

- Nu pleca. N-are să stea mult.

- Poate că vrea să fii singură?

- Nu avem secrete să ne spunem.

Perdeaua de pluş roşu se dădu la o parte şi Petre intră. Era îmbrăcat într-un costum de serj ieftin, albastru-violet, de o tăietură exagerată, ai cărui umeri urcaţi, fără să iie nevoie. îi scurtau gâtul. Purta guler de celuloid şi ţinea in două degete păiăria-i de fetru neagră.

Strânse mâna Clarei.

- Am venit să aflu veşti despre Joanna.

- N-am încă. Şi întoreându-se spre Lea, adăugă: Dă-mi voie să te prezint amicei mele, baroana von Path.

Lea se înroşi ca la şaptesprezece ani, nu ca la patruzeci şi doi.

- Baroană nu, ci simplu: doamna Ernst.

- Totuşi e baroană, comentă doamna Weingartner. adevărată baroană. Dar preferă să i se zică doamna Ernst, fiindcă titlul o încurcă.

- Încântat, făcu Petre.

- Ştie povestea Joannei, spuse doamna Weingartner.

Petre o privi şi un fulger trecu iute prin ochii lui negri.

- Nu te sfii. E prietena mea cea mai intimă. Nu spune la nimeni.

- înţeleg aşa de bine, grăi Lea.

- Joanna trebuie să vină marţi. Iei un strop de bere?

Ii umplu paharul, pe care el începu să-l soarbă posomorit. Lea îl. observa şi, când el o privi pe deasupra paharului, ea întoarse repede ochii şi se înroşi.

- Vin şi miercuri, rosti el adresându-se Clarei. Poate că va voi să mă vadă.

- Ai face mai bine s-o laşi liniştită, acum când e măritată, gospodărită.

- Am tot dreptul s-o văd, răspunse el agresiv.

- O mai iubeşti?

- Asta nu vă priveşte, zise obraznic. E treaba mea şi nu a dumitale.

- Aşa e, râse doamna Weingartner. Afară numai că ea e nepoata mea.

El râse.

- O, ştie ea bine ce face. Dar trebuie s-o şterg. îşi luă pălăria. La revedere.

Se înclină înaintea Leei, dar aruneându-i o privire stranie, întrebătoare. Din nou, ea se înroşi.

- Adio, domnule.

- Poate ne mai vedem aici, zise el.

- Poate, răspunse Lea.

El deschise gura, ca şi cum ar fi vrut să mai spună ceva, dar se răzgândi şi ieşi stângaci, fără să rostească o vorbă.

O clipă, cele două femei râmaseră nemişcate, uitându-se la perdeaua de pluş după care dispăruse. Apoi doamna Weingartner se întoarse spre Lea: Ei bine? întrebă ea.

- O înţeleg pe fată. Pricep ce-a trebuit ea să simtă.

Doamna Weingartner îi aruncă o privire cercetătoare:

- Da, mi-ar fi plăcut să întâlnesc unul ca el, pe când eram destul de tânără, ca să se potrivească, comentă ea, gândiloare.

Lea îşi luă mănuşile şi boa.

- E vremea să plec... Trebuie să mă instalez, să-mi caut o casă.

- O casă? Nu-ţi iei un apartament?

- Vreau să fiu singură. Luând un apartament, ai totdeauna vecini, care îşi vâră nasul pretutindeni.

- Da, ai dreptate. Atunci vino când îţi va conveni şi na uita să mă anunţi, de cum vei fi în lucrurile tale. Am să vin să te văd. Cum eşti liberă, o să putem să mergem la teatru amândouă. Primesc totdeauna o sumedenie de bilete.

Lea se îndreptă spre uşă, apoi se opri, incapabilă parcă, să se urnească deodată.

- Aşadar, la revedere, zise ea. v

Mai făcu câţiva paşi, dar în prag, ţinând perdeaua de pluş cu mina, se întoarse. Doamna Weingartner îi observai eleganţa in lumina scăzută.

- Ce este? actor? întrebă Lea.

Doamna Weingartner se puse pe râs.

- Nu. Mai rău... călăreţ-acrobat.

- O, făcu Lea.

- Joacă la Haines, în parada Circului Imperial Roman. Ne putem duce într-o seară. Am să-i cer bilete lui Haines. Eu i -am furnizat costumele, când a montat la Mobile. Ce zici de asia, dragă?

vSe uită la Lea, maliţioasă.

- Da. Să mergem săptămâna viitoare. Lea plecată, doamna Weingartner trase perdeaua şi veni în magazin, ca s-o privească urcându-se în landoul electric. Zâmbi şi scoase un fel de gâfâit. Trăsura

porni şi Clara se întoarse în salonul de încercare, în care tocmai intra lucrătoarea care adusese berea.

„Ascultă*”, Irmo, spuse ea, când o mai veni domnul ăsta, să nu te holbezi la el. ca la Dumnnezeu în persoană. Nu sunt vreo ispăşită, dar mă jenează să te văd căscând asemenea ochi la el”.

*

- *

I.a întoarcerea-i de la Pentland, unde dusese Joannei trupul lui Danny Ryan, Petre o găsi pe doamna Azais trează, îmbrăcată cu îngrijire, aşteptându-l în vagonul dereticat şi curat. Schimbarea asta, săvârşită numai într-o noapte, îl miră, dar ea nu-i dădu lămuriri îndată.

In sfârşit norocul le surâdea şi mizeria se sfârşise. Ea îşi începu povestea în englezeşte dar, in mijloc, în frămlntarea ei, o continuă în nemţeşte.

- > La urma urmei, tu nu oşti aşa de nerod, pe cât credeam! In seara în care ai jucat aşa de bine pentru fata aia din Pentland, jocul tău a fost remarcat. Haines era de faţă

- Emerson Haines, un veteran al circului - şi te-a preţuit.

Da, Haines il văzuse şi venise să-l caute la Cordova. Monta un Circ Imperial Roman, ca să facă un turneu prin oraşele mari din Middle-West şi-i oferea lui Petre un angajament pe şase luni, ca să conducă un car, să ia parte la o luptă de gladiatori şi dintr-o alergare romană.

- S-a sfârşit cu mizeria, repetă ea. A venit ocazia să arăţi ce ştii să faci; să ajungi unul din favoriţii publicului, cum am fost eu si să câştigi bani mulţi.

Nu-i puse Întrebări asupra Joannei, nici asupra călătoriei lui la Pentland. Astea făceau parte din trecut. Nu-l întrebă nici dacă o va lua de nevastă pe fata aceea.

El primi vestea rece.

- Poate că voi primi, poate că nu. Voiam să părăsesc circul la sfârştiul sezonului ăsta.

Ea discută cu el, arătând cât câşttg bănesc şi faimă i se pot trage, dar el nu asculta.

- Ce viitor pot avea într-un circ? Nu voi face nimic mai bun mai târziu, ca acum, şi nu-mi place deloc.

Plecă, merse razna pe câmpie, tot gândindu-se la propunerea lui Haines. în vremea asta, doamna Azais găsea argumentul, ce trebuia să-l convingă/

- înţelegi, îi spuse ea la întoarcerea lui, dacă tu primeşti, te vei opri în toate oraşele mari. Acolo vei găsi prilejuri destule Ai spus chiar tu, că nu e nimic, de făcut în satele astea.

După mature chibzuiri, se hotărî.

- Bine iscălesc, numai ca să plec de aici. Dar, dacă găsesc in drum vreo combinaţie, îl las pe Haines frumuşel. Mi-a venit vremea.

Laolaltă, la lumina lămpii cu petrol, scriseră lui Emerson Hainea pe nişte hârtie şterpelită de la hotelul Hotchkiss. Ea compuse scrisoarea, într-un stil umflat, îmbâcsit de termeni profesionali şi o scrise el, fiindcă, în ortografia engleză, ea na era prea sigură. Apoi, ea se duse în oraş şi cumpără stofă pentru un costum şi o robă. Îşi îngropă aproape toate economiile, dar repeta: „Trebuie să facem impresie, chiar dacă ar fi sa mâncăm numai pâine şi lapte, săptămâni întregi44.

Avea să intre în vechiul ei mediu, într-o lume în care va găsi contemporani, care auziseră vorbindu-se de doamna Azais şi de leoparzii ei. Pe dată, nu mai bău şi începu să-şi dea aere mari faţă de ceilalţi oameni ai circului. In octombrie părăsiră trupa, vândură vagonul şi plecară la Mobile. Haines o cumpărase pe Fifi, iapa albă, şi plătise pentru transportul in Sud.

*

- *

Haines, în Circul Imperial Roman, prezenta un singur spectacol. Era o inovaţie în materie de circ. La Mobile, cortul era întins. In arena amenajată, repetiţiile începură.

Timp de trei zile, Petre şi doamna Azais călătoriră în vagon de clasa treia, fără să se dezbrace, hrănindu-se cu banane şi cu sandwişuri cumpărate la chioşcurile din gară. In sfârşit, într-o seară, ajunseră la Mobiie. Ceaţa cobora peste oraş. După ce-şi puseră bagajele la păstrare, plecară pe jos, în căutarea circului. Coborâseră o stradă, când zăriră de departe cortul, într-un şes întins la ţărmul unei ape. Doamna Azais, văzându-l foarte mare, alb tot, nou cu desăvârşire, se bucură straşnic şi grăbi pasul.

Nu găsiră pe nimeni, afară doar de câţiva negri care înfigeau pari şi întindeau funii. Dar dinăuntru se strecurau lumini, ce arătau activitate. Petre se opri să întrebe undt se află domnul Haines. Doamna Azais, dimpotrivă, grăbi pasul şi ridicând portiera, intră în arenă.

O orchestră cânta. In cort, sus, trapeziţti îşi exercitau numărui. Sala era circulară, plină de locuri strălucitoare, vopsite in roşu. In fund, se ridica o tribună, deasupra cu un baldachin stacojiu, pe care erau literele de aur: S. P. Q. R.. adică: Senatus Populus Roman us, sigiliu ce se găseşte pe monumentele Romei antice.

Doamna Azais se opri scurt, gâfâind, cu capul dat pe spate. Se repetau jucurile de lumină, care aveau să însoţească numărul şi proiectoarele se suceau în văzduh, luminând pe dedesubt corpurile acrobaţilor, care zburau parcă de la un capăt la celălalt al circului. Doi bărbaţi şi o femeie, zvelţi şi tineri, în tricouri verzi Veronese, cu centuri

de briliante. O rază albastră le urmărea evoluţia, acum sus de tot în umbra cortului, acum mai jos, in marea lumină.

Dreaptă în arenă, doamna Azais îi privea, cu figura-i obosită tot atât de radioasă ca şi cum ar fi admirat pe Dumnezeu însuşi. Apoi, subit, luă cunoştinţă de melodia cântată de muzică. Atunci se înfundă într-unul din scaunele ripolinate şi izbucni in plâns. Orchestra ritma „Suveniruri din Viena". Nu-i mai văzu pe acrobaţi şi nici jocurile de lumină. Se văzu pe ea însăşi, în uniformă de husar, in cizme lustruite şi cu egretă, intrând în cuşca fiarelor. Astarteea, pe un stâlp deasupra capului ei, o privi cu mârâitul ei ameninţător.

Aşa o găsi Petre. Conştientă de prezenţa lui, ridică ochii către el şi zise: „Doamne, Doamne, ce frumos e!u

El văzu o figură aidoma ca aceea a copilaşilor de ţărani uitându-se la circ, când el îşi făcea intrarea în picioare pe Fifi.

- Da, e un. număr foarte bun, spuse întorcând capul, de ruşine oleacă, pentru o emoţie pe care el n-o putea împărtăşi. Căci nu vedea în spectacolul acela decât trei acrobaţi muncind răzbit sub lumina proiectoarelor, bieţi inşi care adesea se înjurau în acelaşi timp.

*

*

In seara aceea, după repetiţie, doamna Azais merse cu Petre să bea bere şi să mănânce cârnaţi în cortul în care trupa se aduna să cinteze. La văpăile benzolului, localul blzlia de însufleţire, de larmă, de râsete şi chiar de cântece. caqi era debutul sezonului şi nu fuseseră până atunci nici certuri, nici plictiseală. Era pentru toţi începutul, ca şi cum atunci s-ar fi născut şi ar fi pierdut amintirea lipsurilor şi suferinţelor trecute. Bătrânii se credeau iar tineri, reumatismele îşi tăgăduiau durerile şi aoeia care, în taina inimii lor se temeau de vreun accident mortal, nu se dădeau de gol. In seara aceea, toţi erau veseli.

Emerson Haines, în persoană, se afla printre ei. Voinic, aplecat, originar din Noua-Engliterâ, unul din cei din urmă din rasa marilor întreprinzători din Cornecticut, se uita la oamenii lui cu nişte mici ochi pătrunzători, pe deasupra ochelarilor de oţel. Altfel decât Bogardus, nu bea şi, deşi era şiret şi nemilos în afaceri, veghea la binele trupei. Veni şi se aşeză la masa lungă de lemn goală, la care doamna Azais şi Petre se Învecinau cu trapeziştii zişi Cazano zburători, cu unul din cavalerii romani, Harrigan, şi cu un om de oarecare vârstă, destul de trupeş, altădată dansator pe funie, dar pe care guta il silise de mult să se lase de meseria de echilibrist. Acesta îl cunoştea pe Emerson Haines de ani şi acum, când nu mai putea să se lanseze cu bicicleta pe un cablu întins, fusese angajat pentru pantomima circului Imperial Roman. Se numea Blount, venea din Camden Town şi ţinea rolul de Neron.

Haines, doamna Azais şi Blount pomeneau bunul timp de odinioară, de epoca în care circurile erau măreţe, când actorii inspirau respect. Petre şi tinerii Cazano ascultau cu aer ironic. Şi cum berea li se urca la cap, Petre începu să se uite la doamna Cazano, frumoasa blondă de douăzeci de ani, într-nn chip prea galant. Pe de altă parte, Blount spunea doamnei Azais:

- Nu se poate! Pe dumneata, doamnă Azais, te-am văzut pe vremuri la Amsterdam, cu leoparzii! (O cunoşteau 1 Nu fusese uitată!)

Faţa obosită de lumină şi ea îl întrebă pe Blount în ce epocă jucase la Amsterdam. împreună, reluară vechiul drum al Germaniei de Sud şi de Nord şi al Franţei, aşa de binje cunoscută de ea. însuşi Haines intră în conversaţie, căci îşi aducca aminte că o văzuse la Li£ge. Era la începutul carierei sale pe atunci şi ar fi voit s-o angajeze pe doamna Azais, dar numărul ei era prea scump. Veteranii continuau să vorbească cu un foc pe care iyj-l mai aveau tinerii. Deodată Haines trânti cu pumnul in masă: „Bun! strigă el. Am găsit! Dumneata ai s-o joci pe Popeea în marea pantomimă romană. Ai să porţi un costum, care să ascundă lipsa braţului!”

Se făcea ziuă, când se risipiră. Petre şi dtamna Azais ajunseră la cartierele lor, el la cortul rezervat bărbaţilor, ea la al femeilor. Haines veghea la morala trupei şi nu to’cra ceea ce numea el „maimuţării1, nu din. principiu, ci fiindcă lanya lui experienţă îi arătase că „maimuţăriile11 duc totdeauna la complicaţii, bătăi, uneori moarte.

Pentru întâia oară în viaţa lor nu dormiră sub acehişi acoperiş. Petre chiar de la naştere.

Dar în seara aceea doamna Azais abia că băgă de seamă despărţirea. Ii revenise voioşia şi se simţea întinerită cu douăzeci de ani, îşi regăsise trecutul şi iar avea un rol dintr-un mare spectacol.

Fu, deci, soţia lui Neron, în Circul Imperial Roman, unde apăreau patruzeci de cai, zece cavaleri, şase gladiatori,, trapezişti, fiare şi curse de cai.

Haines era mulţumit. Servise pe nişte veterani de carieră şi angajase pe preţ bun excelenţi figuranţi.

Peste zece zile avea să înceapă turneul de iarnă.

*

- *

Prin munţi şi prin văi, cu necontenite cotituri, circul Imperial Roman mergea mereu, de-a lungul golfului Mexicului, înfundându-se în cuprinsul Texasului, intorcin.du-se către ţărm. Apoi, în zilele scurte, se îndreptă către nord, urmând retragerea iernii şi semnele prevestitoare ale primăverii. Evenimente fără însemnătate se petrecură în călătoria aceea. Animalele căzură bolnave şi se vindecară; oameni de asemenea.

Intr-c seară, într-un oraş din Texas, o păruială se încinse între oamenii circului, nişte smintiţi şi nişte mahalagii. Pretutindeni aveau succes; ideea lui Haines, de a monta un circ roman se dovedea minunată. Noul sos în care pusese el această veche mâncare, părea pe gustul publicului. Institutorii îşi trimiteau clasele la spectacol, voind să trezească în copii interesul pentru istoria romană, arătându-le pe Blount şi pe doamna Azais făcându-şi intrarea triumfală în^loja imperială.

Era măreţ. In sunetele unei muzici marţiale intrau mai întii şase trompeţi în. tricou de culoarea cărnii (ca să nu-i supere pe Baptişti şi pe Metodişti), purtând drept costum o cască, o cuirasă şi un cache-sexe. Venea apoi, în clinchet de arme, detaşamentul gărzilor de pretorieni - destul de îmbrăcaţi, ca să nu mai fie nevoie de tricou -, figuranţi car®, în viaţa de toate zilele erau grădinari şi personal de circ. In urma lor sosea Neron, întins pe jumătate într-o litieră aurită şi roşie, şi privind publicul, de la dreapta la stânga, printr-un smarald mare (mic detaliu realist, reminiscenţă a lui Blount), apoi două măgăriţe (care furnizau laptele în care se îmbăia Popeea, anunţa Haines) în sfârşit încă o Litieră de aur şi de purpură pe care se lungea Popeea, în rochie perlată de argint, rezemată în cot şi plimbând peste asistenţă priviri languroase. Peruca ei blondă era prinsă într-o coroană de lauri (creaţie a doamnei Clara Weingartner, costumieră la Chicago).

După Popeea înaintă încă un detaşament de gărzi pretoriene, urmat de cavaleri romani, Petre şi alţi doi călăreţi, îmbrăcaţi în albastru, roşu şi galben. Sub togă aveau tricou de culoarea cărnii şi părul prins într-un fileu de argint. Călăreau pe cai de culori deosebite: murgă, neagră şi aibă şi conduceau alţi doi cai de aceeaşi culoare. Petre, pe spinarea indolentei Fifi, mina cai albi ca ea. Apoi veneau carele, minate de dragoni de grajd, greoi şi stângaci în togele şi reţelele lor de argint. In sfârşit venea un elefant purtând pe o regină a Indiilor captivă, şi, închizând defilarea, un ultim detaşament de gărzi pretoriene.

Sub lumina albă a lămpilor arcate, în larma sunetelor de trompete, cortegiul făcea de două ori înconjurul arenei roşii şi aurite. Apoi litierele se opreau. Neron, ca şi cum ar fi condus o corabie cu toate pânzele desfăcute, o ajuta pe Popeea, susţinând-o de unicul ei braţ, ca să urce la tribuna imperială. Sclavele (recrutate de către un agent dintre fetele voinice ale oraşului) urmau, legănând în aerul greu al circului mari evantalii. Perechea imperială se instala, pe jumătate întinsă într-un larg pat de odihnă, ca să asiste la spectacol.

Acesta începea cu un balet de prizonieri sirieni, în tricouri stacojii, platoşe de leton, podoabe de fir. Ultimele lor dansuri sfârşite, se şi iveau, în sunetul altei fanfare, gladiatorii. Luptele începeau mai întâi cu o scurtă luptă intre un Gal cu cozi bălaie şi un Scit (cu înfăţişare

sălbatică sub peruca lui de păr de cal), în care barbarul Mării Negre era învins. Apoi venea un negru gigant şi un Grec, amândoi despuiaţi până la brâu. Cel dintâi avea sabie şi scut, al doilea o plasă şi trident.

Petre juca rolul Grecului, zvelt, muşchiul os şi sprinten, dar jumătate, în corpolenţă, faţă de adversarei său. De două ori făceau ocolul arenei luptând, - pentru ca fiecare spectator să ştie pentru ce şi-a dat paraua, - apoi, înaintea lojii imperiale, Grecul îl captura pe negru în plasă. Când se pregătea a-i da o lovitură de moarte, Neron îl oprea cu un gest elocvent la un semn al depravatei lui soţii.

Răpunerea negrului uriaş era totdeauna salutată cu aplauze, care porneau din lojile de jos, ca să urce până la cele din urmă locuri, pierdute in umbra fumurie a proiectoarelor. Era într-adevăr ceva mişcător şi simpatic în frumuseţea goliciunii Grecului alături de adversarul său colosal, sub lumina rumenă. Avea un farmec ce atrăgea simpatia bărbaţilor şi admiraţia femeilor. Cu un picior pus pe negrul doborit captiv în plasă, părea că simbolizează tinereţea victorioasă, binele şi virtutea strivind răul şi stricăciunea, duioşia izbândind asupra forţei brutale şi, pentru oamenii din Sud, triumful albului asupra negrului. Pentru multe femei, deopotrivă pentru cele din lojile de jos ca şi pentru cele atârnate în galeriile de sus de tot, alături de soţii borţoşi, acel tânăr Grec înfăţişa amantul visat, niciodată întâlnit. Chiar cu şapcă şi cu flanelă, din Petre emana ceva ce trezea dorinţa.

Tabloul ţinea numai o clipă; apoi Petre dispărea cu negrul asudat în sunet de trompete. Asta era clenciul reprezentaţiei şi Haines, tot fumând din ţigara lui groasă, în picioare la intrarea în arenă, îşi dădea seama. Din prima seară zisese: „Mare artist. Excelent actor, bun pentru toate rolurile”.

După gladiatori venea o trupă de urşi dresaţi, care neapărat trebuiau să-i insufle Popeei, fostă dresoare de leoparzi, cea mai vădită plictiseală; apoi Cazano-zburători, urmaţi de numărul de echitaţie romană, în care Petre îşi conducea carele la victorie în sunetele unei orchestre dezlănţuite. Atunci litierele lui Neron şi Popeei înaintau, urmate, sau mai degrabă îmbulzite de sclave, (zorite să iasă la stradă) şi perechea imperială părăsea arena în tumultul trompetelor.

Reprezentaţia se sfârşise.

*

- *

In toate serile, timp de săptămâni, d-na Azais îşi făcea intrarea culcată pe litiera sa, cu o trândăvie tot mai prevăzătoare, căci de o vreme suferea de reumatism şi o îndurera contactul seândurilor abia acoperite cu pluş roşu. Scla vii o duceau pe omeri fără laare aminte, căd erau totdeauna cam băuţi. Aceştia erau nişte pârliţi, descurajaţi, pe

care viaţa îi aruncase aici în roluri umilitoare. Când o zguduiau prea tare, ea îşi uita surâsul obosit cu care răsplătea publicai de primirea bună ce i se făcea şi îi înjura în nemţeşte, în franţuzeşte şi spanioleşte.

Cit ţinea ziua însă, ea ajunsese să nu trăiască decât pentru întoarcerea aceasta nesperată in sferele înalte ale arenei. După amiaza, ca şi seara, venea devreme, punea cea mai mare grijă la toaleta sa, la machiaj, şi combina mici retuşuri, care ajunseseră in cele din urmă să dea rolului său un fel de realitate. Cumpără o carte şi află cum era cu adevărat Popeea şi faima de care se bucura ea. Atunci fu în largul său; lăsa să-i alunece rochia paietată de pe umăru -i rămas încă foarte frumos, sau o ridica cu un gest de nepăsare, ca să nu descopere până sus de tot un picior în tricou roşu. Făcu încercări de coafuri şi se opri definitiv la un fe! şi anume: îşi înconjura chipul într-o aureolă bogată de cârlionţi şi punea o floare roşie lângă ureche. Ajunse astfel, stăruind, să plăsmuiască o imagine, poate prea fidelă, a modelului original pe care îl personifica.

Dar, în ciuda sforţărilor sale de a da adevăratul caracter al personajului, fu nevoită să constate că monoclul de smarald al lui Napoleon o eclipsa în ochii galeriei. Ca să rivalizeze scorni o mulţime de inovaţii, dintre care una, în sfârşit, reuşi. Alese de la un negustor de mărunţişuri cea mai mare oglindă de mină ce se găsea şi îşi făcu intrarea ţinând-o cu braţol întins, ogllndindn-se. Dar când veni momentul acesta, îi fu imposibil să se coboare din litieră, şi să urce în tribună ducând-o în singura ei mâna, aşa că fu silită să o pună la subţioară, ca pe o umbrelă. In strădania ei, depăşise scopul. Data următoare însă găsi că e mai potrivit s-o dea uneia din roabe, în clipa în care trebuia să părăsească litiera. Sclava primi obiectul cu o surpriză evidentă şi de atunci ceru un supliment de cincizeci de bani.

Ajunsă în loja imperială, d-na Azais nu-şi lăsa oglinda, urma să se privească spunând că luptele de gladiatori şi cursele de cari sunt spectacole politicoase. Constată însă că fura din când în când atenţia publicului de la smaraldul lui Neron. Atunci plăsmui o nouă stratagemă. O puse pe una dintre roabe să ţină înaintea ei oglinda, şi pe alta să o coafeze. Aceste două fete cerură şi ele un spor de bacşiş.

Din zi în zi, isprava cu oglinda deveni şi mai complicată şi mai costisitoare, până ce în sfârşit d-na Azais mimă o toaletă completă şi se făcu că-şi spală picioarele în laptele măgăriţelor. Dar aceste servicii extraordinare, pe care figuranţii nu voiau să le facă gratuit, îi atacau leafa. Ei însă nu-i părea rău, căci sfârşise prin a-l eclipsa cu totul pe Neron.

Rafinamentele adăugate rolului său aduseră ţi ah rezultat, acesta neaşteptat. Oglinda, floarea roşie prinsă In păr, umărul ei alb, creară în

juru-i o beţie de care fu ameţit şi Neron în cele din urmă. Acesta începu să dea semne de pasiune. Ii murmura complimente în timpul reprezentaţiei, îi apăsa braţul mai mult decât se cuvenea, urcând în tribună. Odată când, cu trufie, ea se uita la Petre, gladiator în luptă cu negrul, el îndrăzni s-o ciupească şi ea îi dădu o palmă. Deşi suferea de singurătatea ei şi dorea un ibovnic ori chiar un soţ, Neron nu-i plăcea; nu era nici viril, nici frumos şi nu avea stare, ceea ce l-ar fi putut face interesant. Siirşi prin a-i povesti lui Petre atenţiile acelea, care o şi măguleau, o şi plictiseau.

- E ridicol, spunea dânsa. Crede el cu adevărat că aş vrea să-mi iau în spinare un borţos de dansator pe funie, isprăvit?

In triumful ei îl uita pe Petre. Era mândră de talentul lui şi îl urmărea în fiecare seară. Ghicea, după jocul lui, când rămânea la vreo femeie din public. Acum însă trăiau separaţi, cum nu mai trăiseră niciodată şi, întoarsă în lumea dragă ei, nu băga de seamă că fiu-său îi scapă, că se schimba şi că se maturiza. Vedea atât că se plânge de salariu şi ameninţă să părăsească circul, dar ştiind toate astea de mult, nu se îngrijora.

Cit despre Petre, atracţia noutăţii fiind isprăvită într-o săptămână, nu mai rămăsese nici urmă la el din exaltarea ce o simţea mamă-sa. Circul Imperial Roman devenise aidoma cu oricare altul, ca toate cele prin care trecuse.Jin mica lui copilărie: o trupă de acrobaţi osteniţi, prost îmbrăcaţi, slab hrăniţi, certăreţi şi de care nu te puteai d/espărţi. Prezenţa lor necontenită, mâncând, dormind, făcând dragoste, amesteeându-se mereu în ceea ce nu-i privea, o găsea de nesuferit. Nu avea prieteni printre ei, numai camarazi care îl exasperau, căutând să intre în intimitatea lui. Când pleca, era mereu întrebat unde se duce; dacă sta tăcut, voiau să ştie pricina tristeţii. Ai fi zis că se juraseră toţi să-i deschidă ţeasta şi să vadă ce-i acolo. Alte circuri de mai nr că însemnătate erau mai bune; putea răspunde grosolan şi să refuze să vorbească. Dar la Haines avea de furcă cu actori de valoare egală cu a sa, uneori superioară. De fapt, felul acesta de viaţă i se părea singurul pe lume cu desăvirşire lipsit de plăcere, de aventură şi de neprevăzut.

Idila cu Joanna săvârşise în el o schimbare. Din seara in care părăsise căminul fetei, se simţea mai agitat şi mai nenorocit ca înainte vreme. Uneori, prins de regrete, ar fi vrut să se găsească la Pentland, însurat cu Joanna, aşteptând pruncul lor. Nu-şi putea închipui împrejurarea şi totuşi îl muncea. Ades, mergea ore întregi pe drumuri de ţară, înce±*-când s-o uite pe Joanna, dar în van. Ea-i rămânea în gând, în dorinţă, Limpede şi blinda, tot aşa de liniştită şi de sigură de ea pe cât era el îngrijorat şi nenorocit. Suferea de asemenea, in mândria lui, că ea preferase un simplu fermier. Se simţea uneori cuprins de o poftă

sălbatică de a da ochii cu ea şi a o umili. Dar mai cu seamă nu putea uita, că ea nu semăna cu niciuna din femeile ce le cunoscuse.

Ca să-şi amăgească grija, urâtul, căzu în vechile-i deprinderi. Pleca la vânătoare, înnodând aventuri scurte, serbede, căci în niciuna nu găsea acea ciudată calitate, care făcuse din idila lui din carieră, tiparul după care le judeca pe toate celelalte.

Scrisese d-nei Weingartner şi din când în când îi trimitea câte o carte poştală cu veşti despre Joanna. Era măritată, sănătoasă şi mătuşă-sa o credea fericită. Fiecare cuvânt trezea in Petre o febră de resentiment şi-i atâta dorul.

La Memphis, Herman Miiller intră în trupă, angajat de Haines ca să supravegheze maşinile, când Mc. Connell mecanicul scoţian era prea beat. Slab, încovoiat, fără vârstă, Miiller avea cap turtit, ochii mici negri apropiaţi, un mers târâş, picioare enorme şi lungi, mâini osoase, în care vinele făceau cocoloaşe. Era urât, timid şi fricos cât nu se mai poate.

Totuşi, în tidva lui era un creier inteligent, inventiv, care urma o cale unică, fără să devieze vreodată. Un singur lucru îl interesa: mecanica. Era o patimă.

Miiller deveni amicul lui Petre, singurul pe care acesta il avu, căci în singurătatea sa nu-şi da inima nimănui. Prietenia aceasta se iscă din pricina adoraţiei ce i-o arăta Miiller. Nu aveau de altfel nimic comun, nici gânduri, nici simpatii. Miiller adora pe Petre şi el, în vanitatea lui nesăţioasă, primea cultul ce inspira.

Se născuse la Milwankee, într-o cocioabă, dintr-o mamă imigrată poloneză şi un tată german, întrebuinţaţi la o fabrică de bere. Părinţii se întâlniseră într-o berărie, în care ea spăla. El, crezându-se pe moarte, o luă de nevastă, dar când se tămădui nu-i iertă şi o bătea fără milă. Religioasă şi încăpăţânata, ea nu se lăsă părăsită, cu toate încercările lui. De aceea, venind vremea, el sfârşi prin a se resemna, dar nu mai lucra şi sta acasă, unde se distra blestemând şi înghiontindu-şi femeia.

Aşa că, Herman Miiller crescu într-o atmosferă de brutalitate care îl făcu, foarte curând să prefere uliţa casei. Nu intra în casă decât târziu, când îl ştia pe taică-său culcat. Maică-sa lucra noaptea, ca spălătoare de trepte şi bărbatul, avându-l numai pe fiu-său de bătut îl scutura, îl ocăra şi spunea că toate femeile sunt fleoarţe.

- Vezi să nu cazi vreodată în ghearele lor, că ţi-ai scuipat viaţa, ca mine, zicea el.

Când fiu-său împlini paisprezece ani, îl băgă într-un atelier mecanic. De îndată ce Herman puse mâna pe o leafă, nu mai dădu pe acasă, unde tată-său l-ar fi bătut şi i-ar fi luat banii. Apoi, într-o dimineaţă, un agent de poliţie veni să-l informeze pe băiat, că taică-său o ucisese pe maică-sa, dându-i cu un clondir în cap. Ucigaşul fu închis în temniţă,

unde muri după trei ani.

Herman, cu lucrul său, uită că a avut odată părinţi. Se încredinţă pătimaşei taine a metalelor şi la tot ce labele lui osoase - mâini remarcabile, slabe, noduroase şi minunat de îndemânatice - puteau scoate.

Ştia să dreagă broasca cea mai afurisită, să deschidă caseta cea mai închisă. Şi mai aveau mâinile lui darul de a construi maşini noi, care mergeau singure, de a face lucruri miraculoase şi aproape totdeauna inutile. Păreau dotate cu inteligenţă. Dar erau lipsite de deşteptăciunea, care ar fi ştiut să întrebuinţeze puterea lor la scopuri utile.

Ostenit de atelierul mecanic, îl lăsă la optsprezece ani, ca să se ducă la Filadelfia. Acolo, găsi loc la gara mărfurilor, unde lucră la locomotive şi piese accesorii. Se credea în rai. Negre, pline de păcură, lungile-i mâini osoase manipulau pistoane şi biele de metal strălucitor cu pasiunea unui amant. Locomotivele erau dragostea lui cea mare.

Femeile erau pentru dânsul numai o necesitate, ca a bea şi a mânca. Numai maşinile le iubea. Ţinea minte scenele, bătăile primite în copilărie şi vorba lui taică-său: „Ia aminte, nu cădea niciodată în ghiarele femeii”.

Trăind sărăcăcios, punea de o parte aproape tot puţinu-i salariu. N-avea destulă minte, să ceară cât merita. Două sau trei din invenţiile sale îi fuseseră furate dar, absorbit de deliciul mecanicii, nu se supără. In existenţa lui strimtă, avea totuşi o ţintă: cumpărarea unui magazin oarecare.

O prăvălie cu biciclete i se părea minunată, pentru că, in afară de gologanii ce i-ar fi adus, mâinile lui iscusite şi-ar fi putut mulţumi trebuinţa de activitate. Cu asemenea gânduri, strângea fiecare para. Când socoti că are deajuns, se dose la patron şi-i spuse că-l părăseşte şi că dă o raită prin lume, pină să se statornicească. Atunci, pentru întâia oară,

1 se oferi simbria ce o merita, dar era prea târziu. încăpăţânat, o ţinu bună; de o sută de ori să-i fi dat mai mult, nu-l clătina. Căci in sufletul lui dormea aceeaşi încăpăţânare ca şi in mâinile lui osoase, şi nu pentru câştig obiecta el, ci ca să muiţumească pofta creierului său mărginit.

Plecă spre Noul-Orleans, unde se instala la un văr, până va găsi dugheana râvnită. Dar, după două săptămâni de căutare, îşi dădu seama că abia avea jumătate din cât îi trebuia pentru un magazin de biciclete. Şi plecă iar spre nord, să găsească de lucru sau un asociat. La Memphis, într-o crâşmă, află că Haines, directorul circului Imperial Roman, căuta un mecanic.

*

- *

S-au întâlnit într-o noapte în cafeneaua din colţ, nu departe de circ. Acesta era primul circ pe care il vedea pârlitul de Miiller. In primele trei seri, ieşi fermecat de muzică, de spectacol, de lumini. Ochii lui mici, negri, străluceau de entuziasm. Într-a patra zi, mulţumită curajului ce i-l da berea, sfiala i se micşoră şi cuteză a-i vorbi.

- Te cunosc pe d-ta, zise el. Numărul d-tale e tare frumos. Eşti tipul din alergări.

Dar numaidecât se simţi copleşit şi se înroşi, din galben ce era.

Petre îi aruncă o privire.

- Da, eu sunt cavalerul.

- Minunat trebuie să fie să ştii să mii un cal aşa.

- Un meşteşug, ca oricare altul.

- Nu vrei să iei un pahar cu mine? Aş fi foarte onorat.

Comandară bere, apoi se făcu tăcere între ei. Petreîncepu să vorbească, peste umăr, cu Jaime Cazano, aşa că Miiller putea să-l observe fără să ia parte la conversaţie.

Se deosebeau, pe cit pot oamenii să se deosebească: Petre tânăr şi, dacă nu frumos, cu ceva atâgător, care câştiga atenţia. Miiller, urât şi fără vârstă. I-ai fi putut da cincizeci de ani, ca şi douăzeci şl şapte. Cel dintâi avea înfăţişarea sănătoasă a omului care trăieşte bine şi n-a îndurat foamea niciodată. Nu-i era obrazul vânat şi cutat, ca al lui Miiller. Pieâea netedă şi oacheşă, avea strălucire, ochi-i negri scânteiau şi nasu-i acvilin arăta mândrie. Celălalt avea nasul mic şi ascuţit, cu vârful pururea roşu. Şi apoi, în fiecare seară,' Fetre era aplaudat, sărbătorit. Miiller se simţea o nulitate.

Ca un înfometat, Miiller se întindea cu ardoare către Petre, cu o nevoie nesăţioasă de camaraderie. Parcă ar fi voit să-şi încălzească mâinile osoase la tinereţea, la multa vitalitate a celuilalt. Cercetându-l pe Petre, băgă de seamă groaznica urâţenie proprie. Trist, se gândi că şi-ar vinde sufletul pentru a fi, o zi măcar, asemenea călăreţului de circ, adică cum nu putea el să fie.

Miiller, pentru care femeile fuseseră totdeauna o afurisită necesitate fu cuprins de o adevărată pasiune pentru Petre.

Secundul Cazano veni la masa lor, apoi unul din acrobaţi şi casierul. Miiller, încălzit o leacă şi aţâţat, se amestecă in conversaţia lor, aproape ca un egal.

- Fac invenţii, glăsui el, deşi nimeni nu-l privea şi nu-l întreba ce face. Am născocit o frâna de bicicletă şi o butelie care nu se poate vărsa, şi o bobină specială pentru maşinile de cusut.

Vorbea cu voce ţipătoare şi discordantă, ridicând tonul ca să se facă ascultat, cu un bizar accent german, care isca un râs general, de altfel binevoitor.

Petre, tăcut, îl măsura. Băgă de seamă că străinul i se adresează lui, ca şi cum i-ar fi vorbit în particular şi na într-un bar plin de lume.

- Am să mă duc la Chicago, să cumpăr un magazin de biciclete. Aşa am să câştig şi parale şi am să mă ţin şi de. invenţii.

Unul din Cazano vorbi de femei, şi Miiller strigă:

- Da, e nevoie şi de ele, pentra Damneze*, să stea la ele şi să nu se amestece. Crede-mă, vezi-le cât vrei; dar nu le da voie s« te sâcâie. Ele ar trebui să facă parte din viaţă ca pistonul locomotivei, nu să fie maşina întreagă.

Ur«ra să se adreseze lui Petre şi acesta se gândi: E beat, dar spune adevărul. Unul din clovni, un englez, tot aşa de beat ca iVuller, îi strigă peste umăr: „Când are cineva un bot ca al tău, îi e uşor să ţie fetele la distanţă".

O tăcere urmă observaţiei acesteia şi toată însufleţirea lui Muller se topi. Ochii i se umplură de lacrimi.

- Da e adevărat, grăi el, nu sunt frumos.

Petre mai comandă un rând. îl compătimea cu durere pe Miiller şi-i bătu pe spate.

- Să nu-ţi pese; nu putem să fim toţi frumoşi.

Miiller bău şi-şi mai reveni. Se aplecă spre Petre şi sub vesla lui descheiată se văzură bretelele, pe care erau brodase femei goale.

- Am auzit de o prăvălie. Bani am, dar îmi trebuie un asociat Cunoşti pe careva? E o afacere bună. îţi eşti slăpân şi câştigi binişor.

- Nu cunosc pe nimeni.

- Dar tu? N-ai vrea să încerci?

- N-am o sumă...

- Poate că ai găsi-o.

- Nu.

Totuşi cl se gândea. Cu un mgaazin cu biciclete, putea să aibă o cameră a lui. Va fi slobod şi nu va mai fi veşnic pe drumuri. Şi apoi, ar prinde şi alte posibilităţi.

In momentul acela Jaime Cazano făcu un semn din cap, arătir d spre uşă. Emerson Haines, în prag, ţeapăn, îşi supraveghea trupa. îşi goliră paharele şi Muller urmă să vorbească.

- Poate că ne-am îmbogăţi cu născocirile mele. Tu îmi convii. Dacă ai avea bani...

- N-am destul, repetă Petre domol.

Nu numai perspectivele afacerii îi plăceau, dar şi omul. Ceva, in admiraţia lui Muller, îi măgulea vanitatea. Era limpede că-.' socotea un mare personaj; i se simţi prieten.

Se ridicară şi părăsiră barul.

- Ştiu să născocesc, explică Miiler. Mă pricepr.

- Dacă-ţi schimbi părerea, spune-o.

îşi strânseră mâinile.

- Nu-ţi irosi gologanii cu muierile, mai spuse Miiller.

Tot îndreptându-se către cortul în care dormeau, Petre cugeta şi, Încet, încet, sugestia lui Miiller i se năzări ca o indicaţie a destinului, ce nu trebuia dispreţuită. Şi apoi Miiller părea om cumsecade, chiar beat.

In culcuş, râmase mult treaz, gândindu-se; şi un regret usturător îl cuprinse, că a dat banii Joannei. întins, fără pasiune, în beznă, îşi dădea seama pentru întâia dată cât fusese de amorezat, ca să-şi dea banii. Niciunei alte femei nu putuse să-i dea cincizeci de bani. Totuşi, cu toată părerea de rău, simţea şi oarecare plăcere adudndu-şi aminte întâmplarea. Merse pină a socoti că ea merita banii aceia, fiindcă, poate nu savurase niciodată plăcerea de a iubi cu adevărat. Şi cu cit se gândea, cu atâta amintirea Joannei, se Jăeea mai luminoasă şi mai sfâşietoare.

In tăcerea şi întunecimea cortului, se trezi un simţământ, pe care nu îndrăznise niciodată să-l închege, nici să-l lămurească, în faţa altuia: „Da, e frumos. Iată cuvântul. Aceeaşi frumuseţe ce-o are numărul Cazanilor pe trapez. Nimic urât şi asta mulţumită Joannei. Ea este femeia care are puterea să facă să fie ceva frumos sau urât”.

La trezire însă, regretul după bani tot îl mai ustura ca o rană, iar amintirea şi dorul de Joanna pieriseră. Cu suma ce-i dase ar fi putut întreprinde şi ar fi putut completa, dacă ar fi ispitit-o pe maică-sa să vândă broşa unchiului Natan.

După prânz. îl găsi pe Miiller, care-l adăsta la poarta circului, dar aşa de deosebit, că-i fu greu să-l mai recunoască. Dar aceeaşi privire de admiraţie ardea în ochii lui mici negri. Mecanicul credea că Petre nu-l va recunoaşte şi când atesta îi făcu semn, toată figura lui se lumină.

Merseră împreună la cafeneaua din colţ şi iar pomeni Miiller de magazinul de biciclete, dar de astă-dată înfrânt. Maghernița, i se spusese, era bine situată şi toţi cicliştii care se duceau la Oac-Park treceau pe dinaintea ei.

- N-am bani, îngăimă Petre şi, ruşinat oleacă, ii spuse povestea cu Joanna.

Miiller nu-şi bătu joc. Nu repetă sfatul lui asupra muierilor.

- Asta se înîimplă uneori, zise.

Dar ochii lui de maimuţoi priviră gânditori. Când se despărţiră, cu o strângere de mână, Miiller adăugă: „Atunci pe mâine”. Dar spunând aşa îşi înlătură privirea, ca şl cum ar fi fost prea îndrăzneţ din parte-i să privească de două ori.

Din clipa aceea, numai pe el II vedeai. Da târcoale vestiarului actorilor, răsărea după fiecare reprezentaţie. Pentru întâia oară

cunoştea amiciţia şi ideea că un om, un „tip aţa de bine*‘ consimţea să bea şi să stea cu el de vorbă, 11 ameţea. Niciodată nu cunoscuse asemenea fericire şi, pe nesimţite, nu mai putu concepe alt asociat decât pe Petre Radier.

In furgonul lui (dormea pe un fel de pat în furgonul cortului) sta ceasuri întregi înaintea unei foi de hârtie, pe care scria: Radier şi Muller, biciclete. Ştia să-şi ortografieze numele, şi-l deslușise pe al lui Petre pe un afiş de pe uşă^ Greoaiele mani, aşa de îndemânatice încercau să copieze tot felul de slove din anunţurile gazetelor. Asta,devenea o obsesie.

Într-o seară se duse la maică-sa, care se sulemenea pentru Popeea, în loja ei, şi îi mărturisi că dorea mai mult ca orice pe lume, un magazin de biciclete. După ce il ascultă, ea răspunse: „Asta e dar între tine şi Muller! Şi cu ce crezi să cumperi dughiana aia, tu care arunci banii ca pe nimic? ^

Foarte calm, puse amândouă palmele pe umerii ei de mamă.

- Măcar odată ascultă-mă până la capăt, fără să mă întrerupi. Sunt sătul de circ; îl urăsc şi, când ne-om termina contractul, n-am să mai fac niciunul. S-a isprăvit.

Aerul hotărât al lui Petre, apăsarea viguroasă a degetelor pe umeri, o făcură pe d-na Azais să priceapă că spunea adevărul. Ii vorbea un bărbat, un bărbat asupra căruia nu mai avea stăpânire. Şi deodată se simţi cumplit de ostenită. „Dacă sfârşeşte el, am sfârşit-o şi eu”, gândi ea. Ar mai fii putut târî rolul Popeei, dar în realitate nu mai era loc pentru ea nicăieri. Rămase îndelung tăcută, conştientă că nu mai avea ce să răspundă şi pe care să nu-l fi spus de o mie de ori. In sfârşit, articula:

- Adevărat? Eşti decis?
- Da.
- Atunci, eu ce-aş putea ajuta?
- Poţi vinde broşa unchiului Natan si să mă împrumuţi.
- Eşti nebun?
- Ţi-i dau înapoi... şi mai mulţi, vei vedea.

Avea un aer aşa de tânăr, de puternic, de sigur de el însuşi, că ea se simţi slăbind. „Deh, făcu ea, sunt banii Schoenbrunilor şi i se cuvin”. Dar iar o prinse frica. Broşa era ultima ei resursă împotriva foametei, pentru zilele în care nu va mai avea nicio nădejde!

- Nu, răspunse dânsa, nu pot
- Refuzi să mă ajuţi?
- Ai fi avut parale, dacă nu le-ai fi dat pe toate târâturii ăleia
- Altădată.
- Dacă le iei înapoi, vând broşa şi-ţi dau să cumperi tot ce vei voi.

O sărută şi o părăsi, ca să-şi pună tricoul. Câştigase partida. Şi niciodată nu simţi atâta ură împotriva tricoului acela roz, care-l ridiculiza, şi-i degrada sufletul, ca în seara aceea. Până atunci îi fusese indiferent să apară sau nu în arenă, acum însă ideea apariţiei îi era nesuferită^

Totuşi nu-i scrise Joannei, ca să-i ceară banii. Nu dintr-un sentiment de ruşine, ci din mândrie. După ce-i vorbise pe un ton aşa de superior, ii era greu să-i ceară banii înapoi, cu umilinţă, fiindcă avea nevoie. Amâna, crezând că are să facă ei ceva. din Chicago. Dar slăbiciunea îl umilise şi, de atunci, fugea de Muller cât putea.

*

% £

De cum intră în salonul sumbru de încercare al d-nei Weingartner şi i se deprinseră ochii cu penumbra, băgă de seamă că femeia cea mare, blondă, este frumoasă şi de cum privirea lui o întâlni pe a ei, pe deasupra paharului de bere, înţelese că el o interesează. Şi pentru că, constatarea aceasta îi măguli trufia, o examină cu mai multă grijă şi observă că, fără să fie tânără, nu era deloc bătrâna. Purta haine scumpe şi avea aerul elegantelor văzute de el de departe, urcându-se în trăsuri. Şi pentru întâia oară de când o părăsise pe Joanna ieşi din moleşeala sa, simţi interes, chiar oarecare curiozitate.

De la intrarea în casă zărise landoul electric şi se oprise să-l privească, zicându-şi:,,Va veni o zi în care şi eu voi avea omaşină ca asta".

Plecând, mai cercetă odată trăsura, cu o nouă curiozitate, bănuind că este a blondei d-ne Ernst, căreia îi fusese prezentat ca unei baroane. Apoi se depărtă. In drum îşi smulse gulerul de celuloid, îl vâri în buzunar şi ridică gulerul vestonului albastru. I se păru că astfel poate să răsufle slobod. Vântul sufla dinspre lac şi Petre n-avea manta, dar nu-i era frig niciodată.

Se trezise in el îngrijorarea şi, în loc să ia tramvaiul, se hotărî să taie pe jos depărtatele mahalale în care Circul Imperial Roman sălăşluia într-un vast hangar, în aşteptarea plecării pentru turneul de primăvară. Era o cale de mai mulţi kilometri, dar mersul i se părea singurul leac al zbuciumului său.

Şi imaginaţia lui plecă într-una din acele aiureli romantice, totdeauna cu succes, ca avere şl cu putere. De astă dată însă, povestea începea cu femeia blondă şi cu landoul electric. Se amoreza de el, îi ajungea amantă, şi, fiind bogată, ea îl ajuta să înjghebe o afacere. După aceea, totul mergea ca pe roate.

Zilele treceau, dar nici ambiţia, nici amintirea doamnei Ernst nu descreşteau. Într-o seară, cum circul îşi deschidea părţile, cu costume

împrospătate de lucrătoarele ostenite ale doamnei Weingartner şi cu scaune vopsite din, nou, văzn, tronând într-o loje, aproape de intrare, pe mătuşa Joannei, cu o pălărie cu pene şi, lângă ea, pe doamna Ernst în taior negru şi cu blănuri de preţ. Când, intrat pentru cursele romane, o văzu, simţi o desărcare în toată făptura lui ca o iuţâre a tuturor simţurilor. I se părea că pluteşte; sub pidoarele-i încălţate în sandale, caii nu mai aveau spate mari albe mişcătoare, de care el trebuia să se agaţe din toate puterile, ca să nu fie zvârlit la pământ; sigur, zbura de pe unul pe altul, fără teamă, ca o pasăre.

Popeea, într-un cot în loja imperială, înţelese îndată că e femeie îl interesa în asistenţă şi că nu juca decât pentru ea. Buzele ei vopsite făcură o strâmbătură şi înnăbuşi o înjurătură. Iar se da naibi, băiatul!

După spectacol, doamna Weingartner şi doamna Ernst îl aşteptară înaintea uşii vestiarului, şi, dnd el ieşi, îl felicitară şi îi spuseră dt de bine fusese; fără nicio îndoială, era cel mai desăvârşit actor al circului. Stătură locului, drepţi, in vint (noaptea era friguroasă) sub lumina de benzol. Doamna Weingartner turuia, pe dnd doamna Ernst şi Petre abia vorbeau şi se priveau.

- Joanna a sosit, zicea Clara. Copilul trebuie să se nască de la o zi la alta. Am să-ţi telegrafiez.

- Mulţumesc, zicea Petre.

Dar nu se gândea la Joanna. O cerceta pe doamna Ernst şi o găsea foarte frumoasă.

- Să mergem acasă, urmă doamna Weingartner. Leei i se poate trage moartea, şi-a petrecut iarna în Orleans şi nu e obişnuită cu clima noastră.

Le întovărăşi pină la ieşirea din lagăr. Strângându-le mina, i) ţinu o clipă pe a doamnei Ernst şi o apăsă uşurel. Dar ea nu-i răspunse. Retrăgindu-şi-o, făcu un semiocol şi urcă repede in trăsura, ce se in depună îndată. El rămase sip.gur in vânt, aprins şi furios.

- Ha-ha-ha! am fost prea familiar cu ea! Aşa fel de: ieoarţă e! Dacă-i aşi;, ducă-se dracului!

Nu se întoarse la hotel, unde locuia cu maică-sa. Plecă la vânat, ca şt cum se răzbuna pe doamna Ernst şi se întoarse tocmai a doua zi la prinz, scârbit, cu capul greu. Doamna Azais il aştepta, cu o telegramă în mină.

- Uite, zise ea, poftim. E băiat! Cred că eşti mulţumit. Trebuie să fii mândru ca un păun.

Era mândru, într-adevăr. Îşi uita durerea de cap şi-i fa ruşine de el însuşi. îşi simţi faţa roşie şi un nod în gât, dar nu voia să bage maică-sa de seamă.

- Ai putea să mă laşi să-mi deschid singur telegramele, zise el,

smulgându-i telegrama din mâini.

Pe când o citea, îl văzu pe Muller intrând în strimtul ves-' tibul al hotelului.

- Trebuie să-ţi vorbesc, ii spuse acesta, aruncând o privire, doamnei Azais, care se depărta cu demnitate.

- Ce este? întrebă Petre plictisit.

- Despre magazin. Am găsit ce ne trebuia. Se poate ceva ieftin. Ni s-a dat timp până sâmbătă,, ca să găsirii suma.

- Ţi-am mai spus, n-am cât trebuie.

Muller se plecă spre Petre, cu ochi strălucitori.

- Cere-i fetei celeia ce i-ai dat. O să ajungă.

Petre nu răspunse îndată. Tihnit, rupse telegrama bucăţele.

. - Poate, rosti el târziu, aş putea să iau împrumnt de la ea.

*

- *

In aceeaşi seară doamna Weingartner ieşea în intimpinarea lui. Petre, pe coridorul slab luminat în apartamentul de deasupra prăvăliei sale. Cu părul zbârlit, părea în culmea agitaţiei...Fără să-i dea bună ziua, ii preveni: - Nu intra cumva în salon. El e aici.

- Cine?

- Cine? Bărbatu-său!

- Atunci ar fi mai bine să-i las.

- Nu, vino cu mine.

I) strecură într-o cămăruţă plină cu mobile şi de bibelouri-flecuşteţe, cu pereţii năpădiţi de fotografii de bărbaţi şi de femei. Într-un colţ era un pat desfăcut, cearceafuri şi pături aruncate alandala peste o pernă de dantelă garnisită cu horbote trandafirii.

- E neregulă mare, spunea ea. N-am avut timp să pun ordine. De la sosirea Joannei, dorm aici, în iatac.

II părăsi, dar închizând uşa adăugă: „E o mândreţe de băiat*4, şi zâmbetul ei însemna: „Poţi conta pe mine11.

Singur, se aşează pe marginea unui scaun aurit şi inima ii batea straşnic. Apoi, ca să-şi potolească frământarea, începu să cerceteze locul.

Odaia era un fel de muzeu în care erau adunate, cu un instinct de coţofană, suvenirurile vieţii învolburate a Clarei Weingartner; pe pereţi, fotografii de bărbaţi de toate vârstele: moşnegi, maturi, tineri, groşi, slabi, frumoşi, urâţi, în veston, în haine de sport şi chiar în haină; unul era cucniat pe an veiociped demodat. „Tinerii or fi bătrâni acum şi bătrânii în mormânt*, gândi Petre, văzând ce decolorate erau. Femeile, dimpotrivă, erau frumoase şi cele mai multe tinere. Unele purtau costume de fantezie, altele toalete de bal.' Una din ele, cu etola de

blană şi manşon, surâdea sub un noian de fulgi de zăpadă artificială. Mai multe, îmbrăcate, cu un simplu tricou, aveau un aer vesel, şolduri puternice şi piepturi enorme. Şi ele erau desigur bătrâne acum, şi groase ca însuşi doamna Weingartner. Pe pian trona un portret al Clarei, deghizată în sclav grec. Mai puţin frumoasă ca altele, avea totuşi ochi şi păr remarcabile, o talie voluptoasă şi admirabilă. Un mare număr de fotografii aveau câte o dedicaţie cu cerneală albă: „Un vechi amic", „Puicii mele adorate", „Cu multă afecţiune41.

In sfârşit auzi o voce de bărbat, pornind din salon. Se apropie, de uşă şi odeschise. Elmer Croy, agitat, cu tot sângele la cap, îşi lua adio de la doamna Weingartner.

- Da, superb copil, zicea ea. Ai de ce să fii mândru, deşi a venit cam de timpuriu!

Dispărură în sală şi Petre îşi zicea: „Cum de l-a preferat Joanna mie?" Şi deodată avu strania intuiţie a făţărniciei Joannei, a doamnei Weingartner şi a tuturor femeilor în general. Nu le opreşte nimic să amăgească, îşi zicea el, li se pare mai firesc decât onestitatea. Şi prinse a-l deplânge pe Elmer, mai degrabă ca pe un aliat, decât ca pe un rival.

In momentul acela auzi uşa de la intrare desehizindu-se Ca să nu fie prins că trage cu urechea, împinse uşa iatacului. Peste o clipă aceasta se deschidea, lăsând-o să treacă pe doamna Weingartner, aducând pe braţele-i groase un pachet.

Era fiu-său.

Cu două degete, ea dădu în lături plăpamioara în care era învăluit pruncul.

- Priveşte! Nu-i frumos?

Nu văzuse niciodată un nou născut şi simţi *o* tresărire. Era inform şi roşu, cu părul negru şi cu ochi de culoare nehotărâtă, care îl privea fără să-l vadă. Gura, vineţie, se încreţea şi se descreţea. Inima lui Petre începu să bată iarăşi cu violenţă şi el cugetă: „Fiul meu! O parte din mine". Amin» tirea carierei de gresie roşie şi a iubirii gustoase acolo pe colinele smălţuite cu gălbenele îi reveni cu o ascuţime de aşa fel, că se înfiora tot, ca şi cum, încă o dată, o ţinea pe Joanna în braţe

Atinse bărbia micuţului, care pomi a plânge.

- Are plămâni tari, remarcă doamna Weingartner, aruncându-i o ochiadă cu înţeles. Poţi să te lauzi că fabrici tinci frumoşi.

Petre se aşeză şi ea îi puse pruncul pe genunchi. Acesta se opri din ţipăt şi Petre stătu mult să-l privească, gindinduse la lucruri serioase, la el însuşi şi la taică-său, la viitorul copilului. Şi iar, ca într-o fulgerare, întrevăzu altă existenţă, calmă, care i se părea foarte bună, dar de care n-avea să aibă parte niciodată, şi de-ar trăi o sută de ani. Născut în afară de cadrul acela, nu va putea intra în el în vecii vecilor.

Doamna Weingartner îl măsura, fără să vorbească, ca şi cum căuta zadarnic să ghicească ce fel de om este, ce suflet şi ce minte hălădaiesc în trapul îmbrăcat în vineţiu, ce frământări sunt în capu-i frumos şi oacheş.

Pruncul începu să plângă şi doamna Weingartner i-l luă.

- Ii e foame. Să-l duc la mamă-sa.

Petre se sculă şi o privi sfios.

- Aş vrea s-o văd pe Joanna.

- S-o întreb. Aşteaptă aici.

Când să plece, el o ţinu.

- O clipă, lasă-mă să-l mai văd odată.

Stătu mult aplecat peste pachet, apoi îl atinse pe copilaş cu blândeţe, oa şi cum i-ar fi fost frică.

Doamna Weingartner ieşi ducând copilul, şi el cercetă iar fotografiile, placându-i să-şi închipuie vieţile acelei colecţii de bărbaţi diferiţi, de femei superbe. Mai toţi bărbaţii erau urâţi, cu nasuri lungi, ca urechi pleoştite, cu barţi ascuţite; unii erau bătrâni, alţii chiar căzături. Cât despre femei, dacă na erau toate frumuseţi, fiecare avea totuşi un aer de tinereţe plăcută, plină de atracţii. Cum trecea pe dinaintea oglinzii poleite puse pe pian, îşi zări chipul şi constată, cu satisfacţie, că în toată galeria aceea de portrete nu e niciun bărbat atât de tinăr, de frumos şi de viguros, oa el.

Doamna Weingartner reveni. Fără o vorbă, îi întinse un bilet trimis de Joanna. Ii spunea pe şleau că nu vrea să-l vadă, fiindcă nu i-ar sta bine nici ei, nici lui, nici lui Elmer, nici pruncului. „Ce s-a sfârşit, s-a sfârşit”, scria dânsa şi, la urmă, adăuga: „Dacă ai nevoie de banii ce mi i-ai dat, spune, şi ţi-i trimit*.

Citi şi reciti biletul, apoi îl rupse şi bägă bucăţelele in buzunar. Luă creionul şi ceru doamnei Weingartner un peteo de hârtie.

- înţeleg, scrise el. N-am nevoie de bani. Păstrează-i pentru mai târziu, ca să-i plăteşti studiile.

De astădată, de copil îi păsa.

Când termină, întinse răvaşul doamnei Weingartner. Ar fi vrut s-o roage să-i mai arate odată copilul, dar nu îndrăzni.

- Acum trebuie să plec, zise şi îşi luă pălăria. Vă mulţumesc.

Dar doamna Weingartner închise uşa înapoia ei.

- Nu pleca. Vreau să-ţi spun două cuvinte.

- Ce?

- N-ai uitat-o pe baroneasă, pe doamna Ernst? Aceea care a venit cu mine la circ.

- Nu.

- E fermecătoare... şi-i placi.

- Ah! făcu el calm. Dar Începu să-i bată inima.
- I-ar plăcea să te cunoască mai bine... dar vezi că... e sfioasă.
El râse cinic.
- De ce te rânjeşti aşa? La vârsta dumitale gir trebui să-ţi fie ruşine!
Nu-i plăcea, ca şi cum ar fi iftsultat-o nu numai pe ea dar si pe doamna Ernst şi pe toate femeile.
- Da, văd! Domnul se crede irezistibil!
- Nu. Vă înşelaţi. îşi sucea şi răsucea stângaci pălăria intre degete. - Dar ce vrea de la mine?
- M-a rugat să te invit să supezi cu ea după reprezentaţie.
- Când?
- Astă seară.
- Unde?
- La ea acasă.
Se înroşi.
- Nu, e imposibil.
- De ce? Ştiu bărbaţi care ar da buzna.
- Nu-i asta. Vedeţi, n-aş şti să mă port; n-am haine cum trebuie. Şi nu m^aş potrivi cu oamenii din jurul său.
- N-are să fie nimeni. E singură.
- O!
Ea făcu să dispară la pieptu-i îmbelşugat biletul ce i-l dăduse el pentru Joanna, ca şi cum simboliza ceva ce nu se cuvenea să fie amestecat cu conversaţia lor, nici pângărit de ea. El îi observă gestul şi îi fu dragă grasa femeie.
Se apropie de el şi-i şopti: „Eşti ambiţios, nu-i aşa? Vrei să pătrunzi în lume? Asa mi-ai spus".
- Da.
- Pentru moment, nu eşti nimic. Nu ştii nici să te porţi, nici să te îmbraci.
El îşi învârtea mereu pălăria între degete, dar se făcuse vinat la faţă.
- E bogată, independentă. Arc prieteni puternici. Prin ea, vei putea avea tot... tot ce-ţi trebuie. Cu vocea uscată adăugă: „Ai tot ce-ţi trebuie ca să începi... mai multe altele ca malţl alţi bărbaţi".
- Mi-e frică, rosti el simplu.
- Eşti nebun! Lea e o femeie fermecătoare. Ai să înnebuneşti repede după ea.
- Da... sunt de acum.
Clara se îndreptă spre sertar şi luând o pană de aur, ridicol de mică, incrustată cu fildeş, se aplecă pe o foaie, de hârtie, pe care zgârie, cu un scris ondulat şi limpede ea al unul amploiat, adresa Leei, apoi o întinse lui Petre: „Vezi de nu face pe prostul!" zise ea.

*

- *.

Din clipa in care Petre, dând la o parte perdeaua de pluş roşu, pătrunsese, încurcat şi cu pălăria neagră în mina, în salonul de încercare al doamnei Weingartner, Lea se îndrăgostise de el. Era ca şi cum, în mijlocul untului şi al melancoliei, amantul la care visase ea se întruchipase brusc sub ochii ei. Căci idealul său nu era un bărbat de vârsta sa ci un băiat bine făcut şi destul de tânăr totuşi ca să fie în acelaşi timp şi fiu şi ibovnic. Aşa şi-l închipuise dânsa în lungile-i reverii în Midi, cu o faţă frumoasă, nu prin regularitatea trăsăturilor, ci prin prezenţa unui fel de forţe lăuntrice, frumos deasemenea prin brutalitatea bărbiei şi-a fălcilor, prin expresia aprinsă şi nesăţioasă a ochilor.

Dar când doamna Weingartner îi spuse povestea lui Petre ea dădu înapoi, fâstâcita şi speriată un pic. Nu, ea, Lea Ernst. nu se putea înhăita cu un călăreţ de circ... La vârsta ei, nu va lua de amant pe un flăcău, căruia i-ar putea fi mamă... Nu, n-are să alerge, ca o bătrână depravată, după un băieţoi.

Aşa descoperi Lea mândria, ea care o ignorase până atunci. Dar nu putu totuşi scapa. In zadar încercă: Să stea acasă mincjnd bomboane şi citind romane proaste, să sc plimbe cu trăsura, să-şi poruncească toalete, să cineze in oraş cu prietenii; gândul la Petre, faţa lui, nu încetau s-o urmărească Lea. totdeauna aşa de rece. aşa de puţin curioasă la bărbaţi, îşi pierduse pacea. In sfârşit, socotind că dacă l-o vedea făcându-şi meseria in lumina tare a circului se va întoarce la raţiune şi îşi va regăsi libertatea minţii, se hotărî să se ducă la circ.

In lojă, chiar deasupra arenei, ea îl văzu intrând într-un costum de gladiator; şi, ca într-un f -l de vis, asistă la lupta lui împotriva uriaşului nubian. Idee;i unei simple pantomime fu înlăturată. Splendidul tânăr, al cărui corp marmorean contrasta cu pielea neagră a colosului, era un adevărat prizonier gol şi nu un măscărici - Iu nu într-un cort din Chicago, ci chiar in arena circului imperial, în Roma.. Ea simţi strania impresie că a mai trn't scena accea şi ştia că el va ridica ochii spre ea, de eu. ii va captura pe negru, cu plasa.

De aceea, când în sfârşit el se opri triumfător înaintea lui Neron şi al Popeei cu adversarul său prizonier închis în plasă şi când, fluturând tridentul în semn de glorie, îşi ridică chipul către loja ocupată de ea, senzaţia deveni de nesuferit, căci la toată vaga şi romantica tandreţe simţită de ea până atunci se adăuga dorinţa, dorinţă feroce, cum nu mai îndurase.

După spectacol, actorii veniră în arenă să salute şi ea constată că el o recunoscuse. Se înclină în direcţia ei. Totuşi, când îl văzu la ieşire, se

arătă aspră şi încurcată, aşa cum ar fi lost Lea de odinioară, nu doamna Ernst, bogată în experienţă.

Leacul se dovedise mai rău decât boala. Nu numai că obsesia nu pierise, dar dobândise, sub altă formă, o putere nouă.

Se scurse o săptămână în furtună şi nesomn. In sfârşit Lea se hotărî s-o vadă pe doamna Weingartner. Şi acolo în salonul de încercare, ruşinată şi tulburată, îşi povesti zbuciumul. La răstimpuri plângea, deşi ştia cu câtă mulţumire Clara, cu toată inima ei bună asista la priveliştea unei Lea Ernst umilite, cerându-i povaţă şi ajutor. Doamna Weingartner, cu pieptul garnisit de ace, asculta, cu o scânteie in colţurile ochilor ei albaştri-negri.

- Dragă nu pricep de ce nu l-ai avea pe junele acela dacă ai poftă de el, spuse Leei, când aceasta tăcu. Eşti bogată şi independentă. In momentul acesta, eşti liberă şi nu mai eşti o copilă. Femeile ca noi merită cel puţin o mare pasiune în viaţa lor. Dumnezeu ştie cât de greu ne prefacem, ca să avem dreptul de a fi recompensate.

- Poate, răspunse Lea. Dar un sfat nu-mi ajunge. Trebuie să mă ajuţi. Nu sunt în stare să mă atârn de gâtul străinului acela şi să-i spun: „te iubesc!”

Doamna Weingartner clipi şi scoase un fel de cârâit.

- Aş putea să ţi-l aduc, sau, cel puţin, să-ţi furnizez o ocazie., dar fără garanţie că rămâne mereu al tău.

- Nu cer atât. Dacă l-aş putea avea, măcar o VTeme oarecare, aş fi fericită.

- Nu te gândeşti să-l iei de bărbat?

- Nu. Şi el de ee ar dori-o?

- O, pentru o seară, poţi să-l ai oricând, frumoasă cum eşti lu.

- Nu in felul ăsta îl vreau. Sunt sătulă de asemenea aveniuri.

Sprâncenele înnegrite ale doamnei Weingartner se arcuiri uşor.

- Atunci, dacă nu în felul ăsta, în care?

- Tu nu vrei să crezi ce ţi-am povestit rândul trecut. Nu iei în serios nevoia mea de a iubi?...

Renunţă să explice, dându-şi seama că prietena ei nu putea pricepe. Clara, poreclită odinioară „deliciul pompierilor”, putea înţelege numai atracţiunea plăcerii cărnii, iar ceea ce simţea Lea, era mult mai puternic.

- Dacă ai putea aranja o întâlnire, ţi-aş face un cadou foarte frumos.

- Să nu vorbim de asta, dragă, răspunse Clara, aţiţată ca la douăzeci de ani. Eu am încurajat întotdeauna îndrăgostiţii.

Când Lea se ridică să plece, Clara îi mai spuse:

- Ai un aer obosit, dragă. Dacă aş fi în locul tău, m-aş îngriji mai mult. E drept că, nefiind niciodată o frumuseţe,, ca tine, aş avea mai

puţin de pierd.ut

- Ce vrei... sunt amorezată. Asta nu mi s-a mai intâmplat.

Când Lea plecă, parcă un gând mohorât întunecă ochii duri ai doamnei Weingartner. Şi toată ziua fu supărată şi-şi ocărî fără cruţare lucrătoarele.

♦

- *

Lea îl aştepta pe Petre şi seara parcă nu se mai sfârşea. L.uând un roman după altul, nu izbutea să-şi fixeze atenţia şi arunca pe rând volumele pe cevor la piciorul marii canapele de piele, rest din ultima şi confortabila ei legătură cu primul amant. Apoi se aşează la pian - un instrument aurit tot, cadou de la berar - şi cânta arii vechi, la care nu se mai gândise din copilărie, din cămara de după dughiana cu lemne de La Munchen. Apoi măsură odaia de la un perete la altul, la nesfârşit. Uneori făcea o staţie la geam, ca să se uite afară. In sfârşit, ne mai stăpânindu-se, telefonă Clarei Weingartner, ca să se asigure că nu era nicio neînţelegere şi că întâlnirea era chiar în seara aceea. Căci, pe măsură ce trecea timpul, aventura i se părea ireală. Ajunse în cele din urmă să se întrebe dacă toată povestea avea vreo parte de adevăr, sau dacă nu era prelungirea reveriilor ei din Noul-Orleans.

Şi noua ei locuinţă accentua impresia de vis. In lenea ei înnăscută, ura schimbarea şi-i era greu să-şi închipuie, că se găsea în propria sa casă, împresurată de mobile proprii. Canapeaua, pianul aurit, biblioteca cu geamuri cu rafturi pline de romane, scaunele familiare, luau la locurile lor neobişnuite, în cadrul roşu cu aur al tapiţeriei noi, o înfăţişare ciudată.

I se părea că a venit la o întâlnire într-un loc necunoscut, şi se înroşi deodată la gândul că numai o nuanţă trebuia ca aventura să fie tot aşa de scârboasa ca o întâlnire într-un hotel. Totuşi, cu tot sentimentul de ruşine, simţea un orgoliu, o aţiţare şi o fericire, pe care, in lunga ei experienţă, încă nu ic gustase.

Nerăbdarea i se făcu nesuferită. Sună pe Alice, si'ngura-i servitoare, o negresă care venea în toate dimineţile şi în care putea să aibă încredere deplină. Orice s-ar fi putut întâmplă, Alice nu se mira, căci în cei patruzeci şi trei de ani ai ei servise cucoane cu caracter aventuros, pe lingă care Lea putea să pară un model de virtute.

- Adu şampania.

Alice.se duse după găleata de argint, în care se răcea sticla şi o puse pe masa de mahon, alături de canapea.

Lea făcu dopul să sară şi-şi turnă un pahar; apoi bău. Simţindu-se mai bine, se ridică şi merse până la oglindă, să se privească: „Trebuie să fiu calmă, de nu, mă zăpăcesc. Nu vreau să par luată de pe comoară.

Dar, când se văzu în oglindă, fu surprinsă de prospeţimea şi de tinereţea înfăţişării sale... Hotărât, capoiul ăsta roz, garnisit cu lebădă, îmi foloseşte în împrejurarea de faţă, constată mulţumită.

Mica pendulă de marmură, deasupra cu un herufim aurit, sună. Într-o teroare subită, îşi zise: „N-are să vină. Nici n-a avut de gând. îşi bate joc de mine!”

Faţa îi ardea şi mâinile începură să-i tremure.

Mai bău un pahar de şampanie, apoi ieşi din odaie să-şi răcorească fruntea cu apă rece. Când se întoarse, simţământul de ruşine dispăruse; nu mai simţea decât o bucurie intensă. In clipa în care închidea uşa, clopoţelul de la intrare sună. Repede, ieşi iar din odaie.

Petre aştepta afară pe scară. O burniţă măruntă estompa luminile de gaz şi-i acoperea pălăria de fetru neagră şi mantaua cernută cu pulbere lucioasă. Fiindcă întârziau să-i.deschidă, se întoarse să se uite după un cupeu ce se depărta hurducat şi pierea de grabă după un colţ. Pustie, dezolată, se lungea înainte-i strada în monotonia aliniere a felinarelor reflcctate pe asfaltul ud.

Gând cupeul dădu colţul, îi trecu prin qând lui Petre să fus;!. Stătu însă, simţindu-se oblicat să aştepte răspuns la sunatul lui. Pentru întâia oară îl speria aventura, nu pentru că se îndoia de succes, dar fiindcă se simţea stir.gaci în straiele lui de prăvălie şi nu prea ştia cum să se poarte.

In sfârşit o umbră răsări după perdeaua galbenă a uşii şi o negresă îi deschise.

- D-na Ernst vă aşteaptă sus, zise ea.

Nu păru mirată şi închise uşa după el şi mai spuse:

- Lăsaţi-vă mantaua şi pălăria aici. Urcaţi numai. Camera din dreptul scării.

Se simţea jicnit de puţina însemnătate ce i se năzărea că i sc dă. Dar negresa pieri pe uşa din fundul vestibulului şi n-o mai văzu.

Kămus singur, cercetă locul; lespezi pe jos, scară de mahon, oglindă aurită, cuier cu coarne de cerb. Era mai puţin măreţ decât se aşteptase; îi aducea aminte casa doamnei Weingartner, dar mai curată, mai bine ţinută. încet încet, îl cuprinse curiozitatea, dar şi nerăbdarea. Atunci urcă.

Nu era nimeni în odaia în care intră. Perdelele erau trase, un cuptor de cărbuni ardea în cămin. Luminile candelabrului de bronz erau micşorate. Deodată îşi văzu chipul într-o oglindă, din faţa uşii şi constată urâţenia costumului său violet şi a gulerului de cauciuc. Iar îi veni să fugă, până ce nu era prea târziu, dar amintindu-şi-o pe Lea, curiozitatea îl opri. Văzând un pahar pe jumătate gol pe măsuţă il goli şi-şi mai turnă unul. Apoi, ca să-şi ascundă isprava, îl umplu iar.

Întorcându-se o văzu pe Lea în oglindă, dreaptă în prag, îmbrăcată într-un capot roz garnisit cu blană albă. Ii zâmbea.

- Bravo, asta îmi face mare plăcere, spuse dânsa. Mai ia. Peniru dumneata am pus-o.

Veni la el, cu mâna întinsă. Dar în loc să i-o strângă, el o duse la buze şi i-o sărută cum văzuse în Europa, în copilăria lui. Era întâia şi ultima oară când săruta, în aşa fel, mâna unei temei.

- Mă temeam că n-ai să vii, murmură.

- Dar am spus că vin, răspunse el grav.

; Găsind-o aşa de frumoasă, vrednică de dorit, se sperie. Ir,ţepeni şi se stângaci, dându-şi seama deodată de tot ce-i lipseşte aceluia care nu arc nici rădăcini, nici educaţie. Nu ştia ce să facă cu mâinile, nici cum să vorbească, nici ce să spună, nici unde să stea.

- Staţi, rosti dulce Lea. Umplu două pahare. Trebuie să vă fie foame, adăugă.

- Da, e adevărat.

- Vom supa numaidecât. îmi închipuiam cit trebuie să vă fie de foame, după o muncă atât de grea. Sunteţi obosit?

- Nu, niciodată.

Un ciocănit la uşă şl negresa se ivi.

- Masa e pusă, Maam, spuse aceasta.

*

- *

O masă mică intre două scaune de mahon sta în mijlocul înaltei şi sumbrei sufragerii. Lumina roz fusese înlocuită cu luminări în sfeşnice de argint, aşezate între farfuriile pline de sandwişuri şi de câmaţi. Două butelii răsăreau dintr-o găleată de metal. Se aşezară tăcând.

Erau singuri. Ea ii turnă şampanie. Ea îl chemase şi el ştia de ce venise. Totuşi, stăteau unul în faţa altuia încurcaţi şi muţi, căutând să îndruge ceva care să îndreptăţească intimitatea pasionată ce exista între ei.

La urma urmei, şampania risipi temerile lui Petre şi-i deslegâ limba. Şi Lea, a cărei viaţă se scursese ascultând lăudăroşenia bărbaţilor, îşi luă rolul de ascultătoare tăcută. Dar în seara asta asculta cu drag, nu se plictisea. El îi vorbea de circ. de viaţa de primejdie, de dezgustul lui de meserie, de violenţa-i dorinţă de evadare. Istorisirea existenţei lui aşa de depărtate, aşa de deosebite de a sa o fascina şi ea se prinse de el mai mult, când descoperi cât de utilă îi putea fi, ajutându-l să intre în lume. In momentul acela înţelese că, cu un pic de îndeminare, ar putea să-l aibă mai multă vreme.

Cu faţa îmbujorată, cu ochii strălucitori, şi mai tânăr decât era şi, în pofida vieţii lui de aventuri, de o naivitate uimitoare, din înălţimea

experienţei şi lenei sale, Lea simţea pentru el tot atâta milă cât şi dragoste şi asta o făcea îndoit de fericită.

Pe la ceasurile două, luminările începură să se scurgă, şi ei se ridicară de la masă. Lea se aplecă peste flacăra jucăuşă a celei din urmă şi o suflă. Se găsiră în întuneric şi suiră scara iară să vorbească.

- *

Abia a doua zi, la ceasurile trei, părăsi Petre casa Leei. Veni la circ tocmai la timp, ca să-şi facă intrarea. Doamna Azais, sub blonda perucă de Popeea, îi aruncă o privire de minie, dar el nu văzu. Nu se gândea decât la Lea, la noaptea lor de dragoste şi la ajutorul ce ea îi făgăduise. Sfiala îi pierise. Se ştia stăpân, cum fusese întotdeauna. Şi apoi se simţea prins altfel şi vindecat de sfâşietoarea dorinţă după Joanna.

*

- *

După două zile îl vesti pe Miiller că găsise bani pentru magazinul de biciclete.

Când îi spuse doamnei Azais, ea se mărgini a da din umeri. Totuşi, amar, adăugase: „In toată vremea în care ne-am zbuciumat Zamberti şi eu, să te învăţăm o meserie cu care să-ţi poţi câştiga cu cinste viaţa, nu-mi închipuiam că are să vină o zi, în care fiu-meu să ajungă un întreţinut".

EL răspunse, punând pe ea o privire rece: „N-am primit nimic de la ea. Banii ce mi i-a dat, îi am cu împrumut. Cu poliţa Şi acum sunt liber!"

- Liber... bietul meu băiat, numai într-un fel poţi fi liber...

- Niciodată nu voi face datorii, către oricine ar fi.

Ea se porni pe un ris sălbatic, râs pe care-l rezerva epistaţilor şi jandarmilor.

- Nu, tu niciodată n^ai să te simţi dator, fie chiar faţă de mine. Vei fi totdeauna cu desăvârşire liber, - liber de tot, nu însă faţă de tine însuţi.

A doua zi, Petre se duse la Haines şi-i spuse pe şleau că-l va părăsi peste cincisprezece zile. Bătrânul yankeu tună şi fulgeră. dar nu-i sluji la nimic. Peste două săptămâni, Petre plecă fără să-şi ia adio de la careva, iar doamna Azais, pricepând că rolul ei se sfârşea cu al lui fiu-său, plecă deasemenea, liniştită. Nimeni nu protestă, nici nu încercă s-o reţină.

De astă dată se despărţiseră cu adevărat. Petre se instală în noua casă a Leei. Doamna Azais, după ce vându broşa unchiului Natan, se retrase, cu boarfele ei, într-o mizerabilă pensiune de actori. Gazda o autoriza, pentru o plată mică, să lipească pe geam o fiţuică, pe care scria: Doamna Azais, ghicitoare, şedinţa 2.50 lei.

A doua zi, Miiller, ţeapăn şi stingherit în halnele-i de qata, merse în tovărăşia lui Petre, să iscălească actele, care, mulţumită banilor Leei,

avea să-i facă proprietarii magazinului de biciclete. Petre avea costum nou, de culoare închisă, vâmaşă şi guler albastre şi pălărie moale, un aer distins, inteligent şi prosper. Notarul numai lui i se adresa, zicându-i: „domnule Radier^ şi nu-l lua în seamă pe Miiller, roşu şi mut într-un ungher.

Iată ce-i datora Petre Leei.

Numai când fură chemaţi să semneze, Petre descoperi că Miiller nu ştia nici să citească, nici să scrie.

i *

$ *

Nunta Joannei se făcuse fără ceremonie, în locuinţa pastorului luteran german, fără alţi martori decât doi veri ai miresei. Bunicul Croy, prea bătrân şi ramolit ca să priceapă ce se petrecea, fu lăsat acasă, în paza servitoarei. După ce băură vin de Rin şi mâncară câţiva pesmeciori la preot, se despărţiră cu o strângere de mină. Elmer şi Joanna coborâră gravi scara de lemn şi se urcară în faeton. Acasă îi aştepta mulsul vacilor.

TTrum lung, merseră tăcând, stânjeniţi, ca străini unul de altul. Joanna era mâhnită, ca şi cum îl amăgea pe vlăjganul cu obraji roşii, de lângă ea, şi care scutura hăţurile pe spinarea calului. îşi dădea bine seama că nunta ei nu fusese ceea ce visase odinioară: o petrecere cu ospăţ bavarez, cu sumedenie de neamuri şi prieteni, jucând în sunetele acordeonului. Pentru Elmer trebuie să fi fost şi mai rău. Ce cununie tristă, să aduci acasă o nevastă care avea în pântece fătul altuia! Ea îi aruncă o privire sfioasă şi văzu că el ţinea ochii ţintă înainte-i. „Poate, îşi zise ea, se gândeşte la acelaşi lucru ca mine. Va trebui să fiu foarte bună cu el, ca să-l fac să uiteu.

Nu ştia ce gândea Elmer... că se socotea fericit că a cucerit-o în sfârşit, că este lângă el, alături, pe când se duceau pe drumul prăfos, printre porumbiştile verzi. Nu bănuia că avea atât de mare încredere în ea, încât o socotea pe vecie statornică, într-o viaţă de trudă şi de mulţumire. Nu-l cunoştea destul ca să ştie că el socotea căsătoria ca pe un eveniment solemn, şi că la fel ar fi privit-o pe oricare altă mireasă. Şi nu înţelese iarăşi că lui i-ar fi fost tot atât de imposibil să-şi spună ceea ce simţea ca zborul peste grânele cimpiei.

Şi, pe când trăsura îşi urma calea, ea îşi trecu tiptil braţul pe sub al lui. El se întoarse către ea şi îi surise; dar ea se feri de privirea lui, de teamă că i-ar ghici gândurile; în jos, tocmai în faţa lor, pe dreapta, arborii pădurii Banker de lângă rariera de gresie roşie, se înălţau spre cer. Chiar în momentul ncela, stând liniştită alături de el, ea nu-şi putea izgoni din minte amintirea primăverii pline de gălbenele şi ceea ce se petrecuse acolo lingă izvor. Atingerea braţului puternic al lui Elmer îi da

curaj, ca şi cum numai el putea s-o 'mântuiască. Plecă fruntea, în teama de a-i întâlni ochii şi <ca să nu vadă linia pădurii din zare. Şi nici nu voia să-i vadă fata aprinsă, căci, oricât's-ar fi certat şi împotrivit, se gândea la Petre şi l-ar fi vrut pe el lingă ea, în locul lui Elmer.

Când îndrăzni să ridice capul, Elmer bătea hăţurile de spatele iepei.

- Am întârziat. O să găsim vacile înaintea porţii.

Timid, ea întrebă: - Vrei să te ajut la muls?

El începu să râdă, cu o rostogolire în gâtlej.

- Parcă ştii să mulgi! Ai trăit totdeauna la oraş.

- Şi cu toate astea ştiu! Pe cindtrăia bunicul meu, îl ajutam de obicei la muls. Ţinea totdeauna o vacă, chiar la oraş, şi o ducea zilnic la păscut.

Blajin o împresură cu braţul şi ea începu să nu-l respingă: „Nu, grăi el, ţi-e destul cu gospodăria. Treburile fermei mă privesc pe mine.

- Oh, Elmer, vreau să fiu lângă tine, să-ţi împărtăşesc truda, se rugă ea cu patimă. Dă-mi voie. Trebuie. - - Să vedem. La început ai să te aşezi, să vezi ca Irma să facă mâncare bună. I-am spus să taie un pui şl să facă o prăjitură, dar ea nu răspunde niciodată. Nu e prea isteaţă, dar, pentru sat, nu se găseşte mai brează. De altfel cred că e de treabă; dar nu vrea să vorbească.

- O să se schimbe lucrurile acum. Sunt bucătăreasă bună. N-a spus nimeni altfel de mine.

Ajunseră in vârful dealului, după care se afla ferma lui Elmer. Locul era fermecător, cu clădiri de lemn cuibărite sub pini de Norvegia, de-a lungul râolai. Iapa începu să coboare povârnişul cu paşi rari, cu şleaurile bătându-i şoldurile.

- Uită-te, glăsui Elmer, vin toate ca să fie mulse.

Într-adevăr, in vale, în marea păşune mărginită de sălcii, o duzină de vaci se îndrepta spre poarta albă, urmaţi de regina lor, o bătrână Jersey, oare purta un clopot al cărui sunet venea până la dânşii.

- Ce frumos! grăi Joanna.

- Eşti mulţumită că vii să stai aici?

- Da, foarte.

- Atunci atât mai bine. Fiindcă mi-e drag ţinutul ăsta, aici am stat totdeauna...

- E un colţ frumos. Găsesc că e cel mai frumos din împrejurimile Pentlandului.

Era mulţumită. Nu-l minţea. Ii plăcea să fie stăpâna de casă si de grădină. Socotea că e un noroc neauzit să se gosjjcdăreaseă în valea aceea tihnită. Şi se sili să nu şei bucure că taică-său n-o mai putea stânjeni şi acolo. In clipa aceea simţi un fior şi Elmer, care băgă de seamă, o întrebă: „Te ia cu frig?”

- Nu, nu, a trecut o gâscă peste groapa mea! răspunse râzând.

Nu cuteză să-i destăinuie că se înfiorase gândindu-se de ce scăpase - dacă îl lua sau nu pe Petre - şi este mulţumită numai bunătăţii lui Elmer.

La poala colinei, lăsară drumul şi traversând, intrară pe un drumaag lung, mărginit de roşcovi. Pe povimişul ce domina gârlă, iar zăriră casa.

- Ce nostim e să gândeşti, spuse Joanna, că n-o să mai bat drumul ăsta, ca să vând bomboane.

Sălaşul era împrejmuit cu un gard de ţăruşi şi la poartă îi aştepta Irma. Era o fată voinică, Irma, lipsită de graţie, un tip slav, părul bălan şi drept, adus în cozi, în jurul capului. Aruncase un. şal violet pe umeri-i pătraţi şi ţinea în mâini un mare buchet de dalii.

Veni în întâmpinarea trăsuricii, purtând florile in pumni ca pe un fier roşu şi le întinse Joannei.

- Bine aţi venit, doamnă Croy, rosti ea.

Joanna luă buchetul cu o poftă de a plânge, venită năpn.'Uan, speriată de numele de doamna Croy, ce-l auzea întâia oară şi părea să aibă un înţeles cumplit şi definitiv.

Primi dăliile, sugrumată şi trase mina servitoarei.

- Irmo, dehamâ iapa, spuse Elmer. Vreau să-i arăt ne- \ vesti-mi casa şi să-mi schimb straiele. Bagă vacile şi leagă-le, cit eşti aici.

Apei Elmer o ajută pe Joanna să coboare din brişcă şi, împreună, urcară poteca pe sub bătrânii copaci. Iarba nu fusese tăiată toată vara; ici şi colo se iveau câteva mănunchiuri, tufe de bujori şi de gălbenele, de margarete şi de liliac.

- Ţi-ar trebui un om, să îngrijească de grădină, spuse Joanna.

- Da, este adevărat. De la moartea mamei, s-a părăginit tot.

Pe pridvor, în faţa lor, Joanna îl zări pe tata-mare, în vechiu-i jilţ, cu leagăn, sub soarele în amurg. Cu un şal pe umeri, se bălăbănea domol, habar n-având de apropierea lor.

Nu ridică fruntea decât când ei urcară treptele. Atunci se uită ia Elmer, apoi la Joanna, încurcat.

- E nevastă-mea, strigă Elmer, aplecându-se spre urechea moşului.

Dintr-o mină a lui neagră şi zbârcită, moşneagul făcea pâlnie.

- Cum? zise el cu vocea-i de surd. Ce?

- E tânăra mea soţie, Joanna Ryan, n-o cunoşti? Ţi-aducea bomboane.

- Bomboane, repetă moşneagul. O, bomboane! Ah!

- Da, Joanna are să-ţi dea. Sunt în geanta ei.

Dar unchiaşul parcă uitase bomboanele, pe nepotu-săuşi pe nevasta acestuia. Începuse iar să se legene uşurel, îngânând un cântec vechi.

- El a despădurit pe aici, grăi Elmer. Când a venit, era numai codru. A

sosit într-o haraba din Maryland, când avea optsprezece ani şi nu s-a mai clintit de aici.

lâătrânul se bălăbănea mereu cântând.

- Nu-şi mai aduce aminte mare lucru, afară de ce se petrecea în copilăria lui. Nu te va stânjeni. Irma îl aduce în cerdac în fiece dimineaţă şi îl ia seara. Îl scutură niţel când se încăpăţânează şi nu vrea să mănânce.

Intrară în casă. Elmer ducea geamantanul.

- Cunoşti sala de mâncare, cred, dar salonul nu.

Deschise uşa, din care se răspândea un miros de muced.

In slaba lumină ce se strecura prin storurile închise, Joanna zări câteva mobile masive, acoperite cu păr de cal, un armoniu şi gravuri vechi.

- E un mobilier bun, remarcă Elmer. Bunicu-meu a adus o parte din el de peste munţi.

Apoi, fără vorbă, îi arătă bucătăria, mică odaie sumbră ce da spre o pivniţă. Un miros de cartofi iierţi plutea în aer şi, sub masă, alături de cuptor, zăcea o găină grasă, tăiată de curând şi curăţată.

- Bine, zise Joanna, Irma n-a gătit-o încă. Am s-o frig eu.

O duse apoi, pe scara strimtă, la catul de sus. Casa avea acoperişul lat şi toate camereie erau mansarda Le. Mergând înainte, el deschise o uşă şi Joanna zări o cămăruţă a cărei fereastră da spre vale şi gârlă. Pământul era acoperit de un covor r.cşu, viu; totul părea strălucitor şi nou.

- E camera ta, zise Elmer. Am aranjat-o pentru tine. Are o vedere frumoasă.

Las.â geamantanul. Joannei îi veni să plângă şi nu putea vorbi. Cum el se întorcea, ea îşi trecu braţele in jurul gîtului lui şi, punându-şi capul pe pieptu-i larg, ii spuse: „Eşti aşa de bun cu minea.

Asta nu trebuie să te facă să plângi, glăsui' ei, bătând-o pe spate.

- Nu mă pot stăpâni, întrece puterile mele.

Se deslipi de el şi-şi şterse ochii. Sfios, o privea neştiind ce să facă. O întrebă:

- Vrei să mă săruţi Joanna?

Atunci ea îl îmbrăţişă şi-l sărută.

- Şi-acum, mă duc să mă schimb şi să mulg.

închise uşa şi rămase singură.

Când conteni din plâns, puse o rochie de pânză şi coborî să pregătească şi să frigă găina. Apoi dădu o raită prin grădină şi prin dependinţe. Deşi le cunoştea, acum când erau ale ei i se părea că le vede pentru întâia oară. Băgă de seamă că trebuie spoit din nou coteţul, să schimbe şindrila pivniţei, să smulgă buruiana ce năpădea

pretutindeni, brusturii şi măcrişul pârlite de căldura lui septembrie. Grădina de legume, până în gârlă, era la fel de rău întreţinută, năpădită de pir.

Puţine zarzavaturi se vedeau, coceni de porumb, spanac, morcovi, câteva tulpine de cartofi veştejite, puţină vie şi smeură. aproape înnăbuşite de urzici.

- Nu-i nimic aici pentru iarnă, gândi ea. Totul se cumpără, afară de cartofi.

Dar grădina era expusă spre Sud. Cobora în pantă până la nu şi chipul cum creştea păpuşoiul arăta că pământul, e bogat. Se plecă, să-l atingă eu palmele, făcu o găurice, ca să cerceteze sub pojghiţa întăritâ de secetă. Era pământ de cel mai bun. Şi brusc, fu cuprinsă de o dorinţă.pătimaşă să se pună pe lucru nelntârziat, să plivească, să sape, să sădească frumoase careuri de legume şi de flori. Avea să facă o grădină minunată, pe care celelalte fermiere să vină să o privească cu pizmă.

Când se întoarse, o văzu pe Irma, cu şalul bunicului la subţioară, ajutându-l pe moş să intre în casă.

*

- #

Seara după cină, Elmer se aşează aproape de lampă, ca să poată citi jurnalele agricole şi rapoartele guvernului; ea luă un coş plin eu ciorapi, ds multă vreme nedreşi de Irma şi începu să-i clrpească. Din când în când schimbau câteva cuvinte, apoi urmau tăceri îndelungate. O dată sau de două ori, Joanna, ridicându-şi ochii de pe lucru, băgă de seamă că Elmer o priveşte. Ei se înroşi şi se cufundă în citire...

Ea vorbi, în sfârşit: „Nu crezi, Elmer, că e vremea să ne culcăm?

- Aşteptam să dai semnalul, fiindcă îmi ziceam că nu eşti deprinsă cu orele noastre de ţară.

Se ridică, el, iar ea îşi rândui lucrul în dulap. Apoi el îi dădu una din lămpi.

- Ia-o şi urcă-te la tine. O sting eu pe cealaltă.

11 auzi suind scara în urma ei. La uşa odăii se întoarse şi el se aplecă spre ea, s-o sărute.

- Noapte bună, Joanno.

- Noapte bună.

- După ce se va întâmpla, vom avea aceeaşi odaie. Şovăi o clipă, apoi adăugă: Te învoieşti?

- Se înţelege. Voi fi fericită.

- Eşti tare bună.

Plecă, şi ea intră în odaie. Stătu mult până să se dezbrace, pe marginea crivatului, să se gândească şi să asculte zgomotele nopţii.

Dinspre staul un câine lătra: mai aproape, behăiau oi. Din jos, dinspre apă, urca tânguirea unei bufniţe şi, ca un fond pe care sălăşluia totul, bâzâitul necurmat a mii de gângănii. Gândea: „Aici e viaţa mea acum; sunt acasă la mine”. Şi iar se firitisi că nu l-a urmat pe Petre.

Dar când începu să pună rânduiala în lucruşoarele rămase în geamantan, găsi fotografia lui Petre: în tricou roz, alături de Fifi. Stătu mult s-o privească şi, în loc s-o rupă, o strecură sub covor.

*

iiţ «j:

Vreme de mai multe săptămâni învăţă a-i cunoaşte pe Elmer şi pe Irma. Pe bunic repede îl cântăreai şi nu atârnă mult. El însă pricepu cine era ea şi o recunoscu.

In dimineaţa ce urmă sosirii, Joanna dădu cu Elmer ocol proprietăţii, pe jos, străbătând pădurea, mlaştinile, poteca dintre porumbişti, livada în care primele mere zăceau în iarba udă de rouă şi oile care fugea la apropierea lor.

- Elmer, cred. că acum când sunt aici, nu mai ai nevoie de Irma. Ţi-ar trebui un argat. Dar cum nu poţi plăti doi servitori, e mai cuminte s-o laşi pe Irma să plece şi să iei un bărbat să-ţi ajute. La răstimpuri, ar putea lucra şi cu mine in grădină, să spoiască coteţul, să dreagă şiţa. Mi se pare că ai prea mult de lucru.

Ideea nu-i plăcu, parcă lui Elmer. Îşi frecă gânditor bărbia proaspăt rasă şi zise: - Nu, o mai ţinem pe Irma o vreme; vei avea nevoie de ea. Şi, când o văzu înroşindu-se şl întorcându-şi privirea, adăugă: Irma face cât un argat. De trei ani este aici. Când o vei cunoaşte mai bine, vei vedea că am dreptate.

Mergeau mereu.

- De ce ţii aşa de mult s-o păstrezi pe Irma?

li aruncă o privire pătrunzătoare, apoi spuse, pe gânduri:

- Geloasă, nu cred că poţi să fii. Nu-ţi închipui că poate fi ceva între mine şi Slovaca asta mare?

- Desigur că nu.

Nu era geloasă. Cel puţin în felul acela, dar nu-i plăcea că Irma fusese înaintea ei în casa aceea şi pe ogorul ce era acuma al ei.

- Poate că oamenii au palavragit. Ce nu se spune? Dar îmi trebuia ajutor şi dacă luam vreo bătrână n-aveam niciun

„ spor.

- Nu, nu asta vreau să zic. Numai, ştii... aş fi vrut să fiu eu singura femeie în casa asta.

F.l se făcu stacojiu.

- Ah, poate că... din pricina pruncului.... N-ai vrea să ştie că se va naşte... timpuriu.

- Nu.

- Fiindcă, poţi să mă crezi, pentru Irma, n-are nicio însemnătate. Habar n-are şi va găsi foarte firesc totul.

Ea nu mai stărui şi-şi urmară plimbarea. Când ajunseră în vârful unui deluşor, Elmer zise:

- Aici se sfârşeşte domeniul. Sper să cumpăr, mai târzio, toată bucata asta. E pământ bun, mai bun ca al meu.

Ea privi peste întinsul câmp de grâu, ce se întindea până pe dealul celălalt şi-l vru şi ea. Niciodată ogorul nu i se păruse aşa de frumos, ca în dimineaţa asta strălucitoare de rouă Numai glia merita truda de-a o avea, numai ea însemna siguranţă.

- Dar, vorbi dânsul, pentru asta ar trebui multă caznă, multă economie. Poate gândeşti ca şi mine? adăugă, arundndu-i o privire întrebătoare.

- Da, tocmai îmi spuneam că ar fi minune mare să stă- „pâneşti o moşie aşa de întinisă, ca să nu-i vezi marginile, din casă.

*

. * *

Joanna nu mai pomeni de Irma şi, încet, încet, in lunile ei de adăstare, constată că Elmer avea dreptate. Fata aceea muncea ca un bărbat şi, mai mult, avea însuşiri rare, pe care Elmer le presimţise, fără a-şi da seama.

In toată purtarea sa, Irma da dovada unui devotament de rob, aşa de straşnic, că uneori Joanna ar fi putut-o crede îndrăgostită de Elmer. Dar Irma îi arăta şi ei an devotament la fel, şi numai câteva zile i-au trebuit Joannei, ca să fie sigură că n-a fost nimic între fata aceea şi bărbatul Fău. Irma îl socotea pe Elmer atât de bun şi de binevoitor, ca pe Dumnezeu însuşi, după cum îngrijea el de animale, de pomii şi de plan,tele fermei. Şi Joanna începu să se plictisească tot auzind pe servitoare, necontenit: „Domnul Croy zice că are să plouă”,,..demnul Croy crede că Jersey are să fete în noaptea asta”. Uneori o supăra Irma şi pentru că prea şi-i lua în circa pe bunicul, aşa că-i spuse într-o zi: „Astăzi am să văd eu de tata-mare”. Dar Irma răspunse:,,Domnul Croy mi-a poruncit să-l îngrijesc eu, ca să nu vă împovăreze pe dumneavoastră şi să fac în aşa fel ca să nu se bage de seamă că este în casă”.

In alte dăţi însă Joanna preţuia ajutorul Irmei. înainte ele căsătoria lui Elmer, servitoarea se retrăgea după cină in odaia ei şi tot aşa făcu şi după venirea Joannei.

Într-o dimineaţă, totuşi, stăpâna băgă de seamă că Irma avea obrazul plin de înţepături şi, când o in,trebă ce are, servitoarea spuse că lumina atrăgea ţânţarii, până nu se culca.

- Am 'pus o împletitură la fereastră, dar degeaba, tot vin.

Din ziua aceea, Joanna o pofti pe Irma să stea in tovărăşia lor, în sufragerie. Fata se aşeză în fiece seară pe un scaun, în celălalt capăt al odăii, unde cosea ori cârpea ciorapi. Ziua, când lucra alături de Joanna, la bucătărie ori în grădină, vorbea mereu, dar în sufragerie, după cină, îşi schimba purtarea; redevenea sluga, îngăduită abia. Uneori, în neştire, gândurile Joannei zburau la Petre; ar fi dorit să ştie ce face. In momentele acelea, prezenţa servitoarei îi uşura şederea înaintea lui Elmer, care, fără să-i bănuiască sinceritatea, citea nevinovat gazetele sale.

încet, încet, relaţiile cu Irma se îmbunătăţiră. Asta începu într-o seară, când Joanna o prinse pe slugă lucrând în taină an lucru de lână, în colţul puţin luminat, în care stătea. Nu zise nimic dar, a doua zi, în grădină singură cu Irma, o întrebă pentru cine făcea hăinuţa.

- Pentru dumneavoastră.

- De unde ştiai?

- Am bănuit. Cred că am înţeles din prima zi. Am fost tare mulţumită, fiindcă totdeauna am tras nădejde că domnul Croy o să vă ia de nevastă.

Vorbea cu toată nevinovăţia şi plivi mai departe. Joanna pricepu atunci că Elmer avusese dreptate. Fata asta nu-i purta nicio pică, ci găsea că se petrecuse cel mai firesc lucru din lame. După întâmplarea asta, intimitatea spori între cele două femei şi cu cât Joanna se gândea la conversaţia aceea dintre ele, cu atât găsea că, în simplicitatea ei, Irma găsise cuvintele cele mai mângâietoare.

Şi iarăşi începu să se întrebe dacă Elmer, şi el, nu privise tot ca Irma aventura ei din carieră. Niciodată n,-ar fi putut fi sigură, căci ci se fereau să aducă vorba, iar dccă, din înlâmplare, se strecura vreo aluzie la copil, schimbau repede conversaţia. Văzându-lzi cu zi muncind la câmp, printre animale. el dobândi o nouă demnitate, ce trezea în ea respect, de care se mira şi tulbura.

Căci Joanna, aşa simplă cum era, devenea complexă alături de Irma şi de Elmer. Noţiunţea că ea ştia mai mult decât dânşii despre multe lucruri şi dorinţa ei de a se instrui asupra a tot ce o înconjura, o aşezau mai sus. Acum când taică-său nu era de faţă să o domine, să o zăpăcească şi să o trateze ca pe o fetiţă, ea se simţea o adevărată femeie şi, într-o privinţă, cu mult mai vârstnică, mai cu judecată decât Elmer. înţelese de ce avea nevoie coteţul de spoială, de ce grădina era năpădită de buruieni. Nu din pricina că Elmer ar fi fost leneş sau neîndemânatic să ţină rânduială. Pricepu îndată că el nu era bun administrator. Nu ţinea să-i fie plătite cum se cade laptele şi produsele fermei şi nu ştia cu cât se urcă câştigul pe an. Totuşi, era minunat

fermier şi producător de lapte. Ea se pricepea; avusese veri şi unchi printre cei mai pricepuţi crescători din ţară, şi constata că niciunul dintre ei nu era mai deştept, ori mai iscusit decât Elmer Dar erau oameni de afaceri, care socoteau fiece bob de grâu ori de porumb, la facerea bugetului. Şi asta avea mare însemnătate pentru fermă, ca să dea câştig.

îşi mai dădea seama că datoria ei este să ia totul asupră-şi. Avea în sânge gustai economiei ţărarxului german, pe când Elmer se mărginea la o vagă reverie şi la entuziasmul vremelnic al fermierului american, în care se amesteca şl pasiunea pentru arbori, dobitoace, oarze şi vie.

Era un om fericit, de o fericire necunoscută ei niciodată. Ii plăcea să-l privească altoind un măr tiniăr, sau îngrijind o vacă ce fătase şi constată că, ceea ce făcea el i se părea cel mai minunat lucru din lume. Marile lui mâini bătătorite se făceau moi şi mângâioase ca ale unei infirmiere hârsite. In toate duminicile, când nu lucra, dădea o raită prin moşie, uneori singur, alte dăţi cu dânsa şi ea băgă de seamă că niciun amănunt nu-i scăpa. îşi zicea că el trebuie să cunoască toate rămurelele livezii şi că urmăreşte creşterea fiecărei tufe. Dar, la recoltă, nu se mai interesa fi vindea cu cel dinţii preţ ce i se oferea.

Irma îşi dădea scama şi eu de lipsurile hâi Elmer şi in curând se statornici o înţelegere tainică între ea şi Joanna, ca să-i ia din administraţie. Irma şi ea spoirii coteţul, pliviră şi puseră rânduiala pe terasă, amândouă făcură grădina, smulseră şi arseră buruienile, până nu făcuseră sămânţa; puseră napi, sfeclă, lăptuci şi când isprăviră, grădina de legume n-o mai cunoşteai. Joanna ieşea câteodată anume ca s-o privească, fudulă de isprava ei, nerăbdătoare de a vedea iarna venind şi trecând, ca să poată semăna cele de trebuinţă. Socotea că va putea creşte destul zarzavat pentru hrana tuturora şi să mai şi vândă în târg, la Pentland.

Văzu că Elmer avea dreptate în privinţa Irmei. Fata asta preţuia pentru ei mai mult decât un argat; lucra cât o femeie şi un bărbat laolaltă. Şi apoi, iubea pământul cu patima unei ţărănci. Şi Joanna înţelese de ce Irma prefera brazda distracţiilor oraşului. Nu şi-o putea închipui pe fata asta voinică, cu mădulare tari, stând toată ziua într-o fabrică de ţigări, ca să supravegheze o maşină lucrând în locul ei. Irma, într-un fel, ţinea de arbori şi de câmpie, deci de Dumnezeu.

*

- *

Iarna îi găsi mulţumiţi în ferma lor îndestulată ca o fortăreaţă, cu cămări pline de conserve, de dulciuri, de cucuruz uscat, ca peltea de zmeură uscată la soare. Vitele se înfundau până la genunchi în paie curate, rumegând fâneaţa bună, oile se îmbulzeau în jurul stogurilor, la

căldură în adăpost, care le ferea de vântul de Nord.

\

Într-o zi, Elmer veni din oraş, cu un pachet uriaş. Sfios îl întinse Joannei şi Irmei, spunându-le că e o surpriză şi că pot să-l desfacă. Găsiră acolo un fonograf şi o duzină de discuri de ceară. De atunci, serile le fură mai vesele. Irma tot cosind, îngâna refrenuri şi cântece populare.

Într-o dimineaţă, primăvara, pe când lucrătorii începuseră munca, Joanna o luă spre câmp, în căutarea lui Elmer. îl găsi sub o salcie, gata să-şi şteargă fruntea cu basmaua-i roşie, cu caii opriţi. Apropiindu-se, simţi ca un avânt minând-o, mai adânc decât dragostea şi o emoţie duioasă o încălzi toată. „Ce om minunat şi bun, îşi zise privindu-l, pe când lacrimi îi veneau în ochi. Nu-l voi părăsi niciodată. Vom plămădi laolaltă o viaţă temeinică şi măreaţă1*.

Văzând-o venind, Elmer îşi puse pălăria şi, îngrijorat, se grăbi s-o întimpine.

- N-ar trebui să umbli pe gheburile astea de lut, zise el.

- Nu face nimic, dar vezi că mi se pare că a venit momentul să plec la Chicago.

El rămase o clipa tăcut şi ea văzu cum i se înroşeşte citui.

- Nu trebuie să pleci din cauza mea.

- E mai cuminte aşa. Se va flecări mai puţin. Dacă am chema un doctor de la oraş, ar şti toată lumea.

- Preferi să pleci?

Ea întoarse privirea.

- Da, aşa cred. Şi apoi, aş fi numai o piedică pentru tine, tocmai acum cir.d e atât de făcut.

Nu era adevăratul motiv, dar putea să-i spună lui Elmer că nu vrea să nască copilul lui Petre, în casa lui?

Căzu pe gânduri, apoi, cu blân.deţe: - Bine. Când vrei să pleci?

- Mâine.

Fără o vorbă, strânse din dinţi. Nu mai făcuse aşa niciodată şi ea îşi dădu seama cât îl costase, în atâtea luni, să vieţuiască sub acelaşi acoperiş, dormind singur într-o odaie alături de a ei. O strânse de el şi mirosul de pământ umplu nările Joannei; bunul miros, care trezea în ea un simţământ de siguranţă şi de bucurie.

- Groaznic are să-mi fie fără tine, Joanna, murmură dânsul. Nu ţi-am spus niciodată cit de mult s-a schimbat totul pentru mine, de la venirea ta aici. Nu ţi-am mulţumit încă pentru ceea ce ai făcut, cu Irma, în - grădină şi acareturi.

Slăbi strânsoarea şi ea îl văzu surâzându-i.

- Da, sunt om cu noroc... cred că sunt cel mai fericit om de pe lume.

Apoi, mai stânjenit, adăugă: Poate că n-ai fi fost niciodată a mea, fără cele ce ţi s-au întâmplat. Nu-ţi pare rău, cred?...

Ea începu să plângă.

- Nu, Elmer, sunt mulţumită, cum nu se mai poate.

O caprinse cu un braţ.

- Atunci de ce plângi?
- Nu mă pot stăpâni.
- Numai să nu regreţi.
- Nu, Elmer, nu regret. Cred că te iubesc.

*

- *

A doua zi nu-i mai fu poftă să plece. Elmer o sui în. tren, şi ramase cu ochii spre fereastră. Ea plânse iar.

- Ar fi poate mai bine să te însoţesc?
- Nu, nu, îmi trece. Prefer să fiu singură.
- Mătuşa ta să nu uite să-mi telegrafieze.
- N-ai te ima, îi aduc aminte.

Trenul se clinti şi ea rămase la geam, fluturând batista, până nu mai zări pe peron marea lui siluetă.

*

- *

Când i se aduse pruncul, Joanna îl privi uimită, încă îndurerată şi tulburată de cazna îndelungată. Primul ei gând fu: Ce mândru are să fie Elmer că are băiat, dar, îndată, îşi aminti că e al lui Petre şi nu al lui Elmer, şi amintirea lui Petre îi reveni. Noaptea şi ziua următoare întreagă, nu încetă să se gândească la el, cuprinsă ca In primele timpuri de dragostea lor. Dorea să vină s-o vadă, pe ea şi frumosul copil pe care îl născuse. Şi totodată îi era ruşine că-i doreşte venirea şi se temea, că dacă l-ar vedea, s-ar lăsa prinsă de vechea ei nebunie.

Când află însă că el a venit, găsi tăria să-i scrie că nu vrea să-l vadă. Din tot sufletul însă, spera că el va stărui şi va forţa intrarea, cu toate protestele Clarei. Simţea că dacă l-ar vedea odată numai, ca să-i arate fătul, totul se va sfârşi şi că nu se va mai gândi In veci la el. Dar el intră şi ea nu ştiu niciodată vorbele schimbate între el şi doamna Weingartner, cu privire la Lea.

Eimer sosi a doua zi de la naşterea pruncului. Fu drăgăstos şi-i aduse un buchet mare de ghiocei, culeşi din grădină de Irma. Se ofiliseră de drum îndelungat, dar i se păru Joannei că-i erau mai dragi decât oricare alte flori. Văzându-l pe Elmer, simţi ca în dimineaţa în care îl găsise pe ogor, acea nouă iubire ce o simţea pentru el. Şi toată noaptea rămase trează, frământata de ideea că e o femeie stricată, întru-cât se gândeşte la doi bărbaţi în acelaşi timp. Sentimentul ei pentru Elmer

aducea aşa de puţin cu fosta-i iubire pentru Petre, dar şi făpturile lor se deosebeau cumplit.

După cincisprezece zile dori să părăsească Chicago. Izolarea ei şi larma străzii nu le mai putea suferi, mai ales ciriď se gândea la fermă, la grădină, la râu şi la tot ce avea de plantat. Elmer veni chiar el s-o caute şi, în lungul lor drum, ea ţinu mereu copilul pe genunchi. Acesta fu cuminte, abia că plânse puţin, şi de câte ori îl alăpta, Elmer deschidea gazeta, ca să n-o ruşineze.

Irma îi aştepta în gară cu teleguţa. Preparase un pui şi supă de legume. Un răstimp, bunicul ţinu pe genunchi pachetul, ce i se spusese că e strănepctu-său, dar se sătura degrabă şi ceru să i-i ia. In noaptea aceea, în pacea şi siguranţa moşiei, Joanna, îl uită cu desăvârşire pe Petre. Numai când se uita la ţine îşi aducea aminte şi se întreba dacă totdeauna va fi aşa.

Culcând copilul, cobori singură în grădină, în crepuscul. Pe aproape de gârlă, cânta un cintezoi. Văzu că răsăriseră lăptucile şi mazărea timpurie. Irma netezise şi rânduise straturile şi brazdele, ca să fie frumoase la întoarcerea ei. Atunci, uşor ea înghenunchie şi-şi înfundă mâinile în ţarina caldă încă de soarele zilei. Intre degete, bulgării se făceau pulbere. Da, era un pământ bun, în care ea avea să facă să crească tot ce va voi. Şi-şi făgădui să-i dea cit mai repede cu putinţă un copil lui Elmer, ca să-l răsplătească de atâta bunătate.

începu să îngrijească de odaia cea mare, cu pat de două persoane, în care părinţii lui Elmer dormiseră. Şi într-o seară, la cinci săptămâni după întoarcerea ei, pe când Elmer stingea lampa din sufragerie, ea îi spuse:

- Elmer, odaia cea mare e gata. Nu vrei să dormim împreună?

Fără să răspundă, lăsă lampa ce o ţinea în mină şi-şi strânse femeia în braţele-i puternice.

*

*

Joanna pusese leagănul în odaia cea mare, ca să-l audă pe copil, dnd o plânge noaptea. După ce fu sigură că micuţul adormise, stinse lampa, urcă în pat şi aşteptă în întuneric să vină şi Elmer. Închise ochii ascultând zgomotele nopţii şi, când îi deschise, zări, la lumina lunii, pe Elmer îngenunchiat la piciorul patului. Se ruga in tăcere, el care nu fusese niciodată la împărtăşanie. Ea il privi, uimită şi, târziu, înţelese. Nu pe Dumnezeul Bisericii îl ruga el ci pe Dumnezeul iui, al oilor, al staulului, al grânelor şi al legumelor. Şi avu deodată intuiţia stranie că el nu atribuie nicio însemnătate binecuvântării nupţiale date de pastor şi că, în simplitatea sa, considera noaptea aceasta ca începutul căsătoriei lor.

*

- *

Magazinul de biciclete era situat la o răspântie, pe vechiul drum ce duce spre Sud, lângă oraş. Muller avusese dreptate. Locul era minunat, dar sub direcţia moşneagului care îl cedase, făcea treburi puţine şi se ruina. în starea asta îl găsiră ei, când într-o dimineaţă de primăvară, îl luară în stăpânire.

Erau două clădiri, una de cărămizi, cu faţa la stradă, cealaltă de scânduri, în curte. între ele se găsea un teren viran, plin de vechi accesorii de biciclete, de pneuri pleznite, de murdării şi de rămăşiţele unui automobil, pe care fostul proprietar încercase în van să-l repare şi-l lăsase. Urzicile, pirul, scaiul, năpădeau.

Vreme de o săptămână, Petre şi Muller curăţiră locurile, puseră ordine, aleseră materialul încă utilizabil, ridicară gunoaiele, smulseră buruienile. Doamna Azais străbătea jumătate de oraş în tramvai, ca să le ajute la dereticat.

In cele din urmă, magazinul dobândi o strălucire nemaicunoscută lui, chiar în zilele cele mai frumoase. Faţada clădirii de cărămizi, ce da la drum, fu zugrăvită cu un roşU aprins, ce batea la ochi până departe, pe câmpie. Pe firmă, în litere mari:

RADIER ŞI MULLER BICICLETE Reparaţii şi accesorii Noua Direcţie. - Nou stoc - Aici totul este nou Salon pentru Doamne

De zece ori pe zi, Muller ţâşnea din prăvălie ca să se aşeze peste drum şi să-i admire splendoarea, al cărui merit îl atribuia întreg lai Petre. Căci Petre avusese ideea să dea faţada cu roşu; el compusese firma şi găsise literele; tot el se gândise să instaleze un salon de odihnă pentru cucoane.

Atelierul de reparaţii al lui Miiller fu amenajat în hangarul de lemn. Atelierul, sumbru şi strimt, conţinea un cuptor, o tejghea şi accesorii de biciclete răvăşite în toate colţurile. Miiller îşi aranjase un pat de campanie deasupra, în podul fără. ferestre. Dormea acolo între două pături de cal. Multe din prânzurile lui şi le pregătea la focul cuptorului. în sfârşit, era iericit cu magazinul lui, cu atelierul lui şi fără patron să-i poruncească. Când n-avea nimic de reparat pentru muşterii, îşi trecea vremea potrivind şi lipind piese de metal. Dar mai ales îl avea pe Petre.

In fundul sufletului, mângâia un vis de care nu-i vorbea nici lui Petre: să construiască un automobil, mai bun decât cela fabricate până atunci, care să meargă mai repede decât h>doroagele sfârâitoare ce treceau pe dinaintea porţii lor, care să nu se smintească şi să coste mai puţin ca o birjă cu caii ei IUrsit în mecanică, construcţia unui automobil n-o prea cunoştea. Totuşi, vreme de luni avu prilejul s-o adâncească,' fiindcă, în fiecare duminică, două trei maşini rămâneau în pană în apropierea

magazinului, Miiller le pândea, ca un erete prada şi de câte ori un şofer îi cerea ajutor, învăţa câte ceva. Văzu astfel zeci de motoare diferite şi tot atâtea angrenaje de viteză. Uneori prelungea dinadins reparaţia, ca să studieze un nou dispozitiv, ce-l interesa. Economisea fiecare para din cişţigul lui, şi îndura foame, ca să cumpere una din maşinile acelea. Nu ca să se servească, ci ca să-i analizeze structura, seara, după închiderea magazinului şi plecarea lui Petre la oraş.

Miiller visase un paradis, în care acum hălăduia.

Petre era fericit şi el, fără să fie, totuşi pe deplin mulţumit. Invers decât Miiller, el considera magazinul de biciclete ca un început, nu ca un sfârşit. Vederea prăvăliei, ideea că este a lui, ca o plătise el, îi umplea sufletul în fiecare dimineaţă. Pe când, tihnit, afacerile progresau, câştigurile sporeau, el trăgea de douăzeci de ori pe zi cutia ca să vadă banii, să-i numere chiar. Se şi vedea bogat.

Duminica ploua cu muşterii. Când, din întâmplare, doamna Azais slrăbătea oralul ca să vină să-l vadă, el îi arăta cutia şi catastiful de socoteli şi ea era silită a recunoaşte că nu fusese nebun, după cum crezuse dânsa. Câştigă de patru ori mai mult ca la circ cu călăria. Dar în fundul inimii sale, ea nu admitea că un câştig, chiar de patru ori mai mare, te răsplăteşte de pierderea vieţii încordate a circului, de mândrie şi de fierbere.

Sta dreaptă în pragul dughenei, în rochie colorată şi cu pălăria cu pene care o făcea să semene a ţigancă, şi se uita cu scârba la peisajul monoton şi la casele de lemn ce se tot construiau împrejur.

- Nu te osteneşte să te uiţi mereu la aceleaşi lucruri, tot anul?

- Nu le văd. N-au importanţă.

Nu zicea nimic, dar se gândea: „Desigur, numai banii te interesează. Parcă ar putea să-ţi dea lucrurile pe care le dispreţuieşti44. Şi cădea în reveria ei, cu vechile-i zile de slavă şi, privindu-l cu dispreţ cum îşi cântăreşte gologanii, cugeta: „E sângela Schoenbrunilor, care n-au făcut altceva în toată viaţa lor, vreme de secole”.

Mwidria şi dispreţul mamei erau tot atât de neînţelese de Petre, pe cât era nepriceputâ de ea pasiunea lui pentru bani.

De la despărţirea lor, ea îmbătrânise brusc, ca şi cum renunţase la luptă. Luă un aer obosit şi se gheboşă. Numai ochii păstrau din flacăra de odinioară şi gustul ei statornic pentru bluzişoare de culori vii, pene de struţ verzi, inele şi brelocuri, care trădau un rest de tinereţe.

11 vedea pe Petre numai când venea ea!a el, căci cl nu punea piciorul niciodată în pensiunea de oameni de teatru, in care locuia dânsa. Pretindea că este prea ocupat cu magazinul. Şi, în fond, ea nu dorea să vină, de când pricepuse că dezgustul iui de circ şi de artişti nu era numai mulţumire, ci il avea în sânge. Dacă îi dispreţuia, i-ar fi fost

greaţă de bieţii măscărici care locuiau în odăile oarbe ale pensionului!

Pentru dânsa, sălaşul acela nu avea nimic lugubru, căci fiecare din oamenii lui reprezenta o succesiune de aventuri palpitante saiu nenorocite. Precum îi spusese odată lui Moise Schoenbrun, erau „semenii ei". Ii cunoştea, îi înţelegea, ceea ce ii stimula sau îi îngrozea, o pasiona şi o înspăimir.ta şi pe ea: succesul sau căderea, aplauzele sau nepăsarea, sărăcia. In noul său rol de ghicitoare dobândi oarecare faimă. Ea ignora trucurile meseriei, afară de cele văzute la bunică-sa, când aceasta, prea bătrână ca să danseze, începuse să prezică viitorul, străbătând în căruţă drumurile Poloniei, ale Germaniei şi Austriei. în odaia pensiunii, doamna Azais juca mai degrabă rol de duhovnic, decât de prezicătoare. Nenumăraţi actori veneau să-şi destăinuiască amorurile neîmpărtăşite, nădejdile înşelate, înfrângerile şi visurile; în schimb, scotea din cărţile-i soioase prezicerile dorite de ei: succese neaşteptate, prosperitate, aplauze, dragoste. Clienţii o părăseau satisfăcuţi şi chiar veseli, fiindcă le dăduse curaj.-le întărise credinţele şovăielnice. Şi aşa, câştiga şi ea.

Nu era nenorocită. Pe Petre, îşi dădea seama, îl pierduse. Nu numai din pricina Leei, dar din cauza ambiţiilor neînţelese ce le nutrea şi care i-l răpeau mai abitir ca o femeie. Ea tot se mai împresura de toate vestigiile şi culorile ofilite ale vieţii care-i fusese dragă. Dar când se înnopta şi venea ceasul în care, după cină, obişnuia ca să se sulemenească şi să pună rochia argintie sau, mai de demult, uniforma de husar si cizme]e de lac, şi egreta albă, îşi simţea cumplit pustietatea. Uneori singurătatea şi perspectiva, înspăimântătoare pentru energia ce şi-o simţea încă, de douăzeci-treizeci de ani de viaţă monotonă, în care să nu se petreacă nimic, o încremeneau. Se gândea puţin la ea însăşi şi nu-şi căina soarta, dar simţea plutind deasupra sa o vagă nevoie de a face ceva, ca să-şi umpie vremea până la culcare.

începu să bea. Nu nebuneşte şi dezordonat ca altădată, ci regulat, tocmai atât cât trebuia ca să înlăture chinul unei gândiri lucide.

Cât despre Lea şi Petre, erau fericiţi. Locuiau la o jumătate de kilometru de magazin, într-o căsuţă nouă, limpede şi banală, exact asemenea tuturor acelora care se aliniau în rând cu ea; cu o grădiniţă în faţă şi o curte minusculă înapoi, tocmai atât cât să se poată cultiva câteva plante şi să se usuce rufele miercurea, când venea spălătorească. în rândul de jos aveau un salon, o sufragerie, bucătărie, iar la etajul întii două odăi de culcare. N-aveau slugi. Lea făcea ea însăşi menajul. Munca asta o ocupa cea mai mare parte din zi. Câteodată, în timpul săptămânii, dădea întâlnire Clarei Weingartner şi, împreună, se duceau la teatru.

Pe nimeni altul nu-l vedea Lea, care tăiase orice legături cu vechile-i

cunoştinţe din epoca bancherului şi a berarului. Aşa voise Petre şi ea se supusese la tot ce dorea el.

Nu-i spusese niciodată de ce vrea ca ea să se dosească. Ea însă crezu că înţelege pricinile: mai întâi fiindcă, în prezenţa vechilor amici ai Leei, Petre s-ar fi simţit stângaci, s-ar fi stânjenit şi apoi, cum aceştia erau cu douăzeci, treizeci de ani rnai vârstnici decât el, i-ar fi adus aminte că nici ea nu mai e tânără, că, de fapt, i-ar fi putut fi mamă.

Intru-câtva, visul Leei în Noul-Orleans se înfăptuisc. Trăia retrasă, sta la o parte de tot ce cunoscuse odinioară. I se părea că e la începutul vieţii, că este iar Lea Ernst, de optsprezece ani şi înainte-i cu un lung şi strălucit viitor de iluzii.

Şi era plăcut să te scoli în zori, să găteşti de mâncare, să te duci în târg, să măturі casa şi, odată pe săptămână să deretici tot. Simţea uneori că este creată pentru felul ăsta de viaţă, că anii ei de trândăvie şi lux fuseseră o amăgire. Niciodată nu-i veni în minte că, dacă leşia şi bucătăria îi plac, e din dragoste pentru Petre. Era fericită şi nu avea obiceiul să analizeze raţiunile simţămintelor sale.

Când Petre stărui să părăsească locuinţa în care, într-o seară dt ploaie, el venise la invitaţia ei, regretă că-şi părăseşte confortul şi înlesnirile, dar tăcu chitic, fiindcă aşa voia el. Bănuia, cu drept cuvânt. că Petre îşi simţea în joc amorul propriu, şi că o căscioară, a cărei chirie ar putea-o plăti el, îi place mai mult. Ca o femeie încercată, pricepu că Petre va face aşa totdeauna, va şti să profite de fiecare situaţie, ţinând morţiş să salveze aparenţele. îşi mai dădu cu socoteala că ea îşi protejează mai bine aşa propria-i fericire şi dobândeşte o şansă în plus în păstrarea lui Petre.

Petre se întorcea târziu de la magazin; ea ţinea cina gata pentru el; apoi petreceau seara in salon. Lea cosea sau cârpea, Petre citea ori se cufunda în socoteli, căci urma cursuri de contabilitate prin corespondenţă, muncind cu o ardoare şi o conştiinţă, care o uimeau pe Lea. Ea constată că n-au mare lucru să-şi spună, dacă isprăveau de vorbit despre magazin şi mâncare. Dar nu ţinea de fel la conversaţie, mai ales de când îşi dăduse seama că-l supără pe Petre să fie întrerupt în reflecţiile şi proiectele ce le tot învârtea în cap. îşi petrecuse viaţa căutând să placă unor ibovnici pentru care simţea numai prietenie şi-i era uşor să mulţumească pe omul iubit. In lungile tăceri, era fericită să-l privească doar, absorbit cum era el, înêât uita de prezenţa ei. Se minuna de vrednicia, de tăria pătimaşă cu care se înverşuna să voiască a-şi croi un drutn in lume. Niciodată nu mai cunoscuse un om asemenea lui.

Totuşi, în lungile ore de singurătate de după amiază, îndoiala se strecura în inima ei şi o tortura. Pină şi în mijlocul fericirii sale, cunoştea

momente de întunecare, când frica de îmbătrânire şi de a-l pierde o înnebuneau aproape. La începutul legăturii lor, s-ar fi socotit privilegiată păstrându-l o lună, apoi un an şi descoperea acum că n-ar mai putea fără el. In taină, frecventă institutele de frumuseţe şi încercă ne numărate doctorii pentru păstrarea tinereţii. Şi totuşi nu avea de ce să se alarmeze. Amorul şi bucuria că începe o viaţă nouă. îşi împliniseră opera. Era mai frumoasă ca totdeauna.

Mai mult decât de frumuseţea ei, siguranţa îi era garantată prin caracterul lui Petre. Ea nu îl pătrunsese niciodată în întregime şi până la sfârşit el trebuia să rămână un mister nedezlegat. Deşi nu-i mai inspira lui Petre aceeaşi curiozitate, nici aceeaşi pasiune, avea nevoie de ea, şi iată de ce, pentru moment, ea n-avea să se teamă de părăsire. Petre înţelesese deplin ce reprezenta ea pentru el. Vechea-i nevoie de a pleca la vânat, îngrijorarea şi neplăcerea ce iscau în el promiscuităţile vieţii lui de altădată nu-l mai zăpăceau, căci ştia că în fiecare seară o va găsi pe Lea, o Lee dulce, frumoasă, voluptoasă şi expertă, gata să mulţumească, fără vreo întrebare, toate capriciile stăpânului ei. Trăia bine. I se gătea mincăruri minunate. Şi era sigur că ea nu-l va înşela. Aşa că nimic nu-l mai atrăgea de la ţinta visată.

La sfârşitul celui de-al treilea an, Petre avea trei magazine de biciclete, în diverse cartiere ale Chicagoului, două ale sale şi unul în tovărăşie cu Miiller. Acesta, pururea adincit în construcţia automobilului său, lăsa rar magazia din fundul curţii. Noile prăvălii fuseseră şi ele cumpărate cu bani „împrumutaţi de la Lea".

Toate trei prosperau. Petre înainta pe calea izbânzii.

*

- *

Când avea vreo supărare la magazin, venea posac, posomorit şi sta cu privirea fixă, mâniindu-se când Lea îi vorbea sau încerca să-l mângâie. într-o seară când sta tăcut, il întrebă:

- La ce te gândeşti?

- Nu ştiu, la nimic...

- Nu e frumos să ţii pentru tine gândarile.

O clipă o privi, palid şi ca speriat, apoi zise:

- N-are niciun interes. Mă întrebam unde voi fi şi ce voi face peste cincisprezece ani.

Ea nu răspunse, ci rămase multă vreme tăcută, tristă deodată şi descurajată. Pentru o femeie de patruzeci şi cinci de ani, gândea ea, doisprezece ani sunt un veac.

Cu capul rezemat pe spătarul fotoliului, el ţinea pleoapele închise. Ea-l observa, tot făcânduTse că brodează, de teama că va deschide ochii şi-i va surprinde privirea.

începu să se gândească la viaţa ei cu Petre, la cit se deosebea de aceea dusă odinioară. Da, o viaţă de contraste violente, cu momente de fericire strașnică, urmate de deznădejdi fără nume şi din care indiferenţa şi uniforma prijă de pe vremuri era exclusă cu desăvârşire. în momentele de extaz pasionat, în care se simţea fericită, socotea că o asemenea bucurie preţuia de o mie de ori mai mult ca viaţa de pe vremuri, dar în ceasurile de suferinţă îşi regreta existenţa trecută şi socotea că orice e preferabil îndoielii ce o rodea, temerii ce-i insufla viitorul.

Tot migălind la broderie, studia chipul lui Petre' şi se uimea de misterul ce poate despărţi.două făpturi, care trăiesc totuşi în cea mai deplină intimitate trupească. Pe când îl privea, i se năzări deodată că este cu desăvârşire străin, niciodată nu-i pătrunsese cu adevărat, nici caracterul, nici cugetul. Omul - ceea ce era de fapt tânărul acesta frumos şi cu părul negru - ii rămânea o enigmă.” Şi noţiunea aceasta, departe de a-i micşora pasiunea, i-o sporea, căci, atâta timp cit ea nu-l înţelegea, dorinţa de el nu putea cunoaşte nici oboseala, nici saţiul.

Doisprezece ani! îşi repeta ea. Atunci n-o să mai fim împreună. Fatal, mă va părăsi. Şi începu să plângă în taină; lacrimi mici se urcau până în pleoape şi-i umplean ochii. Aplecă fruntea pe broderie, până ce îi trecu.

Când înălţă capul, Petre îşi schimbase poziţia. Ii urmărea acum profilul, a cărui fumuseţe fină şi brutală o mişcă atât de intens, că începu să tremure.

*

- *

In cursul existenţei sale, nu-i venise niciodată în gând Leei să cugete asupra ei însăşi sau asupra relaţiilor ei ca alţii. Acceptase ceea ce se ivea cu o perfectă voie bună, dar din noaptea în care Petre venise la ea - nu, chiar înainte de asta, din ziua în care intrase în salonul de încercare al Clarei Weingartner - se schimbase. Nu fiindcă îmbătrânise. Mai degrabă se născuse din nou la viaţă.

începu iar să-l observe pe Petre. Deşi el închidea ochii, ea ştia că na doarme şi că în capul lai se plămădeau o sumedenie de gânduri învăpăiate, de care nu-i va pomeni ei niciodată. Ne mai stăpânindu-se, se ridică încet şi fără să bage de seamă că broderia aluneca la pământ, se aşează pe braţul fotoliului in care sta Petre. El nu se clinti, nu deschise pleoapele şi ea începu să-l desmierde pe frunte. Multă vreme statură astfel, fără a vorbi.

- Dacă te plictiseşte, mă întorc la broderie, grăi în sfârşit Lea.

- Nu, rămâi. Mi-e dragă mângâierea ta, răspunse el, fără s-o privească.

După o clipă îi luă mina şi-o sărută cu duioşie în palmă.

- Asta am dorit totdeauna... Toată viaţa.

Experienţa-i îndelungată o învăţase pe Lea că sunt momente în care nu trebuie nici să vorbeşti, nici să întrebi; şi-l auzi în curând pe el: „M-am simţit de multe ori aşa de singur, că mă gândeam să mă sinucid. Şi acum mă apncă uneori. Dar mi-e mai bine, de când sunt cu tine”.

Vorbele acestea o făcură mai fericită decât fusese vreodată şi se gândi că el e ca un copil, ca fiul pe care ea nu-l avusese şi pe care nu avea să-l aibă în veci. El urmă: „Mama e bună. E o femeie remarcabilă, dar îi lipseşte ceva. E mai degrabă bărbat. Acum in urmă m-am gândit la dânsa pentru întâia oară. N-a fost niciodată duioasă cu mine, chiar când eram un ţine; copil, ori mă urechea, ori mă înnăbuşea in sărutări. N-a înţeles niciodată pe nimeni; nici pe ea însăşi.

- Aş vrea s-o cunosc, spuse blajin Lea. Nu faci bine ţinându-ne departe pe una de alta.

- Ba am dreptate.

- Pentru că trăim împreună noi?

- Nu. De asta nu-i pasă. Fiindcă te-ar urî. Urăşte pe toţi prietenii mei.

Se făcu o lungă tăcere.

- Ascultă, urmă ea în sfârşit. De multă vreme vreao. să-ţi spun ceva. Că orice s-ar întâmpla, te poţi bizui pe mine. Voi fi gata să te ajut, cu tot ce am, dacă ai oricând nevoie, până la cămaşă, chiar când voi fi bătrâna - femeie bătrână - şi tu vei fi încă bărbat tânăr.

Fără să răspundă, întoarse capul, o privi şi o sărută dai ce pe gât. Atingerea buzelor lui îi dădu o fericire nespusă, aproape dureroasă. Şi deodată îşi dădu seama de ce-l vorbise el aşa. Fiindcă se simţise izolat şi îngrijorat.

- Nu mi-e ruşine de ce-am făcut, nu-mi pare rău.

- Ce vrei să spui?

- Că m-am îndrăgostit de tine, de cum te-am văzut şi am pus să te caute. Nu, orice s-ar întâmpla, nu voi regreta niciodată..

- Nici eu... Totuşi, în seara aceea, mi-era frică.

Ea râse.

- Şi mie.

- Nu ştiam cum să mă port.

- Aveai chef să vii?

-,Da... dar nu era uşor. Eram intimidat. Şi după o tăcere, adăugă: De atunci, sunt altul. Mulţumită ţie. Tu m-ai învăţat, nu mai sunt un nătărău.

Dar curând se ridică şi aprinse o ţigară; se şi schimbase. Înăuntrul tidvei oacheşe începuseră să se învolbure vechile şi măcinătoarele lui gânduri. Lea părăsi braţul fotoliului şi îşi reluă broderia.

- Mâine este aniversarea mea.

- Cât împlineşti? Nu mi-ai spus niciodată.
- Douăzeci şi cinci de ani.

Douăzeci şi cinci de ani! Ceva mai mult decât jumătate dintr-ai ei. Totuşi, i se păru că îl socotise pururea şi mai tânăr, că-i dase abia optsprezece, nouăsprezece. _

- M-am gândit, rosti el, că am putea să ne mutăm într-an cartier mai bon.

O clipă, ea fu incapabilă să răspundă, cu inima plină de mâhnire, fără să ştie de ce. îşi închipuise că-şi vor petrece restul zilelor în aceeaşi căsuţă, ca şi cum. atunci timpul nu s-ar fi clintit. Şi apoi, nu cunoscuse aici o fericire, ne mai gnstată in nicio altă parte?

- De ce să plecăm de aici? Suntem fericiţi. încăpem; n-avem nevoie de mai mult loc.
- Da, tu ai dreptate, dar nu-i aşa. Locul nu e potrivit... o paţachină bătrână care ne spionează mereu, într-o parte, iar în alta un telal care vrea să afle cine suntem...
- La fel va fi şi unde ne vom muta. Nu scapi de curiozitatea oamenilor.

Cum el na răspundea, ea se întrebă care să fie adevăratal motiv ce-l îmboldea să vorbească de mutare. Deşi cunoştea groaza lai de iscodirile străinilor şi patima lui pentru taină, acestea nu-i îndreptăţeau destul dorinţa de mutare din mahala.

- Afacerile merg bine, aşadar?
- Da, credeam că ştii.
- Nu mi-ai spus niciodată.

Lăsă broderia şi se duse după o sticlă de bere. Intorcânda-se, îl întrebă:

- Unde ai \y-ea să ne instalăm?
- Ştii mai bine tu, care ai trăit toată viaţa ta la Chicago. Eu n-am mai stat pe aici.
- Dar nu ştiu ce anume vrei tu.

întoarse privirea şi ea înţelese că, de astădată, are să-i spână gândul lui tainic. Petre era incapabil de o sinceritate desăvârşită. Când i se întâmpla să rostească adevărul, pleca ochii aşa, că ai fi zis că face o sforţare cumplită şi că îi este ruşine.

- Cred că ne-ar trebui o casă în care să putem primi prieteni.
- l-am putea invita şi aici.
- Nu la prietenii mei mă gândesc, ci la ai tăi.
- N-aş vrea să-i văd. Sunt fericită şi fără ei.

Vorbele acestea îi scăpară pe negândite, dar abia le spuse şi văzu trecând o umbră pe faţa lui Petre. înţelese că el voia să-i cunoască amicii. Atunci, repede, adăugă:

- Nu spun că nu mi-ar face plăcere, dar am fost foarte fericită, aşa de fericită, numai cu tine.

- Eu n-am prieteni.

Niciodată nu se gândise ea la amicii lui Petre şi acum, când se gândea, constată că nu are niciunul.

- Muller? rosti ea surâzând.

El rânji.

- Da, e un fel de amic, dar el n-ar face nicio deosebire dacă l-am primi într-un staul sau într-un palat. Lăsă paharul şi se îndreptă spre fereastră, unde rămase cu spatele întors. A venit 'vremea să-mi fac prieteni, prieteni civilizaţi.

A progresat, cugetă. ea. Acum un an ar fi refuzat să vadă pe vreo cunoştinţă de-a mea şi acum o vrea. Hotărât, intră în lume. Şi o nouă mâhnire o cuprinse: el n-avea niciun pic de dragoste pentru ea; pasiunea dintii şi curiozitatea săturate, isprăvise tot. Nu, chiar aşa nu putea să fie, cugetă dânsa, dar şi aşa să fie adevărul, tot voi face totul pentru el. Nu-i om ca oricare.

Şi de aceea îi răspunse: - Merg oriunde vei voi. Spane-mi numai ce doreşti.

Tot de la fereastră, răspunse: - Caută mai întâi şi, când vei găsi, du-mă să văd şi eu.

Bănui că făcea multiple planuri în cap, dar că nu socotea să i le spună. De aceea sta lipit de geam, cu spatele spre odaie.

*

- *

Sunase miezul nopţii de mult timp când urcară la culcuşul îmbibat de parfumul Leei. Ea fu mai drăgăstoasă decât oricând, şi mai fericită, dar să adoarmă nu putu. In întuneric, cu capul lui Petre pe umăr, se simţi iar torturată de întrebări. îndoiala şi spaima, sporite de beznă şi tăcere, o cotropeau amestecate cu un ciudat simţământ de singurătate. Discernea acum sentimentele faţă de Miiller, şi-i era ruşine, pentru el. gândindu-se la neobositul devotament al bietului mecanic. Presimţea că, atunci când va veni momentul, Petre îl va părăsi, fără să şovăie, şi să se mai gândească vreodată la el. Şi cu toate argumentele cu care l-ar fi putut îndreptăţi, descoperirea aceasta îl micşora subit în ochii ei. In acelaşi timp, noua idee că el o îngăduia şi pe ea, numai fiindcă îi era utilă, începu s-o chinuiască.

In obscuritate, pricepu atunci nepăsarea cu care schimbase el vechea siguranţă cu o existenţă ce l-ar fi putut duce la dezordine şi nenorocire. Şi, în noapte, simţi o dorinţă fierbinte să-l iubească; puse buzele pe capul oacheş de lingă ea. Petre se mişcă în somn, dar nu tresări. Deşi era întuneric, îi ghicea expresia, aşa de tinerească,

aproape copilărească, cu un aer de nevinovăţie ce nu o vedea ziua niciodată, când o nuanţă de şiretenie, mchorâtă puţin, îi asprea chipul.

In insomnia ei, ajunsese să se întrebe, dacă el ii spusese adevăratele pricini pentru care nu dorea ca ea să dea ochii cu d-na Azais. Bănuia că îi e ruşine de maică-sa şi că i-o ascundea. Ideea aceasta făcu să-i crească dorinţa de a o vedea şi a-i vorbi. Simţi nedesluşit că d-na Azais putea s-o înveţe a cunoaşte mai bine pe fiu-său.

Uneori Petre i se părea un băieţandru, până când repede ca la o răsturnare, băga de seamă la el ceva de viclenie şi bătrân ca marea.

Intru-câtva, el transformase caracterul Leei, in chip ciudat. Niciodată, odinioară, ea n-ar fi stat trează, pradă îngrijorării şi îndoielii, căutând esenţa unei perspnalităţi străine.

Multă vreme ascultă răsuflarea lui liniştită şi, când adormi, ochii îi erau umezi, dar n-ar fi ştiut să spună dacă erai!

lacrimi de bucurie sau de durere. In fundul sufletului, simţea că ceva se împlinise, că niciodată nu va cunoaşte fericirea anilor petrecuţi în casa mică. Se temea s-o părăsească, dar nu cuteza să-l refuze. Trebuia să se plece dorinţei lui. Cedând mereu, poate-l mai păstra o zi, un ceas, o clipă mai mult decât hotărâse destinul.

*

*

încet, încet, d-na Azais descoperi că se mai găseşte un fel de a te bucura de viaţă. Avântul de odinioară i se potoli şi făcu loc unei păci necunoscute până atunci. în loc să se scoale în zori, ca să fie gata să plece cu caravana, sta în pat pină târziu. Mânca şi bea cu pofta obişnuită, dar, cum nu mai avea pricini de îngrijorare, începu să se îngraşe. La giuvaergiu, broşa unchiului Natan se dovedise o bijuterie de preţ; scoase din ea destui bani, ca să trăiască mai mulţi ani fără să depindă de Petre.

încet, sentimentele ei faţă de Muller se schimbară. In locul urii ce-o avusese, urma acum un soi de prietenie. Muller, ghicise, era „un semen". în simplitatea lor, am îndoi se înţelegeau, gata la fel să se jertfească pentru cele mai mici capricii ale lui Petre. Şi asta era între dânşii legătura cea mai tare.

Într-o duminică seara, părăsind magazinul cu Petre, îi spuse „bună seara", dar se întoarse înapoi şi intră iar în dugheană. Il găsi pe Muller aplecat pe un maldăr complicat de angrenaje şi piese de metal.

- Vino să cinăm bine amândoi, îi spuse ea. Mănânci prost şi la ore imposibile. Ai ajuns ca o sperietoare.

Era adevărat. Ieşea rar, numai ca să cumpere o fărâmă de brânză şi pâine, unt şi ouă, pe care le fierbea în atelierul lui. Cu fiecare zi se făcea tot mai descărnat, mai galben şi mai urât.

Lăsă uneltele şi plecă ca d-na Azais. Fu începutul unei lungi serii de mese împreună, când la o cantină lingă magazin, când într-un bun restaurant, 1.1 oraş. Ruşinos şi sfios la început, se obişnui repede cu tovărăşia unei femei şi se arăta recunoscător de bunele mâncăruri ce i se ofereau, de cârpelile făcute pentru el. Uneori ea se întorcea la magazin şi-şi petrecea seara cu el, alteori o înscţea el până la pensiune. Atunci se punea să vorbească mer-u, pe când el tăcea, încă strâmtorat că se află singur cu o f?meie. în cele din urmă, ea ii luă şi rufele la spălat.

- N-am nimic de făcut toată ziua. Vreau de lucru.

Energia prisoselnică cu care muştruluia leoparzii trebuia să găsească o întrebuinţare. Mai mult: Miiller începea să-i ţină locul lui Petre. Ei nu-i erau dragi femeile. Curajul şi neatârnarea firii sale nu se simţeau la larg decât cu bărbaţii. Degrabă ajunse să-l certe pe Miiller, să vrea să-i rânduiască viaţa, cum încercase totdeauna cu Petre.

Pe Petre îl pierduse, ştia, şi-şi închipuia că din pricina nemţoaicei care venise la *circ să-l ia, într-o seară. Fără s-o fi văzut pe Lea, avea împotriva ei o ură neînduplecată. La început, nu vorbea decât cu amărăciune, de mai multă vreme nici n-o pomenea, socotind că tot ce ar putea spune l-ar supăra şi mai tare pe Petre. îşi da seama că el se schimbase şi că, deşi fusese totdeauna tainic, devenea tot mai depărtat şi misterios. Şi o învinuia pe Lea că este cauza schimbării acestuia, fără să ştie că suferea şi ea de aceleaşi pricini.

I se întâmpla să-i sporovăiască de Petre ceasuri întregi lui Miiller. Acesta, aşezat în faţa ei, cu lungile-i mâini iscusite atârnând ca nişte câmaţi. o asculta târrtp, căci ea spunea tot ce simţea el nelămurit şi nu ştia să exprime. In prezenţa lui Petre însă era nemlădioasă. Totuşi, în murmurul şi învinovăţirile sale, îl lăsa să înţeleagă că ea îl va ajuta totdeauna, pe cât va putea, deşi dezaproba felul lui de trai. Nu era în natura ei să se lase înduioşată.

Într-o privinţă, se simţea fericită. Într-o zi, pe când se uita în oglindă, văzu că a venit vremea să-şi vopsească părul. „Nu, e prea plictisitor, gândea ea. Şi apoi, nu-i pasă nimănui de mutra mea. Sunt o femeie bătrână11.

Gândul ăsta o linişti.

*

- *

La Pentland, foişorul de apă căzu în sfârşit sub târnăcoape. Dispariţia lui însemna o eră nouă. Pentland devenea oraş mare, cu o serie de înalte clădiri deşirate şi toate noi, între lăcaşurile părăginite ale vechii burgade neguţătoreşti. O enormă prăvălie de noutăţi se înălţa alături de o matahală cu ferestruici, în care era o băcănie; noul hotel rămăsese

învecinat la dreapta de o casă de cărămizi, datând din 1870, în care era întreprinderea de pompe funebre Hickman, iar la stânga vechea biserică adventistă construită pe la 1740, ale cărui subsoluri adăpostea acum birtul Băncii. Noul teatru care, cel dinţii poseda un ecran de cinematograf, se înălţa între două maidane pline de tot felul de lepădături; brusturi şi lipan. Căci ora$ul nu mai reprezenta centrul unei lumi în care moşierul era stăpân. Ţişnea, vulgar şi modern, dintr-o centură de mori şi de fabrici, pe deasupra cu un fum etern, ce înnegrea cărămizile şi cimentul nou, înnăbuşind ulmii şi jugaştrii. Mii de străini, nu irlandezii de pe vremea când se construia căile ferate, nici scandinavi, care uneori veneau din nord, ci străini cu faţa oacheşă, cu chip sinistru, de origine poloneză, italiană, siriană sau sârbă, îi umpleau străzile, sâmbăta seara. Stau ei între ei, deoparte, îmbufnaţi şi sfioşi. Nicio simpatie no exista între dânşii şi vechii locuitori ai oraşului. îmbulziţi, şedeau opt, zece într-o cameră. în hardughiile împrăştiate în împrejurimile marilor cuptoare, de unde primi ocupanţi fugiseră, pe măsură ce se înmulţiseră morile.

Vechiul burg, aşa de plăcut, se vedea repede înlocuit de noul oraş, mai puţin frumos, dar mult mai bogat. Hoardele de venetici cu mutre întunecate care, sâmbăta seara, veneau din câmp şi cotropeau uliţele ca furnicile, aduceau bani. care curgeau în Pentland şi se îngrămădeau în buzunarele măcelarului, băcanului şi brutarului.

La vest de oraş, un cartier rămânea totuşi limpede în invazia aceea neagră. Iniţiatorii straniei revoluţii, îmbogăţiţi prin ea, dar neputând părăsi câmpul activităţii lor, îşi rezervaseră acolo o zonă particulară, ca să zidească solide şi costisitoare locuinţe. Fără să fie cu desăvârşire în afară de regatul funinginii şi al fumului, nici de larma pietrarilor, se găsea totuşi mai la o parte.

Acolo unde odinioară fuseseră numai câmpii de grâu şi de porumb, sau chiar colţuri de pădure virgină, se înălţa acum, cu o repeziciune crescândă, de-a lungul noilor străzi cu trotuare asfaltate, marile şi masivele locuinţe în care se refugiaseră aceia care, odinioară, stăteau în vechile aşezări îngropate sub arţari şi lilieci. Toate aceste case erau ale directorilor, administratorilor şi proprietarilor noilor fabrici.

Partea de oraş, numită Cartierul Nou, avea mai întâi înfăţişarea unui târg mondial, cu singura deosebire că construcţiile lui făcute din piatră, din cărămidă şi lemn dens, erau făcute să dureze mai multe generaţii. Gresia roşie la modă iarăşi, a carierei părăsite în care se întâlniseră Petre şi Joanna, fu exploatată iar. Mari stânci sângerii îi fură smulse şi locul cu gălbenele fu măcinat de căruţele care cărau blocuri până în şantierele noilor clădiri.

Mai întîi semănate pe locurile cu loturi, încet, încet casele acestea se

aliniară in şiruri lungi, întinzându-se mereu spre vest. Se vedeau toate stilurile: georgian, englez, gotic, colonial, „Queen Ann”, până şi imitaţii de elveţian sau de cabană, cu trunchiuri de copaci suprapuşi. Dar fiecăreia din ele crezuse arhitectul că-i limpezeşte jumătatea stilului original, adăugindu-i turnuleţe, cornişe şi variate ornamente. De aceea, cu toată sforţarea cumplită şi cu toată pretenţia ce o aveau, nu era una cu. adevărat frumoasă.

Fiecare din ele era construită pe un careu de formă şi de dimensiuni aidoma, cu grajdurile în fund şi cu tineri arbori risipiţi în preajmă, fără ordine aparentă, decât că nu mascau casa, nici strada, nici calea de la stradă spre casă. Era în vremea ferestrelor cu vitrine, geam unic şi multe din locuinţele acestea posedau ochiuri de acestea de galantar de douăzeci de metri spre şosea, ca să vadă tot. Vara se locuia mai mult pe marile verande, împodobite cu muşcate şi cu aglice in ghiveciuri. Fără să te deranjezi, puteai pălăvrăgi cu cunoscuţi care treceau pe trotuar. Nu era nimic orânduit pentru intimitate, ci numai pentru falâ. Seara, puteai vedea interioarele, înnotând în lumina violetă răspândită de globurile electrice fixate în mijlocul rozelor ori nenufarilor de leton ai candelabrelor pretenţioase. Ca pe nişte peşti mari de aur, îi vedeai pe locuitori cum se mişcă printre piane, picturi în ulei, mobile costisitoare, palmieri şi tablouri de Gibson, bogat încadrate.

Cartierul Nou înfăţişa o lume lipsită de gust, poate chiar de ruşine, plăsmuit din visele feciorilor de mici negustori, de lucrători şi pastori îmbogăţiţi, deveniţi proprietari de mari fierării şi fabrici.

In vechiul Pentland găseai oarecare distracţie, oarecare frumuseţe, într-o atmosferă tihnită. Niciuna din însuşirile acestea nu mai dăinuia în noul oraş.

*

- *

In centrul Noului Cartier, pe o parcelă de două ori mai mare decât celelalte, se ridica cea mai pretenţioasă din toate clădirile, un fel de imitaţie de castel din evul mediu, dar căruia îi lipseau proporţiile şi toată aparenţa de autenticitate.

Avea patru turnuri la unghiuri, terminate prin creneluri, înapoia cărora puteai să-ţi închipui pe proprietar şi familia lui, apărându-se de un asediu dat de vecinii săi. Dar celelalte mijloace de” apărare lipseau. Şanţul era înlocuit de o verandă mare, înaintea casei şi ornat cu aglice. O scară de. ciment ţinea loc de punte cu lanţuri. Se sfârşea la o alee, i tot cimentată, pe de margini, vara cu straturi de salvie şi de muşcate rumene. Cât despre meterezurile, din care ar fi trebuit să plouă peste asaltator apă clocotită şi săgeţi, erau nişte oglinzi mari (cele mai mari din oraş) prin care vedeai înşirate: salonul, un vestibul, biblioteca, sala

de biliard, mobilate cu pretenţie şi încurcate in coame de cerb, gobelinuri false, tablouri şi căptuşeli de mahon.

Acolo, precum se cuvenea, locuia Homer Flint, vestit ca omul cel mai bogat din Pentland, poate chiar din Statele Unite. Nu se ştia bine cât de mare îi e averea; ţinea tainã, conştient de grelele răspunderi şi satisfacţii ce le hărăzeşte faima şi bogăţia.

înalt, slab, aplecat, avea un cap şi o faţă înguste, buze subţiri ca două linii violacee într-o faţă vânătă. Venit în Middle-West, la vârsta de patru ani, cu taică-său, predicator al congregaţiei din Vermont, avusese la Pentland o adolescenţă fragedă şi incoloră. La optsprezece ani intrase contabil la Banca Naţională a Fermierilor, iar la douăzeci şi şase se însurase cu fata directorului. La treizeci şi unu ajunsese la rându-i director al băncii.

Căsătoria, ca şi întreaga lui viaţă, ignorase romantismul.

Nu era in natura lui. Nu avea douăzeci de ani şi se lepădase de ceea ce numea el „toate nebuniile astea".

Fata directorului, pe care o luase de convenienţă şi interes, era urâtă, pătrată, puţin inteligentă şi fără spirit de neaâânare. Es accc-a, de cum îi dădu o moştenitoare, o lăsă în pace să-şi conducă menajul, să-i aducă în fiecare sâmbătă socotelile gospodăriei, să asiste surdă şi mută la recepţiile pentru relaţii de afaceri.

Treptat, agonisise o avere considerabilă care, pe măsură ce el devenea mai bogat, sporea şi mai vârtos Nimeni, afară de el, nu cunoştea cifra la care se urca, fiindcă el dezaproba la fel risipa şi fudulia. îşi construise o casă pretenţioasă, ţinea doi cai în grajd şi unul din primele automobile în garaj, numai pentru că socotea că sunt necesare situaţiei sale.

Bine meritase de la concetăţenii săi prin campania dusă prin banca lui, împAtriva fermierilor statului şi contra lucrătorilor. când aceştia îndrăzniră să ridice capul ca să protesteze împotriva unei munci zilnice de douăsprezece ore şi un salariu de înfometare.

(In 1900, când cu marea grevă, el a grupat şi a organizat pe proprietarii de mori şi de mari fierării, a adus miliţiile statului, a plătit agenţi ca să tragă în bandiţii care ameninţau belşugul şi siguranţa Pentlandului, şi a sfărâmat în cele din urmă mişcarea primejdioasă. Se mândrea că este american de rasă pură. Simplitatea, economia, cumpătarea îi slujeau ca temă a cuvântărilor ce le rostea cu o voce ascuţită, în adunările de oameni de afaceri, în mai toate oraşele ţării. Refuza să contribuie la operele de caritate, dar dăruia sume însemnate Ligii antialcoolice, misiunilor străine renumite şi unei alte instituţii, cunoscute sub numele de Asociaţia americană pentru Protecţia căminului şi a Industriei. Milostenia, spunea el, devine inutilă, dacă

ţelurile acestor asociaţii sunt atinse: grevele încetează; lucrătorii fac economii şi le plasează în bănci; toată lumea ar trăi atunci după preceptele amorului frăţesc. Ii plăcea, în alocaţiunile sale, să sublinieze un idealism personal.

In castelul de gresie roşie, nevastă-sa se mulţumea cu o bucătăreasă şi o servitoare, cu care împărţea treburile casei. Astfel îşi aplica Homer Flint crezul lui de simplitate.

Dar un punct slab exista în caracterul său: dragostea pentru fiica sa Hazel, de care era mândru şi o răsfăţa. Co vârsta, predilecţia pentru Hazel spori, ca şi cum dobândea vag conştiinţa că multe lucruri îi lipsiseră în viaţă şi ar fi vrut s-o copleşească pe fiica sa.

- Petrece. Cumpără-ţi toalete noi. Lui Papa ii place să fii elegantă, nu contenea să-i spună.

Cerea numai ca ea să-l însoţească în călătoriile lui la Cleveland, Columbus, Chicago sau Detroit, să asiste la întrunirile oamenilor de afaceri şi la conferinţele de directori, prezidate adesea de el.

Unii, glumeţi, surâdeau de mania -asta. - Trebuie să ne referim la „Homer şi Hazel" înainte de a încheia afacerea! declarau ei cu haz.

Nu se putea tăgădui: Hazel era un remarcabil produsal încrucişării. Natura unise strălucit în ea ceea ce fusese" mai bun în părinţii ei lipsiţi însă amândoi de frumuseţe şi de farmec. De la tatăl ei avea talia înaltă şi dreaptă, bărbia şi fruntea frumoase; de la maică-sa: părul, tenul şi ochii albaştri. Aşa că ar fi putut trece de frumoasă cu adevărat, mai ales cu aerul de distincţie ce-i era propriu şi care îi rămăsese cu toată meschinăria existenţei sale de provincie. Avea părul cenuşiu, pometii înalţi, ochii foarte depărtaţi şi îi plutea veşnic pe buze un surâs tainic şi dispreţuitor. Dar era peste putinţă să ghiceşti dacă zâmbeşte într-adevăr, sau expresia aceea denotă o amabilă stupiditate.

Ca să rămână consecvent cu principiile sale de simplitate, tată-său o trimise la şcoala publică. Dar odată clasele secundare terminate, Hazel reveni la castelul de gresie, unde o ajută pe maică-sa la gospodărie, întovărăşi pe taică-său în călătorii, şi aştepta. Ce? Nu ştia bine, dar bănuia că odată şi odată se va mărita. Fiecare zi semăna cu cea dinainte, fără să se mai rupă monotonia. Prietene veneau s-o vadă, sau ea se ducea la ele. Bătrânul Flint n-o îndemna să iasă cu oameni tineri, iar când aceştia veneao la ei, maică-sa se aşeza totdeauna în odaia de alături, moţăind, trăgând cu urechea. La ora zece şi jumătate, neschimbat, îşi concedia musafirul. Astfel, unii după alţii, admiratorii, care la început o găsiseră pe Hazel atrăgătoare, încetară să vină s-o mai vadă şi, încet încet, se făcu gol în jurul ei. Doi bărbaţi în vârsta o eerură în căsătorie, fiindcă le plăcea frumuseţea ei şi luând-o de nevastă se al iau cu Homer Flint; dar acesta izbuti să-i descurajeze şi

Hazel râmase prizoniera castelului de gresie, copleşită de indolenţa şi temerea provocată de răceala tatălui ei.

- Să n-o ia pe fie-mea de nevastă, pentru banii ei, zicea el.

Fără să-şi mărtursească, era hotărât ca nimeni să nu-i ia fata, pentru bani sau pentru alt motiv. Cu cât el îmbătrânea, îi devenea mai preţioasă, aşa că ajunsese să nu-şi mai poată închipui că n-o va mai vedea într-o zi.

Trecu de douăzeci şi patru de ani, apoi de douăzeci şi cinci şi, pe aproape de al douăzeci şi şaselea simţi oarecare nerăbdare în adiăstarea ei şi se întrebă, tulburată puţin, dacă la urma urmei destinul nu-i cerea o sforţare ca să-i dea un bărbat, un cămin, libertatea. In teama sa, făcu oarecare încercări de independenţă, repede înfrânte de taică-său. După fiecare zadarnică încercare, intra şi mai mult în carapacea ce se închidea liniştit în juru-i, înlăturând-o din lume. Cu fiecare zi, supărarea pe taică-său sporea, aşa că uneori simţea că-l urăşte. Nu zicea nimic, fiindcă se temea de el. Nu văzuse ea de multe ori, cu ce cruzime rece îi zdrobea pe cei care cutezau să se împotrivească vrerii lui? Pe lângă maică-sa renunţase de mult să caute protecţie. Doamna Flint, vedea limpede ea, era stupidă şi, mai rău, îngrozită de bărbatu-sâu.

In aparenţă, era supusă şi calmă faţă de taică-său. Urma să-l întovărăşească în drumurile lui şi seara cânta la pian pentru el, dar începu să-l observe de aproape, gândindu-se că-i detestă faţa strâmba: buzele subţiri; întrebându-se câtă vreme îl va mai răbda şi dacă el nu trăise destul. La moartea 'lui, ea va fi bogată; dar poate că asemenea noroc va veni prea târziu. ca să se mai poată bucura.

Treptat, se refugie într-o lume de ficţiuni, pe care şi le crease mulţumită nenumăratelor romane, cu cârc îşi hrănise lipsa de închipuire. Le citea în ascuns, noaptea în pat şi le ascundea apoi în pod, după geamantane. Pe măsură ce le devora, gustul i se făcea mai pretenţios, aşa că în cele din urmă îşi procură cărţi, pe care dacă le-ar fi văzut Homer Flint i le-ar fi smuls din mâini, ca să le arunce pe foc, într-un acces de virtute batjocorită. Lecturile acestea îi daseră unele cunoştinţe asupra amorului, în acelaşi timp realiste şi necrezut de romantice. Deşi niciun bărbat nu era autorizat s-o curteze, ea ştia ce este pasiunea amoroasă şi fără să fi auzit vreodată vorbindu-se în casă, ştia tot asupra adulterului.

Preocuparea aceasta bolnăvicioasă sporea necontenit şi încet, încet, Hazel ajunsese să nu mai poată da ochii cu un bărbat, pe stradă, frumos, fără să se întrebe ec-ar simţi, dacă i-ar face curte. începu să slăbească şi uneori ruşinea şi remuşcarea o chinuiau încât se temea că va înnebuni. In sfârşit, într-o dimineaţă, pe când examina obrăjoru-i în

oglindă, observă că mici cute amare i se săpau la colţurile gurii: „Ajung fată bătrână, gândi ea. Să mă mântui dar, până nu-i prea târziu”. Dar nu ştia cum să se mântuie. I se părea că, cu bogăţia şi cu înrâurirea sa, taică-său ar găsi-o pretutindeni, oriunde ar fi fugit. Răbdarea îi ţinuse prea mult.

Homer Flint se slujea de automobil, mai degrabă decât de tren. învelit aşa ca să se apere de colb, se instala în trăsură alături de Hazel, căreia un văl îi asigura pălăria. Şi astfel se rostogolea de-a lungul drumurilor prăfoase, îngrozind caii, împotmolindu-se în smârcuri şi suferind numeroase pene.

IJomer Flint era răpit de automobilism. Era singura aventură ce o întâmpină în viaţă şi, încet, ajunse o patimă la el Deşi Hazel nu putea suferi lipsa de confort a plimbărilor acestea, vălurile sfâşiate, arsura soarelui, lungile şederi la marginea drumului, îl însoţea totuşi pe taică-său, decât să stea nemişcată acasă. Poate că nădăjduia că va răsări într-o zi amorul, cum se întâmpla în romane cu unii automobilişti.

Dar nu se ivea nimic. Şi ea nu ştia ce-ar face dacă s-ar ivi ceva, fiindcă taică-său n-o slăbea din ochi, ochii lui reci, de culoarea oţelului. Răbdătoare, sperând mereu, se lăsa hurducată sute şi mii de kilometri de drum.

*

- *

Într-o dimineaţă din luna august plecară la Chicago. Era o căldură năpraznică şi seara îi suprinsese înainte de a ajunge la luminile oraşului. Ziua le fusese bună: fără nicio pană. In entuziasmul lui, Homer Flint îi vorbea mereu Hazelei de viitorul imens rezervat automobilismului. Ea, când îl asculta, când îşi lăsa hoinar gândul în bălăriile romanticului.

Caii vor deveni netrebnici şi, s-ar putea ca, într-o zi, şi căile ferate să fie înlocuite. Totul va merge cu electricitate sau motoare cu benzină.

- Am hotărât, îi destăinuia el, să plasez fonduri într-o uzină, ce va fabrica motoare şi automobile. E un domeniu în care se poate câştiga gras. Şi, adăugă el, nu trebuie să se uite petrolul, care nu va întârzia să aducă averi, fiindcă lumea nu se va putea lipsi de el.

Multă vreme ascultă cu răbdare, apoi îl întrebă: - De ce vrei atâţia bani? Ce să facem cu ei?

Nu răspunse îndată, dar de sub desele-i sprâncene îi aruncă o privire furioasă. Ochii cenuşii şi reci o îngheţară şi ea întoarse capul, ţeapănă de timiditate şi de frică. Totdeauna va fi deci aşa! La cea mai mică veleitate de independenţă, va fi dobândită de asprimea privirii lui metalice. Dacă încerca să se poarte ca o femeie, să rostească o părere personală, era aruncată de el tocmai pe ţărmurile copilăriei. Se purta cu

ea, atunci, ca şi cu maică-sa. Privirea spunea: „Eşti o proastă. Nu încerca să vorbeşti isteţ de lucruri pe care nu le cunoşti1*.

Se făcu o tăcere îndelungată.

- Când vom fi la Chicago, să-ţi cumperi nişte rochii frumoase.

- Mulţumesc.

Tonul Hazelei era politicos şi, de astădată, mânia şi pica nu se schimbară în apatie. Vibratoare, rămaseră în ea, arzând-o ca un fel de patimă, ce o făcu să-şi plăsmuiască planuri mai uşoare de evadare, mijloace de a-şi afirma personalitatea. Pe când automobilul se hurduca, ea îl măsura pe taică-său cu ochi reci şi străini. Ce făcuse pentru ea? Nimic, decât s-o acopere cu aur şi s-o silească să cunoască oameni vârstnici, moşnegi cărora era mândru să le-o prezinte, fiindcă era frumoasă. Dar când tinereţea şi frumuseţea vor pieri, ce-i va rămâne decât groaza unui trai sterp, fără niciun dar plăcut, fără vreun interes, o viaţă de celibat nevrut, monotonă şi pe care ea n-a ales-o? Chiar dacă ar căuta să scape, cum ar putea să vieţuiască? Nu ştia'nimic, nici să coasă, nici să gătească, maică-sa luându-şi asupră-şi toate treburile casei.

Ii trecu prin gând că doamna Flint avusese poate dreptate să nu caute niciodată să se afirme în lungii ei ani de căsnicie. Dar numaidecât pricepu că apatia în care se refugiase maică-sa si care părea, în aparenţă, c-o mulţumeşte, ei nu i-ar fi convenit, fiindcă în ea se găsea unele apucături ale lui taică-său.

Automobilul ajunse în mahalaua oraşului şi chipul bătrînului Flint exprima triumful. Să facă drumul Pentland-Chicago fără cea mai mică pană era o întreprindere fără precedent, cu care putea da bobârnace tuturor moşnegilor fuduli de caii lor.

- Papa, zise deodată Hazel, am hotărât să fac şi eu ceva, de cum m-oi întoarce acasă.

Fără să asculte, răspunse: - Da?

- Aş vrea să învăţ stenografia şi dactilografia.

- Ce zici că vrei?

- Să învăţ stenografia şi dactilografia. Nu pot rămâne la infinit nefăcând nimic. Înnebunesc.

încruntă sprâncenele şi o privi tot glacial.

- Aiurezi! Fata lui Hazel Flint să muncească - simplă dactilografă! Te-ai face de râs.

Febrilă, stărui: - Trebuie să fac ceva.

- Poţi oricând s-o ajuţi pe maică-ta. Cred că asta ar mulţumi pe oricare altă fată.

I se părea lui Hazel că se repede în drugi care o resping şi o îndurerează. Pentru mântuirea ei, trebuia să facă ceva.

- E adevărat nu mai sunt tânără.
- Tra-ra-ra, e tocmai vremea să te măriţi.
- Am aproape treizeci de ani!

Deodată motorul începu să facă un zgomot de rău augur şi văzu că taică-său n-o mai asculta. Se vedea mult mai preocupat de automobilul lui, decât de ce i se putea întâmpla fiicei sale.

- Trebuie să fac ceva. Trebuie să fac ceva, repeta.

Dar. taică-său nici nu-i răspunse. Zgomotele nepotrivite se făceau tot mai îngrijorătoare. Bătrânul Flint se aplecă şi striga şoferului: #- Ce este Franck?

- Nu ştiu.
- Crezi că vom putea merge?
- Nu ştiu.

Vehiculul se urni în salturi, apoi brUsc, după o puternică explozie, se opri.

- Drăcia dracului! făcu Homer Flint.

Coborând din maşină, se aşează alături de Franck, care se bâţâia pc lângă motor. Fost vizitiu, Franck se botezase târziu şofer; de aceea când se strica ceva, nu ştia să dreagă şi se mărginea să se frământe zadarnic. Acum, deşuruba şi înşuruba piese l;i întâmplare, pe când Homer Flint ocăra, fiindcă nu avea să se mai poată făli că a venit, fără pană, de la Pentland la uşa hotelului Sherman.

- Şi nu poţi să faci nimic?
- încerc şi eu.

Lumea începu să se adune şi Hazel îşi lăsă pe obraz voaleta, ca s-o ferească de privirile curioşilor. Ar fi vrut să se volatizeze, să piară pe veci in adâncul pământului. După vălul ei, începu să plângă. Un camion tras de un cal se opri lângă ej şi eamionarul se oferi, surâzând, să-i remorcheze. Homer Flint refuză supărat. După ce mai stătu o clipă, cărăuşul îşi luă tălpăşiţa.

Atunci, din partea opusă, răsări, ca prin minune, alt automobil. Era un vehicul curios, amintind vasul nălucă din „Bătrânul Marinar1', fără caroserie, alcătuit dintr-un şasiu deasupra cu un simplu cufăr, pe care trona un individ deşănţat şi urât, cu şorţ grăsos şi o veche pălărie de fetru neagră. Trăsura înainta lin şi făcea mai puţin zgomot decât a lui Homer Flint. Se opri; omul coborî.

- Pot să vă ajut? întrebă el.
- încă cum! Dacă pricepi ceva la îndrăcită asta de maşină cu benzină.

Hazel îşi trase mai tare voalul peste faţă. Necunoscutul se aplecă peste motor şi începu să-l cerceteze. Din când în când întorcea cârma cu uşurinţa şi puterea unui gigant. In sfârşit, se ridică: - Ascultaţi, zise

el, am un atelier de reparaţii la o sută de metri de aici, unde am toate sculele trebuitoare. Ar fi mai bine să vă lăsaţi remorcaţi până acolo, unde o să mă pun îndată la lucru.

Hazel observă că vorbea cu mult accent german.

Ilomer Flint mormăi, dar primi. Omul cu obrajii scobiţi scoase atunci o funie de sub ladă şi, după ca» îşi manevră trăsura ca s-o aducă lingă cealaltă, le fixă tare una de alia. Apoi Franck şi Homer se urcară la locurile lor şi porniră, remorcaţi ruşinos, pe când gloata de gură cască râdea şi le da cu tifla. Dădură pe după o casă şi ajunseră drept în faţa unei clădiri zugrăvită în roşu, pe care scria în slove groase: Radier şi Muller. Biciclete, Reparaţii şi Accesorii.

Bunul Samaritean depăşi prăvălia şi ajunse într-o curte în care două automobile, pe jumătate desfăcute, staţionau înaintea uşii unui atelier de reparaţii.' Se opri alături şi sări din trăsura.

- Dacă doriţi să aşteptaţi, se adresă lui Flint, veţi găsi un scaun în magazin. Şi până să se uite la Hazel adăugă: Este şi un salon de odihnă pentru dame, dacă doamna doreşte să se răcorească. Am să vă spun îndată cit timp. îmi trebuie pentru reparaţie.

- Nu, prefer să rămân aici, zise Hazel.

Cugetă că, dacă intră în magazin, va fi silită să-i vorbească omului care lucra acolo şi că risca să mai vadă şi alţi oameni. Şi nu dorea decât să rămână ascunsă de voal şi să-şi rumege tristeţea.

*

- *

Marele mecanic ss puse la lucru, deşurubă, pompă, înşuruba, întoarse manivela şi deodată motorul porni încet să meargă. Homer Flint, prevăzând o lungă adăstare, aprinse o ţigară neagră şi o fuma posomorit. La zgomotul familiar, se înturnă.

- S-a dres?

- Mecanicul înălţă din umeri-i slăbi şi se mărgini să răspundă:

- Merge.

Homer Flint arăta cu degetul spre şasiu.

- Ce marcă de auto aveţi acolo?

- Nicio marcă, eu am fabricat-o.

- Hâm. N-ai vrea să mă plimbi în „jurul caselor de colo?

- N-am canapea.

- Pot să stau pe cufăr, lângă dumneata.

- Nu e confortabil.

- Ei şi? Vreau să văd maşina dumitale.

Mecanicul văzu de manivelă. Flint se urcă şi se aşeză pe ladă, trăgând mereu din ţigară. Maşina o luă din loc fără tremurici şi fără gălăgie. Nu se simţeau nici schimbările de viteză.

Prin voal, Hazel urmărise cele două mogâldeţe cocoşate, care curând pieriră după colţul prăvăliei vopsite în roşu. Avea deprinderea aşteptării. - E tot ce-mi rămâne de făcut, gândi ea. Să aştept, să aştept veşnic. Cred că am să înnebunesc.

Un om ieşi din dugheană, îndreptându-se către atelier. La vederea maşinii noi, cu arămuri lustruite, cu Hazel ascunsă sub văl, stând în fund, se opri.

- Îl caut pe mecanicul meu, zise el. Unde e?

- A plecat să dea ocol caselor ăstora cu domnul Flint, răspunse Franck.

Tinărul se uită iar la automobil, apoi întreba:

- Care domnul Flint?

- Domnul Homer Flint.

- O! făcu junele.

Se întoarse pe călcâie şi se depărta în direcţia dughenei. Prin voal, Hazel îl observa fără să fie văzută şi se gândi: „Uite aşa odraslă de bărbat aş vreau. Un mic fior îi străbătu corpul l'irav şi se cufundă într-o visare în care şi-l imagina pe necunoscut, nu ca pe un ins întâlnit din întâmplare, d ca pe eroul unuia din romanele pitite pe după geamantanele din podul castelului. El dispăruse, şi ea tot îl mai vedea limpede, zvelt, cu umerii largi, cu frumosu-i cap brun. Avea aerul unuia care se simte important. Visătoare, plăsmui o bazaconie întreagă din această întâlnire neaşteptată.

In momentul acela, scheletul cu Miiller şi Homer Flint intră în curte şi se opri.

- Merge minunat de bine maşina dumitale. Poţi fi mândru, zise Flint punând piciorul pe pământ.

O expresie radioasă ilumină chipul mecanicului.

- Da. Nu merge rău.

- Ai fi dispus s-o vinzi?

- Asta n-aş putea s-o spun. Drept vorbind, nu-i îi mea. Trebuie să vă înţelegeţi cu domnul Radier.

- Cine-i domnul Radier?

- Proprietarul prăvăliei. Suntem, ca să zic, asociaţi.

Tocmai atunci tânărul oacheş ieşi din magazin.

- Iată-l, vesti Miiller.

- A, dumnealui?

Şi pe când Petre înainta spre el, Flint se gândea:

- Uite un băiat care trebuie să aibă despre el însuşi o înaltă opinie.

Schimbară un salut şi Petre îl întrebă pe Muller:

- Ai reparat trăsura dumnealui?

- Da. Merge. Dar pun rămăşag că, cu carboratorul ce-l are, are să-i

aducă numai supărări.

Bătrânul Flint închise pe jumătate ochii cu o expresie de viclenie şi întinse mâna spre Petre.

- Sunt Homer Flint.

Petre luă acea mină şi răspunse. - Încântat. Mă numesc Radier.

- Ai fabricat o bună maşină.

- Da, nu merge prost.

Simţea că fiecare stă de pază, ca doi cocoşi ce-şi dau unul altuia târcoale, înainte de luptă.

- Fiică-mea e în trăsură, domnişoara Hazel Flint, zise Flint.

Petre se întoarse către Hazel, care se înclină, fără să-şi scoată voalul de pe faţă.

- Scoate voalul, strigă Flint, şi fii ca la tine acasă.

Hazel se înroşi de ruşine. Totuşi se supuse liniştit şi strânse mâna întinsă a lui Petre. învălmăşeala din suflet o înfrumuseţa.

- Mă întovărăşeşte în toate călătoriile mele.

- E foarte plăcut să ai companie în cursele lungi, răspunse Petre

- Da. Am venit de la Pentland până aici fără nicio pană.

- Nu-i rău.

Apoi urmă o tăcere. Flint începu să se uite la şasiu, ţinând ţigara între lungile-i degete osoase, ca şi cum trăsura era un telegar, căruia i-ai fi putut evalua meritele cu o privire.

- Poate puteţi să-mi aranjaţi o demonstraţie pentru mâine ori poimâine, dacă aş veni anume? Fabricarea automobilelor mă interesează.

N-avem acum pe piaţă, răspunse Petre surâzând. Şi asta nu e de vânzare.

- S-ar putea să vă comand una. Am impresia că am putea aranja oafacere împreună.

- In orice zi vă convine, spuse Petre.

- Perfect. Ziua de miercuri e potrivită: pe la ora cinci.

Petre se întoarse către Miiller.

- Ce zici?

- Da, desigur, răspunse Miiller.

- Şi acum, ce vă datorez?

Miiller deschise gura, când Petre i-o luă înainte.

- Absolut nimic. E o plăcere să facem pentru dumneavoastră ce putem şi noi, domnule Homer Flint.

Bătrânul Homer Flint avu un râs unic şi se urcă în trăsura lui. Miiller întoarse manivela şi Franck, şoferul, luă lec la volan. Hazel trase voalul, dar, în clipa aceea, văzu că demnul Radier o priveşte şi acelaşi mic fior de excitare îi cutremură trupul. „Poate că nu sunt aşa de urâta”, gândi

ea.

- Dacă fiica dumneavoastră doreşte să vă acompanieze, vom încerca să fixăm un scaun de şasiu, pentru miercuri.

- Vom vedea. Are o grămadă de târguieli de făcut, dar poate că tot va găsi vreme să vină.

O dorinţă subită de-a plânge o cuprinse pe Hazel şi totodată de a-i mulţumi frumosului străin că a remarcat-o, dar rămase tăcută. Trăsura făcu un salt şi porni, în momentul în care coteau după magazin, ea privi înapoi şi văzu pe marele mecanic şi pe tânăr, cu picioarele furcă, cu mâinile în şolduri, urmsrindu-i cu ochii. Şi Hazel îşi uită tristeţea.

*

« *

De patru ani Lea şi Petre locuiau nu departe de lac, într-o casă transformată în imobil locativ. Apartamentul lor se alcătuia din patru odăi şi bucătărie. Lea îşi aşezase mobilierul, oglinda cea lungă, pianul cu coadă, marea canapea de piele, patul de două persoane, roz cut aur, scoase de unde le păstrase, ca şi tablourile şi lăzile cu romane. Toate acestea erau oarecum o parte din ea însăşi, e legau de trecut printx-o lungă serie de suveniruri şi, totuşi, i se păreau străine văzându-le rânduite în noua lor locuinţă. Şi încet, încet, lucrurile odinioară aşa de familiare începură s-o înfricoşeze. Nu ştia bine de ce; dar în momentele de descurajare - mai dese acum şi de o durată tot mai lungă - îi aduceau aminte anii de belşug trăiţi în trândăvie, ani cenuşii, în care se mulţumise cu mai nimic.

Avea patruzeci şi nouă de ani. în curând, avea să aibă cincizeci. Era femeie bătrână. De cite ori se coafa, îşi da cu cremă pe obraz sau trecea pe dinaintea oglinzii, constata, încă remarcabilă - nu i-ar fi dat nimeni vârsta -; dar în inima şi în trupul său ştia. In unele momente se simţea foarte bătrână. Când Petre intra în odaie, el nu-i mai da aceeaşi atenţie, ca odinioară. înţelegea de ce nu-i mai spunea decât rar să iasă cu el: se temea că vor băga de seamă alţii numeroşii ani care îi separau. Când îşi amintea de vremea în care el era mândru să fie văzut cu ea, plângea. Mângâierile lui Petre erau acum lipsite de văpaie şi erau iscate numai de o nevoie fizică; îi era necesară ca băutura şi mâncarea. Nu ştia dacă-i este credincios şi nu cuteza nici să-l întrebe în privinţa asta, temându-se să nu-l supere sau de o ruptură, nici nu căuta să descopere ea însăşi un adevăr pe care nu l-ar fi putut suporta. înţelese, în cele din urmă, că dacă el rămânea încă cu ea, era din pricina că îi era şi acum utilă, deşi nu mai subzista din primul elan decât răceală şi senzualitate. Câteodată o îndoială crudă o silea să se întrebe dacă mai avea vreun pic de dragoste pentru dânsa.

începu să numere zilele mai întâi fără să se gândească; apoi, treptat,

fără necaz, ajunse să-şi spună: „Nu m-a părăsit. Am mai trăit o zi împreună”. Şi, din pricina acelei moşteniri ţărăneşti ce dăinuia în ea, se mira că el rămâne cu ea atâta vreme, om tânăr, frumos şi pe care toate femeile l-ar vrea.

Ştia că sunt şi de cei care găseau că e foarte bine aşa, bătrânii prieteni, reintraţi în viaţa sa după dorinţa lui Petre, bărbaţi de oarecare vârsta şi femei care de ani şi ani, renunţaseră la orice idee de iubire. De câte ori se ducea s-o vadă pe Clara Weingartner sau venea Clara la ea, simţea că aceasta se minunează că tot laolaltă sunt. Nu ceea ce spunea, ci tăcerea ei o făcea să bănuiască, căci, în bunătatea inimii sale. Clara încetase de mult s-o pizmuiască; dimpotrivă, se arăta binevoitoare, ceea ce Lea şi mai greu îndura.

Uneori îi venea ideea nebună de a-l părăsi, de a <e ascunde departe. Dar în ultimul moment renunţa. Pururea un glăscior îi şoptea: „E încă aici. Mai poate sta zile, săptâmin^ luni. Chiar o zi e preţioasă44. Dar vocea nu spunea niciodată „ani”. Totuşi, când venea el, când ea auzea uşa vestibulului închizându-se, îi revenea toată fercirea; uita că cu fiecare minut, cu fiecare oră, ea îmbătrânea. Iar când îl vedea în odaie, i se părea că prezenţa lui îi dă putere şi sănătate. Dar din săptămâni în săptămâna fericirea aceasta se făcea mai plăpândă, pe măsură ce Lea constata indiferenţa crescândă a lui Petre şi puţina grabă ce o arăta de a petrece o seară cu dânsa, singuri, cum aşa de bucuros primea în căsuţa de mahala.

Misterul ce-l învăluia nu se irosise. Ea nu ştia mai mult asupră-i, ca în seara ploioasă în care venise întâia oară la ea. Dăinuia veşnic în el ceva tainic, ce nu voia să se dea în vileag şi de care el nu grăia niciodată.

Totuşi, în ea izvorul de iubire ţişnea, parcă, şi mai bogat, cu cât îmbătrânea. Dar prilejurile de a le împărtăşi lui Petre se făceau tot mai rare, căci el n-o primea decât când catadicsea şi, adesea, cel mai mic gest, un cuvinţel de dragoste, îl făceau să se răcească mânios.

Veni un moment în care curiozitatea Leei în privinţa mamei lui Petre spori într-atâta încât, ne mai putând-o înfrâna, se duse la Clara Weingartner, să încerce a descoperi câte ceva. Clara nu ştiu să-i spună mare lucra, neavând de unde să ştie. In odaia întunecată, cu perdelele de pluş Clara declară: - Numai de două ori am văzut-o. Trebuie să fi fost poamă bună, în tinereţe, dar e mult de atunci!

- Dacă ţii s-o vezi, fără ca ea să ştie dne eşti, du-te să-ţi ghicească. S-ar putea să-ţi spună lucruri interesante. Oricum, are să te facă să-l înţelegi, mai bine pe Petre; nu asta vrei? Ciudată femeie; parcă ar fi ţigancă. Nu ghiceşte mai râu ca nu ştiu care din şarlatanii la care te tot duci.

Ruşinată şi speriată puţin, Lea se duse la adresa dată. Voia cu orice

preţ s-o cunoască pe femeia aceea.

Luă tramvaiui şi merse pe jos până în strada în care locuia doamna Azais. Şiruri largi de locuinţe, odinioară respectabile, zugrăvite închis, se însolzeau tot mai vârtos cu funingine. înaintea numărului indicat de Clara, zări la geam un răvaş îngălbenit, punctat de muşte, pe care scria: Doamna Azais, Prezcătoare. De două ori trecu pe dinaintea locuinţei, fără să cuteze să in,tre. în sfârşit îşi făcu curaj, dar când o negresă deşănţată îi deschise uşa, şi când trebui să întrebe de doamna Azais, i se împurpură faţa.

Femeia o introduse într-o tindă aşa de întunecată incit, deşi era după prânz, era aprinsă o lampă, roşie, lampă maură, atâmată de piciorul scării.

- Urcaţi-vă şi ciocăniţi in. faţă, în dreptul scării, zise negresa.

Lea nu mai putu da îndărăt, nici să se supună imboldului de a face stânga împrejur şi a reveni în stradă. încet. începu să suie treptele, înnăbuşită puţin de tulburare şi efort.

Bătu şi uşa se deschise. De cum o zări pe prezicătoare, recunoscu în ea pe mama lui Petre. în faţa brăzdată şi sulemenită străluceau ochii lui, ochii în care ardea o flacără neastâmpărată, pe care numai moartea ar fi putut-o stinge. Femeia aceasta era numai ochi. Sub privirea aceea aşa de intensă, Lea se plecă şi murmură slab scopul vizitei sale.

Grele perdele posăceau camera. într-un ungher, era un fel de colţ prăfos, împodobit de pumnale maure şi de lănci; în faţă, un pat transformat în divan, acoperit cu un şal spaniol, rămăşiţă dintr-o splendoare antică. Deasupra atârna o chitară şi ciamparale. Un vag miros de coniac şi de muc de ţigări plutea în aer, amestecat cu o putoare de varză murată urcată din chichiţa de sub scară. Pe pereţi erau prinse fotografii decolorate ale doamnei Azais în costum de domesticitoare şi, deodată, un cutremur, Lea văzu portrete de ale lui Petre, în tricou şi brâu cu sechini. încercă să nu-şi trădeze emoţia, dar vederea fotografiilor o îmbia la plâns.

înfăţişarea doamnei Azais nu avea nimic slugarnic, nici linguşitor, nici mieros, ca la cele mai multe ghicitoare consultate de Lea de-a lungul anilor, când adăsta o vorbă de temei.

- Poftim, rosti doamna Azais. Staţi colo jos, în colţ.

Era ceva aproape poruncitor în asprimea purtărilor sale, in provocarea privirii.

Tremurând, Lea se aşeză şi doamna Azais o privi peste umăr, o întrebă cu glas retezător şi răguşit: „Cum doriţi, In cărţi sau în cristal?”

-; Cristal vă rog, răspunse Lea, fără să ştie de ce.

Doamna Azais aprinse o ţigară şi punând între ele un taburet pe care era aşezată o ghiulea de cleştar, se aşeză în faţa Leei.

- Crezi în ce fac eu? mai întrebă ea.
- Fireşte, altminteri n-aş fi venit.
- închide ochii, porunci doamna Azais şi gândeşte-te la ceea ce ai vrea să ştii.

O lungă, nesfârşita tăcere urmă, în timp ce Lea simţi mai întii o straşnică dorinţă de a deschide pleoapele, ca s-o cerceteze mai amănunţit pe doamna Azais, apoi o poftă nervoasă de a ţipa. O auzi pe doamna Azais aprinzând un chibrit şi simţi fum de ţigară. Apoi doamna Azais făcu repede: „Hâm, hâm" de mai multe ori, ca şi cum se concentra asupm unei vedenii.

- Un bărbat, rosti ea în sfârşit. Da, un bărbat.

Iarăşi tăcere.

- E brun. E tânăr: e mai tânăr ca dumneata.

După ochii ei pecetluiţi, Lea cugetă: „Ştie cine sunt". Şi iar fu cuprinsă de dorinţa năpraznică de a pleca, fără să audă mai mult, dar ştia că nu poate, că nu va pleca până la sfârşit.

- Ai fost foarte fericită cu el; dar acum nu mai eşti. Apoi, domol, adăugă: „îl iubeşti, dar nu-l cunoşti deloc".

Glasul se făcu aspru şi aprig.

- A fost bun cu dumneata. Este şi acum, când nu-l costă prea mult. Vrei să ştii dacă-l vei păstra?

Lea murmură ceva, ce voia să spună: „Da".

- Nu-l vei păstra. Nicio femeie nu-l va îngrădi niciodată. pentru ca niciuna nu contează la el, cât el însuşi.

Leei îi veni să strige, să leşine, dar cu o cumplită sforţare se stăpâni.

- Nu, urmă doamna Azais, când va veni vremea are să plece; tot aşa de lesne precum a venit. Vrei să ştii mai mult?

Lea ar fi vrut să urle: „nu" dar zice iar „da".

- E un demon. In vinele lui curge ghiaţă. Totuşi, obţine totdeauna ceea ce doreşte. Nu valorează nimic. E răzgâiat. Amorul e lucru uşor pentru el; i se pare fleac.

încet, încet, cu toate sentimentele ei faţă de Petre, cuvintele bătrânei se strecurau în Lea, ca un adevăr şi ea începu să dezlege misterul care dintr-un început, îi învăluise amantul.

- In locul dumitale, urmă doamna Azais, l-aş părăsi înainte de a fi părăsită căci, când o veni momentul, pleacă fără să se scuze.

Lea deschise încet ochii albaştri şi văzu că doamna Azais nu se uita în cristal, ci o fixa, aşa cum făcuse de la început.

- Ştiţi cine sunt? întrebă Lea.
- Da.
- Cum asta?
- Ştiu de mult. De când v-aţi mutat. Am aşteptat într-o zi până ce ai

ieşit şi te-am urmărit.

- Pentru ce nu mi-aţi spus? De mult timp doream să vă văd, să vă cunosc. Dar nu mi-a dat voie el.

- Nu. Nu voia. Aşa-i făcut el. Crede că e mai bine să nu-i adune pe cei apropiaţi lui, se teme de complicaţii. Îi urăşte pe toţi cei care ar putea să-i cunoască proiectele.

- De aceea am venit azi. Doream să vă văd.

Doamna Azais zâmbi: Şi ce gândeşti de mine?

- Sunteţi aşa cum îmi închipuiam.

D-na Azais iar apripse o ţigară. Vrei să bem ceva? o întrebă. Se ridică, luă o sticlă de rachiu de pe un raft de după perdea, deasupra patului, şi umplu două pahare. Lea nu suferea alcoolul, dar bău fără să zică nici circ căci, sabit, i se năzări că mama lui Petre era beată ori nebună şi socotea că trebuie să-i facă cheful, ca să poată scăpa teafără.

D-na Azais lăsă păhărelul şi, fără să se reaşeze, grăi: „Te plâng. Oricare ar fi femeia amestecată în viaţa lui Petre, aş plânge-o. Îl ştiu de când s-a născut. l-am văzut schimbarea şi l-am văzut devenind ceea ce este. Om răn, dar ajunge totdeauna la ceea ce vrea." îşi mai turnă un pahar de rachiu şi se pregătea s-o servească pe Lea, dar aceasta o împiedică cu gestul.

- Nu ţi-am spus nimic nou, cred.

- Nu. Socotesc că nu.

- E de neînţeles cum poate să fie uneori aşa de gentil... aşa de gentil că nu poţi să nu crezi ce zice el.

Se aplecă spre Lea şi o mângâie pe umăr; - Mi se pare totuşi că văd destul de limpede, urmă dânsa. Da, nu e caraghios să fii. femeie; eu o spun după experienţa mea.

Lea se ridică.

- N-o să-i spuneţi că am venit, nu-i aşa?

- Nu. La ce?... Altădată, la început, te uram, dar acum am înţeles că nu d-ta ne-ai despărţit. Firea lui: Venise momentul să mă dea la o parte... şi nu s-a dat in lături.

- Nu-l vedeţi niciodată?

- Din când în când. De două ori de la Crăciun. Şi de fiecare dată, eu m-am dus la magazin. Nu mai e acelaşi. Este aşa ca... alt om a ieşit din ce era el odinioară.

Mai bău un pahar de rachiu.

- Nu te mai urăsc. Te plâng. Nu-l urăsc nici pe el că mă ţine departe. Nu cred să fie foarte fericit. Nu poate să fie cel care se închide în sine, ca el. Uneori mi-e milă de el. Trebuie să se simtă singur ca Stana (zâmbi amar). N-am avut o viaţă prea strălucită, dar mi-am spus adesea că am

fost mai fericită decât are să fie el vreodată. Nu ştie ce înseamnă a iubi pe cineva. Cred că a fost odată gata să afle, dar i-a fost frică şi s-a dus în calea lui. Pe Joanna aceea. Acum e prea târziu, şi-a pierdut rândul... Nu poate înţelege plăcerea ce o simt eu trăind în pensiunea asta păduchioasă, pentru că niciodată n-a vrut să se amestece cu alţii. Nu ştie cum sunt oamenii. Nu-şi explică de ce o iubesc pe bătrâna d-nă Hattery, stăpâna casei. A fost bună cu mine. Uneori ne îmbătăm amândouă. Alte ori, dă bere şi rimaţi la toţi locatarii şi facem o mică petrecere. Nu, de aşa ceva habar n-are. li compătimesc. Dragoste nu mai are nici pentru mine măcar. Nu mă înţelege. Şi veşnic încearcă să mă scoată de aici ca să mă instaleze într-un apartament convenabil. Of, e gata să dea oricâţi bani aş vrea.

Aplecă într-o parte capul şi închise unul din ochii ei negri şi scânteietori:

- Ştiu de ce. Fiindcă face relaţii în lume şi se teme că se va descoperi că bătrâna lui mamă stă în asemenea cocină. Dacă aş muri aici subit, grozav i-ar fi de ruşine. Chiar dacă nu mi-ar fi drag locşorul ăsta, cred că aş sta in el până la moarte, numai ca să-i fac în ciudă.

Deodată îşi trecu braţul peste umerii Leei.

- Ai face mai bine să pleci, puicuţo. Mă îmbăt şi na mai sunt frumoasă când mă trec cu... Ei, dar am fost odată.

O lăsă pe Lea şi merse de luă de pe perete o fotografie, în care era tânără, aplecată pe capul Astarteei:

- Ia te uită, zise ea. N-am fost totdeauna cum mă vezi acum. Am fost o mare artistă.

O împinse pe Lea spre uşă:

- Du-te repede, acum, până nu e prea târziu şi nu put... N-arn să-i spun nimic. Dacă-ţi pierzi vreodată curajul, vino pe ia mine... Nu cred să mai staţi mult împreună.

Şi Lea se găsi deodată în capul scării. Uşa pocnj după ea. Un moment, rămase năucă, cu picioarele tremurând, rezemată de rampă. Apoi gândi:

Doar n-am să leşin aici. Trebuie să plec.

Şi adunându-şi tot curajul, începu să coboare. Ajunsese la mijlocul scării, când de sus se deschise şi doamna Azais strigă:

- Dacă o vezi pe Birdie, anunţ-o să-i spună doamnei Hattery să urce ca să bea un pahar.

Birdie mişca prin umbră, sub lampa maură. Auzise mesagiul, nu era deci necesar să i-l repete. Întorcându-se către uşa de la capătul vestibulului, chemă: Doamnă Hattery... doamnă Hattery, doamna are nevoie de dumneavoastră, sas!

Un zgomot de clanţă se deschide, şi, când Lea ajunse în stradă, auzi

zumzetul unei chitare venind din odaia părăsită.

Era aproape noapte, şi ea grăbi pasul de-a lungul faţadelor sumbre, ca un copil care aleargă ca să iasă dintr-o ulicioară obscură.

întoarcerea, în tramvai, i se păru ireală. Cu privirea ţintuită drept înainte, inconştientă de oamenii care o împresurau," abia luă aminte la defileul luminilor dincolo de geamuri. Puţin câte pnţin, ideea că totul s-a sfârşit se strecură în ea şi o cutremură. Sfârşita acea stranie şi nesănătoasă sminteală, născută cu ani înainte, în nopţile calde ale Noului Orleans.

Era o bătrână, obosită şi fără avânt. Aventura ei nu-i dăduse măcar pacea, ci numai păreri de rău şi mâhnire.

Pentru ce mă întorc acasă? gândi ea. Ar trebui să cobor din tramvai, să intru într-un hotel şi să nu mă mai întorc... pentru ca chinul să reînceapă...

Nu se clinti însă, simţindu-se incapabilă de orice mişcare, de parcă ar fi fost fermecată.' Da, mă duc acasă. Vreau să mai aud uşa deschizându-se, să-i văd capul oacheş sub lampa antreului. Poate că astă seară va fi bine dispus, poate mă va săruta, sau îmi va spune vreo drăgălăşenie.

„O drăgălăşenie... O drăgălăşenie...*1 Roţile săltăreţe ale vagonului parcă scandau cuvintele acestea după fruntea-i îndurerată. „O drăgălăşenie11... Cel mult avea să-i spună că arată bine, că este frumoasă, şi asta fără s-o creadă, numai ca să-i facă plăcere.

Deodată, prin ceaţă, zări firma farmaciei oare marca locul unde ea trebuia să schimbe linia. Reuşi să coboare tocmai în clipa în care tramvaiul pornea. Şi, pe când aştepta corespondenţa, se uită la chipurile trecătorilor. Toţi i se păreau bătrâni, osteniţi, nepăsători.

+

- *

Se bucură totuşi că se află acasă, căci, obosită, îl auzi pe Petre deschizând uşa şi îl văzu, oprit sub lampa din vestibul, scoţându-şi pălăria şi pipăindu-şi cravata.

Asta nu ţinu decât o secundă, dar ea se gândi:

„Acum e un boier. Ştie să se îmbrace, să se poarte, vorbeşte cu lume bună. Mie îmi datoreşte. Ar putea să-mi fie recunoscător pentru atâta cel puţin1*. Şi îl văzu ca odinioară, aşa cum îi apăruse în, noaptea în care intrase în viaţa ei, aşezat lingă masă, înroşindu-se că a fost surprins în momentul în care fura şampanie, îmbrăcat într-un groaznic costum albastru cu guler de celuloid şi cu păru-i negru ondulat şi pomădat cazând peste ochi-i sumbri. Dar în acelaşi timp aproape îşi dădu seama că pe Petre cel cu guler de celuloid şi cu haină violetă îl iubea: Un, Petre tânăr şi bănuitor, timid, agresiv şi brutal, iar nu omul

acesta de afaceri lustruit, îmbrăcat ca fitecine, hârsit în toate vicleniile. Petre cel de demult, călăreţul acrobat, dispărut pe vecie, şi ea abia acum îşi da seama

II sărută. II dorea; totuşi sărutarea de acum nu-i dădu bucuria aşteptată. După descoperirea fugară ce făcuse, i se păru că o sărută un străin. Nu simţi nici plăcere, nici durere.

El aprinse o ţigară şi se aşeză în fotoliul Morris. „Uitate la mine, zise el. Aşa precum mă vezi, sunt alt om. De astăzi sunt cetăţean american, şi mă numesc Paul Rader".

- Bravo! Trebuie să fie nostim să te schirnbi deodată cu desăvârşire.

Era tare vesel. Ea ghici că e vesel fiindcă înlăturase ultimele rămăşiţe ale călăreţului de circ Petre Radier, pentru a renaşte într-o lume şi într-un rol visate. Şi pe când îl privea, se întreba a mia oară: cine era tata lui Petre. Dorea din răsputeri să-l întrebe, dar nu cuteza.

Cel puţin ştie cum se rosteşte Rader?

- Parcă ar fi un nume german, spuse Lea cu ton melancolic.

El scoase un plic din buzunar şi-l puse pe masă.

- Am şi alte veşti: Am dat linapoi, azi după masă, ceea ce îţi datoram.,

- O! murmură ea, întorcând capul, de frică să n,u-i surprindă expresia ochilor.

Fără să ia aminte la ea, începu să răsfoiască hârtiile din plic.

- Poatp n-ai făcut cuminte, rambursând banii aceia. Ai fi putut să-i plasezi in altă parte; să mai cumpcri un magazin.

- Am şi de vânzare, mulţumesc. De altfel, au să se schimbe lucrurile. Dacă am noroc, de 'azi în. trei zile totul va fi lichidat.

Era să protesteze cu tărie, dar se abţinu şi mormăi:

- Ce socoteşti atunci să faci?

- Nu ştiu încă bine.

Avea proiecte; ea ştia. Dar nu i le încredinţa, decât atunci când erau coapte şi pe cale de împlinire. Totdeauna avea planuri.

- Aştepţi lume astă-seară?

- Nu. Ţi-ar fi plăcut să invit pe careva? Mai pot încă. Pe Clara sau pe domnul Dr. Hortsman?

- Nu. Am de lucru.

Se întoarse şi ea remarcă strălucirea deosebită a privirii lui. Dar, din experienţă, ştia că nu poate fi vorba de ea.

- Merge, Lea; avansez. Am treizeci de ani; sunt cetăţean american. Sunt mai.bogat decât mulţi de pe vechiul continent. Da, America e o ţară minunată... Poftim... doi străini... şi ne-am croit drumul. Dacă Zamberti nu m^aducea aici de copil, m-aş mai învârti şi acum în arena unui circ.

O privi, ca şi cum se aştepta să împărtăşească entuziasmul lui: Ţi-e dragă ţara asta, nu-i aşa?

- Da. Am avut noroc. In Europa aş fi dat de râpă. în America, am făcut ce mi-a plăcut şi totuşi n-am fost dispreţuită. în tot cazul, m-am simţit totdeauna respectată. Îmi este însă uneori dor de acasă. Nu regreţi tu niciodată circul?

- Nu.

- Te gândeşti la el uneori?

- Nu. Mă pot stăpâni. Cu tot ce-a fost, s-a sfârşit.

Il scrută cu ochi atenţi:

- Trecutul este oare totdeauna ceva mort pentru tine? încetează orice, pentru tine, de îndată ce nu-l mai ai.

Nu-i răspunse imediat. Se întoarse mai apoi, ca ori de câte ori îi punea o întrebare făţişă.

- Nu ştiu. La asta nu m-am gândit niciodată. în general, eu mă gândesc numai la ceea ce trebuie să vină.

' - Te supără dacă eu am să-ţi zic tot Petre, nu Paul?

- Nu. Dar nu mai e numele meu.

- Mi-ar fi mai plăcut. Pentru mine, tu eşti Petre. Nu cunosc niciun Paul.

Aprindea o ţigară şi o ascultă pe jumătate, dar ceva, in vocea Leei, îi atrase atenţia. Aruncă chibritul în foc.

- De ce? Ce vrei să spui?

Ea se rezemă de căminul înalt de marmură albă şi-şi îngropa faţa în palme. Ştia că plânge, căci ea se ascundea totdeauna aşa, ca să nu-i vadă ochii roşii şi umflaţi. Şi totdeauna fiindcă ştia că el nu suferă femeile care plâng lesne. Se apropie ds ea şi-o cuprinse cu un braţ. Un răstimp, fu iar între ei ceva din fericirca ce o cunoscuseră odinioară în căsuţa din mahala.

- Nu plânge, zise el.

- Nu plâng. N-am de gând să plâng. Numai că îl cunoşteam pe Petre mai mult ca orice pe lume, pe când Paul e un străin.

- Nu vorbi aşa. Nu fi proastă.

- Totul s-a sfârşit, s-a sfârşit de multă vreme. Acum că ai devenit Paul, înţeleg cât este de adevărat. Nu, nu te uita la mine. Lasă-mă. A trecut. Prefer să-ţi spun, până nu-mi vei spune tu. E mai bine aşa. Mie mi-e mai lesne. Doresc să se petreacă aşa, fiindcă atunci poate că n-ai să mă uiţi cu totul; poate ai să te mai gândeşti câteodată la mine şi ai să-ţi spui: „Lea a fost bună cu mine. M-a iubit. Sunt fericit că am trăit ani de zile împreună*. Şi poate, iarăşi, din timp în timp, să-mi scrii ca să-mi spui ce ai devenit... fiindcă mă va interesa totdeauna.,

- Te rog, Lea, destul.

- Nu voi face scene, îţi promit. Ştiu că le deteşti. Uneori aş fi vrut, dar nu m-am lăsat niciodată pornită, odată măcar, în tot timpul cât am fost împreună. Am nevoie de linişte. Aş vrea să pleci, chiar acum. Ia ce ţi-e necesar; restul ţi-l trimit. Nu, nici barem chel să supez cu tine nu am. N-aş putea suporta, ştiind că vei pleca numaidecât. Voi spune bucătăresei şi Minniei că pleci la New-York pentru afaceri. Şi apoi voi închide casa şi voi începe altă viaţă, in altă parte.

Simţi buzele lui Petre pe ceafă, pe părul blond, „nevopsit acumw, gândi ea cu amărăciune. „îi e milă de mine, îşi zise. Vrea să mă consoleze. E mai rău decât dacă ar fi crud11. Sărutările lui Petre deşteptară în ea vechea pasiune. Nu-i mai simţea cum era în acel moment, depărtător, plin de compătimire, ci aprins şi drăgăstos ca odinioară. „Sunt o femeie bătrână, mai gândi ea. Şi el e mereu tânăr. De zece ani păşesc spre momentul ăsta; acum, a sosit

O clipă, crezu că are să leşine; ea, Lea Ernst, aşa de patemicâ şi de chibzuită, care in viaţă nu-şi pierduse conştiinţa. „Nu trebuie să se întâmple; să ţină până la sfârşit”, îşi repeta. „Vreau să plece fericit şi liber, ca să se gândească la mine cu bunăvoinţă, cât de mult va trăi”.

Cu o mare sforţare, se libera din braţul lui şi, cu mâinile încă pe obraji, ii spuse: „Du-te acum... împachetează-ţi lucrurile... voi spuse Minniei că cinez singură astă seară‘\

Dreaptă, îl observa: în ochii lui mari şi sumbri avea o stranie privire, pe care ea nu i-o mai văzuse de ani, de la primele lor întâlniri... o expresie de admiraţie şi de teamă. Aşa o privea el, când ea era încă tânără. Şi, brusc, el o luă in braţe:

- Eşti minunată, Lea. Eşti o femeie admirabilă! murmură el.

- Nu. N-am decât bun simţ. Şi zâmbi. Găsea tăria, fiindcă totul se petrecea aşa de bine, aşa de lesnicios, precum nu se aşteptase. Dintr-un punct de vedere, ciudat şi dureros, era tot aşa de frumos ca la prima lor întâlnire, pe vremuri. „Nu era greşeala nimănui. Am avut nenorocul de a mă naşte cu douăzeci de ani înaintea ta, *Liebchen*. Altfel, aş fi putut fi o bună soţie pentru tine, mai bună ca oricare alta pe lume. N-ai să găseşti tu niciodată una, oare să te iubească atâta... Dar a venit vremea să te însori, să ai copii. Te vei simţi bine cu ei. Are să-ţi fie dragi, fiindcă vor fi o parte din tine şi, vezi, nicio femeie nu poate fi aşa ceva pentru tine...

Şi se întoarse de la el:

- Pleacă acum. Voi veni să-mi iau adio, când vei fi gata.

Brusc, ea pieri din odaie şi el rămase locului, ţeapăn înaintea căminului, singur, dezorientat, fiindcă nu-şi închipuise *că se va* petrece aşa. Se privi în oglindă. Mai lntâi nu văzu niniic, dar când, deodată, îşi văzu faţa, se întoarse pripit şi ieşi din odaie.

*

- *

Sta în capul lungii scări şi când ajunsese pe ultima treaptă ii zâmbi.

- Dacă vei avea vreodată nevoie de ceva, să-mi spui.

Uşa se închise în urma lui. Plecase, tot aşa de lesne, tot aşa de simplu precum venise într-o seară ploioasă, aproape cu zece ani mai înainte. Ea stătu încă un moment în capul scării năucă, îndoindu-se de realitatea celor petrecute. Într-o viziune fugară, i se păru că s-a apropiat de adevăratul Petre şi mai mult. El n-avea cămin. Era pribeag; poate că se va întoarce la ea, de unde plecase. Dar nimic, nimeni, nu-l putea păstra. Nimeni nu străbătea în fundul sufletului lui. Avea să rămână pururea un amestec înspăimântător de elemente contradictorii.

Intră în odaia de culcare, se aşeză înaintea oglinzii, şi se privi. „Şi-acum, s-a isprăvit, îşi spuse. Altă Lea trebuie să vină pe lume, a cărei viaţă să fie singuratică. Dar avui ce dorisem. Am avut mai mult decât pot nădăjdui cele mai multe femeiu.

Minnia îi aduse cina. Într-un capot de satin roz, garnisit cu pene albe, mânca în pat. Se simţea calmă şi istovită, ca şi cum n-ar fi dormit de săptămâni. Când isprăvi cu bucatele, stinse lumina, şi, întinsă în întuneric, se lăsă pradă gândurilor. I se părea că-l cunoştea mai bine pe Petre, de când o văzuse pe doamna Azais. Cunoştinţa aceea îi făcuse despărţirea ciudat de uşoară. Se miră că totul se petrecuse aşa de simplu, fără ca să fi pregătit vreun cuvânt, niciun gest, de mai înainte.

In sfârşit adormi, gândindu-se că ar fi minunat să nu se mai deştepte, să intre pe veşnicie în uitare. Totuşi, în miezul nopţii, un vis groaznic îi întrerupse somnul. Se făcea aă fuge din marea casă galbenă de la Munchen. Se furişa din tufiş în tufiş în grădina baronului, se grăbea să nu scape expresul de Berlin, înspăimântată de gândul că bătrânul servitor bărbos o prinde şi dă alarma. Şi, în visul acesta, Petre o aştepta.

HAZEL

Biroul lui Muller da într-o curte, înconjurată din trei părţi de clădirile uzinei, iar într-a patra de o împrejmuire înaltă, deasupra cu cinci rânduri de fire ţepoase şi ruginite. Bariera aceasta, înălţată de Homer Flint când cu teribila grevă din 1900, nu fusese niciodată dărâmată. Mică, cu ziduri de cărămidă şi cu acoperişul plin de funingine, uzina, de la început destinată să fabrice lanţuri, data din 1880. Cumpărată, apoi închisă şi părăsită de corporaţia de Fier şi Oţel Ciclop, era de curând iarăşi activă. Pe faţadă se întindea un panou mare, pe care ţâşnea în roşu aprins, pe fond alb:

FLINT ŞI RADER *Automobile şi motoare*.

îi aducea aminte lui Muller cealaltă firmă, zugrăvită pe zidul roşu al

prăvăliei din Chicago:

RADIER ŞI MULLER

Biciclete, *reparaţii şi accesorii*.

Salon de odihnă pentru dame.

Dar aceea i se păruse, dintr-un început, ca o prietenă veche, pe când cea nouă avea un aer străin. Până şi cuvintele *Inginer Şef*, de pe geamul întunecat al uşii dinapoia lui nu stabilea nicio legătură intre amândouă. Pentru Herman Mi.iller,: vorbele acelea erau goale; îi hărăzeau un simţământ de greaţă şi de netemeinicie.

Pe. un scaun cu şurub, la biroul său, avea alături de el o etajeră nouă, lucioasă pe ale cărei rafturi de sticlă nu era nici;o carte, afară de anuarul telefoanelor din Pentland. Când se. uita la ele, i se părea că s-ar cuveni să le încarce de volume, dar de oare anume habar n-avea. De asemenea nu ştia ce-ar putea pune în cutiile meselor. Hainelc-i noi îl nenoroceau. Singura plăcere ce i-o da ele, era amintirea trudei ce şi-o dase Petre, când le cumpăraseră împreună. II îmbrăcase din cap până in picioare, ca pe un manechin din vitrina unei prăvălii.

A se gândi la Petre, îi căşuna un fel de suferinţă. Pentru el, ca şi pentru Lea, nu se pomenea de vreun Paul Rader, ci numai de Petre Radier. Paul Rader, asociatul dintr-o companie de automobile n-avea să fie niciodată pentru el Petre Radier, călăreţul de circ, care-l ascultase cu bunăvoinţă, într-o seară de beţie. Paul Rader i se năzărea un străin, care avea aceeaşi mutră ca Petre, - dar ceva mai în vârstă - cu acelaşi mers, cu aceeaşi voce, cu acelaşi uşor accent,. şi care totuşi nu era Petre.

Miiller nu se sinchisea de titlul dc Inginer Şef. Nu era sigur nici măcar că leafa lui de nouă mii de dolaride patru ori mai mult decât avusese vreodată - îi făcea plăcere. Noua lui situaţie îl fâstâcea şi mihnea. Nu se închipuia şezând în scaun tot restul zilelor sale, în acel birou sclivisit, aşteptând să fie „consultat14. Nu-şi imagina cum are să se sfârşească aşa ceva. Dar Petre hotărâse, zicând că amândoi au devenit persoane importante. Se supusese, iscălise hârtii cu numele lui în cap, şi-acum n-avea altceva de făcut decât să aştepte, pe când marile lui mâini osoase cereau să lucreze metalul, iar trupu-i deşirat nu dorea decât să îmbrace bluza albastră pătată de grăsime.

.Dincolo de clădirea uzinei, zărea coşurile fierăriilor mari încoronate de flăcări şi de fum şi, prin geam, îi sosea bătaia monotonă a baroaselor. Ferestrele bâţâiau necontenit. Vederea construcţiilor acelora enorme şi larma necurmată, îl copleşea. Nu se mai simţea el însuşi; i se părea că e numai o infimă parte din zgomotul şi harababura aceea.

De cinci luni s! i <işa, şezând, nădăjduind că se va întâmpla ceva. Din când în cinci, uşa se deschidea şi un ucenic venea să-l roage pe

domnul Miiller să binevoiască să vină la atelierul de montaj, fiindcă mecanicii nu se pricepeau. In zilele acelca se simţea copleşit; dar asta nu se întâmpla de6. I se părea că nu fusese niciodată mai nenorocit, nici chiar în epoca în care îl bătea taică-său şi-i lua leafa. Cât despre Petre, îl vedea şi mai rar ca pe vremea magazinului, căci era veşnic ocupat sau în călătorie de afaceri. Uneori acesta se oprea o clipă la biroul inginerului şef. Muller îl mai vedea şi la reuniunile Comitetului Uzinei, când Petre, depărtat şi schimbat, sta în capătul lungii mese şi vorbea de lucruri de care Muller nu pricepea o boabă.

Trist, Muller, se gândea că mulţi oameni îi pismuiesc norocul. Lucrase şi fasonase piese până ce construise un automobil mai bun ca tot ce se făcuse până atunci, şi acum uzina fabrica cu duzinele copii de pe preţioasa sa maşină. Specialişti diplomaţi o luaseră în primire, prăpădind vremea înoercând să-i mai aducă schimbări. Şi isprava lui îi adusese un salariu de nouă mii de dolari pc an, un birou lustruit şi titlul de inginer şef. Uneori regreta că a montat maşina aceea, pe lada căreia Homer Flint dăduse o raită. Poate că, fără invenţia aceea, ar fi încă asociatul lui Petre, în dugheana din Chicago. Şi erau oameni oare se cruceau de norocul lui!

Şi el, singurul lucru pe care-l dorea, era să-şi regăsească vechiul atelier, cuptorul lui, şi să aibă destui gologani ca să cumpere materialul trebuitor scornirilor sale.

Veni o zi în care nu mai putu să-şi rabde trândăvia; cherrrind; pe băiatul de la birou, îl trimise să-i spună domnului Rader că doreşte să-i vorbească.

Domnul Rader avea să-l primească peste un sfert de oră, î se răspunse. Deocamdată era ocupat!

încet de tot se scurseră minutele şi Muller se îndreptă în sfârşit pe coridorul oolburos, până la uşa unde se citea: *Biroul Preşedintelui*, care-l umplu de prevestire, ca de obicei; căci, după uşa aceea se afla un om, care nu mai era Petre Radier.

De data asta însă nu mai putea. Deschise uşa şi intră.

In fotoliul de piele şi cu şurub, înaintea unei mese de lucru aaoperită de o placă de sticlă, Paul Rader purta un costum albastru închis... Când Muller pătrunse în cameră, Paul îşi ridică ochelarii de baga.

- Salut, zise el. Stai jos.

Luă o ţigară şi-i oferi şi lui Muller una.

- Ce se întâmpla? J

In căpăţâna lui Miiller, creierul funcţiona încet, greoi şi voioşia omului acela de afaceri, aşa de deosebit de tânărul călăreţ pe care-l cunoscuse el odată, într-un bar la Memphis, îl zăpăcea şi mai rău.

- Nimic, răspunse el domol. Numai că vreau să te ves tesc că nu pot

să stau o zi mai mult învârtindu-mi degetele, în biroul ăla strălucitor.

Paul îi zâmbi.

- Nu fac nimic toată ziulica; nu-mi merit leafa!

- Ţi-ai câştigat-o „înainte. Mulţumită ţie s-a înjghebat afacerea. Nu eşti mulţumit?

- Zău nu; nu sunt mulţumit.

Nu ştia să rostească ceea ce avea de îndrugat. Ii era grea s^-i vorbească omului care se numea Paul Rader.şi pe care îl ştia de Petre.

- Vrei bani mai mulţi?

- Nu. Lucru mai mult vreau. Se aplecă înainte cu coatele înfipte în genunchi. Ascultă, Petre, vreau trudă. Vreau un atelier al meu. La ce-mi foloseşte că stau într-un birou simandicos? Eu mă simt bine numai cu sculele în ghiare. Dacă mi-ai lăsa mie un ungher, poate aş mai găsi perfecţionări la trăsură, ca toţi tipii ăia universitari.

Paul se sculă şi stătu ţeapăn înaintea ferestrei.

- Desigur că poţi avea un atelier. Tot aşa spunea şi unchjaşul ieri seară. Se gândea că mai bună treabă ai face la tejgheaua ta decât într-un birou.

Muller sta mut, cu marile-i mâini spânzurate între genunchi, fruntea încreţită de efortul gândirii.

- Atunci... bătrânul a pomenit de mine? întrebă el în sfârşit.

- Da.

- Nu e pe placul meu, moşul. Ai face bine să fii treaz; e un şmecher.

Petre râse.

- E unul din oamenii cei mai bogaţi din ţară.

- Asta nu înseamnă că e cinstit!

- Ce te faee să crezi că nu e sincer?

- Nu pot spune. Muller se hotărî cu greu şi adăugă: Nu sunt prea pătrunzător, dar am trecut prin multe. Când te zvârle unul care ţi-e drag, înghiţi, dar hodorogul ăsta e fără inimă.

> Fără să răspundă, Petre îi aruncă o privire scrutătoare. Pe ingratul chip al lui Muller nu văzu nicio urmă de bănuială, nici de îndoială. Nu, niciodată nu-i trecuse prin cap ca Petre îi înşelase. Nouă mii de dolari pe an şi titlul de inginer şef! Cu siguranţă că vorbele lui nu conţineau niciun ascunziş; expresia lui era tot aşa de simplă, de deschisă, ca de obicei. Acum când spusese ceea ce îl rodea, nu-i mai rămânea nimic de zis. Şi sta.

„Poţi să te instalezi în hangar, alături de garaj, vorbi Petre. Comandă o fierărie şi toate uneltele ce-ţi trebuie. Se apropie de Miiller şi-i puse mâna pe umăr: îţi cer un singur lucru.

- Care?

- Să-ţi păstrezi biroul şi să porţi haine convenabile când umbli.

- Mi-ar plăcea mai mult ca odinioară, în atelierul nostru.

Mână fină şi brună a lui Petre mângâie spatele lui Muller.

- Ascultă Herman, s-au schimbat lucrurile. Am ajuns oameni de seamă. Când câştigi bani ca noi, trebuie să trăieşti altfel. Vezi, tu trebuie să fii bine îmbrăcat.

- Bine. Înţeleg. Mulţumesc. Poate ani să mai născocesc ceva interesant.

Se ridică şi părăsi odaia. Dar, pe când trecea prin coridor, fluieră ca odinioară, pe când lucra la fierăria lui. Obţinuse cel puţin o parte din ce dorea şi mai ales Petre îi zisese Herman, ca altădată. Înapoia uşii închise, domnul Paul Rader îşi sună secretara.

- Telegrafiază lui Miiller şi Hoskins... Ştii adresa? Spune-le că voi veni la Cleveland la zece. Şi telefonează doamnei Flint că sunt încântat de a cina astă seară la dânsa.

Plecată, fata îşi înfipse coatele în masa de lucru acoperita cu sticlă şi îşi apăsă mâinile pe p'ooape. Mult timp rămase astfel. In sfârşit se deosebi, deschise ochii, îi plimbă prin cameră, apoi afară pe fereastră.

Panoul era acolo: citeai pe el:

FLINT ŞI RADER, *automobile şi motoare*.

*

- *

Homer Flint venea in fiecare zi să-l vadă pe Petre, la fabrica de automobile. Îşi rezervase acolo un mic birou:alături de al lui Petre. Dar nu trata nicio afacere şi nu-l oeupa niciodată- Îşi păstra vechiu-i birou, sumbru, inconfortabil, şi mirosind a praf şi a închis în apropierea unui lavabou, în vechiul imobil Hahneman, în mijlocul oraşului. Acolo debutase el şi rămânea credincios locului acela, cu toată ascensiunea lui la avuţie şi la putere. Odată sau de două ori, în cei douăzeci şi cinci de ani din urmă, se gândise că un om de importanţa sa poate ar fi dator să se instaleze cu mai rnult fast, dar de câte ori se gândea la mutare spiritul lui conservator protesta şi viclean cum era, ajunse să înţeleagă că ponositul local avea un caracter şi o distincţie care îl deosebeau mai mult şi mai bine decât un şir de odăi cu mobilier de mahon şi cu covoare noi. Şi era şi mult, mult mai ieftin. Era o ironie fără seamăn: o uriaşă avuţie şi putere, înapoia unei uşi sărăcăcioase, cu o firmuliţă: *Societatea dc sonde din Portland*, HOMER FLINT, *prezident* şi neglijând să menţioneze o serie de bănci şi de întreprinderi mai mari. Prin dşa aceea treceau milionari, oameni de afaceri, escroci, directori de fabrici, inventatori, care toţi veneau să ceară o favoare, un sfat, să solicite un împrumut, o garanţie. In palma mâinii sale uscate şi osoase. Homer Flint deţinea puterea, şi din biroul acela prăfos îşi trăgea vitalitatea.

In odăiţa aceea iscălise Paul Rader contractul de tovărăşie cu Ilomcr

Flint. Şi şingur el, din lungul alai ce se scursese timp dc treizeci de ani prin biroul acesta, el numai, atinsese inima bătrânului hârsit.

în dimineaţa in care Petre sosea la Pentland, Homer Flint abia se întremase dintr-o criză de indigestie şi ameţeală. Vederea tânărului, sprinten şi voios, fu ca un aliment pentru vitalitatea lui muribundă. îi plăcea să-l privească stând înaintea lui de cealaltă parte a mesei, cu aerul lui de chibzuială, inteligenţă, politicos şi şiret (începuse să-şi dea seama de iscusin'a lui Petre). Dacă ar fi avut un fecior, aşa l-ar fi vait.

Odinioară ii păruse rău că n-are fiu. Era ceva din dudele lui pe nevastă-sa cea palidă şi sfioasă. Şi acum când îmbătrânea, când crizele de ameţeală se îndeseau, dorinţa lui se făcea şi mai crâncenă, sporită de nesiguranţa asupra viitorului Societăţii Sondelor din Pentland, al Morilor din Pentland, a Băncii Naţionale a Fermierilor, a numeroase prezidenţe, stocuri, valori şi obligaţii. Ce se va întâmpla cu tot ce clădise el în lungi ani de strădanie? se întreba. Cine va administra averea aceasta? Va fi a neroadei făpturi care-i era nevastă

- daf-ă avea să trăiască - şi a Hazelei; şi cum nu vor şti s-o mânuiască, au să recurgă la administratori; rasă de oameni în care el n-avea nicio încredere. Viclean, dur, puţin scrupulos, ştia cit este de uşor, cu puţină iscusinţă, să-i tragi pe sfoară pe alţii. El nu se încredea in nimeni. Şi iată cu Pronia îi trimitea pe omul potrivit. In sfârşit, descoperea un bărbat vrednic de Hazel. Tot discutând de organizarea Societăţii şi de împărţirea beneficiilor, nu înceta să se gindeaseă la Petre, nu numai ca la un asociat, ci ca la un ginere potrivit.

După discuţie, el încheie:

- Şi acum, cred că ar trebui să bem pentru izbânda noastră, dar cum eu nu iau niciodată alcool e peste putinţă. Poftim o ţigară. Sper că are să meargă treaba. Eşti tânăr şi sănătos. Cred că îţi place să lucrezi singur. Cu bătrânul Hcmer Flint la spatele dumitale, poţi merge departe. Să te văd acum ce ştii să faci.

Şi de optsprezece luni tânărul da probe de ce preţuia, ca să-l mulţumească deplin pe Homer Flint. Numai un cusur avea: câte odată se lăsa târât de fantezie şi de gust in speculaţii aventuroase, cusur care avea să se îndrepte cu vârsta, cugeta bătrânul. Era vina tinereţii că voia să alerge, când ar fi trebuit să umble numai. Toată viaţa lui, Homer Flint îşi măsurase pasul, nefiind niciodată tânăr, nici când fusese copil, şi era convins că mersul regulat este cel mai sigur.

„Rader ăsta n-a ridicat nasul din lucrul lui de mai bine de un an, declara Homer Flint colegilor lui din oraş. E pilos**.

Homer Flint nu ştia că în timpul călătoriilor lui la Chicago, Cleveland sau Detroit, Petre începuse să vâneze, ca odinioară, pe vremea circului. Moşneagul nu vedea decât energia imensă a tânărului, neînţelegând ce

trebuia să se cheltuiască. Constata numai că asociatul împlineşte_strălucit misiunile cu care îl însărcina.

Cu mult înainte de ruptura lui cu Lea. Petre fusese cuprins de vechiul lui năravi. Ii făcu multe infidelităţi, pe care ea le ghici fără să îndrăznească să le verifice. Din când în când o aventură, nu totdeauna amuzantă, îl distrase cei doi trei ani din urmă, la Chicago. Când îl apuca dorul de a pleca la vânat, nu mai ţinea seama de nimic, nici de anii lui de experienţă, nici de afaceri, nici chiar de ambiţia lui. Totuşi, simţământul că e împins de o forţă superioară lui il umplea de furie şi de ciudă. Uneori dorea serios ca femeile să nu fi existat niciodată; dar alte daţi, nimic, nici puterea, nici averea, nici gloria, nu i se părea aşa de vrednică de a fi dorită ca o aventură, care să-l mulţumească, în care să se piardă cu totul. Aşa precum Lea îşi dăduse seama, eul său zbuciumat, ambiţios, copleşea tot, distrugea intimitatea, tandreţea, frumuseţea şi însuşi amorul... acel straniu eu rămas solitar, veşnic în gardă, nemlădios, şi care sufla un aer de ghiaţă peste tot ce întreprindea.

In seara în care Lea pusese capăt liniştit legăturii lor, Petre părăsi in tăcere casa, încurcat şi zăpăcit. Ar fi vrut să-i vorbească, să-i spună că ea este o femeie ciudată şi frumoasă, dar cuvintele nu-i veneau. Ştiu numai să tacă şi să plece cit mai repede, ca să uite cât se arătase ea de superioară lui, mai bună şi mai generoasă. Şi de astă dată, iar, el avu intuiţia fugară că ea dobândise un fel de pace şi chiar de fericire, de care el nu va avea parte niciodată. Apoi, brusc, o uită, ne mai gândindu-se la ea decât când primea câte o carte poştală sau scrisorică. Uneori îi trimitea şi el un cuvânt; dar ştia că ea nu ignora niciuna din faptele şi gesturile lui. Era încă mişcat când primea veşti de la ea şi se înduioşa la amintirea a tot ce necontenit făcuse pentru el. Apoi începu să-i poarte pică şi dori s-o uite, căci recunoştinţa îl apăsa.

Când fu vorba să intre în afacerea lui Homer Flint şovăi să primească, la gândul că Joanna locuia la Pentland. Dar se gândi. N-avea legătură. Pentlandul nu mai era un orăşel unde-i vezi pe toţi, zilnic. Putea să-şi trăiască viaţa fără să se întâlnească cu Joanna. Totuşi, în fundul inimii, simţea nevoia s-o mai vadă. Nu pe ea oare nădăjduia el s-o regăsească, de câte ori pornea într-o aventură? Fericirea ce o gustase cu ea rămânea în senzualitatea lui ca o piatră de încercare cu care măsura toate celelalte cuceriri. Uneori, la sfârşirea unei noi experienţe amoroase, obosit şi dezgustat, visa la ceea ce îi scăpase totdeauna, la felul acela de frumuseţe, de satisfacţie în viaţă, al cărui simbol îl întruchipa Joanna. O vedea pururea aşa cum îi apăruse în cariera părăsită, liniştită şi sigură de ea însăşi, tânără, fericită şi fără de prihană, de o curăţire pe care n-o putea nimic pângari, nici chiar e

aventură cu un călăreţ de circ.

Se instala într-o pensiune elegantă, în care locuiau şi alţi tineri holtei, şi dirijată de doamna West, fiică a unuia din burghezii Pentlandului, care cunoscuse belşugul din vremea când oraşul era tihnit şi fără fabrici. Casa, mare, bine zidită.

situată într-un cartier central, era tot mai ameninţată de imensele imobile industriale. Era unul din vechile sălaşuri împresurat de grădină. Deşi îi ziceau simplu „la doamna West**, pensiunea se bucura de prestigiul unui cerc distins. Aid locuiau tinerii veniţi să înalţe noua cetate, aferaţi, activi, unii proaspăt ieşiţi din universităţi, ingineri, administratori, sau alte rotiţe ale organizaţiei complicate a noului Pentland. De la „doamna West" porneau în fiecare seară ca să cineze in oraş şi, duminica, în automobil sau in trăsură, organizau petreceri. Unii după alţii se însurau cu fete din partea locului, se aşezau şi deveneau taţi de familie, greoi şi şterşi. Dar atâta vreme cât erau burlaci, erau gândul tuturor fetelor de măritat din Pentland.

Erau destui tineri şi din Pentland, dar pe aceştia îi cunoşteau de copii, nu exersau atâta prestigiu ca misterioşii şi seducătorii de la „doamna West'!. Cel puţin aşa gândeau fetele de acolo, care le păstrau o secretă preferinţă.

Când Paul Rader răsări printre ei, ii făcură o bună primire şi nu întârzie să figureze pe listele de invitaţie la cine, la serate, la petreceri şi nici să fie considerat ca o partidă posibilă. Timid la început, băgă de seamă curând că manierele lui făceau cât şi ale tovarăşilor şi că era mai deştept decât mulţi dintre dânşii. Descoperi de asemenea că vechile lui purtări, care aveau trecere pe lângă fetele ce se lăsau răsturnate după o tufă, izbuteau şi cu fecioarele avertizate şi respectabile, care ţineau de o lume în care Biserica juca un rol important. Sfiala ii pieri. Fără să-şi lase rezerva, îşi dădu încet, încet socoteala că ar putea să aleagă pe oricare i-ar plăcea dintre fetele de măritat din Pentland. Nimeni nu ştia că e băiatul din flori al unei ghicitoare dintr-o ticăloasă xie pensiune din Chicago, nici că frumoasele sale maniere şi gustul aşa de sigur cu care se îmbrăca purcedeau de la o femeie întreţinută.

Când se întâmpla să se gândească la căsătorie, b privea cu acelaşi sânge rece ca pe o afacere, căci el nu credca că s-ar putea aprinde după o femeie atât incit s-o ia de nevastă, in pofida vrerii lui. Ca să se însoare şi să lase o părticică. din libertate, i-ar fi trebuit o răsplată. şi, mai mult decât ataşament şi devotament, el căuta o alianţă, care să-i aducă putere şi noi posibilităţi. Amor putea găsi totdeauna şi în afară de căsnicie.

Iată de ce, de la început, se gândi la Hazel.

*

- *

Din ziua în care se acoperise cu voalul în curtea atelierului de reparaţii, se schimbase într-atâta că taică-său, puţin înclinat spre observaţii, remarcase totuşi.

La zece luni după cunoştinţa cu Petre, Homer Flint constată cu vocea lui uscată, privind-o:

- Poftim, te găsesc iar fetiţa mea de pe vremuri. Nu mai ai mutră acră şi nemulţumită.

Ilazel iubea pentru întâiaşi dată. Nu mai petrecea, ore, zile şi luni perindând melancolic eroi de romane închipuite. Dimineaţa, deşteptându-se, nu mai dorea să vadă ziua isprăvându-se cât mai grabnic, ca să se poată cufunda în somn. lai când străbătea străzile în trăsura tatălui ei, nu mai arunca la întâmplare priviri tuturor bărbaţilor, chiar celor scălâmbi; nu-i mai vedea. Nu mai exista pentru dânsa decât un tânăr pe lume.

Şi, deşi dragostea ei avea acum un obicei real, avea şi un sentiment de şcolăriţă inocentă; de când se îndrăgostise, gânduri prea curate şi strălucitoare, deşi de un romantic puţin ridicol, înlocuiseră visurile bolnăviciose şi nesănătoase. Viaţa ei, până atunci mohorâtă şi fără ţel, se punea oarecum la punct, se ordona, se concentra in jurul unui interes central. Tenul ei pământiu şi dungile de pe obraz dispăruseră, înlocuite de obraji rumeni şi ochi sclipitori.

Din clipa in care automobilul tatălui ei făcuse coîţu! magazinului de biciclete, ea căzuse, amorezată, şi când, mai apoi, se gândea la Paul Rader, şi-l închipuia veşnic aşa cum îl văzuse atunci, drept cu picioarele depărtate, cu mâinile in şolduri. Şi-l aducea deasemenea aminte, când o privise, ea stând în fundul trăsurii, cu voalul pe faţă. Privirea aceea de curiozitate era cea dinţii pe care, de luni de zile, i-o aruncase un bărbat şi, ca şi cum ar fi fost încărcată cu o stranie puterev ii dăruise o nouă vitalitate. împlini pe tipic vorba lui tată-său şi cheltui la Chicago sume extravagante pentru rochii: >i pălării.

Mai întâi îşi zise, descurajată: „E o nebunie. Niciodată n-am să-l mai văd". Dar, ca prin minune, îl aduse taică-său când făcu acea cursă de încercare pe curiosul sasiu. Trecu o săptămână, apoi încă una; în sfârşit Homer Flint o anunţă că Paul Rader va veni să cineze la ei, în seara aceea. Ziua, nu se mai gândi la altceva. Cumpără câţiva trandafiri galbeni, şi îi anină la corsaj, la una din rochiile din Chicago, ca un V foarte jos în spate şi pe piept. Privindu-se în oglindă, se găsi frumoasă, cu gâtul dezgolit, micii sini ţepoşi, şi constată că părul, ridicat a la Pompadour, pe o periniţă de metal, era de o culoare şi de un lustru, rar. Când cobori scara, taicăsău nu-i făcu nicio mustrare asupra decolteului,

dimpotrivă, părea încântat şi-i lăudă frumuseţea. Auzind sunând la uşa de intrare, se înroşi de zăpăceală şi trebui să se prefacă teta că se adânceşte într-o carte, pe când Lizzi îl introducea pe Rader.

Lucrurile nu se petrecuseră cum îşi imaginase. In momentul în care ea se întorcea, el veni la dânsa întinzând mjna:

- Încântat de a vă revedea. Mi se părea că e multă vreme de când nu ne-ani mai întâlnit.

Văzându-l, i se păru şi mai fermecător decât în amintire. Şi iar, o învălui în aceeaşi privire plină de curiozitate şi interes.

De atât de multă vreme era deprinsă de a nu vcrbi decât când i se adresează un cuvânt că, cu tot frământul lăuntric, şezu aproape tot timpul tăcută ca maică-sa. Masa fu servită într-o sală căptuşită cu mahon, mobilată cu două vitrine mari pline cu porţelanuri şi cristale lucioase şi cu un bufet imens încărcat de argintărie ornată cu decoraţii complicate. In mijlocul mesei de mahon masiv se răsfăţa o dantelă de Battenberg, lucrată de însăşi doamna Flint. Sus. o lustră decorată cu roze şi cu nenufari răspândea o lumjră tare, ca un reflector destinat să lumineze ospeţele, aşa ca să fie văzute mai limpede din stradă, prin marile geamuri ca de vitrine. In odaia lugubră, greoaie şi bogată, totul era costisitor şi necrezut de urât, dar Petre, aşezat între Homer Flint şi fie-sa (aşa ca cei doi bărbaţi să-şi poată vorbi fără să fie întrerupţi) nu remarcă decât mahonul şi cleştarul, ale cârcr splendori întreceau pentru ochii lui, tot ce poseda Lea sau oricare altul din prietenii acesteia. Şi, pe când el susţinea o conversaţie steaipă cu gazda, se gândea: „Sunt departe de vagonul-locuinţă, roşu cu aur. Iată-mă la unul din cei mai bogaţi oameni din Statele-Unite, discutând afaceri cu el. Hotărî t, America e o ţară minunată, unde toţi sunt slobozi, pot face tot ce le taie capul şi ajung la tot ce visează!

Prezenţa Hazelei nu-l lăsa nesimţitor, şi pentru întâia oara se gândea serios s-o ia de nevastă. De aceea îi arunca la răstimpuri o privire întovărăşită de zâmbet. După cină, i se adiesă de mai multe ori, până nu apucase Flint să-l ducă în biblioteca mobilată în piele de mahon. Fata se retrase în camera ei de culcare, dar multă vreme rămase trează, fiindcă Petre îi spusese: „Pot veni să vă yăd într-o seară? Nu vom vorbi de afaceri”.

Taică-său nu făcuse nicio obiecţie. Cu lumina stinsă, ea urmări îndelung raza lunii pe plapumă, gândindu-se la Paul Rader. Il vedea limpede, pentru că îl cercetase, în tot timpul serii de neuitat: avea păr negru buclat, ochii sumbri, nas achilin şi buze cărnoase. Ii admirase spatele drept, lărgimea umerilor, subţirimea taliei şi forţă braţelor lungi. Căuta să-şi închipuie de unde vine, ce fusese în viaţa lui şi dacă altă femeie jucase vreun rol în zilele sale. Cu spiritu-i romantic, îşi imagina

că bărbatu-său avea să vină la ea tot aşa de neprihănit, de feciorelnic ca ea însăşi. înainte de a adormi, se convinse că într-o zi va fi al ei. Asta trebuia să se întâmple. Nu visase ea de ani un bărbat aidoma lui Paul Rader, oacheş, frumos şi superior? Fără îndoială soarta i-l ursise.

Tocmai în epoca aceea se întemeiase clubul de golf al Pentlandului, nu de către bătrânii burghezi ai oraşului, ci de un mic număr de tineri veniţi din marile metropole, în care existau multe cluburi. Bătrânii Pentlandului, ca Homer Flint, nu voia mai întâi să audă de aşa ceva. Toată viaţa lor munciseră de la nouă până la douăsprezece ore pe zi, fără odihnă, fără exerciţii fizice. Şi înainte de ei, părinţii şi bunicii lor tot, aşa făcuseră. Nu admiteau să-şi părăsească un om biroul la ara cinci, vara, şi să-şi ia concediu sâmbătă după amiaza mai ales ca să se ducă să joace vin joc aşa de stupid ca golful! Dar mârâiturile lor nu împiedicaseră succesul clubului,

La trei kilometri de oraş, spre Sud, se cumpără o fermă, ale cărei terenuri se întindeau de la vechea carieră pină la părudea oare era limita proprietăţii Croylor. Elmer visase să cumpere unele din ele, şi Joanna de asemenea şi ideea că hectarele acestea de pământ rodnic vor rămânea neproductive, transformate în peluze de joc, îi întrista. Veniră ingineri, care ridicară pământul buri al colinelor ca să-l strămute in altă parte, scobiră găuri pe care le umplură cu nisip. Vechea clădire fu netezită şi lustruită; masive de merişor şi de dra,câlă răsăriră pe câmpiile schimbate în pajişti. Doi servitori negri, îmbrăcaţi în alb, apărură şi lumea începu să vină din oraş în birji şi în automobile, ca să ia aperitivul şi chiar să cineze: directori de bancă, administratori, ingineri. Lecui ajunse la modă şi Paul Rader pricepu că, dacă voia să fie la înălţimea situaţiei, trebuia să se înscrie in club şi să înveţe golful. Hazel obţinu de la taică-său, cam cu greu, îngăduirea să facă şi ea parte din cerc şi, cu Paul, începu să încerce jocul.

Celor doi tineri nu le era ruşine cu stângăcia lor, căci şi ceilalţi jucători, deşi o luau şi mai în serios, nu se arătau mai îndemânatici. Ofereau priveliştea unei clase întregi - cea mai înstărită a oraşului - căutând să evadeze dintr-8 viaţă trudnică. Se găsea că este elegant să ai o jumătate de zi răgaz. Năzdrăvănia asta hărăzea un fel de distincţie, mai mult chiar: arăta că eşti la punct cu lucrările tale şi că afacerile îţi merg în aşa fel că poţi petrece puţin. Oameni copţi, cu pântecele rotund, începură, nu fără sfială şi i'âstâciţi, să vorbească de antrenament şi de cultură fizică.

Acestea toate respirau o naivitate, ce-l lăsa pe Petre indiferent. Detaşat şi cinic, el nu vedea aici decât o bună afacere. Vcşnic prisosind în sănătate şi viaţă, habar n-avea de aer proaspăt şi considera jocul acela ca pe o datorie necesară, care-i lua un timp preţios, răpit de la

întreprinderi. Prefera infinit mai mult munca, pentru el totdeauna mulţumitoare.

Chiar înainte de-a ajunge preşedinte al firmei „Flint şi Rader*, visase proiecte şi mai măreţe, nevăzând în prezent decât o trambulină către viitor. Căci pricepuse că succesul e lesnicios pentru cel care posedă sănătate, energie, deşteptăciune şi-i place munca. Homer Flint şi bunurile lui nu-l mai impresionau. Ajunse chiar să considere cu oarecare dispreţ o avuţie câştigată prin agoniseală, înălţată piatră cu piatră, ca să fie un edificiu tare şi respectabil. Dar existau şi alte mijloace, mai rapide, ~mai pasionante. Metodele lui Homer Flint nu aveau să fie şi ale sale. Râvnea la putere, dar nu numai pentru mulţumirea de a poseda bani, ci pentru forţa;şi bucuriile ce le hărăzeşte. In inima lui clocea, întunecată, pasionată, dorinţa de a şterge pe vecie amintirea zilelor în care hoinărea din oraş în oraş, în hardughia rosieaurie, cu câţiva gologani in buzunar.

La acestea se gândea, tot calcând terenul de golf cu Hazel. în alte momente, o observa, cântărind cu o curioasă detaşare, calităţile ei de soţie, preţuind meritele şi durata frumuseţii ei, întrebându-se dacă ea va rămâne vrednică de el până la sfârşitul vieţii. Nu era cucerit. Dacă n-ar fi fost cine era, fata iui Homer Flint, poate că, cu un prilej, ar fi încercat s-o seducă. Comparată cu Lea sau cu Joanna, nu exista şi i se părea pustie, proastă. O observa rece, adăstând momentul, jucând din instinct, mai curând decât din voinţă, utribuindu-i rol de tânăr iscusit 111 afaceri, amator de petreceri şi de partide de golf şi acela de Petre (foarte deosebit de Paul Rader), de Petre Radier, care nu contenise de la naşterea lui, acest dublu al său, ascuns tuturor ochilor. Cu Joanna, jucase un rol dublu, cu Lea la fel, numai doamna Azais văzuse limpede în el.

La început, un rest de judecată europeană şi pecetia caracterului de neşters al maică-şi îl făcea să sufere de originea-i umilă. Dar, pe nesimţite, în contact cu amicii Leei, apoi cu oameni de afaceri din Pentland, băgă de seamă că, în ţara asta nouă, n-aveai de ce să te ruşinezi de atâta. Cutare se lăuda că a început ca rândaş la o fermă, altul ca băiat de birou. Bătrânul Flint însuşi îi respecta numai pe acela care, ca şi el, plecaseră de la nimic. Şi în curând înţelese că sentimentul acesta e legitim, căci oamenii aceştia nu numai că îşi făcuseră propria lor stare, dar dăduseră Pantlandului bogăţia şi însemnătatea ce-o avea. Dintr-un burg adormit, făcuseră să sară acea aglomeraţie tentaculară şi murdară, caro număra nu mai puţin de cincisprezece bănci prospere.

Se decise aşadar să-i dea Hazelei câteva amănunte asupra existenţei lui la circ, şi când văzu ochii albaştri strălucind de interes romantic îi destăinui mai mult. înţelese că ea s-a lipit de el încât este în

stare să facă orice i-ar cere, chiar să-i fie ibovnică. Dar cum nu se gândea la asta, puţin îi păsa. îşi dădu seama că ar putea s-o ia de nevastă oricând ar vrea, şi fără consimţământul lui Homer Flint. De altfel bănuia că acesta vede în Paul Rader un ginere acceptabil, găsindu-l îndemânatic şi muncitor şi mai ales închipuindu-şi că-l ţine în ghiare. „Cât despre asta se înşela", gândea Petre.

Gândul la Joanna şi la copilul său il tulbura vag, nu pentru că se temea de ceea ce ea ar fi putut face d, fiindcă, într-o zi sau alta, ciudata aventură putea să fie cunoscută. Cunoscându-l bine pe Flint, ştia că trebuie neapărat să treacă respectabil in ochii acestuia, căci dacă moşul prinde cea mai mică bănuială asupra vieţii lui, face tot ce poate să-i împiedice căsătoria cu Hazel. Cită vreme nu afla povestea, n-avea să-i treacă prin cap că asociatul său poate fi altfel decât virgin, căci, în afară de chestiile băneşti, era necrezut de naiv. Vedea în fiica sa o făptură delicată şi albă, pe care niciun gând necurat n-o atinsese vreodată.

Într-o după amiază, când veneau de la golf in torpedul „Flint şi Rader' ultimul model, in loc să se îndrepte spre oraş Petre o luă în direcţia opusă, mergând, fără să ştie, pe lingă ferma Joannei.

- Unde ne ducem? întrebă Hazel.
- Un mic tur. Avem timp până la masă.
- Să nu întârziem. Tata nu poate suferi întârzieri.
- Suntem înapoi la timp.

Trecură în tăcere nu departe de ferma Joannei, pe înălţimea ce domina gârlă. Şi Hazel, cu chipul însufleţit, se uita la Petre, nelămurită oleacă asupra ţelului plimbării.

- Am luat drumul ăsta, fiindcă am să vă cer ceva, spuse în cele din urmă.

Ea nu răspunse, năpădită de un nedesluşit simţământ de groază. Ajunşi pe podul de lemn, el opri motorul şi, fără altă vorbă, întrebă: „Vrei să fii nevasta mea, Hazel? B multă vreme de când ne vedem şi te iubesc44.

Ea se înroşi cumplit şi nu găsi nimic să răspundă. El îi luă o mâna între ale sale şi repetă: „Vrei? spune44.

- Nu ştiu, îngăimă ea. Trebuie să mă gândesc, dar cred că da.

O împresură cu braţul şi o sărută: dar sărutarea nu era de fel cum se aşteptase ea. Credea că va fi simplă, aşa ca un fel mai intim de a strânge mâna, şi iată că simţise obrazul aprins al tânărului pe al său, buzele lui apăsându-i buzele, mai întâi dulci, apoi ca o pară crescândă, până ce fu strivită, înnebunită. Atunci, frica o strivi şi se zbătu ca să scape.

îşi acoperi faţa cu mâinile: „Nu, Paul, se rugă ea. Te rog, nu trebuie!

w.

- Doar nu ţi-o fi frică?

Putea să-i audă respiraţia, şi îngrijorarea nu i se micşora. începu să plângă. „Nu, nu, nu mi-e frică; dar nu ştiu ce am". Nu voia să-şi descopere obrajii, iar el, contemplind-o, simţi că se risipeşte vagul de senzualitate şi toate amintirile aprinse, care îl năpădiseră la atingerea buzelor tinerei fete Deodată, rece şi liber, i se păru că o vede de foarte departe.

- Ce ai? o întrebă. N-ai fost sărutată niciodată?

- Nu, Paul, niciodată, jur.

Ii' veni să râdă, apoi i se făcu milă. Este posibil, se gândea el, ca o fată de treizeci de ani să nu fi fost niciodată sărutată? Ea îşi încinsese capul cu un braţ şi sta rezemată; el se aplecă spre ea, cu o nepăsare desăvârşită, ca şi cum juca un rol într-o scenă absurdă.

- Linişteşte-te, s-a isprăvit. Nu credeam să te sperii. Să şti însă că te iubesc.

Ea nu mai suspina, dar tot nu voia să-şi ridice fruntea, nici să-l privească. O sărută pe ceafă şi simţi că ea se strânge.

- Ce simţi? întrebă cu blândeţe.

- Paul, murmură fata.

- Da..

- Aş vrea să ştiu ceva. Ai să-mi spui adevărul?

- Fără îndoială. Ce?

Aprinderea i se răcise, era numai nerăbdător. Anume ce.

- N-am să am un copil, aşa-i?

- Ţi-ar plăcea să ai copii?

- Da, dar nu de acum, nu, până nu ne căsătorim.

- Se înţelege că nu. Atunci pricepu ce voia să ştie Hazel şi de ce-i era frică. Un răstimp, uimirea ii opri vorba în gât.

- Crezi oare că o sărutare a mea face să ai copil? glăsui el.

- Nu ştiu. Când eram mică mama mi-a povestit ce se întâmpla fetelor când îl lasă pe un bărbat să le sărute. Mai târziu nu mi-a venit să cred. Dar sigură nu eram. Nu mi-a vorbit niciodată nimeni de lucrurile astea.

- Şi totuşi ai văzut oameni pupându-se.

- Da, dar aşa cum şi-ar fi strâns mâinile... nu cum săruţi tu. Nu am văzut pe nimeni sărutând aşa.

el* 7

Izbucni într-un hohot de ris nesfârşit. Rareori i se întâmpla şi i se părea că n-are să mai termine. Lacrimi mari ii scăLdau faţa. încet, Hazel ridică fruntea şi-l privi, cum îşi ştergea mereu ochii cu batista.

- Nu găsesc că e de ris, zise ea. Nu e frumos să-ţi baţi joc de mine.

- Nici n-am avut intenţia, dar nu m-am putut stăpâni.

- Fetele nu sunt crescute ca băieţii şi nu au prilejul să descopere realitatea. Nu mi-a spus nimeni...

- N-ai ci'it cărţi, care lămuresc aşa ceva?

- Da... adesea... dar de câte ori am găsit descrierea era tocmai ca acum... ca sărutarea ce mi-ai dat-o. Aidoma!

Un simţământ foarte cald pentru copila aceea îl năpădi. Nu dorinţă în iubire, ci un amestec curios de veselie şi de compătimire, ceva ce aducea aproape cu admiraţia pentru nevinovăţia ei. O împresura cu braţul şi murmură:

- Trebuie ceva mai mult pentru un prunc.

- O! făcu ea, apoi, ca zăpăcită, adăugă: Sunt dezolată că m-am făcut ridicolă. N-are să se mai întâmple.

O sărută iar, dar uşor, o atingere. Atâta inocenţă îl aţâţa. Niciodată nu întâlnise asemenea femeie, nici nu visase că ar putea exista. Asta îi stârnea pofta. Asemenea naivitate nu se putea să fie lipsită de savoare.

- Trebuie să ne întoarcem acasă. De nu, ajungem târziu şi papa va fi furios.

întoarse şi, cum porneau în direcţia oraşului şi treceau pe dinaintea fermei Joannei, râsul în hohot il apucă iar.

- Dacă tot îţi mai baţi joc de mine, nu te mai ian de bărbat.

- Mă stăpânesc, îţi promit. Eşti fericită?

- Da, sunt fericită, dar mi-e frică puţin.

*

- *

In aceeaşi seară, după plecarea lui Petre, Hazel il opri pe taică-său, când se pregătea să urce scara, ca să se retragă.

- Am să-ţi spun ceva, papa, borborosi ea, fără să-l privească. Niciodată nu i se adresase ea aşa de direct. Se opri şi se întoarse.

- Hai, grăbeşte-te. Trebuia să fim toţi în paturi, spuse el, privind-o pătrunzător.

- Nu pot să-ţi vorbesc aşa. Nu-i un lucru ce se poate decide într-o secundă. Paul m-a cerut în căsătorie.

- Aha! Aşadar asta este! exclamă bătrânul. Zâmbi, apoi trăsăturile lui relua masca lor încremenită. Dar zâmbetul lui o încurajă. Cobori treptele urcate. „Vino în bibliotecă”, zise, ca şi cum s-ar fi adresat unei fetiţe, care are de mărturisit o neascultare.

11 urmă în vasta cameră cu mobile de mahon şi de piele. Se aşeză şi o pofti să se aşeze şi ea.

- Eşti mulţumită?

- O, da!

- Ar fi putut să se adreseze întâi mie... ca tinerii din vremea mea. Când am luat-o pe mama ta...

- Nu se mai obişnuieşte, papa.

- Mi se năzărea mie că este ceva între voi doi. Alese o ţigară şi o aprinse: Ştii că este o hotărâre gravă, nu-i aşa?

- Da, m-ani gândit. îmi place.

- Ce ştii tu despre el?

- Mi-a istorisit toată viaţa lui. E un om foarte muncitor. Ştii şi tu.

- Ela, cred că se descurcă lesne şi că nu-ţi va lipsi nimic cu el... Din punctul ăsta de vedere, tu n-ai nevoie de el, ai tot ce-ţi trebuie. Dar nu poţi şti ce se mai întâmpla... Ai spus mamei?

- Nu. Era degeaba, înainte de a-ţi vorbi ţie.

- Ce-ai fi făcut, dacă eu îţi refuzam consimţământul?

Hazel plecă ochii şi îşi privi mâinile. In sfârşit, ca voce tremurată, murmură: - cred că l-aş fi luat şi atunci.

Homer surise.

- Atunci e bine. Văd că ţii la el. Asta voiam să ştiu. Am să-i vorbesc mâine. Şi află că il consider ca pe singurul bărbat, întâlnit vreodată, care să fie vrednic de fiica mea. Are maniere, este respectuos, ceea ce nu se prea vede în zilele noastre; şi apoi cunoaşte valoarea banului şi ştie să muncească. Cred că ai dat peste un soţ minunat.

Se ridică.

- E vremea de culcare. O să vorbesc cu maică-ta. Nu cred să aibă ceva împotrivă. Fă bine şi te urcă şi tu. Nu uita să stingi.

Se opri şi se întoarse.

- Ce zici, n-ai făcut bine că ai aşteptat? Hai?

- Ba da.

- Dacă n-ai fi avut răbdare, ai fi măritată de mult cu cine ştie ce găgăuţ!

Hazel mai stătu o clipă locului, gândindu-se cum luase mult mai uşor lucrurile taică-său, decât îşi închipuise ea. Părea muiţumit, ca atunci când dădea „o loviturău şi se întrebă dacă nu cumva combinase el afacerea asta.

In sfârşit, stinse luminile şi urcă scara pe întuneric, zăpăcită şi tristă, fiindcă dinlr-odată se simţea fericită şi nenorocită. Iată că viaţa ei se umplea. înceta să mai fie fată bătrână singuratică, ce nu ştie cum să-şi omoare timpul. Avea să ia un bărbat, pe care toate fetele din Pentland, chiar cele mai tinerele, i-l invidiau. Totuşi, în negura de pe srară, simţea frica cotropind-o.

*

- *

A doua zi. mai solemn ca de obicei, Homer Flint veni să-l vadă pe Petre la birou. Din lunga lor conversaţie, acesta înţelese că bătrânul era mulţumit şi că, în inima lui împietrită, păstra totuşi un colţişor fraged

Hazelei.

înainte de a pleca, întrebă: „Oare Hazel şi d-ta aveţi de gând să vă instalaţi la noi?”

- Poate că, la început, ar fi mai cuminte să avem cuibul nostru. Dar... mai târziu...

- Bine. Poate că ai dreptate. Maud nu poate fi o soacră rea; niciodată nu se bagă în treburile altora. Cu mine însă poate că nu-i tot aşa de uşor de vieţuit. Casa, fiind mare, ni se va părea pustie. Să veniţi des. îmi va veni greu să n-o mai am pe Hazel, care mă întovărăşea. Rise, puţintel. Ştii cum ni se zicea în călătoriile noastre de afaceri? „Homer şi Hazel! „ Lumea credea că nu ştim; dar am descoperit. De acom s-a isprăvit cu faima noastră!

Plecă. Petre se apropie de fereastră şi îl privi urcându-se în trăsură, ca să se ducă la biroul prăfuit, ce mirosea a ulei. Când automobilul porni, Petre surise şi bolborosi: „Căzătură*, şi pentru întâia oară simţi un pic de simpatie pentru bătrân.

Sâmbătă după prânz, ieşi cu Hazel, ca să joace golf. In tot drumul, ea nu conteni să vorbească de anunţul căsătoriei lor şi de nuntă. De zile întregi numai la asta s® gândea, alegându-şi domnişoarele de onoare, hotărând care din locuitorii cartierului Nou vor fi rugaţi să vină la biserică şi care acasă. Problemă complicată, chestie capitală, căci la Pentland. unde orice căsătorie devenea un eveniment, aceea a fetei bătrânului Flint (fată care socoteau toţi că nu se va mai mărita) cu tânărul cel mai strălucitor al oraşului, avea să fie cel mai însemnat fapt din vara aceea. Dar Hazel nu-şi mai vedea vechile camarade de şcoală, cele mai multe măritate, copleşite de grijile gospodăriei şi mai grase acum. In exaltarea ei, Hazel gusta un fel de beţie; se simţea despăgubită de toţi anii de mâhnire şi de mândrie rănită.

Ai zice că-i o fată de optsprezece ani! gândea Petre. Uneori i se părea proastă; alteori îi inspira milă.

Zbuciumul Hazelei şi al mamei ei, câre, după treizeci şi cinci de ani de letargie, parcă se trezise deodată, îl supărau. Programul recepţiilor, ospeţelor, sărbătorilor etc., trebuia să se sfârşească printr-o nuntă, ce semănând mai mult cu o paradă de circ, tulbura nevoia lui de linişte, pasiunea sălbatică pentru taină. Ar fi preferat o răpire, sau o simplă înfăţişare -la primărie, dar înţelese că nu el era stăpân pe împrejurare, ca nimic n-ar fi reţinut-o pe Hazel, pe maică-sa, nici pe bătrânul Homer chiar, hotărât de astă dată să nu se uite la cheltuială. Bătrânul voia o nuntă cum nu se mai pomenise în Pentland. Niciun mijloc de-a da înapoi; Petre socotea totul caraghios. Dar, mai râu decât atât, se simţea prins in ochiurile unei plase nevăzute, care se tot strângea în juru-i aşa de raţional, aşa de insinuant, că nu-i era cu putinţă nicio scăpare.

Pentru întâia oară în viaţa lui independenţa ii era ameninţată; şi, tot mai des se gândea la Lea, puternică şi dulce, fină şi adânc înţelegătoare, fiindcă niciodată na încercase să-l ţină locului.

Ajunseră târziu la golf, - Petre avusese de terminat un lucru la birou, înainte de plecare - şi nu mai găsiră „caddy" liber.

- Ne putem duce cluburile şi noi, zise Hazel.

- Mai bine dau o raită cu maşina.

- Ba aş vrea să joc. Am o poftă nebună.

- Nu e plăcut să tot târăşti doi saci cu tine.

- Se înţelege, dacă te oboseşte!

Simţi că încolţeşte o gâlceavă şi bănui că Hazel dorea să joace, nu de plăcerea jocului, ci fiindcă voia să fie văzută cu logodnicul.

In momentul acela, şeful caddylor se apropie de ei, cu un băieţel.

- Băiatul ăsta, spuse el n-a făcut niciodată pe caddyul, dar îl puteţi lămuri. Toţi tincii ăştia trebuie să înveţe.

II plătiţi cit veţi voi.

Copilul. îmbrăcat într-un combinezon de pânză albastră şi cămaşă de aceeaşi culoare, avea un cap brun buclat şi ochi mari întunecaţi. Râdea, pesemne ca să se facă plăcut.

- Prea mic, zise Petre. Nu poate duce amândoi sacii.

- Nu sunt prea mic; sunt voinic; îndrăzni copilul.

Ia uitaţi-vă!

îşi suflecă o mânecă şi îşi bombă muşchiul braţului. Petre surise: - Da, văd, voinic; dar nu eşti destul de mare. Băieţelul părea dezamăgit.

- Am putea totuşi să-l punem la încercare, interveni Hazel. Mai bine, decât să nu jucăm deloc.

Petre şovăi o clipă apoi întrebă:

- Cum te cheamă?

- Peter.

- Peter şi mai cum?

- Peter Croy.

Auzindu-l, numele nu-i spuse nimic. Apoi, într-o fulgerare, înţelese: „Peter Croy!" învineţi, incapabil să vorbească. în sfârşit îl întrebă: „De unde eşti tu?

- Din ferma de la vale, de după pădure, răspunse mititelul, întinzând braţul către arborii de departe.

Ah! făcu Petre şi scoase un bilet de un dolar din portofel. Ţine şi cumpără-ţi ce ţi-o plăcea. Eşti prea mic fpentru un caddy.

Băiatul luă banii; - Mulţumesc. Dar tot vreau să fac pe caddyul; vreau de lucru.

- Când vei fi mai răsărit.

- Oh, Paul! interveni Hazel.

Petre se întoarse spre ea:

- îl găsesc prea mic. Să nu mai vorbim.

Apucând sacii, se îndreptă spre automobil şi adăugă: „Haidem”. Şi urcă, fără să se mai uite la băieţel.

*

- *

în josul aleii, o luă spre câmpie.

- Prefer să mă întorc acasă, spuse Hazel. Dacă nu mai jucăm, am o mulţime de lucruri de făcut.

- Bine.

Nu mai scoase o vorbă; întoarse. Multă vreme merseră în tăcere şi trecură de locul în care pădurea desena pe zare cariera.

- Ai stricat după amiaza noastră, observă Petre.

- Nu eu. Mai degrabă tu, înduioşându-te de un băieţel de fermă.

- Poate ai face mai bine să nu-ţi iei de bărbat un om asa de sentimental!

Ea începu să plângă. - - Nu-i vina mea, gemu ea. Vreau să joc golf, atâta tot!

Era furios, pe ca, pe el, pe nelinişte a ce i-o lăsa amintirea feţei copilului; avea sentimentul că a lăsat ceva să-i scape.

- Aveai chef să te arăţi cu mine!

- Nu, nu-i adevărat; nu e adevărat!

Pornită iar pe plâns, furia lui se îndoi. Niciodată Lea nu-i făcuse scene, şi nici Joanna; când se despărţiseră, rămăseseră liniştiţi şi demni, Asta aducea ca certurile lui cu doamna Azais, care-i otrăviseră copilăria şi tinereţea. Şi, subit, începu s-o urască pe Hazel şi s-o dispreţuiască. Asta-l potoli. Opri motorul.

- Bine, zise el. Sunt dezolat; îţi cer iertare. Dar nu poţi să intri cu mutra asta; are si se creadă că ţi-a murit ultimul prieten.

- Iţi pare rău într-adevăr? Recunoşti că e greşeala ta? întrebă ea suspinând.

- Da, da; fără îndoială. Şterge-ţi ochii şi pupă-mă.

Se supuse. Plin de vrăjmăşie, o sărută dulce.

Ajunşi la castelul întunecat, el nu mai ştia ce să facă şi, după ce înşiră descurajat odaie după odaie, pretextă că a uitat ceva la birou şi plecă, spunând că se întoarce la cină.

Plecat pe masă, încerca să lucreze, dar nu izbuti. Singura lui dorinţă era să se întoarcă în căutarea lui Peter Croy, dar nu cuteza. Vederea copilului îl tulburase, îi făcea ziua noapte.

In cele din urmă, când toţi funcţionarii părăsiră uzina şi se găsi singur, scrise două scrisori: una Leei, alta Joannei. Le expedie, apoi, sărind în trăsură, luă direcţia fermei. încet, ocoli proprietatea, sperând

să-l zărească pe băieţel; dar văzu numai o siluetă, departe, a lui Elmer, care aducea vacile acasă.

Sosi la Flint cu întârziere, la masă.

- *

*

Familia Croy era alcătuită din trei copii, afară de Peter (care nu era Croy), doi băieţi şi o fată: Toma, botezat după numele bunicului, Henric şi mica Joanna, toţi altfel la chip decât jumătate de frate, Peter, cu patru ani mai în vârstă ca Toma. Erau blonzi ca Elmer, cu schelă osoasă mare, pe când Peter era subţire, sprinten şi oacheş.

Joanna parcă adusese o blagoslovenie asupra moşiei. Totul prospera. In fiecare primăvară se năşteau viţei, porci şi mânji. Mulţumită îngrijirilor Joannei şi ale groasei Irma, găinile se înmulţeau, porumbeii sporeau. Creşterea acestora ei 1 se datora şi începuse a-i vinde pe preţ bun la Pentland, unde lumea încerca acum să dea adevărate ospeţe, în loc de invitaţii fără pretenţii oa până acum. Elmer îngrijea de legumărie şi câmp cu o destoinicie răsplătită însutit. De negustorie insă nevastă-sa se ocupa. Ea făcea să se cumpere tot ce era mai. perfecţionat. Ea avu ideea unui siloz, care spori cu o treime laptele vacilor şi cu cumpărarea unei smântânitori, care să îngăduie să vinzi numai caimacul, pe care îl vindeau cu lapte cu tot. Cu ceea ce rămânea, îngrăşa porci pentru slănină şi şuncă, fumizându-le unor familii din Pentland, care ţineau la masa lor şi ştiau să deosebească bine carnea de porc hrănit cu lapte. Tot ea expedia coşuri cu mere în pieţele marilor oraşe şi, tot ea, se gândi să instaleze în capătul străzii o masă de legume proaspete, de unt şi ouă, vândute pe acelaşi preţ ca în prăvăliile din Pentland. Irma desfăcea acolo marfa, iar când, pe timpul secerişului, era prea mult de lucru la fermă, una din verişoare, o zăplană de Cehoslovacă din mahalalele câmpului, o înlocuia.

Dar cu toată truda asta, nu era uşor să alcătuieşti bugetul. Banii parcă plecau mai repede decât intrau. Trebuia să fie plătite dobânzile ipotecate, care nu se mai amortizau, noi maşini agricole, impozite, să se cumpere zugrăveli, să se facă garduri şi haine pentru şase persoane. N-o scoteai la capăt decât cu lungi ore de muncă şi cu economie. Nu mai era ca pe vremea când bunicul şi ceilalţi fermieri din împrejurimi trăiau îmbelşugat de pe urma ogorului şi erau primiţi ca primii cetăţeni ai districtului. Elmer, înfundat în reviste tehnice, nu putea pricepe de ce, cel mai mic băiat de birou, câştiga mai mult ca el, deşi trudea mai puţin.

Totuşi, încet, încet, ajunseră să agonisească o sumă îndestulătoare pentru cumpărarea a două locuri mari, pe cealaltă parte a colinei. După aceea, îşi întoarseră privirea asupra imaşurilor de dincolo de pădure.

Tocmai atunci, acele întinse şi rodnice terenuri fură cumpărate pentru petrecerea bogătaşilor din Pentland. Uneori, noaptea, când Joanna nu izbutea să adoarmă, mulţumea cerului că pădurea ascundea vederea golfului şi a priveliştii tâmpite cu bărbaţi şi femei pisăgind un sol fecund, în urmărirea unei mingi albe.

După naşterea lui Henric se îngroşă şi deveni voinică. Nu era grasă, căci, cu o muncă aspră ea a ei, n-ar fi fost cu putinţă, dar, oarecum, părea mai frumoasă ca înainte de măritiş. Sănătoasă şi frumoasă, găsise calea pentru care Dumnezeu şi natura o sortiseră. Ca şi Elmer, ea n-ar fi ales altă viaţă -din dragoste pentru câştig, căci amândoi erau ai pământului, din care îşi scoteau hrana şi bucuria. Singurele vacanţe fuseseră cele cinsprezece zile petrecute în pat după naşterea fiecăruia din copii. Uneori, duminica, în tovărăşia lui Elmer, vizitau pe vreunul din neamurile lor bavareze şi, odată pe an, mergeau la o petrecere dată de familia maică-şi, în parcul din Pentland. Chiar atunci, ea nu uita ceasul la care trebuia să vină acasă ca să mulgă vacile şi să prepare supa. Irma, rămasă de pază, avea mii de treburi de împlinit şi să vadă şi de tata-mare, care vegeta dulce, dar trebuia să fie supravegheat ca un prunc.

Cu desăvârşire surd, nu mai comunica cu nimeni şi vieţuia în trecut, aşezat vara în pridvor, iar iarna lingă soba din sufragerie. Ajunsese aşa de slab, că trebuia dus de la pat la jilţ şi hrănit ca un bebeluş. I se cumpără un cornet acustic, dar, după dcuă-trei încercări zadarnice, îl aruncă la pământ, ca şi cum nu voia să i se schimbe izolarea. Toată ziua picotea sau îngăima cu un fir de voce arii din tinereţea lui. Când, din întâmplare, vedea copiii, îi credea proprii lui tinci. li da lui Toma, feciorul mai mare al lui Elmer, numele Elmer. De Petre însă nu voia să ştie nimic. Odată sau de două ori, văzându-i capul negru şi părul creţ borborosise: „Asta nu-i fiul meu. Alde Croy nu sunt negri; poate roşii, dar negri ba. De unde a ieşit ăsta? *

Dc ce să i se spună o minciună, pe care tot n-ar fi auzit-o? De aceea Joanna luă obiceiul să-l ferească pe Petre de ochii moşneagului.

Ar fi fost mai bine, gândea, ca tata-mare să moară. Totuşi, pe măsură ce slăbea şi se strângea şi mal mult in el însuşi, părea că prinde un gust straniu de viaţă, ca şi cum nălucile cu care se bălăbănea toată ziua deveneau o realitate şi ar fi întinerit din nou, cu adevărat. Fără Irma, ar fi fost o povară pentru ei, dar ea nu se încurca şi-l îngrijea ca pe un porumbel sau un căţeluş favorit.

Ferma ajunse un univers complet, in care Joanna găsea deplin raţiunea ei de a fi. Cuprindea pe bunicul, pe Elmer, pe ea, pe Irma şi pe cei patru copii, ne mai punând la socoteală muncitorii sezonieri, pe care îi înlocuiră, când cumpărară marile câmpuri din Sud, printr-un argat cu

anul. A- cesta era un văr al Irmei, de curând venit din Cehoslovacia, înalt, bălan, musculos, în vârstă de optsprezece ani, cu cap pătrat, se numea Cărel. La început nu ştia boabă englezeşte. Dar, prin Irma, ajunse repede să înţeleagă poruncile ce i se da şi putea să schimbe câteva cuvinte, în lungile seri de iarnă petrecute laolaltă în sufragerie. Sâmbătă seara se ducea la Pentland cu noul tren electric ce trecea pe la marginea de Nord a pădurii. Câteodată, o ducea pe Irma la rubedenii sau prieteni care lăsaseră satul, ca să stea la câmp şi să lucreze la mori.

în iama grevei cele mari, Irma veni acasă într-o seară povestind că mureau copiii de foame în casele întunecate din Câmpul. De atunci, când ieşea cu Cărel, luau fiecare câte un sac de cartofi, morcovi, grăsime şi mere. La rându-i, Joanna îi însoţea, ca să-şi dea seama prin ea însăşi de sărăcie.

Nu ieşea niciodată decât ca să vândă produsele fermei şi nu se întorsese în Câmpul din seara în care se furişase de acasă, ca să-l vadă pe Petre la circ. Vechiul teren mlăştinos, pe care se întindeau odinioară corturile, fusese uscat şi îmbunătăţit. Şiruri de antrepozite şi de coşuri de fabrică se ridicau acum, pe când pe povârnişurile repezi domina linia ferată, casele vechiului oraş, cu faţadele lor ponosite şi acoperişuri pline de funingine, făcându-te să te gândeşti la un furnicar curios, in care topitori, mineri şi lucrători ai oţelului mişunau ca gângăniile. La ferestre spânzurau aşternuturi şi otrepe. In tot ţinutul nu mai rămăsese un copac, uţi fir de iarbă, înţesaţi în locuinţe bune, cel mult pentru patru cinci fiinţe, trăiau până la douăsprezece, dormind pe pământ, pe saltele unsuroase, ce se închideau în dulapuri dimineaţa, dacă nu slujeau cumva de scaun, ziua.

Din Cimpul urca lumina pe care Joanna o băgase de seamă in cer, spre Nord, şi necontenitul zvon pe care tatamare nu-l putea auzi, dar pe care îl simţea în picioare. Pentru moment, greva stinsese cuptoarele şi ţignalele. Câmpul aducea cu o cetate fermecată, bolnavă de dumă. Şi totuşi lui îi datora oraşul prosperitatea sa iar Cartierul Nou palatele.

Joanna se întoarse răvăşită de priveliştea mizeriei şi, in ziua de Thanksgiveng1), ca şi la Crăciun, cu voia lui Elmer, trimise prin Irma şi Cărel şase coşuri, în care era câte o cină îmbelşugată, ca să se sature o familie de opt, zece persoane. Făcură asta simplu ca pe un act de recunoştinţă pentru prosperitatea lor, căci Joanna nu mai da pe la biserică şi încetase să contribuie la întreţinerea ei. în primăvară, Irma şi cu ea pusese la clocit câteva duzini de ouă mai mult, ca să aibă pui de dăruit la Crăciun şi de Thanksgiving.

Nu contenea să muncească de dimineaţa până seara şi de la un capăt al anului la celălalt şi totuşi, i se întâmpla să se gândească la

Petre şi la cariera părăsită. Se gândea la el, de câte ori se uita la Peter jucându-se înaintea uşii bucătăriei ori în curtea fermei, fiindcă băiatul semăna cumplit cu taicăsău. Avea aceeaşi frumoasă formă de cap, marii lui ochi întunecaţi, părul negru ondulat şi cu cât creştea, asemănarea sporea atât de mult, încât Joanna, când ridica ochii de pe lucru şi-l urmărea o secundă, simţea că-i stă inima din bătaie. Câtva timp, umbra îngrijorării pluti iarăşi pe deasupra capului ei, căci nu-l uitase cu adevărat niciodată pe Petre şi îşi dădea seama că se va gândi la el cât va trăi. Şi când va fi bătrâna, bătrâna, încă îl va vedea intrând în arena circului pe un cal bălan, sau aşa cum îi apăruse în ziua în cafe-l privise de pe un deal de gresie, culcat lângă izvor printre flori.

Apoi nu-i mai păsă de plăcerea ce o simţi gândindu-se la el, căci credea că n-are să-l mai vadă, nici să audă vorbându-se de el. Era fericită, îşi iubea bărbatul; dar nici viaţa ei, nici micul univers peste care domnea, nici Elmer, nici copiii nu o făceau să uite întâia ei aventură de dragoste. Nici

') zi de Iertare şl de împăcare, in ulUma zi de noiembrie, Instituită de Lincoln, la 1BG4.

o remuşcare nu o neliniştea. Ştia că Elmer nu se gândea niciodată la cele petrecute, nici la împrejurarea că Peter era fiul altuia.

Din clipa în care venise în odaia bărbatului ei, trei ani se scurseseră fără ca ea să tragă nădejde că va avea un copil, şi începuse să se teamă că nu va avea cu Elmer. Dar Elmer şi Peter se legau strâns unul de altul. De câte ori fermierul se ducea la oraş îl lua cu el. Şi dimineaţa, la ceasul zece, când Joanna pleca la câmp să ducă de mâncare lui Elmer, Peter ţinea s-o întovărăşească şi îl suia în spinarea unuia din marii cai, pe când fermierul bea lapte. Când vreunul din vecini se minuna de faţa oacheşă a lui Peter,.Elmer spunea: „Da aduce cu neamurile nevestei. Toţi Schaussii sunt oacheşi*.

Nu trecea neobservat, şi din clipa în care putu să meargă j^se văzu farmecul deosebit al ochilor lui mari şi negri, gura-i frumoasă, bine desenată, - aceeaşi ca la Petre, dar mai dulce, mai femeiască. Deşi erau blonzi, înalţi şi strălucind de sănătate, ceilalţi trei copii nu aveau acelaşi lipici. Joanna îşi da seama. Cât despre Irma, ea nu-şi ascundea predilecţia pentru Peter. Joanna însă se ascundea, ruşinată, că preferă pe feciorul lui Petre, copiilor lui Elmer. Totuşi, în ciuda silinţelor sale, îi tresărea inima de bucurie ori de câte ori îl vedea şi, de cum nu mai era sub ochii ei, se temea să nu i se fi întâmplat o nenorocire. Când, în mijlocul iernii, toţi patru copii avură pojar, Peter o îngrijoră mai mult. Socotea că toţi ceilalţi scapă lesne, fiindcă îi erau mai puţin dragi.

In cele din urmă se împăca cu această ciudată părtinire a inimii ei: să-şi iubească pe minunatul ei soţ şi să mângâie totuşi amintirea

seducătorului şi să simtă pentru copiii făcuţi cu Elmer altfel de iubire decât pentru cel făcut cu Petre. Uneori se întreba dacă femeile celelalte seamănă cu ea. Şi se gândea că, desigur, puţine fuseseră atât de fericite.

Într-o după amiază, pe când lucra în grădină, băgă de seamă că Peter nu se joacă cu ceilalţi copii lingă gârlă, că lipseşte. Ea sădea lăptuci şi lăsă lucrul, ca să-l caute. Dar picioarele ei, înţepenite de şederea îndelungată in genunchi o făcuseră să se poticnească. Fraţii nu ştiau de el unde este.

- Cred cu a plecat spre pădure, zise Toma, cel mare, în vârstă de şapte ani.

I] strigă de mai multe ori. tot mai îngrijorată că nu răspundea. Atunci, se repezi spre casă, o rugă pe Irma să supravegheze pe ceilalţi copii şi trase de clopotul fermei, ca să-i vestească pe Elmer şi pe Cărel. Aşteptându-i, căută în tcate odăile casei şi prin atenanţe.

Elmer se arătă cel dinţii. Coborî poteca în fugă, urmat la câţiva paşi, de Cărel. Se repezi în întimpinarea lor şi le spuse de dispariţia băiatului.

- Mă duc înspre pădure, adăugă ea Unul din voi să se ducă pe drumul cel mare şi altul pe deal.

Apoi o luă la pas către pădure. Tot alergând, se întreba cu grijă ce i s-o fi întâmplat. Să fi fost furat ca bietul Charlin, de care nu se mai auzise nimic? Ca el era şi Peter de inert'zător. Nu-l puteai face să înţeleagă că nu trebuie să se încreadă in străini. îşi aduse aminte de haimanalele care bătuseră la poarta lor. Poate-l atrăseseră pe copil către linia ferată? Se dojeni amar că le dăduse de mâncare. Apoi se gândi ia taurul Jersey, pe care nu-l puteai duce la câmp, nici să-l bagi în staul, decât numai cu fruca şi cu câini. N' i era el tocmai în păşunea de lângă pădare? Şi totdeauna ataca pe oricine intra în imaşul, unde păştea!

- E pedeapsa Cerului îşi zise. Nu mă pedepsise încă. Dar, acum, îmi răpeşte Dumnezeu ceea ce am iubit mai Tnult pe lume.

Ii curgea sudoare pe faţă şi inima îi bătea să se rupă. îşi trăsese fusta deasupra genunchilor, ca să poată alerga mai repede. Cotind după livadă, zări păşunea din marginea pădurii. Sub nucul înalt de America, vacile rumegau tihnit, culcate în iarbă. înfipt printre ele, taurul stătea liniştit.

- Poate e întins, mort, într-un colţ de pajişte. Apoi cuteză să se uite şi strigă: „Peter! Peter!” La sunetul vocii, taurul făcu câţiva paşi spre ea şi, ameninţător, începu să scurme pământul cu copitele.

Cum nu vedea nici urmă de copil în imaş, coti şi, tot fugind, intră in pădure. Necontenind să cheme, se porni pe plâns. Dar nici în pădure nu-l văzu. Atunci şi-l închipui răcind fără viaţă în vreun tufiş sau crâng.

Cu cât se apropia de marginea pădurii, umbra se făcea mai puţin

deasă şi în curând, printre trunchiurile seculare putu zări terenul de golf şi jucătorii. Şi acolo, aproape în dreptul ei, dc cealaltă parte a barierei, îl văzu pe Peter care se uita la un jucător gata să lovească cu un băţ o minge.

Se poticni şi căzu în genunchi. Fără să se ridice îl strigă. El se întoarse, sari gardul şi veni la dânsa alergând. Rezemată de un copac, gâfâia; lacrimi îi curgeau gârla pe obraji. Peter o împresură cu braţele pe după gât şi o sărută: „Ce este mamă?" întrebă el. Nu putea să-i răspundă îndată, i se tăiase respiraţia. Il strânse pătimaş la piept şi îl rugă să nu mai plece niciodată, fără s-o vestească.

- Dar n-am şters-o. învăţam să fiu caddy; vreau să câştig bani.

Nu avu inima să-l certe şi-l mai strânse odată la piept. Şi tot mai plângea. Apoi, împreună, luară drumul casei. In tot lungul drumului, pe când el vorbea de clubul de golf şi de automobile, ea repeta: „Mulţumescu-ţi, Doamne14 şi nu asculta ce-i tot povestea. în sfârşit, simţi că o trage de mânecă.

- Uite, mamă, ce mi-a dat un domn, deşi nu făcusem nimic!

Flutura o hârtie, cu minuta-i pufoasă.

- Vezi, e un bilet de un dolar!

- Peter! Nu trebuia s-o primeşti! Nu trebuie să iei bani, pe care nu i-ai câştigat.

Şi-i veni un gând: „E Petre leit. Petre căruia toţi îi fac servicii şi-i dau bani. Şi nu trebuie ca Peter să semene cu Petre1*. Şi tot mergând, i se năzări că-l vedea pe Petre mai limpede decât îl văzuse odinioară şi pricepu mai bine de ce i se dăduse aşa de uşor în carieră. îşi dădu seama, de asemenea, cât de mult seamănă Peter cu Petre şi de ce oamenii mai degrabă vorbeau cu el, decât cu fraţii lui.

- N-ai sa te mai duci niciodată, fără să-mi spui unde. Ne-a fost frică la toţi. Tata şi Cărel te caută şi acum.

- Nu ştiam că fac rău. Sunt băiat mare. Nu sunt ca Toma şi Henric.

- Şi r.u trebuie să duci saci de golf unor necunoscuţi. Nu e meserie pentru un băiat ca tine. E pentru micii slovaci. Dacă vrei să gâştigi gologani, te plătesc, când lucrezi la grădină.

- Dar nu-i plăcut. Şi vreau să ştiu cum este dincolo de pădure.

Şi cu asta ţinea de Petre: „să ştie cum este dincolo de pădure". Şi iarăşi se înfricoşa, dar altfel. în curând avea să fie mare şi să-i scape, ca să afle „cum este dincolo de pădure". Ogorul, maică-sa, fraţii, sora, casa, de nimic nu va ţine seama, dacă e scris să-i semene lui Petre.

- Dacă aş şti cine e cel care ţi-a dat un delar, te-aş sili să-l dai înapoi.

Nu răspunse copilul, ci îşi înfundă şi mai adânc biletul în buzunar.

întorci acasă, ea sună clopotul fermei ca să-i cheme pe Elmer şi pe Carcl. în momentul acela Irma intra şi, a^ucându-l pe Peter, îl strânse în

braţe.

- Nu-l săruta, zise Joanna, e un copil rău. Ar trebui bălut, pentru ce-a făcut.

Dar fără să ţină socoteală de vorba mamă-şi, el scoase dolarul din buzunar şi-l flutură mândru: „Uite, Irma, ce mi-a dat un domn degeaba, aşa!"

Toată după amiaza şi până ce adormi alături de Elmer, sufletul Joannei pluti într-o fericire nebună. Dumnezeu n-o pedepsise! Socotea că o iertase. Se gândi iar la Petre şi la carieră şi fu fericită că a păcătuit. Bucuria regăsirii lui Pe^er însufleţise ciudat amintirea lui, aşa că se gândea la el precâtind cina şi după aceea când sta laolaltă, în sufragerie, cu Elmer, Carcl şi Irma. La un moment însă, r.e mai putându-se stăpâni, părăsi odaia şi se urcă la fosta ei cameră de culcare, şi închise uşa cu cheia. Acolo, ridică cu luare aminte colţul covorului şi scoase vechea fotografie pe dosul căreia scria: „Am fost în fiecare zi la carieră. De ce n-ai venit? Vin şi mâine, şi poimâine şi mereu până la plecare. *Nu mă sili să* mă *duc şi să nu te găsesc*. *Sunt foarte nenorocit*"

Citind vorbele acestea, simţi ceva din exaltarea din seara în cure asistase la reprezentaţia circului şi, când apropie portretul de lumină şi-l văzu pe Petre în picioare alături de calul alb, simţi iarăşi vraja păcatului vinovat, căruia i _se lăsase pradă.

Stând pe podea, retrăi lungile după amiezi de primăvară din carieră. Şi se gândea: „Nu, nu regret nimic. N-a fost păcat acela!".

Apoi cu tristeţe, se întrebă ce se făcuse Petre, căci doi ani se scurseră de când mătuşa Clara îi scrisese că a lăsat-o pe d-na Ernst, nemţoaica cea groasă.

împinse iar fotografia sub covor şi înfipse cu grijă ţintele în găurile lor. Apoi luă lampa, întoarse cheia şi coborî. Când intră in sala de mâncare, Elmer ridică ochii de pe gazetă şi îi zimbi: Pe niciun copil nu l-a răpit lupii?

întrebă ci.

- Nu, răspunse ea scurt.

Dar gluma asta o atinse, fiindcă nici nu se uitase dacă copiii dorm.

A doua zi primi o scrisoare şi, văzând scrisul, îşi zise: „Când vorbeşti de lup, lupul e la uşă*. Inima începu să-i bată şi ea se felicită că întimpinase ea însăşi pe poştaş, în loc s-o trimită pe Irma, căci aceasta cu siguranţă ar fi întrebat-o cine ii scrie.

Aşezându-se la umbra roşcovului cel mare, rupse plicul, dar nu citi nici jumătate din epistolă şi pricepu că Petre îi dăduse dolarui lui Peter, „deşi nu făcuse nimic1'.

*

- *

In casa neagră de piatră, comerţul Clarei Weingartner prospera in aşa fel, încât ocupă tot imobilul şi Clara fu nevoită să cumpere, cu ipoteci, şi casa alăturată. Nu numai că avea nevoie de ateliere mai mari, dar şi de încăperi imense, ca să aşeze costumele ce le închiria pentru serate, ca şi pe cele ce i se trimiteau ca să le înnoiască. La şaizeci de ani, nu pierduse nimic din energia ei. mai mult: dobândise aşa de mare faimă, că, la festivităţi ca balul anual al Asociaţiei Fabricanţilor de bere şi distileriilor din Illinois, ea închiria până la patru cinci sute de costume.

Timpul se insinuă în ea cu încetineală şi maiestate şi deşi faţada rămânea aceeaşi, iar culoarea părului, a buzelor şi a obrajilor îşi păstra vechea strălucire, treptat corpul i se îngreuna, bărbia din dublă i se făcea triplă, susţinută de o panglică lată de catifea neagră, împodobită de o broşa de rubine şi de diamante, primită cu mult înainte de la răposatul Weingartner. (Numai la marea lichidare ce urmă după moartea bărbatului ei, căutând să vândă bijuteria, află că pietrele erau false).

Clienţi, amici şi cunoştinţe veneau veşnic la ea să se destăinuiască, să ceară poveţe sau să se împrumute cu ceva parale. Cu timpul, odaia de încercare semăna mai puţin a birou, unde se însăilează grabnic afaceri decât cu un salon de primire, în care Clara nu întrerupea conversaţia decât ca să dea un ordin scurt sau o indicaţie uneia sau alteia din vânzătoarele ei. Pentru dânsa, viaţa fusese pururea plină. Punea din sufletul ei şi era răsplătită prin tot ce primea în schimb. Marea inimă nepăsătoare ce făcuse din ea „Deliciul pompierilor”, cu aproape patruzeci de ani în urmă, rămăsese aceeaşi. Groasa Clara nu avea un minut de plictiseală, din clipa în care se deştepta şi-şi scotea papiotele, până când le punea iar. stingea lampa şi adormea, cu conştiinţa limpede şi inima ghiftuită de planuri.

A doua zi, după plecarea lui Petre, la Clara se duse Lea şi în sânul acesteia îşi vărsă toată nenorocirea, înflorită cu tot felul de amănunte, ţinute secret până atunci. Petrecură dimineaţa conversând cu patimă, închise în salonul de încercare, de care Clara, ca să nu fie stânjenită îndepărta frumos pe toată lumea. Drept vorbind romanul Leei nu era opera ei? Nu-i unise ea, pe Lea şi pe Petre şi vibrase timp de aproape zece ani la peripeţiile existenţei ciudate şi înnorate ale Leei?

Şi iată că aventura se terminase.

Lea plângea.

- Dragă, zise Clara, mai cuminte ar fi să fii recunoscătoare că s-a isprăvit şi că n-ai să mai treci pe acolo. Dacă ai fi fost mai tânără, v-aţi fi certat mereu şi iar v-aţi fi împăcat şi chinul ăsta s-ar fi lungit aşa, fără să aducă vreun bine. Când un bărbat s-a săturat, s-a săturat şi nimic nu

mai poate să aprindă scânteia.

îşi tăia firul cu dinţii şi urmă:

- Oricum, aţi avut amândoi parte de ce doriţi; nu vă puteţi plânge.

- Nu mă plâng.

- Dulce şi amar. cum zic totdeauna. Fără amărăciune dulceaţa n^are gust. E apoasă; avui parte şi eu. Nu, dragă, cred că ai avut noroc. în tot cazul, îţi rămân amintirile până la sfârşitul vieţii. Multe femei ar vrea să poată zice aşa Cele mai multe trăiesc, îmbătrânesc şi mor, fără să se fi ales cu ceva din viaţă. După părerea mea, un singur lucru preţuieşte, şi lucrul ăsta l-ai avut cu Petre. „

Lea încetă din plâns şi începu să-şi pudreze nasul.

- Cred că m-a iubit cu adevărat. Asta e ceva!

- Natural că te-a iubit. Altminteri n-ar fi stat cu tine atâta timp. Şi poţi fi sigură că şi acum te iubeşte, după chipul în care l-ai expediat. Acesta e lucrul cel mai straşnic, pe cârc l-ai făcut vreodată. Dar nu ui La că e dragoste şi dragoste. Tot focul de la Început nu putea să dureze mereu. Chiar clacă ai ii avut vârsta lui, tot s-ar fi potolit. Dacă păstrezi un bărbat şi după ce primui foc a trecut, e o garanţie, crede-mă Şi el a stat, slavă Domnului! Am văzut multe idi'e în viaţa mea, dar aşa ceva nu... cu atât mai mult cu cât ai făcut totul pentru el, nu mare lucru pentru tine, numai şi numai ce-i plăcea lui. Şi nu e nimic mai primejdios ca datoria de recunoştinţă. Tu i-ai dat mijloacele să întreprindă prima lui afacere, mulţumită ţie a devenit boier. Ceea ce c dc remarcat, este că el nu s-a formalizat niciodată. Puţin] bărbaţi ar fi putut suporta să facă atâta pentru ei.

Comentară şi discutară aventura, de la primele zile până la sfârşit, apei Clara încheie:

- Ceea ce-ţi trebuie, dragă, acum, e un câine. Vei găsi un interes în viaţă. Nu pricep de ce n-ai avut niciodată.

O femeie în situaţia ta trebuie să aibă un câine. Dacă aş fi in locul tău, *ii-aş procura îndată unul. Un căţeluş, şi vă ataşaţi unul de altul. Eu am să iau o căţeluşă.

Trăgea cu coada ochiului la Lea, ca să vadă dacă pninsese povaţa ei. Lea nu se supărase.

- Am o pri;;tenă veche - era pe la music-hall pe vremuri - care creşte câini. Lulu de Pomerania; are totdeauna tineri.

Clara bătu în masă şi strigă: „Essie!" Perdelele prăfuite se despărţiră şi una din „damele de recepţie" apăru.

- Essie telefonează d-nei La Montagne şi spune-i că am o clientă pentru ea. Tntreab-o dacă are vreo căţeluşă frumoasă.

Essie dispăru şi Clara urmă: Poţi să te duci' azi după prânz cil trăsura ta, şi să ţi-o iei îndată acasă. Ce-ai hotărât cu casa?

- Nu mă mai pot suferi în ea şi mă gândesc să stau la hotel.

- Am o idee, rosti Clara. De ce n-ai lua o locuinţă la etaj, în casa de alături.

Timp de două ceasviri discutară şi hotărâră în sfârşit ca Lea să răscumpere i pot dea şi să ocupe cele două etaje de sus. Ne rnai având ce ascunde, nici aparenţe de aparat, cartierul nu mai avea importanţă. Putea trăi după plac şi să nu 68 simtă izolată. Seara, aveau să meargă împreună la spectacole, fiindcă totdeauna Clara primea o sumedenie de bilete... Şi, pe când ea asculta propunerile prietenei.! se năzărea Leei ca iarăşi Dumnezeu n-o părăseşte. în deznădejdea ei, întrevedea, ca niciodată, cum ar putea să-şi treacă nesfârşite'e zile ce avea încă să le trăiască. în timp ce avea să iinbutrânească şi să se îngraşe, până la venirea mbrţii.

Ii scrisese lui Petre ce pusese la cale şi, a doua zi, îşi vându toate mobilele. Căci i se părea că-i va fi mai nşor de trăit între lucruri, fără toate amintirile trecutului îngrămădite în juru-i. Şi apoi, avea să aibă de lucru, în căutarea altai fel de mobilier decât de mahon şi scaune de piele, care i se păreau greoaie, urâte şi demodate.

Cumpără o căţeluşă şi o boteză Fifi, ca pe bălana lui Petre. Apoi, timp de săptămâni, umblă din prăvălie în prăvălie, să aleagă perdele, scaune şi chiar tablouri. Când totul fa gata, se ifistală in cele două apartamente de deasupra Clarei. Camerele, înnoite, dădeau o impresie de prospeţime şi de voioşie. înlocui hârtia cu ramă aurită de pe ziduri prin zugrăveală de culoare limpede şi alese un pat verde-deschis ornat cu ghirlande de flori şi cu panouri. Camera de culcare era luminoasă şi confortabilă şi salonul plin de soare. Bra, gâr.dea ea, un nou început, dar unde avea s-o ducă, na ştie.

In faţa oglinzii nu mai avea nicio iluzie. Vedea o frumoasă femeie voinică de cincizeci de ani, elegantă, dar ai cărei păr auriu, cu toată cazna, îşi pierduse strălucirea. Cu melancolie, surâdea gândindu-se că aceea cnre încă o mai luau în seamă, trebuia să-şi zică: „Uite o femeie care a fost desigur frumoasă acum zece ani!‘‘

încet încet, începu să preţuiască noua-i viaţă şi găsi chiar o satisfacţie in aceea că nu se mai temea în liccarc dimineaţă, la deşteptare, de o ruptură cu Petre, până la sfârşitul zilei. Pe Petre il pierduse şi pagina fusese întoarsă. Acum putea să cineze în pat şi să citească romane sau reviste de teatru toată dimineaţa. Se scula la prinz, mânca cu Clara. Apoi da o raită cu trăsura şi cumpăra lucruri de care nu avea nicio nevoie. Seara cina cu Clara. La amlndouă le plăcea mânearea bună, beau bere, vinuri de Rin şi uneori şampanie, pe când d-na Weingartner istorisea llecăriile auzite ziua. Povestirile acestea nu erau lipsite de pitorcsc-, Clara ştiind să povestească şi să aprccicze

întâmplările poznaşe. Câteodată, mişcată de un amănunt, Lea dădea prietenei sale cu ce să ajutoreze pe vreun nenorocit, mai de plâns decât ea. Şi mergeau la teatru şi cinematograf, ori se culcau.

La răstimpuri, de două trei ori pe lună, invitau la cină şi adunau în sufrageria Leei, în jurul mesei rotunde câte şase bărbaţi şi femei în vârstă: directori de teatru, oameni de afaceri, foşti actori fără mare talent, femei grase şi ondulate, care ţineau prăvălie, sau nu făceau chiar nimic. Reuniunile acestea, cu veselie, cu mâncare excelentă, cu vechi păţanii povestite şi reminiscenţe, erau fermecătoare, aveau o mireasmă dulce de vară a sfântului Martin. După ospăţ, se jucau pokţr şi câteodată baccara. Totul se petrecea în armonie, şi în curând Lea descoperi că bine spusese Clara că viaţa e mai bună decât îndrăznise ea să nădăjduiască. Şi apoi, avea amintiri. Uneori, când îşi conducea trăsura, sau culcată în patul verde-deschis, în demi-conştiinţa dinaintea visului se gândea la Petre şi la ea, aşa cum fuseseră în primele săptămâni ale traiului lor in comun.

Nu mai *avea* conştiinţa că îmbătrâneşte. Timpul părea suspendat; fieoare zi semăna cu cea din ajun şi cu următoarea...

Totuşi, când scrisoarea lui Petre îi veni, simţi că i se trezeşte durerea şi chiar gelozia. Ştia că are să se însoare cândva. Asta făcea parte din caracterul lui, ca şi din ordinea respectabilităţii şi succesul ce le căuta mai mult ca orice. Se va însura şi pentru ca să aibă copii, - nu pentru a-i iubi, ci ca să constituie opera întreprinsă - şi fiindcă socotea că un om nu poate vorbi de reuşită, atâta vreme cât tabloul este incomplet.

Primi epistola pe când cina, în pat, si, pe măsură ce ® citea, îi sporea ciuda.

„Dacă-ţi scriu, este fiindcă tu mi-ai spus să te încunoştiinţez, dnd se va întâmpla ceva de seamă. Căsătoria se va face în octombrie.

„Şi apoi, mi-ai spus odată... ba de mai multe ori... că dacă poţi face pentru mine ceva, n-am decât să-ţi cer. Mă poţi ajuta acum. E vorba de mama. Trebuie să afle de nunta mea şi s-o cunoască pe logodnică. N-o pot duce pe fată, In pensiunea locuită de mama. Trebuie s-o scoatem în VTeun fel. Nu cred că ea ar dori să asiste la ceremonie, dar aş vrea să vin cu Hazel la Chicago, ca s-o vadă.

„M-am gândit mult la asta şi mi se pare că numai tu şi poate groasa Glara o puteţi convinge. Ştiu că dacă l-aj cere să se mute, ar refuza numai ca să-mi facă în necaz. Aş vrea, odată pentru totdeauna, să o despart de femeia aceea beţivă. Nid pe ea, cred, că nimic n-ar mai face-o să nu bea.

Acum e prea târziu; dar dacă am putea s-o ţinem la post, măcar o zi, afacerea ar fi aranjată. Dacă izbuteşti s-o instalezi într-un apartament convenabil, plătesc bucures chiria şi cheltuielile, şi o supraveghetoare

sau pe cineva care să se ocupe de dânsa. Nu vrea să primească bani de la mine, dar poate vei reuşi tu să aranjezi. Economiile ei trebuie să se fi isprăvit, nu puteau ţine la nesfârşit.

„Trebuie să vin la Chicago peste două săptămâni, pentru afaceri şi aş vrea să te văd. Te las să hotărăşti unde şi când. Dacă poţi să aranjezi afacerea d-nei Azais, îţi voi păstra recunoştinţă, pentru toată viaţa.

„M-am gândit acum în urmă şi mi-am spus că am avut noroc că te-am cunoscut. Am cunoscut multă fericire şi plăcere împreună şi dacă s-a sfârşit, nu e greşeala noastră, nici a ta, nici a mea. Nu crede că voi uita vreodată. Uneori mi se pare că voi fi totdeauna îndrăgostit de tine. Petre".

Citi de două ori scrisoarea întreagă şi de o duzină de ori ultimele rânduri. Era întâla epistolă lungă ce-i scria şi i se păru rece, nepăsătoare. Totuşi, când şi-l închipui, nu concepu că ar fi putut-o scrie altfel. Întinsă în pat, greoaie şi duioasă, pe jumătate învelită în mătasea roză şi în dantelele pernelor, simţi iarăşi acea nimicitoare şi profundă milă, ce o simţea câteodată când, trezindu-se în miezul nopţii, zăcea, la lumina filtrată a străzii, capul oacheş odihnind alături de-al ei. I se părea atunci că, în rândurile de la sfârşit, el încercase să pună un sentiment ce se pierduse scriindu-l pe hârtie. Era tot atât de incapabil de a exprima prin scris, ca şi de a rosti ce-l clocea în inimă. Ai fi zis că un zid îl împresoară şi-l izolează de toţi.

„Epistola asta ar putea să pară aspră şi interesată, cel puţin celor care nu-l cunosc, gândi ea. Trebuie să-l fi pătruns ca mine, ca s-o înţelegi".

Şi, într-o fugară şi stranie vedenie, el îi apăru ca s făptură care niciodată nu gustase pacea, nici n-avea s-o guste vreodată, o fiinţă a cărei existenţă întreagă se va cheltui fără să se bucure de acele momente, aşa de dese la ea, în care viaţa pare să curgă cu o luminoasă şi caldă încetineală. Da, pe el, timpul îl apăsa totdeauna. Se întreba dacă el ştia cu adevărat ce este amorul, afară de scurta mulţumire a unei patimi vielente, mecanice şi aproape inumane. Ajunse a se îndoi că, chiar în acele clipe, îşi pierduse vreodată conştiinţa de el însuşi, sau uitase ceea ce-l aştepta la colţul drumului şi rămînea încă de făcut. Nu, în el nu exista pace, n-avea să aibă niciodată; şi ingora cât pierdea fiind astfel. Veşnic se grăbea, sââşiat de ambiţie, de proiecte; avea să treacă pe alături de tot ce face viaţa preţioasă, până ce va cădea şi-l va înveli ţarina, fără să fi trăit vreodată.

Cu grijă, împături răvaşul şi-l puse in plic. Apoi zâmbi, observând că-i scrisese pe hârtie de afaceri, sus cu *Flint* şi *Rader*. Altădată ar fi fost: *Radier şi* Muller. Ce devenise Muller? se întrebă ea. Bietul Mtiller! Dar sărmanul Muller era desigur mai fericit ca Petre, şl va fi în veci, întrucât

cunoştea mulţumirea şi pacea hărăzite de ataşamentul pentru lucrurile mărunte.

Se sculă, se înveli într-un capot de satin roz şi se duse în cabinetul de toaletă roz şi alb, să se îmbăieze. „Am să mă duc azi după prânz s-o văd pe d-na Azais", hotărî ea.

Dar de ee-i zicea „d-na Azais", în loc să zică „niama"?

*

♦ *

Avea o nouă trăsură. Caleaşca veche, electrică, hârbuita de mult, fusese înlocuită printr-un Flint şi Rader cu şase cilindri. O lăsă la oarecare depărtare de pensiune şi făcu restul drumului cu piciorul, gândindu-se că s-ar putea ca d-na Azais să n-o vadă cu ochi buni, de s-ar opri în uşa d-nei Hattery. Era în amurg. Şi de astă dată uşa fu deschisă de negresa şleampătă. în tindă, lampa maură ardea mereu.

- Aş vrea s-o văd pe d-na Azais.

- D-na Azais nu primeşte pe nimeni. E bolnavă... foarte bolnavă.

- Numai o clipă. Poate că dacă i-ai spune numele meu, m-ar lăsa să intru.

- Nu primeşte pe nimeni, repetă negresa... pe nimeni, e porunca medicului.

- Cine-i medicul său?

- Nu-i ştiu numele. E chiar sus acum.

- Aş vrea să-l aştept.

- Cum doriţi. Poftiţi de staţi aici, in hol. Am să-i spun d-nei Hattery, dar nu cred ca ea să zică ceva. Nu prea este în toanele ei, nici ea. Poftiţi scaunul ăsta.

Zise şi dispăru şi cum nu se mai întorcea, Lea socoti că d-na Hattery nu se împotrivea, ori nu e în stare să se opună. Scaunul, „scaun de hol" era tare, cu spătarul drept, sculptat în cucuie şi colţuri, pe care Lea le îndura dureros, cu toată armura corsetului. Şi începu să urască scaunul acela cu o convingere ce sporea cu cât şedea pe el mai mult. Scaunul acela simboliza pentru Lea tot ceea ce ea dispreţuise in viaţă şi-i rănise leneşa ei trebuinţă de oon'ort. La ciuda asta se adăugau nişte valuri stranii de mirosuri, uneori distincte, alteori amestecate şi de nedefinit, care păreau oă ies ehiar din pereţii holului - de varză, de peşte fript, de cognac, de colb, de umbrele mucede, şi chiar de groapă apropiată. I se părea eă ceasuri întregi se scurseseră, când auzi o uşă deachizându-se la catul de sus şi paşi coborând scara.

Se ridică şi desluşi în penumbră silueta unui tânăr. care cobora. Ca să nu-l sperie, căci ghicea că el n-o văzuse, tuşi uşurel. Apoi întrebă: „Domnul doctor?"

- Da, doctorul Weisner.

In turbureala locului, observă că e brun, un Hp israelit şi frumos la chip. O rămăşiţă din vechea ei cochetărie se trezi. E lucru plăcut să fie tinăr şi atrăgător!

- Sunt o prietenă a d-nei Azais. Am venit să văd cum îi merge.

Drept, cu pălăria în mină, îi spuse. El este de la opera de asistenţă medicală a cartierului. D-na Hattcry îl chemase. Presupunea deci că bolnava nu poate plăti. O cunoscuse pe d-na Hattery, fiindcă o îngrijise la o criză de deliram tremens. Cât despre d-na Azais, o socotea grav bolnavă, atinsă de hidropisie. Picioarele îi erau foarte umflate.

O învălui pe Lea într-o privire scrutătoare, poate ca să-şi facă o părere despre ea, apoi adăugă: „Cred că cunoaşteţi cauza. Băutura!”

- Cine o îngrijeşte? întrebă Lea.

- Nimeni, afară de negresă. Asta este problema. Tocmai voiam să iau dispoziţii ca să fie dusă la spitalul gratuit.

- Ea primeşte?

- Nu. Când am propus, s-a supărat. Dar trebuie. Nu poate rămâne aici, în condiţiile în care se găseşte.

- Voi plăti eu, bucuroasă, o cameră de pensionară.

- Poate că nu are să primească. Are un fel de mândrie ciudată.

- Pot s-o văd?

- Cred că da. Aş fi fericit să o puteţi convinge să plece de aici.

Urcară împreună. Doctorul deschise uşa şi Lea o văzu pe d-na Azais în pat, pe umeri cu şalul persan. In afară de toate miresmele casei, odaia mai mirosea şi a medicamente. Bolnava sta culcată pe spate, cu păru-i mult, cenuşiu, înnodat în două coade, care-i dădeau un aer caraghios copilăresc. Faţa nesulemenită, în care scânteiau marii ei ochi negri, părea tot aşa de albă ca perina pe care odihnea.

- Eu sunt Lea Ernst.

- Ah, făcu d-na Azais. Apoi, încet, ca şi cum îşi aduna cu greu gândurile, adăugă: „Aşa, te-a părăsit. Vezi, nu m-am înşelat”.

- Nu m-a părăsit. Eu l-am trimis.

- Bine-ai făcut. Aud că e bogat acum. E adevărat?

- Da-

- îmi scrie câteodată. Nu l-am văzut de un an. Stai colea, lângă pat.

Lea apropie un scaun şi d-na Azais întoarse capul ca s-o privească.

- Da, sunt bătrână acum, şi d-ta tot aşa. De bătrâni el nu se interesează. Crede că are să fie totdeauna tânăr... Dar într-o zi are să îmbătrânească şi el, ca noi toţi. Pedeapsa asta i-o pregăteşte Dumnezeu.

Apoi îi puse Leei mai multe întrebări cu privire la Petre, şi Lea ghici că, sub asprimea şi pica d-nei Azais, clocotea o dorinţă aprigă să afle veşti despre fiul său. Nevoia aceasta se ascundea după zidul orgoliului

ca migdală în coaja ei. In locul vechii nepăsări, se simţea oboseala unei femei bolnave de multă vreme şi istovită de boală.

- Doctorul îmi spunea că vieţi să vă duceţi la spital?

- Nu. Prefer să mor aici, decât să fiu îngrijită de străini.

- Nu e vorba de moarte. Nu-i aşa doctore?

- Nu, desigur că nu, răspunse medicul.

- Am o idee, vorbi Lea. Ştiţi că într-o parte a casei Weingartner stau eu?

- Da. Mi-a spus o fată.

- La etajul de sus am două camere neocupate. De ce n-aţi veni să locuiţi la noi, până la însănătoşire?

D-na Azais nu răspunse îndată. întinsă, cu privirea In bagdadie, grăi în cele din urmă:

- Nu vreau să deranjez pe nimeni. Toată viaţa mea m-am descurcat singură, chiar când s-a născut Petre...

- De ce-o luaţi aşa? întrerupse Lea. Mi-ar face mare plăcere.

- Din cauza lui Petre?

- Da. Un pic din cauza lui şi apoi, fiindcă aş avea şi eu ceva de făcut. N-am nicio ocupaţie.

- Cine-ar plăti? Eu n-am mijloace.

- Petre.

- Nu. Nu vreau să fiu povară pentru el.

Am hotărât aşa de multă vreme, de dnd a părăsit circul şi ne-am despărţit.

- Dar n-ar fi povară. E bogat... Mai bogat decât credeţi. N-ar fi nicio greutate pentru el.

- Crezi?

- Şi-apoi se însoară cu una din fetele cele mai bogate din ţară.

D-na Azais o privi.

- Se însoară? Când?

- Tulburată deodată şi ruşinată pentru Petre. Lea explică:

- Da, se căsătoreşte. Cred că încă n-a spus nimănui, afară de mine. N-a avut voie să vă scrie. Era natural să mă informeze, înţelegeţi... am rămas prieteni.

- Da, cred.

- Va să zică o să veniţi la mine, până ce vă veţi întrema.

D-na Azais rămase iarăşi tăcută multă vreme.

- Da, voi veni. Sunt aşa de scârbită de putoarea, de gălăgia, de murdara asta de negresă... Vocea i se îndulci, ca şi cum se simţea foarte obosită. Nu băgăm de seamă mirosul înainte, dar acum, când nu mai pot bea, mi-a devenit de nesuferit.

O privi pe Lea:

- D-ta ştii, nu-i aşa? N-am trăit totdeauna astfel. Spune doctorului; vrei?

- Da, îi voi povesti.

Convenirăca ambulanţa să vină s-o ridice pe d-na Azais a doua zi de dimineaţă la nouă. Apoi Lea luă mâna bolnavei, ca să-i spună la revedere. Aceasta o strânse cu dragoste, deodată, şi Lea văzu că plânge.

Zidul de trufie şi de pică se prăbuşise. „Se simte singură şi-i e frică", cugetă Lea.

Blând, închise uşa după ea şi coborî scara, în tovărăşia doctorului. Pe prag, cum el se pregătea să-şi ia rămas bun, îl reţinu.

- D-tră ştiţi că d-na Azais a fost celebră odinioară? Era dresoare de leoparzi... cea mai mare din lume. Aşa şi-a pierdut braţul. Era cunoscută în toată Europa. Şi eu am văzut-o odată la Mtinchen; eram fetiţă.

- Nu ştiam. N-a vrut să-n.i povestească nimic.

- Mi-a spus mie să vă spun.

Doctorul îşi scoase pălăria şi se înclină: Voi avea grijă să se petreacă totul bine.

- Mulţumesc. Bună seara.

- Bună seara, doamnă.

Merse câţiva paşi înspre trăsură, apoi se întoarse şi-l urmări pe medic cu ochii: era plăcut tânărul; aducea puţin cu Petre..

A doua zi dimineaţa ambulanţa sosi şi d-na Azais fu instalată la etajul superior al casei brune, oe şi-o împărţea Lea şi Clara Weingartner. Nu fu decât un incident nenorocit: în momentul în care o aşezau pe d-na Azais în trăsură, d-na Hattery, în halat, făcu o scenă sfâşietoare. O luau, spunea ea, pe singura ei tovarăşă, pe cea mai bună prietenă. Doctorul Weisner q aduse in casă şi-i administra un calmant. Apoi plecarea bolnavei urmă fără nicio piedică.

*

- *

Era la jumătatea verii şi spicele stăteau maldăr in marele patul al iui Elmer. Mirişlea, plină de trifoi întunecat, te făcea să te gândeşti la blana leopardului. In marginea pădurii, peluzele golfului începeau să îngălbenească şi în fiecare seară, în asfinţit, lucrătorii negri stropeau iarba cu apa cărată în mari rezervoare, din gârlă. La fermă, Joanna se zorea să pregătească tot pentru treierat.

Treieratul trebuia să se l'acă la două zile după ce ea primise scrisoarea lui Petre. în ajun, din zori şi până noaptea, făcuse turte, plăcinte, tăie şi jumuli găini, găti cartofi, scoase conserve de fructe. Era evenimentul anului, neasemănat ca însemnătate decât cu ziua în care

se tăiau porci. Ziua aceasta cădea în noiembrie, cteci era destul de frig, ca să se întărească untura. Batoza şi motorul veniră, cu tot personalul lor: cinci bărbaţi. O duzină de fermieri din împrejurimi veniră la ei, de asemenea zilierii şi mai toate rudele bavareze ale Joannei. în anul ăsta erau neliniştiţi şi discutau între ei, uneori în şoaptă, alteori tare, cu ton răstit, căci războiul oe izbucnise în Europa îi atingea de aproape. Ştiau că verii lor şi toţi unchii şi-au lăsat fermele sau satul din Bavaria, ca să se bată împotriva francezilor şi englezilor. De fapt, nu aveau deloc nevoie să ia o atitncâine agresivă; cea mai mare parte din ţară era cu ei; toţi aveau neîncredere şi antipatie faţă de Anglia şi un sentiment de indiferenţă faţă de Franţa. Majoritatea fermierilor era de origine germanică sau scandinavă; cât despre cele mai vechi familii de sânge englez, ca Elmer, îşi uitaseră de mult obârşia britanică.

Dar pentru Joanna, zorită între plăcintele şi puii ei, războiul nu arăta nici cât umbra unui nor în zare, in ziua aceasta de treierat. Ziua aceasta, ca şi aceea a tăierii de porci, i se părea o sărbătoare a belşugului. Se bucura ca şi alţi fermieri veneau la ei, că aceştia pot vedea minunata întreţinere a fermei şi îşi dau socoteala că Elmer, mai mult ca oricare alt proprietar din împrejurimi, ştie să scoată maximum de grâu la hectar şi porcii cei mai graşi cu osatura cea mai mică.

Cu ochi iscusit, inspecta lunga masă, pusa p? pari - safrageria fiind prea neîncăpătoare - şi veghea ca fiecare oaspete să fie servit până la saturare, aşa ca oricare, întorcându-se acasă, să poată spune că a fost tratat la Elmer mai bine ca oriunde. Cu o apărătoare de muşte făcută din fâşii lungi de ziar într-un cap de băţ, da ocol mesei ca o zeiţă, pe când Irma şi o femeie venită s-o ajute făceau suveică într-o bucătărie şi grădină, încărcate cu pui fripţi, şunca fiartă, porumb fiert, castraveţi şi ceapă în oţet, fasole şi salată proaspătă. Aproape două ceasuri oamenii mâneară cu îmbucături mari şi grele, stropite cu bere neagră da Milwankee, servită în căni de pământ. Ca sfârşit, băură ceşti mari de cafea. Apoi, unul câte unul, intrară în magazie. In curând zgomotul batozei începu. Joanna vedea mereu crescând muntele de paie aurii, paiele care însemnau culcuşurile calde pentru oi, vaci şi cai şi, la primăvară, un maldăr de gunoi mănos, bun de întins pe câmpiile rodnice, care-l produseseră.

Şi pe când se zorea în treaba sa, prezidând îmbelşugatul ospăţ, privea sporirea paielor, sau se ducea la hambar ca să-i curgă printre degete grâu roşu şi aspru, inima Joannei bătea de bucurie din pricina scrisorii lui Petre.

După ce o citi cel puţin de douăsprezece ori, până ce o ştiu pe dinafară, o ascunse sub covorul din camera de oaspeţi, alături de fotografie. Aşadar îşi schimbase numele şi locuia în Pentland..Afacerile ii

mergeau şi, în toamna, se va însura cu Hazel Flint. Vestea o uimi pe Joanna. Petre... acel Petre cunoscut în carieră, îmbrăcat în tricou negru şi cu şapcă. Petre vagabondul, să ia pe fata lui Homer Flint! La gândul ăsta, Joanna simţea un pic de gelozie, de ciudă, deşi îşi repeta: „Nu-i al tău. N-a fost al tău niciodată, decât poate o clipă.u Totuşi, nu putea să nu se gândească ce minunat ar fi fost să nu se însoare niciodată, fiindcă nu reuşea să-l uite, ea, Joanna!

Surise când citi: „Ziceai că n-o să fiu in rândul lumii niciodată. Şi totuşi iată-mă statornicit cumsecade". Nu venea asta. ca şi cum ar fi scris: „Nu regreţi deloc acum că na m-ai vrut de soţ?u Gândindu-se temeinic, socoti că Petre n-ar fi făcut acelaşi drum, dacă o lua pe ea. Lipsit de libertate, n-ar fi avut tonul de triumf, cu care-i scria. Peter şi ea ar fi apăsat asupra-i ca o povară, de la început şi, chiar dacă ar fi izbutit, ea nu i-ar fi putut împărtăşi viaţa. Nu, felul acela de trai nu era pentru ea. S-ar fi simţit piedică şi nenorocită. Ceea ce îi trebuia ei erau semănăturile, o mare grădină de legume, un pătul care să pârâie sub greutatea cerealelor.

El mai scria: „Fiul nostru nu trebuie să facă pe caddyul. Preţuieşte mai mult. Am să-ţi trimit bani pentru el, dacă ai nevoie, dar el nu se cuvine să se fălească cu slujitul la slrăini".

La citirea acestor rânduri i se urcă sângele în obraji. Ce voia să spună? Voia să-i dea lecţii Joannei Croy, vrednica nevastă a fermierului cel mai pricopsit din ţară? Cum, el, fostul călăreţ de circ, avea s-o înveţe ce-i mândria? Da, are să-i scrie pe şleau că dacă Peter nu ascultase şi făcuse pe caddyul, era din pricina că voia gologani şi Că setea asta o ^ivea de la el, Petre, tatăl său. Niciodată copiii lui Elmer nu s-ar fi gândit la aşa ceva.

Dar nu-i răspunse îndată, căci nu ştia ce să-i propună, care să-i îngăduie să se vadă în toată siguranţa. Hotărâse să ascundă afacerea asta de bărbato-său. La ce bun, se gândea ea, să-l tulbur după atâţia ani, când el îl socotea pe Peter ca fiu al său?' Ar fi putut să-i scrie lui Petre, că nu vrea să-i dea întâlnire, că nu pricepea de ce ţinea el acum să-şi vadă copilul, după ce îl părăsise atâta vreme. Dar nu făcu nimic, pentru ca şi ea dorea să-l vadă şi să-i arate ce frumos băiat a devenit Peter. Nu ştia ce să facă. Deşi Petre stătea în Pentland, era ca şi cum ar fi stat la Chicago, aşa nu-l putea întâlni, decât poate să-l zărească pe stradă, de departe.

îşi perindă mai multe planuri înţelepte, dar unul după altul se ştergeau în faţa romanticei curiozităţi ce-o copleşea. Sfârşi prin a-i scrie - subliniind de trei ori menţiunea „personal" pe plic - că Peter o ştersese fără voia ei, ca să facă pe caddyul, şi că dacă doreşte să-l mai vadă, n-avea decât să treacă marţi, pe la orele cinci la capătul Aleei

unde îşi avea magherniţa de legume de vânzare. Va fi acolo cu copilul.

Marţi, îndată după masa de prinz, când Elmer şi Cărel se întorseseră la cimp, ea îmbrăcă o rochie de pânză albastră, nouă şi-l Îmbrăcă şi pe Peter într-un costum nou de serj. El mirii când ea îl făcu să pună vestonul şi întrebă:

- Mergem în oraş?

- Nu.

- Atunci de ce îmbrac hainele astea?

- N-are a face. Vreau 6ă arăţi bine, când vii să vinzi legume cu maică-ta.

Peter n-o mai întrebă. îi plăcea să se ducă la magherniţă. Era aproape tot aşa de nostim ca la golf, pentru că te depărtai de fermă şi o mulţime de lucruri se puteau petrece la marginea drumului... Vedeai trecând automobile mari şi în depărtare zăreai fumul trenului gâfâind la urcuşul colinei, până ce pierea în lumea mare. O ajuta pe maică-sa să vândă poame şi zarzavat şi să numere banii.

Când fu pata, Joanna aruncă o ultimă privire spre Peter şi inima i se umflă de mândrie, în curând urmată de tulburare, la gândul că copilul acesta îi insufla mai multă trufie decât ceiialţi copii ai ei. Era în el ceva fin, distins, ce lipsea celorlalţi, oricum i-ai fi învesmântat. Cu eleganţa lui firească, nimeni nu l-ar fi crezut pe Peter fecior de fermier. Şi iar începu să croiască planuri de viitor, în privinţa lui: avea să pimească o bună educaţie şi va călători. Va ajunge avocat, va face politică. Poate va fi într-o zi guvernator, poate chiar Preşedinte!

Coborâră împreună lunga alee sub bătrânii roşcovi plantaţi de tata-mare, pe vremea în care tăiase pădurea -- poate trei:useră de atunci şaptezeci de ani - şi, pe când mergea voioasă. Joanna se gândea că viaţa ei fusese pasionantă, ca romanele pe c;:re le citea când era fată, când avea răgaz pentru lectură. Acrul cald era înmiresmat de trifoiul înflorit.

Irma ii aştepta la tejghea. Dimineaţa fusese bună şi adusese aproape cincisprezece dolari. Văzându-i, ea începu să ridă.

- Ce frumoşi sunteţi amândoi! zise ea.

Joanna spuse că hotărâse să se îmbrace totdeauna cât mai bine, ia vânzarea zarzavaturilor. Nevasta lui Elmer Croy trebuia să fie bine îmbrăcată.

- Tu ai face bine să te întorci repede acasă, adăugă. I-am iăsat pe bunicul singur. Doarme în jilţ, pe galerie.

*

- *

A doua zi, după amiază trecu în călduri mari. Joanna întinsese o pânză peste legume, să le protejeze. Se temea să nu fie pârlite şi

încălzite şi necontenit îl striga pe Peter, ca să nu-şi murdărească hainele de huma galbenă din marginea drumului. Automobile treceau, uriaşe trenuri gâfâiau urcând dealul în direcţia Estului. Oameni se opreau să cumpere porumb, tomate ori fasole. La orele cinci văzu o trăsură venind dinspre oraş şi-l recunoscu pe Petre la volan.

Simţi că i se suie sângele în obraz şi o clipă crezu că are să leşire - «a, Joanna, căreia niciodată nu i se făcuse rău! Iar răul se irosi şi-i făcu loc unei aţiţări smintite. Când automobilul, se opri, temerea, ce de multă vreme o avea, deveni siguranţă: il iubea pe Petre.

Cu coada ochiului, se asigură că Peter se joacă lingă groapă şi nu-i observă.

- Bună ziua! rosti Petre, ca şi cum o părăsise în ajun.

- Bună ziua! răspunse dânsa, strângându-i mina.

Apoi o tăcere ciudată căzu între ei. Joanna nu ştia dacă trebuie să ridă sau să plângă.

- Nu te-ai schimbat de fel, observă ea.

- Nici tu!

Da, l-ar fi recunoscut oriunde, chiar numai după ccafă şi după umori. Acelaşi trup zvelt, acelaşi cap fia cu păr negru buclat. Părea ceva mai vârstnic, mai subţire, cu ceva mai aspru la eoada gurii şi la colţul ochilor lui sumbri. Dar când îi surise, buzele lui pline se rotunjiră ca şi atunci şi pupilele străluciră în aceeaşi scânteiere, că ea gândi că nu-l uitase nicio clipită. Şi, pe când oa sta dreaptă după masa de legume, îşi dădu scama că toată iubirea ce i-o inspirase el, farmecul cu care o supunea, purcedau de la privirea aceea, de la zâmbetul ce-i arcuia buzele, de la văpaia duioasă şi batjocoritoare tot deodată ce-i lumina ochii. îşi aminti aproape cu durere cum o privise el întâia oară, în carieră, când buzele şi ochii lui spuneau despre lucruri pe care nici nu încerca să le rostească. Pupilele acelea grăiau aşa de limpede, atunci ca şi acum: „Ceea cc săvârşim noi nu e păcat. E plăcut şi atrăgător şi chiar frumos, suntem plini de noroc”.

Conversând cu el, cu o voce sunătoare şi în fraze frânte, se gândea la toate acestea. Ei nu fuseseră niciodată vorbăreţi, căci nu stnt vorbele în stare să glăsuiască ceea ce simţi.

- Vezi, spunea Petre, am împlinit de curând treizeci şi trei de ani; tu trebuie să ai treizeci.

- Adevărat; am trecut de treizeci de ani mai deunăzi.

- Atâta vreme să fi trecut!

- Trebuie să-mi târguieşti ceva, ca să nu întrebe Peter de cc te-ai oprit aici. E destul de mare, ca să se mire. E înaintat pentru anii lui.

- Da, se înţelege. Se uită la copil. Eşti mândră de el, nu-i aşa?

- Da. Dar tu?

- Da. Aş.vrea să-l cunosc mai bine.
- Trebuie să fim prevăzători din pricina lui Elmer.
- Fireşte. Poate că într-o zi...
- Ce?
- Nimic. Aş vrea să-l văd adesea.
- Nu, Petre, nu se poate. Nu acum. E prea târziu.

începu să tremure şi căută, dar în van, ca el să nu bage de seamă.

El zâmbi.

- Nu te îngrijora. Te găsesc şi mai frumoasă ca altădată.
- Nu. Nu mai frumoasă. Sunt o femeie acum. M-am îngreuiat mult.
- Aş fi vrut ca el să-i răspundă: „Tot mai sunt îndrăgostit de tine. Am fost întotdeauna" şi să-i poată şi ea spune la fel, dar se îndoia că el ar rosti asemenea lucru altminteri decât cu privirea şi surâsul.
- Aş vrpa să mă ocup de el, - şi-l arătă pe copil. Cum ai putut aranja aşa ceva?
- Nu ştiu.
- Ce planuri ai în privinţa lui?
- Da, aş vrea să studieze şi să ajungă avocat.
- Bine. V-aş putea ajuta. Pot chiar să trimit bani numaidecât. Sunt bogat acum.
- Nu, nu, nu e necesar. Şi apoi Elmer ar cădea pe gânduri. Cred că ar fi mai înţelept să nu ne mai vedem.
- Ai dreptate. Nu e prudent nici pentru mine.

Ea începu să ridă: - Pun rămăşag că bătrânul Flint n-ar fi încântat că ginerele său are un fecior, chiar aici, la Pentland!

Il umflă şi pe el râsul, care-i apropie deodată în complicitatea unui secret izbânditor; privirile lor amestecate păreau să înfrunte pe toţi locuitori Pentlandului, judeţului, lumii întregi. Isprava lor e bună, minunată şi n-avea s-o ştie niciodată lumea.

- Poţi depune bani pentru el la o bancă, şi să-i scoată când va ieşi din Universitate. Şi după aceea ii va fi util. Ai să ajungi un om de însemnătate mare. Cu averea lui Flint, o să ai putinţa să-i creezi o bună situaţie.
- Asta vine târziu de tot.
- Da, dar n-o să fim totdeauna tineri; trebuie să ne gindim la viitor.

Surise: - Aceeaşi Joanna eşti! Foarte serioasă!

- Da.
- N-ai să mă mai socoteşti străină acum, nu-i aşa?
- Nu, niciodată, numai când rosteşti unele vorbe prea dure.

Peter reveni, ţinând în pălmuţă o enormă lăcustă verde.

- Uite, mamă! Uite!

Dar il zări pe Petre şi recunoscu în el pe străinul de la golf, şi tăcu

stânjenit.

- Bună ziua. Ce mai faci? zise Petre întinzând mâna.

- Dă mâna cu domnul, Peter.

O clipă, Peter păstra un obraz închis; apoi buzele i se rotunjiră într-un zâmbet şi ochii-i sumbri se luminară.

- Bună ziua, domnule, răspunse el.

- Nu ţi se pare că e cineva pe care parcă l-ai cunoaşte?. rosti Joanna rizâna.

Petre se pomi şi el pe râs cu o expresie de fericire. Apoi scoasa un bilet de un dolar din buzunar şi-l întinse lui Peter.

- Ca să-ţi cumperi ceva, când te vei duce la oraş.

- Pot să mă duc la circ?

- Faci ce-ţi place.

- Aş vrea să mai văd elefantul şi călăreţul care călăreşte fără şea.

- S-a dus la circ anul trecut şi n-a uitat, explică Joanna surâzând.

Petre ridică copilul şi-l privi de aproape, cu o privire aproape feroce: „E bine, zise el. Du-te la circ, petrece cât poţi, totdeauna14. Apoi îl lăsă la pământ şi se întoarse spre Joanna: „Dă-mi doisprezece porumbi, te rog”.

Ea-i numără şi rupse foile ca să-i arate lui Petre frumuseţea boabelor ca de fildeş: „E cucuruz de cel bun; nu găsiţi nicăieri ca asta”, spuse cu mândrie, ca şi cura vorbea unui om cu totul străin.

Plăti marfa, îşi luă rămas bun, urcă în maşină şi plecă.

Se întoarse odată şi-l văzu pe Peter, lingă groapă, urmărindu-l din ochi.

Când pieri după colţul pădurii, într-un nor de pulbere, Joanna adună legumele rămase, le strânse într-o plasă şi, cu Peter, luă drumul spre fermă. In crepuscul, copilul îşi târâia picioarele ridicând trâmbe de praf, dar Joanna nu lua aminte.

- E domnul care mi-a dat un dolar, deşi nu făcusem nimic.

- Da. E om de treabă.

- De două ori mi-a dat câte un dolar, aşa pe degeaba.

- Da.

- Când vine circul?

- Peste două săptămâni cred.

- îmi place mult să plec de la fermă.

Joanna nu răspunse. Cuvintele băiatului o întristau. Cu toate că nu voia să facă din el fermier, ţinea să-şi iubească sălaşul, cum îl iubea şi ea.

- Când voi fi mare, vreau să fiu călăreţ acrobat spuse Peter.

Joanna nu zise nimic. Mergeau în tăcere. Cufundată în gânduri, îşi spunea: „Doamne, ce femeie stricată sunt!” Dar nu simţea că-i e

ruşine. Dimpotrivă, o impresie de izbândă: „Mă cred o simplă fermieră şi uite ce mi se întâmpla!” Da, ştia că voia să-l vadă pe Petre mereu şi totdeauna, şi asta nu se putea. îşi dădu seama că dorea chiar mai mult, fiindcă se vedea gata să facă tot ce i-ar cere. Şi amintirea carierei redeveni luminoasă. Şi iar se firitisi de ceea ce făcuse.

Când traversau pârâul, aproape de salcie, o zări pe Irma în lacrimi, alergând în întâmpinarea lor. îngheţată de o groază subită, Joanna voi să alerge, dar nu putu.

- Domnul Croy a dat de un bucluc, strigă Irma. A căzut de pe claie! Veniţi repede! *

Atunci Joanna începu să fugă; trecu de Irma, sui panta, stârnind pulberea sub paşi şi ajunse acasă. Elmer zăcea pe canapeaua din salon, cu ochii închişi, faţa galbenă. O rană îi brăzda capul. Cărel, în picioare lingă el, îi lega rana cu o pânză dată de Irma.

Nu ştia nimeni ce se petrecuse. Elmer potrivea finul în vân'ul clăii, pe când Cărel descărca din car, - se poticnise de funie? - când se prăbuşise de la o înălţime de şase metri pe podeaua pătulului. Respira, dar suflarea-i neregulată aducea cu un horcăit groaznic.

- Irma a telefonat doctorului, zise Cărel. Trebuie să vină.

Il dezbrăcară, şi-l purtară la patul lui. Pe când Joanna îl privea culcat, cu faţa răvăşită, scobită de durere, ca de ceară, odihnind în perne, îl uită pe Petre şi tot ce simţise:..Elmer trebuie să trăiască! îşi repeta. Trebuie! Elmer e bun. El trebuie să trăiască. Dacă moare sunt pierdută! *‘

,,E pedeapsa păcatului meu, îşi mai zise ea. Elmer este aşa de bun, aşa de cinstit, iar eu sunt o femeie stricată”.

Doctorul sosi. Declară că Elmer va trăi, dar că-i va trebui multă vreme până să se întremeze. Avea o fractură a craniului şi şira spinării era şi ea atinsă.

*

- *

Căsătoria avea să se facă în curând şi Petre, întors din oraş, se gândea la ea cu un fel de spaimă. întrevederea cu Joanna şi cu copilul făcea perspectiva şi mai nesuferită, ca şi cum, de bună voia lui, închidea poarta propriei lui temniţe. Soarele scăpăta după pădurea ce domina cariera şi razele-i oblice aureau câmpiile. înaintea lui Petre se întindea oraşul, întunecat de norul de fum, ce nu se destrăma niciodată. Intâia dată, de la acea caldă neapte de primăvară în care, tot minând caii, ascultase cântând pe femeia beată a lui Kiley, resimţea o vagă nostalgie de viaţa lui crainică, de pe vremuri. Şi i se năzărea aproape bună - cu vagonul roşu, mirosul de friptură şi de cartefi copţi, luminile din cortul circului. In acelaşi moment, se pregătea acolo

reprezentaţia de seară, 6« întindeau funiile velumului, se umpleau rezervoarele de benzină, se mătura cu grijă arena de rumeguş şi tan. Da, sâmbăta seara; şi se gândeau la a doua etapă.

Pentru el însă toate astea nu mai existau. Era pironit, lecat şi se pregătea să se ferece el însuşi prin căsătoria cu Hazel.

Nu se putea gândi la Ha^el fără s-o evoce pe Joanna. Hazel ar fi trebuit să fie mai frumoasă, ori cel puţin fusese când era mai tânără; dar Joanna avea un fel de bogăţie, de splendoare, de mărinimie, pe care cealaltă nu le avnsese nicicând. O revedea pe Joanna aşa cum îi apărase după maldărul de legume, arsă de soare, cu pieptul rotund, brizele şi dinţii sănătoşi, ochii scânteietori. O strcnie căldură emana din ea, de sănătate, de vigoare, care lipseau molaticei Lea. Alături de ea, Hazel părea slabă, pipernicită şi sălcie, sălcie nu numai la trup, ci şi la duh. Niciodată n-o privise sub lumina aceasta, acum însă i se părea găunoasă şi vulgară. Şi se îngrozi de fata asta, de copiii ce-i putea da, sigur că rădăcina Homer Flint, de sânge prea limpede, prea uscat, nu va plămădi niciodată un om aşa de izbutit ca Peter.

Şi îl împinse o ispită zănatică: să fugă, să dispară, să înceapă totul în altă parte! Dar numaidecât, bunu-i simţ îi şopti că, şi dacă fugea, ceea ce avea să reconstituiască va fi aidoma cu ceea ce părăsea. Nu; să stea cuminte in propria-i capcană şi avea să se deprindă. Dacă viaţa i se părea strimtă şi sumbră, ei bine, să lupte cu atât mai multă înverşunare ca să atingă ţelul urmărit de atâta timp!

Pentru întâia oară se simţea descurajat şi înţelese deodată de ce trebuia Peter să fie numai al lui; şi o dori, de asemenea şi pe Joanna în chip straniu, deşi pricepea că ea niciodată nu va fi a lui şi că dacă ar fi venit la el numai conflicte ar fi izbucnit. Căci îşi dădea seama cât văzuse ea de drept când spusese că, cu toată dragostea ce-o aveau una', pentru altul, vieţile lor trebuiau să urmeze căi deosebite.

Pe când cugeta aşa. pătrunzătorul miros de fum îi adnse aminte că se apropie de oraş şi, amintindu-şi că are să cineze cu Hazel, o luă spre cartierul Nou. Totuşi, nu se aândea nici la logodnică, nici la masa ce aveaţi s-o ia laolaltă, ci numai la copilul care se juca în groapă şi venise să-i strângă mâna. 1 se părea că vede in Peter un alt el însuşi şi-l săgeta o violentă dorinţă să-l îndrume, să-i netezească drumul, să-l ferească de poteca întortochiată, pe care el nu contenise s-o urce. Voia ca viaţa lui Peter, ca a tuturor copiilor pe care poate avea să-i aibă să fie veselă, uşoară şi ei să ajungă boieri.

Mica informaţie ce istorisea accidentul lui Elmer, apărută în *Noutăţi din Pentland*, îi scăpă. Se duse deci la Banca Fermierilor şi deschise un cont pe numele acestuia, destinat lui Peter, depunând cinci sute de dolari. După amiază, ieşind de la birou, reluă drumul Sudului, dar când

ajunse la maghernița din capătul aleii o găsi goală, părăsită. Se întoarse a doua zi și în zilele următoare, cu speranța să-i vadă pe Joanna saa Peter, dar zadarnic. Văzu numai pe o voinică cehoslovacă cu siluetă colțuroasă.

Apoi primi o scrisoare de la Lea, în care i se spunea de boala d-nei Azais și de plecarea acesteia din pensiunea d-nei Hattery.

„Sper, scria Lea, să izbutesc a o păstra și când va fi sănătoasă. Oricum, trebuie împiedicată de a se întoarce în cocina aceea. Este la curent cu căsătoria ta, dar cred că ai face bine să vii să i-o anunți chiar tu și poate de asemenea să o aduci și pe logodnică, fiindcă nu va fi destul de întremată, ca să asiste la nuntă. Ar vrea să te vadă, deși nu vrea să spună. Boala a făcut-o foarte blajină. Dacă noi n-o scoteam din pensiunea aceea s-ar fi prăpădit.

Scrisoarea era drăgăstoasă, mai veselă decât cele primite de la despărțirea lor și el admira omenia ce se vădea în fiecare rând, acea omenie pe care el n-o găsise niciodată aiurea, nici chiar la Joanna. In mărinimia, în tandrețea ei, Lea rezolva pentru el problemele care-l frământau. Putea acum să se ducă la maică-sa și să i-o prezinte pe Hazel. Și apoi, d-na Azais nu va veni la nuntă cu fața ei fardată, părui vopsit, o toaletă imposibilă; nu va risca să se îmbete acolo și să înșire toate întâmplările din trecutul ei.

‚Jncă o dată, își zise el, am avut noroc!” Și când se gândea la maică-sa, i se părea depărtată, străină, ca o persoană pe care abia ar fi cunoscut-o; și totuși mai puțin străină decât Petre, călărețul de circ. Flăcăul acela era așa departe de el, că parcă n-ar fi existat.

Scrise Leei, propunând să vină cu Hazel s-o vadă pe d-na Azais la sfârșitul lunii. Nădăjduia că și ea va fi de față, fiindcă dorea, dacă nu i se părea nesuferit s-o vadă pe tânăra fată.

Pentru ca să nu cadă in mina altcuiva, expedie el însuși epistola. întors de la poștă, îl găsi pe Muller, care-l aștepta în biroul său. Mecanicul avea fața obosită, preocupată și galbenă.

- Vreau să plec, zise el.

- Să pleci? strigă Petre râzând și bătându-l prieteneşte pe spate. Ce ți-a venit?

- Nu-mi mai place aici.

- De ce?

- Nu știu. N-aș putea spune de ce. Nu mai îmi place aici. Vreau să mă așez pe socoteala mea. Leafa ce mi se dă, n-o merit. Și apoi, nu pot lucra așa... toată vremea să schimb haine... și toți mecanicii ăia să spioneze ce fabric eu... și „colegii ingineri” care râd de mine...

- Nu rid de tine.

- Nu sunt idiot. Și apoi, zic între ei că sunt prea plătit pentru ce

meşteresc eu.

- Ce-ai vrea să faci?

- Să cumpăr un garaj şi să-mi fiu stăpân ca pe vremuri, îmi plăcea când lucram împreună. Asta-mi trebuie. Nu-mi pot eu sfârşi zilele într-o uzină, ca un dinte într-un angrenaj, să mă ploconesc la orşicine. Nu e felul meu, tu ştii.

Petre stătu un timp tăcut. Apoi se gândi:

- Poate că ai dreptate.. Simt şi eu dezgustul ăsta ca tine. Da, este mult să fii slobod. Unde vrei să-ţi cumperi garajul?

- La Pentland. Aici ca şi în altă parte. Ştiu unul de vânzare, pe care l-aş putea avea îndată. E al unuia Baird, care închiria cai odinioară, îl ştii? Acum, când e bătrân, vrea să se desfacă. E un garaj bun, bine pus, în capul străzii Mari, la Wolnut.

- Da, ştiu locul.

- Se cheamă garajul libertăţii. Pot să-l cumpăr, dar nu am suma toată.

- Cât îţi trebuie?

- Aproape două mii de bilete, ca să fiu în largul meu. Vreau să plătesc pe ţanc; nu-mi plac ipotecile.

- Vrei să te împrumut eu?

Faţa lui Muller se lumină.

- Da, asta mă aranjează.

- Bun. Când vrei să pleci?

- Îndată, dacă nu e incorect. N-aş vrea să-ţi fac epistola. întors de la poştă, II găsi pe Muller, care-l aştept necazuri, dar mă îmboldeşte; nu mă mai simt bine aici.

- Aranjez eu;. nu te îngriji.

MQller se ridică şi rămase „în picioare, încurcat; apoi se înroşi: - Chiar dacă nu mai sunt pe aici, pot să vin să te văd cheodată?

Petre întinse mâna.

- Se înţelege, dragă. Nu înseamnă că, dacă na mai suntem în acelaşi oraş, să nu ne mai vedem.

- N-o să fie prea des. Nu-ţi fie frică: n-am să te plictisesc. Socotesc că tu ai să meiL;i departe. Eu n-o să mă pot ţine după tine şi n-o să te mai gândeşti la Muller, dar Muller n-ure să te uite.

Petre, cu mâna în laba strânsă a lui Muller, se simţi deodată ruşinat şi faţa-i oacheşă i se rumeni:

- Nu, nu cred că te voi uita vreodată, şi nici prăvălia noastră de biciclete.

- Atunci, sunt mulţumit! Da, ce vremuri frumoase acelea!

Şi, ca de olricei, plecă fără să-şi sfirş.ească conversaţia, închizând uşa cu zgomot după el. Petre se apropie de fereastră şi se uită după el

cum traversează curtea şi piere în hangar.

- Şi ăsta este din trecut, gândi el.

Atunci văzu căsătoria lui sub adevărata ei lumină. Sfârşitul unei epoci, şi începerea alteia. Odată însurat, va fi ginerele bălrânului Flint şi unul din oamenii cei mai însemnaţi din Stat. Vedea in asia nu o ţintă, ci un nou punct de plecare. Totuşi, era tulburat; cuvintele lui Muller răsunau 111 el ca un ecou îndepărtat: „Vreau să mă aşez pe socoteala mea, ca pe vremuri[1]1.

lume o părăsea. Se bucura de camera ei curată, care-i aminieri vremea vagonului roşu ca aur strălucitor şi fără pată. Curăţirea aceasta o pătrundea până în suflet şi trezea în ea împreună cu fi tistul vieţii, dorinţa de a duce un trai normal şi nebântuit de deznădejde.

In zilele de singurătate, întinsă în pat, evoca trecutul, începuturile, triumfurile, pe Moise Schoenbrun şi unchiul Natan, pe marele Zamberti. copilăria lui Petre. Dar mai ales, in timpul îndelungatelor ore în care urmărea mersul soarelui pe tapet, se gândea la Lea. Niciodată nu întâlnise o femeie de calitatea I^eei şi se mostra de gândurile urâte şi ideile de răzbunare, ce le avusese faţă de ea la începutul legăturii Leei cu Petre. înţelegea acum ca niciodată Lea nu avusese intenţia să o despartă de Petre. Da, preţuia mai mult docil e!, mai mult decât toţi cei pe care d-na Azais ii canoscuse ir. lunga şi aventuroasa ei existenţă. Şi d-na Azais simţea o dorinţă continuă, intensă, să-i vorbească, să-şi deschidă inima, dar când Lea venea, aducându-i flori, sau ca să-i citească veşli din gazeta de dimineaţă, ea se găsea incapabila să-i spună ceva. De multă vreme nu se spovedise cuiva, ca vorbele de simpatie nu veneau, întunecate şi îndărătnice.

Se gândea deasemerea mult la Petre şi, lent, începea să-l înţeleagă mai bine. întrevedea de ce era îngrijorat, nenorocit, şi de ce avea;;â fie aşa ţoală viaţa lui: nu cunoştea pe cea lăuntrică; pururea, oricât de strălucitoare aveau să-i fie izbânzile, voia şi mai mult. Nu, el nu iubea nimic, pe nimeni, şi acum când ea se simţea bolnavă, începea să considere dragostea şi omenia ca pe singurele virtuţi care contează; nu

---

1 *

Pe măsură ce treceau săptămînile, d-na Azais se înzdră- venea. Cu faţa spre Midi, casa Clarei Weingarten primea tot soarele posibil; de dimineaţa pînă tîrziu, după amiază, se strecurau razele soarelui.
Nu numai trupul, din care dispărea încet hidropisia, îşi regăsea vechea vigoare, dar şi spiritul se întrema, şi caracterul i se îndulcea. Cu fiecare zi pierdea din mohoreală şi neîncredere ; convingerea că ea nu are nici un prieten pe

numai în raporturile cu altul, dar şi faţă de tine însuţi. Fără iubire şi omenie nu este posibilă fericirea. Blestemat este col căruia ii lipsesc. I se părea că Petre nu-şi iubea nici propria sa personalitate.

Uneori, seara. Clara Weingartner urca până la al treilea etaj voluminoasa ei persoană şi venea să se înfunde în fotoliul de răchită de lingă patul d-nei Az;:;. îi povestea trăncănelile zilei, râzând. cu risu-i ce părea că porneşte din vârful picioarelor ei minuscule până la pâru-i vopsit şi cutremura toa*ă grăsimea trupului ei. Clara, c-i;:spra ei sinceritate şi limbaju-i direct, era un tot atât de I un tonic, ca Lea ca dulceaţa şi marea ei bunătate. Clarei, d-na Azais îi vorbea de reprezentaţiile circului cu eterna nostalgie a cclor care au fost odată fermecaţi de el şi nu-l mai pot uita. Clara o ţinea la curent cu ceea ce se juca la Chicago şi, în fiecare săptămână, ii aducea Varietăţi şi Programul General. D-na Azais le citea de la un capăt la altul, fără să sară un rând. Astfel, era la curent cu spectacolele date de circuri la Hamburg şi în Australia, cu cele desfăşurate la Bombay şi la Capetown. Ii trebui aproape trei zile ca să isprăvească, fiindcă nu citea uşor engleza.

Dar, ceea ce preţuia mai cu seamă, era că se simţea în mediul ei, ştiind că Lea, ca şi Clara, pricepeau unele lucruri de care Petre rămânea pururea străin.

Câteodată, stând în compania Clarei, vorbeau de Joanna şi de Peter. De la naşterea copilului, Clara numai de două ori o văzuse pe Joanna, întii, când cu iarmarocul din Chicago, al doilea, când aceasta venise să se informeze de un debuşeu pentru merele fermei. Dar primea veşti despre ea, ca şi despre Peter, de două trei ori pe an. D-na Azais o întreba la nesfârşit despre băieţel. Clara o rugă pe Joar.na să-i trimită o fotografie a lui. In sfârşit, o primiră; înfăţişa pe Peter la opt ani, în costum de catifea, în picioare lângă o coloană. Aducea uimitor cu Petre. Ai fi crezut că e el la vârsta aceea, gândea d-na Azais. Da, un sânge puternic curgea in vinele Schoenbrunilor. Peter avea acelaşi păr negru ondulat, aceiaşi ochi mari şi sumbri. Dar privirea nu avea încăpăţinarea, nici bărbia atâta hotărâre, ca la Petre.

Asemănarea cu Moise era de asemenea izbitoare, n-ar fi scăpat nimănui. Moise avea, desigur, şaizeci de ani acum, dacă nu mai mult. Pesemne că trăia tot în marea casă din Frankfurt, cu cele cinci fete ale lui. Poate că murise. Mai bine că nu ştia nimic. Prefera să păstreze amintirea acelei ultime nopţi din hotelul din Amsterdam, când o lăsase fără să-şi ia adio.

Încet, încet, ştiu tot ce o privea pe Joanna si începu să o socotească drept noră, iar pe Peter ca pe nepotul ei legiuit. Ştia că ferma prospera, că Joanna era fericită cu bărbatul său, că-i făcuse trei copii şi află într-o zi - ceea ce Petre ignora - că Elmer Croy îşi fracturase craniul căzând de

pe o claie şi că de acum n-avea să mai fie în stare să se ocupe cu multe lucrări de fermă şi de grădină, rezemat in două bastoane.

Ziua vizitei lui Petre, apropiindu-se, începu să se îngrijoreze, gândindu-se că nu-i va fi uşor să-i vorbească, mai ales faţă de acea fată străină, din care el voia să-şi facă nevastă. Acum când vechiul sentiment de amărăciune o părăsea, se simţea duioasă şi fără apărare pentru acea conversaţie. Se mai temea că vederea fiului ei să nu-i aducă prea viu aminte pe Moise Schoenbrun şi că întrevederea aceasta să nu deştepte în ea dorinţa de a interveni în viaţa lui Petre. Şi se hotărî, în insomniile ei, să nu se mai gândească la el decât ca la băieţelul, ce fusese in lungile lor colindări şi să considere pe omul care venea s-o vadă ca pe un străin. Nu era mai bine aşa?

*

- *

in dimineaţa vizitei, Lea o îmbrăcă pe d-na Azais cu o cămaşă de noapte de-a ei, de crep de Chine trandafirie, garnisită cu dantele şi stropită uşor cu acel parfum de mimoze, ce-i plăcea grozav: apoi puse pe desul pâr cărunt al îmblânzitoarei o bonetă asortată. Când toaleta fu gata, d-na Azais ceru o oglindă, dar când îşi văzu chipul izbucni în râs.

- Parcă aş fi o smintită bătrâna.

Totuşi, ţinu oglinda la îndemâna ei şi, după plecarea Leei, se privi iarăşi. Pentru vârsta ce o avea, în definitiv,, era destul de frumoasă; câteva creţuri; ochi-i rămăseseră admirabili, mari, întunecaţi şi strălucitori. „Ochii mei, gândea ea, nu vor îmbătrâni niciodată14.

Lea nu-i spusese dacă şi ea îl va vedea pe Petre şi d-na Azais, gândindu-se la asta întinsă pe pat, regreta că n-a întrebat-o. De întâlnirea lor nu se temea-; s-ar fi văzut cu cea mai mare naturaleţe. Dar în prezenţa logodnicei, era altceva: aceasta putea să Se întrebe, să nu-i placă» „Da, va avea timp să-i pară râu de căsătoria asta!” cugeta d-na Azais, „va vedea ce înseamnă să te însori cu o fată din lumea aceea!”

Apoi auzi paşi pe scară şi bănuind că sunt ei, începu sa tremure.

Lea nu se arătă. Clara ii întovărăşea. Când uşa se deschise înapoia patului, d-na Azais îi văzu mai întii în oglinda mesei de toaletă: pe Clara, pe fată şi apoi pe Petre.

- Iată-i! zise Clara.

Petre se apropie de pat, se aplecă şi o sărută. Dar era o sărutare fără avânt, care-i dădea ghies să se dea înapoi, ca de la un străin.

- E Hazel, grăi Petre. __

Fata înainta şi o sărută şi ea.

Groasa Clara ieşi şi d-na Azais rămase sir.gură, ca să-i primească. Logodnica era mai frumoasă decât se aşteptase, dar mai ofilită.

„Blondele se trec repede”, gândi ea. Hazel părea mai in vârstă decât Petre. De ce tocmai asta, când ar fi putut să aleagă dintre toate? Părea şireată. De la prima vedere, d-na Azais îşi dădu seama că nu e genul său. Subţirimea buzelor şi a bărbiei, duritatea ochilor albaştri, o inVJau pe fată. Petre, cum 'nu era prost, trebuie să fi băgat de seamă.,,E vădit că o ia, fiindcă e fata lui Homer Flint”, gândi ea. „N-o iubeşte deloc. Dar ştie el măcar ce este dragostea?”

Hazel făcea tot ce putea ca să fie plăcuţi; dar conversaţia sa politicoasă şi afectată era lipsită de orice sinceritate. „Nădăjduieşte să se isprăvească iute vizita şi să-l aibă pe Petre cu totul al ei-, îşi zise d-na Azais.

Se uita la Petre cât de mult putea, dar fără să pară, ştiind ce i'urie rece îl cuprindea când se simţea observat; şi se mira că Dumnezeu a putut face atât de seducător un bărbat lipsit de inimă şi plin de dispreţ pentru femei. Hotărât că semăna mult cu Moise Schoenbrun. mai slab, mai aspru, fără tandreţea, căldura ce emanau din Moise.

Hazel sta in fotoliul de răchită şi Petre pe scăunelul aurit, adus din magazinul Clarei. îi spuseră proiectul lor de căsătorie. Şi, pe când ii asculta vorbind de flori, invitaţi, daruri şi domnişoare de onoare, ea avu sentimentul că Petre era prins in plasa, de care ea însuşi scăpase cu mulţi ani în nrmn. Niciodată n-avea să m?*i cucte liber’atea. Avea să rămână pururea înlănţuit de femeia asta, de bătrânul Homer Flint, de rudele şi amicii lor. Sa felicită că ştiuse să evite plasa asta. Liberă, ea nu contenise să fie şi să se bucure.

- Poate că dacă am amâna nunta, aţi putea asista, zise Hazel.

- Nu, răspunse d-na Azais cu fermitate. E inutil. Nu ştiu când voi fi în stare să mă scol şi să umblu. Dar să-mi trimiteţi o bucăţică din prăjitura de nuntă, are să-mi facă plăcere. Mulţumesc, oricum că v-aţi gândit.

Hazel o mai sărută o dată şi se retrase. Petre rămase jcu ea. In picioare lângă pat, fin şi elegant, i se părea un străin. Adevărata imagine a lui Petre era pentru ea aceea a ur.ui frumos adolescent cu aer de încăpăţânare, în tricou negru, cu şapcă, cu ţigara în colţul gurii, şi nu a omului acesta de afaceri cioplit, în haine scumpe. Bănuia că are in buzunar o cutie plină cu ţigări alese. „Moise Schoenbrun! gânde.:t ea. Leit el. Da, şi l-a luat el!” Şi to'-uşi simţea un fel de mândrie liberă că a dat pe lume un om aşa de rafinat, un om ajuns.

- Acum sunt bogat, zise el. Nu trebuie să te lipseşti de nimic. Şi voi fi şi mai bogat cu vremea.

- Da, sunt sigură.

- N-ai vrea să ai un apartament al tău?

Ea cugetă un răstimp.

- Nu, prefer să stau aici în accslc două camere şi s-o ajut pe Clara. Ea

m-a rugat. Ii trebuie pe cineva la magazin. îmbătrâneşte şi suferă de picioare, când stă multă vreme dreaptă. Nu, îţi mulţumesc; o să aibă grijă de mine.

- Atunci, am să-ţi trimit în fiecare lună un cec.

Iarăşi se gândi.

- Fie. De voi avea nevoie, voi cheltui; de nu, îi pun la bancă, pentru Peter.

- E un băiat straşnic, zise Petre.

- Tu l-ai văzut?

- Da, şi pe Joanna.

- Ştiu tot ce-i priveşte. Clara primeşte ştiri de la el. Mi-ar plăcea să-l văd pe Prichindel.

- Ai să-l vezi. Am proiecte pentru el.

F.a incc;\u sa lâdă.

- O să mai ai şi alţi plozi.

- Nădăjduiesc.

- Ai văzut-o pe Lea?

- Nu. A socotit ea, că e mai bine să lipsească azi.

- A avut dreptate. Hazel ar fi putut bănui. Ce fată bună e Lea! N-ai să găseşti alta ca ea!

Ei îşi aruncă ochii pe fereastră. Ea priepu că lui i se pare că ea se amestecă în viaţa lui intim': şi nu-i place.

- Şi pe Hazel cum o găseşti?

- Nu e rău. Dar nu eşti amorezat.

- Nu.

- Cit despre ea, e nebună după tine.

- Ce te face să crezi? întrebă el şi zâmbi.

- Toate schimele ei.

- Atât mai bine!

- Nu sunt sigurii. Se poate să nu iasă bine. Mai ales când te însori şi nu mai poţi scăpa.

- Nu sunt născut de ieri.

D-na Azais surise neaşteptat:

- Ea crede că iubeşte, pentru că nu ştie ce e amorul.... nu încă.

O clipă avu impresia că fosta lor intimitate renaşte, dar, aproape îndată, îl văzu încruntând sprâncenele şi întorcând privirea ea înţelese că este târziu.

- Ascultă, Petre, ascultă... uită-te la mine.

- Da!

- Nu-mi purta grijă. Ştiu să ies singură de la greu. Să nu-ţi închipui că am să mă amestec în ceea ce te priveşte. Eşti înaintat. Eşti departe şi nu te pot urma. N-am să te fac de ris niciodată.

Voi să vorbească, dar ea îi făcu semn să o lase să continue:

- Şi apoi, n-am niciun imbold să mă ţin după tine; de loc. Acum, ai face mai bine să te duci după Hazel. O fi ostenit, aşteptându-te jos; să nu creadă te miri ce. O cred în stare!

- Adio, adio!

- Adio. Nu uita să-mi trimiţi o bucăţică din tortul de nuntă.

O sărută şi plecă.

Fusese mai puţin greu, decât se temuse. Precum prevăzuse, îi devenise aproape străin. Dar întrevederea asta, plată, sălcie, îi lăsase o impresie de gol.

Lea veni la dânsa curând.

- E păcat, spuse d-na Azais; ar fi putut avea copii frumoşi. dar nu cu femeia asta. Ce creatură săracă!

*

- *

Nunta lui Petre cu Hazel se făcu la sfârşitul lui septembrie, în vechea biserică a congregaţiei, edificiu de cărămidă şi de lemn alb, vestigiu al vechiului oraş. Homer Flint se ţinu de vorbă. îi făcu fiicei cea mai mare nuntă ce se pomenise în Pentland, cu domnişoare şi domni de onoare, cu paj care duce inele, cu buchetiere. Principalele familii din Cartierul Nou fură reprezentate printr-unul ori mai mulţi membri ai lor. Amănuntele, cele mai multe combinate şi realizate de Hazel, se conformau tradiţiei în bună parte; altele erau inspirate din revistele feminine sau din tratate de etichetă mondenă. Fu belşug de ghirlande, sule de crini ai Fecioarei. Urmă o recepţie în marea casă negricioasă. Pentru Hazel, era înfăptuirea unui vis, materializarea ficţiunilor romantice inspirate de lecturi. Povestea ei părea un adevărat „roman automobil", începând prin pana maşinii lui taică-său şi sfârşindu-se, cum se cuvenea, la altar. Nu-i veni în minte că oamenii din Pentland pot găsi ridicol spectacolul unei femei de treizeci şi doi de ani. jucându-se de-a logodnica de optsprezece. Cât despre Homer Flint, habar n-avea că, voind să impresioneze oraşul, reuşise să-l facă să râdă de el.

Pentru Petre, săptămâna dinaintea căsătoriei fu un calvar, culminând în ceremonie, care înaintea altarului împovărat cu crini, îl lega cu o femeie, care începuse să nu-i mai placă. O clipă, cât o fulgerare, simţise o poruncitoare nevoie să fugă din biserică şi să nu se mai întoarcă, să nu-i vadă niciodată, pe Hazel şi pe taică-său, nici pe strălucitii şi cinstiţii tineri oameni de afaceri, cavaleri de onoare. Avu impresia ciudată că locul lui nu este în acea biserică strimtă, înnăbuşită de mireasma crinilor - că el nu era decât un simplu trecător, silit să stea în mijlocul unor duşmani, care unelteau împotrivă-i. Impresia aceasta se risipi şi se auzi rostind fatalul „da". Apoi totul fu împlinit şi îşi dădu seama că

străina aceea ofilită gata era nevasta sa şi că, deocamdată, nu mai era nimic de făcut. Totuşi, din clipa în care ceremonia se încheia, în cugetul lui născu hotărârea să se elibereze într-o bună zi.

La miezul nopţii, urcară în expresul de Chicago, bătuţi cu orez şi întovărăşiţi de strigătele şi de urările invitaţilor. Când trenul se clinti şi închise după el uşa compartimentului, simţi ură pentru toată lumea aceea rămasă în gară, pentru Homer Flint, pentru stupida de soacră şi chiur pentru Hazel care, tocmai atunci întindea spre el faţa-i roşie, după o sărutare.

Da, toţi aceia, citi erau acolo, îl îngenunchiaseră unui destin ca ăsta.

*

- *

Hazel dorea să-şi petreacă luna de miere în Europa. Totdeauna, de câte ori visase la mârilişul ei. plănuise o călătorie de nuntă în vechiul continent, în locurile cele mai celebre, într-o săptămână cu lună plină, la Monte-Carlo, în parfumul mimozelor şi al tuberozelor. Dar războiul făcuse călătoria peste putinţă şi fură nevoiţi să se mulţumească cu California care, auzise ea, semăna cu Riviera în care florile erau mai puţin parfumate, iar marea mai degrabă cenuşie decât albastră.

La întoarcere, se instalară nu departe de fortăreaţa medievală a lui Homer Flint, în cartierul Nou, într-o casă stil colonial, cu stâlpi înalţi de-a lungul faţadei şi cu lădiţe de flori la partere. Flint le-o făcu dar de nuntă şi o găsiră deplin amenajată cu mobilele cumpărate chiar de ei, înainte de căsătorie, la Wemer de la Chicago. Hazel ţinuse să aleagă ea „asortimentele* ce alcătuiau sufrageria, salonul, biblioteca şi iatacul, toate imitaţii după epoci diferite, ţipând de noi, de-a dreptul de la Manufactura Marilor Rapide. Sala de mâncare era Louis- Philippe, biblioteca Directoire, salonul Henric al Il-’.ca, iar camera de culcare Ludovic al XV-lea.

Hazel era mulţumită şi Petre se afundă în lucru.

Pentru oameni ca Homer Flint. momentul realizării de averi naari părea unic. Cu Petre, elaboră mari proiecte. Unchiaşul avea vederi asupra oţelului şi petrolului, dar numai lui Petre îi destăinui. Lumea credea că războiul e pe sfârşite, ca în veacul al douăzecilea, asemenea eveniment nu putea dura mult; dar Flint tăcea. Era din pricina lipsei lui de încredere în umanitate, a pătrunderii, a vârstei, ori a lipsei lui de iluzii? Dar credea în prelungirea ostilităţilor şi pronosticurile lui sa arătau exacte, oţelul şi benzina deveneau tot mai necesare. Atunci fără zgomot, începu să-şi mărească uzinele, să cumpere de ici şi de colo acţiuni ale companiilor petrolifere şi vaste concesii în noile teritorii din Est. De-a lungul iernii şi în tot timpul celei de-a doua veri a războiului, Petre şi el lucrară, combinând noi întreprinderi, elaborând proiecte. Şi

încet, încet, Petre îşi dădu seama că dacă evenimentele se potrivesc prevederilor lor, înfăptuieşte o avere cu mult mai mare ca în visurile lui cele mai nebune.

Cei doi bărbaţi îşi petreceau seri întregi în bibliotecă, c!iscutând de afaceri, lăsând-o pe Hazel şi pe mama sa să-şi şoptească mohorât, să cânte la gramofon sau să brodeze, în salon.

Apoi, firma Flint şi Rader primi de la Londra o comandă de camioane şi Petre se duse la New-York - pe care nu-l mai văzuse de la debarcarea lui, în vârstă de zece ani - ca să pună la punct afacerea şi să deschidă calea unor importante tratative.

Fu cea dinţii din numeroasele lui călătorii. Bătrânul Flint ura trenurile şi găsea New-Yorkul prea depărtat, ca să meargă acolo cu automobilul. De altfel, era tot atât de iscusit în afaceri ca şi el, uneori şi mai şi; fiindcă poseda o calitate ee-i lipsea lui totdeauna; distincţia şi un fel de farmec, de care se lăsau prinşi bărbaţii ca şi femeile. Moş Flint îşi da perfect seama că propria-i Înfăţişare nu-i era favorabilă; vederea lui era deajuns pentru ca un client să se pună în gardă. Trăsăturile sale trădau prea mult viclenia, răceala. La Petre, dimpotrivă. Ai fi zis că oamenii căutau prilejul ca să-i placă. In momentele de rea dispoziţie, Flint ajungea să creadă că ginerele său ii surprinsese oarecum buna credinţă, cucerindu-l, lucru ce nu se petrecuse cu nimeni, niciodată. Nimic in atitudinea lui Paul nu-l îndreptăţea să presupună că n-ar fi un ginere minunat, niciun asociat onest. Totuşi, i se năzărea uneori lui Flint că, sub farmecul aparent al lui Petre se ascunde o adâncă răceală. Încet, încet, ajunse să creadă că meşteşugul de-a se ascunde al lui Petre era mai straşnic decât al iui şi îl bănui de antipatie, împotrivă-i.

Cu vârsta, Homer Flint devenise mai puţin neîndurat. Mai întâi fiindcă se simţea puţin obosit, apoi, din pricina slăbiciunii, nu mai vedea de fel nevoia de-a tot agonisi la nesEirşit. Se gândea adesea la vorbele Hazelei: „De ce să câştigi şi mai mulţi bani? Ce-o să facem cu ei?” Totuşi nu putea renunţa la ocupaţiile sale, căci dacă se oprea, nu-i mai răminea nimic de făcut şi viaţa i-ar fi devenit nesuferită. Odată sau de două ori încercase să ia vacanţă, dar, îngrijorat şi zăbăuc, o scurtase ca să se întoarcă la minunatu-i birou, îmbibat de miros de lipiciu, de praf şi de lavabou. Afară numai dacă nu se afla în călătorie, altfel nu se putea abţine o zi măcar, să nu se ducă. Cât despre a sta liniştit în casă, cu nevastă-sa, era peste puterile sale. Nu-l interesa nimic. Lectura îl plictisea. Acum, când tot îmbătrânea, dormea din ce în ce mai puţin, trezindu-se în zori, incapabil să mai adoarmă. In ceasul acela de dimineaţă, pe dnd sta întins lângă groasa femeie stupidă, luată de soţie cu atâţia ani înainte, regretele, ca nişte spectre, îl bănuiau: că şi-a uzat tinereţea muncind; că nu ştia nimic, în afară de afaceri. Căci

nenorocirea lui voia ca el să fie tot atât de inteligent, pe cât era de pieziş şi simţea uneori brusc că ceva esenţial îi scăpase, că trecuse apropiat pe lângă dânsul ca o pasăre. Dar niciodată nu-şi da în vileag slăbiciunea sau îndoielile înaintea cuiva. Le ascundea în fundul sufletului său zbuciumat, ca să nu le aibă decât în ceasurile cenuşii ale dimineţii, când nu putea să li se sustragă.

*

- *

La New-York, Petre descoperi o lume nouă, situată, i se păru lui, deasupra şi dincolo de ceea ce cucerise el la Chicago şi la Pentland. Şi se miră că este şi aid primit ca un personaj însemnat de către bancherii cu vază în afaceri. La treizeci şi şase de ani, el, Petre Radier, fost călăreţ de circ, se vedea poftit ia dne oferite în cinstea sa, în cercurile cele mai închise, în case care depăşeau în măreţie tot ce visase el vreodată, tot atât de deosebite, precum erau cele mai somptuoase case din Pentland faţă de lădoaia roşie cu aur. Necurmat gâfâind puţin, stăruia in recapitularea lucrurilor extraordinare ce i se întâmplau, căd el mereu îşi socotea existenţa ca pe o melodramă, in care juca primul rol.

Nu trecea un ceas. un minut, fără ca, schimbându-şi culoarea ca un cameleon,.şi pururea atent, să înveţe a imita manierele celor care îl înconjurau, să-şi asimileze noi puncte de vedere. îşi comandă haine la New-York, la cel mai de seamă croitor. Se pătrundea de tot ce vedea şi auzea, cum mai făcuse cu Lea şi prietenii ei. Ducându-se la operă, constată că, mulţumită Leei, ştia asupra muzicii mai mult decât mulţi din cei din preajma lui. îşi dădu repede seama că se deosebeşte, nu numai ca om de afaceri, dar şi altminteri. Nevestele colegilor săi il chemau la cină şi în loja de la operă. Uneori i se părea că ele speră mai mult: dar, necunoscind bine terenul, păstra o rezervă înţeleaptă.

Şederile la New-York, repetate de trei patru ori pe an, şi prelungindu-se uneori până la o lună întreagă, treziră î.icet, încet in el un tainic dispreţ pentru Pentland şi chiar pentru socrul sau. înţelese că sunt distincţii mai mari decât sa fii ginerele bătrânului Flint, perspective de aventuri mai pasionante şi mai strălucite decât acelea ce le-ar fi putut vreodată întâmpina într-un oraş de provincie, ca Pentlandul. Şi Hazel? începu de asemenea a-şi da seama de enormitatea greşelii ce-o făptuise, însurându-se cu ea. Într-adevăr, dacă însuşirea de nevastă a lui Petre şi de fiică a lui Homer Flint ii dădea ei oarecare situaţie în Pentland, la New-York ar fi fost numai o provincială şi n-ar fi făcut mai bună figură ca Joanna. Comparate: Hazel, Joanna şi Lea, ajungea la concluzia că numai aceasta din urmă ar fi prezentabilă în lumea nouă ce o frecventa el, şi că Joanna chiar, cu simplitatea ei. ar fi fost mai nimerită ca Hazel.

Când Hazel spunea să-l însoţească la New-York, îi răspundea că n-o putea duce din pricina afacerilor. Mai târziu, când războiul se va mai astâmpăra, vor face împreună o călătorie de plăcere. Dar şi-o închipuia în mediul acela strălucit; va părea proastă, de rând şi stângace. Şi înţelese că ea este ferecată de provincie, că nimic n-ar putea s-o schimbe. Deşi cheltuiala pentru toalete, părea totdeauna înfăşată, fiindcă ea credea că femeile trebuie să caute frumuseţea, mai degrabă decât eleganţa; aşa că se îmbrăca de parcă ar fi avut optsprezece ani, nu treizeci şi patru, alegând al bas tr urile şi roşurile cele mai tandre, cu garnituri de horbotă, de panglicuţe şi multe giuvaericale. Fără îndoială, Hazel îl făcea de ris.

Simţământul ostilităţii, simţit câteodată faţă de Hazel înaintea cununiei lor, se îndesi tot mai mult, până când se schimbă într-o suferinţă aproape necontenită. De trei ani împărţeau acelaşi pat. Totuşi, nu-i vorbea decât atunci când n-avea încotro şi petrecea cât de puţin timp cu putinţă ir: casa colonială, prea lustruită şi bine orânduită. Şi apoi, pasiunea ce o arăta Hazel pentru gospodărit, îl irita. Nu putea să apropie un fotoliu de sobă, ca să se aşeze după plac aproape de foc, fără să zăticnească ideea ce-o avea ea de rânduiala, în odaie. Dacă, intrând, îşi arunca mantaua şi pălăria pe un scaun, ea va veni într-ascuns să le atâme cu grijă în cuier. In camere, fiecare mobilă ocupa un loc anume, ca marcat cu creta. Pe mesele de mahon strălucitor erau aranjate revistele nu după cum fuseseră citite ci simetric, in ordine cronologică, orice număr fiind insă suprimat, dacă data de trei luni. Cele mai multe erau periodice feminine cu mare tiraj, pe care ea le ci Lea de la un capăt la altul, stând în fotoliul special al bibliotecii sau, vara, pe verandă. Maldărele acelea de banalităţi puse acolo pentru dânsa simbolizau pentru Petre spiritul mărginit şi romantic al nevestei lui

Casa lor păstrase înfăţişarea tot aşa de nouă, de impersonala, ca in ziua în care intraseră în ca. Nimic nu se învechise, nu se uzase, nu se întrebuinţase. Ea îl făcea câteodată să cugete - în rarele seri în care rămâneau acasă - la acele locuinţe tip ale „expoziţiei pentru cămin", în care Hazel şi el ar fi fost manechine de ceară, aşezate pe scaune, contemplate de vizitatori. Ura marile ferestre de la stradă, prin care trecătorii puteau să le vadă şi cele moi mici gesturi; dar ştia că Hazel le apreciază. în după amiezile de iarnă, ea îşi apropia jeţul care îi permitea să-i cerceteze pe trecători, pe trotuare. Vara, se aşeza pe verandă şi fără să-şi lase scaunul cu leagăn, vorbea la nesfârşit cu ei. In fiecare seară, Petre trăgea storurile, deşi ştia că Hazel ar fi vrut să le urce, ca să arate splendoarea şi buna ţinută a casei. Sentimentul cu ei îi plăcea să trăiască in public şi că nu-şi pierduse pofta să facă paradă de el nu-l părăsea niciodată pe Petre. Se şi întreba uneori dacă Hazel nu voia să

discute, cu uite proaste, legănându-se în fo'olii re verandele din vecinătate, amănunte din viaţa lor de dragoste.

Totuşi, nu făcea niciodată obiecţie, nu căuta să facă gâlceavă. Simplu se ducea şi venea, aşezând lucrurile după părerea ei. însuşirile ei ar fi fost admirabile şi uiiâe la soţia unui negustoraş, a unui mic funcţionar, dar pe măsură ce descoperea altele, Petre constata că era tocmai acelea pe care le ura mai mult. Era îngrijită, precisă, exigentă şi în acelaşi timp cumpătată ca şi cum n-ar fi avut bani; altminteri cu vederi strimte şi înverşunat virtuoasă. Dar mai ales încupâţânarea ei liniştită îl uimea pe Petre şi în curând ajunse la bănuiala că ea se credea - destul de iscusită şi de puternică, pentru a-l fasona după voia ei şi să facă din el aşa precum un bărbat, om de afaceri din Pentland se cuvenea să fie.

Ciieodată, văzând cât de mult nu-l cunoştea, îl cpuca o cumplită nevoie de a râde, urmată de un amar sentiment de triumf. Niciodată, în ignoranţa ci, nu-i bănuia infidelîtăţile, nici nu bănuia că el căutase în altă parte, la alte femei, mulţumiri pe care le-ar fi putut găsi acasă. Dar se abyinea s-o înşele în Pentland, şi nu pleca la vânat decât când se afla la Chicago, la Cleveland sau la New-York, totdeauna în chip discret, secret, cu şiretenia bărbatului care cunoaşte femeile din mai multe medii şi posedă o ştiinţă aprofundată a vieţii.

Acasă, urma să împartă patul cu Hazel şi când, cât mai târziu cu putinţă, se culca lângă ea, simţea de fiecare dată aceeaşi impresie de repulsie şi de vrăşmăşie. In curând îşi dădu seama că ea avea pentru el o pasiune fizică, de care se ruşina, şi de atunci raporturile lor deveniră reci, libere şi perverse, esenţial contrare naturii sale. Cu Hazel, înfiorată de nelămurit şi de delicii, uza de oarecare artificii, învăţate în lunga lui carieră, atât de bogată în experienţă, găsind în practica lor singura satisfacţie cu putinţă, faţă de minciuna raporturilor lor amoroase. Se răzbuna astfel amar, că-l luase de bărbat şi că ea era ceea ce era...

La început, ea spera să aibă un copil, zicându-şi că asta i-ar apropia şi le-ar simplifica relaţiile şi că ar putea revărsa asupra pruncului o parte din strivitorul devotament ce-l arăta. Dar un an se scurse, apoi al doilea şi al treilea, şi el începu să fie supărat pe Hazel, ca şi cum îl amăgise. N-o iubea şi ca nu era în stare măcar să-i facă un copil! Despre asta, amândoi, nil vorbeau niciodată, căci în intimitatea lor îngheţată nu încăpea asemenea subie-te. l-ar fi putut face reproşuri, dar veghea ca nicio ceartă să nu izbucnească între ei, ştiind că, dacă asta se întâmpla risca să se înfurie aşa fel ca să compromită totul, tocmai acum când nu trebuia să strice nimic.

D-na Azais văzuse bine. Până la măritiş. Hazel nu cvea despre iubire decât o noţiune vagă şi romantică, ce-i alimenta vanitatea şi ii dădea o stranie dorinţă de a dispune de Petre dup i placul ci. Mai apoi însă.

însemnă pentru ea ceva cumplit, căruia nu-i putea rezista şi de care nu se putea lipsi. Ajunse ca o posesiune oribilă: aşa încât. dacă-l vedea pe Petre, la un singur mcm se gândea, la lucrul aceia pe care judecata ci il respingea, găsindu-l lipsit de eleganţă, şi cârc deveni o obsesie cu atât mai înverşunată, cu cit se lupta să scape de ea. Şi.!a tulburarea în care se zbătea veni să se adauge frica; o temere nedesluşită de puterea pe care Petro o avea asupra ei, amestecată ciudat cu paima că el o va părăsi. Nu îndrăznea să-l contrazică pe faţă, dar ii primea ordinele cu umilinţă, aproape cu recunoştinţă. Totuşi, in unele momente era aprinsă de o ură pătimaşă, aşa de Încordată, că pricepea ca o femeie poate să-şi ucidă ibovnicul. Deşi zi cu zi se simţea tot mai nenorocită, mai neliniştită, fiindcă se părea că, cu cât caută ea să-i placă în lucruri mărunte, cu atât el se depărta de ea. Uneori se lăsa copleşită de crize de lacrimi, petrecându-şi după amiaza toată suspinând în patul lor/cu perdelele trase, cu uşa închisă cu cheia. Cu regimul acesta de mâhnire şi întunecare, îşi pierdu culorile şi plenitudinea formelor. Redobândi aerul veşted, ce-l avusese pe când se temea ta va rămâne fată bătrână.

In aparenţă însă în ochii lui Homer Flint, căsătoria lor părea izbutită. Bătrânul avea o părere năstruşnică despre femei, chiar de fiica sa şi el socotea că, într-o căsnicie nenorocită, greşeala este veşnic a femeii, care nu are altă menire decât să vegheze la fericirea căminului. De aceea nu prea băga de seamă aerul obosit al Hazelei.

Într-o zi însă glăsui:

-.Ar trebui să iei un întăritor, un tonic. Nu arăţi bine.

Ea răspunse că este sănătoasă şi nu are_nevoie de nimic. Se temea de el mai mult decât oricând, văzându-l apropiat de Petre. Uneori, în vremea crizelor ei singuratice, se compătimea adânc, închipuindu-se ocolită şi părăsită.

Şi, pe când cina Ia Homer Flint, Petre, care o cerceta rece pe deasupra mesei, cugeta: „Nici frumoasă nu mai este. Îmbătrâneşte văzând cu ochii!” De atunci, îi fu ruşine cu ea. chiar în Pentland.

Dar averea sporea. In fiecare zi o simţea crescând şi devenind şi mai reală, puterea aceasta a cărei cucerire era obârşia tuturor plăsmuirilor sale. Era asociatul lui Flint într-o sumedenie de întreprinderi şi director la altele, o duzină. Mai mult: începuse să înjghebeze pe socoteala sa o afacere de petrol, în taină, fără ştirea socrului şi dispunea şi dej rezerve în bănci. Era un început, întâiul atu în lupta pentru independenţa sa, căci n-ar fi putut să scape, decât devenind singur foarte bogat.

Apoi Statele Unite intrară în război. Dar Petre urmărea ţelul, fără să se lase distrat. Lui Flint nu-i fu greu de a face dovada că ginerele său avea o situaţie prea importantă şi nu putea pleca la bătălie.

Petre era absorbit de afaceri atât de mult, încât nu avea timp să se gândească nici la el, nici la nenorocirile sale, nici la tristeţea nevestei lui. Atunci, subit, Peter intra in viaţa lui.

*

- 1 *

Peter împlinind cincisprezece ani, Joanna hotărî să-l dea la oraş. Credea că şcoala de ţară nu e îndestulătoare pentru cei care ar urma apoi universitatea şi ar ajunge avocat. Se duse deci ia director şi obţinu admiterea lui Peter. De atunci, în fiecare dimineaţă, la şapte şi jumătate, băiatul urca în trenul electric, ce trecea nu departe de fermă, şi se întorcea seara la cinci.

Viaţa asta nouă îl transformă pe copil. Din prima zi în care intră în şcoala de oraş încetă de a mai fi un ţărănuş. Venise momentul să vadă „ce este dincolo de pădure*. Joanna observă că începe să se creadă deosebit de fraţii şi de sora lui, lua cu aceştia aere mari şi-i trata de mucoşi. Apoi, într-o zi, spuse că el nu-şi va mai lua de mâncare cu el. Niciunul din camarazii lui nu-şi aduceau merinde. Ori se duceau acasă la prânz, ori mâncau la cantină. Purtarea proviziilor într-o cutie era treabă de ţopârlan. Să le despacheteze la restaurant nu putea şi era silit să se ascundă într-o başcă, în subsolul şcolii, ca să le înfulece, ferit de batjocura camarazilor.

- Nu mai iau rnerinde! repeta el cu aer de încăpăţânat. Mai bine să nu mai mănânc decât să-mi car mâncarea cu mire.

Joanna încercă să-l lămurească, împărţită între temerea şi mulţumirea că-l găseşte tare de voinţă.

- Nu suntem bogaţi, zise ea. Nu putem plăti mese în oraş.

- Dacă e prea mare cheltuială, bine, nu mănânc deloc!

Şi în ochii sumbri ai adolescentului tresări flacăra, ce-i amintea pe Petre şi care întotdeauna micşora împotrivirea Joannei.,

- Dar nu se poate fără hrană, băiete. Tu eşti în plină creştere. Te şubrezeşti.

- O să mănânc mai mult dimineaţa şi seara; dar să iau rnerinde, nu vreau.

- Ţi-e ruşine cu noi?

Nu răspunse îndată.

- Nu. Dar nu-mi place că m-am născut într-o fermă.

Şi iarăşi Joanna suferi din pricină că el dispreţuia ogorul, care era pentru ea întreaga sa viaţă.

Două zile încheiate ţinu ciondăneala. In sfârşit, împinsă de nevoie, Joanna trebui să-l ameninţe:

- Dacă nu vrei să te hrăneşti cumsecade, n-ai că mai mergi la şcoala din oraş. Tatăl tău nu-i om înstărit. Am avut cheltuieli mari cu sera şi

suntem siliţi să facem cea mai mare economie, dacă vrem să ne ţinem pe picioare. E drept ca şi tu să ne uşurezi lucrurile, dacă vrei să te duci mai târziu la universitate. Sau iei mâncare cu tine, sau urmezi clasele la Pentland.

Ameninţarea izbuti. Totuşi Joanna îşi dădu seama că, dacă mai stăruia, Peter ar fi biruit, căci, şi ea îl credea superior lui Toma, lui Henric şi micuţei Joanna. Mai deştept decât ei, era plin de ardoare şi de curiozitate pentru toate lucrurile. Ceilalţi, cu cât creşteau, se legau, ca şi ea, de fermă; erau cu adevărat copiii lui Elmer. Toma mulgea doua vaci, dimineaţa şi seara.

Astfel, Peter se părea că-şi primeşte înfrângerea şi, posac, pleca la şcoală cu cutia. De câte ori îl întreba maică-sa, răspundea că a ni încât tot. Trecură săptămâni; apoi ea intră la bănuieli, fiindcă îl vedea slab şi palid. El spunea mereu că mănâncă în toate zilele. într-o după amiază de iarna, pe când îl ajuta pe Cărel să facă un sirop de arţar, descoperi lingă uluci ceea ce, fără îndoială, erau resturile multor prânzuri. Broaştele ţestoase, păsările şi veveriţele devorau de multă vreme plinea şi carnea, pe care, în fiecare dimineaţă, le împachetase ea cu grijă în cutia de tinichea. Stăteau martore câteva oase de pui şi hârtia cu care fusese învelită hrana.

Stătu îndelung amuţită înaintea dovezii, silindu-se să nu creadă ochilor. Apoi se aşeză pe o buturugă şi începu să suspine. îi părea rău că plânge, dar vederea oaselor şi a hârtiei era mai mult decât putea îndura. I se părea că, dragostea cu care ea îi pregătise zilnic hrana, el o aruncase acolo, sub gard ca şi proviziile ei. O minţise, o înşelase; asta arăta că el îi este oarecum străin. Vreme de săptămâni, până să urce în tren, golise cutia în locul acela, dosind-o apoi în vreo tufă şi reluând-o seara, ca s-o aducă acasă goală.

Cit timp şezu pe trunchiul acela? Nu ştia. Auzi deodată paşi prin frunzele veştede. Ridică ochii şi o văzu pe Irma, înaintând spre ea. Pricepu pe dată că Irma ştie de ce plânge. Aceasta puse una din marile ei mâini pe umăru-i.

- Da, este adevărat. L-am văzut acum două săptămâni, când plecam cu vacile.
- Şi nu ne-ai. spus?
- Nu.
- De ce?
- Nu ştiu. Socoteam că iac mai bine tăcând.

Irma întoarse capul şi urmă: Cred că aţi vrea mai de grabă să nu fi aflat, şi apoi...

- Şi apoi ce?
- Nu vreau să mă creadă pârâtoare.

Joanna zâmbi.

- Da, asta e! Vă e teamă la toţi de ce poate el să creadă de voi!

- Poate că am greşit, primi Irma cu smerenie.

- S-ar fi putut îmbolnăvi... să ia cine ştie ce! Se spune că umblă vărsatul în Cimpul. Chiar tu mi-ai spus.

- Dar nu i-a lipsit nimic, spuse Irma. A prânzit în toate zilele.

- Nu se poate, când îşi arunca merindele în colţ.

- A mâncat la cantină.

- Cu ce bani?

Irma nu răspunse şi Joanna se ridică.

- Hai, Irma, spune tot. M-ai înşelat destul pină astăzi.

- I-am făgăduit să nu spun nimic.

- Prostie. E un copil.

- O să se supere.

Joanna îşi puse mâinile pe umerii Irmei şi începu s-o zguduie...

- Spune-mi, spune, haide! Am dreptul să aflu. Mânia îi dădea puteri şi Irma începu să se teamă.

- Plătea eu banii ce-i dădea un domn.

- Care domn?

- Nu ştiu care; dar i-a dat odată un dolar la golf, vă aduceţi aminte? Cred că-l cheamă Rader.

Joanna lăsă mâinile să-i alunece de pe umerii Irmei şi chipul i se împurpură.

- O! făcu ea întoreându-se pe loc, o!

- Il cunoaşteţi?

- Da... puţin.

- Peter mi-a spus că tot el a venit să cumpere legume la magherniţă.

- Da.

- Mi-a povestit că, odată, i-a dat un dolar în faţa dumitale, şi că nu v-aţi supărat, dimpotrivă.

- Da, răspunse Joanna, e adevărat, i-a dârut un dolar.

Nu mai ştia ce zice. I se părea că nu numai Peter dar şi

Petre unelteau împotriva ei. La urma urmei Peter era copilul ei, al ei! Petre n-avea niciun drept asupra lui. Nu-l părăsise şi uitase vreme de ani? Şi acum umbla să i-l răpească, întrascuns, el care dispunea de atâtea avantaje! Şi Peter se spovedea Irmei, nu ei. Asta tot isprava lui Petre era; pesemne că îi poruncise să nu-i spună mamei.

Irmei începea să-i fie Într-adevăr frică.

- Poate că mai bine făceam să nu vă spun nimic.

- Nu-i greşeala ta, Irmo.

- Nu arătaţi bine, sunteţi aşa de palidă. Nu cumva vă ia cu frig?

Irma o împresură pe Joanna cu un braţ temeinic.

- Poftiţi, să mergem în magazia de zahăr. Să vă veniţi în puteri.

Joanna se lăsa dusă. Mereu susţinută de braţul Irmei, intră în cabană. Acolo, Irma umplu un pahar de whisky, din clondirul pe care Cărel îl pitise într-un ungher, ca să se încălzească noaptea, când veghea la nutrirea focului sub sirop.

*

- *

îl găsi pe Elmer în seră, gata să răsădească nişte begonii in rânduri strânse şi bine aliniate, în lădiţe drepte, cu pământ îngrăşat. Plantele păreau plăpânde şi firave ca nişte ace şi îţi trebuia, la lucru, o răbdare nesfârşită. Elmer n-o auzi intrând şi ea stătu câtva timp nemişcată, pe prag, fără să închidă uşa, căutând să-şi capete curaj.

Pe un scăunel, cu cele două bastoane la îndemâna rezemate de o bancă, Elmer se apleca pe straturi, umbla cu o grijă straşnică, fiindcă ştia că sunt plantele cele mai belalii, dar când sunt bine îngrijite, dau cele mai frumoase flori. Şi, pe când îl observa, Joanna îşi dădu seama că, de la nenorocirea lui, mai întâi îmbătrânise, apoi întinerise. Sub recea lumină de iarnă, ce lumina sera, nu părea de loc mai vârstnic ca în ziua în care, împreună, intraseră în fermă după căsătoria lor la pastorul luteran. Boala ii mai sporise, parcă blândeţea firească. Dacă nu mai putea cosi în fâneaţa, nici mânui furca pentru ridicarea stogurilor, se ocupa cu patimă de plantele din grădină şi seră. Printr-un fel de misterioasă dispensă, acest restrâns câmp de activitate devenise pentru el un univers tot atât jde vast ca moşia, ca lumea întreagă.

Joanna se firitisea că şi-au încredinţat banii serei acesteia, ce rezolva într-un chip definitiv problema unei activităţi pentru Elmer, obişnuit din veac cu o muncă statornică şi cu o viaţă treză. 11 simţea fericit, mai mult şi decât odinioară, căci, ne mai putând să repare barierele sau să răstoarne brazda, putea să-şi consacre tot timpul cu altoirea, cu răsădirea şi cu încrucişările de specii, ocupaţii pe care le prefera. Seara citea fără să obosească nenumărate tratate asupra culturii florilor, iar ziua, din zori până în amurg, şchiopăta prin grădină sau pe lingă pârâu, silit câteodată în momentele de mari dureri, să se târască pe genunchi şi pe mâini, de-a lungul cărărilor netede.

Adesea Joanna considera accidentul acela ca o binefacere pentru Elmer, fiindcă îl scutise de munci pe care conştiinţa îl forţa să le facă. Şi încet, încet descoperi la el ascuns adânc, sub un văl de sfială şi de tăcere, un om nou, deosebit de Elmerul pe care credea ea că-l cunoaşte bine. Acum când era schilod, avea răgaz pentru a se instrui, face experienţe, căuta cauzele atâtor fenomene ce-l intrigase de ani. Uneori, noul Elmer, rămas ascuns atâta timp, îi inspira teamă şi ea se mira că două făpturi, trăind într-o intimitate ca a lor, pot rămâne atât de

ascunse una de alta.

Închise uşa după ea. La zgomot, Elmer ridică fruntea şi îi surise, tot încereând să-şi îndrepte spatele.

Adesea o lua peste picior, că prea punea totul la inimă şi nu mai lăsa şi altuia - nici Irmei, nici hai Cărel, nici lui

- grija de a veghea la bunul mers al fermei. Fără să contenească din zâmbet, o întrebă:

- Nu-i aşa că a ars Cărel siropul de arţar?

- Nu, nu.

- Desigur că bunicul nu ajunge săptămâna. Când m-am dus să-i dau lapte dormea şi nu l-am putut deştepta.

Vorbea cu tonul cu care ar fi constatat: „Griul e copt. Pot să înceapă a-l secera". Venise vremea ca unchiaşul să moară; de ce mai lâncezea atât?

- Trebuie să chem doctorul? întrebă Joanna.

- Degeaba. Cred că nu mai e nimic de făcut. Foarte simplu: nu se va mai trezi.

Se puse iar la lucru; plantele nu puteau adăsta; din când în când însă se uita la Joanna, ca să-i arate că o ascultă şi se bucură de prezenţa ei. Ea îl contempla fără să vorbească, minunându-se de bllndeţea mâinilor lui osoase, acoperite de un puf auriu. Pentru întâia oară băga de seamă extraordinara lor frumuseţe şi ar fi vrut să le sărute una după alta.

Niciodată nu fusese aşa de trândava, să-şi piardă vremea. El începu să se mire şi o întrebă:

- Ce s-a întâmplat? Ai vreun necaz?

- Da. In privinţa lui Peter.

- Ce-a făcut? întrebă fără să ridice fruntea.

- M-a înşelat. M-a minţit.

Şi, plângând un pic, îi înşiră povestea prânzurilor şi a spovedaniilor ce i le făcuse Irmei, şi nu ei.

- Nu e nimic grav.

- Dar nu e tot. L-a văzut pe taică-său.

Elmer nu răspunse îndată. Urmă să răsădească plantele plăpânde, dar Joanna văzu cum începe sângele să-i înroşească pielea pârlită. Niciodată nu mai pomenise de Petre, din ziua căsătoriei lor.

- Cum? întrebă în sfârşit.

- Nu ştiu. Irma mi-a spus.

- Ea ştie tot?

- Nu ştie că Petre îi e tată. Ştie numai că e tot omul care i-a dat lui Peter un dolar, în ziua în care el fugise la golf.

- Stă aşadar în Pentland?

- Da. S-a însurat cu fata bătrânului Flint şi şi-a schimbat numele. Il

cheamă acum Paul Rader.

- A!

- Şi eu l-am văzut, Elmer. S-ar fi cuvenit să-ţi spun. Nădăjduiam că n-are să fie nevoie. Şi cum s-au întors lucrurile!

Elmer rămase tăcut. Îşi întrerupse lucrul şi părea adâncit in gânduri.

- La uitat pe Peter în toată vremea anilor ăstora, de ce-şi aduce aminte de el acum? rosti el în sfârşit.

- Nu ştiu. Vrea să-i plătcască studiile la universitate şi, apoi, să-l ajute să-şi croiască un drum. Cred că i-ar putea fi de folos.

- Da. Cred şi eu.

- E de patru ani însurat, şi tot nu are copil.

- S-ar putea să fie bine pentru Peter, şi s-ar putea să nu fie. Taică-său şi-a făcut o situaţie frumoasă nu-i aşa?

- N-am căutat să-l văd, Elmer. Mi-a scris, atunci când l-a văzut pe băiat la golf. Că vrea să-l mai vadă, şi dacă-i dau eu voie. L-am luat pe copil la maghernită. Şi el a trecut pe acolo cu trăsura, şi s-a oprit.

- în ziua în care ţi-ai pus rochia cea frumoasă, nu-i aşa? Mi-aduc aminte. Chiar în seara aceea am căzut de pe claie. Mă întrebam de ce v-aţi făcut aşa de frumoşi amândoi, când v-am văzut coborând aleea.

- Elmer, grăi ea dulce, crezi oare că a fost ceva între noi?

- Nu.

- lS'-a fost nimic. Mi-am pus rochia cea frumoasă fiindcă doream să arăt bine şi să-i dovedesc că sunt fericită, că nu-mi lipseşte nimic. N-aveam alt pând. Sincer; la nimic altceva nu m-am gândit. De atunci, nici că l-am mai văzut, afară de odată, pe stradă, în Pentland.

- Nu. Nu m-am îndoit nici când de tine.

O împresură cu un braţ.

- Nu poate fi nimic între el şi mine, glăsui ea. Tu mă cunoşti destul, ca să ştii. Ceea ce tu mi-ai dat, preţuieşte mult mai mult decât ceea ce era el în stare să facă pentru mine. Femeile sunt uneori proaste, e adevărat. Pesemne că m-aş fi făcut frumoasă pentru oricare din foştii mei cunoscuţi.

El o bătu pe mâna:

- Nu te frământa. Te cred. Tu ştii, Joanno, că nu sunt tâmpit.

O clipă, rămaseră tăcuţi. Joanna îl dezmierda pe păr. Apoi vorbi:

- Oricum, mi-a fost frică.

- Frică de ce? Să nu vorbească? Câtă vreme va fi ginerele lui Flint, nu are să povestească nimic.

- Nu. Mă tem că-i va încredinţa lui Peter.

- Asta îl cred în stare!

- Mi-e frică. Dacă vrea cu adevărat să-l aibă pe Peter, va face orice ca să-l atragă şi cum el are tot ce doreşte un copil...

- E adevărat.
- Poate că ar fi mai bine să-i spun chiar cu lui Peter?
- Nu, răspunse Elmer domol. Mai târziu, nu acum.
- Nu crezi că ar fi bine să-i spun chiar îndată?
- Nu. Peter e prea tânăr, ori prea vârstnic. Băieţii de paisprezece-cincisprezece ani n-au judecată. Mai cuminte-i să mai aştepţi puţin.
- Oricum, trebuie să-i vorbesc. Taică-său i-a dat bani. ca să-şi plătească prânzurile.
- Rău.
- Da.
- Poate că ar fi mai nimerit să-l vezi pe taică-său şi să aranjezi lucrurile cu el.
- Te-ai supăra să-l ajute pe Peter să-şi urmeze studiile universitare?
- Să mă gândesc. Zâmbi. Mi se pare tare curios să stăm de vorbă despre tatăl lui Peter. Mă deprinsesem să-l socotesc fiul meu şi uitasem aproape povestea aceea veche.

In clipa aceea, Joanna auzi uşa deschizându-sc* la spatele ei şi, întorcându-se, văzu marea siluetă a Irmei, care intra. Cu luare aminte, aceasta închise uşa şi, cum înainta spre ei, Joanna înţelese că le aduce o veste.

- Ce este, Irmo?
- Bunicul, răspunse ea. A murit. Credeam că doarme, dar când m-am uitat de aproape, am văzut limpede că e altceva. Se stinsese.

Pomi pe plâns, nu cu suspine zgomotoase cum era deprinsă ci în tăcere.

- Vin acasă cu tine, zise Joanna. Şi cum Elmer se ridica şi-şi apuca bastoanele, adăugă: Rămâi şi termină-ţi liniştit lucrul. N-ai ce face acolo. Voi telefona la pompele funebre.

Şi îndreptându-se către fermă, Joanna încerca s-o mânpâie pe Irma:

- Nu trebuie să plângi. Bunicul a trăit mult, veşnic aici, în locul ăsta pe care el l-a desţelinit şi rânduit. A fost fericit. Cred că dacă îşi dădea seama de ce i se întâmpla, era mulţumit.
- Nu ştiu, suspină Irma. O să-mi fie urât fără dânsul. Aşa mă obişnuisem...

*

- *

Omul de la pompele funebre veni şi plecă. îl lăsă pe tata-mare bine aşezat, îmbrăcat în vechea sa uniformă din războiul civil, întins pe patul odăii. In amurg, Peter se întoarse din cras. Din camera mortuară, Joanna îl auzi urcând aleea fluierând, intrând prin tindă şi trântind uşa, apoi fluieratul tăcu brusc şi ea pricepu că Irma îl vestise de moartea bunicului.

Dreaptă la geam, cu privirea pierdută peste câmpie, se ţiindca: „Mort! Ce însemnătate poate să aibă asta pentru Peter?u Şi se întristă că putuse ceva să-i curme copilului fluieratul. Moartea i se părea simplă şi uşoară. -Florile grădinii mureau molcom, după ce-şi sfârşiseră înflorirea, lăsând după ele câteva grăunţe, ce le risipea vântul. Bătrânii arbori, şi ei, mureau. Nu era nimic în moarte înspăimântător, nimic care să uluiască. Tata-mare era mort, ca un copac care a îmbătrânit şi s-ia uscat. Pentru întâia oară se gândea la el, se mira că nu-l cunoscuse niciodată cu adevărat viu, ci aşa ca pe arbore iama. De multă vreme el nu mai trăia, nu mai iubea, se lipsea de orice contact cu lumea, vegeta. înfundat în pustnicie, dincolo de fericire şi de nenorocire.

Alături do lumina ce pica peste hornurile înalte de jur împrejurul oraşului, se zăreau ramurile negre şi golaşe ale bătrânului nuc din marginea livezii, şi Joanna cugeta: „Era tot acolo când bunicul a venit din Est; părinţii lui Elmer il ştiau; l-am văzut şi noi, Elmer, eu şi copiii, şi va dăinui şi când noi nu vom mai fi. Şi uite, de jur împrejur pământul care a fost al bunicului, pe care l-a iubit şi îngrijit şi ni l-a trecut nouă”. Şi pe când se gândea aşa, îşi dădu seama că nu mai e tânără. Până în clipa aceea, în care zărise nucul alături de lumina oraşului - lumină ce nu se pomenea pe vremea când tata-mare venise din Est - nu se gândise niciodată la vârsta ei. Se vedea pururea aşa cum fusese când se întâlnise cu Petre, în vechea carieră. Şi acum, toate astea ţineau de trecut. Ajunsese în puteraa vârstei. In curând avea să se insţraşe, începea să îmbătrânească. va încărunţi. Apoi, într-o zi, şi ea se va odihni pe patul din odaia de prieteni, ca tatamare şi unul din. copii - poate nevasta lui Toma - va sta lângă ea, la aceeaşi fereastră, şi cuprinsă de aceleaşi gânduri.

Şi i se păru că Dumnezeu, în bunătatea lui, o copleşise, aşezând-o aici unde se afla, căci cu adevărat că locul acela i se potrivea. Şi viaţa ei i se păru mai bună decât tot ce cunoştea ori îşi putea închipui.

Auzi pe cineva suind scara şi recunoscu pasul lui Elmer, târât pe fiecare treaptă şi aşteptă în penumbră. Uşa se deschise şi când el intră, o văzu dreaptă, lângă fereastră.

*

- *

După cină, când cel mai mic din băieţi fu culcat, mama se urcă la Peter. Până în anul trecut el încă dormea cu cei mici în odaia numită „camera cea lungă*1, un fel de hambar deasupra pivniţei. Acum însă ocupa o cămăruţă singur. îl găsi culcat, pregătindu-se a citi o carte de Henty. Crezu că venise ca de obicei să-i zică bună seara şi, liniştit lăsă volumul. Aplecându-se îl sărută, dar în loc să plece, se aşeză pe marginea patului şi-l privi.

- Am descoperit azi după prânz ce făceai tu cu proviziile, Peter. rosti ea după un crâmpei de tăcere.

Nu răspunse, dar plecă ochii pe cartea lăsată, întunecat.

- Nu-ţi stă bine că m-ai minţit.

- N-am vrut să te mint. Dar n-am putut face altfel.

- Dacă minţi, ce încredere mai pot avea în tine?

Tot nu răspunse.

- Crezi tu oare că ai făcut bine?

- Dar nu e grav.

- Şi nici că-ţi dă cineva bani nu mi-ai spus.

O privi cu neîncredere:

- A trăncănit Irma, după cum văd!

- Nu. Eu am silit-o să vorbească.

- E o vacă şi atâta tot!

Joanna luă în mina oi mina lui Peter. Simţi că instinctiv el se ferea, apoi, deodată, că se resemna: şi văzu că ea era gata să capituleze, că nu mergea convorbirea lor aşa precum o dorise.

- Istoriseşte ce s-a petrecut. Unde l-ai întâlnit?

- O. nu s-a înlâmplat nimic. Ieşeam într-o zi de la şcoală, îl văd într-un automobil mare, tocmai înaintea porţii şi el îmi vorbeşte. Eu i-am zis bună ziua şi m-a întrebat dacă nu vreau să mă plimb un pic cu el.

- N-ar trebui să te duci după orice străin.

- Nu era un străin, il cunoşteai şi-l ştiai şi tu. Credeam că nu are să te supere. Oricum, ştiam cine e. Il cheamă Rader. Este directorul fabricii de automobile şi asociatul bătrânului Flint şi foarte, foarte bogat.

- Ah!

- M-a dus să prânzim la Crescenti, lângă linia ferată şi m-a întrebat în fel şi chip.

- Ce?

- Nu mai ştiu... despre line, despre tata. Dacă tatii îi merge bine, dacă se câştiga mult cu ferma, dacă aş pofti la ceva....

- Şi apoi?

- Apoi mi a spus că se interesează de mine din ziua în care m-a văzut la golf, că ar vrea să mă ajute să-mi fac o carieră şi că, poate, mai târziu, are să mă ia în afacerile lui.

- Şi ţi-ar plăcea?

- O, se înţelege!

- Credeam că vrei să ajungi avocat.

- Vreau să fiu bogat, să pot să-mi cumpăr o grămadă de lucruri, să am o maşină mare, ca a lui.

- Ah, făcu Joanna. Apoi, după o tăcere: L-ai mai văzut?

- Da.

- De câte ori?
- De trei patru ori, poate cinci. Nu-mi aduc. aminte.
- Şi el îţi place!
- Da, îl găsesc straşnic.

O gelozie pătimaşă o cuprinse pe Joanna, încât nu mai putu vorbi. Nu era oare nedrept ca Petre să fie în stare să-i dăruiască lui Peter tot ce visa, şi anume ceea ce ea nu ar fi putut niciodată?

- Mi-a spus că pe tine te; cunoaşte foarte bine.
- Da, e adevărat.
- De ce nu-l pofteşti să vină pe la noi? Ca să cineze, într-o duminică de pildă.
- Poate. Am să mă gândesc. Dar, spune, Peter, cit îţi dă pentru masă?
- Cincisprezece dolari pe săptămâna.
- Cincisprezece dolari!
- Da.
- E mai mult decât îţi trebuie.
- Desigur.
- Atunci, ce faci cu restul?

Fruntea lui Peter se posomori şi întoarse ochii:

- O parte am che!tuit-o şi alta am pus-o bine.
- Pe ce-ai cheltuit-o?
- Am cumpărat haine.
- Haine? Nu le-am văzut niciodată.
- Le las în oraş. Am cumpărat nişte pantaloni lungi, cîteva perechi de ciorapi, cravate. Dar ştiind că ţie nu ţi-ar plăcea, le-am lăsat la şcoală, în dulapul meu din sala de gimnastică.
- Şi ce-ai mai făcut cu banii?
- Am tras la fit odată, ca să mă duc la cinematograf.
- Asta n-ar fi trebuit s-o faci! Şi ce-a spus dirigintele?
- îmi fabricasem o scuză.
- Peter! Ai săvârşit un fals. Pentru uşa ceva merg oamenii la închisoare!

Tăcu chitic şi-şi bâitea cartea cu palma, cu ochii plecaţi.

- Şi ce-ai mai cumpărat?
- Bomboane. Pentru mine, şi i-am dat şi unei fete.
- Cărei fete?
- O chemă Ester Forbeş.
- Cine-i ea?
- Tat-su ţine drogheria uin a patra uliţă. Ştii unde vine?
- Da, da.
- Restul i-am pus de o parte, într-un loc în beci.

- Şi ce-ai să faci cu ei?

Nu răspunse şi privirea i se îndrepta deasupra maică-şi, spre fereastră. Ea ii apăsă mina şi repetă: „Ce vrei să faci? Spune. Nu trebuie să ai secrete faţă de mama ta”.

încet îşi trase mina dintr-a maică-şi:

- Mă gândeam că, poate, într-o zi fug, şi voi avea nevoie.

Joanna nu fusese în stare să scoată o vorbă şi rămase îndelung tăcută. Apoi, apleeându-se, îi luă cartea şi îl sărută.

- Trebuie să dormi acum. Noapte bună.

Când se întorcea să stingă lampa, îl auzi întrebând-o:

- Ce ai să faci? N-ai să-i spui cumva d-lui Rader să nu mă mai vadă?

- Nu. Nu-i spun.

Suflă în lampă şi deschise fereastra. Dar, pe când se pregătea să iasă in întuneric, îl mai auzi:

- Iartă-mă că nu ţi-am povestit tot!

Atunci ea se întoarse, ca să-l mai sărute şi el îşi petrecu braţul pe după gâtul ei şi o strânse pătimaş.

Lăsându-l, se duse în „odaia cea lungă”, ca să-i vadă pe ceilalţi copii. Dormeau. Luna se înălţase peste codru şi la lumina ei se puteau distinge micile capete bălaie pe albimea pernelor. Dormeau liniştiţi. „Niciodată n-au să-mi pricinuiască supărări!” gândi ea. Şi, totuşi, ea îşi dădu seama, cu o nemiloasă luciditate că, tocmai din pricina asta, ii iubea mai puţin ca pe Peter.

In noaptea aceea rămase multă vreme trează lingă Elmer, adormit. Se gândea la isprava lui Peter, la îndepărtarea lui de ea. Până acum, îl considerase copil, şi iată că descoperea că nu mai era. Transformarea se împlinise progresiv, fără ştirea ei; şi el însuşi îşi dăduse seama. Şi o vagă amărăciune o înfrânse, la ideea că, fără gând, Petre căutase să-i fure copilul. Cum de nu se crucise Peter, că un om pe care nu-l cunoaşte il ia în trăsură şi-i dă bani? Fără îndoială că socotea că i se datoresc. Şi ea pricepu că el se aştepta ca toată lumea să se poarte aşa cu el. Pe când era ţine, nu se opreau oamenii ca să-i vorbească şi să-i admire frumuseţea?

Abia în zori aţipi, hotărâtă ca, îndată după îngroparea bunicului, să se ducă să dea ochii cu Petre.

*

- $

li scrise, să-i dea voie să vină la biroul lui. După multă gândire, găsise soluţia asta mai puţin compromiţătoare decât o inlâlnire la ea sau o plimbare în trăsură, la ţară. Căci cei pe care i-ar fi putut întâlni ar fi putut să se întrebe ce caută el în tovărăşia nevestei unui fermier.

Avea acum birouri proprii în noul imobil Heiblin, drept în faţa micului

local, vechi şi prăfuit, al lui Homer Flint. Instalaţia se deosebea de a socrului: trei camere căptuşite cu mahon, cu covoare \%rzi şi pereţi împodobiţi cu mari fotografii ale uzinelor Flint şi Rader, precum şi ale ultimelor modele de camioane şi trăsuri, construite de casă. Prima cameră slujea de salon de primire, a doua era ocupată de secretara lui şi de un amploiat, în sfârşit, a treia, de el însuşi. Pe masa de lucru se afla portretul Hazelei, în ramă de piele. Era pentru ochii lumii, căci adesea când era singur il întorcea cu faţa la perete.

Joanna fu nevoită să aştepte un timp. înfundată într-un jilţ mare de piele, examină încăperea, simţindu-se stingheră în atâta mahon şi covor verde. îi trecu prin minte că Petre o poftise poate, ca s-o uimească cu măreţia instalaţiei lui. In marginea drumului, după maldărele ei de zarzavaturi, *e simţea în siguranţă, pe teren propriu, pe când aici, ca de câte ori se ducea la oraş, simţea un fel de neplăcere. Purta rochia de doliu, nouă, o pălărie de fetru neagră, garnisită cu voal şi o blană de vulpe falsă. In locul mănuşilor de bumbac, ce le purta de obicei, cumpărase unele de piele neagra, şi nu le scosese ca să ascundă roşeaţa mâinilor. La subraţ îşi ţinea poşeta, imitaţie de piele. Mai voinică decât odinioară dar nu greoaie, era frumoasă. Totuşi, nu puteai zice că e o fată tânără.

Impresia de neplăcere spori cu cit se lungea aşteptarea. In sfârşit o uşă se deschise şi o persoană elegantă veni s-o roage să treacă în biroul d-lui Rader.

Petre o întâmpina.

- Nu am nevoie de d-ta pentru moment, miss Quinn, spuse el secretarei. Vezi să nu fim deranjaţi sub niciun pretext, până ce sun.

Uşa se închise. Atunci luă 111 mâinile lui amândouă mâinile Joannei şi, fără altă vorbă, ca şi cum ieri o văzuse şi erau vechi prieteni, strigă:

- Sunt fericit că ai venit, Joanno! Ce bine arăţi! Apoi. observând hainele cernite ale femeii, rosti crav: „Ai pierdut pe cineva?”

- Da, pe bunicul lui Elmer.

- Trist lucru!

- Nu. Nu e trist. Avea nouăzeci şi opt de ani.

Se silea să-şi păstreze calmul, dar sub jacheta-i neagră inima începu să-i bată şi îşi simţi sângele in obraji.

- Te-ai înfrumuseţat, Joanno! Eşti mai bine ca altădată.

- M-am îngreunat, răspunse ea brusc.

Găsea că şi el progresase. Atingea vârsta maturităţii şi pierduse farmccul juvenil al adolescenţei. Totuşi, rămăsese subţire, n-avea pântece şi nu purta ochelari, ca toţi orăşenii ştiuţi de ea. Nădăjduise că nu-i va plăcea, ca să aibă puterea a nu-i ceda, ca totdeauna. Revăzându-l însă, simţea că o năpădeşte vechea patimă.. „Da, cugeta

ea, ochii, gura lui m-au fermecat”.

O pofti într-un fotoliu de piele lingă masa lui de lucru, apoi aprinse o ţigară. Ea remarcă portretul în cadru de piele: un frumos cap blond, în sepia.

- E nevasta ta?

- Da.

- E bine. Numai în fotografie am văzut-o, odată ori de două ori în gazete.

- Mi se pare că eşti supărată pe mine din cauza lui Peter, spuse el, ignorând remarca Joannei.

- Găsesc că n-ai fost loial.

- Nu-i grav. Vroiam să-l văd. Doream să fac ceva pentru el. E cel mai drăguţ băiat, pe care-l cunosc.

- îţi seamănă mult, răspunse Joanna uscat.

- Da. Tot mutra lui o aveam şi eu, desigur, băietan.

- Nu asta vreau să spun, răspunse dânsa, surprinsă de asprimea propriei sale voci. La caracterul lui mă gândesc, la felul lui de a fi.

- Oricum, nu te poţi îndoi cine ii e tată!

- Asta nu.!

Băgă de seamă că răceala ei îl tulbura şi-l făcea nervos şi se bucură: „Pesemne că e deprins să vadă pe toată lumea la picioarele lui, gândi ea”.

- Cred că îl iubesc atâta pentru că n-am alţi copii.

- Şi nu mai e nicio speranţă?

- Mă tem că nu.

- Eu am impresia...

Se întrerupse brusc şi se înroşi.

- Ce impresie?

- Era să zic ceva, dar mai bine tac.

- Ce? spune.

- Bun. Familia Flint pare cam stearpă. Iţi cer iertare c-o spun, dar aşa am crezut întotdeauna. Dacă voiai să ai copii frumoşi, trebuia să te însori cu o femeie care să aibă un sânge bogat... Să mă ierţi.

- Nu am de ce. M-am gândit şi eu. Oricum, recunosc că Peter e reuşit.

Se făcu tăcere, apoi Petre vorbi:

- Ai regretat vreodată că nu ne-am căsătorit?

- Nu.

Văzu că răspunsu-i rănea trufia şi se felicită.

- Nu. In fiecare zi îmi dau mai bine seama că am avut dreptate. Şi-apoi, ştiam că nu aveai de fel poftă.

- Asta nu-i adevărat!

- Dacă ţii, este şi nu este adevărat, în acelaşi timp. Strânse de ea şi mai tare poşeta-i sărăcăcioasă: Ştiam. Voiai să mă iei, fiindcă erai îndrăgostit de mine, şi, cu toate astea, când am refuzat, ai fost încântat, dorind să fii slobod încă o vreme, ca să-ţi croieşti drumul în lume.

Nu răspunse îndată.

- Te-am iubit mai mult ca pe oricare altă femeie, fie înainte, fie după, rosti el.

- Nu văd de ce.

- Asta nu poate nimeni să explice niciodată.

- Poate că ai avut de ce.

Pe când vorbeau astfel, ea începea să aibă vag, conştiinţă de o schimbare în el. Nu mai era cel de odinioară şi asta îi uşura ciudat cugetul. I se părea, privind faţa dură şi deşteaptă a lui Petre, sub lumina crudă ce cădea din largile ferestre, că el pierduse puterea de-a o mişca. Da, cu toată uşurinţa manierelor şi cu toată siguranţa lui, descoperea în el alt om, de care ea nu mai era de fel îndrăgostită. I se părea totodată prea curtenitor, rezervat şi distant, şi într-atâta încât nu mai era de fel Petre de odinioară şi ea putea vorbi cu el aventura din carieră ca de un lucru veşted pe vecie.

- Esenţialul este acum să ştiu ce hotărâm pentru Peter. Dacă ţii să te amesteci în ceea ce-l priveşte, trebuie să vedem cum ar fi mai bine.

El surise:

- Văd că ai devenit o femeie chibzuită.

- A trebuit.

- Ştii că vreau să fac ceva pentru el. Am depus la bancă, pe numele lui, o foarte frumoasă sumă, vreo patrucinci mii de dolari. Pe de altă parte m-am gândit mult. Nu am copil. Doctorul mi-a spus că Hazel ar putea face, dar na e de fel sigur. Şi încep să mă plictisească încercările astea nerodnice. Vreau să-l adoptez pe Peter.

- Ah, nu! grăi repede ea. La asta n-aş consimţi niciodată, şi Elmer de asemenea.

- Dar ce-l priveşte pe el?

- A luat în circă copilul şi l-a tratat ca pe propria lui odraslă. Are tot atâtea drepturi ca tine şi ca mine.

Zimbi: - îl iubeşti pe Elmer, nu-i aşa?

- Da, desigur, îl iubesc. îl iubesc tot mai mult. El nu-i an fluture.

- Admit! Totuşi, cred că am oarecare drepturi asupra lui Peter... cel puţin de a-l ajuta.

- Oarecare da, dar puţine. Ce socoteşti să faci pentru el?

îşi întoarse fotoliul, cam către fereastră:

- O mulţime de lucruri... da... o sumedenie; tot mai mult, pe măsură

ce trece vremea şi îl cunosc tot mai mult. Este ca mine puţin; la vârsta lui, dar cu mai multe şanse. Ce mizerie a fost copilăria mea! Să te târâi pe dramuri într-un circ, cu o mamă adeseori beată!

- Da, rosti Joanna cu glas acru. Nu se prea potriveşte.

- Nu poţi să mergi de-a-ndărătelea, nici să-ţi retrăieşti viaţa. Dar cei care vorbesc de oamenii care şi-au făcut o situaţie cu puterea pumnului, şi pretind că e bine să fi avut o copilărie cumplită şi să-ţi croieşti singur poteca, nu stân ce îndrugă. Eu ii cunosc tariful şi n-aş vrea să ducă Peter viaţa aceea!

- Nu se poate zice că se târăşte pe drumuri într-un eiro cu o mamă beţivă, nici că rabdă vreodată de foame!

Se întoarse spre ea surâzând şi-i atinse cu mâna genunchiul. Dar ea şi-l trase iute, ca şi cum ar fi fost o fată bătrână căreia îi dădea ghies un ştrengar.

- r Nu asta am vrut să spun. Aş vrea însă să nu îi lipsească nimic, să dispună de toate avantajele ce eu i le pot procura. Eu unul pot să-i dau tot, iar mai târziu şi mai mult.

- Nu sunt sigură că este spre binele său. El nu-i din cei pe care îi poţi copleşi nepedepsit. Rişti să-l pierzi, cum aşa ceva te-ar fi pierdut şi pe tine.

El îi aruncă o privire întrebătoare:

- De ce spui asta?

- Fiindcă, dacă te-ai fi născut bogat, nici n-ai fi muncit, nici n-ai fi căutat mai binele. Ai fi umblat după femei şi poate că ai fi şi băut.

- Ce vrei să spui?

- Tocmai ceea ce auzi. A fost o fericire că a trebuit să dai din mâini. Ai fost silit să munceşti, fiindcă ai voit să cunoşti lumea şi s-o faci să strige: „Iată un om! Cât de bogat se făcu şi ce însemnătate dobândi!” Ei bine, ai reuşit. In momentul acesta, crezi că biroul, mahonul şi tot ce este aici mă impresionează. Nu, mai degrabă mă înspăimântă, nu e pentru mine. In orice caz, mă impresionează mai puţin decât atunci când Elmer creează © nouă specie de dalie şi e frumoasă.

- Ah! rosti el surâzând. Aşa oare?

- Da, chiar aşa! Nu mai sunt proasta de odinioară. Dacă vrei să faci ceva pentru Peter, trebuie să-mi promiţi că n-ai să-l răzgfi, nici să-i dai prea mulţi bani. Altminteri îi pricinuieşti pierderea şi ar fi cu atât mai trist, cu cât este un băiat de valoare. îmi dau seama că nu o făcut să rămână la fermă, cu atât mai mult cu cât o urăşte, fiindcă n-o are în sânge. Dar trebuie să ne asculţi, pe Elmer şi pe mine. Il cunoaştem mai bine şi ştim ce i se potriveşte.

- Fie! Vă urmez sfaturile.

- Ce vrei să faci pentru el?

- Să-l trimit într-o şcoală mare.
- De ce fel?
- O şcoală bună, undeva in Est. Vreau să ajungă un gentilom.
- Nu mă crezi în stare să-l fac eu?
- Nu e vorba de asta. Da, e bine crescut, arc maniere. Dar aş vrea s-o pornească de sus dc> tot, să nu aibă nevoie să-şi croiască drumul. Să cunoască oameni influenţi, să aibă toate înlesnirile şi să se simtă egalul oricui, nu inferiorul.

Ea îşi deschise poşeta, îşi scoase o batistă şi îşi şterse nasul.

- Âm crezut pururea că simţământul ăsta este înnăscut.
- Nu, nu tocmai, nu este, se dobândeşte. Crede-mă, Joanna ştiu ce spun.
- Poate că ai dreptate.
- Trebuie să fie bogat, să ocupe o situaţie importantă. Eu îl voi ajuta. înţelegi?
- Şi cum crezi să-i explici toate astea? Deocamdată el nu se miră de nimic; dar in curând se va întreba de ce îi porţi atâta interes.
- M-am gândit. Odată şi odată va trebui să-i spunem adevărul. E singurul mijloc.

Mai întâi Joanna rămase visătoare, apoi grăi:

- Da, şi eu m-am gândit; am vorbit şi cu Elmer.

El crede că e prea de timpuriu, că Peter e prea tânăr şi că noutatea asta ar putea să-l rătăcească.

- Da, are dreptate, ştiu. Cred că aveam aproape anii lui Petjr, când am aflat cum stătea chestia cu mine. Mama se certa cu o familie din circ şi asta i-a strigat: „la-ţi bastardul şi du-te dracului!" Aşa mi-am descoperit originea!
- Peter nu e bastard. Are un cămin fericit şi un tată legal şi, afară de tine, de mine şi de Elmer, se înţelege, nimeni nu ştie că nu e feciorul lui Elmer. Nu, pentru mine mi-e frică. S-ar putea să mă urască.
- Ei, dar n-o să-i spunem nimic acum!
- Atunci cum ai să-i lămureşti mărinimia ta? Şi ce-o să creadă nevastă-ta?
- O să-i spun că e un băiat care-mi place.
- Te va crede atâta timp cât nu vă va vedea laolaltă! Nu crede că am vreo temere pentru mine. Dacă e pentru binele lui Peter, e destul. Elmer şi eu suntem aşa de respectaţi, că nu mă îngrijesc de cârtiri... cât despre mine, nu-mi pasă de bârâeală. Dar la copil mă gândesc.
- N-ai nicio teamă; e de cherestea bună.
- Gânditu-te-ai oare şi la moş Flint?

Petre surise: - Până să descopere el nu ştiu ce, sper să mă liberez şi să nu mai ţin socoteala de ceea ce aprobă sau ba!

- Şi ea? arăta Joanna spre fotografie.

Întârzie o clipă răspunsul:

- Poate liberat şi de ea.

- O! Aici ai ajuns?

- Da. Chiar aşa.

Joanna ii aruncă o privire scrutătoare:

- Atunci de ce doreşti atâta să-ţi facă copii?

Se înroşi, întoarse capul:

- Nu ştiu ce ţi-aş răspunde. E foarte complicat... dar înţelegi... nu ţin să mă fălesc... e foarte îndrăgostită de mine şi nu-mi dă pace.

Se uita în altă parte şi multă vreme ea îl observă în tăcere.

- Doamne! rosti ea în sfârşit.

- Nu găseşti că e foarte nostim?

- E croaznic!

- Adevărat. Dar nu-i nimic de făcut... nimic, s-ar putea numai să pierd tot ce-am câştigat până acum.

- Da, văd. Este deci adevărat! Ştiam, dar nu credeam chiar atât.

Petre se ridică şi se apropie de fereastră:

- Să nu mai vorbim de asta, vrei? Să ne ocupăm mai degrabă de Peter.

- Bine. Dar dacă vrei să-i bagi în cap asemenea idei, prefer să nu te mai vadă niciodată.

Se întoarse către ea şi, o clipă, redeveni Petre cel de odinioară, cu privirea rugătoare: „Nu înţelegi se ruga el. Dacă-i fac lui Peter o viaţă uşoară, nimic asemănător nu i se poate întârrtpia. Nu va cunoaşte o necesitate ca asta.

în cele din urmă căzură la învoială ca Petre să urmeze a-l vedea pe fiu-său şi să-l ajute, dar şi Elmer să-şi poată şpur.e cuvântul. încă mult timp Peter trebuia să creadă că Paul Rader se interesează de el în treacăt, ca un simplu străin.

Amurgea când Joanna părăsi bireul şi se cufundă în ceaţa galbenă îmbibată de fumul ce umplea strada. Ieşind din oraş, regăsi soarele şi un aer proaspăt, plăcut obrajilor ei aprinşi. Fordul sălta pe drum. Trecu de locul din care se zăreau copacii încoronând cariera şi ajunse în aleea ce ducea la vechea casă albă. Atunci, un delicios sentiment de căldură o năvăli pe Joanna, ca şi cum se găsea iarăşi neprihănită şi cu amândouă picioarele înfipte sănătos în pământ sfânt.

Nu pe mai pomenea de zăpadă şi griul de iarnă acoperea întinsa câmpie din jos de fermă cu un ţol tot atât de verde, tot atât de proaspăt ca apa lacului din carieră. Şi aproape cu mulţumire, Joanna gândi: „Câte lucruri se petrecură de când minam căruţa cu bălanul pe drumeagul ăsta!”

Da, oricum, viaţa era bună, plină, îmbelşugată şi pasionantă.

Opri Fordul în magazie şi se grăbi să se ducă să-şi schimbe hainele, ca s-o ajute pe Irma la muls, căci era seara de odihnă a lui Cărel. Dar, pe când îşi punea rcchia de bumbac şi şorţul, o mare tristeţe o cuprinse, căci, pentru întâia dată, ea realiza din plin fluctuaţiile vieţii şi nestatornicia soartei omeneşti.

Până s-ajungă la Irma, intră în odaia de prieteni, unde se închise cu cheia. Ridicând colţul covorului, trase fotografia lui Petre şi Fifi şi la palida lumină a crepusculului, o privi îndelung. Apoi o rupse bucăţele şi coborî la bucătărie. Acolo, le aruncă în foc, privindu-le cum se răsucesc, se înnegresc şi pier în cele din urmă.

Un sentiment de imensă libertate urmă minutului de părere de rău, pe care o îndurase.

*

- *

Când părăsi biroul în seara aceea. Petre şi lăsă trăsura şi veni acasă pe jos. Se înnopta şi în dorinţa lui de singurătate, îi era drag gândul că nu-l recunoaşte nimeni. Pentru întâia oară în viaţa lui se simţea obosit, frământat de gânduri şi de o sumedenie de regrete. Tot mergând, se gândea:,,Da, aşa îmbătrâneşte omul!” Şi atunci ii veni în minte Homer Fiint, neputând pricepe de unde îi venea acestuia neînfrânata energie, bătrân slab, aspru şi încăpăţânat.,Poate pentru că nu s-a interesat decât de un singur lucru. Nu i-a complicat nimic existenţa. A urmat totdeauna o linie dreaptă”.

Şi i se păru că viaţa lui devine din zi în zi mai complicată, mai dificilă. întrevederea cu Joanna îl lăsă mai tulburat decât «e aşteptase. O revedea stând în jilţul de piele, înaintea lui, cu aerul ei de sănătate şi onestitate şi nu-i putea uita vorbele. Rămăsese în el mult timp după plecarea ei; le auzea, îl împiedicau să-şi pironească atenţia la afacerile care-l preocupau. Şi mai ales îndura un straniu simţământ de pismă; o invidie pe Joanna ce nu şi-o desluşea, fiindcă ea nu poseda nimic din ce ar fi râvnit el, afară doar de siguranţa că este în regulă cu lumea şi este mulţumită cu soarta sa. Şi apoi, simţea că ea îl dispreţuieşte, pe el, ca şi pe izbânda lui. Pe când umbla prin omătul moale, pângărit de funingine, îşi dădu seama ce anume îl fermecase la Joanna în prima zi, când ea îl poftise pe capra vechii trăsuri, ca să-l ducă şi pe el în oraş - era cinstea ei sigură şi totală, pe atât cât îi îngăduia simţul romantic al vieţii.

Şi-l năpădi dezgustul; greaţă de el însuşi, de multele lui aventuri galante; scârbit de prietenia şi de prefăcutul lui respect faţă de Homer Flint; dezgust de relaţiile lui cu Hazel; sentiment straniu şi greu de o murdărie, aproape trupească, ce îl făcea să dorească o baie neapărat.

Apoi, revenindu-şi: „Toate astea sunt tâmpenii! Am început alergarea, trebuie să ţin până la capăt. Fac din plictiseală pe idiotul şi descopăr că am conştiinţă la treizeci şi opt de ani! Nu, trebuie să mă scutur. Am destule pe cap, şl fără asta”.

începu să se gândească la Compania de Petrol pe care o alcătuise fără ştirea lui Flint, la speculaţiile acesteia, la ceea ce se putea întâmpla, acum când războiul se isprăvise şi când târgul lua un mers normal. Un anonim cumpăra una după alta toate acţiunile Companiei de Petrol şi Petre avea neplăcuta presimţire că Flint, el însuşi era individul acela. Aducea cu el: să cumperi în taină cât mai multe acţiuni şl, la momentul potrivit, să dai peste cap întreprinderea în pro-, fitul tău.

Mai era şi scrisoarea Leei, care spunea că d-na Azais este iar bolnavă, că medicul nu mai răspunde de nimic, din cauza slăbirii inimii. Şi se surprinse deodată dorind moartea d-nei Azais şi a Hazelei, şi a bâtrinolui Flint. Atunci, ar fi scăpat de Hazel, n-ar mai vedea-o niciodată înălţând spre el faţa-i pală, ca s-o sărute, nici n-ar mai simţi impresia de greaţă găsind-o la deşteptare, culcată alături de el. Va fi liber iar; bogat şi liber; va putea să facă o avere imensă fără să se poticnească mereu de piedicile astea. Dar aproape îndată ruşinea şi greaţa reveniră, înviind amintirea serii aceleia de demult, în care el mâna vagonul pe un drum de ţară, pe când spurcata de muiere a lui moş Kiley cânta din cură şi din chitară.

Băgă de seamă c-a ajuns în Cartierul Nou şi avea să ajungă acasă. începu să-şi deteste casa, cu parchetul ei lucios, perdelele ca neatinse, revistele în ordine perfectă pe mese. Da, ăsta era căminul lui. Loc banal, fără suflet! Cât dorise s-o aibă, casa aceasta pe care o putea numi a sa! gândi el cu amărăciune. Ei bine, acum o avea! Acca veche haraba roşie nu preţuia de o mie de ori mai mult ca sălaşul ăsta cu un neant în el, 'ân care veghea Hazel? De la început urâse locuinţa asta, acum însă, când cunoştea Estul, când avusese prilejul să pătrundă în alte medii, când întâlnise femei deosebite de Hazel pe cât era cu putinţă, găsea că are toată îndreptăţirea mohorâtă lui mâhnire.

Pe când se apropia de casă, se gândea la lăcaşurile acelea, la femeile acelea, aşa de rafinate pe lângă Hazel, care se pricepeau să fie ele înşile, oa şi tot ce le înconjura, atât de atrăgătoare, şi groaza ce o simţea de a sui scara, de a deschide uşa casei lui, creştea. „Nu are niciun soi de distincţie, îşi zicea. Tot ce atinge e comun, meschin, banal şi urât”. Nu era nici culoare nici gust in ea, nici în casa ei, nici atât cât la Flint sau în oraşul Pentland. Viaţa întreagă era tristă, aspră şi materială.

Când urca treptele de ciment, ce duceau la intrare, auzi muzică. Gramofonul cânta „Lingă blonda mea../'; se miră, fiindcă Hazel îi da

drumul rar şi niciodată la ora aceea, ci mai târziu, numai când li se prelungeau tăcerile laolaltă.

Deschise uşa cu cheia ce-o avea şi pătrunse în vestibulul strălucitor şi cernit bine. O zări pe Hazel venind întru întâmpinarea lui. Purta rochia ei cea mai frumoasă de după prânz, toată garnisită cu dantele şi panglici şi ea îi zâmbi cu o expresie de intimitate încrezătoare., care-l scoase din pepeni pe Petre.

I se părea ofilită, galbenă şi uscată, cu purtări şi cochetării de fată bătrână.

- Ce faci? zise ea. Ai avut o zi bună?

îşi scoase pălăria şi paltonul şi le aruncă pe o mobilă.

- Nu prea grozavă.

- Obosit?

- Nu.

Ea înălţă capul ca să-l sărute şi sărutând-o şi el, îşi aduse aminte de Joanna şi la propriul său dezgust.

- Vino de te întinde pe ehaise -longue. Te odihneşti, până mergem să cinăm la mama.

- Fie.

- Se îndreptă spre salon, socotind că se va culca şi va închide ochii. îi scăpa ei, o clipă. Ieşind pe uşă, o şi văzu adunând paltonul şi pălăria şi atârnându-le în cuier. In toate actele Hazel era ceva de neînlăturat, ca o fatalitate oribilă.

Melodia se terminase, discul continua să se învârtească jalnic. 11 opri şi lăsă capacul. Apoi se îndreptă spre sofa, dar în momentul acela, Hazel veni şi-l împresură cu braţele.

- Am să-ţi dau o veste; o veste minunată!

„Ce să fie? Ce noutate poate ea să-mi spună şi să mă şi intereseze?”

- Ce este?

- Ghiceşte. îţi dau timp.

- Nu ştiu. Nu-s tare în ghicitori! (Dc ce nu-l lăsa în pace, când era aşa de ostenit!)

- Te rog, ghiceşte! Sunt sigură că poţi ghici.

- Nu. Nu pot, sunt prea obosit.

- Ce doreşti tu mai mult pe lume?

Se gândi: „Să fiu liber, să nu te mai văd niciodată!” Dar nu zise nimic.

Îşi ascunse faţa în umărul lui şi se gândi: „Poftim că imită pe eroinele din romanele ei proaste!” Apoi o bănuială cumplită îi veni, ce se înnodă în groaznică siguranţă, şi borboroşi:

- Urmează... Spune-mi...

Cu figura îngropată, destăinui:

- Voi avea un bebeluş.

Rămase mult amuţit, apoi, încet, ca şi cum juca un rol şi nu-şi putea controla gesturile o cuprinse cu braţul.

- Eşti tu sigură?

- Afirmă doctorul. N-am îndrăznit să-ţi spun, până nu am fost de tot sigură după ce am aşteptat atâta timp.

Iarăşi rămase tăcut şi ea urmă: „Eşti mulţumit? îl doreai, nu-i aşa?

Apoi ridică fruntea şi îl privi cu groază.

- Da, desigur că sunt mulţumit. Minunat!

O mângâie pe spate şi adăugă:

- Eram preocupat de afacerile melc. Dar, se înţelege că sunt mulţumit.

Iar ea: E cel mai minunat lucru din lume să avem un bebeluş!

Ii auzise vorbele înainte de a le rosti, atât era de sigur de ce avea să spună. Şi se gândi că niciodată nu avea s-o poată suferi.

Maşinal, întrebă:

- Atunci, cum sărbătorim noi evenimentul?

- Poţi lua două zile de concediu şi mergem la Chicago să ne amuzăm.

- Aşa este, glăsui el ostenit. Mergem să ne amuzăm.

Simţi o compătimire mai puternică decât repulsia şi îşi dădu seama că nu era vina bietei fete dacă era atât de proastă şi era nevasta lui. Din fericire nu-i putea citi în inimă.

Ea se întoarse şi vorbi cu o voce foarte scăzută:

- Vom fi amândoi mai fericiţi, nu crezi şi tu?

Pentru întâia oară, el bănui că ea cunoştea puţin adevărul.

*

- *

După cină, Flint îl luă pe Petre în cabinetul lui, ca să vorbească de afaceri. Discutară mult, amănunte privitoare la uzină, riscul de a scoate douăzeci de camioane uşoare pe zi, în loc de paisprezece, asupra primejdiei supraproducţiei, acum războiul se isprăvise, despre o încercare de scădere a salariilor muncitorilor, corespunzând cu micşorarea comenzilor. Dar Petre, încă tulburat, asculta numai cu o ureche, aşa încât Homer Flint, nerăbdător, strigă la urmă: - Dar ce ai astă-seară? Eşti bolnav?

- Nu, nu. Sunt sănătos. Mulţumesc.

- Despre două lucruri vream să-ţi vorbesc. Paule.

- Da!

- Când ne-am asociat, am convenit, nu-i aşa? să facem toate afacerile împreună.

- Da.

- Şi când te-ai însurat cu Hazel, era de la sine înţeles că tovărăşia se

strânge şi mai vârtos?

- Da.

Homer Flint aprinse o ţigară şi aşteptă. Şi Petre constată că îl trata acum ca pe un străin, întrebuinţând şi cu el tactica pe care-l văzuse că o are când negociază o afacere dificilă. Tăcerile lui îndelungate îi fâstâceau adversarul, îl puneau la strâmtoare. Petre ştia ce avea să urmeze şi-l observa pe moşneag. Acesta se ridică, se apropie de uşă, întoarse cheia apoi, mereu in picioare, plecă privirea asupra lui. Şi mai fumă încă un răstimp, in tăcere. In sfârşit întrebă:

- Pentru ce lucrezi în spatele meu?

- N-am lucrat în spatele dumitale, afară numai dacă nu mi-ai înţeles ordinele de bursă.

- In parte. Dar mai este Compania de Petrol. Ce însemnează aceea? De ce m-ai ţinut la o parte?

- Vreau să încerc să înjgheb ceva eu însumi, să văd dacă sunt capabil să lansez singur o afacere.

- Ai fi avut toată vremea să faci experienţe după moartea mea.

- Sper că are să treacă mult până atunci.

- Şi eu sper.

Homer Flint se îndreptă spre geam, unde rămase, întors cu spatele. Petre îl observa, uluit, de a-l vedea întrebuinţând faţă de el, rând pe rând, toate procedeurile ce le învăţase în patruzeci de ani de experienţe.

- Nu e prudent, tinere. N-ai tăria să zbori cu propriile dumitale aripi. Ai face mai cuminte să te încrezi în mine, atât cât sunt aici.

- Vreau să urmez odată ideilor mele. Sunt un om modern şi metodele pentru tratarea afacerilor s-au schimbat.

- Da. S-au schimbat, dar nu fac mai mult decât cele vechi. Homer Flint se întoarse brusc. Vrei să-ţi spun (părerea mea? Modul de a încheia o afacere a fost totdeauna aoelaşi, de când e lumea lume, şi nu e probabil că se va schimba astăzi. B o meserie murdară, căci nu te poţi încrede în nimeni. Trebuie să umbli tiptil, să veghezi la fiecare pas, să nu laşi nimic la întâmplare. Comerţul cu banul strică omul. Să nu crezi că merge cu întertocheri! Când toate secăturile astea, care s-au îmbogăţit într-o noapte, au să vină peste cap şi-şi vor cerşi pâinea, Homer Flint va fi încă bogat şi el le va da până şi cămaşă.

- Poate.

- Nu există „poate!” Au venit să mă roage şi vor mai veni.

- Te pun la curent cu afacerea asta de petrol dacă doreşti.

- Nu doresc. Ştiu mai mult decât este necesar. De altfel, acum, eu cred că este, întreagă, în mâinile tale şi ale mele. Nu mai sunt alţi acţionari.

Petre prinse a surâde:

- Bănuiam ceva. Nu crezi că are să raporteze gras?

- Dă-mi voie să-ţi spun, tinere:-toate afacerile sunt riscante, dar nici unele nu sunt mai trădătoare ca cele privitoare la petrol. Nu sunt de recomandat unui personaj mititel, afară numai dacă e vreun şmecher straşnic, secondat de un avocat tot aşa de hârsit ca el. Pe semne că marii oameni de afaceri sunt şi ei şmecheri, când se iveşte nevoia; de altfel mulţi sunt, dar nu sunt obligaţi, cel puţin făţiş. Dacă vrei părerea mea, cred că am face bine, amândoi, să ne dăm uşurel la o parte, câtă vreme afacerea prosperă încă. Nu suntem acolo în tovărăşie bună. îi cunosc pe mulţi din şireţii aceia, de multă vreme. Acum putem pleca, fără să ne lăsăm din pene. Vor plăti un preţ bun pentru terenul nostru şi opţiunile noastre, dar mai ales pentru a scăpa de noi; o parte din teren are valoare şi apoi, chiar cei mai groşi dintre ei au respect pentru Homer Flint. Aranjează ieşirea din afacere. Este singurul chip de a trage profit din speculaţia asta.

- Poate ai dreptate.

- Eşti pe o cale greşită... până în gât în petrol şi o mulţime de angajamente pe braţe. Într-o lună va fi şi mai rău, iar în două sări în aer. Şi asta n-o admit. Nu vreaii să se spună: „Ginerele lui Homer Flint este un dobitoc, un om de afaceri murdar, un jucător. „

- Credeam că dacă asta merge prost, îmi dai un avans asupra acţiunilor Companiei şi din apartamentele mele.

- Nu. Niciodată nu mă pun pe piciorul ăsta. Nu aşa se tratează afacerile.

- Dar nu pot să-mi lichidez poziţiile deodată.

- Te aştept, cu condiţia că te angajezi să vinzi petroliferele, să renunţi la toate prostiile şi să te mărgineşti a munci rezonabil ca mine.

- Mă voi gândi. într-adevăr, e poate cea mai bună soluţie.

- N-ai ce gândi: este singura soluţie posibilă. Petre nu mai răspunse si se pierdu în contemplarea şireturilor de la pantofi. Dorea să tărăgăneje; ştia însă că Homer Flint are dreptate. Se găsea într-o stare aşa de apropiată de dezastru, că îşi putea vedea prăpădul. Totuşi, din pricina Hazelei, îşi da seama că bătrânul nu-l va lăsa să pice. Şi iarăşi începu să se urască, la gândul că Hazel trebuia să fie mântuirea. Deşi nu-l putea vedea pe Homer Flint, simţea asupră-şi recea privire a ochilor albaştri, care îl cercetau. Şi, vreme de o clipită, i se năzări că ceva hidos şi neomenesc emana din moşneag; înţelese atunci de ce i se zice caracatiţa, înecătorul. Apoi îl năpădi greaţa gândindu-se la isprăvenia tuturor planurilor lui de eliberare.

- Metodele voastre nu sunt şi ale mele, zicea Flint. Instinctul te împinge mai ales să exploatezi, nu să produci.

- N-am transformat eu uzina? N-am pus eu pe picioare una din cele mai mari afaceri ale ţării, de automobile?

- Da. Dar acum eşti dezgustat.

- Nu. Nu-i adevărat. Dar nu mai este necesar să i se consacre atile<i eforturi, energie ca la început.

- Asta să n-o crezi tinere. Adesea este mai greu să menţii o afacere, decât s-o creezi. Dacă te-ai hotărî să te ţii de rutină, aş avea să-ţi dau de lucru, oricât ai pofti... Imbutrânesc şi aş fi mulţumit să-mi trec o parte din povară pe umărul tău. Dar să nu crezi că Homer Flint va părăsi vreodată puntea de comandă... nicio clipă, până voi fi pus in sicriu.

Petre il privi.

- Bine, zise el. Voi ţine cont de povaţa dumitale. Apoi se ridică şi-i întinse mâna.

- Ai înţeles. Şi, pe când strângea mâna rece şi osoasă a lui Flint, se gândea: „De data viitoare mă voi feri mai bine. Diavolul butrân are ochi şi la ceafă”.

Şi spuse tare.

- Am să-ţi dau o veste, care-ţi va plăcea.

- Care?

- Hazel e însărcinată.

O lumină străluci în ochii moşneagului.

- Asta e bine! Va fi aşadar a treia generaţie: Homer Flint-Rader. Va putea continua afacerile. Mărturisesc că mă miram că nu venea, dar mie nu-mi place să vorbesc de lucruri de astea. Mă temeam că dumneata nu-ţi dai silinţa.

Petre zâmbi, cu ură în inimă. „Silinţa! repetă el. Să-mi dau silinţa! Adevărat, asta e totul!”

Merseră in salon, unde găsi pe Hazel şi pe maică-sa gata să vorbească de scutece, doctori şi clinici.

- Adu o sticlă de must, Maud, glăsui Flint. Să bem în sănătatea lui Hoirier Flint-Rader.

Şi aşa făcură cu solemnitate.

*

- *

Peter prânzea la cantină; avea două costume noi cu pantaloni lungi şi era fericit.

Bunicul murise, şi fotoliul cu rotiţe fu suit in pod. Primăvara veni; cu ea, ogoritul, semănatul. Curată şi bine ţinută, ferma prosperaElmer scotea un câştig bun din sera care il costase mult. In mai, el se duse la o adunare a Societăţii de Horticultura şi reveni de acolo plin de idei. Avea acum o bibliotecă completă asupra plantelor şi culturii lor. Unele

din cărţi veneau chiar din Anglia. Nu-l puteai rupe de la studii şi de la altoiri, nici pentru a-i cere o povaţă asupra copiilor lor sau a viitorului lor.

Joanna îi vorbi deci într-o noapte de fermă şi de copii, pe când luminile erau stinse, şi dormeau toţi alături în marele pat de nuc, adus din Est peste munţi, pe alte vremuri, de tata-mare.

Peter, el era problema neschimbată. Ceilalţi nu isoau greutăţi. In toamnă, Toma avea să se ducă la oraş, ca Peter; şi, după el, într-un an ori doi, Henric şi Joanna. Din nenorocire, se gândea Joanna, Peter nu va mai fi acolo ca să-l iniţieze pe tânărul său frate şi să-l ajute să se aclimatizeze cu şcoala. Căci ei trebuia să plece în Est, la internat. Totul era aranjat şi Peter nu se mai gândea la altceva. Avea să iasă in lume. in fundul inimii ei, Joanna ştia că Peter, cum îl ştiuse ea de mic, era pierdut pentru dânsa şi se silea acum să-l înţeleagă pe cel non - aproape bărbat - lăudăros, obraznic şi vesel, care se credea, nici el nu prea ştia de ce, deosebit de fraţii şi de sora Ini.

Sentimentul acesta de deosebire o întristă pe Joanna şi prin toate mijloacele, căuta să-l nimicească. Era mânioasă pe Petre, fiindcă il socotea vinovat de ideea aceasta vârâta în capul copilului ei Dar uneori, când bătea untul ori lucra singură în grădină, se simţea vinovată şi ea. Nu-l socotise pe Peter totdeauna superior celorlalţi? Atnnci, ca să se îndreptăţească, îşi zicea că poate nu este pe deplin vinovată şi că pesemne, nici n-ar fi fost cu putinţă să semene cu ceilaiţi. Nu era el feciorul lui Petre? încerca să nu se gândească la viitor, nici la schimbarea ce o va aduce în existenţa sa şi in a lui Peter; căci ea prevedea că, la întoarcerea sa, va veni şi mai schimbat, va fi ca un străin şi nu se va Jnai potrivi cu viaţa simplă, patriarhală din fermă. Se zbuciuma, zicându-şi că nu e nimic de făcut, fiindcă Peter era Petre. Oricum, nu-l putea păstra la nesfârşit, chiar dacă ar fi refuzat ajutorul lui Petre. Atunci dacă pe Peter trebuia să-l piardă, nu era mai bine ca el să se bucure de avantajele sigure pe care Petre i le putea hărăzi? Probiema nu înceta s-o frământe; nu-i găsea nicio soluţie. Şi, încet, încet, începu să creadă că Dumnezeu n-o socotea iertată şi îi cerea să-şi ispăşească păcatul.

Surveniră apoi două evenimente, care îi îngăduiră să-şi uite îngrijorarea şi să cugete şi la altceva.

Bacă de seamă că e însărcinată. La început, fu supărată, îşi zicea.- „încă o povară, acum când toată administraţia moşiei apasă pe umerii mei. Şi avem şi destui copii. Nu ne mai trebuie”. Trecu o săptămână, apoi două şi, încet, îşi schimbă gândul.

Nu-i spuse nimic la început lui Elmer, temându-se că lui i-ar părea venirea unui copil pe lume o sarcină meu mult, dar când ii destăinui, el

zimbi şi zise:

- Trebuie!

- Nu crezi că sunt prea mulţi?

- Nu. De ce?

- Mă temeam...

- Nu. Sunt tare mulţumit. Cu cât mai mulţi, cu atât mai bine. O privi lung şi adăugă:

- Găsesc că e minunat; cu atât mai mult cu cât Peter e marc şi are să plece.

Ea nu văzuse lucrurile aşa, dar când Elmer îi spuse părerea asta a iui, o primi; aşa că in cele din urmă socoti venirea pruncului ca o binecuvântare şi îşi dădu seama că, piuă şi în momentele în care se scufunda în durerea că îl va pierde pe Peter, plecarea lui o durea mai puţin. începu să facă planuri pentru micuţ şi gândindu-se la Petre, simţea un fel de triumf amar la constatarea că femeia lui nu avea de loc copil, pe când ea încă putea să aibă.

Într-o zi, pe când răsădea lăptuci împreună cu Irma, aceasta spuse deodată:

- Am să vă dau o veste.

- Da? Care?

- îmi vine greu s-o spun.

Joanna se uită la Irma cum sta pe vine, aplecată peste firele de lăptuci verzi. Avea cam la patruzeci de ani şi părea uriaşă. Cu anii, încet, pe nebăgate de seamă, se adunase grăsimea pe oasele ei mari.

- Dai drumul, spune tot.

Irma se aplecă mai tare, ascunzându-şi faţa groasă, roşie.

Şi se spovedi:

- Mă gândesc să mă mărit.

- Oh! exclamă Joanna.

Nu:e glnriise niciodată că servitoarea ar putea să-i părăsească, [rrţia era ca arborii, care făceau parte din fermă, din viaţa lor chiar. Cum să se lipsească de ea? Şi o adâncă mâhnire *o* cuprinse pe Joanna.

- Povesteşte. Până azi de ce nu mi-ai spus nimic?

- Nu vream să ascund. Numai că nu eram hotărâtă. Se ţine de mine de luni, dar i-am răspuns mereu că nu vreau să mă mărit, nici să vă părăsesc. Acum de curând insă, ca să zic aşa: mi-am schimbat ideea. Umblă după mine de mult...

- Dacă crezi că nu greşeşti, Irma, cu atât mai bine! Ce fel ds om e?

Irma nu lăsa lăptucile, apăsa cu degetul gingaşele rădăcini în păm Intui bogat şi negru.

- Nu e frumos urmă ea. Da nici eu, nici eu nu-s frumoasă. N-am fost niciodată. E un băiat plăcut şi e bun. El mi-a dat salba de

mărgăritare'false...

- Cine e? li cunosc şi eu?

joanna, şi ea răsădea mereu, căci nu se putea hotărî să se uite la Irma, nici să-i întâlnească ochii. Se simţea foarte __ mişcată. Era ca şi cum, deodată, un mare gol se făcea în traiul lor, al tuturora.

- Da. Ir-aţi văzut. Il cheamă Muller şi ţine garajul în cârc ne reparăm Fordui.

- Ah! Şi crezi că te iubeşte?

Irma cirii parcă:

- Nu e tocmai o căsătorie din dragoste. Nu ne-am înfierbântat, dar avem, cum s-ar zice, simpatie unul pentru altul. Cred că are să fie bine. Sunt sigură de el şi el pretinde că e sigur de mine.

- Are toată dreptatea.

- Nu, nu e vorba de dragoste... aşa cum se vede la cinematograf. Dar cred că are să meargă bine. E un om harnic. Şi a ştiut să se descurce bine. Garajul e al lui; nu e dator nimănui şi face între trei patru sute de dolari peşin pe luna.

- Atunci înseamnă că o să fii bogată! Şi cum au devenit lucruriie?

- Aşa, puţin câte puţin. Il vedeam, când euccam Fordul l'a garaj. La început se ui la ia mine, ca şi cum mă plăcea. De multă vreme n-a mai holbat nimeni aşa ochii la mine. Aşa că de câte ori mă duceam la oraş cu legume şi cu flori, treceam şi pe acolo pentru benzină. îmi plăcea să se uite cineva la mine aşa. Şi totdeauna ieşea el ca să mă servească şi mă întreba: despre d-ta, despre d-l Croy, de copii.

- De unde ne cunoaşte?

- Nu ştiu. Pesemne că v-a văzut, când v^aţi oprit să' luaţi benzină. Mi. se pare că-l ştie şi pe d-l Rader, chiar foarte. bine. Au făcut treburi amândoi altădată. Dar l-a părăsit. Scurt, Herman a avut totdeauna ceva cu noi, ăştia de la fermă. Şi într-o zi m-a întrebat pe şleau dacă îl vreau de bărbat. Mi-a spus că socotcşte că mă cunoaşte destul de bine şi că aşa femeie îi place lui. Am răspuns „nu”, dar el nu s-a descurajat.

.Aplecată pe jiiptuci. Joanna simţi că-i bate inima.

- Şi-ai luat mereu benzină de la el?

- Fireşte. Un om care mă cere de nevastă nu mă plictiseşte. Şi la sfârşit am primit. Nu sunt zănatică, dar tot ţila el. Sunt cel puţin doisprezece ani de când n-am mai fost amorezată.

- Nu mi-ai spus niciodată că ai avut un ibovnic.

Un răstimp, Irma tăcu. Se duse să mai ia un pumn de răsaduri.

- Nu, nu v-am spus niciodată. Dar am avut unul. E unul din inşii care lucrau la batoză... Să văd, da, sunt vreo doisprezece ani în vara asta, a fost aici în două rânduri. Era suedez. Cred că vă aduceţi aminte... un găligan, ziditca un bou. cu pârul galben.

- îmi aduc aminte puţin.'zise Joanna.

- Aşa, am păcătuit amândoi. Da, ăla era amor Se aşează In cărare şi se uită la lăptucile din mâna ei. Dar dumneavoastră trebuie să fi trecut pe aici.

- Da, răspunse blând Joanna. Şi se gândi: „Ce ştie ea, oare? Ştie că Peter c fiul lui Petre, i-a povestit lui Mu'i'er?

- Cred că c să staţi la oraş? urmă ea cu voce tare.

- Da Dacă-l iau, o să trebuiască să văd de el. Dar nu plec până nu naşleţi dumneavoastră şi văd că totul merge bine. Şi apoi i-am spus lui Herman că eu nu mă mărit decât cu condiţia sii pot veni pe aici, să vă ajut, când veţi avea nevoie. Voi fi întotdeauna aici la treierat şi când se taie porcii şi ori de câte ori o fi nevoie. E mai bine să fiu eu, fiindcă ştiu cum vă place să fie făcute treburile. Da o să-mi fie tare greu să vă părăsesc şi pe d-l Croy, şi copiii. N-aş fi primit r.iciodată să trăiesc departe de aici. Aşa însă cred că voi veri mereu să vă văd.

Joanna se ridică.

- Sunt mulţumită, Irmo. Şi împresură cu braţele umerii largi ai Irmei şi o sărută. Da, sunt foarte mulţumită. Nunta trebuie să se facă aici.

Atunci văzu că Irma plânge.

- Nu v-am spus niciodată cât vă iubesc pe toţi, suspină ea. Nici cât de bună aţi fost cu mine, şi de asemenea d-l Croy, când nu eram decât o biată slovacă. Şi apoi, d-l Cray este un sfânt; da, un adevărat sfânt.

Amândouă plângeau. Se aşezară, Joanna pe roabă. Irma pe maldărul de lădiţe. In sfârşit, Irma îşi şterse nasul şi începu să ridă.

- Nu sin tem noi copilăroase? Mi se pare acum că pot să vă vorbesc ca unei vechi prietene. O mulţime de lucruri aş vrea să vă îndrug. Mai întâi, să nu vă faceţi inimă rea pentru Peter. Are să se descurce singur. ^ din ăia pentru care lumea se dă în vânt. Nu e ca noi ăştia

- E adevărat. Ai dreptate. Nu ne seamănă.

Irma o privi, sfioasă.

- Cred că ştiu cu cine aduce.

- Da? Nu mi-ai spus niciodată că eşti la curent...

- Vedeţi, nu e mult de când am ghicit. Dar socotind două cu două..

*

- *

In septembrie, Peter plecă la internat. Cu o valiză şi un geamantan noi, părăsi ferma, întovărăşit de Joanna. Drept înaintea porţii - pe locul pe care odinioară ii primise Irma pe Elmer şi pe Joanna -, sta Elmer, sprijinit in două bastoane, şi Irma. Urmăriră cu ochii fordul până ce pieri în josul drumului, într-un nor de pulbere.

- Da, Peter e un bărbat acum, spuse Irma. Un om întreg. Rareori am văzut un băiat aşa de bărbătos. Va ajunge departe.

- Da. Are să ajungă, desigur.

Irma luă garniţele de lapte şi plecă. După ea se îndreptă şi Elmer către seră, unde trebuia să eticheteze cepele de dalie dezgropate in capătul grădinii, după întâiul îngheţ.

Se miră că simţea atât de mult despărţirea de Peter, care nu-i era in cele din urmă nimic lui, acum chiar mai puţin ca altădată, căci Joanna şi el se înţeleseseră să-l socotească fiul lui Rader. Dar Elmer nu era trist pentru că Peter nu va mai veni în fiecare seară la cinci, fluierând şi Jegănându-şi cărţile, ci pentru că nu putea scăpa de gândul că plecarea asta n-avea să-i folosească de fel copilului. Ar fi fost mai bine să rămână la Pentland, să urmeze cursurile secundare ca şi ceilalţi băieţi de teapa sa, să fie nevoit să-şi croiască singtir poteca. Elmer însă nu ştia ce ajutoare are.

- Da, cugeta el, Peter este o adevărată problemă. Nu pare să fie la locul lui în nicio parte, nici cu Rader, nici cu mine, nici cu Joanna. Oare din pricină că părinţii lui sunt cu desăvârşire deosebiţi? Nu seamănă nici unuia, nici altuia şi ţine, totuşi, de amândoi.

Se gândi mult. Apoi se întrebă ce fel de făpturi sunt tata şi mama lui Rader. Mama fusese dresoare de leoparzi, dar asta nu-l explica pe Peter, poate numai dragostea lui de paradă. Nu, trebuia căutat în obârşie dincolo de Rader şi de Joanna. Peter semăna poate cu bunicul său, tatăl lui Rader şi pesemne, puţin, şi cu al Joannei. Danny Ryan na era stricat? Poate de la el avea Peter lipiciul acela şi darul de a îndruga minciuni, fără să ia aminte.

Şi deodată Elmer simţi cu ar voi să-i oprească, pa Joanna şi pe fiui său, să-i întoarcă, să-l oprească pe Peter de a se duce la şcoală şi să-l pună la munca fermei. Da» dorinţa asta fu de scurtă durată, căci îşi dădu seama că n-ar rezulta nirnic bun. Peter ar fugi.

Scoase chibriturile şi-şi aprinse pipa. vCe poveste* ciudată. Nu nii-aş fi închipuit asemenea complicaţie. Peter nu are însă dreptul s-o facă pe Joanna atât de nenorocită!”

*

- *

Se înţeleseseră bine ca Elmer să nu se ducă la gară. Petre îl va duce pe Peter la colegiu, unde îl va instala, fiindcă tot avea treburi în Est. In starea în care se afla, cu sarcina în şase luni, Joanna nu-l putea întovărăşi _ pe Peter. Dealtfel, nu prea ştia ce să facă, cum să se poarte şi se temea că înfăţişarea ei sătească i-ar strica lui Peter.

Petre îi eştepta pe peron şi de cum îl văzu, înţelese că n-are să-l facă de râs copilul. Purta un pardesiu albastru, pălărie tare, şi părea distins, prosper, monden. Oricare copil s-ar fi putut fuduli cu asemenea tată, gândea ea; cel puţin văzut numai pe deasupra. Şi ea se miră că Elmer

avea un suflet atât de minunat, de bun, într-un înveliş aşa de şters, pe când, Petre, care era înlăuntru-i numai negriciune şi egoism, avea o înfăţişare aşa de rafinată şi lucioasă. Nici cu ceilalţi oameni de afaceri, din târg, nu semăna. Avea totdeauna ceva elegant, slobod, chiar pe vremea întâlnirilor lor in carieră, când purta un tricou vechi şi şapcă.

De cum îl văzu Peter pe Petre alerga la el. Sfiala ce i-o insufla acesta la început pierise de mult. Era stânjenit mai de grabă faţă de Elmer şi de Joanna. Ai fi zis, că, instinctiv, se simţea mai apropiat de Petre. Ea îl urmă, gindindu-se că poate le face ruşine amândorura, în costumul ei simplu, cu vechea ei blană la gât.

Strânse mâna lui Petre.

- Aţi venit tocmai la timp. Mă temeam că veţi pierde trenul.

Ea se întreba cum de izbutise să scape de nevastă-sa; apoi îşi aduse aminte că el se ducea atât de des la New-York, că plecarea de acum nu mai era un eveniment.

- Da; răspunse ea, am crezut că Peter are să sară de pe Ford, ca să ajungă mai iute.

Privi în juru-i şi constată că Peter nu-i asculta. în picioare, la oarecare distanţă, contempla o locomotivă sub presiune pe linie şi habar n-avea că, pentru el. enorma locomotivă întruchipa cu totul altceva decât pentru ea. Pentru ea, era o maşină de oţel şi de foc destinată să târască un tren, dar pentru el era o unealtă magică, ce înlesnea evadarea şi deschidea poarta lumii.

- Peter! chemă dânsa.

Întorcându-se, ea zări în ochii lui aceeaşi privire ce-o surprinsese odinioară într-ai lui Petre.

- Văd că aşteptaţi un spor de familie, grăi Petre. Plooape!e-i avură o îndoire uşoară şi vechiu-i surâs îi răsări pe buze.

- Da, răspunse Joanna. Pentru decembrie.

- Şi eu de asemenea.

Îl privi mirată.

- Eşti mulţumit?

- Da.

Cu patimă deodată, se gârâdi: „Poate că atunci îl va uita pe Peter, care va fi iarăşi al meu!”

- Da, repetă el, sunt mulţumit.

Peter îi ajunse din fugă.

- Uite-l! Uite-l! striga. Şi mai spuse ceva, ce se pierdu în larma asurzitoare a marelui alai.

11 sărută pe băiat, dându-şi socoteala că în fierberea lui, nici nu ştia că-i sărutat. Peste o clipă, urcaseră mult, până ce ei, trecând din vagon în vagon, ajunseră la locurile lor din capătul trenului. Zâmbea la ea şi

Petre vru să lase fereastra, dar nu izbuti. Atunci îi făcură semn că ies pe platformă, Şi iarăşi ea alergă. In curând trenul pieri şi ea se găsi singură pe peron.

Plecaseră fără să fi fluturat măcar din mâna un adio. Descurajată, simţi că i se urcă lacrimile în ochi. Era caraghios, vedea şi ea, dar ori de câte ori îşi închipuise plecarea lui Petre, tot aşa văzuse ultimele momente. Şi acum se simţea nimicită, înşelată.

Strângând vechea blană in jurul gâtului, se depărta cu pas apăsat şi se urcă în Ford. Când străbătu piaţa gării, îşi aduse aminte că vor fi şapte persoane mai mult la cină, căci unchiu-său cu tot neamul lui, avea să se oprească la fermă, întors de la oraş. Herman, logodnicul Irmei, avea să fie şi el.

*

- *

D-na Azais muri la sfârşitul lui noiembrie.

într-o dimineaţă, trimise după groasa Clara şi îi spuse:

- Nu mă simt bine. Aş vrea să-i scrii Joannei, s-o rogi să-mi trimită nepotul. Ceva mai târziu, o chemă iar şi adaugă:

- Cred că ar fi mai bine să-i telegrafiezi.

Clara începu să râdă.

- Telegrafiez, dacă vrei. Dar pun rămăşag, că, până să vină, eşti sănătoasă şi vii la lucru în prăvălie.

- Nu. De astădată nu.

Clara terminase telegrama şi află din răspuns că Peter nu mai era la Pentland, ci la colegiu, în Est. Mai apoi telefonul sună şi Joanna voi să-i vorbească Clarei. Hotărâră amândouă să-l ducă pe Peter. Dar numai după două, trei zile putea sosi.

Chiar în după amiaza aceea, d-na Azais adormi şi, când veni doctorul s-o vadă, se frământa slab şi făcu o silinţă ca să se trezească. întrebă dacă Peter e acolo şi, când i se spuse că e pe drum, murmură:

- Zi-i să se grăbească.

Apoh rosti dorinţa de a fi îngropată la Allentown, in Pensilvania. Nu voia să fie singură, într-un cimitir străin. Dorea să se odihnească alături de marele Zamberti.

- Petre ştie unde este. A fost acolo. Nu i-am cerut niciodată mare lucru. Cred că are să facă asta pentru mine.

Şi iar adormi şi, la ceasul opt, când Lea veni din bucătărie să-i aducă o ceaşcă de bulion, o găsi moartă.

Lui Petre îi telegrafie Lea. Tot ea se ocupă de toate, pentru transport şi înmormântare la Allentown, în Pensilvania, căci se hotărâse să împlinească dorinţa răposatei, fie că Petre o aproba ori nu.

Nu-l văzuse pe acesta de mai bine de trei ani şi, când primi o

depeşă, care-i vestea că vine în seara aceea, comandă o cină aleasă şi scoase din pivniţă şampanie, Romanee Conţi şi Johannisberg, ce le prefera el. Groasa Clara, observând acele pregătiri speciale, mânca în altă parte. Lea îşi trecu după amiaza comandând flori şi bomboane, schimbând aranjamentul salonului, coborând la bucătărie ca să vegheze ca poruncile ei să fie bine executate. O agitaţie crescândă o cuprinse. Totuşi, cu toată frământarea ei, îşi dădu seama de ciudăţenia pregătirilor ei sărbătoreşti, când moarta era în casă; dar îşi spuse că se prea putea să nu-l mai vadă mult timp p3 Petre şi că d-na Azais, dacă ar fi putut şti, ar fi aprobat-o.

Făcea toate pregătirile, nu pentru Petre care avea să vină, ci pentru acela care, cu mulţi ani în urmă, venise la ea într-o noapte ploioasă.

îmbrăcă o rochie de Crep de China neagră şi, când fu h'ata şi se privi in oglindă, se gândi: „Bine-am făcut că nu mi-am vopsit părul, nici n-am căutat să rămân tânăra. Am aproape şaizeci de ani, dar nu par: abia mi s-ar da cincizeci*. Totuşi, aducându-şi aminte cum era cu zece ani mai înainte, îşi dădu seama că Petre, când o va vedea, o va găsi totuşi bătrâna. De multă vreme părul, cenuşiu, micşora strălucirea faimosului ei coc auriu. Dungi îi tăiau faţa

- linioare gingaşe, cum se potriveau să fie pe figura unei femei de vârsta sa. Durdulie, nu groasă, avea şi acum o statură măreaţă. Alături de Clara, cu păru-i cărunt, cu machiajul şi pudra ei savantă, părea dulce şi de o vârstă mijlocie.

Omul de la pompe funebre veni şi plecă. După plecarea lui, ea urcă scara s-o mai vadă pe d-na Azais. Bătrâna odihnea în sicriu, în rochia purpurie, ce o dorise pentru împrejurarea aceea. Păru-i cenuşiu era pieptănat în şuviţe regulate, şi omul acela îi dase uşor cu roşu pe obraji, ca să vândepărteze înfăţişarea cadaverică. Vederea roşului acela o îmbolnăvi pe Lea. Ce făcuse el? Rumenul, nu era oare numai al vieţii şi al artificiilor ei? Despuiase moartea de demnitate. In nemişcarea-i, chipul d-nei Azais dădea în vileag o viaţă furtunoasă. Se citea violenţa pe gura ei pătimaşă, în lărgimea nărilor, în arcul încordat al sprâncenelor şi de asemenea în dungile adânci săpate între nas şi încheietura buzelor. Şi, pe când o contempla pe d-na Azais, Lea îşi dădea seama, cât de mult viaţa acesteia se deosebise de a ei.

Acum, d-na Azais era moartă şi liberă, mai liberă decât fusese vreodată. O clipă, Lea se întristă la gândul că, într-o zi, ea va fi întinsă astfel, şi totul va fi sfârşit pentru' ea.

Străbătu odaia, ca să pună pentru ultima oară ordine pe masa de toaletă. Găsi aici fotografia lui Peter, pe care o băgă în masă, tot mirându-se că Petre nici nu-i scrisese că îl trimisese pe băiat la colegiu.

Apoi auzi soneria de la uşa de intrare, cu trei etaje mai jos. Stinse

luminile şi coborî.

*

- *

Pusese masa-în iatacul ei, înaintea focului. Acolo cinară. Prima turburare trecută, i se păru Leei că este iarăşi a lui Petre, fie că el dorea sau nu. Dar în acelaşi timp se întrista, găsindu-l schimbat. Descoperea la el ceva brusc şi strivitor, ce nu amintea deloc mohoreala lui de la douăzeci de ani, ci trăda o brutalitate, pe care ea nu i-o cunoştea. în vremea legăturii lor, se arătase adesea mohorât, egoist, dar niciodată brutal şi, când se întâmpla să fie crud, sfârşea prin a-i părea rău şi a-şi cere iertare. Asta, se vede că n-o mai are. Nu se mai lasă mişcat; pesemne că nu-i mai pasă dacă este iertat ori ba. Lea nu dibuia de unde îi vine impresia. Venea oare din privirea lui Petre, din calitatea vocii lui, sau de la amărăciunea ce-i colora în uneie momente cuvintele?

La sosire, o sărută blând, ca un vechi prieten şi, când îl întrebă dacă doreşte să se urce, oa s-o vadă pe maică-sa, răspunse brusc: „Nu. Morţii nu sunt interesanţi. Prefer s-o am în minte vie.” Îşi scoase pardesiul şi adăugă: „E mai bine s-o păstrez în amintire aşa cum a fost odată. A fost totdeauna vie, foarte vie”.

„îi e frică de moarteM, îşi zise Lea.

Şi acum, unul în faţa altuia, cu prima emoţie irosită, vorbeau de lucruri mărunte, dar ea îşi da seama că nici el, nici ea chiar, nu cutezau să pomenească de ceva, de orice, în legătură cu traiul lor laolaltă.

îi povesti că d-na Azais fusese foarte fericită s-o ajute pe grasa Clara in prăvălie şi să se ducă din când în când la circ, la music-hall sau la teatru. La urmă se simţea un pic suferindă şi murise uşor.

- Ai fi zis că nu se sileşte de fel să se întremeze. Mă gândeam uneori că tot nu se mângâiase, că ai părăsit circul.

- Ocup acum o situaţie mult mai importantă, decât tot ce aş fi putut avea vreodată în circ.

- Lea îşi lăsă paharul.

- Da, urmă ea după a clipită de tăcere. Dar nu-i acelaşi lucru. Asta n-o interesa.

- E posibil.

- Poate că viaţa ei între Clara şi mine o plictisea.

- Da, mai degrabă aşa. îi trebuia neprevăzut, cel puţin odată pe săptămâna. Totdeauna a fost aşa. Altfel, se apuca de băutură.

Vorbea de ea rece, ca de o străină. „Poate o socoteşte străină, gândi Lea. Oamenii se întâmpla să se. schimbe atât de mult, că vechi prieteni, mama sau un fiu, ajung străini unul de altul. S-ar putea ca, peste câţiva ani, să nu-l mai recunosc nici eutt.

îl întrebă de Muller, şi el îi istorisi ceea ce ştia despre el.

îl admir pentru un lucru, zise ea, că a ştiut totdeauna exact ceea ce voia.

- Da. Dar sunt atâţia ca el.

îşi luă ochii de la foc şi-i zâmbi, cu surâs întrebător, înţelept, amuzat: „Depinde de ce doreşti”.

Veni servitoarea şi strânse de pe masă. Instalaţi în fotolii în cele două laturi ale căminului, băură cafea şi lichioruri. Şi, încet încet, el începu a-şi povesti viaţa. Ea nu-l întrebase, nici nu arătase cea mai mică curiozitate. Dar el lăsa apei şi, uşurel, vechiul simţământ al blândeţii Leei, al frumuseţii ei, ce nu cerea nimic şi ştia să împrăştie simpatie şi înţelegere, il cuceri iarăşi.

Ii spuse taine, ce nu le încredinţase nimănui; îi destăinui iară lui rece faţă de bătrânul Flint şi dezgustul ce i-l insufla Hazel. îi expuse până şi planul de a le scăpa, păstrându-şi câştigul. Apoi îi vorbi de Peter, cu atâta patimă, că ea îşi dădu seama cât de drept văzuse când ghicise la el nevoia de-a avea copii. Toată ardoarea, tot focul lui păreau concentrate asupra băiatului, fiindcă-i seamănă lui. Şi Lea simţi atunci un fel de milă pentru el, căci înţelese deodată că pricina suferinţelor lui Petre se găsea în el, că nu va putea niciodată să se mântuie de ea, fiindcă niciodată nu va şti să evadeze din el însuşi.

Tăcu în sfârşit, Petre. Lăsându-şi trupul zvelt să se înfunde în molatica profunzime a jilţului îşi lăsă capul pe spetează şi închise ochii.

„E obosit, gândi Lea. El... care n-ar trebui să ostenească niciodată!”

Un lung răstimp ea îl obeservă, bântuită de dorinţa de-a se aşeza pe braţul jilţului şi să-l dezmierde pe cap, cum făcuse într-o seară, în căscioara lor. Dar nu îndrăzni: „Sunt o femeie bătrână. S-ar putea să i se pară caraghios şi să nu mi-o ierte. Da, sunt trecută, şi el e tânăr1*. Dar în ceie din urmă nu se mai stăpâni: „Am să încerc chiar dacă ar fi să nu-l mai văd... Să mai am odată plăcerea aceea”.

Când simţi mâna Leei pe frunte deschise ochii, o privi şi surise, cu acel surâs căruia ca nu-i rezistase niciodată.

- Mi-era dor, urmă el şi reînchise pleoapele.

Multă vreme rămaseră aşa, fără să vorbească. Apoi ii luă mâna şi i-o sărută.

- Orice s-ar întâmpla, rosti el, va exista între noi ceva, ce niciodată nimeni nu va putea schimba.

Atunci Lea ştia ce anume era în el, pe care d-na Azais nu-l putea pricepe. Şi-şi aduse aminte ce-i spusese el, odinioară, asupra tandreţii.

Clara veni la miezul nopţii. Băură bere, pe când ea le povestea spectacolul la care asistase şi le descrise o femeie extraordinară, care jongla jucând cancanul.

Apoi el plecă.

La uşă, spuse Leei: - Voi veni des.

- Bine, şi ea râmase dreaptă în prag, urmărindu-l cu ochii, până ce el pieri după colţul străzii.

*

- * ’

Se duse cu el şi cu coşciugul d-nei Azais la Allentown. Groasa Clara voise să călătorească cu ei, dar nu putu găsi pe nimeni ca s-o înlocuiască la magazin şi se mărgini să-i însoţească până la gară. Când se urcară în tren, ea fu cuprinsă de un acces de disperare şi plânse amar la gândul că se întoarce într-o casă goală.

Găsiră mormântul marelui Zamberti. Petre îşi aducea aminte că depusese o coroană cu d-na Azais, cu douăzeci de ani în urmă. Un pastor german din Pensilvania repeta liturghia funebră înaintea lor şi a groparului. Cum d-na Azais nu aparţinuse niciodată niciunei secte, putea s-o îngroape oricine.

Ziua era rece şi, când părăsiră cimitirul începu să plouă. Merseră la pietrar şi aleseră o lespede de mormânt foarte simplă, pe care Petre ceru să se scrie adevăratul nume al mamei sale - Teresa Radier - şi data. Apoi cinară într-un birt german şi Petre comandă o sticlă de Johannisberg. Spuse Leei că, întru-cât se află în Est, va trece să-l vadă pe Peter şi se va opri la New-York, pentru alte interese. Erau afaceri particulare, ale sale, îi destăinui el; bătrânul Flint nu le ştia. Prosperau. Va veni ziua în care să se libereze. De data asta, făcuse în aşa fel, ca să-i fie socrului peste putinţă să afle.

II întovărăşi până la peron şi, odată plecat, se aşeză la bufet, aşteptând trenul ce trebuia s-o ducă la Chicago. Se simţi fericită şi mândră că el o alesese in momentul în care avusese mare nevoie de cineva să i se spovedească.

*

- *

Şcoala din Avordale se înălţa pe o colină la un ceas şi jumătate de New-York. Clădirile sale de piatră neagră, imitind stilul bizantin, ocupau centrul unui mic parc şi cuprindeau trei internate pentru băieţi, o casă principală, o capelă, o locuinţă pentru vizite şi vila directorului. Elevii erau toţi feciori de oameni bogaţi, gata să ocupe un loc în lume. Nu avea nimic din instituţiile la modă, în care copiii trebuie să fie înscrişi din ziua naşterii lor. Era faimoasă, pentru că aproape toţi candidaţii pregătiţi de ea îşi treceau examenele fără greutate la universitate, şi puteau astfel să-şi urmeze cariera, sau chiar să se ridice pe o nouă treaptă socială şi să se înalţe în lume cu o palmă deasupra părinţilor lor.

Elevii din Avordale puteau într-o zi, dacă părinţii lor le sporea mereu

avutul, să se facă admişi în pământul făgăduit al un?i şcoli elegante. Acolo avea să dea de adevăraţii tineri din lumea bună mulţumită căreia - dacă ştiau să întrebuinţeze cu iscusinţă prietenia, daruri bogate sau chiar ameninţările - putea să sfârşească pentru copiii lor opera îucepută de părinţii lor

Elevii din Averdale erau toţi, ca Peter, feciori de oameni aidoma lui Petre, care credeau că şcoala aceea procură copiilor lot avantajele care le-au lipsit lor. Fii de bancheri, de fabricanţi sau de speculatori, veneau din patru părţi ale Americii. CUeodată, unul dintre ei se vedea retras brusc din şcoală, şi ceLLalţi înţelegeau pricina. Taică-său se „poticnise44 şi, cel puţin deocamdată nu mai avea gologani.

Pentru ca Peter se culcase la venirea lui, Petre se duse întins la director ca să vorbească cu el de progresele flăcăului. Înalt, dar aplecat, d-nul Hickman avea un craniu pleş şi o faţă bucălată, cu totul goală de expresie. Il primi pe Petre în cabineţu-i de lucru, odaie mobilată în stilul misiunilor, cu pereţii acoperiţi de fotografii înfăţişând pe elevii săi, unii pe clase, alţii singuri, dacă aceştia se îmbogăţiseră de la ieşirea lor din şcoală. Petre îl găsi pe director antipatic. Nici la prima lor întrevedere nu-i plăcuse dar nu cunoştea altă instituţie potrivită lui Peter.

D-nui liickman îşi limpezi glasul: „Regret, spuse el, că nu vă pot invita la cină, sau mai de grabă la supeu, dar noi trăim foarte simplu şi mâncăm devreme. E un ceas de cârid am isprăvit şi cei mai tineri sunt în paturi.

- Vă mulţumesc am cinat în tren.

- Aţi putea lua, totuşi, un strop de cafea cu mine? Staţi in foto'iu] ăo'.a, lingă foc. Sunt ispitit să stau de vorbă şi nu am vreme de pierdut.

Sună dintr-un clopoţel şi urmă:

- Să dirijezi o şcoală nu este o sinscură. Nu vă închipuiţi câte probleme se pun.

- Vă cred bucuros, răspunse Petre.

O servitoare cu înfăţişare neîngrijită deschise uşa; d-nul Hickman îi porunci să aducă cafea. Pieri, şi directorul se întoarse către Petre:

- V-aş fi oferit o picătură de coniac, dar e împotriv-a principiilor mele. Nu sunt prohibiţionist. Totuşi, legea e lege.

- înţeleg.

O scurtă tăcere, în *c*?.re d-nul Hickman atâta focul.

-,Aţi venit in Est pentru o călătorie de afaceri sau numai de plăcere?

- Nici pentru una, nici pentru alta. Mi-a murit mama şi am îngrepat-o la Allentown, unde odihneşte şi tata.

- O, iertaţi-mă, sunt dezolat. Nu-mi închipuiam. Dar n-ara băgat de seamă că sunteţi în doliu.

- Nu port. Nu-mi îngăduie părei'ile mamei. Ura cernirea.

- Da, da. E mai rezonabil.

Iarăşi se clădi tăcerea între ei. Petre avu impresia că d-nul se frământa şi e la strâmtoare, pesemne că avea ceva neplăcut de comunicat.

Servitoarea aduse cafeaua.

- Ah, fcarte bine! Asta are să ne reconforteze, zise d-nul Hickman, ridieându-se.

Umplu două ceşti şi-i oferi una lui Petre. Apoi se reaşează şi, după ce sorbi odată, luă de pe masă o cutie de ţigări, pe care o întinse oaspetelui. Ţigara, ca şi cafeaua, era nesuferită. Directorul trase apoi una din cutiile scrinului său şi scoase o pipă.

- Prefer pipa. E mai confortabil.

O aprinse, trase domol două trei fumuri. Petre îl observa şi se păru că odaia se umple de o pâclă mizerabilă. Regretă că a venit.

- Vizita dumneavoastră este providenţială. Tocmai era să vă scriu, ca să vă rog să treceţi pe la noi,- când veţi veni din Est. Vream să vă vorbesc de Peter.

- E leneş? învaţă prost?

- Nu. Nu-i asta. Cu studiile merge bine. E chiar prea inteligent. E vorba de purtarea lui. Am scris maică-şi în privinţa asta.

- N-aţi.făcut bine, zise Petre îndată.

Se îndreptă în fotoliu, întrebându-se stăruitor ce-i, putuse directorul comunica Joannei şi dacă ea fusese alarmată. Şi îşi dădu seama că-i era puţin frică de ea.

- Nu ştiu căruia dintre dumneavoastră doi să-i scriu, înrudirea cu dumneavoastră n-o prea ştiu.

- Totdeauna să-mi scrieţi mie. Copilul este - o clipă, căută cuvântul - protejatul meu. Părinţii lui nu sunt prea înstăriţi. Precum v-am spus, eu suport cheltuielile şi e sub răspunderea mea.

- Sunt fericit că ştiu. Nu prea înţelegeam bine. Scoase din pipă un nor şi aruncă lui Petre o privire cam prea iscusită.

- E foarte simplu, lămuri Petre. Mi-a servit de caddy la golf. Am avere şi nu am copil.

- înţeleg.

- Dar ce făcu?

- Nimic grav în sine; dar influenţează pe camarazi. Directorul îşi îndesă tutunul în lulea. înţelegeţi, Peter este născut şef. Este aici numai de două luni, şi băieţii ascultă de el. Acum în urmă a luat obiceiul de-a înjura mereu şi de două ori a fost prins fumând.

Petre zâmbi:

- Nu-i mare lucru. încearcă să fie bărbat.

- Fără îndoială, fără îndoială. Dar mi-e teamă să n-o ia razna

camarazii lui mai slabi de înger. Şi, staţi, mai e ceva... mai grav.

- Ce?

- D-nul Hickman şovăi un moment:

- Ce vârstă are Peter?

- Şaisprezece ani. împlineşte în curând şaptesprezece.

Directorul îşi drese vocea:

- Dintr-un anume punct de vedere, situaţia şcolii ne expune la un pericol. înţelegi, Hinsdale este la o jumătate de ceas de mers; două minute cu bicicleta, şi e un oraş de fabrici plin de lucrătoare de uzină. Din nenorocire, copiii, aici, sunt la o vârstă primejdioasă, mai ales cei caro sunt precoci.

- înţeleg.

- Ei bine, de două ori. după cit ştim noi, Peter a fugit noaptea din dormitor şi s-a dus la Hinsdale.

- Poate s-a dus numai la cinematograf.

- Da. adevărat, domnul Roach, profesorul nostru de engleză, care prezidează şi la exerciţiile fizice, l-a văzut la cinema, dar nu singur.

- Adevărat?

- Era însoţit de o lucrătoare de fabrică. Trebuie să admiteţi, domnule Rader, că la vârsta lui Peter, asta e prea mult! Şi; fireşte, camarazii ştiau.

- A făcut şi mai rău?

- Nu, desigur că nu. De altfel, el a tăgăduita E lucru delicat. E foarte tainic, el. Domnul Roach l-a dăscălit asupra primejdiei bolilor. Sper să-l fi impresionat.

Petre aruncă în foc mucul de ţigară şi întrebă:

- Asta aţi scris-o maică-şi?

- Nu. Nu cutezam să vorbim de asemenea lucruri unei mame. De aceea doream să vă văd‘;.

Petre nu răspunse nimic. Stătu multă vreme tăcut. Se uita la foc şi simţea sporind în el o minie surdă. Era un sentiment de răzvrătire, cum nu mai avusese de mulţi ani, din zilele depărtate ale bătăilor dintre oamenii circului şi nişte săteni din Vest. Dar aproape îndată se potoli. Toată simpatia lui era cu Peter; pactiza cu el: Peter şi el împotriva bătrinului Flint, împotriva Hazelei, împotriva respectabililor lor neamuri şi prieteni; Peter şi el împotriva acestor fii idioţi d? oameni respectabili, din şcoala asta puturoasă: Peter şi cu el împotriva flecarului ăstuia, cu mâini moi şi gesturi amorţite, cu lulea şi straie de sport. Era mândru că Peter sărise pe fereastra dormitorului şi se dusese la Hinsdale. In loc să se întristeze sau să se îngrijoreze, îi venea să râdă, să se bată pe coapse. Aşa era şi el la vârsta lui Peter. Da, băiatul eră prea zdravăn pentru cuibul ăsta de nătărăi onorabili, încet îşi dobândi sângele rece:

- Am să vorbesc eu cu Peter. Voi face tot ce se poate. Nu vreau să fie dat afară din şcoală, mai ales!

- Nu, se înţelege. Desigur că nu veţi avea o mare înrâurire. Peter vă consideră ca pe un fel de erou. Vă admiră mai mult ca pe oricine pe lume.

- Sunt încântat.

Petre vorbea liniştit, dar inima îi bătu de o bucurie zănatică. Aşezat înaintea focului, uita cu totul pe d-nul Hickman, fotognafiiie găliganilor de pe pereţi. Uită şi cafeaua şi ţigara proastă, în fericirea ce-l copleşea.

„Peter şi cu mine împotriva lumii întregi!" şi printr-o ciudată asociaţie de idei, se gândea şi la Lea. „Peter şi eu împotriva lumii! Sfârşise pustietatea, captivitatea nesfârşită. Fiul lui; carne din oamea lui, nimicise vraja. Avea un aliat. Şi îl văzu pe Peter, aşa cum îl ţinuse pe genunchi, înfăşurat într-o cuvertură, în salonul Clarei.

Apoi auzi glasul d-lui Hickman:

- Cred în tot cazul că Peter dispune de prea mulţi bani. Fără îndoială, elevii noştri sunt toţi feciori de oameni bogaţi, dar nu cheltuieşte niciunul cât Peter. Am încercat să aflu cât primeşte dar el a refuzat să-mi răspundă. Ştiu numai că are totdeauna bani în buzunar, chiar la sfârşitul lunii, când alţii nu mai au.

- Am să vorbesc cu Peter mâine dimineaţă. Nu e băiat rău. Cred că n-ar trebui să vă alarmaţi.

- Nu. Nu e nimic foarte grav. Băieţii sunt băieţi e drept. Vă spun toate astea, din pricina influenţei ce-o are asupra celorlalţi.

Petre se ridică şi-şi luă rămas bun.

- Trimile-ţi pe Peter mâine dimineaţă. Plec devreme. Trebuie să iau primul tren.

Directorul îl întovărăşi până la uşă. Afară ploua mereu, dar Petre, în loc să se ducă la casa vizitatorilor, o luă spre drumul mare. Cu gulerul ridicat, merse mult prin noaptea pustie, neputându-se hotărî să se întoarcă la şcoală. Şi, pe când umbla aşa, înjgheba planuri peste planuri, pâcloase, din care ieşea despărţit de Flint şi de Hazel. Il lua de asociat pe Peter: Rader şi Fiul! Ajungeau bogaţi şi puternici.

Gândul că bătrânul Flint şi Hazel sunt ca hipnotizaţi de pruncul ce avea să se nască, acel copil jumătate Flint, în vinele căruia curgea sângele lor îngheţat, îi făcu să râdă.

.- In curând voi fi destul de tare ca să-i dau dracului pe toţi! Şi atunci: înainte cu Peter!"

Era miezul nopţii, când se întoarse.

*

* *

A doua zi dimineaţa, Peter veni la el, tocmai pe când se rădea.

Vederea flăcăiaşului, intimidat de o mustrare posibilă, il mişcă şi îl umplu de o bucurie violentă. Il cuprinse cu un braţ.

- Ei bine, dragă, nu te arăta ca la înmormântare. Na e nimic grav.

Peter zâmbi, cu acel surâs deschis, pe care nu-l păstra decât pentru Petre, şi care părea că zice: „Nu e aşa că noi ne înţelegem?”

Era aproape atât de înalt ca Petre şi, ca şi el la vârsta lui, se ţinea ţanţoş, rămânând totuşi mlădios.

- Povesteşte-mi puţin ce faci, pe când mă îmbrac.

Flăcăiandrul se aşeză şi începu a spune despre lecţiile sale, de amicii hai, de footbal şi de hockey, ce avea să înceapă odată cu îngheţul. Şi Petre îl asculta fericit, fiindcă i sc părea că Peter se bucura de tot ce-i lipsise lui în copilărie. Când tăcu. Petre rosti:

- Am stat ieri seară de vorbă cu d-nul Hickman.

- Ah. cu el! făcu Peter dispreţuitor. Cu mutra lui de cozonac! M-a lătrat, cred.

- Nu. Dar mi-a vorbit de tine. Stai alături de mine cât îmi beau cafeaua. Am o mulţime de lucruri să-ţi spnn.

Petre începu să mănânce:

- Noi amândoi ne înţelegem, nu-i aşa?

Peter se înroşi.

- Da, aşa cred.

- Mai târziu, când îţi vei termina studiile, vom lucra împreună. Vom monta o afacere; vom fi bogaţi.

- O, da!

- Dar pentru asta, trebuie mai întâi să te instruieşti. Va fi nevoie să cunoşti tot felul de oameni importanţi; îţi vor trebui deci studii. Iar, ca să rămâi la şcoală, trebuie să ai o purtare bună.

Ii dădu o palmă pe spate, prieteneşte. Ştiu că unui băiat ii place să se amuze. Am trecut pe aici. Dar ai vreme. Nu te grăbi. Şi apoi, daca nu te porţi cum se cuvine, rişti darea afară. Şi atunci n-are să fie uşor să fii primiţi în altă şcoală, ştii?

- Da, acceptă Peter, mirat ca şi cum se aşteptase la o dojenire aspră şi nu ştia ce-ar zice.

- In tot cazul, fă aşa ca să păstrezi aparenţele când faci vreo năzbâtie. Adesea este aşa în viaţă. Să zicem că ţi-e poftă de fumat când şi când şi să-i tragi o înjurătură. Poftim,, dar nu te lăsa dovedit. Şi fetele alea din Hinsdale. Dacă aş fi în locul tău, nu m-aş ocupa de ele deocamdată. Ai toată vremea. Lasă asta la intrarea ta în colegiu. Crede-mă nu e de demnitatea ta să ai de a face cu infecţiile alea râioase, care lucrează în fabrici. Vei găsi mai târziis ceva mai bun. Peste doi ani eşti la universitate, dacă te porţi bine. Şi acolo ai toată libertatea. Iar îl bătu pe spate. înţelegi? E vorba de un pic de răbdare.

Peter zâmbi iarăşi a învoire bucuroasă:

- Da, pricep, răspunse el.

- Trebuie să prind primul tren de Hinsdale, iar tu trebuie să te întorci la lucrul tău. Adu-ţi aminte ce ţi-am vorbit. Gândeşte-te la ceea ce am putea întreprinde împreană, mai târziu, dacă te porţi bine.

- Da, răspunse Peter.

Coborâră scara şi ieşiră din casă. In capătul aleii aştepta an taxi.

- Când mai veniţi? întrebă Peter.

- Când ai vrea tu să mai vin?;'

Băiatul cătă în pământ:

- Cât de curând.

- Ţi-ar face plăcere să vezi New-Yorkul?

- O, da!

Petre îşi trecu un braţ peste umerii lui Peter, ca să-şi îa adio.

- Nu-mi place să vă spun domnule Rader, rosti băiatul. Mi se pare caraghios.

- Atunci cum?

- Nu ştiu.

- Atunci, zi-mi Petre.

Peter îl privi mirat:

- Dar vă cheamă Paul!

Petre râse:

- Nu. Nu-i adevăratul mea nume. Am să-ţi istorisesc altădată.

- Bine, Petre.

- Domnul ar face bine să se grăbească, glăsui şoferul taxiului.

- Adevărat! Urcă in maşină şi se plecă prin fereastră:

- La revedere, Peter.

*

- *

Acasă găsi o scrisoare de alarmă a Joannei, plină de dojeni, şi în care i se amintea şi făgăduiala că nu-l va răsfăţa pe Peter. In loc s-o vadă, el îi scrise, spunându-i că venea de la Avordale, că lucrurile se aranjaseră, că-i tăiase veniturile lui Peter.

Apoi, se duse să pună el singur răvaşul la poştă şi se duse la Homer Flint. Hazel era acolo, fiindcă in lipsa bărbatului ei sta la părinţi şi de câte ori se întorcea de la New- York, Petre cina la Flint, ca să discute cu socru-său rezultatele călătoriei. După obicei, veni cât se poate de târziu, depărtând astfel clipa întâlnirii cu Hazel, a cărei vedere, cu cât ii creştea pântecele, i se făcea tot mai nesuferită. Nu-i era deloc uşor. I se umflase faţa, trupul se lăţise, tenul se îngălbenise, avea pungi vinete sub ochi. Ea însă parcă n-ar fi ştiut cât se schimbase. Nu ieşea nicăieri şi sta toată ziua acasă, în capot, tricotând necurmat, cosind ori brodind.

Petre o observa, găsea că-şi dramatizează starea, cum făcea ea cu tot ce o privea. Veşnic cu un scutec în mâini, pălăvrăgea despre cel aşteptat.

Nu-i era nimic mai nesuferit lui Petre ca revederile acestea, după ce se întorcea dintr-o călătorie, în casa părintească, în care Hazel se socotea obligată să se arate cu deosebire afectuoasă, pentru a dovedi lui Homer Flint fericirea căsniciei lor. II întâmpină în vestibul, întovărăşită de maică-sa, care surâdea vag. Sarcina Hazelei îi împrumutase parcă d-nei Flint un reflex palid de personalitate, observa Petre. O vedeai pururea pe aproape:

- Vedeţi! Sunt lucruri pe care numai noi le putem face, - voi ba!

Îşi sărută nevasta şi urcă repede să-şi spele mâinile. Când coborî, o găsi pe d-na Flint la colţul scării.

- Cred că Hazel naşte mâine ori poimâine, bolborosi ea într-un suflet. Apoi adăugă: Atunci, Paule, o să-mi zici mamă, nu-i aşa?

- Fără îndoială, răspunse el şi se înfioră aducându-şi aminte cât se deosebea d-na Azais de creatura asta searbădă şi tâmpită.

La cină Flint se arătă morocănos, contrazicând lumea, după obiceiul lui când nu mergeau lucrurile după voia lui. Petre băgă de seamă, dar era prea ostenit, prea scârbit ca să mai discute şi lăsă jalnic conversaţia moartă, întrebându-se dacă nu cumva bătrânul a mirosit tratările lui secrete la New York. Ostenit cum era i se părea că îi este tot una. Orice mai bine decât groaznica nelinişte în care se zbătea. „Acum sunt cunoscut. Voi găsi lesne altceva. Voi reîncepe. N-am nici patruzeci de ani.u

După cină, când se află cu socrul său în bibliotecă, acesta închise uşa şi se dădu după ea.

„Iar! gândi Petre. Hodorogul dă cărţile pe faţă!”

- Ce poveşti umblă prin lume, că-i plăteşti unui băiat studiile în Est? întrebă el.

Petre se simţi deodată foarte uşurat:

- E adevărat, plătesc şcoala unui băiat... Un băiat care mă interesează de mult. Hazel îl cunoaşte. Şi, rece, adăugă: îmi servea de caddy la golf.

- Şi nu ţi-e altceva, numai caddy?

Petre se înroşi de mânie:

- Nu pricep ce voiţi să spuneţi. Şi nu vă recunosc dreptul de a mă întreba, dacă voiţi să încriminaţi ceea ce presupun. Dacă ar fi adevărat, m-ar privi numai pe mine.

- Admit că nu e adevărat.

- V-am spus că e vorba de un băiat, pe care l-am văzut prima oară la golf. Dacă voiţi lămuriri, adresaţi-vă părinţilor lui. Sunt cinstiţi fermieri.

Locuiesc alături de club. N-aveţi decât să vă informaţi. Se ridică brusc şi se duse de îşi lipi fruntea de geam. Nu văd de ce, vorbi iar, îmi dau osteneala să vă lămuresc. Vă mărturisesc că m-am săturat de a fi veşnic ţinut în frâu.

Bătrânul se stăpâni. Nu ridică vocea:

- Da, răspunse el, de mult am îndoieli.

- N-am căutat să asciand

- De ce n-ai vorbit niciodată de băiatul acela, nici mie, nici Hazelei?

Petre îşi pierdu răbdarea. Se întoarse către Flint şt strig;”::

- Să spun de ce. Fiindcă nu aveam poftă să aud învinuiri nesfârşite pentru risipa mea. Urăsc viaţa asta de economie scârboasă. Năzuiesc să fac un pic de bine ca banii mei.

- Da. De cum îi ai, îi şi cheltuieşti. Aşa fac indivizii, care, ca dumneata, nu s-au trudit să-i agonisească.

- Ei drăcie! Am obidit destul. I-am câştigat eu.

- Asta e tot ce ai de spus?

- Da, drăcia dracului, atâta este. Mai întâi, mă săturasem să tot aud că Hazel are să facă un copil; mă săturasem să aud că eu ar trebui „să-mi dau silinţa**. comedia asta mă ingreţoşase. Atunci m-am interesat de copilul altuia.

Bătrânul Flint nu răspunse o clipă, apoi, cu aceeaşi voce:

- Şi ce te făcea să crezi că e vina Hazelei? Dc ce erai aşa de sigur că nu este a dumitale?

- Eu... eu...

Petre începu a vorbi, când surprinse o strălucire în ochii lui Flint. „Ah, aşa! îşi zise el. Te văd, te văd! Vrei să mă dau de gol**. Atunci izbi cu piciorul într-un fotoliu de piele şi urmă: „De ce adică n-ar fi greşeala ei? In general e din cauza femeii.”

Cu lovitura dată jilţului, toată furia i se irosi şi se simţi iarăşi deplin liniştit, stăpân pe el. „Aproape că m-am trădat gândi el. Să nu mă înfurii niciodată. El asta caută. Prin mijlocul ăsta ajunge totdeauna la ţinta lui”. Şi începu să râdă.

- Ce-ai găsit caraghios?

- Totul! Să pic şi eu în capcanele pe care le-am văzut de atâtea ori întinse... ancheta asta ca să se descopere că an»

un copil din flori!

- Ar fi fost cu putinţă. Niciunul din noi nu ştia mare lucru despre dumneata, până să fi venit aici.

- Doriţi să mă aşez şi să deşir povestea vieţii mele?

- Nu. Nu-mi plac poveştile cu zâne.

- Bun, credeţi ce voiţi... I^am făgăduit copilului acela înainte de a şti că Hazel aşteaptă un prunc, şi nu-mi iau cuvântul dat. '

- Ai vre.a poate să fii slobod? Să ne laşi?

Petre nu răspunse îndată. „Ce vrea el?” se întreba, „încă nu sunt gata. Nu mi-e spinarea destul de tare”.

Şi tare, răspunse:

- Nu. Nu asta doresc. Sunt mulţumit. Dar mă supără să fiu supravegheat şi tratat ca un ţânc. Mi-ajunge Hazel şi întrebările ei, dacă se întâmpla să întârzii zece minute la birou.

- Aşa sunt ele toate. Dacă te faci că nu bagi de seamă, le trece. Se aşează şi aruncă in tavan un nor de fum. Ei bine chestiunea este lichidată. Dar ţineam să ştiu ce şi cum. Ai fi putut totuşi să-mi fi spus o vorbă... ca să ştiu şi eu. Asta rău ai făcut-o... Şi acum, aşează-te şi istoriseşte-mi ce se crede despre afacerea Hercule în New-York.

Petre se lăsă într-un jilţ şi începu a vorbi. Şi în curând observă că se angajaseră într-o discuţie importantă, ca şi cum nimic nu se petrecuse; i se păru că, un om care poate să aibă asemenea sânge rece, este o minune.

Peste două ceasuri, moşneagul se dădu pe spate în jilţ şi încheie:

- Atunci, pentru moment asta e tot?

- Da. Tot. Cred că va trebui să mă întorc acolo peste două, trei săptămâni, ca să văd dacă şi-au schimbat părerea.

- Are să şi-o schimbe. Sunt siliţi, dacă sunt lăsaţi de capul lor.

Bătrânul se ridică:

- Haidem ne aşteaptă cucoahele.

*

- *

In scara aceea Hazel nu veni acasă la el. Trimiseră după doctor şi erau în aşteptare. Flint se duse liniştit la culcare, pe când nevastă-sa, ca galvanizată şi umflată de o nouă importanţi. se oferii, uren şi cobora scara, şoptea cu medicul, cu garda sau cu Petre, da din cap îngrijorată sau vărsa o lacrimă.

Petre aştepta jos. Se simţea strâmtorat, fuma ţigară peste ţigară, încerca să citească, apoi înşira în lung odăile.

Marea pendulă de aramă din hol sună trei ceasuri, apoi patru şi, în bibliotecă, Petre începu să picoteze într-unui din marile fotolii de piele. Dar abia adormise, când d-na Flint îl deşteptă plângând, oa să-i spună că lucrurile mergeau rău.

- Medicul a cerut să vină d-rul Spears.

Somnoros, el întrebă.

- Şi co pot fat'e pu?

Fără să răspundă, ea părăsi odaia suspinând zgomotos. O privi plecând, neştiind, prin negura somnului, dacă arătarea aceea hazlie, în halat roşu murdar, cu capul zburlit de papiote, ţinea de realitate or de

vis rău. „Asta e soacră-mea!” se gândi el. O clipă, avu impresia stranie că ea până atunci nu existase. N-o considerase niciodată ca pe personalitate, ci ca pe o piesă a groaznicului mobilier, ce-l împresura. Şi iată că avea să fie bunica copilului său, că va fi legat cu ea prin carne, prin sânge. Nu-i spusese ea: „Ai să-mi zici mamă?”

Dârdâind, traversă camera şi aprinse becul de gaz sub buturuga falsă din soba ornată cu faianţă verde. încă cdată constată uriciunea, lipsa de confort, şi sfr miră că a putut socoti căminul acela, odaia aceea, casa toată, ca frumoase şi măreţe. Acum nu-l mai păcăleau. Ştiau cât sunt de sinistre şi hidoase. înţelegea că toate lucrurile acelea sunt incrustate cu sufletul lui Flint, cu al tristei şi stupidei făpturi în halat roz şi chiar cu al bietei Hazel. Da, erau aidoma lor.

Aprinse o ţigară, dar îi găsi gustul nesuferit şi o aruncă îndată. Mirosul gazului, ce ardea rău, începu să împută aerul jilav al camerei închise. Ar fi vrut să doarmă, ca să uite ce se petrecea', să nu se mai gândească la locul, la oamenii de acolo, la viitorul ce nu înceta să-l îngrijoreze şi, de asemenea, ca să scape de gândul obsedant că moartea Hazelei ar fi o mântuire.

Il sâcâia ideea aceasta, cu toată sforţarea pe care ruşinat şi-o făcea să o izgonească. Da, Hazel şi copilul puteau să moară... cumplita, groaznica presupunere. începu să măsoare odaia zicându-şi:

„N-o doresc. Dar dacă se întâmpla n-are să-mi pară rău. NU va fi greşeala mea. N-aş fi putut-o înlătura11.

Dacă mureau amândoi, era din nou liber. Nu-l mai despărţea nimic de Peter. Putea să-şi ceară copilul, chiar împotriva voinţei lui Flint.

Iar făcea o sută de paşi, întrebându-se: „Am înnebunit oare de am asemenea idei? Nervii îmi sunt la capăt. Vreau să mă ucid... Sunt rătăcit. Voi îmbătrâni înainte de vreme. Poate ar fi mai bine să o şterg, să dispar şi să încep din nou-totul.” Şi începu să înţeleagă ceea ce d-na Azais voia să spună când zicea că numai libertatea avea însemnătate pe lume.

Tot gândindu-se, ajunse la concluzia că putea să renunţe la opera lui, pentru el însuşi, şi mai ales acum când lucra pentru Peter. Nu, imposibil să-l lase pe Peter, să-l uite. Nu era el singura făptură la care ţinea cu adevărat?

Da, el şi Peter împotriva întregii lumi!

„Peter şi eu, Peter şi eu împotriva tuturor”.-

Şi-l trezi în gând pe Peter, aşa cum îl ţinuse pe genunchi în salonul groasei Clara, aşa cum îl mai văzuse în combinezon şi cu cămaşă de pânză albastră la golf, în sfârşit acum în urmă, când se înţeleseseră aşa de bine, pe când se rădea. Peter era el însuşi aşa cum ar fi vrut să fie la vârsta acea. Niciodată Peter nu trebuia să ştie ce înseamnă să fii

vagabond, un paria. Să ignoreze veşnic amărăciunea corozivă a celui care se vede izgonit de pretuitndeni. Să nu cunoască în veci spaima singurătăţii, pe care el, Petre, o gustase, până nu intrase Peter în viaţa sa.

Uşa se deschise brusc şi i se năzări un ţipăt slab venind de sus, că-i încreţi carnea. Unul din doctori sta în prag. Petre îi văzu faţa cenuşie şi ostenită. Dar nimic nu i. se părea real, nici odaia, nici medicul, nici chiar propria-i voce.

Ce este? întrebă. Ce se petrece?

Doctorul avea o mutră lungă şi îngustă, o bărbie călcâi.

- Merge rău, grăi el. Nu cred să-i pot salva pe amândoi.

Petre simţi ca o uşurare şi gândi:

- Nu trebuie să se bage de seamă. Cu glas tare, rosti:

- Socotiţi că e aşa de grav?

Doctorul îşi apăsă o palmă în cealaltă.

- Nu-mi pot lua răspunderea. Nu e rostul meu să aleg.

- Nu, fără îndoială.

- Ce decideţi dumneavoastră?

Petre întârzie cu răspunsul, apoi întoarse privirea:

- Salvaţi mama. Nici nu mai încape îndoială.

îşi dădu atunci seama că nu dorea venirea pruncului, c;i nu-l dorise niciodată. Era limpede. De ce să aibă un copil cu Hazel, un nepot al bătrânului Flint, când îl avea pe Peter? Copilul acela ar fi încă o verigă la lanţul ce-l lega de ei, încă o piedică între el şi fiul Joannei. Hazel in viaţă, nu-i făcea traiul mai rău ca înainte. Înţelegea clar. Fără să se gândească, îşi puse mâinile pe obraz şi-şi apăsă ochii îndureraţi. Când le luă, doctorul nu mai era acolo; şi iar se întrebă dacă era vis totul, sau realitate. La plecare, medicul închisese uşa. Petre nu maf auzea ţipetele de sus.

întunericului îi urmă o tulbureală cenuşie ce făcea să păleasscă becurile electrice, ale candelabrului de arenă. Petre adormi, aproape înnăbuşit de emanaţiile de gaz ale căminului.

Se deşteptă la nouă, cu impresia că sta cineva ţeapăn lin^l el. Se trezea dintr-un vis tulbure în care se frământase, fantomatice şi ireale, d-na Azais, Lea şi groasa Clara. Prin rămăşiţele visului, zări chipul doctorului.

- S-a terminat, spunea acesta. D-na Rader a scăpat şi am salvat şi fătul. E băiat. Cu un pic de noroc, poate s-o ducă si el.

Cu pleoapele încă grele, Peter mulţumi medicului şi. dârdâind, urcă scara, ca să meargă la Hazel, instalată în camera de oaspeţi. La uşă, dădu de d-na Flint, tot în halat de flanelă şi cu papiote. Când îl văzu, porni pe plâns.

- A fost grozav, zise ea, groaznic. Nu-ţi închipui prin ce-am trecut! Poţi să-i mulţumeşti lui Dumnezeu, că e Hazel încă vie.

Nu i se dădu voie s-o vadă, dar d-na Flint îl duse în odaia învecinată la leagănul plin de panglici şi de dantele, pregătite de Hazel de luni. In leagăn, zări o figurină boţită, muncită, însemnată şi chinuită, a cărei contemplare nu-i inspira nicio mândrie, ci numai dezgust.

D-na Flint se aplecă spre copil:

- Sărăcuţul! suspină ea, iţi venea să zici că n-are chef să se nască.

*

- *

Al patrulea fecior al lui Elmer Croy se născu în noiembrie, a doua zi de Thansksgiving-doy. Venise pe lume grabnic şi fără caznă, îndată după prânz, numai cu ajutorul Irmei - lima pururea liniştită, senină şi săritoare în clipele grele. Cântărea nouă livre, avea ochi albaştri, păr bălai, ca fraţii şi surorile lui. Când îl văzu, Joanna socoti că-l va iubi mai mult ca pe toţi ceilalţi, chiar decât pe Peter. Şi hotărî să-l cheme Elmer, căci i se părea că alegerea acestui nume sfinţea tot ce era bun în viaţa ei.

Zece zile mai apoi, îşi reluă munca. Era o epocă în care nu trebuia să stai; să înveleşti fiecare măr şi să le expediezi, să tai porcii şi, acum când pruncul se născuse, să pună la cale şi nunta Irmei.

Ceremonia nunţii se săvârşi în salon. Irma nu avea decât o prietenă, o verişoară, la o fabrică de ţigări. Era de faţă familia. Cărel, o duzină de rude şi prieteni veniţi din Câmpul şi de-ai lui Muller. Nunta fu într-o duminică, fiindcă invitaţii lucrau în vremea săptămânii.

Căsătoriţii stăteau sub un arc de frunze presărat ch violete şi Joanna cânta cu armonica, înainte şi după binecuvântare. Apoi se făcu ospăţ, servit pe o masă alcătuită din scânduri aşezate pe capre şi acoperite cu o frumoasă pânza albă. Se vorbea, când nemţeşte, când englezeşte. Un unchi al Joannei trimisese, ca dar de nuntă, două butoaie de bere. Trecuse de miezui nopţii când Irma, într-un costum de călătorie albastru, şi Herman Muller în ţoale noi, o porniră spre Pentland, într-un Flint şi Rader cu şase cilindri, ultimul model. Aveau să petreacă noaptea în oraşul acela şi să plece a doua zi la Chicago, pe care Irma, de treizeci şi opt dc ani, nu-l văzuse încă.

Primiră o telegramă de felicitare de la Paul Rader. Le mai trimisese, ca dar de nuntă, o lădiţă plină de argintărie placată, care-i ului pe prietenii şi verii Irmei. Cât despre Joanna, darul acela i se păru extravagant şi nepotrivit.

- Herman i-a fost odată asociat d-lui Rader, explica fudulă Inna.

Numai Joanna ghicea de ce Paul Rader se arătase aşa de mărinimos. Când deschiseră lădiţa şi văzură şiragurile de tacâmuri strălucitoare,

mai frumoase ca tot ce Joanna avusese vreodată, ea se întrebă dacă el nu făcuse asemenea plocon ca să-şi aline conştiinţa şi, poate îl pismuia în taină pe Muller. Gestul ăsta de risipă smintită numai al lui putea să fie. Dar i se păru că ascunde ceva meschin şi vulgar.

*

- *

După măritişul şi plecarea Irmei, o oarecare melancolie se aşternu peste fermă. Fără ea, totul părea altfel. Lipsea de la veghile petrecute în sufragerie.. O altă servitoare fu angajată. Vară cu Irma, se numea Maria, dar era tânără, îi plăceau rochiile bătătoare la ochi şi mergea în toate sâmbetele la cinema. Odaia ei era plină de portrete ale stelelor ecranului, tăiate din reviste, - venite de la o agenţie, pentru un sfert de dolar. Necontenit îşi schimba pieptănătura, după vedeta din ultimul film. Nu vorbea decât de actriţe de cinema, de isprăvile şi figurile lor, de care Joanna habar n-avea. I se părea acesteia ca oraşul se muta pe ogoare, - ogoarele atât de dragi lui Elmer şi ei.

Aproape de Crăciun, începu să se gândească la întoarcerea lui Peter. Ii scria neregulat, când de două ori pe săptămină, când deloc într-o lună. începu să numere zilele, nerăbdătoare şi totuşi îngrijorată, căci ştia că Peter care revenea nu va mai fi Peter care plecase. După scrisorile iui, ea constată schimbarea ce se săvârşea în el. Alegerea cuvintelor, frazelor, îi dovedeau limpede că îi scăpase, că el descoperise in sfârşit, ce se găsea „dincolo de pădure14. Cili cu amărăciune povestirea vizitei lui Petre şi a călătoriei lor la New-York. Se miră că se schimbase atât de iute, că se potrivise atât de deplin cu o existenţă, care pentru dâp.sa răr miniea străină şi nesuferită. Noaptea, în insomnii, îşi repeta cu durere că el nu părea să sufere de pe urma schimbării, ca noul fel de trai i se părea tocmai acela căruia îi era destinat, că totdeauna, şi când era micuţ, fusese un străin printre ei, la fermă. Trebuie să crezi că oamenii se nasc făcuţi gata, cugeta ea, cei care au noroc, descoperă cărarea ce le este hărăzită. Nu-şi găsise şi ea poteca ei? Avusese înţelepciunea s-o dibuiască. Avea dreptul să-l lipsească pe Peter de norocul lui, chiar dacă ar fi putut? Nu cuteza să stea de vorbă cu Elmer, ştiind că şi el. îşi da setuna de ceea ce se petrecea, că suferea şi prefera să tacă.

Peter sosi în sfârşit, cu două zile înaintea Crăciunului. Joanna se duse singură la gară, să-l primească. Avea bknă şi pălărie nouă, cumpărate de ea - fără să fi fost nevoie

- numai ca să nu-i fie lui Peter ruşine, când o va vedea. Ningea. In nerăbdarea sa, plecase cu o jumătate de ceas mai devreme ca să-şi înşele nervozitatea. începu să măsoare peronul. Ii era peste putinţă să stea liniştită locului. Şi apoi se temea că-l vedea răsărind pe Petre, care

desigur că avea să vină în întâmpinarea lui Peter. Pentru întâia oară în viaţa ei, nu dorea să-l vadă singur. Va merge bine totul când Peter va fi sosit; dar ea avea o pică pe Petre, pe care nu izbutea s-o învingă. Era supărată pe el, fiindcă îl cunoscuse poate pe băiat mai bine decât ea.

In sfârşit se ivi Petre. Ieşea din sala de aşteptare, desluşit de slaba lumină a vechii lămpi, murdară de funingine. De după un maldăr de bagaje, începu să-l spioneze, cu riscui de a fi surprinsă, dacă el se întorcea. Dar nu putea face altfel, fiindcă în momentul în care, aşezat pe marginea unei roabe de bagaje, el aprinse o ţigară, ea constatase, la văpaiţa ce-i luminase din plin obrazul, că el se schimbase straşnic de la ultima lor întâlnire, cu trei luni mai înainte. Nu se schimbase oare prea mult în acest scurt timp?

Figura lui părea, mai îngustă, ochii mai posomoriţi, mai Înfundaţi, şi uimirea spori în inima Joannei la ideea că, ceea ce observa ea astfel era omul, acelaşi, la care se ducea in cariera părăsită, dincolo de pădurea de la Bunker. Se schimbase oare şi ea într-atâta? Dacă şi el, ca ea, şr fi putut-o cerceta într-ascuns ar fi avut aceeaşi impresie cu a ei, de a se găsi înaintea unei persoane străine? Căci străin i se părea, cel mult ca un oarecare, cunoscut vag pe vremuri Şi, pe când continua să-l privească, îl văzu scoţând din buzunar o pereche de ochelari, pe care şi-i puse, ca să citească un jurnal. Era ceva in gestul lui ce îmbia la plâns şi, într-o fulgerare de intuiţie, ea pricepu de ce: el încetase de a mai fi tânăr. Nu mai era Petre, cunoscut de ea; nu mai' era tinăr. Şi el fusese totuşi sortit să rămână pururea tânăr şi liber! Da, dar Petre ucisese în el tot ce fusese mai bun.

in clipa aceea, se întoarse şi o văzu. Se ridică surâzând şi îşi vârî grabnic ochelarii in buzunar, ca şi cum nu ştia că a fost surprins fără mască şi gol-goluţ. Şi asta, de asemenea nu-i plăcu Joannei.

; Strânse mina întinsă de el.

- Ştiam că o să te găsesc aici, spuse ea.

- Să telefonez, sau să-ţi scriu, am pregetat şi apoi mi s-a părut că-i mai bine aşa.

Se schimbase, dar întâlnirile lor rămăseseră aceleaşi, parcă se văzuseră ieri. Amărăciunea Joannei se risipi şi ea gustă din vechea mulţumire de a împărtăşi cu el o taină neştiută nimănuia. Şi surâsul lui fu acelaşi zâmbet bine ştiut.

- Ce nostim e, glăsui dânsul, să ne găsim aici, tu şi eu aşteptându-l pe Peter, după atâţia ani. Te gândeai la întorsătura asta? Eu nu.

- Da, e nostim!

N-avea ce-i spune. în sfârşit grăi.

- îi e dragă lui Peter şcoala, cred.

- Da, e un băiat deştept; cel mai scânteietor din A- vordale.

Joanna auzi în depărtare trenul, ce se apropia şi şuiera de după turnătorii. Şi inima începu să-i bată puternic.

- Ii dai voie să vină câteodată, la oraş să mă vadă?

- Da, desigur.

- îmi face mare plăcere.

Crezu că discerne la el o dulceaţă, o oboseală, ce nu i le cunoscuse.

Trenul intră în gară cu un zgomot asurzitor şi, drepţi, alăturaţi, ei văzură perindându-se un şirag de ferestre luminate. Tocmai la capătul convoiului îl zăriră pe Peter şi se grăbiră spr* el. Petre luă valiza din mâinile portarului şi îi dădu un bacşiş. Negrul surise, mormăi ceva despre „o călătorie viitoare*4, apoi Peter îi văzu.

In secunda ce urmă dapă întâlnirea lor, Joanna cugetă: „Cât a crescut! Ce băiat frumos!" Apoi îşi dădu seama că e în braţele lui, că o sărută şi că ea plângea. Tare se temuse că el va sta mai întii de vorbă cu Petre. Şi acum se simţea ruşinată, că il iubeşte atâta.

Se in'oarse către taică-său: „Bună ziua, Petre44, zise el.

Acesta îi puse o mină pe umăr şi aeru-i de oboseală îi pieri de pe faţă. Atunci, Joanna înţelese că există intre ei un fel de legământ, misterioasă înţelegere nebănuită de ea.

Începură să vorbească toţi deodată, pe peron. Joanha nu-l slăbea pe Peter din ochi, uimită şi fermecată de schimbarea ce o descoperea la el. In pofida temerilor ei, se bucura că fiu-său a devenit aşa de monden, de elegant şi slobod in purtare. Totuşi, asemănarea lui cu Petre cel de odinioară o cam înfricoşa. Avea acelaşi zâmbet încrezător, ce părea că-i învăluie pe amândoi, care spunea că înţelege despre ce era vorba şi că voia să se bucure de viaţă.

Fără să ştie cum, ajunseră înaintea vechiului Ford. Joanna se simţea tânără, destoinică, veselă ca de petrecere. Şi văzu că şi Petre se schimbase, ca şi cum o flacără se aprinse în el. „Haidem să mâncăm ceva, până nu pornim la drum, îmbie Petre.

- Nu ştiu dacă putem, răspunse Joanna. Am face mai cuminte să pornim.

Pofta nu-i lipsea, o împiedica obiceiul.

- Veniţi. Numai cât trecem liniile. Mâncăm puţin şi luăm câte o ceaşcă de cafea la Hotel Crescent...

- Fie! primi Joanna cu glas şovăielnic. Dar nu stăm mult. Fordul se poate răci şi nu-l mai putem pomi.

Trecând peste linii şi îndreptându-se spre hotelul murdar, uită de Ford, de fermă şi de oei ce-o aşteptau. In fericirea sa, totul i se părea minunat: Petre, Peter, luminile gării, neaua ce cădea pe ea. Da, aşa se cuvenea de Crăciun.

Se instalară pe scaune înaintea comptuarului, pe care tronase odată

groasa Clara. Vorbeau şi râdeau tare, şi muşterii ii priveau miraţi, poate chiar invidioşi pe fericirea lor. Joanna îşi scoase de la gât blana cea nouă şi o lăsă pe umeri, apoi îşi trase pălăria pe ochi ca să pară mai puţin rustică, mai vrednică de Peter. Şi în inima ei se bucura că l-a adus pe lume pe când ea era foarte tânără, căci acum, când era aproape bărbat, ea nu era încă bătrâna. I. se părea că sunt tineri toţi trei.

In mijlocul veseliei, băgă de seamă că Peter şi Petre fao planuri să se găsească la oraş şi simţi o gelozie amară la gândul că ea nu putea lua parte la întâlnirile acelea. Şi-i închipui laolaltă, Peter povestind lui taică-său lucruri pe care nu i le-ar încredinţa ei niciodată.

îşi terminară cafeaua.

- Haide, Peter. Mergem acasă. Plecară, trecură iar peste calea ferată, prin ninsoare. Petre rămase cu ei, până când Peter, aplecat pe Ford, întoarse manivela, iar Joanna, aşezată la volan, pândea contactul. Motorul începu să sforăie şi Peter sări în maşină închizând uşa, pe când Joanna îşi schimba locul, ca să-l lase la volan.

Petre le strigă bună seara şi Peter răspunse: „Am să vă telegrafiez mâine.” Apoi Fordul o porni, prin vârtejurile de omăt.

Merseră câtva timp fără a vorbi şi, când întoarseră după băcănia din colţ, marea maşină a lui Petre le-o luă înainte, tăcută şi zorită, sub luminile străzii. Atunci Joanna se întrebă dacă Peter n-ar fi preferat să fie alături de Petre, în loc să se îndrepte către fermă, în Fordul zgomotos.

- Ce face micuţul? întrebă Peter.

- Foarte bine. E cel mai fermecător copil.

- E nostim, zău, să ai un frate aşa de mic, când eu sunt aşa xle vârstnic.

- E adevărat.

- Şi ceilalţi?

- Sunt bine şi ei. Toma ar vrea să se ducă la şcoala de agricultură, după sfârşitul claselor.

- Dar Irma? Cum a fost nunta?

- Minunata. Unchiul Cari a trimis două butoaie de bere.

Tot vorbindu-i găsea că e straniu ca fratele mamei să fie unchiul adevărat al lui Peter. Cum crezi că bărbosul de Cari Schaus e rudă, cât de eit, cu Peter?

Avem altă servitoare. Pe o vară a Irmei. O cheamă Maria.

- Ce mutră are?

- Nu aduce deloc cu Irma. E tânără, plină de idei năstruşnice şi nebună după cinema.

- Irma noastră! Trebuie s-o poftim cu bărbatu-său cit voi sta eu acasă.

*

- *

Peter conduse Fordul până la remiză şi Joanna coborî ca să deschidă porţile. Se vedea lumină în geamurile sufrageriei. Cum se îndreptau spre casă, Peter o luă pe maică-sa la braţ şi Joanna simţi iarăşi o bucurie nebună. Nu făr J'femascări, se gândi că ar fi fost minunat să poată sta seara întreagă cu el şi cu Petre, în loc să intre în fermă. Dar nu se opri la gândul ăsta.

Apropiindu-se de casă, auziră muzică.

- Ce este? întrebă Peter.

- Noul gramofon. Taică-tău s-a gândit că ţi-ar face plăcere să asculţi câteodată jazzuri.

Când rosti cuvântul „taică-tău" i se păru vorba aceasta găunoasă şi falsă.

- Cunosc aria asta. Se cântă la Folies. M-a dus Petre când am fost la New-York.

începu să fredoneze refrenul.

Când urcau treptele peronului, uşa se deschise brusc şi Toma, Henric şi Joanna dădură năvală peste ei. Il înconjurară pe Peter. Toma era înalt aproape cât fratele său. Luă valiza din mâinile lui Peter şi o duse în casă. Joanna intră cea din urmă şi închise uşa. Elmer veni spre el, rezemat in bastoane dbanrn se temea obscur de momentul ăsta, fără să ştie de ce. Deodată pricina i se lămuri: timiditatea lui Elmer El întinse mâna spre Peter, care i-o strânse.

- Iată-ne! grăi Elmer. Ai călătorit bine?

- Da. Sunt mulţumit că am ajuns acasă.

Gramofonul cânta mereu, dar aria veselă nu reuşea să irosească nedumerirea ce plutea peste toţi. Şi Joanna se întreba cu îngrijorare: „Să-i fi destăinuit Petre? Ştie ceva băiatul?"

Gramofonul se încetinea şi mica Joanna se repezi să-l remonteze. Puse un nou disc. Peter îşi scoase paltonul şi-l aruncă pe un scaun. Toma i-l luă şi-l duse. Atunci Joanna simţi urcând în ea o mare poftă de a plânge. In gară totul mergea bine, aici însă nu mai era la fel. Odaia cu mobile vechi, cu soba duduind într-un colţ şi marea litografie cu Pluta Meduzei, atârnata deasupra sofalei roase, parcă nu se împăcau cu Peter.

Uşa se deschise şi intră Maria. Joanna, observând părul de curând încreţit al servitoarei, îşi zise: „Şi l-a pus în papiote, desigur, cât am fost lă gară". Maria se îmbrăcase in rochia ei cea mai bună, albastră, cu manşete şi guler alb.

- Masa e gata, d-nă Croy, puteţi pofti.

- Maria, uite pe fiul meu Peter, răspunse Joanna.

Peter întinse mâna, cum i-ar fi întins-o şi Irmei, dar fata nu pricepu îndată gestul. Apoi, înnăbuşind un râs puţin, strânse mina lui Peter.

- Sunt* fericită să fac cunoştinţă cu d-voastră, spuse ea.

Când părăsi odaia, Peter remarcă: „E mai frumoasă decât Irma, e adevărat!”

*

- *

A doua zi Peter se sculă de dimineaţă, îşi îmbrăcă haine vechi, devenite prea scurte şi' se duse la staul cu Elmer, ca să-i ajute la muls. Joanna care-l privea din gura beciului, se gândea: „Merge bine. Tot băiat bun a rămas. E frumos din partea lui, că nu-şi dă aere”.

Prima şi a doua zi trecură fără buclucuri. Seara, el ceru Fordul, ca să se ducă la Pentland:

- Mă duc la cinema cu Petre, lămuri’ el. Dar după plecarea lui, vechea gelozie şi neîncredere se treziră in Joanna. Seara fu mohorâta fără el.

Se întoarse după miezul nopţii. Joanna îl aştepta ca să-i deschidă şi să-i dea pui fript. Se aşezară amândoi in sufrageria goală..

- Ai petrecut bine?
- Da. Minunată seară. După cinema, am fost la restaurantul Uniunii.
- Erau şi cunoscuţi?
- Nu. Petre avea; a vorbit cu două, trei persoane.
- De când îi zici „Petre”?
- Din toamnă. El a vrut. Nu 'puteam să-i zic mereu d-le Rader.
- Nu. Adevărat.
- Am socotit că asta nu-ţi displace. Ştiu că aşa îi zici şi tu.

O clipă Joannei îi fu frică. Apoi îl întrebă cu o voce calmă: De unde ştii?

- El mi-a spus. Mi-a povestit că vă cunoaşteţi din copilărie.
- Aproape. Da, aproape.

Il trimise să se culce, aşteptând, ca să stingă, să ajungă în capul scării. Ca să nu-l trezească pe Elmer, se dezbrăcă in întuneric. îşi pusese cămaşa de noapte, când se trezi, nu ştia cum, la jumătatea cordorului, gata să intre la Peter. Ajunsă însă, la uşa lui, se opri, gândindu-se: „Nu trebuie să-i spun noapte bună. E bărbat acum, s-ar putea supăra1*. Tiptil se strecură in odaia ei şi se culcă alături de Elmer.

El nu dormea şi murmură:

- Am impresia că totul va merge bine. E băiat bun. Este oricum educaţia ceva.
- Da, făcu Joanna.

Nu-şi spuseră mai mult; dar Joanna rămase multă vreme trează şi pe

când se gândea la Peter, constată că toţi: Petre, Elmer, ea, copiii, Cărel şi Maria, nu făcuseră altceva, de trei zile, decât căutaseră să-l amuze pe Peter. „Care să fie cauza? se întreba. De ce toată lumea ţine să-i placă?”

A doua zi însă el, începu să se frământe şi să hoinărească în preajma fermei, fără ţel, intrând şi ieşind din casă numaidecât. După amiază, plecă într-o plimbare lungă şi Joanna presupuse că se dusese la golf, cu speranţa să găsească distracţie. Nu era sigură nici că el nu se înţelesese cumva cu Petre, să se vadă acolo. Dar nu îndrăznise să-l întrebe, temându-se că i-ar părea curioasă şi nepotrivită.

In ziua de Crăciun, Peter prinzi la fermă, apoi, târziu după prinz, lua Fordul şi plecă la Pentland, oa să oineze şi să-şi petreacă seara cu Petre. Şi de astădată veni după miezul nopţii şi Joanna îl aştepta.

*

- *

In ajunul Anului Nou, Joanna se duse în şură, ca săi caute ouăle de oare avea nevoie pentru prăjitura de a doua zL Iarna găinile erau lăsate în voia lor şi uneori se duceau până şi în hambar ca să râcâie şi să ouă prin unghere. Joanna intră prin uşa grajdului, trecu prin despărţitura dintre vaci şi cai şi începu să urce scăriţa ce ducea la păstrarea finului. Treptele erau pline de paie, rămase de dimineaţa, când Cărel dăduse de mâncare dobitoacelor. Paşii Joannei nu făceau niciun zgomot. Când să ajungă la podul de deasupra auzi vorbă şi se opri. Fără să înţeleagă cuvintele, cunoscu vocea lui Peter, apoi alta de femeie, care, fără îndoială, era a Măriei. Servitoarea chicotea nebuneşte. în urechile ffoannei, rlsul acela suna scâmav şi deşuchiat. Atund îşi închipui lesne ce se petrecea în fin şi asta o scârbi într-atât încât, ameţită, s» sprijini de zid, ca să nu cadă. De cum se simţi mai bine, cobori scara, ca să se depărteze cât mai curând de glasurile auzite.

Ar fi voit să fugă, să se ascundă ca şi cum ea ar fi fost vinovată.

Ieşi din uşa grajdului şi se depărta, ferindu-se pe după gardul de pini de Norvegia, ca nu cumva să fie zărită din staul. Nu voia să ştie ei că îi surprinsese. I se părea, oarecum, mai de suportat să-i lase să creadă că o înşeală.

In loc să intre în casă, strânse şi mai vârtos în juru-i şalul de lină, şi o luă pe poteca ce ducea la pădure. Prefera să nu fie la fermă, când va veni acolo Maria, neruşinată, înfruntătoare, poate cu aer de izbândă. Şi, pe când mergea, simţi un val de ură împotriva fetei aceleia.

Târfa! repeta ea. Cum de îndrăzneşte să se poarte aşa, în casa mea, cu fiul meu! Şi dori s-o aibă înainte-i, ca s-o bată, s-o zgârie. Slovacă tâmpită! îşi închipuie ea că-l cucereşte pe Peter? Grăbi pasul; cu cât se aprepia de pădure, se potolea şi începu să vadă limpede ce avea de

făcut. Pricepea de asemenea de ce Peter se frământa mai puţin de două, trei zile. „Şi-a găsit distracţia!” cugetă ea cu amărăciune. „Da, şi Maria trebuie să contribuie la amuzarea lui! Fiecare din noi contribuie!

In pădure, intră în pătulUl de zahăr şi închise uşa după ea. Se aşeză pe căldarea întoarsă, îşi acoperi ochii cu palmele.

I se părea că aşa vede mai limpede.

Nu, n-are să-i spună Măriei nimic. Dar o va concedia, de teamă să nu iasă vreo trăsnaie cu Peter. îl rugă pe Dumnezeu să nu fie prea târziu... Şi, încet, ura ei pe slugă se_împrăştie. „La vârsta ei, când te gândeşti, nu eram mai brează. E greşeala lui Peter, şi de asemenea a lui Petre. Trebuie să-i dea pace. Dumnezeu ştie ce viaţă a dus el, de când a plecat de aici. Asta e opera lui Petre. Ii bagă ideile lui în cap. Peter e aşa de fraged. E un copi111.

înţelese că, în ochii lui Petre, nu se petrecuse nimic urât. El nu-i da nicio însemnătate. Avusese el remuşcări, când sedusese şi apoi o părăsise? Peter era ca Petre. Da, îşi da seama acum de ce fieaare căuta să-i placă şi îşi aduse aminte ceea ce Irma, cu ţărănescul ei bun simţ, spusese odată: „El vrea totdeauna să facă oamenii după placul lui”. Şi, încet, încet se simţi nimicită de o emoţie străpungătoare, în care Peter şi Petre erau ciudat de amestecaţi. I se părea că toată dragostea simţită odinioară pentru Petre, se mutase acum asupra lui Peter.

Umezeala îngheţată a locului începea să i se urce de-a lungul picioarelor, să pătrundă sub şalul vechi şi se gândi: „Trebuie să mă întorc acasă, dacă nu vreau să dau de o pneumonie. Nu, n-ar fi bine să cad tocmai acum bolnavă”.

Aproape se făcuse noapte, când ea părăsi pătulul şi o porni. Departe, se vedea lumină la fereastra bucătăriei.

Cu glas domol o încunoştinţă pe Maria, că se hotărâse să n-o mai ţină. Să facă bine să-şi împacheteze lucrurile şi să ia tramvaiul ce trece pe la golf la ora şase. Servitoarea nu crâcni Sforăi cu dispreţ şi se urcă la ea, să-şi adune bulendrele.

Se ocupară Joanna şi fiică-sa de pus masa şi, când Peter întrebă: „Unde e Maria? Joanna răspunse: „Ne-a părăsit S-a întors la ea acasău.

Nu întrebă de ce. Niciodată na pomeniră de întâmplare şi Joanna se gândea: „Cât de mult îi seamănă lui Petre!”

In seara aceea, culcaţi, ea-i povesti tot Ini Elmer.

*

- *

Ştia că nu mersese niciodată până la capăt cu ceea ce-şi propusese, că se poticnise, ca în seara în care se dusese să-l vadă pe Peter în odaia lai, ca să-l întrebe câţi bani îi dă Petre, pentru mâncare. O umbră plutea între ei; şi ea observă, atlta vreme cât şezu, că Peter se ferea să

rămână singur cu ea. Cu amărăciune, îşi zise că el, desigur, povestise păţania lui Petre; că acesta râsese pesemne şi gelos că nu putea face la fel, îl încurajase să continue.

Apoi Peter plecă la şcoală şi Petre veni la gară, ca să asiste la plecarea lui. în locul veseliei de rândul trecut, de astă dată, între ea şi Petre, se statornici o fereală îngheţată. Păreau cuprinşi de un fel de toropeală, care-i cnfunda pe toţi trei într-o tăcere stânjenitoare. Ea nici să plângă nn putea.

Petre o însoţi până la trăsură şi şezu lingă ea până porni vehiculul.

In seara aceea, după cină, când să-şi împrăştie gindurile, se silea să citească de la un capăt la altul Curierul Pentlandului, descoperi, pe ultima pagină, anunţai de deces, la vârsta de două luni, a lui Homer Flint Rader, fiul d-nei şi d-lui Paul Rader.

Copilul murise, desigur cu câteva ceasuri înaintea' întilnirii din gară.

Lăsă gazeta şi reflectă: „Poate m-am înşelat. Nu povestea cu Maria stricase veselia plecării lui Peter. Murise copilul şi Petre nu voia să vorbească.

Când se urcă Elmer la culcare, ea se aşeză la masă, în sufragerie, şi-i scrise lui Petre. Dorea să-şi mărturisească simpatia, dar cu toate sforţările, vorbele pe care le găsea i se păreau sărace şi nepotrivite. După ce rapse trei ciorne, alunecă un răvaş într-un plic, cu adresa biroului lui Petre şi puse cu litere negre: „personal”.

A doua zi, primi de la el răspunsul următor:

„Mulţumesc Joanna de buna ta scrisoare Nu pot fi trist de moartea pruncului. Doctorul afirmă că n-ar fi fost niciodată normal şi nici măcar să umble poate că n-ar fi putut. Nevastă-mea nu va mai avea copil. Nici asta n-o regret. înţelegi dar de ce Peter mi-e aşa de scumpu.

POVESTEA CLAREI BENSON

Casa în care se născu Clara Benson nu se mai pomeneşte de multă vreme. De piatră neagră, se înălţa pe dealul din Murray şi se deosebea prin ferestrele ei lungi, prin vastele proporţii ale holului, salonu-i lunguieţ, mobilat în ştii victorian - mahon plin, mese cu marmură neagră. Clara ajunsese de şaptesprezece ani când casa trebui să fie vânduta, ca să pună pnţină rânduiala în moştenirea de la taicăsău şi să se potolească paţin creditorii, care asaltau poarta vădanei. Până atunci, Clara trăise în lux. Verii, unchii ei, mă tuşile toate înstărite, socoteau că şi ea este bogată. Familia, cea de partea lui taică-său, ca şi cea din partea mamă-si, ţinea de „vechiul New-Yorku, ceea ce însemna că de la începutul veacului al XIX-lea ascendenţii deţineau avere şi situaţii. Banii lor proveneau, la origine din terenurile ce le aveau pe colonia din Murray, pe cea din Lenox şi din Yorkville. La naşterea Clarei, se puteau socoti cel puţin treizeci de rude.ale ei căsătoriţi unii cu alţii cu alte

familii ale „vechiului New-York”. Formau o adevărată castă brahmană, închisă, trăind exclusiv în ea însăşi, aşa că, până la şaptesprezece ani, Clara nn cunoscu pe nimeni In afară de neamurile sale. Fondatorul clanului se numea Creighton, şi deşi tatăl fetei fu ultimul purtător al numelui acesta, ceilalţi - Craigrii, Nebbii, Smithii, Alertonii, Morganii şi Inglesantii se considerau cu toţii Creigtoni.

Clara avea aşadar şaptesprezece ani când se întâmpla primul dezastru, dintr-o serie întreagă, ceea ce făcu să se spună că ea e născută sub o stea rea... Tată-său muri şi se băgă de seamă - deşi toţi ştiau - că fusese un foarte mediocra om de afaceri. Abia în momentul acela. Clara şl maică-sa descoperiră că, de ani, el trăise din capital, din care nu mai era nimic. Când totul fu regulat, cele două femei nu mai avură decât treizeci de mii de dolari şi se hotărâră, neavând încotro mai ales, că singurul mijloc de a evita umilitoarea situaţie de rubedenii sărace, era să se mărite Clara cu un om bogat.

La şaptesprezece ani, Clara nn putea trece de frumoasă nici urâta. La înfăţişare destul de simplă, avea s faţă lungă, aristocratică, un corp mlădios, păr blond încenuşat. A- fară de fetele pe care le întâlnea la cursul la modă al d-rei Prinny, nu avea niciun contact cu lumea situată in afară de zidul magic ce înconjura casta „Creighton”; iar Creightonii, cu toată înalta părere ce-o aveau de ei înşişi şi aerele lor de eleganţă, erau socotiţi plicticoşi de cercurile mai mondene. Ei nu cumpărau produse de calitate, blănuri de preţ, mobile solide, totdeauna mai preocupaţi de durabilitate, decât de stil. Veşmintele femeilor Creighton erau neapărat cu un an sau doi în urma modei şi, când târguiau o rochie sau un palton costisitor, îl purtau până la uzură, apoi îl treceau la vânzarea organizată în fiecare an. în martie de entre Şcoala de duminică, a bisericii Sf. Bart. La cursul d-nei Prinny, Clara era considerată ca o „izmenită* de Creighton.

Maică-sa, puţin inteligentă, fusese frumoasă, cu un ten de lapte, o talie de cincizeci de centimetri şi aere visătoare. De aceea, niciodată Creightonii n-o adoptaseră complet. Un timp, ea purtă toalete la modă, dar presiunea exersată vreme de ani de către unichii, mătuşile şi verii Creighton asupra caracterului ei vesel izbuti, şi ea ajunse - cel puţin în aparenţă - desăvârşita Creighton.

După dezastru, se instală cu Clara într-un mic apartament de patru camere, pus graţios la dispoziţia sa de către d-na Creighton-Inglesant, într-un imobil locativ, proprietatea ei. Clara fu nevoită să părăsească cursul d-rei Prinny. Ea nu cunoştea nimic din viaţă, nu ştia nici să coasă. Incapabilă şi fără un ban, era osândita să nu se clintească din încăperea strâmtă şi înţesată de monstruosul mobilier de mahon, care se pierdea odinioară în marea casă neagră şi să aştepte să ajungă, an ca an, o fată

bătrână, şi apoi să moară.

Clara, ca şi maică-sa, socotea că ea trebuie să se mărite cu un om bogat, dar şi una şi alta ignorau cum ar face ca să ajungă la ţintă.

Când fetele pe care Clara le cunoscuse la lecţiile d-rei Prinny începură să iasă în lume, o invitară pe vechea lor prietenă la localuri, ospeţe şi ceaiuri. Clara se duse, arât şi sărac îmbrăcată, cu toaletă cumpărată de gata din raioanele de confecţii, sau da la desfaceri, bine croite, dar demodat)e, scoase din garderoba vreuneia din bogătaşele Creighton. D-na Creighton-Inglesant dădu un ccai cu nădejdea să o lanseze. Aliniată alături de alte patru cinci femei Creighton, cu nimic deosebit între ele, Clara, primi invitaţii. Niciun rezultat.

Doi ani trecurăastfel. Apoi. din întâmplare, ea cunoscu pe d-na Burchard, care locuia în apartamentul din faţă, pe acelaşi rând. Clara avea un terrier Aberdeen, iar d-na Burchard adora caninii. In ascensor - Clara se întorcea de la o plimbare mohorâtă în jurul rezervorului Parcului Central - d-na Buchard începu a-i vorbi, despre câine. Mai apoi, curând, se întâlniră iar, şi încă o dată; şi atunci d-na Burchard o pofti pe Clara la ea, să ia un coktail.

D-na Burchard era văduvă. Venise din Chicago. La patruzeci şi cinci de ani era frumoasă, elegantă, mai mult oacheşă, amabilă şi cu belşug de viaţă. Era - Clara află mai târziu - directoarea departamentului de confecţii de la Bastian, pe strada cincea. La început, cu toată graţioasa ei amabilitate, d-na Burchard o sperie puţin pe Clara, fiindcă aceasta nu văzuse niciodată pe cineva care să-i semene. Totuşi, d-na Burchard o captivă, căci ţinea de o lume plina cie vitalitate in care necurmat se petreceau lucruri pasionante. La ceasul cocktailului, era un necontenit du-te vino în apartamentul ei şi aproape în fiecare seară ea cina în oraş, ori se ducea la teatru.

Mama Clarei mormăi oarecare obiecţii în privinţa d-nei Burchard. Nu putea veni nimic bnn de la o femeie aşa de căutată, la care gramofonul nu se mai odihnea. Dar, hotărlt, d-na Burchard îi plăcea Clarei.

Ai fi zis că fata dormise până când, deodată, se deşteptase ftmeie. Progresa. Clara începu să se îndoiască de tot ce alcătuia crezul Creightonilor: că lucrul cel mai important în lume este să fii respectabil şi să nu te faci remarcat; că nu trebuie să cumperi decât haine durabile; că bonurile de Stat sunt singurele valori în care să-ţi investeşti banii; că Dumnezeu a ales îndeosebi congregaţia sfântul Bart, pentru a o lua sub ocrotirea Sa.

Să se ducă la ceasul cocktailului la d-na Burchard deveni evenimentul vieţii sale. Cunoştea acolo făpturi ciudate, cum nu mai văzuse niciodată... femei care semănau cu d-na Burchard, vesele, cu aere de neatârnare, foarte vioaie şi oârbaţi zgomotoşi destul de

comuni, care se ocupau de ea, in loc s-o lase într-un ungher, fiindcă era-săracă şi purta haine demodate. Ii făceau complimente şi din când în când, o pofteau să cineze sau să meargă la teatru. Dar ea refuza totdeauna, dându-şi seama că erau vulgari şi ca o Creighton nu putea să se compromită în tovărăşia unor indivizi de trapa lor; şi, de asemenea fiindcă, în fond, o speriau. Totuşi, în temerea ei se amesteca şi un fel de fascinare şi fără voie se întorcea mereu la d-na Burchard. în curând, cântecul gramofonului, strecurat prin pereţi, ajunse pentru ea un semnal irezistibil, ce o silea să plece de acasă. Maică-sa da din cap, iar uneori lăcrima uşurel, dar Clara tot nu răminea locului. Se aşeza ca un şoarece într-un colţ, invidioasă un pic şi, pentru întâia oară în posomorita ei viaţă, ambiţia începea să se trezească în inima ei. Vrea să semene cu d-na Burchard.

Într-o seară, cum Clara întârzia în odaia îmbâcsită de mucuri de ţigări şi de pahare golite, după plecarea invitaţilor, d-na Burchard îi zise: „Dragă, nu ştii să te faci preţuită. Ar trebui să te îmbraci altfel, să-ţi schimbi pieptănătura.

- Cum?

- Vino în camera mea să-ţi arăt.

D-na Burchard desfăcu părul blond cenuşiu al fetei şi o i-oafă ea, cu un coc strâns, jos pe ceafă, ce punea în valoare o frumoasă formă de cap.

- Aşa! glăsui dânsa. Ai un aer semeţ, dragă. Nu eşti frumoasă, dar nici urâtă nu eşti! Ai distincţie, rasă. Femeile care reuşesc mai deplin nu sunt numaidecât frumuseţi, sunt acelea care ştiu să se folosească de ele insele. Şi nici nu te îmbraci cum ar trebui.

- Fac ce pot.

- Nu. Nu-i adevărat. Vreau să fiu sinceră cu tine, puico. O toaletă anume, nu costă mai mult ca alta. Rochiile voastre sunt prea pretenţioase; şi nu sunt genul tău. Crede-mă, straiele pe care le purtăm au o influenţă enormă asupra stării noastre de spirit. Cunosc croitoria de multă vreme, ei bine, am constatat că chipul de a se îmbrăca poate să metamorfozeze o femeie cu desăvârşire. Deci. iată ce-ţi propun: am să pun deoparte, la magazin, rochiile, solduri, care, după mine, sunt tipul tăa şi ţi-ar putea conveni - două, trei pentru după amiază şi una de seară - şi ai să vezi diferenţa. Drept vorbind, e meseria mea să ştiu cum trebuie să se îmbrace o femeie. Pun rămăşag că n-are să te coste un gloqan mai mult şi că, în loc să fii ţeapănă ca la patruzeci de ani, ai să pari fata care eşti. Văd limpede felul de „chic” care te prinde.

Aşa se întâmpla că d-na Burchard. nu d-na Creighton- Inglesant o lansă pe Clara. Ea, cu siguranţă, schimbă soarta fetei, de nu se împotmoli într-un celibat, tot atât de incolor şi de respectabil ca însuşi

clanul Creightonilor. Transformarea Clarei se operă prin schimbarea veşmintelor. Faţa ei lungă îşi pierdu asemănarea de cal, ca să dobândească o distincţie şi un fel de stranie frumuseţe. Căpătă, după vorba d-nei Burchard, an „tip distins”. Maică-sa plânse. Nu numai că îşi pierduse avutul şi bărbatul, dar şi fiica sa lua aere comune deşuchiate. Clara, înrâurita de d-na Burchard, n-o mai asculta. Când se duse la bal. bărbaţii o remarcară şi ea nu mai rămase jalnic într-un colţ, să facă tapiserie. Plină de încredere, ridica fruntea; în loc să se ferească, pe cit posibil, când intra într-un salon, sta ţanţoşă şi na mai trecea neobservată.

D-na Creighton-Iglesant care o văzu astfel, făcu o mutră irriignată, spunând ca niciodată o Creighton nu se îmbrăcase aşa şi că fata lua un aeT de cocotă neruşinată. Dar Clara gustase din succes şi din libertate. Nu era decât un început.

Din fundul trecutului, răsărea în sângele Clarei suvenirul vreunui strămoş - aspru şi viguros anonim - deosebit de toţi ceilalţi Creightoni, şi care se dovedea de aceeaşi teapa cu d-na Burchard. Clara descoperi că niciun motiv nu exista, ca să nu facă după pofta inimii ei; dar câtă vreme rămânea o rudă săracă a Creightonilor, îi era greu. Iată de ce, într-o zi de Anul Nou, fugi şi se mărită cu un bogat chcfliu, cu numele Talmage. In vârstă de patruzeci şi opt de ani, se deda băuturii şi avea avere. Iar Clara, altădată aşa de sperioasă, începu să facă planuri. Măritişul o introducea îritr-o lume cu mult mai risipitoare decât era cercul d-nei Burchard. Noii prieteni beau, jucau, frecventau Saratoga, parcai Belmont şi Palm-Beach. Femeile, în afară de două, trei măritate, erau femei elegant întreţinute. Purtau haine de gust straşnic, blănuri preţioase, bijuterii. Fotografiile lor apăreau în suplimentele ilustrate de duminică.

Familia Creighton îi puse cruce Clarei, considerând-o tot aşa de pierdută, ca şi cum ar fi făcut trotuarul. Maică-sa iuuri liniştit şi Clara na mai depinse decât de ea însăşi.

Doi ani trecură, apoi trei, în cel mai mare lux şi, cum copil nu avea, începu să-i dorească moartea lui Talmage, ca să se găsească cu desăvârşire liberă. Nu făcu nimic, ca să-l împiedice să bea; iar el, închipuindu-şi că e din dragoste, o socotea frumoasă şi fascinantă. Era mândrn de ea, mai ales când era beat. Într-o dimnieaţă, la dejun, la patra ari după căsătorie, căzu de pe scaun. La ora ceaiului, muri.

Când totul fu orânduit, executorii constatară că era mai puţin bogat decât crezuseră. Clara fu silită să împartă cft mama lui Talmage şi ca. doi fraţi ai lui, cele două milioane de dolari, ce rămăseseră. Ea socoti atunci că renta ce-i putea veni, de la suma cuvenită ei, nu-i ajungea, ea care odinioară se mulţumise cu un apartament de patru odăiţe şi trăia

cu mama sa din două mii cincî sute de dolari, pe an. Elegantă, frumoasă, de douăzeci şi şase de ani, avea şi oarecare bijuterii, un palton de zibelină şi altul de hermină, şi moi le, mal te rochii costisitoare, care aveau să iasă din modă, când ea îşi sfârşea doliul după Talmage. Toate astea o împiedicau să trăiască simplu, chiar dacă s-ar fi gândit vreodată.

Atunci, începu să caute.

Tot căutând îşi acordă două aventuri: una cu un agent de schimb, care reuşi să-i sporească cele două sute de mii de dolari, alta cu un speculator care, într-o perioadă de urcare, îi dărui patru brăţări de diamante. Era văzută la toate premierele Comediei şi Operei. Fu fotografiată la Palm- Beach şi la curse. Doi bărbaţi o cernrâ în căsătorie dar ea îi refă?ă. Nu-i iubea, nici pe anul, nici pe altul, nu avea destulă stare, ca s-o atragă.

Apoi, brusc, se mărită cu un colonel englez, om de cincizeci de ani, cu numele Benson. Frumos şi bogat, trecuse de Don Juan în vremea domniei lui Eduard al VU-lea. Plăcea Clarei, şi ideea că se va instala la Londra o amuza. Benson avea acolo o casă şi altă casă la ţară. Clara îşi dădu repede seama, că lomea în care umbla el semăna mult cu societatea frecventată de Talmage. Singura deosebire era că aici femeile se arătau mai rece neruşinate şi că ea însăşi trebuia să se păzească.

Colonelul Benson fu ucis la Boeschaepe, la poala muntelui Kemmel, în 1918, şi iarăşi Clara rămase văduvă. încă o dată, după ce moştenirea fu regulată şi toate drepturile plătite, se găsi mai puţin bogată decât presupunea. Ii revenea nn milion şi jumătate de dolari. Atâta nu-i ajungea, căci acum avea nevoie de două trei case, poate chiar de un yacht. Voia să poată să nu se gândească niciodată la bani.

Reveni la New-York, ceva mai ţanţoşă, ceva mai frapantă. cu acea stranie frumuseţe ce o dobândise. Nu-mi mai rămâne nicio umbră de iluzie" rosti ea.

După o săptămână, cina la Egglesoni. Aceştia locuiau un apartament de două etaje, în a şasea stradă nu departe de Park Avenue. John Eggleson, debutase ca amploiat într-o ţesătorie. La patruzeci şi cinci de ani, putea tot atât de lesne să se Trezească cil treizeci de milioane ori fără un sfanţ. Specula asupra petrolului şi muniţiilor. Locuinţa lui era Ghiftuita de covoare de preţ, de mobile antice şi de tablouri. Avea o casă mare în Palm-Beach, alta la Long-Island şi îşi petrecea timpul cumpărând şi revânzând cai de curse, după preţul zilei. Viaţa asta zbârnâitoare o vrăjea pe Clara. Numai banii aveau preţ. Se juca la bridge pe sume emorme, nu se călătorea decât în trăsuri particulare, se conversa numai despre cai, bursă şi bootleggers. Era o lume numai a

banului. Câiid Egglesonii erau bogaţi, fotografia d-nei Eggleson răsărea in gazete; când erau săraci, intrau in umbră, până în clipa în care John Eggleson îşi refăcea averea. Case, mobile şi tablouri erau puse amanet pentru o vreme.

Erau doisprezece la masă, numai prieteni ai Clarei. Era, declară d-na Eggleson, o cină pentru sărbătorirea întoarcerii Clarei la New-York. Toţi, bărbaţi şi femei, aparţineau lumii acesteia. Ea purta o rochie neagră, foarte simplă, cu diamante până la cot şi nicio altă bijuterie. Păru-i blond cenuşiu, niciodată tăiat era dat pe spate şi înnodat într-un coc mic, sirâns, jos pe ceafă, cum îi arătase d-na Burchard. Mai subţire ca odinioară, se înfrumuseţase mult. Niciodată nu fusele mai atrăgătoare.

In<r-o sufragerie împodobită cu pânze de Boucher şi pe pereţi cu tapiserie de Aubusson li se serviră mâncări exotice afară din sezon. Conversaţia rulă aceleaşi subiecte de dinaintea plecării ei în Anglia. Nimic nu se schimbase. De cum se termină cina, se duseră în bibliotecă, să joace bridge.

La masa Clarei se aflau John Eggleson, un procuri st numit Mason şi lady Triplett, Americană de naştere şi soţia divorţată a unui englez. Clara pierdea. Nenorocul părea că se înverşunează. Când avea carte, jocul se întorcea împo trivă-i Incel, vedea lungindu-se coloana pierderilor ei. Două mii. Două mii două sute şaptezeci. Două mii opt sute. Oricât de bogată ai fi, tot te alarmează.

- Ce nenoroc scârbos, Claro dragă! zise lady Triplett. Cu siguranţă că se ascunde undeva pe aici un admirator al tău!

- Vai! făcu Clara. Nu se pomeneşte. De-ar da Dumnezeu sa am!

Urmară jocul. Apoi valetul veni să anunţe: „D-1 Rader", şi Eggleson îi porunci să-l introducă.

- Cine e? întrebă Clara.

- Pentru afaceri, răpunse Eggleson.

Uşa se deschise şi ea văzu intrând un om slab, înalt şi brun,- şi aproape de vârsta ei. „Două pici'*, zise ea. Apoi îşi purtă aienţia asupra noului venit, amănunţindu-l fără sfiala, cu felul ei neobrăzat. Anunţurile terminatş, Eggleson se ridic;'. şi-l prezentă pe Rader. Clara începu să râdă.

- Ce este? întrebă lady Triplett.

- Nimic, răspunse Clara. Mă gândeam la ceva.

- Ai putea să ne spui şi nouă.

- Nu. Nu v-ar interesa.

E^iţieson il întrebă pe Rader, dacă nu s-ar plictisi aşteptind să-şi isprăvească partida şi, ca să-i permită să urmeze jocul, îi puse un scaun între el şi Clara.

Urmară jocul şi ca prin minune, norocul se întoarse de partea Clarei.

Din clipa în care intrase în odaie străinul, toate cărţilc bune se îmbulzeau în mâna ei.

- îmi purtaţi noroc, spuse ea.
- îmi pare bine.
'- Staţi aici.
- Siiit foarte fericit.

Vocea caldă îi plăcu Clarei. Din când in când, se întorcea, ca 'să se uite la Petre, fără să bage de seamă. „Hotărât, cugeta ea, e bine. E mai bine decât bine. Mi s-a.urât cu bărbaţi mai bătrâni ca mine... Trebuie să aflu cine e?

Râsese într-adevăr, la intrarea lui, fiindcă îi trecuse prin cap că el ar putea fi noua aventura, pe care o dorea şi o căuta de mult. Cu cât îmbătrânea, se făcea mai dificilă.

Partida se sfârşi şi Eggleson îl duse pe străin în cabinetul de lucru.

- Viii îndată, zise el. Nu pleca.

Clara aprinse o ţigară:

- Nu mă gândesc la plecare... mai înainte de-a câştiga ce am pierdut. Mai ales că d-l Rader mi-a adus noroc.

După ieşirea lor din odaie, se întoarse spre procnrist şi-l întrebă: „Cine e?”.

- Este ginerele caracatiţei Homer Flint.
- Nu-l cunosc, spuse lady Triplett.

Mason le istorisi tot ce ştia asupra lui Flint şi a ginerelui său.

- Nu vorbeşte ca un om din Middle-West, observă Clara. Are puţin accent străin.
- Cred că este francez.
- De fel, găsi lady Triplett.
- Bărbaţii cei mai drăguţi, pe care îi cunosc, sunt evrei, spuse Clara.
- Mulţumesc! făcu Mason.
- Cei de faţă sunt excluşi!

Lady Tryplett se uită la Clara:

- Eşti impresionată?

Clara întoarse rece privirea:

- Da şi nu. E bine.
- Da.

Atunci Clara ieşi din încăpere, ca să se ducă să urmeze jocul la altă masă.

Lady Triplett zâmbi: Şi-a sfârşit doliul. Uite-o că umblă după aventuri!

Eggleson şi Petre nu întârziară să se întoarcă, şi partida continuă. Rader nu juca, dar petrecea privind, spunea el- Se aşeză iar alături de Clara; mai aproape de astădată. Clara câştiga. Se întoarse către el:

- Mi-aţi salvat viaţa. Fără d-vs. eram ruinată!

Petre o cerceta vrăjit de înfăţişarea ei, şi poate şi de sângele rece cu care juca, uşor lăsată pe spătarul scaunului, fumând şi urcând la răstimpuri pe braţ şiragurile de diamante. Nu vorbea, tulburat de prezenţa a două femei remarcabile.

Lady Triplett este poate mai frumoasă, cugeta el. Dar n-are „clasa" d-nei Benson.

Fu mirat simţind deodată un genunchi atingându-l uşurel pe al lui sub masă, apoi retrăgându-se, aşa ca din întâmplare. Trase cu ochiul spre d-na Benson, dar ea nu se sinchisea.

Răsturnată pe spetează, cu coatele în braţele fotoliului, cu degetele împreunate în dreptul pupilelor verzui, ea părea cu desăvârşire liberă, nepăsătoare şi urma cu privirea jocul lui Eggleson. Dar atingerea acelui genunchi îl aţâţase pe Petre şi îl tulbura cum nu mai fusese tulburat din noaptea când, lăsând sticla de şampanie, o zărise pe Lea, care-l cerceta. Senzaţia aceasta se deosebea de tot ce simţea in toate aventurile ce le avusese de atunci.

Nu cuteză s-o privească decât o clipă, dar imaginea ei rezemată pe spătarul jeţului, lungă, slabă şi rece, îi rămase în minte. Şi o vedea aşa,- şi când părea cu totul absorbit de joc. I se părea că emană din ea ceva de stricăciune, de viţiu, care îl îmboldea să caute s-o învingă.

Partida se termină. Eggleson şi Clara Benson câştigau. Ea se aplecă peste masă şi-şi trase mai sus braţările pe braţ. Şi iar, timp de o secundă, Petre simţi aceeaşi atingere satinată de genunchiul său, scurtă, repede, aproape îndată retrasă şi se gândi: „Se amuză. Sub o aparenţă aşa de fină nu-i decât o tîrâtură, ca aproape toate. Trebuie să aflu".

Aşteptă un moment, apoi, aplecându-se aşa ca şi cum s-ar interesa de joc, îşi apăsă gingaş genunchiul de al Clarei, şi îl ţinu abia atingându-l. O căldură ca de undrele de foc, începu să-i cutreiere vinele, pe când oboseala şi descurajarea i se risipiră.

Era miezul nopţii. D-na Benson tăia şi-l alegea pe Mason de partener. Din nou câştiga. Partida isprăvită, lady Triplett, se ridică şi declară:

- E destul-, plec. Se împlineşte o săptămână de când mă culc la trei dimineaţa!

D-na Benson se propti în scaun şi încrucişă genunchii:

- Ce păcat că nu jod d-le Rader, am putea continua. N-am de fel ohef de somn. Numai noaptea îmi place. Ziua mă plictiseşte.

- Ce credeţi despre un club de noapte? zise Petre.

- Nesuferite loaaluri, răspunse d-na Benson. Mai degrabă un speakeasy. Acolo e o adevărată viaţă, şi e totdeauna mai bine ca la actorii plătiţi.

Lady Triplett lăsă oglinda înaintea căreia îşi vopsise buzele:

- Dacă ai un moment de pierdut după amiaza, d-le Rader, vino să iei un cocktal cu mine. Stau pe Ritz.

- Mulţumesc, răspunse Petre, nu voi lipsi.

Ironia melodramei il copleşi: „Eu, Petre Radier... călăreţ acrobat într-un circ...u

*

- *

In trăsură, d-na Benson îşi schimbă gândul.

- Sunt obosită, spuse ea. Vino mai bine acasă, să iei ceva. Nu mă simt în stare să înfrunt un speakeasy astă seară.

- Cum preferaţi d-voastră.

Şedeau unul lângă altul, cu genunchii înveliţi în aceeaşi blană cenuşie. Şi iar vechea dorinţă de aventură îl cuprinse pe Petre. Ea însă parcă nu avea să se preteze. Se depărta puţin de el. „Care să-i fie jocul? se întreba el. Ce vrea oare?” Şi începu a se îndoi că simţise într-adevăr genunchiul tinerei femei apăsându-l pe al lui, sub masă. Poate numai îşi închipuise el?

Răceala de acum a Clarei îl zăpăcea; îl speria, nu ca femeie, ci prin ceea ce reprezenta. Paltonul de zibelină, diamantele, portul capului, lung şi fin, pe oare el il vedea din profil, îl îngheţau. Căuta să fie sigur, zicându-şi: „Sub piele, sunt toate la fel. Zibelină, diamante, aere aristocratice, nu pun împotrivire. Dacă ea mă doreşte, mă doreşte”.

Dar raţionamentele nu-i serveau la nimic, sentimentul de inferioritate dăinuia. Femeia îl fascina şi-l speria în acelaşi timp; şi mai ales se temea să nu pară ridicol. Căci nu numai profilul d-nei Benson şi recea indiferenţă a manierelor ei îi răpeau orice curaj, dar deasemenea amintirea apăsătoare a celorlalţi inşi văzuţi la Eggleson, şi se înţelege că şi a tablourilor, covoarelor şi mobilelor antice, care umpleau apartamentul. Şi mai mult ca orice, îl impresiona personalitatea lui Eggleson însuşi. Era omul ăsta pentru el, ca un fel de simbol, de ideal. Eggleson era tipul care ar fi voit să fie, într-o zi, chiar el. Cu toată prezenţa d-nei Benson, o parte din mintea lui răminea stăruitor ocupată de John Eggleson, om aspru, plin de energie, împresurat de femei strălucitoare, rafinate, decorative şi sigure de ele înşile. Nu era preţuit la peste o sută de milioane de dolari? Da, Eggleson era cu vreo zece ani mai vârstnic ca el, şi zece contează; ce nu poate săvârşi cineva în atâta vreme? Acum, Eggleson se interesa de el, totu! deci era cu putinţă.

Trăsura se opri:

- Am sosit, rosti d-na Benson. Uroaţi um minut. Dar nu promit că nu voi adormi, dacă staţi mai mult.

Se suiră cu ascensorul până la etajul al optsprezecelea.

Il' na Benson sună. Un valet deschise.

- Prepară whisky, gheaţă şi apă minerală. Apoi poţi să te duci la culcare, zise ea.

- Poate că nu-şi bate joc de mine, se gândea Petre.

Ceea ce simţeam pentru d-na Benson nu era atâta dorinţă senzuală cât năzuinţa de-a o seduce, pentru simpla satisfacţie de-a o aduce pe pământ. Niciodată nu întâlnise asemenea femeie, aşa de stăpâna pe ea însăşi aşa de desăvârşită, aşa de dulce. Il duse într-o cameră mică tapisată de cărţi şi-şi aruncă blana pe scaun.

- Apropiaţi fotoliul acela mare şi aşezaţi-vă confortabil. Puteţi deschide fereastra. E lipsă de aer aici.

Se supuse. Vaietul aduse whisky şi se retrase.

- Serviţi-vă. N-am priceput niciodată de ce le place bărbaţilor whisky.

- Dar d-voastră?

- Eu nu beau, mulţumesc.

Ea aprinse o ţigară. Şi pe când îşi turna lichior, Petre îşi da seama că o tăcere grea de aşteptare se aştemea între ei. Gâlgâitul clondirului şi zgomotul gheţii în pahar răsuna, parca neobişnuit.

Ea nu făcea niciun efort, ci rămânea indiferentă, rezemată de spătar, cu picioarele-i subţiri încrucişate, fumândn-şi ţigara.

Duse paharul la buze.

- Vorbiţi-mi de d-voastră, spuse dânsa.

- Nu am mare lucru de povestit.

Ii arunca o privire răscolitoare:

- Nu vă cred.

El se gândi: „Prefer aşa ceva1*. Şi cu glas tare întrebă:

- De ce:

- Fiindcă primul ' enit, chiar de ar fi orb, poate să-şi dea seama că nu-i adevărat.

El râse, şi îi povesti că sc născuse în Europa, îşi petrecu copilăria într-un circ şi că îşi croise singur calea, de atunci.

- Asta îmi place. Deveniţi mult mai interesant. Sir.teţi căsătorit?

- Da.

Ea se uita în altă parte.

- Fericit?

Atunci, se supAră de neobrăzarea ei. Cu ce drept îl trata aşa? Il poftise la ea numai ca să-l cerceteze?

- Nm vreau f.â vă răspund.

- Deci, nenorocit! Este cazul majorităţii. Cât despre mine, am fost de două ori măritată. Dar n-aş putea spune dacă a fost fericire sau ba.

Ii vorbi câtva timp de ea însăşi şi, pe când el o asculta, el lua cunoştinţă de gustul cu care era amenajată odăiţa în care se aflau. Era

luminată de o singură lampă; umbra focului juca pe cărţi şi pe crinii ce se înălţau pe după capul ei cu păr cenuşiu. Odaia aceasta îi plăcea. Trezea în el o senzaţie niciodată încercată, de perfecţie şi de certitudine. La fel şi femeia. Un farmec particular emana din dulceaţa culorilor, din aşezarea scaunelor ale amândorura, alături de masa scundă pe care se afla whisky, din felul cum zăcea paltonul de zibelină, aruncat cu nepăsare într-un colţ. Locul acesta părea, oarecum, că face parte din ea însăşi, ca hainele, rochia simplă neagră, brăţările de diamante. Văzuse de multe ori femei elegante purtând o duzină, ori şi mai mult, de brăţări, dar galantarul acela i se păruse totdeauna vulgar. La d-na Benson îşi pierdea importanţa.

„E de rasă, gândi el. Mai mult decât oricare din femeile cunoscute de mine. Asta e Şi pe când o măsura, îşi zise că dacă va avea vreodată situaţia lui Eggleson, asemenea femeie va lua de nevastă, care să-i dea prestigiu, oriunde s-ar duce. Apoi se întrebă ce s-ar întâmpla dacă ar lua îndată o atitudine pasionată. I-ar ceda ea, ori şi-ar bate joc de el, cu răceală? îndoiala îl chinuia.

- Nu m-ascultaţi, glăsui dânsa.

- Nu.

- La ce vă gândeaţi?

- La dumneavoastră.

Pentru întâia oară ea zimbi.

- Şi ce gândeaţi?

Se întoarse către ea:

- Sincer? Mă gândeam la lucruri, la care aş face mai bine să nu mă opresc, înainte de a vă cunoaşte mai mult.

- Mă măguliţi.

Iarăşi surise. Răspunsul ei îl tulbură, căci nu se aşteptase. Ce însemna? Era o încurajare sau dimpotrivă? Atunci iar îl cuprinse mânia.

- Cred că a venit vremea să plec.

Nu căută să-l oprească. Uilându-se la ceas, răspunse:

- Da, e târziu. Apoi se ridică şi el o imită. Veţi mar veni pe aici. Vă opriţi adesea pe la New York, cred.

- Cât mai des.

- Când plecaţi?

- Mâine, la miezul nopţii.

- Păcat, Atunci, poate, la viitoarea d-voastră călătorie.

- De ce nu mâine?

- Sunt dezolată, dar nu cinez acasă.

- Şi înainte de cină?

O clipă, rămase tăcută.

- Fie. Veniţi să luaţi un cocktail pe la ora şase.

Il întovărăşi până la uşă şi stătu dreaptă în pervaz, până când el intră în ascensor.

Când dispăru, stinse luminile şi se duse în odaia ei de culcare. Multă vreme întârzie înaintea oglinzii, mulţumită de constatarea că puterea ei de seducţie rămăsese aceeaşi. „Cum se face că atrag totdeauna oameni comuni!" se întrebă ea. In întrebarea sa nu punea nicio părere de rău. „Poate că-mi plac ei. E aşa de puţină savoare într-un om de lume".

Se dezbrăcă fără grabă. Acum când el plecase, nu mai simţea nici oboseală, nici somn, şi se lăsă pradă gândurilor voluptoase. Se mira că-l vedea în mintea ei cumplit de clar: îi vedea trăsăturile, ochii întunecaţi, pometii ieşiţi, bărbia voluntară, buzele cărnoase; până şi lărgimea umerilor sub haina cam prea bine tăiată, căci era într-adevăr muşchi iar nu umplutură; de toate îşi dăduse seama de la prima vedere. Trebuia să aibă aproape vârsta ei, între treizeci şi cinci şi patruzeci de ani. Cea mai bună, probabil, - când te ţii tânăr, şi, totuşi, posezi oarecare experienţă.

Pe când îşi scotea ciorapii, îi trecu prin minte gândul ciudat că el ar putea să-i fie mai muit decât un amant, poate bărbatul pe care îl visa. Căci se simţea obosită să se ducă si să vină pururea singură. Un bărbat era util; din mai multe puncte de vedere, Rader i se părea mai de dorit şi chiar nai prezentabil, decât Talmage ori Benson. Fără mare sforţare, ar şti să-l formeze, aşa ca nimeni să nu-i bănuiască reala vulgaritate. L-ar învăţa să nu fie politicos la exces, să nu se lase aşa de vădit impresionat de inşi ca Vera 'Iriplelt sau Eggleson. „Numai degetul cel mic să-l ridic şi laş avea, socotea ea. Dar, mai ales, nu trebuie să ştie că-l vreau. Ar face nazuri şi asta m-ar plictisi. Problema ar fi să slea totdeauna la locul lui".

Şi deodată se porni a-l dori, în'rcbindu-se ce are să t>e întâmple a doua zi. „Nu, cugetă ea, mâine ar fi prea ciirind. Mai vine el".

Iii sfârşit, îşi puse cămaşa de noapte, deschise fereastra şi stinse lumina. In pat rămase trează încă mult timp, legănată de visuri senzuale.

*

- *

Petre găsi un taxi în Park Avenue şi, până la hotel, nu se gândi decât la d-na Benson, la Eggleson, la lady Triplett, la apartamentul Egglesonilor şi la mica bibliotecă a d-nei Benson. S-ar fi zis că d-na Benson nu putea fi despărţită de înfăţişarea încăperii aceleia şi că dorinţa ce deştepta în el se adresa tot pe atât la cel ce reprezenta ea, ca şi la ea însăşi. Cu un freamăt de uimire, descoperea încă o dată că viaţa devine pasionantă.

De aproape doi ani, adică de la naşterea şi moartea pruncului, nimic, afară de Peter şi viitorul acestuia, nu-l interesa cu adevărat. Îşi dădu seama că se schimbase ceva in el, dar nu prea ştia ce. Apoi, încet, încet, începu să înţeleagă: flacăra, energia tinereţii il părăsiseră şi nu le înlocuise cu nimic. Vreme de doi ani stătuse aşa, sterp, apatic. La răstimpuri, mai puţin din trebuinţă decât din deprindere, poate pentru a-şi dovedi că îmbătrâneşte şi devine nepăsător, încerca o aventură murdară şi descurajatoare. Se ducea tot mai des la Lea, cina cu ea şi petrecea cu ea seara, vorbind înaintea focului, îri salon.

Numai Lea ştia să-i dea iluzia păcii, căci posomorita indiferenţă ce o simţea departe de ea nu era seninătate - înţelegea bine - dar ceva şi mai rău decât îngrijorarea crudă ce-l tortura totdeauna.

Amorţirea sufletului, a trupului şi a minţii il înfricoşa. -Acum intrând în hotel, senzaţia asta n-o mai avu. Nu venise deci moartea, nici bătrâneţea. Mai erau lucruri de dorit, de îndeplinit. Se ivea o pricină, care-l îmbia să muncească, să combine. Da, voia tot ce stăpânea John Eggleson, şi pe deasupra o femeie aidoma Clarei Benson, dacă nu chiar pe ea. In lumea aceea, sus pusă, şi dincolo de a sa, descoperea un r,ou cimp de luptă. Trebuia să ajungă tot atât de bogat, tot atât de puternic ca Eggleson. Acesta îi acorda toată încrederea, deci orice nădejde era îngăduită. Dacă-şi juca atuurile isteţ, înţelegerea lui cu Eggleson îi aducea o avere fabuloasă. Numai atunci ar scăpa de oribila firmă „Homer şi Hazel".

Nu^i mai erau proiectele plutitoare, nelămurite; se cristalizau. I se părea că asta se petrecuse în clipa în care simţise, sub masa de bridge, la Egglescn, atingerea satinată a unui genunchi.

„Da, totul vine de la femei: Ele ne dau elanul, imboldul; in ele găseşti puterea de a merge pinä la capăt. în ziua in care ele nu mă vor mai interesa, voi şti că nu mai sunt bun de nimic. Cât despre ea, voi avea-o, oricât m-ar costa*.

Dar dorinţa lui se deosebea de tot ce cunoştea. Vag, îşi da sreama cât de mult i se depărta sentimentul de pofta animală, curată şi fără complicaţii, ce-l pornea altădată la vânătoaie. Ce simţea acum i se părea nou, complicat, pervers şi, totuşi, mai plăcut decât oarba pasiune din tinereţea sa. Gândindu-se la asta, se scufundă într-o reverie nesfârşită.

Taxiul se opri şi, pe când intra în hotelul liniştit, uită pe d-na Benson, pe Eggleson şi pe ceilalţi, ca să se gândeaseă la Peter, întrebându-se dacă era acolo.

Peter Îşi petrecuse week-endul la New York. Aveau împreună o cameră cu două paturi şi cu salon privat. La birou i se spusese că tinărul venise, schimbase costumai şi ieşise. Încă nu se întorsese.

Petre se uită la pendulă. Arăta ora trei şi un sfert. Inima i se strânse la gândul că i se putuse întâmpla ceva lui Peter. Urcând în ascensor, gândi că e ridicol să se îngrijoreze. Peter era destul de mare, ca să ştie ce face, şi mai umblat decât mulţi alţi băieţi de vârsta lui.

Lăsând cheia in broască, intră în cameră. Văzu valiza lui Peter deschisă în mijlocul patului, printre batiste, ciorapi, cămăşi, aruncate alandala pe cuvertură. Vestonul costumului de tweed spânzura de un scaun şi, alături, pe jos, zăceau pantalonii. Într-un colţ se atla un pantof şi un ciorap, în altul cravala.

.Rămase mult în picioare contemplând odaia, apoi zâmbi şi începu să pună ordine. Continuă să surâdă, gândindu-se cii il iubea. Fiecare din lucrurile lui parcă păstrau câte ceva din el.

La atingerea asprei stofe de lină simţi o plăcere aproape fizică. Atunci, pe când atârna vestonul şi pantalonii în dulap, îl revăzu pe Peter, tânăr, frumos, cu aeru-i de încredere şi cu zâmbetu-i clar. Când isprăvi, se aşeză pe un scaun tare şi drept şi rămase îndelung să fixeze tapetul, cu inima plină de emoţie. Da, avusese noroc în viaţă dar cel mai mare era Peter. Se ghidi la toţi cunoscuţii lui, dar nu găsi unul care să fi fost aşa de favorizat ca el, nici care să aibă cu odraslele lui prietenie ca a lui. „Poate pentru că nu sunt bătrân; mă socoteşte, oarecum, ca de vârsta lui1*. Apoi zâmbi la ideea eă pe putea ca Peter să-şi fi petrecut seara ca şi el, făcând curte unei femei.

Nu-i era somn şi ştia că nu poate adormi până nu s-o întoarce Peter, căci surda îngrijorare dăinuia. Se dezbrăcă, intră şi stătu in baie, până ce apa deveni călâie. Atunci ieşi şi, ştergând aburul ce acoperea oglinda lungă fixată pe uşă, se şterse şi se contemplă cu trufie. Nu, nu era bătrân. N-avea trupul unui om în pragul vârstei mature. Rămăsese slab, muşchiulos şi suplu, cum fusese totdeauna - poate ceva mai greu - dar frumos, perfect.

în fond, îşi zise, ar trebui să fiu recunoscător că am fost călăreţ de circ.

Se minuna că aşa de puţini oameni, din cunoştinţele sale, erau orgolioase, de trupul lor. Se gândea la ei, moi şi fleoşcăiţi, cu feleâe vineţii, cu burţi. Şi nu erau mai vârstnici, erau unii chiar mai tineri decât el. Ii căina că nu cunosc mulţumirea, ce-o simţea el, cu asemenea trup. Ce îndurau ei când, înaintea oglinzii, îşi vedeau anatomia deformată şi revoltătoare?

In sfârşit, îşi puse pijamaua de mătase şi se duse la culcare. In pat începu să citească cu atenţie mersul bursei, zicându-şi că, dacă afacerea lui Eggleson se anunţă favorabil, va realiza ceea ce dorea şi-l va plasa la acesta. Va vinde şi partea lui de acţiuni ale motoarelor Flint şi Rader. Cât despre bătrânul Homer, să descopere, ce poftea, şi să se

ducă dracului!

Apoi observă că trecuse de ora patru şi iar fu prins de îngrijorare. în aceeaşi clipă auzi cheia întorcându-se în broască- Nerăbdător, sări din aşternut şi deschise uşa.

Peter se rezemase de pervaz. Era beat.

Petre îl băgă în cameră şi-l întinse pe pat. Dar ochii lui, injectaţi de sânge, aveau o expresie pierdută, fără viaţă, şi gura ii atârna, moale.

- Sunt beat, borborosi. N-aveam intenţia... dar sunt turtă...

- Bine. Te dezbrac eu. Ceea ce ai mai bun de făcut e să dormi.

Peter închise ochii şi Petre îl dezbrăcă. Tânărul se lăsa, înlemnit, încât Petre se întreba cum de putuse veni până la hotel.

- Cine te-a adus? Întrebă.

Petor îşi deschise pleoapele: „Adus... adus? A, da... o fată. îi zice Iris... şi nu mai mi-aduc aminte cum.

Peter nu-l mai întrebă. Nici să-l îmbrace într-o pijama nu mai încercă, ll împinse în aşternut şi-l acoperi cu pătura până la bărbie. înainte de a stinge, stătu o vreme să-l privească, mai alarmat decât cu o jumătate de ceas mai înainte şi plin de un dezgust potolit, ce venea de departe, din propria lui tinereţe, când era nevoit s-o urce în pat pe doamna Azais, beată la fel.

timp stătu fără să încerce a dormi, în întuneric, în zbuciumul fricii.

ÎŞi zicea: „N-ai dc ce te înfricoşa. S-a îmbătat ca oricare băietan în vacanţă. Asta nu dovedeşte nimic”.

Nu reuşea să izgonească din minte amintirea doamnei Azais. nici chipul lui Danny Ryan rostogolindu-se pe scară până in ncroi, la ieşirea din vagonul lor, în seara în care fusese omorât. De ani, îi uitase şi acum înviau. „De ce m-aş frământa? repeta Petre. Asta nu înseamnă nimic”.

*

- *

Se deşteptă la ora zece. Peter încă dormea. Expresia de îndobitocire pierise de pe chipul lui. Cu obrajii roşii, părea un prunc Şi cum Petre îl privea, simţi deodată dorinţa de a-l feri, nu de păţaniile prin care el însuşi trecuse, ci de beţie, de femoi. de destrăbălare. Simţământul acesta purcedea din dorinţa de a-l păstra pe Peter aşa precum îl vedea, pururea tânăr şi fraqed, şi totodată şi dintr-o subită năvală de ură împotriva muierilor

- Sunt nişte căţele, fără excepţie. Nu se culcă cu noi, decât ca să ne stoarcă până la istovire.

Se îmbăie şi se culcă, mereu gândindu-se la femeile pe care le cunoscuse. Printre ele respecta numai două trei. Nu putea tăgădui însuşirile Leei şi Joannei. Cât despre doamna Azais, şi ea, in felul ci cu toată îndărătnicia, dăduse dovadă de devotament şi de spirit de jertfă.

Nu-l deşteptă pe Peter şi se duse la biroul lui din centrul oraşului. Un răvaş al lui Eggleson îi fixa o întâlnire la ora patru. Altceva nu primise. De acolo se duse la alt birou, într-una din ulicioarele care dau în Broadway. Dădu acolo de Mose, din casa de mistitie Mose şi Bernstein. Locul era murdar, întunecat, în neorânduială şi frământat de o sumedenie de amploiaţi şi băieţi de alergătură. Niciodată unchiaşul Flint n-avea să-i descopere pe Mose şi Bernstein.

Toată lumea urla şi cele mai multe afaceri se tratau în aceeaşi cameră. Cu Mose, evreu slab cu ochii negri, recnpitulă lista plasamentelor sale şi descoperi că este mai bogat decât credea. Vânzând tot ce poseda, putea lesne să încheie afacerea cu Eggleson.

îi mulţumi lui Mose şi-l părăsi fără să ia vreo hotărâre. Dar până să ajungă la hotel, suci şi răsuci in cap propunerea lui Eggleson. Dacă-şi punea tot avutul în mâinile lui, putea deveni unul din cei mai bogaţi oameni din ţară, dar risca şi să se trezească într-o dimineaţă fără un sfanţ. Putea pierde tot ce se chinuise să adune în cincisprezece ani. Cu cinci ani rrtai în urmă, n-ar fi şovăit, acum îi lipsea curajul. Gândindu-se la toate astea, înţelese că nu din pricina lui se înfricoşa, ci dintr-a lui Peter.

Când intră în odaia lor, îl auzi pe Peter, care fluiera răzându-se în sala de baie. Dar, in loc să meargă la el, se apropie de fereastră şi rămase mult uitându-se în stradă. Se întreba ce să-i spună, în privinţa celor petrecute în ajun.

Uşa se deschise şi Peter răsări, cu obrazul proaspăt, odihnit. La vederea lui Petre, se opri din fluierat şi zâse: - Bună ziua.

- Bună ziua. Eşti mai bine?

- Da. Mi se pare că eram cam năclăit astă noapte.

- Eu te-am pus în pat.

- îmi pare rău că te-am supărat.

- Asta n-ar fi nimic. Mă tem însă că se face deprindere.

Peter îşi scoase halatul, puse cămaşa şi pantalonii. Tot în picioare lingă fereastră, Petre îl urmărea, simţitor la tăcerea şi la încordarea ce se statornicea între ei.

„Trebuie să-i vorbesc. Cum aş putea, fără să ştie ceva?4* gândea el.

- Poţi lua masa cu mine?

Peter îşi lega cravata la oglindă.

- îmi pare rău dar nu pot. Nu ştiam că o să fii liber.

- Dar diseară? Plec noaptea asta.

- Bine. Aveam o întâlnire, dar o amân.

Petre simţi un nou val de gelozie. Se întoarse şi glăsui liniştit:

- Nu schimba nimic pentru mine, dacă e ceva important. Vreau numai să te mai văd un pic.

Peter îl privi şi surise:

- Ascultă, Petre, mi-e mai plăcut să mănânc cu tine, decât cu oricine-ar fi.

- Mulţumesc! făcu Petre si se aşeză pe pat.

Peter îşi puse haina şi Petre se gândea: „Trebuie să-i vor-. besc acum şi în aşa fel, încât, dacă rămâne vreo umbră, s-o pot şterge astă-seară la masă”.

- Peter, i-a spune, bei tu des?

- Nu. Desigur că nu. Ieri seară n-aveam de gând să mă zăpăcesc. Pesemne că a fost băutura de calitate proastă. M-a turtit, pe nesimţite.

- Atunci, atât mai bine. Petre tăcu o clipă, apoi urmă: Eşti la curent cu existenţa mea, Peter; cunoşti în amănunt aproape tot ce mă priveşte, nu-i asa?

- Da.

- Si admiţi că stiu multe lucruri asupra vieţii?

- Da.

- Bine. Atunci, ascultă-mă. Nu duce la nimic bun, băutura. E cel mai rău. cel mai degradator din viaţă. Orice, dar nu beţia.

Peter se aşeză şi aprinse o ţigară.

- Da, răspunse el fără convingere.

- Trebuie să mă crezi.

- Dar eu nu sunt beţiv.

- Nu e nimeni la început. Dacă vrei să petreci, umblă după ci te femei vrei, dar nu bea. Iţi promit tot ce doreşti, dacă renunţi la băutură.

- Dar de obicei nu mă ameţesc. Numai de data asta am ajuns în asemenea stare.

Petre, care-i observa se gândea: „Nu mă ascultă cum se cade. Mă crede bătrân cicălitor, care-l dăscăleşte. Trebuie să găsesc un argument, care să-i facă o impresie puternică”. Intrebându-se însă ce i-ar putea spune, singurul lucru ce-i veni în minte fu amintirea doamnei Azais şi a lui Danny Ryan.

- Ascultă, Peter, nu sunt un dobitoc bătrân. îţi vorbesc aşa, fiindcă am pricini serioase. Ştiu ce spun. Eu însumi nu beau niciodată, abia de gust... Mă îngrozeşte. înţelegi, e în sângele meu asta şi...

Tăcu, dându-şi seama că se trădează. Peter îl privea, intrigat şi Petre pregeta: „De ce nu i-aş spune acum? De ce să nu-i descopăr adevărul?” Şi atunci, se auzi vorbind: „Da, e în sângele meu, şi într-al tău, Peter; fiindcă, înţelege-mă, sunt tatăl tău1”.

Tremura şi, ca să-şi ascundă emoţia, aprinse o ţigară. Nu se uita la Peter, dar ghici un slab „Oh!”, murmurat cu o voce uimită.

Atunci, brusc, îl întrebă:

- îţi face plăcere, spune?

- Da... da... Dar, vezi, mi se pare curios să mă gândesc la tine altfel. Te socoteam ca pe un fel de tovarăş... cel puţin... de multă vreme.

- Poţi urma. Şi eu nu mă gândesc la tine ca la fiul meu.

Se uită In altă parte şi urmă: Nu te mirai că sunt aşa de legat de tine?

- Da, răspunse Peter surâzând. Mă miram puţin. Şi uneori, văzându-mă în oglindă, mă întrebam de ce îţi semăn atât de mult... Nu-mi puteam explica... din pricina ei.

- A cui?

- A Joannei.

Petre observă că Peter îi zisese maică-şi Joanna. Nu se mai rostise aşa auzind numele acela pe buzele tânărului fu mişcat într-un chip ciudat. S-ar fi zis că Peter ii vedea pe toţi trei:

- Petre, Joanna şi Peter - ca alcătuind un mic grup aparte de restul lumii, împărtăşind aceeaşi taină.

- Cum să-ţi închipui că asemenea lucru a fost cu putinţă? E imposibil...

îşi puse mâinile pe umerii lui Peter şi îl privi drept în ochi:

- Asta nu trebuie să schimbe simţămintele tale faţă de ea, rosti el. Este cea mai admirabilă femeie ce cunosc. Să nu consideri întâmplarea asta cu ceva urât. Altfel trebuie să cugeţi... nu ca indivizii din Pentland, nici ca mai toţi oamenii

Nu vreau s-o judeci greşit. N-a voit să mă ia de bărbat, şi poate c-a avut dreptate. Dar n-a greşit, când s-a îndrăgostit de mine. înţelege-mă: tu ca şi mine, trebuie să vezi lucrurile dintr-un punct de vedere deosebit. Nu suntem ca alţii; pricepi? Noi suntem oameni liberi.

Peter rămânea tăcui. Petre îl văzu înroşindu-se şi strivind nervos ţigara pe sticla mesei de toaletă. începea să-şi dea socoteala de dificultate. Peter era de asemenea copilul Joannei. Putea oare să-l facă să privească viaţa cum o privea el? Peter avea rădăcini, altele decât avusese el.

- Iţi voi povesti tot. Vreau să înţelegi.

Fără să definească de ce, i se părea, dacă nu izbuteşte să-l facă să înţeleagă, pe Peter, că acesta rămâne pe veşnicie în afară rie alianţa lor, Petre, Joanna şi Peter. S-ar putea chiar înstrăina. In năuceala lui se gândea, nu fără ironie, că poate din pricina celor aflate de la Joanna nu putea Peter să primească noutatea fără să sc tulbure.

Se aşeză şi începu să depene povestea cu cariera. Era întâia oară ca o încredinţa cuiva şi, în emoţia sa, în dorinţa-i de a-l face pe Peter să o înţeleagă, găsi o elocvenţă pe care şi-o nesocotise toată viaţa. Amintirea depărtată învia aşa de clar că, terminându-şi istorisirea, avea impresia că vechea idilă datează abia din ajun şi că era singurul lucru

bun ce i se întâmplase.

Vorbi şi de doamna Azais şi-i spuse lui Peter mai mult decât obişnuia. In sfârşit, încheie:

- Vezi dar, de o parte o mamă mare care bea, de alta un bunic. Asta mă îngrijorează.

Tânărul rămase îndelung tăcut apoi, foarte liniştit, zise:

- Mulţumesc, Petre, de ce mi-ai povestit. Sunt mulţumit că ştiu adevărul. Tăcu un moment. Crezi că poate să mi se întâmple şi mie ceva asemănător? Adică, ceva aşa ca în carieră?

- Nu ştiu. Nu este imposibil, dar foarte rar.

- Regreţi uneori că Joanna nu te-a vrut de soţ?

- Da... In orice oaz ar fi fost mai bine pentru mine.

Peter se ridică şi se apropie de fereastră:

- Asta sporeşte mult stima mea pentru Elmer, rosti el cu linişte. îl văd acum sub o altă lumină.

Vorbele acestea îl răniră pe Petre cu o gelozie amară. S2 simţi deodată obosit, mai ostenit, mai tulburat decât fusese vreodată. Şi, pentru întâia dată de mulţi ani, avu simţământul a ceva simplu, bun, tihnit, că-i atinge inima.

Îşi puse braţul pe umărul feciorului său, temându-se puţin că se depărtează. Dar Peter nu se clinti. Nemişcat, nu răspundea gestului lui Petre, dar nici nu se depărta de el. Petre îşi scoase ceasornicul.

- Ai face mai bine să pleci acum, dacă ai o întâlnire la prânz. Ai cam întârziat.

- Mă duc, Petre.

- Ne găsim aici, astă seară, la şapte şi jumătate?

- Negreşit. Voi fi aici.

Peter plecă şi închise uşa în urmă-i. Dar nu prinzi. în loc să mănânce, merse vreme de două ceasuri.

*

- *

Rămas singur, nici Petre nu prinzi. Se întinse pe pat, închise ochii şi începu să-şi perinde prin minte toată conversaţia cu Peter, încercând să se asigure, să se convingă că, aceea ce se întâmplase nu avea să schimbe nimic. Dar nu-şi putea înlătura groaza de a vedea revenind vechea lui singurătate.

La ora trei, se ridică şi-şi spălă faţa. Orice s-ar fi putut întâmpla, el trebuie să fie în stare să-i dea bani lui Peter, să-l protejeze, să-i înlesnească viaţa. Aşa, îl putea avea, chiar dacă n-ar mai fi dispus de alte mijloace. îşi da seama acum cât îi semăna. Peter Joannei. Oare nu din pricina asta spovedania fusese aşa de puţin satisfăcătoare? în dragostea lui pentru Peter, nu dăinuia ceva din ceea ce simţise

odinioară pentru mama lui Peter? Cu amărăciune, se întrebă dacă băiatul îl judeca -- Joanna nu contenise niciodată să-l judece in fundul inimii sale - ca pe o făptură deosebită, pe care nu se putea conta. Poate că şi Peter îl considera de străin?

Sosind la biroul lui Eggleson, se hotărî. Va pune tot ce avea în afacerea acestuia. Se va îmbogăţi straşnic. Nu-i zâmbise totdeauna norocul? Nu izbutise el în toate întreprinderile, afară de ziua în care hodorogul de Flint îl demascase? Dar, de astădată, moşneagul avea să afle abia când va fi prea târziu.

Când îl părăsi pe Eggleson târgul era încheiat şi orice retragere imposibilă. Ideea că a luat o hotărâre îl exalta. Nu-l putea vedea pe Peter înainte de şapte şi jumătate şi găsi că n-are curajul să se găsească singur cuc în odaia de hotel. Când venea spre biroul lui Eggleson, se decisese să nu se ducă la

Clara Benson, dar, când ieşi de acolo, se găsi în stradă, nu putu rezista ispitei. Simţea nevoia unui stimulent. Trebuia s-o vadă. Hotărî să se înţeleagă cu ea. Vechea-i îngrijorare, îl cuprinse. Iar îşi confunda dorinţa cu ambiţia.

*

- *

Când ajunse la ea, servitoarea îl înştiinţă că plecase, dar că-l ruga să o aştepte. Se învârti un răstimp prin mica bibliotecă, întârziind lingă rafturile de cărţi, ori înaintea a două fotografii atârnate pe perete. Bărbaţii ei, cugetă el. Se sili să se intereseze de cărţi, mirat că o singură persoană are atâtea. Jn casa lui, ca şi 111 a lui Flint, era numai o îngrămădire de romane terfelite de Hazel şi de maică-sa, în pofida ideilor bătrânului Flint. Niciodată nu fusese preocupat de cărţi. Dar în curând le uită, ca să se gândească numai la doamna Benson, ca şi cum ca ar fi fost una din femeile pe care le dorea el, în lunga-i carieră amoroasă.

Se auzi clopoţelul de la intrare. O auzi pe ea dând porunci pentru ceai. Apoi se ivi. Purta un costum şi o pălărie de culoare închisă şi avea o blană aruncată peste umeri.

- Bună ziua, rosti ea. Regret că am întârziat.

I se păru îndepărtată şi rece. Dar răceala ei o făcea şi mai de dorit. El nu ştia despre ce ar vorbi. Ea venea de la o expoziţie de pictură şi întrebuinţa vorbe necunoscute lui.

Apoi servitoarea aduse ceaiul şi înainte de a părăsi odaia, ea il rugă să aprindă.

- Aşa e mai confortabil, zise ea. Cum îţi place ceaiul?

- Cum îl serveşti dumneata.

Nu ştia cum ar sfărâma straniul şi nedefinitul zid de rezervă ce-o

impresara pe femeia aceea. Apoi, deodată, se hotărî, în clipa în care 3a îi întindea o ceaşcă de ceai:

- Vreau să ştiu ceva, zise el.
- Ce?
- De ce aţi făcut ce aţi făcut ieri seară?

Ea zâmbi şi-şi duse ceaşca la buze, privindu-l ţintă.

- Ce-am făcut?

Simţi că se înfurie.

- Ştiţi foarte bine! Există un cuvânt puţin elegant, ca să califice.

Ea surâdca mereu, cu ochii pironiţi în flacără:

- Fiindcă mi-ai plăcut, răspunse. Mă temeam că pleci şi nu te mai văd. Voiam să ştiu cine eşti, cum te porţi. Şi de asemenea voiam să-ţi trezesc curiozitatea, ca să te mai pot vedea.
- Bine, ai văzut. N-am dat greş. Şi acum cred că ştii ce simt.
- Da.
- Dar dumneata?

Iar se uită în foc, apoi spuse:

- Tot ce simţi şi dumneata.

Îşi lăsă ceaşca şi întinse mâna pe deasupra măsuţei, ca să o ia pe a ei. Ea i-o încredinţa, liniştit, fără să-şi schimbe expresia.

- Atunci, ce vom face?
- E aşa de brusc.
- P.ec în noaptea asta.

Ea surise:

- Ce zorit eşti!
- De ce n-aş fi?
- De ce-ai fi? repetă ca înălţând din umeri.

Iar avu impresia că e tras pe sfoară şi că se găseşte pe un teren şubred.

- Sunt nemângâiata, dar nu cinez acasă.

Voia să se aşeze pe braţul fotoliului şi, apleeându-se spre ea o sărută.

- Nu. Aici nu îngădui nimic.
- Mâine?
- Mâine.
- Unde? La hotelul meu?
- Eu nu sunt de pe stradă. Din toate pricinile, rişti să ai buclucuri.
- Voi închiria un apartament mobilat.

Ea surise:

- Foarte galant. Dar şi foarte extravagant.
- Atunci ne-am putea vedea acolo oricând am vrea.
- Poale că nu ne-ar da inima brânci multă vreme.

EH nu băgă de seamă şi întrebă:

- Unde?

- Ar li mai bine să alegi ceva în vest, pe înălţimea Parcului Central. Ce crezi?

- S-a făcut.

- Şi acum, pleacă. Trebuie să mă îmbrac.

- Iţi voi telefona. Când te pot aştepta?

- La ceasul mesei de prânz, răspunse ea ridicându-se.

Vru s-o sărute:

- Nu, acum nu, protestă dânsa. M-ai enervat destul.

Sună şi porunci valetului să aducă paltonul lui Petre şi să-l conducă.

- Mâine, rosti el.

- Mâine.

Uşa apartamentului se închise după el şi, deodată, el se simţi amăgit. Aţiţarea ei trecuse, lăsând loc unei mohorâte şi reci curiozităţi. Constată că ea, şi nu el, jucase rolul de seducător. Il umflu risul, la ideea că a fost păcălit. Nu-l adusese ea exact acolo unde voise? Într-adevăr, era cea mai stranie aventură ce-o avusese vreodată. Gândul ăsta îl năuci. Şi. încet, toate poveştile citite în foiletoanele proaste, asupra depravării femeilor din lumea mare, îi veniră în minte.

In automobilul ce-l aducea la hotel, aproape că se îndoi că el e părintele unui flăcău de nouăsprezece ani căruia era slobod, de astăzi, să-i zică fiu. Atunci imaginea Clarei Benson se şterse; începu să se gândească la Peter. Şi strania impresie de singurătate îl învălui din nou, ca şi cum greşise drumul. Se simţi ostenit, dezorientat.

*

- *

Cinară şi petrecură seara împreună. Dar stânjeneala stăruia între ei. Era ca şi cum Peter şi-ar fi pierdut deodată voioşia şi înlesnirea încrederii. Petre îl informă că afacerile îl ţineau încă în New York, aşa că nu Peter avea să-l întovărăşească la gară, ci el, Petre, avea să-l urce în trenul care-l ducea pe acesta la şcoală.

Când se sui in compartimentul său, Peter întrebă:

- Ce trebuie să fac în privinţa Joannei? Şi Petre înţelese că băiatul se gândise la mama sa tot timpul.

- Ce vrei să spui?

- Nu trebuie să afle că ştiu tot?

- îmi iciu sarcina s-o înştiinţez eu. Când va afla, îţi va scrie. E mai cuminte aşa.

- Da, adevărat.

Se făcu o mare tăcere intre ei. Petre nu găsea ce să spună.

.- Ai destui bani? întrebă in sfârşit.

- Da, mulţumesc.
- Oricând iţi trebuie, să-mi spui.
- Se înţelege.
- M-am gândit la trăsură. Dacă iţi face mare plăcere, nu văd de ce nu ţi-aş da-o. Modelul de anul ăsta trebuie să iasă peste două luni. Am să-ţi rezerv una.
- Mulţumesc.

Trenul se clinti şi Petre rămase pe peron. Ideea de a se întoarce la liotei il îngrozea. Se duse la Jockey Club unde, aşezat înlr-un colţ, privea posomorit la îmbulzeala obişnuiţilor clubului. La ora două, se duse să se culce. îşi găsi odaia în perfectă ordine, curată, goală, fără suflet şi îngheţată. Numai un pat era făcut.

Rămase mult timp treaz. Orice savoare pierise din aventura cu Clara Benson şi dorea, pentru binele.lui Peter, să n-o fi întâlnit niciodată. în clipa 111 care adormea, în starea aceea de semiconştienţă ce precede somnului, avu o scurtă viziune a lui însuşi. I se năzărea că el fusese totdeauna doi oameni, între care neasemănarea creştea, cu cât îmbătrânea. Din pricina asta, n-avea niciodată să cunoască pacea.

*

- *

După moartea copilului, Hazel părăsi casa părintească şi se întoarse la a ei. Atunci, încet, descoperi în juru-i un vid pe care nu-l simţise încă, vid care pătrundea totul, distrugea tot, până şi plăcerea simţită altădată de a-şi ţine gosppdăria într-o curăţenie şi o ordine desăvârşită. Adesea singură, in timpul cenuşiilor după amieze de iarnă, prea lenevoasă ca să se scoale şi să aprindă lampa, se aşeza în penumbră, pină ce se înnopta. Pentru întâia oară îşi da seama că fusese totdeauna casa pustie, că viaţa ei nu avusese niciodată noimă, nici pentru ea, nici pentru nimeni altul.

I se făcuse trupul greu. După slăbiciunea-i de totdeauna urmase o îngrăşare fleoşcăită şi galbenă, ce-i schimba înfăţişarea. Ca şi cum şi-ar fi pierdut facultatea de a simţi, pierirea pruncului o găsise fără lacrimi. în unele momente i se.părea că moartea aceea era normală şi chiar ciudat de îndreptăţită, ca şi cum ar fi făcut parte nemijlocit din destinul ei.

Revenită acasă, Paul nu mai şezu într-o cameră cu ea. Se instala singur, la celălalt capăt al coridorului. Uneori, in cele mai neprevăzute momente, se simţea iar cuprinsă de patimii pentru el, dar mândria o împiedica să se ducă la el, sau chiar să-şi trădeze sentimentul prin cel mai mic semn. în ai te dăţi il ura, cânc\ izbutea să priceapă - gând pe care ea nu-l avusese până atunci - că el niciodată n-o iubise, o clipă măcar. Intre alternativele acestea de patimă şi de ură ea indura ceasuri

îndelungate de plictiseală în care sta scufundată înduioşându-se de ea însăşi şi plângând în beznă. Acum, când era bolnavă, nu-şi mai simţea vitalitatea, nici nu mai plăsmuia, numai pentru ea acele miraje romantice, în care pe vremuri, găsise un strop de fericire.

Letargia şi deznădejdea care-i întovărăşeau deziluzia se manifestau in mii de chipuri. Uneori sta zile întregi fără să-şi dea osteneala să se îmbrace, primindu-l pe Paul, care venea acasă la ora şapte, în acelaşi capot purtat la prânz. Casa începu şi ea să oglindească schimbarea ce se făcuse in gaz&i. Îşi pierdea aspectul lucitor, ordinea perfectă, dar fără să dobândească acele semine de învechire, ce se văd în casele în care s-a trăit confortabil. Deveni murdară, neîngrijită şi una după alta, slugile plecară, înlocuite de netrebnici, sau de inşi care ştiau să slujească, dar erau descurajaţi de proasta conducere a gospodăriei. Hazel nu se pricepea să-i vorbească personalului. Aici era prea aspră cu el, aici era de-o familiaritate ce-l stânjenea..

îşi dădu seama că Paul nu venea acasă, decât ca să doarmă, că întârzia pe cât putea la biroul lui şi că întârzia tot mai des in aşa zisele lui călătorii de afaceri. Se duceau, totuşi, de două ori pe săptămână la castelul de piatră neagră, în care Hazel sta lângă mama sa, brodind şi ascultând gramofonul, pe când cei doi bărbaţi se retrăgeau în bibliotecă şi vorbeau de treburile lor. La ora unsprezece, Paul apărea şi zicea: „Cred că e timpul de plecare11. O lua atunci în casa de stil colonial. Nu vorbeau aproape niciodată pe drum şi, când ajungeau, Paul îi dorea noapte bună, cu indiferenţă. Apoi, aştoptând ca să urce până in capul scării, stingea luminile şi intra în odaia lui. Nu mai era între ei nici măcar supărare, nici certuri. Paul păstra o neschimbată răceală şi ea o nestrămutată dulceaţă. Uneori, se gândea cu disperare: „Dacă nu fac nimic, dacă nu mă plâng niciodată, poate se va deprinde cu mine şi-mi va vorbi câteodatu.” Dar absolut niciodată, nici chiar în visele ei, nu cuteză să spere că el o va căuta. Cum s-o iubească oare, când ea nu putuse să-i dea măcar un copil.

Şi, într-o zi, ea descoperi existenţa lui Peter.

Se dusese în odaia lui Paul, ca de alte multe ori, după plecarea lui la birou. Sta acolo, pe scaun, singură, găsind o plăcere bolnăvicioasă să se înfunde în fotoliul lui Paul, să se uite la cravatele lui atârnate pe uşa garderobului, înăuntru. In unele zile se uita şi la albiturile lui. Mirosul de tutun, ce plutea în odaie, îi da o stranie plăcere. Câteodată lua una din hainele 1 ii, o punea pe genunchi şi o mângâia delicat cu degetele, ca şi cum ar fi putut să se împace cu el, dând vesmântului o desmierdare, pe care el o refuza şi care ar fi putut astfel să-i fi 3 comunicată. Alegea de obicei vechea haină de tweed, cu care se ducea el la golf, fiindcă era uzată şi ciudat de plină de făptura lui, adueându-i aminte vremea

logodnei lor.

Într-o după amiază, spre seară, cum sta aşezată aşa, in capod, cu haina pe genunchi, simţi într-unul din buzunare o bucăţică de carton. Binişor, îl scoase. Era o fotografie. In penumbră, nu putu distinge dacă era bărbat sau femeie.

O gelozie năpraznică o cuprinse. Se ridică. întoarse cheia în broască şi aprinse lampa. Atunci, foarte uşurată, văzu un chip de băiat. Ii pierise îngrijorarea, dar cu cât se uita mai mult'la portret, i se părea că aduce chiar cu Paul. Şi atunci, încet, o bănuială începu să se ivească. Cine era adolescentul ăsta? De ce Paul îi purta fotografia în buzunarul hainei!

Nu mai era un copil, trebuia să aibă şaptesprezece, optsprezece ani şi părea bărbat întreg.

Avea ochii, pometii, gura lui Paul. Gelozia şi dragostea se treziră în ea, ciudat de amestecate şi o deznădăjduiră. „E fiul lui; abia. cuteza ea să-şi închege bănuiala. Era desigur născut, când ne-am cunoscut noi. De ce nu mi-a vorbit niciodată de el?”

Şi îl urî pe băiatul acela. El o despărţise de Paul, râpindu-i dragostea la care ea avea dreptul. O dorinţă sălbatică o cuprinse să rupă chipul, să-l ardă. Dar frica o reţinu. Dacă Paul o descoperea, ar fi depărtat-o şi mai mult de inima lui. Incepţi să plângă şi punând fotografia la loc, în buzunar, atâmă haina în garderob. Dar aproape îndată îşi zise că este victima unei halucinaţii, că asemănarea i se păruse numai. Deschise iar garderobul, scoase portretul şi iar îl privi. Nu, nu era închipuire; asemănarea exista. Dacă băiatul ăsta nu era feciorul lui Paul, ce căuta fotografia în buzunar?

Plecă din odaie. La ea se întinse pe pat şi rămase în întuneric să se zbuciume, şi se întreba ce e de făcut. In îndoială nu putea rămâne. Totuşi, dacă pomenea de fotografie, trebuia să-i mărturisească lui Paul că se dusese în camera lui şi că îi scotocise buzunarele. Dacă îi spune că a descoperit-o in chip nevinovat, numai fiindcă avea obiceiul să 6tea la el şi să-i ţină pe genunchi vechea haină de tweed, va râde de ea şi o va dispreţui. Se gândi să se întoarcă la taică-său, dar înlătură ideea, căci în fundul inimii sale mocnea, toluşi, nădejdea că se va întiir.pla o minune şi Paul va reveni la ea. Şi se temea de ceea ce putea taică-său să facă,

Nu se sculă din pat, decât când auzi clopoţelul de la uşa de la intrare. Paul venea la cină. îşi spălă obrajii, puse puţin roşu şi coborî să-l întâmpine, temându-se că n-are să-i vorbească rece.

A doua zi, veni iar în iatcul lui şi scotoci în haina de tweed, dar fotografia nu mai era. Atunci, o apucă un fel de turbare şi învârtind cheia in uşă de două ori, luă la rând toate hainele şi le întoarse buzunarele pe dos. Când sfârşi, căută în cutiile comodei, scoase tot ce

conţineau: cămăşi, batiste, pantaloni de pânză. Nu lăsă nici patul, întoarse pernele, ridică salteaua. Căutările acestea o aţiţară cumplit şi-i trezeau vechea dorinţă. în cele din urmă se opri. Nu găsise nimic.

De atunci, percheziţiile acestea erau ca o petrecere. Zi după zi se închidea în iatac ca să scormonească prin haine, colţuri şi unghere, găsind în isprava asta o plăcere bolnăvicioasă, oare o potolea.

Într-o dimineaţă descoperea un carnet de cecuri uitat de Paul şi citi cu atenţie fiecare talon. Multe aveau menţiunea: „Comptandu, unul: „Minele asociate ale Pentalandului**, în sfârşit pe un mare număr: „Petei", sau „Comptul lui Peter". Ea nu cunoştea niciun Peter. „Aşa trebuie să-l cheme pe băiatul ăla", îşi zise ea şi mărimea sumelor înscrise pe numele acela o cutremură.

Răsfoia carnetul de cecuri când se auzi uşa de la intrare deschizându-se. „A venit să-l caute. I-a fost teamă că-l găsesc!" cugetă ea speriată.

Nu era Paul, ci unul din amploiaţii lui. Venea să caute carnetul. Ea îşi reveni:

- Să văd dacă-l pot găsi, spuse dânsa. Urcă scara şi se întoarse aproape îndată cu carnetul.

Nu mai avea nicio îndoială, dar nu putea să se destăinuie nimănui. Vreme de săptămâni, de luni, scotoci zilnic odaia, apoi, într-o dirruneaţă, când vru să deschidă uşa, o găsi închisă şi cheia lipsea.

Camerista veni s-o înştiinţeze că nu avea voie s-o]ase să pătrundă la d-l Rader şi Hazel se văzu silită să-i răspundă că trebuie să fie o greşeală la mijloc. Seara, nu-i spuse lui Paul, dar o doua zi uşa mai era închisă.

Câteva zile in şir nu cuteză să intre în iatac, de frică să n-o surprindă pe când scotocea. Dar ispita fu mai puternică şi Hazel îşi reluă obiceiul. Dar alese acum ceasul prânzului, socotind că atunci el nu poate veni.

Viaţa i se părea tot mai nesuferită şi uneori, noaptea făcea planuri de sinucidere, străduindu-se a găsi mijlocul cel mai lesnicios. Dar nu le punea la încercare. Alte dăţi, pătrunsă de o reoe duşmănie, se gândea cum l-ar putea otrăvi pe Paul, fără să fie descoperită. Când se trezea dimineaţa, îngrozită de ea însuşi, se întreba dacă nu fusese nebună.

Paul se purta cu ea cu aceeaşi politeţă şi se prefăcea că nu bagă de seamă nimic nici zbuciumul ei, nici lacrimile, nici efortul ce-l făcea ca să-i vorbească. în fiecare marţi, şi in fiecare joi, cinau la castelul de piatră neagră. Acolo era toată viaţa ei, dar ea ştia, cu amărăciune, ca el avea o altă existenţă, numai a lui, bogată, poate pasionantă şi în care ea nu avea niciun rol.

*

- *

La sfârşitul primăverii, veni să-l vadă p© Petre, în biroul cu mobilă de mahon şi groase covoare verzi. Trebui să aştepte. Mai bătrână puţin, mai greoaie, mai fericită dccât oricând altădată, era îmbrăcată cu ce avea mai bun. în inima ei nu rămăsese nici îndoieli, nici temeri. Şi, pe când se uita cum se duc şi vin secretarii, nu mai simţea nicio sfială. Se vedea pe ea însăşi ca pe o străină, tot aşa de limpede ca pe ceilalţi - stenografi aferaţi, slabi şi nervoşi, băiatul de birou, bătrânul funcţionar care clasa dosarele. Observându-i îşi da seama că viaţa ei făcea mai mult decât a lor. Cu dispreţ, se uita la buzele vopsite şi la bluzele de mătase ale dactilografelor. Când fata cu părul roşu veni s-o roage să intre în biroul d-lui Rader, nu simţi nicio tresărire in inimă. Se ridică, traversă odaia cu demnitate şi intră.

El sta in picioare, cu spatele la fereastră şi, când ea îl văzu, se miră că este foarte calmă. Întâmplarea din oarieră şi amintirile nu-i mai apăreau decât ca ceva foarte vechi, din altă viaţă.

- Bună ziua, rosti el cu tonu-i slobod, obişnuit.

li strânse mâna, străbătu apoi odaia şi închise uşa cu cheia.

Biroul nu se schimbase. Fotografia Hazelei se găsea tot pe masa de lucru.

- Ai un aer de prosperitate, grăi dânsul, aşezându-se.

- Îmi merge bine.

Remarcă îndată noile creţuri de pe chipul lui, că slăbise şi se întrebă de ce. Dar ştia că el nu i-ar spune niciodată.

- Pari suferind. Ar trebui să te odihneşti.

- Sunt sănătos.

- Atât mai bine. De îmbătrânit, îmbătrânim cu toţii.

- Da, asta-i mizeria!

Atunci ea îşi dădu seama că găsise adevărul odinioară, când ghicise că el n-ar trebui să îmbătrânească, fiindcă toată noima lui era în tinereţe. Omul care-i vorbea acum nu mai înfăţişa nimic seducător pentru ea. Se gândi: „In cincisprezece ani, va fi cuminţit şi uscat. Nu, Elmer e mai bine, e mai mult om". La Petre, părea că ceva se stinge treptat.

- Dacă n-am îmbătrâni, n-am desăvârşi nimic. înaintarea în vârstă are răsplătiri... îţi vezi copiii mari, ajunşi bărbaţi, femei. Surise. N-o să întârziem poate şi tu şi eu, vom fi bunici, îl văzu înălţând din umeri şi întorcând în altă parte privirea şi ea adăugă: „Cred că am fi putut fi... e o chestiune de noroG".

El nu răspunse. Apoi, brusc, o vesti:

- I-am povestit totul lui Peter.

- Ce?

- Că-i sunt tată...

O clipă rămase tăcută, pnditoare şi speriată puţin. In fundul inimii ei, nădăjduise totdeauna că, printr-o minune, ar putea să rămână taină, totul. Apoi se ruşină. Şi-aduse aminte ultimele epistole ale lui Peter. De câteva săptămâni îi scria mai des şi cu alt ton, oa şi cum Peter cel vechi, băieţelul care i se spovedea, revenise. Astea toate aveau să se curme. Şi el avea să fie ruşinat, şi o va judeca.

- Când i-ai spus?

- îndată după Crăciun, când am fost la New-York. Am fost silit să-i spun.

- Cum aşa?

- Într-o seară a venit beat acasă. Era singurul mijloc de a-l zgudui. A trebuit să-i vorbesc de tatăl tău şi de mama mea.

- Da. înţeleg.

Căută să-ţi ţină firea, dar inima-i svâcnea de emoţie. Peter aflase! Ştia de atâta timp! Asta oare îl schimbase? Asta era pricina pentru care îi scria scrisori grozav de drăgăstoase?

- Cum a primit vestea?

- Aproape că n-a zis nimic.

- A vorbit de mine *i*

- Nu. Nicio părere. Dar nu fi supărată, am luat toată vina asupra mea. L-am făcut să priceapă.

- Frumos din partea ta.

Ii aruncă o privire ascuţită:

- N-am spus decât adevărul. Te socotesc o femeie admirabilă, Joanno.

- Mulţumesc.

- Şi mi se pare uneori că am stricat totul.

- N-ai obţinut ceea ce doreai?

- Nu.

- Cum? Nu?

- Nu e, cum îmi închipuiam eu că are să fie.

Se ridicase şi se apropie de geam şi ea îl uită, ne mai gândindu-se decât la Peter şi la epistolele lui. Îşi amintea, dintre multe, o frază mică: „Pot să-ţi zic Joanna? Mi-ar plăcea tare rault...” După aceea, îi scrisese aşa: Dragă Joanna... ceea ce întinerea şi o înveselea. închegaseră parcă o nouă înrudire între ei. El fusese mai întâi un băieţel, apoi, câtva timp, ea-l pierduse, şi acum iar era al ei, într-un fel. Nu, nu putea să fie cineva mai fericit, decât era ea acuma.

Auzi glasul lui Peter:

- Ce face Elmer?

- Bine.

- N-ai cumva nevoie de bani?

- Nu. Ipoteca e plătită. Tot ce câştigăm acum constituie un beneficiu net, pe care îl punem la bancă.

Din nou, el o scrută cu privirea:

- N-ai vrea să-mi încredinţezi o sumă oarecare, ca s-o fac să se îndoiască? E un moment excelent acum.

- Nu. Mulţumesc. Am citit socoteli de acelea de bursă şi n-am înţeles nimic. Mai bine mă abţin. Avem câteva economii şi ferma e a noastră. Vom avea totdeauna un adăpost. Moşia ne dă tot ce ne trebuie; nu cumpărăm nimic. Eu nu cer mai mult. Mulţumesc. Banii noştri îi băgăm în pământuri şi acareturi. Aşa ştim unde sunt.

- Credeam că aş putea să-ţi fac un serviciu. Vocea]ui Petre avea ceva zdrobit, înfrânt. Dar nu face nimic. Vă înţeleg.

Se aşează la marea masă de lucru şi Joanna se gândea: „Ce ostenit e!”

- Ar trebui să te odihneşti.

- Cred că vara asta am să lipsesc. Mă gândeam să mă duc spre Nord, unde sunt păduri. Mi-ar plăcea să-l iau pe Peter cu mine.

- Pentru mult timp?

- Şase săptămâni, poate si mai mult.

- O!

- Cred că i-ar prii şi lui.

- Se prea poate.

- Şederea lui aici nu-l prea amuză. Are tot ce doreşte şi totodată nimic. Uite Clubul Rustic, de pildă.

- Da. Ştiu...

- Acum când e în vârstă să se poată plimba, poziţia lui e dificilă.

- E adevărat.

- Şi apoi, mai e ceva... Joanno, mă tem că bea prea mult.

- De unde ştii?

- Mi s-a spus de la şcoală. Mi-au scris. Dacă aş putea să-l plimb câtva timp, i-ar prii, cred.

Voioşia i se irosi toată şi groaznice amintiri înviară. Se gândi la taică-său: Poate că fusese ca Peter, pe când era tânăr. Nu se spunea că toată lumea îl iubeşte?

- Ai putea să faci mult pentru el, urmă Petre. Cred că ai putea înrâuri mai mult ca mine, asupra lui.

- Voi încerca. Îşi netezi creţurile rochiei, apoi adăugă: Este puţin şi greşeala ta. Petre.

- De ce?

L-ai răsfăţat necontenit. I-ai dat prea mulţi bani. Este nedrept să-l ispiteşti aşa. Uneori m-am întrebat dacă nu cumva vrei să-l cumperi, să-l atragi departe de mine.

Petre zâmbi:

- N-ai de ce te teme. N-am izbutit.

El îşi dădu seama iarăşi că neizbânda lui faţă de Peter, venise şi din pricina că uitase că băiatul este şi al Joannei. Acum. când o vedea înaintea lui, pricepea cât ţinea Peter de ea

- în ei amândoi era ceva, ce el nu-l putea lămuri şi care făcea ca, în prezenţa lor, să se simtă deosebit de ei, străin. Uneeri bănuia că este şi puţin dispreţuit.

- Toate astea vin, vorbi iar Joanna, din pricină că n-ai fost niciodată cu desăvârşire sincer. înţeleg acum că asta e cauza pentru care nu te-am vrut de bărbat. Pe atunci nu ştiam; am descoperit încet, încet. Ştiam numai că n-aş putea totdeauna să mă reazim pe tine. Cred că am avut pururea simţul a ceea ce se cuvine. Asta m-a salvat.

- îmi păstrezi pică pentru ceea ce s-a petrecut?

îl privi mult şi ceea ce citi în ochii lui întunecaţi o tulbură.

- Nu. N-am regretat niciodată; nici acum chiar. Nu ştii cât am fost de îndrăgostită de tine; nici câtă vreme a ţinut amorul. Dar s-a sfârşit de mult; nu mă mai impresionezi. Oricum, sunt fericită de ce s-a întâmplat. Voi avea patruzeci de ani şi nu va spune nimeni că Joanna Croy nu este o femeie respectabilă şi cu bun simţ. Am fost numită în Consiliul Şcolar al Districtului. Mă cred capabilă să judec: Ei bine nu regret aventura noastră. Avea un fel de frumuseţe. N-a cunoscut tcată lumea aşa ceva.

- Da. Mi se pare câteodată că este singura fericire ce-am avut-o vreodată.

*

- *

Se întoarse acasă cu Fordul cel nou, cumpărat cu banii scoşi de Elmer din seră. Se gândea la Peter, tulburată. Dar totuşi credinţa şi încrederea, purcese din experienţa ei, nu-i părăsiseră inima. Şi, pe când alerga de-a lungul drumului, se şindea că viaţa ei fusese bogată şi plină şi se minună de chipul în care totul se schimba, se transforma şi ajungea acolo, unde te aşteptai mai puţin. Nu era ciudat că ceea ce se săvârşise cu atâţia ani mai înainte, în vechea carieră, se desfăşurase aşa? Că Peter se întorsese la ea? Şi că patima nebună pentru un călăreţ de circ se schimbase în prietenia de acum dintre o lemeie vârstnica, precum era ea. şi un om de afaceri obosit ţi îngrijorat? Se mira de asemenea că este aşa de dureros pentru unii oameni să accepte îmbătrânirea. Îşi da seama că se petrecuse ceva nou în biroul cu covor verde şi că ea ieşise alta din el.

Roşcovii de pe marginea aleii erau înfloriţi şi plini de roiuri de albine. Caldul parfum al florilor albe şi galben-pale parcă era suspendat în aerul călduţ. Trecu podul peste râu. Când urcă panta colinei, văzu o

trăsură oprită înaintea barierei cu stâlpi albi. Apropiindu-se, cunoscu pe şoferul lui Petre şi se miră să-l vadă acolo. Îşi duse Fordul în hangar şi zări atunci o femeie, oare sta la umbra copacului. Bănui îndată cine era şi de ce venise.

Joanna împinse bariera şi o luă pe cărare. Se simţi tulburată şi se întrebă de ce trebuia ca întâia ci întrevedere cu Hazel să se facă aşa. Hazel venea spre ea. Purta un palton greu, oe atâma neregulat în juru-i, strâns la mijloc de o centură. Faţa îi era palidă, ca de cocă şi Joanna o găsi prea groasă, bătrânicioasa şi mai ostenită decât se aşteptase: „Cu banii pe care îi are ar putea să fie ceva mai elegantă!”

Şi cum Hazel se apropia, se hotărî să nu trădeze nimic, orice s-ar întâmpla.

Hazel îi întinse mâna:

- Sunt doamna Rader. Sper că vizita mea nu vă deranjează.

Joanna strânse mina aceea, care i se părea că se topeşte, ca fără oase, într-a sa. Răzvrătită, se gândi că n-ar trebui cu niciun preţ să le găsească Elmer laolaltă..

- Nu, răspunse ea. Nu, deloc. Sunt fericită să fac cunoştinţă cu dumneavoastră.

- Doream să vă vorbesc. Ţineam să fiţi singură.

- Voiţi să intraţi în casă?

- Nu, zise Hazel cu voce timidă. Mi-e frică. Mă tem că dau de lume.

- Putem merge în grădina de legume... colo, după gard.

- Da, asta ar fi mai bine.

Şi cum Joanna se uita la Hazel, supărarea îi pieri, înlocuită de un val de milă pentru femeia aceasta disperată şi zdrobită. Se simţea puternică, fericită, în comparaţie cu ea.

Intrară pe sub frumoasa boltă de frunze, făcută de Elmer îndoind şi apropiind crengile de spinişor şi se găsiră în grădina de legume în care mazărea în păstăi şi lăptucile tinere se înşirau cu proaspăta lor verdeaţă pe brazda neagră. Lângă uluci se afla o bancă.

- S-ar părea că nu vă simţiţi bine, observă Joanna. Poate că aţi vrea să staţi jos.

- Nu prefer să stau în picioare.

Cu orgoliu, Joanna se gândi: „Femeia aceasta nu posedă nimic şi eu am totul!

- Bărbatu-meu l-a pus pe fiul dumneavoastră într-un internat, nu-i asa?

- Da.

Joanna văzu că Hazel făcea o silinţă cumplită şi că ceea ce spunea o îndurera.

- Mie nu mi-a spus nimic. Am descoperit de curând. Ba nici măcar nu

l-am văzut pe fiul d-voastră.

- E un băiat drăguţ.

- Copilul meu a murit, n-am să mai am niciodată copil.

Vorbea aşa de simplu, că Joanna fu mişcată.

- Ştiu, răspunse ea cu voce scăzută. Am fost dezolată; am scris bărbatului d-tale.

- Nici asta nu mi-a spns.

- Nu. Contrariul m-ar fi mirat. Vreau să spun că na exista niciun motiv, ca să vă spună.

- Cred că aş face mai cuminte să stau jos, zise Hazel. Am fost bolnavă şi mă simt ca năucă.

Se lăsă să cadă pe bancă şi Joanna îşi rezemă spatele puternic de peretele hangarului.

- Voiţi să-mi promiteţi ceva?

- Mi-e greu dacă nu ştiu despre ce e vorba.

- Să nu spuneţi niciodată bărbatului meu, că am venit să vă văd.

- Nu vă pot garanta; pot să vă asigur însă că, neîntrebata. n-am să mă apuc să vorbesc. Dar, dacă mă întreabă, voi fi silită să-i mărturisesc adevărul.

Hazel ii aruncă o privire scormonitoare şi Joanna văzu trecând prin ochii ei palizi un fulger de gelozie.

Hazel o ura, fără îndoială, pentru intimitatea ce-o ghicea că există între ea şi Petre.

- Bine. Cred că bănuiţi pentru ce mă găsesc aici?

- Nu. N-am nici cea mai mică idee.

- Nu e nevoie să vă ascundeţi de mine.

- Nu v-am chemat, reteză Joanna.

- Nu. E adevărat. - Atunci Hazel se pomi pe plâns şi Joanna simţi o mânie subită. O căina într-adevăr pe biata femeie, dar totodată o ura că se arată aşa de slabă.

- Vreau să ştiu dacă fiul d-voastră este copilul bărbatului meu.

Spuse vorbele astea cu asemenea accent de melodramă, că Joanna nu putu să nu zâmbească. Totuşi se stăpâni.

- Nu văd cu ce drept mă întrebaţi, răspunse, silindu-se să nu se înfurie. Mi se pare că ar trebui să vă rog să păecaţi.

- E fiul lui! Ştiu că este! repeta Hazel.

- Atunci de ce mă mai întrebaţi?

- Pentru că vreau să fiu sigură. Nu mai pot suferi nesiguranţa. Nu puteţi înţelege prin ce am trecut eu.

Fu apucată de o criză de lacrimi şi Joanna se simţi încurcată şi stângace, neştiind ce să facă. De aceea păstră tăcere, pe când, printre suspine zgomotoase, îi povesti obârşia îndoielilor sale, descoperirea

fotografiei, frica ei de Petre şi gelozia ei. Înfundată în bancă, nenorocita fiinţă părea că scade din ce în ce mai vădit. Tot ascultând-o, Joanna îşi închipuia trista viaţă ce o ducea. îşi da seama cât de deznădăjduită era starea bietei femei şi cât de aspru se arătase Petre faţă de ea. Căci ea bănuia cruzimea de care era el în stare, faţă de făpturi mai slabe decât el. Trebuie să fi fost groaznic şi ea se gândea: „Eu nu l-am văzut aşa niciodată, pentru că sunt tot aşa de forte ca el; poate chiar mai forte. I-a fost totdeauna puţin teamă de mine". O impresie de tulburare o cuprindea, ca şi cum asista la ceva pe care n-ar îi trebuit să-l vadă, şi pe care totuşi r.u se putea stăpâni să nu-l vadă.

- De ce nn i-aş spune adevărul, dacă asta ar linişti-o? se întrebă ea. Femeia aceasta nu poate să mă târască într-un scandal, pentru un fapt petrecut cu mult înainte de a-l cunoaşte ea pe Petre. Oricum ai face, dacă ea vrea tărăboi, îl va face. E nebună. E mai bine s-o am de partea mea, decât împotrivă-mi. Atunci se gândi la Peter, apoi la ea însăşi. De ea, nu-i păsa. Dacă izbucnea un scandal, avea să-şi dea demisia de la Consiliul Şcolar şi să trăiască mai departe ca in trecut. Asta are să-i schimbe un pic deprinderile. Dar pentru copii, pentru Peter mai ales, era altceva.

Se aşeză pe bancă şi o atinse binişor.

- De ce vă zbuciumaţi atât? întrebă ea blând. N-aveţi de ce să fiţi geloasă. Întâmplarea s-a petrecut mulţi ani înaintea căsătoriei d-voastră. De atunci nu s-a mai petrecut nimic. Singurul lucru rămas între noi'e Peter. Atâta tot. Nimic altceva. Sunt măritată şi fericită. Am patru copii.

Da, am avut noroc. Să nu vă închipuiţi aşadar, că-mi trece prin gând să-mi stric singură fericirea! Nu simt nimic pentru el, şi asta de multă vreme... cu mult înainte de a vă cunoaşte el.

Hazel îşi îngropă faţa în batistă:

- Aşadar e adevărat? gemu ea.
- Da. Uitaţi-vă la Peter şi veţi fi sigură.
- Mai ştie cineva?
- Nu. Nimeni din Pentland. Nu se ştie.

Îşi aduse aminte de Irma şi de Muller, dar ştia că din partea lor secretul e bine păstrat.

- Atunci nu e aşa de grav.
- Nu. Nu e grav deloc... e ca şi cum n-ar fi.
- Da. Afară că are un fiu şi că eu nu pot avea.

Joanna stătu câtva timp tăcută. Hazel suspina. In sfârşit, îşi şterse ochii umflaţi.

- Ce socotiţi să faceţi?
- Nu ştiu.

- După părerea mea, cât mai puţin e mai bine. Aşa cum îl cunosc eu pe Petre, vă sfătuiesc să vă faceţi că nu ştiţi nimic.

- Poate aveţi dreptate. Dar nu ştiţi prin ce-am trecut... Dacă aş putea să vă istorisesc cit de puţin...

Dar Joanna nu dorea să audă. Acum un singur lucru dorea: să scape de femeia aceasta jalnică. Se temea că Elmer sau unul din copii intrând în grădină, să n-o vadă pe creatura asta isterică zăcând pe bancă.

- Nu. Cred că e mai bine să nu ştiu... Nu-i treaba mea. Nu mă priveşte la fel. Afară doar că sunt mama lui Peter...

Iâazel îşi luă batista de la ochi. Părea iarăşi rece, nepăsătoare aproape.

- Spuneţi-mi un lucru: de ce îi ziceţi Petre?

- Fiindcă numele ăsta îl purta, când l-am cunoscut. L-a schimbat.

- Ah!

- De altfel, mi s-a părut întotdeauna că în el sunt doi oameni.

Se gândi că femeia asta nu-l cunoscuse niciodată pe Petre, ci numai pe Paul Rader; era cu totul altceva. Şi ea, o dată ori de două ori, întrevăzuse pe acest Paul şi ceea ce întrevăzuse nu era frumos. Se miră de asemenea câ el

11- O informase niciodată pe Hazel, că-şi schimbase numele.

1 se părea peste putinţă ca doi soţi să ştie aşa de puţin unul de altul.

- Cred că ar fi mai bine să plecaţi acum; ca să nu vină cineva.

Hazel se sculă şi îi întinse mâna:

- Vă mulţumesc că aţi fost aşa de bună cu mine, murmură ea. Şi Joanna se simţi din nou plină de compătimire.

- N-am făcut nimic. Şi nici n-am căutat să vă mlhnesc. Când s-a petrecut întâmplarea, nici nu ştiam că existaţi. Voi face tot posibilul, ca să vă ajut. Tăcu o clipă, apoi urma: Să nu credeţi că nu vă înţeleg. Il cunosc şi eu. Dar nu văd cum v-aş fi utilă. In tot cazul, n-aveţi niciun temei să fiţi geloasă pe mine.

- Şi totuşi, mi se pare că sunt geloasă pe d-ta. Dar nu aşa cum credeţi. Vă pizmuiesc că aveţi un fiu şi alţi copii... Nu ştiţi ce înseamnă să fiţi ca mine... Şi apoi, mai sunt geloasă de Peter.

- Nu-i vina lui. Dintre noi toţi, e cel mai puţin vinovat. N-are de ce să fie duşmănit.

Pledară şi coborâră către parii cei albi. Hazel nu mai plângea. Rămăsese cu ochii umflaţi, dar în afară de asta nimic nu trăda suferinţa. Se urcă în automobil.

- La revedere, d-nă Rader, zise Joanna cu o voce firească, aşa ca şi cum nu se petrecuse nicio melodramă după gardul de spinişor.

Trăsura pieri după colţul străzii şi Joanna începu să se gândească la lucrurile extraordinare ce se perindaseră, fără ca nimeni să ştie. Şi chiar

surise puţin, evocând scena din grădina de legume, dar ironia i se irosi, când se gândi la Petre şi Hazel şi îşi închipui ce trebuia să fie viaţa lor în comun. începea să înţeleagă de ce pierise tinereţea de pe chipul lui Petre.

Elmer ieşi din patul şi veni în întâmpinarea ei.

- Cine a venit să te vadă?

- Nevasta lui Petre. A descoperit obârşia lui Peter.

- O!

- Nu cred să facă nu ştiu ce. li e frică de Petre. înţelegi, il iubeşte. E tragic.

*

- *

Acasă, Hazel se închise în odaia ei şi se cufundă într-un desfrâu de lacrimi şi de compătimire pentru ea însăşi, întrebându-se de ce o trata Dumnezeu aşa de vrăjmaş.

Când Petre veni s-o caute la ora şapte, ca s-o ducă să cineze la tatăl ei, ea îl primi ca de obicei, fără să dea pe faţă ceva. Totuşi, clocea în sufletu-i un uragan de emoţie, căci, fără să ştie cum, scena de după spinişor, trezise în ea vechea-i şi cruda pasiune, acea dorinţă de care îi era ruşine, care o tortura, ii da simţământul degradării sale. Aşa că pe când sta alături de el şi traversau străzile Cartierului Nou, si când. in timpul cinei, îl privea în sufrageria de mahon, necontenit se gândea la acelaşi lucru.

- Sunt nebună... da înnebunesc... repeta ea încet.

Când iar fu singură în odaia ei şi simţi că nu are să poată dormi, se gândi: „Dacă i-aş spune să-l poftească pe Peter aici şi să-l tratăm ca pe propiul nostru copil, poate că s-ar îmbuna lucrurile; poate ar fi atunci mai drăguţ cu mine?" Dar nu îndrăzni să se ducă la el, temându-se că şi învoirea aceea i-ar refuza-o.

A doua zi dimineaţa, el plecă la New York. Se ducea acolo tot mai des şi absenţele erau tot mai îndelungate, Ei nu-i spunea niciodată de ce se ducea, nici de ce întârzie, căci acum nici de afaceri nu-i mai vorbea.

Întâlnirile Clarei Benson cu Petre erau totdeauna către seară, în apartamentul închiriat de el într-un vechi imobil locativ, vecin cu Parcul.

încet, încet, Clara ajunse pentru Petre un fel de obsesie îndrăcită. Nu semăna cu nicio femeie cunoscută de el vreodată şi până in momentele celei mai depline intimităţi el îşi da seama că nu o cunoştea mai mult ca in seara în care genunchiul ei il atinsese pe al lui sub masa de bridge, la Eggleson. Ii măgulea trufia când mergeau împreună la teatru sau cinau într-un resturant şi lumea se întorcea Să-i privească şi să admire perfecţia toaletelor ei. îi plăcea să fie văzut cu ea, să fie socotită metresa lui. Dar afară de asia. nu gâscă nicio plăcere lingă ea. I se da

cu o răceală vicioasă, care-l lăsa nemulţumit, istovit şi înfrânt. Necontenit i se părea că ea II are pe el, ca şi cum, în împrejurarea asta, ea ar fi fost bărbatul şi el femeia. In felul ei dş a face dragoste, el nu găsea nici spirit, nici voioşie, ci o intensitate tăcută şi îngheţată. Niciodată nu se ivise între ei o potrivire de limbaj ori de gândire. Când stăteau de vorbă, era aşa ca in prima noapte, în bibliotecă; iar când ieşeau împreună, îşi dădea seama că gândurile Clarei zburau în alte părţi, că ea se plictisea şi că ea ar fi preferat să joace bridge în tovărăşia d-nei Triplett, a lui Eggleson sau a altora de teapa lor.

Apoi descoperi că o avariţie murdară se ascundea sub recea şi splendida faţadă a corpului ei, a toaletelor şi bijuteriilor Ajunse să ştie că pentru ea nimic nu avea' trecere pe lume, ca banii; că n-ar fi putut îndura lipsa lor. Nu-i ascunse cifra averii sale, nici dorinţa de a o vedea crescând; necontenit îi cerea sfatul, cerea informaţii, care-i îngăduiau să joace la bursă. Ajunse să se întrebe dacă mt-şi dăruise graţiile multor bărbaţi, numai ca să obţină de la ei un sigur cuvânt asupra unui plasament de bani.

Într-o zi, în apartamentul lor, ea îi spuse:

- Aflu că John Eggleson montează o nouă afacere şi că ai o parte în ea.

- Nu ştiu nimic.

- Nu face pe prostul.

- Spun adevărul.

Se îngrijoră. Aşa cum auzise ea de proiect, auziseră desigur şi alţii: iar bătrânul Flint, care avea meşteşugul de a afla orice, avea să ştie şi el.

Ea zâmbi:

- Ştiu că minţi. Dovada? Aş putea să spun exact, cu cât anume participi şi când s-a încheiat aranjamentul. Fără să menţionez restul.

„La urma urmei, se gândi el, se prea poate să ştie. Dar cum dracu dc a descoperit? Eggleson nu se poate să-i fi destăinuit!”

- Bine, rosti el tare. Mă dau de gol. Admit că ştii... el şi?

Ea se apropie de fereastră şi privi câtva timp spre parc.

- Am auzit că e o afacere bună. Aş vrea să iau şi eu parte.

- Trebuie să te înţelegi cu Eggleson. Totul e în mâinile lui.

- L-am văzut. N-a scăpat o vorbă. In felul lui, e un porc. Când afacerea e proastă, nu-i pasă dacă-şi pune oricine ar fi banii în ea, iar când afacerea e bună, o păstrează numai pentru el.

Petre surise:

- E deviza adevăratului om de afaceri american: lasă-i să se încurce, dar tu nu te băga!

Petre n'.ai rămase o clipă tăcut, chibzuind. Ceea ce spusese ea îi

dăduse curaj. Nu se temea de fel din partea lui Eggleson, nici de plasamentele lui. Erau sigure. Dar era superstiţios şi observaţiile Clarei, în care se trăda credinţa ei, il bucurau ca un semn bun. De o vreme, simţea mereu nevoia să fie asigurat.

- Iei un whisky? întrebă ea.

- Da. Foarte tare.

Se aşeză alături de el, aprinse o ţigară şi-l privi. El luă băutura.

- Aş vrea să fac parte din ofacerea aceea. Aş putea atunci să cheltuiesc mai mult.

- Dacă Eggleson nu vrea, eu nu pot nimic.

- Ba da. Am prevăzut tot.

- Cum?

- E lucrul cel meii simplu din lume. Dai banii, ca şi cum ar fi ai tăi.

- Nu. Asta n-am s-o fac. Nu-mi pot lua răspunderea.

Ea râse.

- N-avea nicio grijă despre asta. Nu sunt de ieri născută. Văd de departe când o afacere e bună.

- Sunt prea multe riscuri, ca să nu meargă prost.

- Cu toate astea ai fost sigur de ea, deoarece ţi-ai băgat toată averea. Mi se pare că este cel mai mic lucru, pe care l-ai putea face pentru mine.

Ei făcu o schimă, pe care nervozitatea şi un pic de nemulţumire, le făcură să pară supărare.

- Nu credeam că vrei să fii plătită.

Nu se încruntă, ci râse iar; nu ştiai ce gândeşte.

- Sunt dezolată, dacă nu m-am priceput cum să te mulţumesc.

- Pentru Dumnezeu, de asta să nu vorbim!

- Bine.

De obicei părăsea apartamentul unul după altul; mai întâi el. Acum, când să plece, el ii spuse:

- Atunci ne găsim la şapte şi jumătate, după înţelegerea noastră. Trec să te iau.

- Nu. Nu cinez cu tine astă seară.

- De ce? Mi-ai făgăduit.

- Am promis în altă parte.

Ha! asta e tactica ei! gândi el. Şi iar ca de atâtea ori până atunci, o urî pe Clara şi simţi dorinţa de a sfărâma siguranţa cq n-o părăsea pe ea niciodată. Ar fi vrut s-o bată, s-o ia de gât, s-o sugrume. Dar aproape îndată dorinţa asta îi pieri. „Tocmai asta ar vrea ea”, îşi spuse el. Niciodată până atunci nu se gândise la ea astfel. I se părea că n-are niciun mijloc de a o dresa. „Ducă-se dracului! N-am s-o mai văd! încheie el*‘.

- Bine, rosti el cu glas tare.

Deschise uşa şi plecă.

In stradă se simţi fericit, calmat. Parcă ar fi scăpat de ceva sinistru, pervers şi avea să înceapă o viaţă nouă, liberă de ea. Nicio femeie, nici Lea, nu-l stăpânise aşa. Pe Lea ar fi putut-o lăsa oricând.

Nu putea să-şi lămurească din ce anume purcedea puterea Clarei. Dar veşnic se întâmpla ca, deşi furios de slăbiciunea lui, să se vadă silit să se întoarcă la ea. Pentru întâia oară, în viaţă se vedea prada senzualităţii. Nu dăduse niciodată de o femeie care să aibă atâta curaj şi sânge rece, ca să răm'mă cu desăvârşire independentă de el. Nu, ea nu avea nimic romantic, nimic sentimental.

Nu o văzu în seara aceea şi nici a doua zi. „Poate s-a isprăvit. De data asta n-am să fac eu întâiul pas". Dar a treia zi o dori şi nu se mai putu gândi la altceva. Nu-l mai interesa nimic. Incapabil de a-şi fixa atenţia la afacerile sale, îşi simţea rezistenţa slăbind cu cât se însera. „De ce rn-aş încăpăţână? se întreba. Nu mă pot concentra: nu pot lucra; totul mă plictiseşte; ar fi aşa de simplu să-i telefonez şi s-o încunoştiinţez, că-i plasez banii pe numele meu". Dar ideea că este nevoit să facă un lucru ce nu-i plăcea, îl revolta; se stăpâni. Dar începea să vadă că femeile pot fi un viciu tot atât de netrebnic ca şi beţia.

, Eggleson îi dădu pretextul; îi telefonă la prân£, ca să-i spună că-i mai trebuie şaptezeci şi cinci de mii de dolari.

- Nu-i am, răspunse Petre. Şi nu văd cum aş putea să mi-i procur.

Eggleson spuse că se va adresa unui al treilea personaj, dar că, ei amândoi, vor păgubi. Pelre îl întreabă dacă se întâmplase ceva supărător. Iar Eggleson răspunse: (,Nu. Am nevoie pentru o afacere, două care mi s-au prezentat. Dacă vrem să lichidăm, trebuie să păstrăm controlul. In cete din urmă, lămuri că voieşte să constituie un capital suficient pentru izgonirea concurenţilor în afacerea cu terenurile din Kansas.

- Bine! încheie Petre, când Eggleson sfârşise. Voi găsi suma până mâine la prânz.

îşi da seama că hotărârea lui nu era destul de înţeleaptă şi dibace, când e vorba de afaceri. Tonul lui Eggleson îl îngrijoră deasemenea. Dar primi tot, pentru Clara Benson şi fiindcă ştia că nu se linişteşte, până n-o vede. Ii telefona şi la patru o găsi în apartamentul lor. Banii ei îi dădn a doua zi lui Eggleson.

In biroul lui Eggleson, amândoi studiară din nou afacerea. Eggleson părea plin şi vrednic de toată încrederea. Era bogat. întreprinderile lui reuşeau. In faţa lui Petre, voinic, robust, cu părul cenuşiu mătăsos, cu albaştrii ochi şireţi, tot ce spunea părea convingător. Avea să înfăptuiască o avere enorn*ă. Petre îl părăsi asigurat şi înspăimântat

totuşi. Se întreba dacă nu cumva îşi pierduse sărita, sau bolnăvicioasa lui aventură cu Clara Benson îi da senzaţia de oboseală, de plictiseală, de nemulţumire. I se părea că nu-l mai interesează nimic. Clara izbutise să-i nimicească până şi ambiţia.

După trei zile însă veni Peter să-l vadă şi o uită pe Clara.

Mâncară împreună, merseră la teatru, apoi întârziară in odaia lor de culcare înşirând la planuri, pentru vară, când Peter va lăsa şcoala şi se vor răcori în pădurile Nordului. Când Peter adormi. Petre trecu în salon şi scrise Leei. Simţea nevoia să vorbească despre băiat şi numai Leei i se părea că poate să-i scrie.

A doua zi, seara, Peter veni acasă târziu. Era beat iar; atât de tare, că Petre fu nevoit să-l urce în pat.

*

- *

Acasă la el, Petre o găsi pe Hazel transformată. Părea mai independentă, mai veselă şi, în ceasurile în care sta acasă el, avu mai puţin conştiinţa prezenţei ei, se simţi mai puţin exasperat de ea. Parcă nu mai voia să se agaţe de el, pândindu-i cele mai mici gesturi, punându-i întrebări stupide şi fără ţel. fixindu-l pe când mânca, citea sau stătea visând cu ochii închişi! Mai multe zile se scurseră, şi el începu să se întrebe, ce o putuse schimba; foarte uşurat la ideoa ca. de astădată. nu mai avea un copil în pântece. Într-o seară, după masă, cum se retrăsese în bibliotecă pentru studierea unor raporturi, - neliniştitoare şi care îl tulburau - trimise de Eggleson, îşi dădu seama deodată că ea sta ţeapănă înaintea lui| şi aştepta. Nu ştia de cită vreme era acolo. Iute acoperi hârtiile puse în faţa lui.

- De ce nu vorbeşti, când intri într-o odaie? se răsti el.

- Iartă-mă, răspunse ea blajin, clar am ceva de spus.

Ca un fulger trecu prin capul lui Petre; „Şi-a pierdut mintea şi are să-mi spună că a rămas însărcinată!" întreruperea asta, într-un moment când era copleşit de griji, îl irita. Dar aşa era ea, îşi alegea bine clipa.

- Stai jos şi poVesteşte-mi despre ce este vorba.

- Nu. Prefer să stau în picioare. Numai o secundă te ţin.

Băgă de seamă că avea o mutră groaznică, era galbenă, umflată, cu cearcăne vinete, Simţi o scârbă de neîndurat.

- E vorba de Peter, glăsui ea. Sunt la curent.

Acum, când îi vorbea, nu se mai mira. I se părea extraordinar că ea nu descoperise de mult.

- Şi ce este? Se împlinesc trei ani de când îl trimit la şcoală! Asta vrei să zici?

- De ce nu mi-ai spus niciodată?

- Nu m-am gândit. Nu mi se părea că te interesează.

- Nu vorbesc de faptul că l-ai trimis la şcoală, ci de altceva.

El n-o ajută:

- De ce altceva?

- * Că e fiul tău.

O clipă el rămase tăcut. Apoi rece, întrebă:

- De ce ţi-aş fi spus? Ce drept aveai tu să ştii?

Ea îi zimbi:

- Nu sunt supărată. Ştiu tot. Ştiu că asta s-a întâmplat demult, înainte de a mă cunoaşte pe mine.

- Cum ai aflat?

- Mi-a spus ea.

- Care ea?

- Doamna Croy.

O furie oarbă îl cuprinse. Cum îndrăznise ea să se amestece în ce n-o privea, să vorbească de el şi de Peter cu Joanna, să se strecoare în intimitatea ce îi lega pe ei trei! Ii veni s-o pocnească, să tălmăcească printr-un gest mânia şi dispreţul înfrânate de atât amar de vreme. Era să zică ceva, când, printr-o sforţare straşnică, se ţinu, înspăimântat de ceea ce ar fi putut rosti sau face. înainte de a spune el vreo vorbă ea puse sub ochii lui o scrisoare, ce o ţinuse în mină.

- Citeşte, vezi, e bine totul. I-am scris lui Peter; vreau să ştie că va fi totdeauna bine vonit în casa asta. Am socotit că ar fi mai bine să-l aduci aici. Şi iată ce-mi răspunde. Nu-i aşa că e scrisoare frumoasă?

Un răstimp, Petre contemplă epistola gândindu-se: „E cu neputinţă. A înnebunit de tot. Cuin îndrăzneşte?*‘

Apoi, întârziind, fără să se uite la Hazel, desfăcu plicul.

„Dragă Doamnă Rader, scria Peter, vă mulţumesc foarte mult pentru binevoitoarea dumneavoastră scrisoare. Nu ştiu ce sn răspund. E o situaţie aşa de ciudată. Dacă Petre nu vede vreo piedică, voi fi foarte fericit să fac cunoştinţă şi să primesc invitaţia de a veni câteodată ia dumneavoastră. Sper că nu sunteţi supărată pe mine, căci r-aş fi putut evita ceea ce s-a petrecut. Dar totul s-a întâmplat de foarte de mult.

rPuteţi conta pe mine, nu-i voi spune lui Petre că mi-aţi scris, vă las să decideţi. Mă întorc acasă peste vreo şase săptămâni şl voi veni atunci să vă văd. Permiteţi-mi să vă re|X't că ceea ce d-tră aţi făcut este foarte frumos.

„Cu cele mai bun.o urări, vă rog să mă credeţi sincerul d-tră devotai

Peter Croy”

In supărarea lui. Petre nu prinse de la înerput înţelesul scrisorii. I'u silii s-o mai citească o dată - sărind cuvintele - pentru a putea pricepe toată semnificaţia. Apoi, încet, o rupse bucăţele şi, pe când rupea, o auzi pe Ha/el murmurinJ pierdut:

- Oh, de ce faci aşa? ca şi cum o rănea trupeşte.

O privi:

- Nu văd, rosti el, cu ce drept te-ai amestecat in afacerca asta. Ai făcui ceva idiot şi, pe viitor, voi şti să te fac să mă iaşi în pace, pe mine şi viaţa mea.

In şoaptă, ea răspunse:

- Nu credeam că fac ceva rău. Sincer, n-a fost în intenţia mea. Apoi se porni pe plâns; lacrimile curgeau gârla pe obrajii ei moi:,vTe rog. Paule, crede-mă. Credeam că fac bine. Credeam că vei fi frericit să-l r.i aici, 111 căminul tău. Vream, să-ţi fac o surpriză. Socoiecun ca totul se ciranjează, aşa. '

El rise amarnic:

- Căminul meu! Asta şi cămin! Casa asta lugubră! Dumnezeule mare! Şi nu vreau să aibă vreo dată de a face cu familia 'Flint! Ar fi molipsitor!

Liniştit fără s-o privească, îşi aclună hârtiile şi plecă din odaie. Ea se sprijini greoi de masă şi aşteptă, ascultând zgomotul paşilor lui pe scară şi de-a lungul coridorului de deasupra capului ei. Apoi o uşă se închise şi ea înţelese că el se zăvorise.

Atunci, una cite una, adună bucăţelele scrisorii şi le vârî în.corsaj. Genunchii i se înconvoiaseră şi se prăbuşi pe scânduri, leşinată.

¥

- *

A doua zi dimineaţa, plecă la New-York, fără s-o fi văzut pe nevastă-sa. Preocupat de afacerile cu Eggleson, o uitase şi pe ea şi scrisoarea. Tot ce-l privea părea că se încurcă, că se* strică. Dormi prost. Se trezi de mai multe ori şi se frămintă plin de presimţiri sinistre. întins, în beznă, cu nervii încordaţi, se vedea împresurat de nenorocire şi de primejdii. Acasă, la el era Hazel şi, înapoia ei amenințarea bătrânului Flint, cu masca lui rece, ochii aspri şi albaştri, care il pândeau necurmat. Apoi era hoţia, viciul care sporea la Peter mereu, iar. legătura lui cu Clara Benson, de care nu se putea mântui.

Cu timpul sentimentul lui evoluase. Nu mai admira prestanţă Clarei, nici aerele de cocoană mare; astea nu-l mai speriau. Dar ea ajunsese pentru el, constata singur, ca beţia pentru un alcoolic. Nu se putea lipsi de ea şi nu avea scurte momente de tihnă decât după ce.se întâlneau in apartamentul lor. ii inspira ură, dispreţ şi totuşi simţămintele acestea nu puteau descreşte puterea glacială pe care ea o exersa asupra lui. Uneori bărbatul se mira că ceea ce fusese frumos, la început, cu Joanna, se transformase în murdara poftă ce o simţea cu Clara:

Ajuns la New-York, se duse îndată la biroul lui Eggleson, dar acesta nu se întorsese din Palrri-Beach. Când îi caută prin telefon, i se

răspunse că Eggleson. era la pescuit şi că se întorcea peste două zile. Vorbi at-Uncî cu primul amploiat al lui Eggleson, dar nu putu obţine de la el nicio desluşire; îl lăsă, cu panică în inimă, tratându-se de smintit, că a putut avea o încredere oarbă în Eggleson. Se' văzu ruinat, dator, singur, lipsit de sprijinul lui Flint, ne mai având decât hainele ce le avea pe el. Când descurajarea i se mai risipi şi se mai linişti un pic, îşi zise: „Eggleson nu e tâmpit. Nu s-ar plimba, dacă afacerile i-ar merge aşa de jalnir Nervii mei mă fac să văd totul cernit11. Dar încă o teamă îl năpădi; dacă bătrânul Flint îi descoperise treburile cu Eggleson şi-i hotărâse pieirea?

După prânz se duse s-o vadă pe Clara în apartamentul lor. Nădăjduia că, ia despărţire, va fi mai puţin nervos şi va fi în stare să judece chestia obiectiv, că va scăpa de groaza nestăpânită ce-l asalta din toate părţile.

11 primi cu răceala ei de totdeauna. VâzândrO,1 dorinţa lui Petre se trezi ca de obicei şi el se miră că. cu toată neîncre^ dorea ce i-o inspira, femeia aceasta avea puterea să-l tulbure i astfel.

Ceva mai apoi, ea îi turnă whisky şi, fără trecere, il întrebă:

- Ce şchioapătă în afacerea lui Eggleson?
- Dar de unde ştii că şchioapătă?
- Umblă zvonuri.
- Ce fel?
- Puţin importă.
- Parcă ai şti mai mult ca mine.

Aprinzând o ţigară:

- Nu e glumă. N-am de loc poftă să pierd banii aceia.
- Nu mă poţi face răspunzător.
- N-ai dat de fel dovadă de pătrundere în afacerea asta. mi se pare.
- Egg!eson nu se poate prăbuşi.'
- N-ar fi întii oară când ar scăpa numai cu cămaşa din spate. I s-a mai întmplat.

Iarăşi groaznica senzaţie a unei lumi care se scufundă în juru i îl cuprinse. Simţi ură: pe ea, pe tristul apartament mobilat, oribila tapiţerie. Detestă sângele rece cu care vorbea ea de primejdia ce-i ameninţa pe amândoi.

„Are o sumedenie de. duşmani, care l-ar vrea-Innecat, vorbi ea rece. E prost lucru că ne ruinează şi pe noi. Cred că pentru tine e mai rău decât pentru mine. Tot îmi mai rămâne ceva.

Se ridică, umblă prin odaie câtva timp, până să-i răspundă:

- D* ce vorbeşti aşa! încă nu s-a întâmplat nimic. E o atitudine neoptrivită.
- Nu-i vorba de atitudine. Nu asta ne va salva banii noştri.

Se întreba acum dacă ea cunoştea fapta necunoscută lui şi de unde îşi are informaţiile. Bănuieli începură să mijească. O privi. Ea se întoarse: nu-i văzu decât profilul, semeţ şi fin, ca de camee, detaşându-se pe hârtia ordinară de pe perete.

- Cum se face că ştii atâtea? Cine ţi-a spus?

- Nu-ţi pot răspunde. Tot ce ştiu. e că, atunci când Eggleson dispare aşa şi nu-l mai găseşti nicăieri, e că şi-a ba^at dracul coada. Când Eggleson prevede prăpădul, se dă binişor la o parte.

Subit, păru că înţelege. Deşi asemenea bănuială 3 s-ar fi părut absurdă cu o săptămână mai înainte, acum 1 se păru cu putinţă. In curând deveni siguranţă. Petre îşi da seama că ea ar face orice pentru bani.

Înainta spre ea şi-i apucă pumnii:

- Spune! Ce ştii! Ce ştii? Cum de ai descoperit? Şi, mai întâi, cine ţi-a spus că sunt în afacerea lui Eggleson?

Ea nu păru că se emoţionează:

- Lasă-mă, porunci. Nu-ţi spun nimic, cil timp mă strângi aşa. Eşti nebun?

O lăsă şi ea îşi privi pumnii:

- Uite ce mi-ai făcut. Văzu că o strânsese aşa de tare incit îi intrase brăţara în came.

- L-ai văzut pe Eggleson? întrebă el.

- Ce-ţi pasă! Il văd des.

- Nu e vorba de asta. înţelegi bine ce vreau să spun. Altfel n-ai şti atât de multe!

Nu răspunse. Era unul din trucurile ei, tot atât de descurajatoare ca ale lui Flint. De cite ori se putea să izbucnească o ceartă, ea se făcea de ghiaţă şi amuţea, aşa că nu mai aveai chip să te clinteşti.

- Cunoşti faptele, pe care mi le ascunzi.

Iarăşi se închise în tăcere şi Petre simţi, ca şi mai înainte, apăsând pe el ameninţarea unei catastrofe. O zgudui de umeri.

- Dar vorbeşte odată!

- Nu ştiu nimic. Dar sunt îndrăcit de sigură că, Eggleson şi tu, voi amândoi mi-aţi pierdut şaptezeci şi cinci de mii de dolari, şi ăsta îmi ajunge.

Se ridică şi se apropie de oglindă. El o privi în tăcere punându-şi pălăria, potrivind-o cum voia, apoi scoţând rujul şi făcându-şi buzele. Şi încet, încet o senzaţie de ireal îl cuprinse. In toate astea nu era nimic adevărat. Visa, juca pe scenă.

Îşi luă paltonul de blană şi se îmbrăcă.

- Unde te duci?

- Acasă.

- Te însoţesc.

- Nu. Vreau să fiu singura. Se îndreptă spre uşă dar, când să iasă, se întoarse şi spuse:

- Ai face bine să anunţi aici că nu mai închiriezi.

- Ce vrei să zici?

- Rolul meu e terminat.

Repede străbătu odaia şi o prinse de mină. Ea nu încercă să fugă. Se mărgini să-l privească rece şi el se simţi ridicol.

- N-ai să pleci aşa..Rolul-tău nu s-a sfârşit.

- Ai de gând să te porţi ca un gentleman, sau ca un... ca ceea ce eşti!

Atunci îşi pierdu sărita, o porecli cu cele mai urâte nume, o învinui de isprăvi pe care nu le săvârşise niciodată:

- Cocoană tu? O paţachină, o infectă!

Apoi furia ii scăzu deodată şi văzu că ea vrea să deschidă uşa. înaintă s-o oprească şi iarăşi ea nu se împotrivi.

- Nu fi bădăran. Te porţi ca un dobitoc. Ce vrei de la mine? Să mă topesc oftând, ca şi cum ar fi fost între noi cea mai sentimentală idilă? Ştii prea bine ce era îrfre noi. Ayeam amândoi ceea ce doream şi acum nu mai vreau. M-am săturat de câtva timp.

Nu răspunse câtva timp, cu spatele în uşă:

- Nu, rosti în cele din urmă. Sper că te vei purta oa o făptură omenească.

Ea râse: „Da ştiu. Ce păcat, că n-a fost aşa. Credeam că are să meargă bine. De altfel, n-a fost cu totul greşeala mea, ci şi a ta. Iţi lipseşte ceva. Ai fi vrut să fie romantic şi complicat.

Se dădu la o parte. Ea deschise uşa, ieşi şi o închise.

După plecarea ei, el se apropie de geam şi o văzu chemându-şi taxiul. Se urcă, trăsura se depărta prin parc, către o lume in care nu era loc pentru el. îşi aduse aminte de Moise

Schoenbrun, şi totdeodată de harabaua pe roate, înfundată în noroi, sub ploaie - noaptea aceea în care venise tatăl Joannei. O revăzu pe doamna Azais, istorisind despre Moise Schoenbrum. Ce departe erau toţi!

Taxiul dispăruse; el se întoarse şi traversă odaia. Dădu un pumn in masă, care o făcu să se prăbuşească. Rachiul începu să curgă încet printre cioburile de sticlă. Dar lovitura nu-l potoli. Îşi da seama cât de searbădă îi fusese aventura. Se terminase precum începuse, după placul Clarei. Aşa vruşese ea: să-] lase furios şi umilit.

*

Peste un ceas părăsi apartamentul. Când închise uşa după el, avusese de gând să pună cheia la vedere, dar răzgândinduse, hotărî:

„Nu, am timp şi altădată. Deocamdată o păstrez. Na se ştie ce se poate întâmpla. Poate că îmi vine pofta să o mai vădu.

Parcă ar fi pierdut putinţa de a lua vreo hotărâre. In stradă, în loc să cheme un taxi, se îndreptă spre parc. Vreme bună. Pe toate băncile erau bone, marinari, oameni bătrâni, veniţi să respire aerul acclui frumos amurg de vară. Pe potecile asfaltate, se jucau copiii şi strigau, iar pe apa uleioasă a lacului, corăbii se plimbau fără zgomot. Obscur conştient de dulceaţa crepusculului, de mişcarea şi viaţa ce-l împresura, Petre, totuşi, le rămânea străin. Ultimele raze ale apusului păreau ireale, te făceau să visezi la un decor de scenă; iar vocile fericite ale tincilor alunecau pe lângă el ca un zgomot nelămurit şi sinistru, auzit de foarte departe.

Şi, pe când mergea şi nu exista pentru el altă realitate decât groaza aceea crescândă, ce-l bântuia de multă vreme şi în acelaşi timp un sentiment de ruşine, care-i dădea dorinţa de a se ascunde, de a sta întins în beznă, până îi va înceta suferinţa - din bezna din care va ieşi altă făptură, liberată de tot trecutul, neprihănit, proaspăt, nou şi pe deplin necunoscut lumii, care prea mult îl cunoscuse. In zadar se silea să scape de propria sa privelişte. Refuza să se privească în faţă. O voce repeta în el: „Te-au înşelat toţi, Clara şi Eggleson, şi Flint şi Joanna. Tot ce ai încercat s-a nimicit. încercă să se convingă că ciudata purtare a lui Eggleson, nu însemna nimic, că îngrijorările trezite de Clara erau fără temei. Niciodată un om, în pragul pierderii a tot ce posedă, nu se poartă ca Eggleson. Nu, era imposibil. Eggleson na putea fi un exeroc, totuşi numai necinstea lămurea situaţia, dacă într-adevăr era aşa de grava, prccum părea. Eggleson deci minţise, arătase rapoartele false, inexacte. Şi iarăşi bănuiala intervenţiei lui Flint in afacere începu să-l muncească.

Un răstimp, frica şi tulburarea i se concentrară într-un singur simţărnânt de ură pentru Flint. Il văzu limpede ea pe un rece, veninos şi uriaş păianjen, care-şi ştia toate actele sale inspirate de principiu şi vii'tute. Da, bătrânul Flint îi pregătea ruina; el îşi boteza răzbunarea cu alt nume şi va spune că a făcut aşa pentru binele ginerelui său.

Şi Petre începu să se întrebe cum de fusese posibil să ajungă pină aici?! Cum de nu avusese tăria s-o rupă definitiv cu familia Flint? Cine-l ţinuse şi cum îl putuse lega atât de strâns de Hazel, pe care acum n-o mai iubea?

Hotărât lucru: cel mai bine era să plece. Când ajunse furios şi sigur de el acasă, intră în grabă într-una din camere, îngrămădi câteva lucruri într-o valiză, o închise, o înşfăcă şi plecând trânti uşa după el.

Atunci, din capul scării, o zări. Sta ţeapănă în mijlocul vestiarului, într-un capot roz Veşted, şi îl privea. Era ceva înspăimântător în

strălucirea soarelui apunând, ale cărui raze intrau buzna prin geamul uşii dinapoia ei.

Domol, începu să coboare şi, pe când se apropia, avu impresia că ea sta acolo ca să-i aţină calea, să-l împiedice să fugă, să-l ţină veşnic în oribila casă. Trupul ei i se păru imens, respingător; plin de o stranie şi cumplită putere, de care el nu va scăpa decât în ziua în care va fi în mormânli. Ajunse pe ultima treaptă.

- Unde te duci? _

încercă să treacă fără să-i răspundă, dar ea îl luă de braţ.

- Nn pleca Paule. Nu pleca. Pentru Dumnezeu, nu pleca.

Căută să se degajeze, dar ea se agăţă de el cu o putere înfricoşătoare.

- Nu sunt vinovată cu nimic! El este! Iartă-mă; Paule, oh! iartă-mă că nu am copil. Voi aranja tot. Jur că voi face.

începu să plângă dezordonat.

Lasă-mă. încetează de-a te face caraghioasă.

Sălbatic, îşi zicea: „Trebuie s-o lovesc". Şi gândul ăsta îl îmbolnăvea. Atingerea mâinilor Hazelei, privirea pătimaşă ce o citea în ochii ei albaştri-palizi îl umpleau de groază; o spaimă veche de ani, din nopţile în care dormea cu ea.

Atunci, violent, o-împinse şi se îndreptă spre ieşire. Dar uşa era închisă. Cheia nu era în broască. Se întoarse şi văzu că ea îl observă, zguduită de un ris nebun.

Şi ea începu să strige:

- A murit! Ce mulţumită sunt că a murit! Este un Dumnezeu care plăteşte! Da, este un Dumnezeu! Apoi iar râse smintit si adăugă: Mulţumescu-ţi, Doamne că l-ai ucis!

Atunci, greu, o lovi. Ea căzu; capul i se izbi de cuierul de care o văzuse, de atâtea ori, atârnând pardesiul. Gemu slab, apoi rămase nemişcată - un maldăr de flanelă roz-veşted.

Fără să se grăbească, el ieşi pe uşa de serviciu şi coborî aleea.

*

Ploua când ajunse în strada în care locuia Lea. Lumina felinarelor se oglindea într-o trâmbă lungă, galbenă, pe asfaltul umed. Totul era pustiu şi zgomotul paşilor lui răsuna din casă în casă. Ridică fruntea, ca să vadă numărul. De pe bordul pălăriei se prelinse o şuviţă de apă. în clipa aceea, zări firma groasei Clara. CLARA WEINGARTNER, Costume şi Accesorii de Teatru şi, la fereastra luminată a faţadei vecine, silueta Leei pe perdele. înţelese că ea îl aştepta.

Când traversă şoseaua, văzu umbra dispărând. Urcă treptele intrării, dar nu sună, ştiind că ea va coborî să-l primească, în acelaşi moment, ca din pământ, din întunecime, răsăriră două personaje care se

apropiară de el. Uşa se deschise; Lea apăru pe fondul luminos. Cei doi inşi îl încadrau pe Petre:

- Vă aşteptam domnule Rader, zise unul din ei.

Atunci Petre înţelese că Hazel murise.

- SFÂRŞIT -